LENIN

OPERE COMPLETE

www.dacoromanica.ro

Proletari din toate țările uniți-vă

LENIN

OPERE
COMPLETE

20

www.dacoromanica.ro

TRADUCEREA ÎN LIMBA ROMÎNĂ
APARE ÎN URMA HOTĂRÎRII C.C.
AL P.M.R. EA A FOST ÎNTOCMITĂ
DUPĂ ORIGINALUL ÎN LIMBA RUSĂ,
ED. A V-A

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE COMPLETE

EDIŢIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREŞTI — 1963

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

20

Noiembrie 1910 — noiembrie 1911

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1963

www.dacoromanica.ro

PREFAŢĂ

Volumul al douăzecilea al Operelor complete ale lui V.I. Lenin cuprinde operele scrise în perioada noiembrie 1910—noiembrie 1911.

Anii 1910—1911 au fost ani de cotitură în viaţa social-politică a Rusiei. Perioada de dominaţie a ultra-reacţionarilor, începută după înfrîngerea revoluţiei din 1905—1907, se apropia de sfîrşit. Frămîntările maselor luau amploare, în rîndurile lor se întărea conştiinţa necesităţii luptei împotriva absolutismului.

În aceşti ani se observă schimbări esenţiale în economia ţării. După o depresiune de lungă durată, care a ţinut pînă în 1909, a început înviorarea în domeniul industriei, transformată în 1910 într-un avînt industrial. A crescut producţia principalelor ramuri ale industriei, s-a intensificat concentrarea producţiei şi a capitalului. O dată cu creşterea numerică a proletariatului a crescut şi concentrarea lui în marile întreprinderi.

Dar dezvoltarea economică a Rusiei continua să fie frînată de puternice rămăşiţe ale iobăgismului. Toate acestea duceau la ascuţirea contradicţiilor social-economice, grăbeau coacerea noii crize revoluţionare în ţară.

Măsurile luate de ţarism în vederea transformării Rusiei într-o monarhie burgheză, încercările lui de a soluţiona în felul acesta sarcinile puse de întregul mers al dezvoltării ţării pe calea capitalistă nu l-au putut scăpa de revoluţia care se apropia. Duma a III-a, în care domina blocul octombriştilor şi cadeţilor — reprezentanţii marii proprie-

www.dacoromanica.ro

tăţi moşiereşti şi ai vîrfurilor capitalului comercial-industrial —, nu a justificat speranţele pe care absolutismul şi le-a pus în ea. Rezultatul politicii agrare stolîpiniste a fost ruinarea, pauperizarea maselor de multe milioane de ţărani. Seceta din 1911 a adus după sine foametea, care a cuprins în ghearele ei 30 000 000 de ţărani şi care a agravat situaţia la sate.

În articolele „Cadeţii despre «cele două tabere» şi despre «un compromis rezonabil»", „Cadeţii şi octombriştii", „Despre însemnătatea crizei", „Stolîpin şi revoluţia" etc., cuprinse în acest volum, Lenin a făcut o analiză a proceselor social-economice desfăşurate în ţară. Ascuţirea contradicţiilor de clasă, continua orientare spre dreapta a burgheziei liberale, intensificarea protestului maselor, toate acestea dovedeau că politica stolîpinistă a suferit un eşec total. „Stolîpin a încercat — scria Lenin — să toarne vin nou în burdufuri vechi, să transforme vechiul absolutism într-o monarhie burgheză, şi falimentul politicii stolîpiniste este falimentul ţarismului pe această ultimă cale, *ultima care se poate concepe* pentru ţarism" (vezi volumul de faţă, pag. 341).

Frămîntările surde care luau amploare în păturile democratice ale populaţiei s-au transformat, pe la jumătatea anului 1910, într-o luptă făţişă. Prima care s-a ridicat împotriva ţarismului a fost clasa muncitoare. Încă din vară s-au observat indicii vădite de înviorare a mişcării muncitoreşti : a crescut considerabil numărul greviştilor, grevele au început să capete un caracter tot mai ofensiv. În 1911 numărul muncitorilor participanţi la greve s-a ridicat la peste 100 000, adică de două ori mai mulţi decît în 1910 ; în 1912 au fost în grevă peste 1 000 000 de muncitori. Urmînd exemplul proletariatului, s-a ridicat ţărănimea, care a luptat activ împotriva samavolniciilor moşierilor şi ale chiaburilor.

Lenin, care se afla în emigraţie la Paris, urmărea cu atenţie toate manifestările activităţii politice ale clasei muncitoare şi creşterea avîntului general democratic în Rusia. Lucrările lui Lenin sînt pătrunse de încrederea profundă în forţele clasei muncitoare, în forţele maselor populare, care se ridicau din nou la luptă împotriva auto-

www.dacoromanica.ro

crației. „Un început de cotitură ?“, așa se intitulează primul articol, scris în noiembrie 1910, din acest volum. În articolul „Începutul demonstrațiilor“, Lenin scria : „Chiar primul început al luptei a constituit o nouă dovadă că forțele care au zdruncinat puterea țaristă în 1905 și care o vor distruge în această revoluție, ce se apropie, sînt vii“ (pag. 79).

Previziunea lui Lenin s-a adeverit întru totul : grevele și demonstrațiile din 1910—1911 au marcat începutul unui nou și puternic avînt revoluționar.

În fața partidului clasei muncitoare se punea sarcina de a lua conducerea avîntului revoluționar în plină creștere care trebuie să ducă proletariatul, în alianță cu țărănimea, la victoria revoluției burghezo-democratice în Rusia. Noua situație punea în fața partidului sarcina conducerii practice a luptei revoluționare duse de clasa muncitoare împotriva țarismului : a mișcării greviste, a mitingurilor și demonstrațiilor, a agitației în mase cu prilejul apropiatei campanii electorale pentru Duma a IV-a de stat. Aceste sarcini — folosirea pe scară largă a tuturor posibilităților legale în vederea întăririi legăturilor cu masele, a luptei pentru interesele maselor — puteau fi îndeplinite numai prin unirea cu hotărîre a tuturor elementelor într-adevăr partinice în organizații de partid ilegale.

Or, partidul trecea printr-o criză grea. La sfîrșitul anului 1910 a reieșit limpede că nici lichidatorii-golosiști, nici otzoviștii-vperediști nu duc la îndeplinire hotărîrile plenarei din ianuarie a C.C. Ziarul fracționist al menșevicilor-lichidatori „Golos Soțial-Demokrata“ continua să apară. Martov și Dan, care făceau parte din redacția ziarului „Soțial-Demokrat“, organul central al partidului, subminau munca redacției, creau piedici în propagarea liniei leniniste. Lichidatorii-golosiști foloseau preponderența lor în cadrul Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. pentru a împiedica pe bolșevici să organizeze munca instituțiilor centrale ale partidului.

În Rusia, lichidatorii, așa-numiții legaliști-independenți, în frunte cu Potresov, declarau în paginile revistelor lor, „Nașa Zarea“ și „Delo Jizni“, că partidul ilegal este inexistent, iar sarcina consolidării lui este o „utopie reacționară“.

www.dacoromanica.ro

Golosiștii se pronunțau deschis în sprijinul legaliștilor-independenți, alunecînd astfel definitiv pe pozițiile lichidatorismului.

Vperediștii au creat un centru antibolșevic în așa-numita școală de partid, de fapt o școală fracționistă, de la Bologna. Ei declarau că otzovismul este o „nuanță legitimă" în partid și propovăduiau concepții filozofice antimarxiste.

Troțki a pășit deschis pe calea scindării partidului. El a făcut să fie aprobată, în cadrul micului grup de troțkiști din străinătate, o rezoluție în care chema la convocarea unei conferințe „generale a partidului" peste capul și împotriva C. C. De fapt, încă de pe atunci Troțki a înjghebat blocul antipartinic al lichidatorilor, otzoviștilor și troțkiștilor, care a luat o formă definitivă în august 1912, luînd denumirea de Blocul din august.

În nota „Iudușka Troțki și simțul rușinii" și în articolul „Despre starea de lucruri din partid", Lenin l-a caracterizat pe Troțki ca pe un trădător al intereselor partidului, iar poziția lui ca pe o aventură atît pe plan ideologic — unirea tuturor dușmanilor marxismului — cît și pe plan politic de partid — înșelarea muncitorilor în ceea ce privește posibilitatea unei „activități comune" cu golosiștii și vperediștii —, precum și pe plan organizatoric — pregătirea convocării unei conferințe antipartinice.

În acea perioadă, partidul era efectiv lipsit de un centru organizatoric. Menșevicii-lichidatori, aleși în C.C. al P.M.S.D.R. la Congresul al V-lea (de la Londra), au refuzat să activeze în cadrul Biroului din Rusia al C.C., declarînd chiar că însăși existența C.C. este dăunătoare. În martie 1911, în urma arestării în Rusia a membrilor bolșevici ai C.C., Biroul din Rusia al C.C. a încetat să mai existe.

În condițiile grelei crize prin care trecea partidul, numai bolșevicii, în frunte cu Lenin, au rămas credincioși steagului partidului și s-au situat în fruntea luptei pentru o adevărată unitate a tuturor elementelor partinice pe o bază principială. Ulterior, caracterizînd însemnătatea acestei perioade din viața partidului, Lenin scria : „Multor sceptici sau diletanți din rîndurile social-democrației, care nu vor să înțeleagă întreaga dificultate a acestei sarcini,

www.dacoromanica.ro

cei doi ani de după plenară li se par ani de intrigi meschine, dezolante și inutile, de descompunere și destrămare ; ei au fost însă ani în care partidul social-democrat a fost scos din mlaștina șovăielilor lichidatoriste și otzoviste și pus pe drumul cel bun" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 333).

În opoziție cu blocul antipartinic neprincipial al lui Troțki cu golosiștii și vperediștii, Lenin a trasat sarcina întăririi blocului bolșevicilor și al menșevicilor-partiiți.

Din octombrie 1910 a început să apară, la Paris, ziarul bolșevic „Raboceaia Gazeta", la care colaborau și menșevicii-partiiți. Lenin a pus problema necesității de a se reînvia presa marxistă legală în Rusia, de a desfășura în paginile ei lupta pentru partid și împotriva lichidatorilor, de a apăra bazele ideologice ale marxismului. În decembrie 1910 au început să apară, la Petersburg, ziarul bolșevic legal „Zvezda" și, la Moscova, revista filozofică și social-economică marxistă „Mîsl". Din străinătate, Lenin conducea sub raport ideologic aceste publicații, în care au apărut peste 50 de articole scrise de el.

Aprecierea bolșevicilor asupra stării de lucruri din partid a fost expusă de Lenin în „Scrisoare deschisă către toți social-democrații partiiți" în numele redacției ziarului „Raboceaia Gazeta", în scrisorile către Colegiul din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R., în declarația „Către Comitetul Central", în articolul „Despre starea de lucruri din partid" etc. Pentru a aduce la cunoștință unui număr cît mai mare de membri de partid acțiunile antipartinice ale lichidatorilor (golosiștii și legaliștii-independenți) și ale lui Troțki, articolul „Despre starea de lucruri din partid" a fost editat la 23 sau 24 decembrie 1910 (5 sau 6 ianuarie 1911) într-un număr special, nr. 19, al ziarului „Soțial-Demokrat".

Lenin ia măsuri hotărîte în vederea demascării politicii fracționiste, antipartinice a golosiștilor și vperediștilor, pentru refacerea instituțiilor centrale de partid. Bolșevicii au declarat că nu se mai consideră legați printr-o unitate formală de golosiști și vperediști, care au încălcat hotărîrile plenarei din ianuarie a C.C. La 22 noiembrie (5 decembrie) 1910, Lenin, împreună cu alți bolșevici, au înaintat o

www.dacoromanica.ro

cerere către Biroul din străinătate al C.C. de a se convoca de urgență plenara C.C. Dar lichidatorii, care se consolidaseră în B.S.C.C., s-au opus în fel și chip convocării plenarei.

Șase luni a durat lupta înverșunată dintre bolșevici și lichidatorii-golosiști în jurul convocării plenarei. Între 28 mai și 4 iunie (10 și 17 iunie) 1911 a avut loc, la Paris, consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. aflați în străinătate, consfătuire convocată de Lenin și de alți bolșevici peste capul B.S.C.C. lichidatorist, care încerca să zădărnicească convocarea plenarei. Din „Scrisoarea către consfătuirea din străinătate a membrilor C.C. al P.M.S.D.R.", scrisă de Lenin, se vede în ce situație încordată a fost convocată consfătuirea, ce luptă grea au avut de dat bolșevicii pentru a birui împotrivirea lichidatorilor. În documentele scrise înainte de consfătuire, „Conspectul (planul) raportului care urmează să fie prezentat de trei bolșevici membri ai C.C. la consfătuirea neoficială a celor nouă membri ai C.C." și raportul cu privire la starea de lucruri din partid (publicat pentru prima oară în acest volum), Lenin arată că convocarea consfătuirii era singura soluție posibilă și singura rezolvare justă a situației grele în care a adus partidul activitatea dezorganizatoare a golosiștilor, vperediștilor și a lui Troțki. Sarcina partidului, arăta Lenin, este de a uni în rînduri strînse pe muncitorii membri de partid din Rusia pentru o acțiune directă împotriva legaliștilor-independenți, pentru pregătirea în vederea alegerilor pentru Duma a IV-a de stat și pentru a face să fie aprobată candidatura în Dumă a muncitorilor conștienți de primejdia acestui curent și a începe fără întîrziere desfășurarea muncii în vederea creării unei comisii de organizare în Rusia în scopul convocării conferinței generale a partidului.

În documentele legate de lucrările consfătuirii se reflectă lupta lui Lenin pentru o asemenea orientare a lucrărilor ei, încît victoria consfătuirii să însemne un pas real pe calea unirii și închegării partidului. În comparație cu edițiile precedente ale Operelor lui V.I. Lenin, în volumul de față materialele consfătuirii sînt mult mai complet prezentate. În acest volum se publică pentru prima oară

www.dacoromanica.ro

procesele-verbale ale celor opt intervenții ale lui Lenin în problemele legate de constituirea consfătuirii și de convocarea plenarei C.C., în care Lenin a dat o ripostă încercărilor bundistului și golosistului de a torpila consfătuirea. Pentru prima oară a fost inclus în Opere „Adaos la rezoluția cu privire la convocarea conferinței de partid", în care Lenin a pus problema creării unei comisii de organizare în Rusia, precum și „Declarație", care cuprinde protestul împotriva admisibilității participării golosiștilor și vperediștilor la Comisia de organizare din străinătate pentru convocarea conferinței ; în 1933, ambele documente au fost publicate în „Culegeri din Lenin", vol XXV.

Consfătuirea din iunie a membrilor C.C. al P.M.S.D.R. a adoptat hotărîri prin care se urmărea refacerea Comitetului Central al partidului, a condamnat linia lichidatoristă a Biroului din străinătate al C.C. și a declarat că rupe complet cu acesta, a creat comisia de convocare a plenarei C.C., Comisia de organizare în vederea convocării unei conferințe pe întreaga Rusie, precum și Comisia tehnică pentru deservirea publicațiilor partidului, a transportului lor etc.

Consfătuirea a avut o mare importanță în viața partidului. Făcînd o apreciere asupra evenimentelor care au avut loc în partid în perioada iunie-iulie 1911, și în primul rînd asupra hotărîrilor consfătuirii, Lenin scria : „Linia principială a plenarei (curățirea partidului muncitoresc de curentele *burgheze* ale lichidatorismului și otzovismului) nu mai este acum camuflată de centrele lichidatoriste" (pag. 313).

Pe baza hotărîrilor consfătuirii din iunie, bolșevicii și-au desfășurat pe scară și mai largă munca în vederea realizării unei adevărate unități a tuturor elementelor partinice, în vederea unirii strînse a organizațiilor de partid ilegale din Rusia. Bazîndu-se pe organizațiile de partid ilegale, activiști de partid cu experiență — bolșevici trimiși de Lenin în Rusia — au dus munca de creare a Comisiei de organizare din Rusia (C.O.R.), care a pregătit convocarea celei de-a VI-a Conferințe de partid (de la Praga) în 1912.

www.dacoromanica.ro

Una dintre măsurile adoptate de Lenin în vederea consolidării partidului a fost crearea şcolii de partid de la Longjumeau (o localitate în apropierea Parisului), în primăvara anului 1911, în scopul pregătirii unor cadre de partid din rîndurile muncitorilor. Reprezentanţi ai organizaţiilor de partid din cele mai importante centre proletare din Rusia au sosit aici pentru a urma cursurile şcolii. Lenin a fost conducătorul ideologic al şcolii. El a ţinut la această şcoală 29 de lecţii de economie politică, 12 în problema agrară, 12 despre teoria şi practica socialismului în Rusia. În volum se publică pentru prima dată declaraţia de protest, scrisă de Lenin la 17 (30) iulie 1911, împotriva acţiunilor împăciuitoriştilor care subminau finanţarea şcolii de la Longjumeau.

Acordînd cea mai mare importanţă consolidării organizaţiilor de partid din Rusia, imediat după consfătuirea din iunie a membrilor C.C., Lenin a luat măsuri în vederea unirii bolşevicilor din străinătate. La 18 iunie (1 iulie) 1911, el ia parte la adunarea celui de-al II-lea grup de la Paris al P.M.S.D.R., unde prezintă rezoluţia scrisă de el cu privire la starea de lucruri din partid. Adunarea, cu majoritate de voturi, a adoptat rezoluţia lui Lenin, raliindu-se hotărîrilor consfătuirii din iunie a membrilor C.C. În acest document, ca şi în prefaţa la broşura „Două partide" şi în articolul „Convorbire între un legalist şi un adversar al lichidatorismului", Lenin acordă o deosebită atenţie faptului că legaliştii-independenţi şi golosiştii nu numai că se pronunţă împotriva unui partid ilegal, dar păşesc şi pe calea creării unui nou partid, legal, pe care Lenin îl denumeşte partid „muncitoresc" stolîpinist. Nici o înţelegere cu activiştii acestui nou partid nu este posibilă, scria Lenin ; aceasta ar însemna numai „să frînăm refacerea P.M.S.D.R., să-l încurcăm într-un nou joc cu golosiştii (sau cu lacheii lor de teapa lui Troţki), cu vperediştii etc." (pag. 316).

Împăciuitorismul a constituit o piedică serioasă în calea unirii şi consolidării partidului. După consfătuirea din iunie a membrilor C.C., împăciuitoriştii din cadrul comisiilor create de consfătuire au dus o politică fracţionistă, refuzînd să se supună hotărîrilor Comisiei de organizare din

www.dacoromanica.ro

Rusia, acuzîndu-i în publicațiile lor pe bolșevici de fracționism și intoleranță și încercînd să justifice acțiunile antipartinice ale lichidatorilor. În articolele „Despre starea de lucruri din partid", „Din lagărul partidului «muncitoresc» stolîpinist (Dedicat «împăciuitoriștilor» și «conciliatorilor» noștri)", „Despre noua fracțiune a împăciuitoriștilor sau a virtuoșilor", Lenin a demascat primejdia pe care o prezintă împăciuitorismul și îndeosebi trotkismul, care propovăduia o înțelegere între absolut toate fracțiunile. Caracterizîndu-l pe Trotki ca pe un avocat, un lacheu al lichidatorilor, Lenin scria : „Oricine sprijină grupulețul lui Trotki sprijină politica de minciună și de înșelare a muncitorilor, politica de camuflare a lichidatorismului" (pag. 332). Între grupul împăciuitoriștilor de la Paris și cel al trotkiștilor nu există nici o deosebire esențială. Împăciuitoriștii, spunea Lenin, sînt pur și simplu niște trotkiști inconsecvenți, sînt pur și simplu niște acoliți ai lui Trotki.

Încercările lichidatorilor de a da o fundamentare teoretică dezicerii lor de sarcinile revoluționare ale clasei muncitoare, revizuirea bazelor filozofice ale marxismului făcută de machiștii ruși din grupul „Vpered", interesul față de principiile teoretice generale ale marxismului, interes trezit în mase în perioada „digerării" învățămintelor revoluției din 1905—1907, toate acestea au pus în fața partidului sarcina de a acorda o mai mare atenție problemelor teoretice ale marxismului și principiilor fundamentale ale tacticii mișcării muncitorești. „Nu întîmplător, ci inevitabil — scria Lenin —, teoria marxismului, *«bazele principiale»* ale întregii noastre concepții despre lume, ale întregului nostru program de partid și ale întregii noastre tactici de partid au ajuns să ocupe acum unul dintre primele locuri în întreaga viață a partidului" (pag. 62).

Apărarea bazelor teoriei marxiste împotriva denaturării ei de către oportunism (revizionism, reformism) și anarhosindicalism, a căror expresie specifică în Rusia au constituit-o lichidatorismul și otzovismul, reprezenta sarcina imediată a revoluționarilor marxiști. Lenin a opus torentului de renunțări la marxism ale renegaților, care se revărsa din paginile ziarelor și revistelor oportuniștilor

www.dacoromanica.ro

ruși și vest-europeni, o analiză profund științifică a rădăcinilor oportunismului și a arătat pericolul pe care îl prezintă acesta pentru mișcarea muncitorească.

În articolele „Marxismul și «Nașa Zarea»", „Cei care vor să ne desființeze (Despre d-l Potresov și V. Bazarov)", „Despre structura socială a puterii. Perspective și lichidatorism", „Note polemice", „Convorbire între un legalist și un adversar al lichidatorismului", „Despre unele adevăruri vechi, dar veșnic noi", „Manifestul partidului muncitoresc liberal", Lenin arată că lichidatorii propovăduiesc idei burghezo-liberale, care nu au nimic comun cu marxismul, că ei au alunecat definitiv pe calea unei politici muncitorești liberale, pe calea reformismului.

În lucrarea „Reformismul în rîndurile social-democrației ruse", Lenin a dezvăluit cu o deosebită profunzime și sub toate aspectele izvoarele care au generat reformismul. În urma dezvoltării capitalismului și a creșterii rapide a mișcării muncitorești, scria el, burghezia a adoptat o tactică nouă, lansînd lozinca „reforme împotriva revoluției". Prin jumătăți de concesii, prin neînsemnate reforme sociale, burghezia caută să spargă unitatea clasei muncitoare, să întîrzie pieirea orînduirii capitaliste, să creeze greutăți în calea înfăptuirii revoluției sociale. În afară de aceasta, în condițiile din Rusia, reformismul era alimentat de înapoierea țării, de înclinația spre oscilări a masei de mici proprietari. Lenin a apreciat renunțarea lichidatorilor la lozinca hegemoniei proletariatului ca fiind cea mai grosolană formă de reformism în cadrul social-democrației din Rusia, iar declarația lor că revoluția burgheză a fost desăvîrșită, ca fiind o camuflare verbală a renunțării lor la orice revoluție.

În volumul de față se publică lucrări în care se reflectă lupta neîmpăcată dusă de Lenin împotriva reformismului și oportunismului din cadrul Internaționalei a II-a. Printre aceste lucrări sînt: „Divergențele din rîndurile mișcării muncitorești europene", „Două lumi", „Congresul partidului social-democrat englez" etc.

Pentru înțelegerea rădăcinilor oportunismului și a cauzelor care au generat divergențele tactice din rîndurile mișcării muncitorești mondiale, o mare importanță prezintă articolul „Divergențele din rîndurile mișcării muncitorești

www.dacoromanica.ro

europene". Caracterizînd principalele curente care se abat de la marxism în domeniul teoriei şi tacticii, Lenin indică revizionismul (oportunismul, reformismul) şi anarhismul (anarhosindicalismul, anarhosocialismul). Amîndouă aceste abateri de la marxism se observă în forme diferite şi cu nuanţe diferite în toate ţările capitaliste. Lenin arată că principalele cauze ale abaterii de la marxism trebuie căutate în orînduirea economică şi în caracterul dezvoltării tuturor ţărilor capitaliste. Una dintre cauzele apariţiei divergenţelor în cadrul mişcării muncitoreşti este atragerea în rîndurile ei a unor noi „recruţi", a unor noi pături de oameni ai muncii, care adeseori nu şi-au însuşit decît unele aspecte ale marxismului şi sînt supuse influenţei concepţiei burgheze şi mic-burgheze despre lume. O manifestare a influenţei directe exercitate de această concepţie asupra mişcării muncitoreşti o constituie afirmaţia revizioniştilor, ca şi a anarhiştilor, că particularităţile mişcării muncitoreşti proprii unei perioade sau alteia din dezvoltarea ei se exclud reciproc. Revizioniştii, de pildă, neagă teoria revoluţiei ca o teorie a saltului şi consideră reformele, care sînt pe deplin compatibile cu orînduirea burgheză, ca fiind o înfăptuire parţială a socialismului. Anarhiştii neagă necesitatea „muncii mărunte", sistematice, migăloase în rîndurile maselor, îndeosebi a folosirii tribunei parlamentare, ceea ce în fapt duce la renunţarea pregătirii viitoarei ofensive împotriva capitalismului. „Şi unii şi alţii — scria Lenin — frînează înfăptuirea a ceea ce este cel mai important, cel mai esenţial: unirea muncitorilor în organizaţii mari, puternice, care să funcţioneze bine, să fie în stare să funcţioneze bine în *orice* condiţii, să fie pătrunse de spiritul luptei de clasă, să fie pe deplin conştiente de scopurile lor, să fie educate în spiritul unei concepţii despre lume cu adevărat marxiste" (pag. 70—71). Creşterea unei tendinţe sau a alteia în mişcarea muncitorească este în funcţie de tactica pe care o aplică burghezia faţă de clasa muncitoare: ofensiva împotriva clasei muncitoare, presiunea exercitată asupra ei determină creşterea anarhosindicalis-

www.dacoromanica.ro

mului, pe cînd orientarea burgheziei spre concesii parțiale — creșterea oportunismului de dreapta.

În articolul „Două lumi", consacrat bilanțului Congresului de la Magdeburg al Partidului social-democrat german, Lenin a arătat, pe baza unui exemplu concret, rolul pe care-l au oportuniștii în mișcarea muncitorească. Oportuniștii, scria Lenin, sînt pătrunși pînă în măduva oaselor de credința în burghezie, în „legalitatea" burgheză, se prosternă în fața ei, consideră această „legalitate" veșnică, afirmînd că socialismul poate încăpea în cadrul ei. Oportuniștii nu înțeleg că atunci cînd se pune problema principală, fundamentală — proprietatea burgheză — toată această „legalitate" se face țăndări. Lenin a arătat că la congres s-au conturat limpede două puncte de vedere : punctul de vedere al luptei de clasă proletare, exprimat în cuvîntarea lui Bebel, și punctul de vedere reformist, reprezentat prin Frank și alții. Reformiștii, scrie Lenin, folosesc „legalitatea" burgheză pentru a desfășura așa-zisa activitate pozitivă, pentru a încheia blocuri cu liberalii, jertfind interesele fundamentale ale mișcării muncitorești de dragul unor avantaje de moment, aparente. În anumite perioade istorice, lupta de clasă a proletariatului, spune Lenin, poate fi desfășurată pe tărîmul legalității burgheze, dar ea duce în mod inevitabil la o încăierare directă, la dilema : „ori să sfărîmi" statul burghez, ori să fii zdrobit și sugrumat.

Articolul „Congresul partidului social-democrat englez" este consacrat demascării social-șovinismului, una dintre varietățile oportunismului, care, în condițiile creșterii neîncetate a primejdiei unui război imperialist mondial, reprezenta un pericol uriaș pentru mișcarea muncitorească.

Studierea experienței mișcării muncitorești contribuie la elucidarea, pe baza unor exemple concrete, a esenței tacticii marxiste, a semnificației de clasă a abaterilor de la marxism, ajută ca lupta împotriva acestor abateri să fie dusă cu mai mult succes, — acestea sînt concluziile pe care le trage Lenin în articolele consacrate dezvăluirii rădăcinilor oportunismului internațional, a pericolului pe care-l reprezintă acesta.

Un model de dezvoltare creatoare a marxismului îl constituie articolul „Despre unele particularități ale dezvoltării

www.dacoromanica.ro

istorice a marxismului". Citînd cunoscuta teză a lui Engels care spune că marxismul nu e o dogmă, ci o călăuză în acțiune, Lenin arată că cel care scapă din vedere latura creatoare a marxismului subliniată în această teză face din marxism ceva monstruos, unilateral, îi răpește „sufletul viu", subminează bazele lui teoretice fundamentale, dialectica, subminează legătura lui cu problemele practice ale unei epoci istorice sau ale alteia.

Sarcinile partidului și ale clasei muncitoare din Rusia în condițiile cînd evenimentelor revoluționare vijelioase din 1905—1907 le-a luat locul o perioadă de reacțiune pot fi just determinate numai prin aplicarea creatoare a marxismului la situația social-politică schimbată. Lenin arată că în decursul acestor ani principalele sarcini programatice ale partidului nu s-au schimbat, întrucît, în linii mari, nu s-a schimbat nici raportul dintre clase. Dar sarcinile concrete și metodele de luptă s-au schimbat corespunzător situației social-politice determinate. În funcție de condiții, în marxism, ca doctrină care constituie o călăuză vie în acțiune, pe primul plan s-au pus diferite laturi ale lui. În perioada revoluționară 1905—1907, pe primul plan se puneau problemele tacticii, înfăptuirea unor prefaceri în toate domeniile vieții țării. În noile condiții, în anii 1907—1910, o dată cu începerea perioadei de reacțiune, cînd masele trebuiau să-și însușească, să prelucreze experiența revoluționară, cînd proletariatul și partidul său își adunau forțele în vederea viitoarei ofensive împotriva absolutismului, pe primul plan se punea lupta partidului pentru promovarea principiilor marxismului, împotriva oscilărilor în domeniul teoriei. Aceasta era o luptă împotriva revizuirii bazelor filozofice generale ale marxismului, lupta împotriva dogmaticilor, care nu erau în stare să înțeleagă caracterul creator al marxismului, care repetau lozinci învățate pe de rost și, în sfîrșit, lupta împotriva reformiștilor, care se camuflau sub o frazeologie marxistă, dar care în fapt alunecau pe panta propagării unor idei burgheze-liberale. Lenin chema pe marxiștii revoluționari să se unească pentru a apăra bazele teoretice ale marxismului, tezele lui fundamentale denaturate de oportuniști.

www.dacoromanica.ro

Articolele lui Lenin în problemele teoriei marxiste și ale tacticii mișcării muncitorești i-au înarmat pe bolșevici cu înțelegerea limpede a principalelor probleme teoretice și au jucat un rol important în lupta marxiștilor revoluționari împotriva oportunismului în mișcarea muncitorească rusă și internațională. Nici în etapa actuală a mișcării muncitorești și comuniste internaționale importanța lor nu este mai mică. Teoriile oportuniste, reînnoite de revizioniștii contemporani, constituie o nouă încercare de a substitui marxismului revoluționar un „marxism" nou, chipurile perfecționat. Aceste teorii nu au nimic comun cu învățătura marxist-leninistă ; ele denaturează tezele fundamentale ale marxismului, sînt o reflectare a ideologiei burgheze în teorie și în practică. Repetînd frazele răsuflate ale bernsteinienilor cu privire la posibilitatea unei colaborări între muncitori și capitaliști, revizioniștii încearcă să demonstreze că societatea capitalistă modernă se dezvoltă pe linia atenuării contradicțiilor de clasă, că are loc un proces de transformare treptată a capitalismului în socialism. Într-o serie de țări, revizioniștii, reînviind vechile teorii ale lichidatorilor ruși, cer ca partidele comuniste să fie înlocuite prin organizații largi care să nu aibă un caracter de clasă și în care să fie reunite diferite pături ale societății.

Articolele lui Lenin îndreptate împotriva oportunismului, în care dezvăluie rădăcinile de clasă ale revizionismului, primejdia pe care o prezintă aceasta pentru mișcarea muncitorească, precum și primejdia pe care o prezintă înțelegerea dogmatică a marxismului, înarmează pe comuniștii din toate țările pentru lupta împotriva denaturărilor teoriei marxist-leniniste, pentru aplicarea creatoare a tezelor ei fundamentale la realitatea contemporană, pentru dezvoltarea continuă a marxismului.

În volumul de față intră o serie de articole scrise de Lenin cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la reforma „țărănească" din 1861 : „Cincizeci de ani de la desființarea iobăgiei", „Cu prilejul unei aniversări", „«Reforma țărănească» și revoluția proletară-țărănească". Aceste articole constituie un model de folosire cu pricepere a aniversării unui important eveniment istoric pentru a face o analiză profund științifică a evenimentului respectiv, a urmărilor

www.dacoromanica.ro

lui, pentru a face o legătură între acesta și sarcinile imediate ale partidului în etapa respectivă. Făcînd legătura între caracterul burghez al reformei „țărănești" iobăgiste din 1861 și politica agrară stolîpinistă, Lenin trage concluzia că nici un fel de reforme burgheze înfăptuite de iobăgiști nu pot preîntîmpina revoluția și că scopul luptei partidului și a clasei muncitoare continuă să rămînă răsturnarea țarismului.

Pe lîngă aceasta, Lenin urmărește curentele, tendințele istorice ste constituite în viața social-politică a Rusiei, definindu-le ca pe niște curente și tendințe liberale și democratice. Lupta acestor tendințe avea să determine, în ultimă instanță, deznodămîntul luptei pentru noua orînduire socială a țării. Tendința liberală, în dezvoltarea sa, a dus la formarea partidului burgheziei liberalo-monarhiste, partidul cadet. Tendința democratică, revoluționară a pornit de la N. G. Cernîșevski. Caracterizîndu-l pe Cernîșevski, Lenin a spus că el este nu numai cel mai consecvent exponent al tendinței democratice, nu numai un socialist utopist, dar și un democrat-revoluționar care a văzut limpede caracterul iobăgist al reformei din 1861, slugărnicia liberalilor în fața puternicilor zilei, teama lor de revoluție și a propovăduit, „trecînd peste obstacolele și barierele cenzurii, ideea revoluției țărănești, ideea luptei maselor pentru răsturnarea tuturor vechilor autorități" (pag. 182).

Ulterior, o dată cu dezvoltarea luptei revoluționare, tendința democratică s-a împărțit în două : democratică și socialistă. Succesorii tendinței democratice erau trudovicii — reprezentanții masei țărănești mic-burgheze. Exponentul tendinței socialiste a devenit clasa muncitoare rusă, care a creat partidul proletar marxist. Stabilind legătura dintre tendința liberală și cea democratică cu cele două căi posibile de dezvoltare a Rusiei — calea adaptării țării la vechile rînduieli iobăgiste și calea înlăturării radicale, a zdrobirii vechiului —, Lenin chema partidul să lupte pentru victoria celei de-a doua căi, care corespunde intereselor vitale ale maselor populare, să-i smulgă pe cei șovăielnici de sub influența liberalilor și, luptînd fără încetare împotriva manifestărilor de reformism și de oportunism, să ducă proletariatul, în alianță cu țărănimea, spre o nouă revoluție.

www.dacoromanica.ro

O uriașă importanță a avut pentru partid pregătirea cadrelor de revoluționari proletari din rîndurile muncitorilor înaintați. Un reprezentant de seamă al generației de revoluționari proletari care, sub conducerea lui Lenin, a trecut prin școala luptei revoluționare a fost muncitorul bolșevic Ivan Vasilievici Babușkin, care în 1895 a activat sub conducerea lui Lenin în „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg. În volumul de față a fost inclus necrologul „Ivan Vasilievici Babușkin", pe care Lenin l-a consacrat amintirii acestui revoluționar proletar, devotat cu trup și suflet cauzei clasei muncitoare. Lenin arată că, datorită muncii eroice și perseverente desfășurate în rîndurile maselor de muncitori înaintați cum a fost Babușkin, s-a creat în Rusia un partid revoluționar cu adevărat proletar. „Fără asemenea oameni, poporul rus ar fi rămas pe vecie un popor de robi, un popor de slugi. Cu asemenea oameni poporul rus își va cuceri eliberarea deplină de sub jugul oricărei exploatări" (pag. 86).

O serie de articole cuprinse în volumul de față sînt consacrate problemelor mișcării muncitorești internaționale, memoriei conducătorilor clasei muncitoare. Dintre acestea fac parte: „Paul Singer", „Cuvîntare rostită în numele P.M.S.D.R. la înmormîntarea lui Paul și a Laurei Lafargue. 20 noiembrie (3 decembrie) 1911" etc.

În articolul „În amintirea Comunei", Lenin a făcut o profundă analiză a esenței Comunei din Paris, primul guvern muncitoresc din lume ale cărui măsuri au fost îndreptate împotriva temeliilor orînduirii capitaliste. Lupta eroică a comunarzilor parizieni, exemplul guvernului muncitoresc al Comunei au însuflețit milioane de muncitori, au trezit în ei speranțe și le-au atras simpatia de partea socialismului. „Cauza Comunei — scria Lenin — este cauza revoluției sociale, cauza deplinei eliberări politice și economice a oamenilor muncii, cauza proletariatului din lumea întreagă. Și în acest sens ea este nemuritoare" (pag. 230).

În acest volum sînt cuprinse articolele lui V. I. Lenin consacrate marelui scriitor rus L. N. Tolstoi: „L. N. Tolstoi", „L. N. Tolstoi și mișcarea muncitorească contempo-

www.dacoromanica.ro

rană", „Tolstoi şi lupta proletară", „L. N. Tolstoi şi epoca sa".

Articolele lui V. I. Lenin despre Tolstoi, publicate în organele de presă bolşevice din străinătate şi din Rusia, au dezvăluit profund şi sub toate aspectele întreaga complexitate a creaţiei lui Tolstoi, au scos la lumină legăturile dintre creaţia lui şi problemele fundamentale ale revoluţiei ruse. În aceste articole este relevată imensa forţă a criticii rînduielilor sociale din Rusia ţaristă pe care a făcut-o L. N. Tolstoi. Această critică, arăta Lenin, se distingea prin pasiune, prin intensitatea sentimentului, prin putere de convingere, prospeţime, sinceritate şi neînfricare în tendinţa de a găsi adevăratele cauze ale nenorocirilor pe care le au de îndurat masele populare. Reflectînd în operele sale cu veridicitate şi cu toată vigoarea talentului său uriaş specificul istoric al întregii epoci dinainte de revoluţie — epoca pregătirii revoluţiei ţărăneşti în condiţiile unui capitalism cu un înalt grad de dezvoltare —, forţa şi slăbiciunea mişcării ţărăneşti de masă, marele artist a devenit prin aceasta apropiat şi scump clasei muncitoare. Lenin a dezvăluit totodată caracterul contradictoriu al concepţiilor lui Tolstoi, care îmbina lupta împotriva iobăgiei şi a regimului poliţist cu propovăduirea „neîmpotrivirii la rău". Lenin a arătat că creaţia lui Tolstoi poate fi just apreciată numai din punctul de vedere al clasei muncitoare revoluţionare, care şi-a dovedit în fapt devotamentul său faţă de popor, capacitatea de a lupta împotriva inconsecvenţei democraţiei burgheze, inclusiv a celei ţărăneşti. Clasa muncitoare rusă a folosit moştenirea literară a lui Tolstoi pentru a lupta împotriva iobăgiei, a regimului poliţist, pentru a uni masele în lupta pentru o orînduire socială nouă.

Lenin spunea că Tolstoi este „oglinda revoluţiei ruse". Importanţa mondială a lui Tolstoi, arăta Lenin, reflectă importanţa mondială a revoluţiei ruse.

Articolele lui Lenin consacrate lui Tolstoi constituie un minunat exemplu de profundă analiză marxistă a fenomenelor creaţiei literare, de tratare dialectică a lor. Aceste articole prezintă o importanţă uriaşă, fundamentală în elaborarea esteticii marxiste.

www.dacoromanica.ro

Lucrările scrise de V. I. Lenin în perioada de coacere a noului avînt revoluționar sînt pătrunse de o încredere nelimitată în forțele clasei muncitoare, în victoria revoluției care va avea loc. Istoria a confirmat previziunea științifică a lui Lenin.

*
* *

În capitolul „Materiale pregătitoare" a fost publicat planul prelegerii pe tema „Bazele economiei politice", ținută de Lenin la „Cursurile de științe sociale" de la Paris în februarie 1911, precum și planul referatului „Manifestul partidului muncitoresc-liberal", referat ținut de Lenin la Paris la 14 (27) noiembrie 1911.

Institutul de marxism-leninism
de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

UN ÎNCEPUT DE COTITURĂ ?

Numărul de față era paginat [1] cînd am primit ziarele de la Petersburg și Moscova cu data de 12 noiembrie. Oricît de neîndestulătoare ar fi informațiile pe care le publică presa legală, din ele reiese totuși în mod incontestabil că într-o serie întreagă de orașe au avut loc întruniri studențești, manifestații și procesiuni în cadrul cărora s-a protestat împotriva pedepsei cu moartea și s-au rostit cuvîntări îndreptate împotriva guvernului. Chiar din informațiile apărute într-un ziar cu o orientare categoric octombristă cum e „Russkie Vedomosti" [2], reiese că, în cadrul demonstrației care a avut loc la Petersburg la 11 noiembrie, pe Nevski-prospect s-au adunat *cel puțin 10 000 de oameni*. Din același ziar aflăm că în Petersburgskaia Storona, „lîngă Casa poporului, procesiunii i s-au alăturat numeroși muncitori. La podul Tucikov procesiunea s-a oprit. Detașamentul de polițiști n-a putut cu nici un chip s-o țină în loc, și mulțimea, cu cîntece și steaguri, a pătruns pe Bolșoi-prospekt din Vasilievski-ostrov. Abia la universitate a reușit poliția să împrăștie mulțimea".

Poliția și armata au avut, bineînțeles, o comportare autentic rusească.

În numărul viitor al ziarului nostru vom face o apreciere a acestui incontestabil avînt democratic ; deocamdată ne vom mulțumi să spunem cîteva cuvinte despre atitudinea adoptată de diferite partide față de această demonstrație. „Russkie Vedomosti", care în ziua de 11 a publicat știrea *falsă* că demonstrația a fost contramandată,

www.dacoromanica.ro

a doua zi făcea cunoscut că social-democraţii n-au luat nici o hotărîre, că unii dintre deputaţii lor s-ar fi pronunţat chiar împotriva demonstraţiei şi că numai trudovicii [3] au adoptat o rezoluţie în care se spune că demonstraţia nu poate fi împiedicată. Nu ne îndoim că această ştire dezonorantă pentru deputaţii noştri social-democraţi este falsă ; ea este născocită, probabil, cu aceeaşi rea-credinţă, de către „*Russkie Vedomosti*", ca şi ştirea publicată de el ieri în legătură cu contramandarea demonstraţiei. „Golos Moskvî" [4], în numărul său cu data de 12 noiembrie, face cunoscut că „deputaţii tuturor partidelor, cu excepţia celor social-democraţi, au o atitudine negativă faţă de manifestaţiile de stradă ale studenţilor".

Este limpede că publicaţiile cadete şi cele octombriste se abat de-a binelea „de la adevăr", lăsîndu-se intimidate de afirmaţiile cu totul absurde şi ridicole ale celor de dreapta, care susţin în gura mare că „pîrghia de comandă a demonstraţiei se află în mîinile celor de la palatul Tavriceski".

Şi este fapt stabilit că cadeţii [5] au avut o comportare nedemnă. În ziua de 11, cînd urma să aibă loc demonstraţia, ziarul „Reci" [6] a publicat un apel prin care deputaţii lor îndemnau să nu se treacă la demonstraţii. Motivarea pe care o dau ei în acest apel, ca şi în articolul de fond al ziarului „Reci", constituie pur şi simplu o probă de mîrşăvie : „să nu profanăm" aceste zile de doliu ! ; „a face manifestaţii, a le lega de memoria lui Tolstoi", spun ei, înseamnă a dovedi „că sfînta lui amintire nu ne este cu adevărat scumpă" !! — şi aşa mai departe într-un spirit pur octombrist (comparaţi cu articolul de fond publicat în ziua de 11 de „Golos Moskvî", în care găsim fraze aproape identice).

Din fericire, mîrşava încercare a cadeţilor de a pune o piedică democraţiei a dat greş. Demonstraţia a avut totuşi loc. Şi dacă un ziar poliţist cum este „Rossiia" [7] continuă să-i facă vinovaţi pe cadeţi de toate cele întîmplate, mergînd pînă acolo încît să vadă „o instigare" pînă şi în apelul lansat de ei, apoi în Dumă [8], după cum relatează „Golos Moskvî", atît octombriştii [9] cît şi

www.dacoromanica.ro

cei de extrema dreaptă (Şulghin) au apreciat *serviciul* adus de cadeţi, pe care i-au considerat „adversari ai demonstraţiei".

Cine n-a învăţat, din întregul mers al revoluţiei ruse, că mişcarea de eliberare din această ţară *nu va avea sorţi de izbîndă* atîta timp cît va fi condusă de cadeţi, atîta timp cît nu va şti să se ferească de trădările lor trebuie să tragă mereu învăţăminte din evenimentele politice actuale, din istoria demonstraţiei de la 11 noiembrie.

Primele începuturi ale avîntului democratic constituie în acelaşi timp şi un început al mîrşăviilor cadete.

Menţionăm totodată şi informaţia publicată de „Golos Moskvî" în care se spune că muncitorii au propus studenţilor să organizeze o grandioasă demonstraţie pentru ziua de 14. Această informaţie, pe cît se pare, conţine un sîmbure de adevăr, fiindcă astăzi (15 (28) noiembrie) ziarele pariziene anunţă că la Petersburg au fost arestaţi 13 membri ai biroului Uniunii sindicatelor pentru vina de *a fi încercat* să organizeze o manifestaţie muncitorească.

„Sotial-Demokrat" nr. 18
din 15 (29) noiembrie 1910

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

---

www.dacoromanica.ro

ÎN LEGĂTURĂ CU DEMONSTRAŢIA CARE A AVUT LOC LA MOARTEA LUI MUROMŢEV

(NOTĂ)

„Această Dumă — scrie „Reci", ziarul cadeţilor, în legătură cu prima şedinţă a celei de-a patra sesiuni a Dumei ultrareacţionare — s-a rupt astăzi în mod definitiv şi irevocabil de aspiraţiile poporului şi de conştiinţa naţională". Spunînd aceasta, el se referă, desigur, la refuzul ultrareacţionarilor şi al octombriştilor de a cinsti memoria lui Muromţev, preşedintele Dumei I.

Cu greu ar putea fi exprimată mai pregnant decît în fraza citată de noi mai sus întreaga falsitate a punctului de vedere pe care se situează liberalii noştri atunci cînd este vorba de lupta pentru libertate, în general, şi de demonstraţia care a avut loc cu prilejul încetării din viaţă a lui Muromţev, în special.

Nu încape îndoială că la moartea lui Muromţev era necesar să se organizeze o demonstraţie împotriva guvernului ţarist, împotriva absolutismului, împotriva Dumei ultrareacţionare şi că această demonstraţie a avut loc, că în rîndurile ei s-au încadrat cele mai diverse şi mai largi pături ale populaţiei, cele mai diverse partide, de la social-democraţi şi pînă la cadeţi, „progresişti" [10] şi octombriştii polonezi (kolo polonez [11]). De asemenea nu încape îndoială că aprecierile făcute de cadeţi în legătură cu această demonstraţie arată pentru a suta şi a mia oară cît de străini sînt ei de democraţie şi la ce rezultate *nefaste* pentru cauza democraţiei în Rusia s-ar ajunge dacă lupta pentru această cauză ar fi condusă de cadeţii noştri sau dacă ei ar avea în această luptă un rol conducător.

www.dacoromanica.ro

Toţi democraţii şi toţi liberalii au participat şi trebuiau să participe la demonstraţia organizată la moartea lui Muromţev, fiindcă în bezna regimului Dumei ultrareacţionare o asemenea demonstraţie le oferea posibilitatea de a-şi exprima, pe scară relativ largă şi deschisă, *protestul* lor împotriva autocraţiei. Autocraţia ţaristă a dus o luptă înverşunată împotriva introducerii instituţiilor reprezentative în Rusia. Ea a denaturat şi a falsificat convocarea primului parlament din Rusia atunci cînd proletariatul şi ţărănimea revoluţionară, prin lupta lor de masă, au silit-o să recunoască necesitatea convocării lui. Autocraţia a luat în derîdere democraţia şi poporul şi şi-a bătut joc de ele, *în măsura în care* glasul poporului, glasul democraţiei s-a făcut auzit în Duma I [12]. Autocraţia nu permite acum nici măcar să se pomenească de această slabă exprimare a revendicărilor democraţiei în Duma I (exprimarea acestor revendicări a fost mult mai slabă, mai anemică, mai îngustă şi mai puţin vie în timpul Dumei I şi de la tribuna ei decît în toamna anului 1905 de la tribunele pe care şi le-a creat valul luptei deschise duse de mase).

Iată de ce democraţia şi liberalismul puteau şi trebuiau să cadă de acord asupra organizării unei demonstraţii de protest împotriva autocraţiei cu orice prilej care amintea maselor de revoluţie. Dar, declarîndu-se de acord cu organizarea în comun a unei demonstraţii, *nu puteau* să nu-şi exprime *propriul lor* punct de vedere în ce priveşte aprecierea sarcinilor democraţiei, în general, şi istoria Dumei I, în special. Şi prima încercare a liberalismului burghez de la noi de a face o asemenea apreciere a dovedit mărginirea fără seamăn, neputinţa politică şi incapacitatea politică a acestui liberalism.

Gîndiţi-vă : „astăzi", 15 octombrie 1910, Duma ultrareacţionară „s-a rupt în mod definitiv şi irevocabil" de popor ! Prin urmare, pînă astăzi ea nu era în mod irevocabil ruptă de popor. Prin urmare, dacă ea ar fi participat la cinstirea memoriei lui Muromţev, acest lucru ar fi împiedicat, ar fi putut să împiedice „ruperea" de „aspiraţiile poporului", adică ruperea de democraţie a unora sau altora

www.dacoromanica.ro

dintre contrarevoluționarii noștri. Dar înțelegeți odată, domnilor, care revendicați înaltul titlu de democrat, că, punînd astfel problema, minimalizați voi înșivă, mai mult decît oricine, semnificația demonstrației, o bagatelizați. „Oricît de puțin favorabilă ar fi fost părerea cuiva despre Duma a III-a din punct de vedere moral și politic — scrie „Reci" —, părea absurd să se creadă că ea ar fi în stare să se eschiveze de la datoria elementară de a cinsti, de la înălțimea tribunei, numele aceluia care cu atîta demnitate și strălucire a deschis-o (!!) pe ea și a sfințit-o". Au nimerit-o bine, nimic de zis: Muromțev a deschis-o și a sfințit-o „pe ea", adică Duma a III-a! Prin aceste cuvinte cadeții au spus, fără să vrea, amarul adevăr că trădarea luptei revoluționare și a insurecției de la sfîrșitul anului 1905 de către liberalismul rus și de către burghezia rusă „a deschis și a sfințit" epoca contrarevoluției, în general, și a Dumei a III-a, în special. „Se credea — spune „Reci" — că micul grup de scandalagii politici nu va fi în stare să înăbușe glasul bunei-cuviințe și simțul măsurii în rîndurile majorității membrilor Dumei!" Așa va să zică! „de bună-cuviință și de simțul măsurii" a fost și este vorba și nu de un protest împotriva autocrației. Aici nu este vorba de faptul că democrația *„se rupe"* de contrarevoluție, ci de faptul că liberalismul *se unește* cu contrarevoluția. Liberalismul se situează pe terenul contrarevoluției, invitînd pe reprezentanții ei, octombriștii, să ia parte la cinstirea memoriei lui Muromțev nu pentru a-și exprima protestul împotriva autocrației, ci pentru a da dovadă „de bună-cuviință și de simțul măsurii". Muromțev „a deschis și a sfințit" (există, după cum se vede, și astfel de cuvinte odioase!) primul pseudo-parlament convocat de țar; dv., domnilor octombriști, vă aflați în al treilea pseudo-parlament convocat de țar; nu credeți că ar fi o dovadă „de lipsă de bună-cuviință și de simțul măsurii" dacă ați refuza să vă îndepliniți „o datorie elementară"? Ce minunat exprimă acest mic exemplu, chiar și numai acest raționament luat de noi din organul oficial al cadeților, întreaga putreziciune ideologică și politică a liberalismului nostru! Linia urmată de el constă în *a îndupleca* autocrația, a-i *îndupleca* pe moșierii ultrareacționari și pe aliații

www.dacoromanica.ro

lor, octombriștii, și nu în a dezvolta conștiința *democratică* a maselor. De aceea el e sortit — și e sortit în mod inevitabil și definitiv, ca orice liberalism burghez în orice revoluție burghezo-democratică — să rămînă pe veci un rob al monarhiei și al feudalilor și să primească veșnic lovituri de cizmă din partea lor.

Dacă deputații cadeți ar fi înțeles cît de cît sarcinile democrației, nu s-ar fi îngrijit ca în Duma a III-a *octombriștii* să-și îndeplinească „o datorie elementară", ci ar fi avut grijă să organizeze o demonstrație în fața *poporului.* Pentru așa ceva nu era nevoie să prezinte o cerere președintelui (potrivit § 120 din regulament, președintele e acela care apreciază dacă e cazul sau nu să dea citire unei asemenea cereri), ci să obțină într-un fel sau altul punerea în discuție a chestiunii.

Dacă publiciștii cadeți ar fi înțeles cît de cît sarcinile democrației, n-ar fi reproșat octombriștilor că sînt lipsiți de tact, ci le-ar fi arătat că comportarea Dumei a III-a nu face decît să sublinieze însemnătatea demonstrației care a avut loc la moartea lui Muromțev, că ea nu face decît să ridice problema de la nivelul pălăvrăgelii *filistine* micburgheze pe tema „bunei-cuviințe și a simțului măsurii" la acela al unei aprecieri *politice* asupra actualului regim și a rolului pe care-l au diversele partide.

Dar demonstrația care a avut loc la moartea lui Muromțev era firesc să ridice și o altă problemă: însemnătatea istorică a Dumei I. E de prisos să spunem că cadeții, care aveau majoritatea în această Dumă și care se amăgeau pe atunci cu speranța că se va forma un guvern cadet, că este posibilă o trecere „pașnică" la libertate, că hegemonia lor în rîndurile democrației se va consolida, îl ridică acum în slăvi pe Muromțev, făcînd din el un „erou național". Trudovicii, în persoana d-lui Jilkin, au mers pînă acolo, încît, alăturîndu-se acestui cor liberal, l-au preamărit pe Muromțev ca pe un „educator" politic al partidelor de stînga.

Această apreciere făcută de cadeți și de trudovici asupra Dumei I este foarte importantă, prin faptul că arată cît de scăzut e nivelul de conștiință politică al „societă-

www.dacoromanica.ro

ţii" * ruse. „Societatea" care se arată încîntată de rolul politic pe care l-au avut cadeţii în Duma I nu are dreptul să se plîngă de Stolîpin şi de Duma a III-a : ea are exact guvernul pe care îl merită. Hegemonia liberalismului în mişcarea de eliberare din Rusia ar duce în mod inevitabil la slăbirea ei şi ar face imposibilă înlăturarea dominaţiei barbarilor moşieri. Numai înlăturarea liberalismului de către proletariat şi hegemonia proletariatului *au asigurat* şi *sînt în stare* să asigure şi pe viitor victorii revoluţiei.

Perioada Dumei I a fost o perioadă în care proletariatul, care fusese învins în decembrie, a început să-şi adune forţele în vederea unui nou asalt. Greva revoluţionară, care slăbise după decembrie, din nou şi-a ridicat semeaţă capul ; muncitorii au fost urmaţi de ţărani (tulburările ţărăneşti au cuprins, în primăvara anului 1906, 46% din judeţele Rusiei europene) ; s-au înteţit „rebeliunile" soldaţilor. Burghezia liberală s-a văzut pusă în faţa dilemei : ori să sprijine noul asalt *revoluţionar* al maselor, şi în acest caz era cu putinţă o victorie asupra ţarismului, ori să întoarcă spatele revoluţiei, înlesnind în felul acesta victoria ţarismului. Un nou avînt al luptei maselor, noi oscilări ale burgheziei, o atitudine şovăitoare, de espectativă din partea ţarismului — iată în ce constă *esenţa* perioadei Dumei I, iată care era *baza de clasă* a acestei faze din istoria Rusiei.

Cadeţii, partidul predominant în Duma I, şi Muromţev, care era unul dintre fruntaşii lui, au dat dovadă de o totală neînţelegere a situaţiei politice şi au trădat din nou democraţia. Ei au întors revoluţiei spatele, au condamnat lupta de masă, i-au pus toate piedicile posibile şi au căutat să profite de lipsa de hotărîre a ţarismului, speriindu-l cu spectrul revoluţiei şi cerîndu-i să recurgă la o tranzacţie (= un guvern cadet) *în numele* revoluţiei. Se înţelege că o asemenea tactică nu însemna altceva decît o *trădare* a democraţiei şi o neputincioasă fanfaronadă, cu pretenţii de „constituţionalism", faţă de ţarism. Se înţe-

* Aici, ca şi în alte locuri, Lenin foloseşte cuvîntul „societate" nu în sensul obişnuit, ci într-un sens mai restrîns, prin care se subînţelege pătura politicească activă din rîndurile claselor dominante (burghezia liberală, intelectuali, funcţionari din aparatul de stat etc.). — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

lege că ea n-a avut alt rezultat decît acela că țarismul a cîștigat timp pentru a-și aduna forțele, „*jucîndu-se*" de-a tratativele cu cadeții și *pregătind* dizolvarea Dumei și lovitura de stat. În primăvara anului 1906, proletariatul și o parte din țărănime s-au ridicat din nou la luptă; vina sau nenorocirea lor a fost că n-au luptat cu destulă hotărîre și că n-au participat la luptă în număr de ajuns de mare. În primăvara anului 1906, liberalii au început să se joace de-a constituția și de-a tratativele cu Trepov, blamîndu-i pe cei ce erau singurii în stare *să-i înfrîngă* pe Trepovi și împiedicîndu-le acțiunile.

Fariseilor burgheziei le place să facă uz de maxima: de mortuis aut bene aut nihil (despre morți să spui numai lucruri bune sau să nu spui nimic). Proletariatul trebuie să cunoască *adevărul* și despre oamenii politici în viață și despre cei decedați, căci dacă cineva merită într-adevăr numele de om politic, el nu moare politicește în momentul morții lui fizice. A spune o minciună convențională despre Muromțev înseamnă a aduce prejudicii cauzei proletariatului și cauzei democrației, înseamnă a perverti conștiința maselor. A spune amarul adevăr despre cadeți și despre cei ce s-au lăsat conduși (și păcăliți) de cadeți înseamnă a cinsti ceea ce este *măreț* în prima revoluție rusă, înseamnă a contribui la reușita celei de-a doua revoluții.

„Sotial-Demokrat" nr. 18
din 16 (29) noiembrie 1910
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DOUĂ LUMI

Despre Congresul de la Magdeburg al Partidului social-democrat din Germania s-a scris mult în toate ziarele, aşa că toate evenimentele principale care au avut loc la acest congres, toate peripeţiile luptei care s-a dat acolo sînt îndeajuns de cunoscute [13]. Aspectul exterior al luptei dintre revizionişti şi ortodocşi, episoadele dramatice ale congresului au absorbit prea mult atenţia cititorilor în detrimentul edificării lor asupra semnificaţiei principiale a acestei lupte, asupra rădăcinilor politice-ideologice ale divergenţelor. Or, dezbaterile de la Magdeburg — în special dezbaterile legate de votarea bugetului de către cei din Baden — ne oferă un material extrem de interesant, care caracterizează cele două lumi de idei şi cele două tendinţe de clasă existente *în cadrul* Partidului muncitoresc social-democrat din Germania. Votarea bugetului nu este decît una dintre manifestările acestor divergenţe dintre cele două lumi, divergenţe care sînt atît de profunde încît se vor manifesta, fără îndoială, în legătură cu probleme mult mai serioase, mai profunde şi mai importante. Şi acum, cînd pentru toată lumea este evident că în Germania *se apropie* o mare furtună revoluţionară, dezbaterile de la Magdeburg trebuie privite ca o mică trecere în revistă a unei mici părticele din armată (căci problema votării bugetului constituie doar o mică părticică din problemele fundamentale ale tacticii social-democrate) *înainte* de începerea campaniei.

www.dacoromanica.ro

Ce a arătat această trecere în revistă în ceea ce priveşte felul cum îşi înţeleg sarcinile diferitele părţi ale armatei proletare ? Ce ne spune ea despre felul cum se vor comporta aceste diferite părţi ale armatei ? — iată chestiunile de care ne propunem să ne ocupăm.

Să începem cu un conflict de ordin personal (la prima vedere). Frank, conducătorul revizioniştilor, a subliniat cu multă stăruinţă, ca toţi cei din Baden, că, la început, ministrul von Bodman a contestat „egalitatea în drepturi" a social-democraţilor cu celelalte partide, cu partidele burgheze, iar după aceea a retractat întrucîtva această „ofensă". În legătură cu aceasta, Bebel, în referatul său, a spus următoarele :

„...Dacă un ministru al unui stat modern, un reprezentant al ordinii sociale şi de stat existente — şi se ştie că scopul statului modern ca instituţie politică este de a apăra şi a sprijini orînduirea socială şi de stat existentă împotriva oricăror atacuri din partea social-democraţilor, de a o apăra la nevoie şi prin violenţă —, dacă un asemenea ministru spune că nu recunoaşte egalitatea în drepturi a social-democraţiei, din punctul său de vedere el are perfectă dreptate". Frank îl întrerupe pe Bebel, strigînd : „Asta-i nemaipomenit !" Bebel continuă, replicîndu-i lui Frank : „Eu găsesc că e foarte firesc". Frank exclamă din nou : „Asta-i nemaipomenit !"

De ce s-a arătat Frank atît de indignat ? Pentru că el este pătruns pînă în măduva oaselor de credinţa în „legalitatea" burgheză, în „egalitatea în drepturi" burgheză ; el nu înţelege *limitele* istorice ale acestei legalităţi, nu-şi dă seama că toată această legalitate *este sortită* — în mod inevitabil sortită — să dispară de îndată ce se pune problema principală, fundamentală : aceea a menţinerii proprietăţii burgheze. Frank este pe de-a-ntregul pătruns de iluziile constituţionaliste mic-burgheze ; de aceea el nu înţelege că pînă şi într-o ţară ca Germania rînduielile constituţionale au un caracter istoricește *condiţionat ;* el crede în valoarea absolută, în tăria absolută a constituţiei burgheze (mai bine-zis : burgheze-feudale) din Germania, simţindu-se sincer *ofensat* că un ministru constituţional nu vrea să recunoască „egalitatea în drepturi" a

www.dacoromanica.ro

lui, a lui Frank, a unui membru al parlamentului, a unui om care acţionează în deplină conformitate cu legea. Lăsîndu-se amăgit de această legalitate, Frank merge pînă acolo încît uită antagonismul ireductibil care există între burghezie şi proletariat şi, fără să-şi dea seama, trece pe poziţia celor care consideră că această legalitate burgheză este eternă, care consideră că socialismul poate încăpea în cadrul acestei legalităţi.

Bebel renunţă la aceste iluzii constituţionale, proprii democraţiei burgheze, şi plasează problema pe terenul real al luptei de clasă. Ne putem simţi noi „ofensaţi" dacă un apărător al orînduirii burgheze nu ne recunoaşte nouă, care sîntem duşmanii întregii acestei orînduiri, egalitatea în drepturi pe baza dreptului burghez? Simpla presupunere că acest lucru ar putea fi ofensator pentru mine este suficientă ca să vădească şubrezenia convingerilor mele socialiste!

Şi Bebel încearcă să-i explice lui Frank concepţiile social-democrate cu ajutorul unor exemple concrete. Pe noi, îi spune el lui Frank, nu ne-a putut „ofensa" legea excepţională împotriva socialiştilor [14]; noi clocoteam de ură şi de mînie „şi, dacă am fi putut, ne-am fi aruncat atunci în luptă, aşa cum doream din tot sufletul, şi am fi sfărîmat tot ce ne stătea în cale" (*aclamaţii furtunoase*, menţionează aici darea de seamă stenografică). „Am fi fost nişte trădători ai cauzei noastre dacă n-am fi făcut acest lucru" (*Aşa e!*). „Dar nu-l puteam face".

Mă simt ofensat că un ministru constituţional nu recunoaşte egalitatea în drepturi a socialiştilor, spune Frank. Nu trebuie, îi răspunde Bebel, să vă simţiţi ofensat cînd această egalitate în drepturi este contestată de un om care pînă nu demult ne sugruma călcînd în picioare toate „principiile", care trebuia să ne sugrume ca să apere orînduirea burgheză şi care va trebui să ne sugrume şi mîine (Bebel n-a spus acest lucru, dar aluzia lui era destul de transparentă; de ce este Bebel atît de precaut încît se mărgineşte la aluzii, asta o vom arăta în altă parte). Am fi nişte trădători dacă, avînd posibilitatea, nu i-am sugruma pe aceşti duşmani ai proletariatului.

www.dacoromanica.ro

Avem aici două lumi de idei: de o parte, punctul de vedere al luptei de clasă proletare, care în anumite perioade istorice poate să se desfăşoare pe terenul legalităţii burgheze, dar care *în mod inevitabil* duce la un deznodămînt, la o încăierare directă, la dilema: ori „sfărîmi" statul burghez, ori vei fi zdrobit şi sugrumat de el; de cealaltă parte, punctul de vedere al reformistului, al micului burghez, care din cauza copacilor nu vede pădurea, care, lăsîndu-se orbit de falsa strălucire a legalităţii constituţionale, nu vede lupta de clasă înverşunată, care, trăind în fundul unui stăruleţ oarecare, uită de marile probleme istorice ale contemporaneităţii.

Reformiştii se cred oameni politici realişti, oameni ai activităţii pozitive; se cred bărbaţi de stat. Stăpînilor societăţii burgheze le convine să întreţină asemenea iluzii puerile în rîndurile proletariatului, dar social-democraţii sînt datori să le spulbere fără cruţare. Cele ce se spun despre egalitatea în drepturi „sînt fraze goale, lipsite de orice sens", a spus Bebel. „Cel ce poate să prindă în plasa acestor fraze o întreagă fracţiune socialistă este un om de stat — a spus el la congres în rîsetele generale —, dar cei ce se lasă prinşi nu sînt nicidecum nişte oameni de stat". Aceste cuvinte au lovit din plin în diverşii oportunişti din rîndurile socialismului, care se lasă prinşi de naţional-liberali în Germania [15] şi de cadeţi în Rusia. „Cei ce adoptă o atitudine negativă — a spus Bebel — obţin adeseori rezultate mult mai însemnate decît aşa-zişii oameni ai activităţii pozitive. O critică ascuţită, o opoziţie energică găseşte întotdeauna un teren fecund dacă este justă, iar critica noastră este, fără îndoială, justă".

Frazeologia oportunistă despre activitatea pozitivă înseamnă, în multe cazuri, o activitate *în folosul liberalilor*, în general o activitate în folosul altora, al celor care deţin puterea, al celor care stabilesc orientarea activităţii statului, a societăţii, a colectivităţii respective. Şi Bebel a tras direct această concluzie atunci cînd a declarat că „în partidul nostru există destui naţional-liberali de acest fel care duc o politică naţional-liberală". Ca ilustrare el s-a referit la *Bloch*, binecunoscutul redactor al aşa-zisei (expresia: *aşa-zisă* îi aparţine lui Bebel) „Reviste socialiste

www.dacoromanica.ro

lunare" („Sozialistische Monatshefte") [16]. „Național-liberalii n-au ce căuta în partidul nostru", a declarat răspicat Bebel, în aprobarea generală a congresului.

Uitați-vă pe lista colaboratorilor „Revistei socialiste lunare". Veți găsi acolo pe *toți* reprezentanții oportunismului internațional. Cei de la această revistă nu știu cum să mai laude comportarea lichidatorilor noștri. Nu sîntem îndreptățiți să vorbim de două lumi de idei cînd auzim pe un conducător al social-democrației germane spunînd că redactorul acestei publicații este un național-liberal?

Oportuniștii din întreaga lume înclină spre o politică de bloc cu liberalii, manifestîndu-și această înclinație cînd prin proclamarea și înfăptuirea directă și fățișă a unei asemenea politici, cînd prin propagarea sau justificarea unor acorduri electorale cu liberalii, prin sprijinirea lozincilor lor etc. Bebel a demascat, pentru a nu știu cîta oară, întreaga falsitate a acestei politici, și putem spune fără exagerare că fiecare social-democrat trebuie să cunoască și să țină minte cuvintele lui.

„Dacă eu, ca social-democrat, închei o alianță cu partidele burgheze, se poate paria o mie contra unu că nu social-democrații, ci partidele burgheze vor avea de cîștigat, iar noi vom avea numai de pierdut. *E o lege politică* că, ori de cîte ori se încheie o alianță între cei de dreapta și cei de stînga, cei de stînga pierd, iar cei de dreapta cîștigă...

Dacă închei o alianță politică cu un partid care îmi este *principial* ostil, atunci prin forța lucrurilor trebuie să-mi adaptez tactica mea, adică metodele mele de luptă, în așa fel încît să nu rup această alianță. În acest caz nu mai pot face o critică necruțătoare, nu mai pot duce o luptă principială, fiindcă atunci mi-aș leza aliații; voi fi deci nevoit să tac, să cocoloșesc multe lucruri, să încerc să justific ceea ce nu poate fi justificat, să disimulez ceea ce nu poate fi disimulat".

Oportunismul este oportunism tocmai pentru că sacrifică interesele *esențiale* ale mișcării de dragul unor avantaje de moment sau din considerente bazate pe un calcul cît se poate de superficial și de miop. Frank a afirmat plin de emfază, la Magdeburg, că miniștrii din Baden „vor să ne atragă pe noi, social-democrații, la o activitate comună"!

www.dacoromanica.ro

Nu în sus trebuie să privim, ci în jos, le spuneam noi în timpul revoluției oportuniștilor noștri, care nu o dată s-au lăsat ademeniți de diversele perspective prezentate de cadeți. Bebel, avînd în față pe cei de teapa lui Frank, în cuvîntul său de încheiere la congresul de la Magdeburg a spus următoarele: „Pentru mase este de neînțeles faptul că există social-democrați care prin votul lor de încredere sprijină un guvern pe care ele ar fi cît se poate de bucuroase să-l înlăture definitiv. Am adeseori impresia că unii dintre conducătorii noștri nu mai înțeleg mizeria și suferințele maselor *(exclamații furtunoase de aprobare)*, că le este străină situația maselor". Și, „pretutindeni în Germania, în sufletul maselor s-a adunat multă mînie".

„Trăim — a spus Bebel în altă parte a cuvîntării sale — într-o vreme cînd compromisurile putrede sînt absolut inadmisibile. Contradicțiile de clasă nu se atenuează, ci devin din ce în ce mai ascuțite. Ne așteaptă vremuri extrem de critice. Ce se va întîmpla după apropiatele alegeri? Vom trăi și vom vedea. Dacă în 1912 se va ajunge la izbucnirea unui război european, veți vedea prin ce situație ne va fi dat să trecem, ce poziție va trebui să adoptăm. Desigur, nu pe aceea pe care au adoptat-o acum cei din Baden".

În timp ce unii, plini de sine, se declară satisfăcuți de starea de lucruri care în Germania a devenit ceva obișnuit, Bebel își îndreaptă întreaga sa atenție — și îndeamnă partidul să-și îndrepte și el atenția — asupra schimbării care va surveni pe viitor în mod inevitabil. „Toate cele prin cîte am trecut noi pînă acum n-au fost decît niște ciocniri de avanposturi, niște fapte de mică importanță", a spus el în cuvîntul său de încheiere. Lupta principală urmează să fie dată abia în viitor. Și, din punctul de vedere al acestei lupte principale, întreaga tactică a oportuniștilor constituie o culme a miopiei și a lipsei de caracter.

Vorbind de lupta care urmează să fie dată, Bebel se mulțumește să facă doar unele aluzii. El nu spune niciodată în mod direct că în Germania se apropie revoluția, deși aceasta este, fără îndoială, ideea lui; tot ce spune el despre accentuarea contradicțiilor, despre dificultatea

www.dacoromanica.ro

înfăptuirii unor reforme în Prusia, despre situaţia fără ieşire în care se află guvernul şi clasele cîrmuitoare, despre mînia crescîndă a maselor, despre pericolul izbucnirii unui război european, despre agravarea apăsării economice pe care o provoacă scumpetea vieţii, despre unirea capitaliştilor în trusturi şi carteluri etc. etc., totul urmăreşte în mod vădit să arate partidului şi maselor că lupta revoluţionară e inevitabilă.

De ce este Bebel atît de precaut, de ce se mulţumeşte doar să facă unele aluzii? Pentru că revoluţia, care e în plină maturizare, găseşte în Germania o situaţie politică specifică, deosebită, care nu se aseamănă cu aceea care a existat în alte epoci prerevoluţionare în alte ţări şi care de aceea obligă pe conducătorii proletariatului să rezolve o sarcină oarecum *nouă*. Principala particularitate a acestei situaţii prerevoluţionare constă în faptul că, în mod inevitabil, revoluţia care se apropie trebuie să fie incomparabil mai adîncă şi mai serioasă decît toate cele anterioare, să atragă mase mai largi într-o luptă mai grea, mai îndîrjită şi mai îndelungată. Totodată, această situaţie prerevoluţionară se distinge prin mai multă *legalitate* (decît în trecut), legalitate care le stă acum în cale celor care au introdus-o. Iată în ce constă specificul situaţiei, iată în ce constă greutatea şi noutatea sarcinii ce trebuie rezolvată.

Ironia istoriei a făcut ca clasele dominante din Germania, care au creat statul cel mai puternic din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, care au statornicit condiţiile celui mai rapid progres capitalist şi ale celei mai trainice legalităţi constituţionale, să ajungă acum în mod vădit în situaţia de *a fi nevoite* să sfărîme această legalitate, legalitatea *lor*, în numele menţinerii dominaţiei burgheziei.

Timp de aproape o jumătate de veac Partidul muncitoresc social-democrat din Germania a folosit în mod exemplar legalitatea burgheză, creînd cele mai bune organizaţii proletare şi o presă excelentă şi ridicînd la cel mai înalt nivel (în măsura în care e cu putinţă în condiţiile

www.dacoromanica.ro

capitalismului) conştiinţa şi coeziunea avangărzii proletariatului socialist.

Acum se apropie momentul cînd, datorită unor cauze obiective, acestei perioade de o jumătate de veac din istoria Germaniei *trebuie* să-i ia locul o altă perioadă. Epocii de folosire a legalităţii create de burghezie *îi ia locul* o epocă de mari bătălii revoluţionare, care vor însemna, *în fond,* distrugerea *întregii* legalităţi burgheze, a *întregii* orînduiri burgheze, iar *în ce priveşte forma* ele trebuie să înceapă (şi încep chiar) prin încercările necoordonate ale burgheziei de a scăpa de legalitatea pe care ea însăşi a creat-o şi care a devenit de nesuportat pentru ea! „Trageţi dv. primii, domnilor burghezi!", prin aceste cuvinte a exprimat Engels, în 1894, specificul situaţiei şi al sarcinilor tactice ale proletariatului revoluţionar [17].

Proletariatul socialist nu va uita nici un moment că are de dus în mod inevitabil o luptă revoluţionară de masă care va sfărîma orice legalitate a societăţii burgheze condamnate la pieire. Şi, în acelaşi timp, un partid care timp de o jumătate de veac a folosit de minune legalitatea burgheză *împotriva* burgheziei nu are absolut nici un motiv să renunţe la înlesnirile în luptă, la acele avantaje care i le oferă într-o bătălie faptul că *duşmanul* s-a încurcat în propria lui legalitate, că el este nevoit „să tragă primul", că este nevoit să sfărîme propria lui legalitate.

Iată în ce constă specificul situaţiei prerevoluţionare din Germania de astăzi. Iată de ce este atît de precaut bătrînul Bebel, care îşi îndreaptă toată atenţia spre grandioasa luptă care se apropie, care îşi îndreaptă întreaga forţă a imensului său talent, a experienţei şi a prestigiului său împotriva oportuniştilor miopi şi lipsiţi de caracter, care nu înţeleg această luptă, care nu sînt în stare s-o conducă şi care în timpul revoluţiei vor trebui, probabil, să se transforme din *conducători* în *conduşi,* dacă nu chiar să fie daţi la o parte.

La Magdeburg s-a discutat cu aceşti conducători; ei au fost dezavuaţi, li s-a dat un ultimatum oficial, aşa

www.dacoromanica.ro

cum se cuvine unor reprezentanţi ai acelor elemente din marea armată revoluţionară care se vădesc a fi nesigure, care dau dovadă de slăbiciune, care s-au contaminat de legalitatea burgheză, s-au abrutizat prosternîndu-se cu evlavie în faţa acestei legalităţi, în faţa întregii mărginiri a *uneia* dintre epocile sclaviei, adică în faţa uneia dintre epocile dominaţiei burgheze. Dezavuînd pe oportunişti, ameninţîndu-i cu excluderea, proletariatul german a dezavuat în mod implicit toate elementele anchilozate din puternica sa organizaţie, toate elementele molatice, lipsite de fermitate, care nu sînt în stare să se lepede de psihologia societăţii burgheze pe cale de dispariţie. Dezavuînd pe revoluţionarii de proastă calitate din rîndurile ei, clasa cea mai *înaintată* a efectuat una dintre ultimele treceri în revistă a forţelor sale înainte de a păşi pe drumul revoluţiei sociale.

*
* *

În timp ce atenţia tuturor social-democraţilor revoluţionari din întreaga lume era îndreptată asupra muncitorilor germani ce se pregătesc de luptă, aleg momentul potrivit, urmăresc cu atenţie pe duşman şi *se purifică* de slăbiciunile oportunismului, oportuniştii din întreaga lume îşi manifestau satisfacţia provocată de divergenţele ivite între Luxemburg şi Kautsky în aprecierea momentului actual, în chestiunea dacă se va produce *imediat sau nu chiar imediat*, în această clipă sau în *clipa următoare*, o cotitură de felul aceleia pe care a constituit-o 9 ianuarie în revoluţia rusă. Oportuniştii jubilau, căutau să adîncească aceste divergenţe, care nu prezintă o importanţă primordială, şi făceau acest lucru atît în „Sozialistische Monatshefte" cît şi în „Golos Soţial-Demokrata" (Martînov), în „Jizn", în „Vozrojdenie" [18] şi în alte organe lichidatoriste, precum şi în „Neue Zeit" [19] (Martov) *. Meschinăria acestor procedee ale oportuniştilor din toate ţările a fost pecetluită la Congresul de la Magdeburg, unde

* În „Neue Zeit", Martov a primit o ripostă drastică din partea tov. Karski.

www.dacoromanica.ro

divergenţele existente în rîndurile social-democraţilor revoluţionari din Germania n-au jucat un rol prea însemnat. Oportuniştii s-au cam grăbit să jubileze. Congresul de la Magdeburg *a adoptat* prima parte a rezoluţiei propuse de *Rosa Luxemburg*, în care se precizează din capul locului că greva de masă constituie un mijloc de luptă.

„Sotial-Demokrat" nr. 18 din 16 (29) noiembrie 1910

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

L. N. TOLSTOI

A murit Lev Tolstoi. Insemnătatea lui mondială ca artist şi celebritatea lui mondială ca gînditor şi propovăduitor reflectă, fiecare în felul ei, importanţa mondială a revoluţiei ruse.

L. N. Tolstoi s-a afirmat ca un mare artist încă de pe vremea iobăgiei. Într-o serie de opere geniale pe care le-a dat omenirii în decursul activităţii sale literare de peste o jumătate de secol, el a zugrăvit mai ales Rusia veche, prerevoluţionară, care şi după 1861 a rămas o ţară semiiobagă, Rusia rurală, Rusia moşierului şi a ţăranului. Zugrăvind această perioadă din viaţa istorică a Rusiei, L. Tolstoi a ştiut să ridice în scrierile sale atîtea probleme mari, să atingă o asemenea forţă artistică, încît operele sale se situează pe unul dintre primele locuri în literatura universală. Datorită prezentării ei geniale, în opera lui Tolstoi epoca de pregătire a revoluţiei într-una din ţările oprimate de iobăgişti, a marcat un pas înainte în evoluţia artistică a întregii omeniri.

Nici chiar în Rusia Tolstoi nu este cunoscut ca artist decît de o infimă minoritate. Pentru ca marile lui opere să devină într-adevăr un bun al *tuturor*, trebuie să se ducă o luptă neîncetată împotriva orînduirii sociale care a osîndit milioane şi zeci de milioane de oameni la ignoranţă şi la abrutizare, la o muncă de ocnaş şi la mizerie, trebuie înfăptuită revoluţia socialistă.

Tolstoi nu numai că a dat opere artistice care vor fi întotdeauna preţuite şi citite de mase atunci cînd acestea

www.dacoromanica.ro

îşi vor fi creat condiţii de viaţă omeneşti, scuturînd jugul moşierilor şi al capitaliştilor ; el a ştiut să redea cu o vigoare remarcabilă starea de spirit a maselor largi oprimate de orînduirea actuală, să descrie situaţia lor, să exprime sentimentul lor spontan de protest şi de indignare. Aparţinînd îndeosebi epocii dintre 1861 şi 1904, Tolstoi a întruchipat în operele sale într-un mod uimitor de pregnant — ca artist, ca gînditor şi ca propovăduitor — trăsăturile specificului istoric al primei revoluţii ruse, forţa şi slăbiciunea ei.

Una din principalele trăsături caracteristice ale revoluţiei noastre constă în aceea că a fost o revoluţie burgheză *ţărănească* într-o epocă de foarte înaltă dezvoltare a capitalismului în întreaga lume şi de dezvoltare relativ înaltă în Rusia. Ea a fost o revoluţie burgheză pentru că sarcina ei directă a constat în răsturnarea absolutismului ţarist, a monarhiei ţariste şi lichidarea proprietăţii funciare moşiereşti, iar nu în răsturnarea dominaţiei burgheziei. În special ţărănimea nu era conştientă de această sarcină, nu era conştientă de deosebirea dintre această sarcină şi sarcinile mai apropiate şi nemijlocite ale luptei. Şi a fost o revoluţie burgheză ţărănească, deoarece condiţiile obiective au pus pe primul plan problema schimbării condiţiilor de bază ale vieţii ţărănimii, a sfărîmării vechii proprietăţi funciare medievale, a „curăţirii terenului" pentru capitalism, condiţiile obiective au împins masele ţărăneşti în arena unei acţiuni istorice mai mult sau mai puţin independente.

În operele lui Tolstoi şi-au găsit expresia atît forţa cît şi slăbiciunea, atît vigoarea cît şi mărginirea mişcării ţărăneşti de masă. Protestul său înfocat, pasionat, adeseori de o vehemenţă necruţătoare împotriva statului şi a bisericii oficial-poliţiste, redă starea de spirit a democraţiei ţărăneşti primitive, în rîndurile căreia de-a lungul veacurilor de iobăgie, de samavolnicie şi de jaf din partea funcţionărimii, de iezuitism clerical, de înşelăciune şi şarlatanism s-a acumulat o nemăsurată mînie şi ură. Perseverenţa cu care a negat el proprietatea privată asupra pămîntului este o reflectare a psihologiei masei ţărăneşti într-un moment istoric cînd vechea proprietate funciară

www.dacoromanica.ro

medievală, atît cea moşierească cît şi cea „lotuală" atribuită de către stat, devenise o piedică cu totul de nesuportat în calea dezvoltării ţării şi cînd această veche proprietate funciară trebuia inevitabil să fie lichidată în modul cel mai radical, cel mai necruţător. Prin sentimentul profund şi revolta înflăcărată cu care demasca fără încetare capitalismul în operele sale, el redă întreaga groază a ţăranului patriarhal, care vede apropiindu-se un nou duşman, un duşman necunoscut, de neînţeles, care vine nu se ştie de unde, de la oraş sau de undeva din străinătate, care dărîmă toate „temeliile" modului de viaţă de la ţară, care aduce cu sine o ruină şi o mizerie nemaipomenite, moarte prin înfometare, sălbăticire, prostituţie şi sifilis, toate calamităţile „epocii acumulării primitive", calamităţi de o sută de ori agravate prin transplantarea pe teren rusesc a celor mai noi metode de jaf elaborate de d-l Cupon [20].

Dar, totodată, în operele sale, protestatorul înflăcărat, acuzatorul pătimaş, marele critic a vădit o lipsă de înţelegere a cauzelor crizei şi a mijloacelor prin care se poate ieşi din această criză care ameninţa Rusia, o lipsă de înţelegere firească la un ţăran patriarhal, naiv, dar nu la un scriitor de cultură europeană. Lupta împotriva statului iobăgist şi poliţist, împotriva monarhiei, a luat la el forma unei negări a politicii, l-a dus la doctrina „neîmpotrivirii la rău", l-a dus la o totală îndepărtare de lupta revoluţionară a maselor din 1905—1907. Lupta împotriva bisericii oficiale s-a îmbinat la el cu propovăduirea unei religii noi, purificate, adică a unei otrăvi purificate, rafinate pentru masele asuprite. Negarea proprietăţii private asupra pămîntului nu l-a făcut să-şi concentreze întreaga sa luptă împotriva adevăratului duşman, împotriva proprietăţii funciare moşiereşti şi a instrumentului politic al puterii ei, adică împotriva monarhiei, ci s-a redus la nişte vagi şi neputincioase suspine de visător. Demascarea capitalismului şi a calamităţilor aduse de el maselor s-au îmbinat la Tolstoi cu o atitudine de completă indiferenţă faţă de lupta mondială de eliberare pe care o duce proletariatul socialist internaţional.

www.dacoromanica.ro

Contradicţiile din concepţiile lui Tolstoi nu sînt numai contradicţiile propriei sale gîndiri ; ele reflectă condiţiile extrem de complicate şi de contradictorii, influenţele sociale şi tradiţiile istorice care au determinat psihologia diferitelor clase şi a diferitelor pături ale societăţii ruse în epoca de *după* reformă şi *dinainte* de revoluţie.

Şi de aceea justa apreciere a lui Tolstoi este posibilă numai de pe poziţiile clasei care prin rolul ei politic şi prin lupta dusă de ea în timpul primei rezolvări a acestor contradicţii, în timpul revoluţiei, a dovedit că este chemată să fie conducătorul luptei pentru libertatea poporului şi pentru eliberarea maselor de sub jugul exploatării, şi-a dovedit devotamentul neţărmurit faţă de cauza democraţiei, precum şi capacitatea de a lupta împotriva mărginirii şi inconsecvenţei democraţiei burgheze (inclusiv a celei ţărăneşti), — este posibilă numai de pe poziţiile proletariatului social-democrat.

Priviţi în ce fel este apreciat Tolstoi în ziarele guvernamentale. Acestea varsă lacrimi de crocodil, asigurîndu-ne de respectul pe care-l poartă „marelui scriitor", şi în acelaşi timp apără „sfîntul" sinod. Cît despre sfinţii părinţi, ei au săvîrşit de curînd o ticăloşie fără seamăn, trimiţînd în taină popi la muribund ca să amăgească poporul şi să poată spune că Tolstoi „s-a pocăit". Sfîntul sinod l-a excomunicat pe Tolstoi. Cu atît mai bine. De această ispravă se va ţine seama atunci cînd va suna ceasul şi poporul se va răfui cu birocraţii în sutană, cu jandarmii întru Hristos, cu inchizitorii obscurantişti care au sprijinit pogromurile împotriva evreilor şi celelalte isprăvi ale bandei ţariste ultrareacţionare.

Priviţi în ce fel este apreciat Tolstoi în ziarele liberale. Ele caută să se eschiveze printr-o frazeologie goală, liberal-convenţională, profesoral-uzată — „glasul omenirii civilizate", „ecoul pe care l-a avut în lumea întreagă", „ideile de adevăr, de bine" etc. — pentru care Tolstoi a biciuit atît de necruţător şi pe bună dreptate ştiinţa burgheză. Ele *nu pot* să-şi expună răspicat şi limpede aprecierea asupra concepţiilor lui Tolstoi în ceea ce priveşte statul, biserica, proprietatea privată asupra pămîntului, capitalismul, şi nu pot nu pentru că le-ar împiedica cen-

www.dacoromanica.ro

zura — dimpotrivă, cenzura le ajută să iasă din încurcătură ! —, ci pentru că fiecare teză din critica lui Tolstoi este o palmă dată liberalismului burghez ; — pentru că prin însuşi faptul că *pune* în mod deschis, fără teamă, cu o vehemenţă necruţătoare problemele cele mai nevralgice, mai spinoase ale timpului nostru Tolstoi *loveşte* în frazele-şablon, în subterfugiile răsuflate, în minciunile evazive, „civilizate" ale publicisticii noastre liberale (şi liberal-narodnice). Liberalii sînt cu trup şi suflet pentru Tolstoi, cu trup şi suflet împotriva sinodului şi în acelaşi timp pentru... vehişti [21], cu care „poţi să fii în divergenţă", dar cu care „trebuie" să trăieşti în bună înţelegere în acelaşi partid, „trebuie" să conlucrezi în literatură şi în politică. Iar Antonie de Volînia se pupă în bot cu vehiştii.

Liberalii pun pe primul plan faptul că Tolstoi este „o mare conştiinţă". Oare aceasta nu este o vorbă goală repetată pe toate tonurile de „Novoe Vremea" [22] şi de toate publicaţiile similare ? Oare aceasta nu înseamnă să ocoleşti problemele *concrete* ale democraţiei şi socialismului pe care le-a *pus* Tolstoi ? Aceasta nu înseamnă să pui pe primul plan ceea ce exprimă prejudecata lui Tolstoi şi nu judecata lui, ceea ce la el ţine de trecut şi nu de viitor, poziţia lui de negare a politicii şi de propovăduire a autoperfecţionării morale şi nu protestul său vehement împotriva oricărei dominaţii de clasă ?

Tolstoi a murit, şi Rusia prerevoluţionară, a cărei slăbiciune şi neputinţă şi-au găsit expresia în filozofia genialului artist şi au fost zugrăvite în opera lui, este acum de domeniul trecutului. Dar în moştenirea lui există ceva care nu este de domeniul trecutului, ci al viitorului. Această moştenire este preluată şi aprofundată de proletariatul rus. El va explica maselor muncitoare şi exploatate importanţa criticii făcute de Tolstoi statului, bisericii, proprietăţii private asupra pămîntului nu pentru ca masele să se mărginească la autoperfecţionare şi la suspine după o viaţă întru domnul, ci pentru ca ele să se ridice spre a da o nouă lovitură monarhiei ţariste şi proprietăţii funciare moşiereşti, care în 1905 au fost doar uşor zdruncinate şi care trebuie să fie lichidate. El va explica maselor critica fă-

www.dacoromanica.ro

cută de Tolstoi capitalismului nu pentru ca masele să se mărginească la blesteme împotriva capitalului şi a puterii banului, ci pentru ca să înveţe să se sprijine, la fiecare pas al vieţii şi al luptei lor, pe cuceririle tehnice şi sociale ale capitalismului, să înveţe să se unească în armata unică a milioanelor de luptători socialişti care vor răsturna capitalismul şi vor crea o societate nouă, în care nu va exista mizeria poporului, nu va exista exploatarea omului de către om.

„Sojial-Demokrat" nr. 18 din 16 (29) noiembrie 1910

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE TOŢI SOCIAL-DEMOCRAŢII PARTIIŢI

La plenara C.C. din ianuarie 1910 [23], noi, în calitate de reprezentanţi ai fracţiunii bolşevice, am dizolvat fracţiunea noastră şi am predat sumele de bani şi celelalte bunuri care îi aparţineau în mîinile a trei reprezentanţi de vază ai social-democraţiei internaţionale. Predarea banilor şi a bunurilor, ca şi dizolvarea fracţiunii, a fost un *act condiţionat.* Ce condiţii am stipulat noi la săvîrşirea acestor acţiuni se ştie din declaraţia pe care am prezentat-o la aceeaşi plenară, declaraţie pe care plenara a acceptat-o şi a publicat-o chiar în primul număr (nr. 11) al Organului Central apărut după plenară.

Pe scurt, condiţiile erau următoarele: fracţiunile celelalte (şi în primul rînd fracţiunea *golosiştilor,* adică a menşevicilor care editează şi susţin ziarul *„Golos Soţial-Demokrata"*) să-şi îndeplinească *în mod loial,* adică cinstit şi pînă la capăt, datoria, şi anume (1) să lupte împotriva lichidatorismului şi a otzovismului [24], curente pe care rezoluţia adoptată în unanimitate de plenară le consideră o manifestare a influenţei burgheze asupra proletariatului, şi (2) să se dizolve.

În momentul de faţă, după o experienţă de *un an de zile,* după o aşteptare de un an de zile, ne-am convins pe deplin şi definitiv că nici golosiştii, nici vperediştii [25] *n-au îndeplinit nici una* dintre aceste condiţii.

Această convingere, în ce ne priveşte, a avut următorul rezultat: în primul rînd, am scos ziarul *„Raboceaia Gazeta"* [26], iar în al doilea rînd am făcut o cerere de a ni

www.dacoromanica.ro

se restitui banii și celelalte bunuri, cerere pe care am prezentat-o zilele acestea, la 5 decembrie 1910, Comitetului Central.

În urma acestei cereri, din punct de vedere formal și în fond lucrurile se prezintă astfel. Noi am predat *în mod condiționat* toate bunurile noastre și am depus toate eforturile în vederea sprijinirii acțiunii antilichidatoriste și antiotzoviste de refacere a partidului și a deplinei unități a acestuia. Încălcarea de către golosiști și vperediști a condițiilor acceptate de ei anulează acordul nostru. După denunțarea acestui acord încălcat de lichidatori și de otzoviști, noi *vom continua* să activăm în vederea refacerii partidului și a deplinei unități a acestuia, în vederea promovării unei linii antilichidatoriste și antiotzoviste ; dar această activitate *nu* trebuie s-o desfășurăm împreună cu *acei* aliați care la plenară au fost admiși (pentru că s-a dat crezare promisiunilor lor) să facă parte din centrele de partid. Întrucît, conform părerii generale și repetatelor declarații făcute de delegații organizațiilor naționale la plenară și în alte adunări și conferințe de partid etc., fracțiunea noastră bolșevică a fost întotdeauna considerată ca purtînd *cea mai mare răspundere* pentru starea de lucruri din partid, socotim de datoria noastră să expunem deschis punctul nostru de vedere în ceea ce privește starea de lucruri din partid și importanța acțiunilor săvîrșite de noi.

Plenara din ianuarie 1910 a avut o foarte mare însemnătate în istoria partidului nostru. Ea a stabilit în mod definitiv *linia tactică* pe care trebuie s-o urmeze partidul în epoca contrarevoluției, hotărînd, *în completarea* rezoluțiilor din decembrie 1908 [27], că atît lichidatorismul cît și otzovismul sînt o manifestare a influenței burgheziei în rîndurile proletariatului. Mai departe, plenara *a pus* problema desființării fracțiunilor din partidul nostru — adică problema necesității de a se înfăptui o *adevărată* unificare a partidului muncitoresc social-democrat — *în legătură* cu

www.dacoromanica.ro

definirea sarcinilor ideologice-politice ale partidului în perioada istorică dată.

Aceste două realizări ale plenarei din ianuarie 1910 au, potrivit convingerii noastre, o însemnătate *istorică*, şi rezultatele lor sînt mult mai importante, mai viabile, mai trainice decît pot părea unui observator superficial.

Aceste rezultate au fost însă în foarte mare măsură compromise de *frazeologia* care le-a învăluit. Nimic nu e atît de periculos, atît de dăunător pentru spiritul social-democraţiei ca *frazeologia*. Iar *frazeologia* „împăciuitoristă" nu este mai puţin dăunătoare şi nu derutează mai puţin pe oameni decît frazeologia otzovistă şi lichidatoristă. Această frazeologie „împăciuitoristă" disimulează *fondul* chestiunii, înlocuieşte luarea în considerare a tendinţelor reale şi a raportului real de forţe din partid prin suspine şi prin deziderate pioase şi creează greutăţi în calea realizării unei *apropieri* între cei care pot şi trebuie să se apropie, prin încercări *de a se juca de-a unificarea* cu cei care nu vor acum şi nu pot acum să se unească.

În cursul anului care a trecut de la plenara din ianuarie, această frazeologie s-a epuizat şi şi-a arătat roadele. Dacă partidul *va învăţa* acum din experienţa amară a eroilor frazeologiei „împăciuitoriste" cum *nu* trebuie dusă acţiunea de „împăciuire" şi de desfiinţare a fracţiunilor, anul care s-a scurs după plenară nu va fi fost pierdut în zadar.

Această *frazeologie* se reducea la aceea că e de ajuns să aduni „promisiuni" cu privire la desfiinţarea fracţiunilor, e de ajuns să înjghebezi instituţii centrale din elemente de cel mai diferit calibru, e de ajuns să „se stabilească un echilibru" între elementele opuse ca să faci un pas important în direcţia desfiinţării fracţiunilor.

Experienţa acestui an a arătat, şi nu putea să nu arate, că metoda adepţilor *frazeologiei* a suferit un eşec total. Pe baza „promisiunilor" nu se poate construi nimic ; e ridicol să te bazezi pe unirea unor elemente cu totul diferite şi care nu pot fi unite între ele. Tot ceea ce în hotărîrile şi în măsurile plenarei a fost bazat *pe frazeologie* s-a

www.dacoromanica.ro

dovedit, chiar a doua zi, că nu este decît un balon de săpun. Şi hotărîrile, şi rezoluţiile, şi instituţiile înjghebate în mod artificial s-au dovedit a fi *în fapt* literă moartă, instituţii moarte. Iar ceea ce a fost *real* în lucrările plenarei s-a dezvoltat, s-a consolidat, s-a valorificat în muncă, şi-a găsit noi forme de existenţă *în afara* rezoluţiilor, independent de ele.

E greu să-ţi închipui o lecţie mai concretă şi mai instructivă decît această lecţie dată de evenimentele survenite în cursul anului care a urmat plenarei, lecţie dată celor care s-au lăsat duşi de frazeologie, de deziderate pioase şi deşarte, de jocul de-a împărţirea locurilor în instituţii etc.

Dar ce a fost real în lucrările plenarei? Reală a fost indicaţia referitoare la *legătura* dintre *conţinutul* politic-ideologic al muncii de partid şi desfiinţarea fracţiunilor. Reală a fost *apropierea* între fracţiunile sau curentele care au căzut de acord nu asupra unei ieftine frazeologii împăciuitoriste, asupra unor simple promisiuni, asupra jocului de-a împărţirea locurilor în centre, ci *asupra muncii, asupra felului în care trebuie înţelese* sarcinile de ordin politic-ideologic ale momentului, au căzut de acord *efectiv* în ceea ce priveşte felul în care trebuie puse şi rezolvate aceste sarcini.

Atîta timp cît nişte oameni care nu înţelegeau nici cauzele obiective ale divergenţelor, nici situaţia *de fapt* care asigura efectiv unor anumite grupuri de publicişti, (cum este grupul d-lui Potresov & Co. sau grupul de publicişti machişti şi otzovişti [28]) independenţa faţă de partid, debitau fraze grandilocvente şi ieftine cu privire la desfiinţarea fracţiunilor, frazele rămîneau fraze goale şi neputincioase. Acum însă, de cînd între cele două fracţiuni principale şi cele mai importante, care şi-au pus pecetea pe *întreaga* istorie a mişcării muncitoreşti din timpul revoluţiei, mai mult chiar, pe *întreaga* istorie a revoluţiei din Rusia, a început, datorită schimbării condiţiilor obiective, să se realizeze o apropiere *în muncă*, o apropiere în ceea ce priveşte *înţelegerea* acestor con-

www.dacoromanica.ro

diţii obiective, nici un fel de eforturi ale intriganţilor care vor să zădărnicească această apropiere sau să trezească neîncredere în ea nu vor putea opri procesul început.

În anul care s-a scurs, situaţia de fapt creată în partid după plenară s-a clarificat pe deplin. Este un fapt că golosiştii şi vperediştii, deşi *au semnat* rezoluţiile cu privire la lupta împotriva lichidatorismului şi a otzovismului, în realitate şi-au desfăşurat şi îşi desfăşoară *întreaga* propagandă şi agitaţie, *întreaga* lor muncă practică în sensul susţinerii şi apărării lichidatorismului şi otzovismului.

Cei care au ochi de văzut pot vedea din acest fapt cît de inconsistentă este politica care se mulţumeşte cu nişte rezoluţii pe hîrtie, cît de dăunătoare este vorba care nu este urmată de faptă.

Mai departe. Este un fapt că nici golosiştii, nici vperediştii nu au renunţat *nici o clipă* la independenţa lor ca fracţiune. Amîndouă fracţiunile continuă să fiinţeze în fapt într-o totală *independenţă* de partid, avînd case proprii, organe proprii şi agenturi proprii. Forma organizării fracţioniste a otzoviştilor o constituie aşa-numita „şcoală" din străinătate (în realitate aceasta este o instituţie pentru recrutarea sistematică a unei agenturi şi pentru desfăşurarea unei activităţi organizatorice sistematice în afara partidului şi împotriva lui)[29]. În afară de „şcoală", mai au şi o editură proprie şi un serviciu de transport propriu. Organizaţia fracţionistă a golosiştilor este mai *lose* (mai „liberă", mai puţin închegată din punct de vedere formal), rolul principal avîndu-l aici grupul lui Potresov & Co., grupul celor 16 şi grupul lui Mihail, Roman şi Iuri & Co.[30], grupuri absolut independente de partid. Golosiştii participă activ la aceste grupuri, ducînd întreaga lor muncă propagandistică-agitatorică şi organizatorică împotriva partidului, dar fără a renunţa totodată de a participa la centrele de partid pentru a le ştirbi în mod sistematic importanţa şi a le descompune dinăuntru.

www.dacoromanica.ro

Nu se poate ca un social-democrat partinic să nu vadă unde duce această stare de lucruri.

În domeniul publicisticii, experiența acestui an a arătat că O.C. este condus *în fapt* de bolșevici *plus* plehanoviști [31] *împotriva* golosiștilor care fac parte din redacție. Viața nu s-a încadrat în limitele create de frazeologia împăciuitoristă : „împăciuitoriștii" prin promisiuni, „împăciuitoriștii" din oficiu, „împăciuitoriștii" din însărcinarea centrelor lichidatoriste s-au dovedit a fi pur și simplu *o piedică în muncă*. Pe cînd Plehanov și tovarășii săi de idei, care n-au făcut nici un fel de promisiuni la plenară și n-au primit nici un fel de funcții, s-au dovedit a fi *în fapt promotori* ai liniei partinice.

Contradicția flagrantă dintre formă și conținut, dintre frază și faptă, dintre existența incontestabil factice a unui așa-zis colegiu de partid (redacția O.C.) și faptul că în realitate O.C. își desfășoară activitatea peste capul acestui colegiu, contradicția aceasta aduce după sine o foarte mare descompunere în viața partidului. Pentru a pune capăt acestei descompuneri, acestei reduceri a unor instituții care formal sînt instituții de partid la un rol care provoacă pe drept cuvînt ironiile dușmanilor partidului și le dă prilej să jubileze, trebuie s-o sfîrșim cu fățărnicia și să spunem deschis ceea ce este, să recunoaștem deschis că munca de partid este dusă numai de cele *două* fracțiuni.

În domeniul unificării grupurilor din străinătate nu s-a făcut absolut nimic în cursul acestui an. Pretutindeni unde grupurile erau dezbinate înainte ele continuă să rămînă dezbinate. Grupurile menșevicilor-lichidatori s-au transformat fățiș în grupuri de sprijinire a ziarului „*Golos*". O apropiere s-a conturat și a început să se realizeze *efectiv* numai între bolșevici și plehanoviști. Biroul din străinătate al Comitetului Central [32], ca organ de unificare a activității din străinătate a social-democraților, a ajuns ceva de rîs, de care sînt pe deplin îndreptățiți să-și bată joc atît vperediștii cît și golosiștii cînd au satisfacția să vadă acest centru de partid jucînd rolul unui colegiu care se îndeletnicește cu acțiuni provocatoare și cu o scriptologie birocratică absolut inutilă.

www.dacoromanica.ro

În domeniul cel mai important, şi anume în domeniul muncii organizatorice în diversele localităţi din Rusia, în acest an nu s-a făcut absolut nimic în folosul partidului. C.C., care, potrivit „promisiunilor" făcute de membrii lui la plenară, trebuia *să-i invite* pe alde Mihail, Roman şi Iuri, a depus un deosebit zel în această muncă rodnică şi demnă de un revoluţionar, munca de a invita în partid oameni care-şi bat joc de partid şi continuă să-i aducă prejudicii, dar pînă la urmă, în decurs *de un an*, n-a mai reuşit „să invite" pe nimeni. Iar în acest timp fracţiunile antipartinice şi-au *întărit* organizaţiile împotriva partidului: s-a întărit agentura şi s-a dezvoltat fracţiunea vperediştilor, s-a întărit grupul d-lui Potresov şi celelalte instituţii lichidatoriste, care au continuat să facă propagandă împotriva partidului într-o serie de cluburi, cooperative etc., să ţese intrigi împotriva partidului în fracţiunea social-democrată din Dumă. Rolul C.C., care n-a făcut în acest timp decît „să invite" pe lichidatori sau *să riposteze de formă* la „lucrăturile" golosiştilor şi vperediştilor, este un rol de-a dreptul înjositor, şi nu trebuie să îngăduim duşmanilor partidului să reducă C.C. la acest rol.

Numai nişte oameni cu totul lipsiţi de capacitatea de a gîndi sau cărora le place să se îndeletnicească cu intrigi mărunte pot *să nu vadă* nici acum că prin dăinuirea acestei stări de lucruri în centrele de partid se pregăteşte *în mod inevitabil* triumful lichidatorilor şi al otzoviştilor, care privesc cu satisfacţie cum s-a încurcat şi continuă să se încurce C.C. în frazeologia împăciuitoristă, în *jocul* de-a împăcarea cu cei care nu vor să se împace cu partidul.

Lichidatorii şi otzoviştii înţeleg cum nu se poate mai bine frazeologia împăciuitoristă şi o folosesc cum nu se poate mai bine împotriva partidului. Troţki, eroul acestei frazeologii, a devenit, cum era şi foarte firesc, eroul şi avocatul din oficiu al lichidatorilor şi otzoviştilor, cu care nu este *de loc* de acord în teorie, dar este *întru totul* de acord în practică.

Atît lichidatorii cît şi vperediştii şi-au însuşit de minune, cu concursul binevoitor al acestui avocat, urmă-

www.dacoromanica.ro

toarea tactică : să se jure pe toți sfinții că sînt partiiți. Acest lucru îl repetă „*Golos*" și grupul „*Vpered*" în platforma sa, continuînd *în fapt* să descompună partidul și să-și ducă întreaga activitate într-un spirit antipartinic. „Împăciuitorismul" de formă și în vorbe a devenit o armă în mîna lichidatorilor de la „*Golos*" și a vperediștilor.

Se înțelege că noi, ca reprezentanți ai curentului bolșevic, nu putem consimți să jucăm acest rol de oameni trași pe sfoară. După ce am așteptat un an încheiat, după ce am făcut tot ce ne-a stat în putință pentru a lămuri în coloanele O.C. poziția antipartinică a vperediștilor, a golosiștilor și a lui Troțki, *nu ne putem asuma răspunderea* în fața partidului pentru niște instituții care se îndeletnicesc cu „invitarea" lichidatorilor și cu o ripostă de formă la „lucrăturile" vperediștilor. Noi nu vrem intrigi, vrem activitate.

Noi vrem activitate comună cu cei care vor să activeze și care au dovedit în practică că sînt capabili să activeze în spirit partinic, adică în primul rînd cu menșevicii-partiiți și cu social-democrații cu adevărat nefracționiști. Nu vrem să purtăm răspunderea pentru cioroväielile cu cei care nu vor să lucreze împreună cu partidul, ci împreună cu d-l Potresov și cu otzoviștii.

Situația din Rusia este de așa natură, încît din partea organizațiilor de partid din străinătate se cere în mod imperios să ducă o muncă intensă și solidară. Pe cît se vede, perioada de trei ani a zilelor de aur ale contrarevoluției (1908—1910) se apropie de sfîrșit, și locul ei îl ia perioada unui început de avînt. Atît grevele din vara acestui an cît și demonstrațiile care au avut loc cu prilejul morții lui Tolstoi sînt un indiciu limpede în acest sens. Munca organizatorică a partidului în Rusia a slăbit pînă la ultima limită, iar vperediștii și golosiștii profită în modul cel mai nerușinat de această slăbire pentru a-și desfășura activitatea antipartinică cu ajutorul centrelor fracționiste din Rusia și din străinătate.

A continua în aceste condiții jocul de-a împăcarea cu centrele fracționiste respective, a închide fățarnic ochii asupra faptului că acestea se situează pe o poziție de in-

www.dacoromanica.ro

dependenţă, a-i „invita" pe reprezentanţii lor la o luptă comună împotriva propriei lor politici, a le camufla faţă de partid, primindu-i pe membrii lor în centrele de partid, asta înseamnă a te condamna la o ciorovăială fără sfîrşit. Asta înseamnă *a frîna* activitatea centrelor din străinătate, care şi aşa a fost frînată într-o măsură atît de mare, încît în decurs de un an în Rusia n-a avut loc *nici o singură* şedinţă a C.C., iar partidul n-a reuşit să organizeze nici o conferinţă şi nici măcar o consfătuire neoficială a activiştilor de partid locali (în timp ce „şcoala" otzoviştilor şi organele locale ale lichidatorilor au reuşit în repetate rînduri să organizeze împotriva partidului tot felul de consfătuiri, de adunări ale agenţilor, ale corespondenţilor revistei etc.).

Sîntem datori să ne declinăm răspunderea pentru această *completă* stagnare a activităţii centrelor, care s-au încurcat în jocul de-a împăcarea cu golosiştii, şi să pornim imediat la o muncă independentă şi cît mai energică pentru a-i uni pe bolşevicii ortodocşi, menşevicii-partiiţi şi social-democraţii nefracţionişti în vederea organizării de consfătuiri, conferinţe, birouri regionale, grupuri de legătură cu publicaţiile partidului etc. La această muncă, singura care este în stare să scoată *efectiv* partidul din impas şi să elibereze centrele de „curtea" pe care acestea o fac golosiştilor, îi chemăm pe toţi social-democraţii partiiţi.

Încă înainte de plenară, în primăvara anului 1909, am proclamat în numele fracţiunii bolşevice o politică de *apropiere* de menşevicii-partinici, şi de atunci această politică a dat roade extrem de importante, *în pofida* încercării nereuşite de a se da crezare „promisiunilor" golosiştilor şi de a-i considera partiiţi. Tot ce s-a făcut începînd de atunci pentru consolidarea efectivă a *liniei partidului*, şi nu a propovăduirii de către vperedişti şi a apărării de către golosişti a lichidatorismului, în vederea realizării unei adevărate apropieri între nucleele de bază ale *celor două* fracţiuni principale, totul a fost făcut de noi *independent* de aceste încercări nereuşite de împăcare cu golosiştii. Şi, prin faptul că ne declinăm răspunderea pentru continuarea acestor încercări, sîntem convinşi că

www.dacoromanica.ro

vom realiza o şi mai mare apropiere *în muncă* atît prin „*Raboceaia Gazeta*“ cît şi prin literatura legală şi prin activitatea desfăşurată în străinătate de grupurile de adepţi ai ziarului „*Raboceaia Gazeta*“ şi de adepţii lui Plehanov.

După plenară — care a pus cît se poate de limpede problema fracţiunilor şi a desfiinţării lor, care pentru prima oară a pus această problemă *în legătură* cu linia politică-ideologică a acestor fracţiuni înseşi, adică a pus-o pentru prima oară pe terenul real al perspectivei înfăptuirii *unei adevărate apropieri în muncă* şi nu pe terenul unor făgăduieli goale, al unor promisiuni formale şi al frazeologiei de acest fel —, după plenară şi după ce timp de un an am verificat rezultatele ei, *nu mai este îngăduit* să continuăm vechiul şi fătarnicul joc de-a v-aţi ascunselea.

Trebuie să acţionăm făţiş. Trebuie să avem curajul de a prezenta lucrurile aşa cum sînt. Dacă C.C. va voi să prezinte partidului lucrurile aşa cum sînt, fără ocolişuri şi pe faţă, această simplă declaraţie va constitui în mîinile sale o armă foarte puternică, care va atîrna de o sută de ori mai greu decît orice rezoluţii, deziderate, dezavuări, excluderi etc.

A prezenta lucrurile aşa cum sînt înseamnă a recunoaşte că încercarea de a desfiinţa *toate* fracţiunile a fost, din păcate, zădărnicită de golosişti şi vperedişti, dar că în schimb s-a făcut un pas înainte în direcţia realizării unei *apropieri* între nucleele de bază, a unei apropieri între elementele cu adevărat partinice din cadrul celor două fracţiuni principale, a unei apropieri între acestea şi elementele partinice din rîndurile partidelor naţionale şi ale social-democraţilor nefracţionişti. Dacă Troţki şi ceilalţi avocaţi ai lichidatorilor şi ai otzoviştilor declară că această apropiere este „politiceşte lipsită de conţinut“, această afirmaţie nu face decît să dovedească întreaga lipsă de principialitate a lui Troţki, să arate cît de ostilă este *în realitate* politica lui faţă de politica de desfiinţare *efectivă* (şi nu limitată numai la promisiuni) a fracţiunilor. *A promite* această desfiinţare după ce timp de un an am verificat rezultatele plenarei înseamnă pur şi simplu a recurge la o şarlatanie. Dar dacă desfiinţarea fracţiuni-

www.dacoromanica.ro

lor este o vorbă goală, *apropierea* dintre principalele curente din cadrul celor două fracţiuni *este un fapt*. Nici un fel de „blocuri", nici un fel de angajamente grandilocvente, nici un fel de promisiuni de lichidare a divergenţelor nu decurg din acest fapt; în schimb decurge *posibilitatea reală* de a construi partidul *în mod efectiv* pe baza colaborării între o *parte* dintre menşevici şi o *parte* dintre bolşevici.

Dacă C.C. va vrea să păşească cu toată consecvenţa pe calea acestei recunoaşteri şi a acestei munci, dacă va vrea să facă din toate instituţiile centrale nişte organe a căror misiune să fie realizarea acestei apropieri, să le elibereze cu desăvîrşire de „curtea" nedemnă şi dăunătoare pe care o fac golosiştilor sau de „invitaţiile" pe care le adresează acestora, dacă va vrea să facă posibilă o muncă fără ciorovăieli, noi vom sprijini din tot sufletul şi din toate puterile această politică, pe care *de fapt* o ducem începînd din primăvara anului 1909, adică de aproape doi ani de zile.

Dacă C.C. nu va vrea să tragă această concluzie inevitabilă din învăţămintele plenarei şi din rezultatele ei, atunci să lase în seama coaliţiei dintre golosişti, vperedişti şi Troţki conducerea muncii de partid * şi a activităţii în vederea restabilirii unităţii. Aceasta ar fi mai sincer şi mai cinstit, iar noi ne vom îndepărta de această coaliţie, care şi-a dovedit în practică caracterul ei antipartinic.

Desigur, noi nu ne facem iluzii şi ştim foarte bine că se vor găsi oameni (şi printre ei vor fi, cu siguranţă, şi avocaţii experimentaţi ai lichidatorilor şi golosiştilor) care vor începe să vocifereze în legătură cu acest pas al nostru, spunînd că asta înseamnă „sciziune". Oricît de stupide şi de ipocrite ar fi aceste vociferări, este totuşi necesar, pentru a-i preveni pe oamenii neinformaţi, să ne oprim asupra acestor eventuale obiecţii.

* In manuscris urmează un rînd şters, care n-a putut fi descifrat. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Din punct de vedere formal, gestul nostru — cererea de a ni se restitui fondurile și denunțarea acordului încheiat de noi cu stipularea unor condiții absolut precise — este perfect legitim. Condițiile acordului nostru cu C.C. au fost declarate în mod deschis, au fost publicate în O.C. și acceptate *în unanimitate* de Comitetul Central la plenară. Prin faptul că a acceptat aceste *condiții* în numele întregului partid și le-a publicat în O.C. al partidului, C.C. implicit a recunoscut categoric că numai în cazul cînd aceste condiții *vor fi îndeplinite* efectiv ne va putea cere un anumit mod de a acționa. Nimeni nu poate contesta că golosiștii și vperediștii, în pofida rezoluției pe care au semnat-o, n-au îndeplinit aceste condiții. De aceea dreptul nostru formal *de a denunța* acordul este indiscutabil. Prin denunțarea acordului noi pornim la o luptă independentă pentru partinitate, la o muncă independentă de construire a partidului *fără cei* care, așa cum a reieșit din experiența de un an de zile, nu doresc să activeze în această direcție și *împreună cu acei* menșevici și nefracționiști care au dovedit că doresc acest lucru. Din moment ce acordul, condiționat în mod precis și categoric de trecerea golosiștilor și a vperediștilor pe poziția partinității, a fost încălcat *de ei*, noi avem tot dreptul și e de *datoria noastră* să denunțăm acordul încheiat cu acești oameni, care și-au bătut joc de partid, și să căutăm toate formele posibile de realizare a unei apropieri cu cei care sprijină partidul.

Mult mai importantă însă decît latura formală a chestiunii este situația de fapt. Sub *acest* aspect, ipocrizia golosiștilor și a vperediștilor, care și-au proclamat partinitatea la plenară și au continuat și după plenară să și-o proclame în presă, apare cît se poate de limpede. Ipocrizia unor astfel de asigurări și falsitatea flagrantă a vociferărilor *unor astfel* de oameni pe tema sciziunii sînt atît de evidente, încît nu e nevoie să insistăm prea mult asupra acestui lucru. Golosiștii și vperediștii au fost aceia care au provocat imediat după plenară — mai bine-zis, care n-au încetat să provoace, în pofida promisiunilor făcute la plenară — o sciziune în fapt, ei au fost aceia care au continuat în tot cursul anului provocarea acestei sciziuni, au adîncit-o, au sprijinit *independența* față de partid a grupului Potre-

www.dacoromanica.ro

sov & Co., a grupului de publicişti organizatori ai şcolii „machiste" etc. etc. A admite mai departe prezenţa acestor scizionişti în centrele de partid înseamnă a compromite definitiv cauza partidului. A lăsa să dăinuiască vechea situaţie, cînd aceşti scizionişti foloseau prezenţa lor în centrele de partid pentru a frîna orice activitate, pentru *a descompune partidul dinăuntru* de dragul d-lui Potresov sau al conducătorilor şcolii „machiste", înseamnă a aduce un mare şi ireparabil prejudiciu cauzei unificării partidului.

S-a spus de mult : nu oricine rosteşte „doamne, doamne" va intra în împărăţia cerurilor. Iar noi, după experienţa plenarei, trebuie să spunem : nu oricine rosteşte fraze ieftine despre partinitate este într-adevăr partinic. Golosiştii şi vperediştii au scindat partidul după plenară. Aceasta este un fapt. În această chestiune Troţki le-a servit drept avocat. Şi aceasta este un fapt.

Pentru a opri sciziunea, pentru a împiedica extinderea ei, *nu există* alt mijloc decît de a întări, de a consolida, de a consfinţi în mod formal apropierea dintre cei care, după plenară, au dus *în fapt* munca de partid, adică dintre menşevicii-partiiţi şi bolşevici.

Acum, cînd am adus la cunoştinţa tuturor menşevicilor partinici, tuturor bolşevicilor şi social-democraţilor partiiţi nefracţionişti, precum şi tuturor organizaţiilor social-democrate naţionale, punctul nostru de vedere asupra stării de lucruri din partid, invităm grupurile de bolşevici din Rusia să înceapă imediat să se grupeze în jurul ziarului „*Raboceaia Gazeta*" şi să păşească la pregătirea consfătuirilor şi conferinţelor care sînt necesare pentru refacerea partidului şi care în mod inevitabil, avînd în vedere actuala stare de lucruri, trebuie iniţiate prin încercări foarte modeste, cu caracter neoficial şi neformal. Nu este indicat să aducem în presă mai multe amănunte în legătură cu caracterul acestor încercări.

Invităm şi grupurile de bolşevici din străinătate să se reorganizeze în aşa fel, încît să rupă orice legături cu vperediştii, care s-au dovedit pe deplin a fi antipartinici, şi,

www.dacoromanica.ro

nemaifiind stingheriţi de aceşti apărători ai otzovismului, să înceapă o muncă sistematică în vederea întăririi partidului, în vederea realizării unei apropieri cu partiiţii din celelalte fracţiuni, în vederea organizării în comun a unor cluburi, conferinţe, referate etc., să întreprindă acţiuni pregătitoare pentru a realiza o unificare reală în străinătate a tuturor celor care nu urmează ziarele „*Vpered*“ şi „*Golos*“. Dacă acolo unde există golosişti existenţa a două grupuri paralele este inevitabilă, nu se cuvine însă ca bolşevicii să tolereze mai departe pe vperediştii antipartinici în grupurile lor. N-au decît să-şi caute adăpost la golosişti.

Redacţia ziarului „Raboceaia Gazeta“

Scris după 22 noiembrie (5 decembrie) 1910

Publicat pentru prima oară la 21 ianuarie 1932, în „Pravda“ nr. 21

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

L. N. TOLSTOI ŞI MIŞCAREA MUNCITOREASCĂ CONTEMPORANĂ [33]

Ştirea morţii lui L. N. Tolstoi a trezit un ecou în rîndurile muncitorilor ruşi din aproape toate oraşele mari ale Rusiei ; într-un fel sau altul, ei şi-au exprimat atitudinea faţă de scriitorul ce a dat o serie întreagă de opere artistice minunate care-l situează în rîndul marilor scriitori ai lumii, faţă de cugetătorul care, cu o mare vigoare, siguranţă şi sinceritate, *a ridicat* o serie întreagă de probleme privind trăsăturile fundamentale ale orînduirii politice şi sociale contemporane. În linii mari, această atitudine şi-a găsit expresia în telegrama semnată de deputaţii muncitori din Duma a III-a, apărută în presă [34].

L. Tolstoi şi-a început activitatea literară într-o vreme cînd iobăgia mai exista, dar devenise evident că-şi trăieşte ultimele zile. Principala activitate a lui Tolstoi coincide cu perioada din istoria Rusiei cuprinsă între două puncte de cotitură : 1861 şi 1905. În cursul acestei perioade, toată viaţa economică (îndeosebi la sate) şi toată viaţa politică a ţării erau pătrunse pînă în temelii de urmele, de rămăşiţele directe ale iobăgiei. Totodată această perioadă a fost o perioadă de intensă dezvoltare de jos a capitalismului şi de introducere a lui de sus.

Prin ce se manifestau rămăşiţele iobăgiei ? În cea mai mare măsură şi în modul cel mai vădit se manifestau prin faptul că în Rusia, ţara în care precumpăneşte agricultura, aceasta se afla pe atunci în mîinile unor ţărani ruinaţi,

www.dacoromanica.ro

sărăciţi, cu o gospodărie învechită, primitivă, pe vechile loturi iobăgiste care în 1861 fuseseră răşluite în folosul moşierilor. Iar pe de altă parte agricultura se afla în mîinile moşierilor, care în Rusia centrală lucrau pămîntul folosind munca ţăranului, plugul lui primitiv şi calul lui drept plată pentru folosinţa „pămînturilor răşluite", a fîneţelor, a adăpătorilor etc. În fond dăinuia vechiul sistem de gospodărie iobăgistă. În această perioadă, orînduirea politică a Rusiei era şi ea pe de-a-ntregul pătrunsă de spirit iobăgist. Acest lucru se vede şi din orînduirea statului înainte de a se fi făcut, în 1905, primii paşi în direcţia schimbării ei, şi din influenţa covîrşitoare de care se bucurau în treburile statului nobilii-moşieri, şi din atotputernicia funcţionarilor, care în majoritatea cazurilor — îndeosebi funcţionarii superiori — erau şi ei recrutaţi din rîndurile nobililor-moşieri.

După 1861, sub influenţa capitalismului mondial, această Rusie veche, patriarhală a început să se destrame. Ţăranii flămînzeau, mureau pe capete, se ruinau mai mult ca oricînd în trecut şi fugeau la oraşe, lăsînd pămîntul în paragină. Construcţia de căi ferate, de fabrici şi uzine se desfăşura intens datorită „muncii ieftine" a ţăranilor ruinaţi. În Rusia avea loc dezvoltarea marelui capital financiar, a marelui comerţ şi a marii industrii.

Tocmai această rapidă, grea şi violentă sfărîmare a tuturor „temeliilor" vechii Rusii şi-a găsit reflectarea în operele scriitorului Tolstoi, în concepţiile gînditorului Tolstoi.

Tolstoi cunoştea foarte bine Rusia rurală, modul de viaţă al moşierului şi al ţăranului. Operele sale literare în care a prezentat acest mod de viaţă fac parte dintre cele mai bune creaţii ale literaturii mondiale. Sfărîmarea violentă a tuturor „temeliilor vechi" ale Rusiei rurale i-a ascuţit atenţia, i-a sporit interesul pentru ceea ce se petrecea în jurul lui, a dus la schimbarea radicală a întregii lui concepţii despre lume. Prin originea şi educaţia sa, Tolstoi aparţinea celei mai înalte aristocraţii moşiereşti a Rusiei ;

www.dacoromanica.ro

el a rupt însă cu toate concepţiile obişnuite ale acestui mediu şi, în ultimele sale opere, a atacat cu vehemenţă şi patimă toate rînduielile de stat, bisericeşti, sociale şi economice contemporane, rînduieli întemeiate pe înrobirea maselor, pe mizeria lor, pe ruinarea ţăranilor şi a micilor producători în general, pe silniciile şi pe ipocrizia de care este pătrunsă de sus şi pînă jos viaţa contemporană.

Critica făcută de Tolstoi nu e nouă. El nu a spus nimic care să nu fi fost spus cu mult înaintea lui, atît în literatura europeană cît şi în cea rusă, de către cei care s-au situat de partea oamenilor muncii. Dar originalitatea criticii lui Tolstoi şi însemnătatea ei istorică constau în aceea că exprimă, cu o vigoare proprie numai artiştilor de geniu, revirimentul produs în perioada menţionată în mentalitatea celor mai largi mase populare din Rusia, şi anume din Rusia rurală, ţărănească. Critica făcută de Tolstoi rînduielilor contemporane se deosebeşte de critica făcută de reprezentanţii mişcării muncitoreşti contemporane aceloraşi rînduieli tocmai prin faptul că Tolstoi se situează pe punctul de vedere al ţăranului patriarhal, naiv, că transpune psihologia acestuia în critica sa, în doctrina sa. Critica făcută de Tolstoi se distinge printr-o notă afectivă atît de puternică, prin atîta pasiune, putere de convingere, prospeţime, sinceritate şi neînfricare în tendinţa de „a pătrunde pînă la rădăcină", de a găsi adevărata cauză a suferinţelor maselor, pentru că această critică oglindeşte într-adevăr revirimentul produs în mentalitatea milioanelor de ţărani de-abia eliberaţi din iobăgie, care şi-au dat seama că pentru ei această libertate înseamnă de fapt noi suferinţe aduse de ruinare, înseamnă moarte prin înfometare, o viaţă de vagabond printre „şmecherii" de la oraş etc. Tolstoi oglindeşte atît de fidel starea lor de spirit, încît introduce în doctrina sa naivitatea lor, înstrăinarea lor de politică, misticismul lor, dorinţa lor de a se izola de lume, „neîmpotrivirea la rău", blestemele lor neputincioase la adresa capitalismului şi a „puterii banului". Protestul milioanelor de ţărani şi desperarea lor — iată elementele care s-au contopit în doctrina lui Tolstoi.

www.dacoromanica.ro

Reprezentanţii mişcării muncitoreşti contemporane consideră că au motive să protesteze, dar nu au motive să despere. Desperarea este proprie claselor care pier, pe cîtă vreme clasa muncitorilor salariaţi creşte, se dezvoltă şi se întăreşte în mod necesar în orice societate capitalistă, inclusiv în Rusia. Desperarea este proprie acelora care nu înţeleg cauzele răului, care nu văd nici o ieşire, care nu sînt capabili să lupte. Proletariatul industrial modern nu face parte din aceste clase.

„Naş Puti" nr. 7 din 28 noiembrie 1910
Semnat : V. I—i n

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

SCRISOARE CĂTRE COLEGIUL DIN RUSIA AL C.C. AL P.M.S.D.R. [35]

În viaţa din străinătate a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia au avut loc în ultimul timp evenimente care vădesc în mod limpede că „criza de unificare" din partid se apropie de deznodămînt. De aceea consider de datoria mea să vă aduc la cunoştinţă, exclusiv în scopul de a vă informa, care este semnificaţia ultimelor evenimente, ce deznodămînt vor avea ele (judecînd după întregul mers al lucrurilor) şi pe ce poziţie se situează bolşevicii ortodocşi.

În articolul „Unde am ajuns?", publicat în nr. 23 al ziarului „Golos", Martov îşi bate joc de plenară, arătînd că în decurs de un an colegiul din Rusia al C.C. nu s-a întrunit nici o singură dată şi că nu s-a făcut nimic pentru traducerea în viaţă a hotărîrilor. El „uită", bineînţeles, să adauge că cel care a torpilat C.C. din Rusia este tocmai grupul lichidatorist al d-lor Potresov : se cunoaşte refuzul lui Mihail, Roman şi Iuri, precum şi declaraţia lor că însăşi existenţa C.C. este dăunătoare. C.C. din Rusia a fost subminat. Aceasta este pentru Martov un prilej de a jubila. Că şi vperediştii jubilează, nici nu mai este nevoie să spunem (în nr. 1 al culegerii „Vpered" se şi simte jubilarea lor). Jubilînd, Martov s-a pripit şi l-a luat gura pe dinainte. El urlă în extaz că „pe ei (pe bolşevici sau „blocul polono-bolşevic") îi ucide legalitatea". Prin aceasta el înţelege că, *datorită subminării* de către lichidatori a C.C., nu există o ieşire partinică *legală* din situaţia creată. Iar lichidatorilor, bineînţeles, nimic nu le este mai pe plac decît situaţia fără ieşire a partidului.

www.dacoromanica.ro

Dar Martov prea s-a pripit. Bolşevicii mai au în mînă un mijloc arhilegal, prevăzut în mod special de plenară şi publicat (în numele plenarei) în nr. 11 al Organului Central. Acest mijloc este cererea de a li se restitui banii, dat fiind că golosiştii şi vperediştii în mod vădit nu au îndeplinit condiţia cu privire la dizolvarea fracţiunilor şi la lupta împotriva lichidatorismului şi otzovismului. Or, bolşevicii, cînd au predat bunurile lor C.C., au stipulat în mod precis tocmai aceste *condiţii*.

Şi, la 5 decembrie 1910 (st. n.), bolşevicii, care semnaseră condiţiile la plenară, au cerut să li se înapoieze banii. Potrivit normelor legale, această cerere *trebuie să ducă la convocarea plenarei*. Dacă însă, se spune în hotărîrea plenarei, în decurs de trei luni de la depunerea cererii „nu se va reuşi" (textual !) să se convoace plenara, va fi convocată o comisie formată din 5 membri ai C.C. : trei din partea organizaţiilor naţionale, 1 bolşevic şi 1 menşevic.

Aici golosiştii şi-au dat numaidecît arama pe faţă. Golosistul Igor, membru în B.S.C.C., intuind politica lichidatorilor din Rusia, a făcut o declaraţie că este împotriva plenarei. El, vedeţi dv., este pentru comisie. Încălcarea legalităţii de partid de către golosişti este evidentă, deoarece plenara poate fi convocată şi înainte de expirarea termenului de trei luni. După depunerea cererii nici nu poate fi ridicată problema comisiei.

Calculul lichidatorului Igor, care slujeşte cu credinţă pe trădătorii partidului, d-nii Potresov & Co., este foarte simplu : plenara este suverană şi, prin urmare, convocarea acesteia poate oferi o posibilitate de ieşire din întreaga criză de partid. Pe cînd comisia nu este suverană şi nu are nici un fel de drepturi, afară de acela de a examina pretenţiile în legătură cu cererea (hotărîrea în legătură cu aceste pretenţii o iau trei germani). Aşadar, după ce au subminat C.C. din Rusia, lichidatorii (şi slugile lor din străinătate, golosiştii) caută să submineze acum orice C.C. Rămîne de văzut dacă le va reuşi şi această a doua subminare. În B.S.C.C. [36] polonezii votează pentru plenară.

www.dacoromanica.ro

Acum depinde de letoni şi de bundişti [37], din partea cărora nu s-a primit încă răspunsul. Reprezentantul nostru în B.S.C.C. [38] a înaintat şi a difuzat un protest hotărît împotriva lui Igor (alăturăm în copie atît declaraţia lui Igor cît şi acest protest).

Acum problema este limpede. Lupta pentru plenară este lupta pentru respectarea legalităţii de partid, lupta pentru partid. Lupta golosiştilor împotriva plenarei este lupta împotriva unei ieşiri partinice din criză, lupta împotriva legalităţii de partid.

Plehanov şi prietenii săi, pe care i-am ţinut la curent cu fiecare pas pe care l-am făcut, sînt întru totul de acord cu noi în ceea ce priveşte necesitatea de a se convoca plenara. Şi ei sînt pentru plenară ; în prezent se discută proiectul unei declaraţii comune în acest sens, şi în viitorul apropiat ori vom face o declaraţie comună cu plehanoviştii, ori va apărea în Organul Central un articol în această problemă.

Mai departe, la 26 noiembrie (st. n.) 1910, la aşa-numitul club de la Viena al partidului (un cerc de troţkişti format de cei din străinătate, pioni în mîinile lui Troţki), Troţki a făcut să fie adoptată o rezoluţie pe care a publicat-o în foaie volantă. O anexez.

Aici s-a declarat război pe faţă organului bolşevicilor şi plehanoviştilor, „Raboceaia Gazeta". Argumentele nu sînt noi. Declaraţia că în prezent nu există „o bază principială" pentru lupta împotriva golosiştilor şi vperediştilor reprezintă o culme a ridicolului şi a ipocriziei. Toată lumea ştie că golosiştii şi vperediştii nici nu au avut de gînd să-şi dizolve fracţiunile, că în fapt golosiştii sprijină întru totul pe lichidatori, Potresov & Co., că vperediştii au organizat în străinătate (cu fonduri provenite dintr-o anumită sursă) o şcoală fracţionistă, în care se învaţă machism, se învaţă că otzovismul este „o nuanţă legitimă" (citat textual din platforma lor) etc. etc.

Chemarea lui Troţki la o activitate „solidară" a partidului cu golosiştii şi vperediştii nu este decît frazeologie şi făţărnicie revoltătoare. Toată lumea ştie că, în cursul întregului an care s-a scurs de la plenară, golosiştii şi

www.dacoromanica.ro

vperediştii (sprijiniţi pe ascuns de Troţki) au desfăşurat o activitate „solidară" împotriva partidului. O muncă de partid cu adevărat solidară au desfăşurat împreună în cursul întregului an numai bolşevicii cu plehanoviştii şi în cadrul Organului Central, şi la „Raboceaia Gazeta", şi la Copenhaga [39], şi în organele legale din Rusia.

Dar dacă atacurile lui Troţki împotriva blocului bolşevicilor şi al plehanoviştilor nu reprezintă un lucru nou, concluzia rezoluţiei sale conţine ceva nou : clubul de la Viena (adică Troţki) a instituit „un fond general de partid în vederea pregătirii şi convocării unei conferinţe a P.M.S.D.R.".

Asta da, asta este ceva nou. Este o acţiune îndreptată direct spre sciziune. Aceasta e o încălcare directă a legalităţii de partid şi începutul unei aventuri a lui Troţki în care îşi va frînge gîtul. Se înţelege că aceasta este o sciziune. Acţiunea lui Troţki, „fondul" lui Troţki sînt sprijinite numai de golosişti şi de vperedişti. De participarea bolşevicilor şi a plehanoviştilor nici nu poate fi vorba. La Zürich, lichidatorii (golosiştii) l-au şi sprijinit pe Troţki, şi acest lucru este de înţeles. Este foarte posibil şi probabil că „anumite" „fonduri" ale vperediştilor vor fi puse la dispoziţia lui Troţki. Aceasta nu va duce decît, vă daţi seama de acest lucru, la accentuarea caracterului aventurist al proiectului său.

Este limpede că planul lui Troţki încalcă legalitatea de partid, deoarece despre C.C. nu se pomeneşte nici un cuvînt. Or, numai C.C. poate convoca conferinţa. Mai mult decît atît : Troţki, prin faptul că în august 1910 a alungat pe reprezentantul C.C. de pe lîngă „Pravda" [40], s-a privat el însuşi de orice legalitate, transformînd „Pravda", dintr-un organ sprijinit de reprezentantul C.C., într-un organ pur fracţionist.

Aşadar, lucrurile s-au conturat, situaţia a devenit limpede. Vperediştii au adunat „anumite" „fonduri" pentru a lupta împotriva partidului, pentru a apăra „nuanţa legitimă" (otzovismul). În ultimul număr din „Pravda" (ca şi în referatul de la Zürich), Troţki cochetează din plin cu vperediştii. Lichidatorii din Rusia au subminat C.C.

www.dacoromanica.ro

din Rusia. Lichidatorii din străinătate vor să submineze plenara din străinătate, adică orice C.C. Profitînd de această „desființare a legalității", Troțki pornește la o sciziune organizatorică, întiințînd un fond „propriu" pentru o conferință „proprie".

Rolurile au fost distribuite. Golosiștii apără pe Potresov & Co. ca „o nuanță legitimă". Vperediștii apără otzovismul ca fiind „o nuanță legitimă". Troțki vrea să apere „în mod popular" și pe unii și pe alții și să convoace o conferință proprie (poate cu bani primiți de la „Vpered"). O triplă alianță (Potresov + Troțki + Maksimov) împotriva unei duble alianțe (bolșevicii plus plehanoviștii). Dispoziția forțelor s-a terminat. Lupta a început.

Înțelegeți de ce spun că acțiunea întreprinsă de Troțki este o aventură. Ea este o aventură sub toate raporturile.

Este o aventură din punct de vedere ideologic. Troțki grupează pe toți dușmanii marxismului, unind pe Potresov și pe Maksimov, care urăsc blocul „Lenin-Plehanov" (cum le place lor să se exprime). Troțki unește pe toți cei care îndrăgesc destrămarea ideologică, pe toți cei pe care nu-i interesează apărarea marxismului, pe toți filistinii care nu înțeleg pentru ce se dă lupta și care nu vor să învețe, să se gîndească, să cerceteze care sînt rădăcinile ideologice ale divergențelor. În epoca noastră de disensiune, de destrămare și de oscilări, Troțki poate să ajungă ușor „eroul zilei", unind tot ce este platitudine în jurul său. Dar eșecul acestei încercări va fi cu atît mai răsunător, cu cît se va produce mai fățiș.

Este o aventură din punct de vedere politic și partinic. În prezent există toate indiciile că unificarea reală a partidului social-democrat este posibilă numai pe baza unei renunțări sincere și definitive la lichidatorism și otzovism. Este limpede că Potresov (și golosiștii) și vperediștii nu au renunțat nici la lichidatorism, nici la otzovism. Troțki îi unește, înșelîndu-se, ca un escroc, pe sine însuși, înșelînd partidul, înșelînd proletariatul. În realitate, Troțki nu va obține altceva decît întărirea grupurilor antipartinice ale lui Potresov și Maksimov. Eșecul acestei aventuri este inevitabil.

www.dacoromanica.ro

În sfîrşit, aceasta este o aventură sub raport organizatoric. O conferinţă organizată din „fondurile" lui Troţki fără C.C. înseamnă o sciziune. Să-i lăsăm iniţiativa lui Troţki. Lui să-i revină şi răspunderea pentru aceasta.

Esenţa actualei situaţii din partid îşi găseşte expresia în următoarele trei lozinci :

1) Întărirea şi sprijinirea prin toate mijloacele a alianţei şi unirii plehanoviştilor şi bolşevicilor pentru apărarea marxismului, pentru a da o ripostă destrămării ideologice, pentru a lupta împotriva lichidatorismului şi otzovismului.

2) Lupta pentru plenară — pentru ieşirea legală din criza din partid.

3) Lupta împotriva aventurii scizioniste şi lipsite de principii a lui Troţki, care uneşte pe Potresov şi pe Maksimov împotriva social-democraţiei.

Scris nu mai tîrziu de 15 (28) decembrie 1910

Publicat pentru prima oară în 1941, în „Proletarskaia Revoliuţiia" nr. 1

Se tipăreşte după o copie dactilografiată

www.dacoromanica.ro

DESPRE STAREA DE LUCRURI DIN PARTID

Presa social-democrată din străinătate a pus din nou pe primul plan problema crizei din partidul nostru, provocînd discuţii aprinse, nedumeriri şi şovăieli în cercurile largi ale partidului. De aceea Organul Central al partidului trebuie să facă pe deplin lumină în această chestiune. Articolul lui Martov din nr. 23 al ziarului „Golos" şi cuvîntarea lui Troţki, care a luat forma „rezoluţiei" din 26 noiembrie 1910 a „clubului de la Viena", publicată în foaie volantă, pun în faţa cititorilor problema crizei, denaturînd complet fondul chestiunii.

În spatele articolului lui Martov şi al rezoluţiei lui Troţki se ascund şi anumite *acţiuni* practice, şi acţiuni *îndreptate împotriva partidului.* Articolul lui Martov nu este decît forma publicistică pe care a îmbrăcat-o *campania întreprinsă de golosişti în scopul de a submina* C.C. al partidului nostru. Rezoluţia lui Troţki, care cheamă organizaţiile locale la pregătirea unei „conferinţe generale a partidului" peste capul şi împotriva C.C., este o expresie a aceluiaşi lucru care constituie ţelul urmărit de golosişti : *să distrugă instituţiile centrale, urîte de lichidatori,* şi *o dată cu ele şi partidul ca organizaţie.* Nu e de ajuns ca aceste acţiuni antipartinice ale golosiştilor şi ale lui Troţki să fie scoase la lumina zilei ; împotriva lor trebuie *dusă lupta.* Tovarăşii cărora le este scump partidul şi cauza renaşterii lui trebuie să se pronunţe în modul cel mai hotărît împotriva tuturor acelora care, din conside-

www.dacoromanica.ro

rente şi interese pur fracţioniste şi de cerc, urmăresc distrugerea *partidului.*

Articolul lui Martov „Unde am ajuns?" este o batjocorire prost mascată a hotărîrilor plenarei şi o jubilare lichidatoristă pe tema insuccesele partidului. *„În Rusia* nu s-a reuşit *să se întrunească nici o singură dată* colectivul puţin numeros al C.C.", aşa scrie Martov şi subliniază, topindu-se parcă de plăcerea pe care o pricinuieşte tuturor lichidatorilor publicarea unui asemenea fapt.

Din păcate, Martov are dreptate. C.C. din Rusia n-a reuşit să se întrunească. Numai că degeaba vrea Martov să ocolească chestiunea *cine anume* a subminat C.C. din Rusia. În afară de piedicile poliţieneşti care au stat în calea întrunirii lui, a mai fost o piedică nu poliţienească, ci *politică.* Este cunoscutul refuz al lui Mihail, Roman şi Iuri de a se prezenta la şedinţa C.C. *chiar şi numai* pentru cooptare; este declaraţia aceloraşi persoane că, după părerea lor, „însăşi existenţa C.C. e dăunătoare".

Nu se poate tăgădui că refuzul de a se prezenta chiar şi numai la o singură şedinţă pentru cooptare, refuzul de a se prezenta la invitaţia unor oameni care lucrează în condiţiile unei sumedenii de piedici poliţieneşti constituie *o subminare a C.C.* Nu se poate tăgădui că acest act politic, însoţit de o expunere de motive *principială,* este săvîrşit de oameni care fac parte din grupul „celor mai de vază" colaboratori din Rusia ai ziarului „Golos" (scrisoarea *celor 16* din nr. 19—20 al ziarului „Golos"), care fac parte din grupurile *legale* lichidatoriste ale d-lui Potresov & Co. Toate acestea sînt fapte certe. *Grupul legaliştilor independenţi, duşmani ai social-democraţiei — iată cine a subminat C.C. din Rusia.*

Dacă Akselrod susţine (în nr. 23 al ziarului „Golos") că „porecla" de lichidator s-ar aplica „fără discernămînt", dacă el merge chiar pînă la a susţine aberaţia că noi am fi capabili să calificăm drept lichidatori nişte oameni care sînt obosiţi sau împovăraţi de lupta pentru o bucată de pîine, dacă el, îndrugînd asemenea aberaţii puerile, *trece sub tăcere* tocmai acel grup şi acele grupuri de lichidatori care în Organul Central al partidului sînt arătate *pe*

www.dacoromanica.ro

nume, reaua-credinţă a acestor tertipuri nici nu mai e nevoie să fie demonstrată. Dacă Martov şi ceilalţi golosişti „polemizează", chipurile, în „Golos" cu lichidatorii din Rusia, calificînd actele lor drept „uşurinţă" (!!), „dojenindu-i" şi îndemnîndu-i să mai aştepte (Martov despre Leviţki în nr. 23), iar *în acelaşi timp conlucrează* cu ei în toate problemele, mînă în mînă cu ei creează în străinătate o *fracţiune* separată în vederea luptei împotriva partidului şi pentru sprijinirea duşmanilor acestuia, d-nii Potresovi, aceasta nu este decît una dintre multiplele manifestări de ipocrizie politică. Nici un om care ştie să gîndească politiceşte nu va spune că d-l Miliukov duce o luptă serioasă împotriva vehiştilor atunci cînd „polemizează" cu ei, cînd îi califică drept „uşuratici" şi, în acelaşi timp, pe plan politic *lucrează* mînă în mînă cu ei. Oricine va admite că prin aceasta d-l Miliukov îşi dovedeşte ipocrizia şi nu dezminte cîtuşi de puţin faptul solidarităţii lui politice cu vehiştii. Nici un om care ştie să gîndească politiceşte nu va spune că d-l Stolîpin şi guvernul său ar lupta cu adevărat împotriva pogromiştilor atunci cînd „polemizează" cu ei (în ziarul „Rossiia"), cînd îi acuză de „uşurinţă", dar în acelaşi timp *lucrează* mînă în mînă cu ei. Oricine va admite că prin aceasta d-l Stolîpin şi guvernul ţarist nu-şi dovedesc decît ipocrizia lor şi nu dezmint cîtuşi de puţin faptul solidarităţii lor politice cu Purişkevicii.

Dar dacă pentru oricine trebuie să fie limpede ipocrizia politică a ziarului „Golos", pentru 999 de cititori din 1 000 *aluzia* lui Martov că „legalitatea ucide" pe reprezentanţii oficiali ai partidului *nu poate fi limpede,* deoarece aluzia aceasta este intenţionat nebuloasă.

Este de datoria Organului Central să risipească ceaţa în care sînt învăluite chestiunile de partid, pentru ca *toată lumea* să înţeleagă în ce constă fondul divergenţei.

Martov are în vedere faptul că *în afară* de o hotărîre a C.C. nu există *nici o* ieşire partinică legală din criză. Prin urmare, *dacă* lichidatorii din Rusia au reuşit să submineze C.C. din Rusia *(şi dacă lichidatorii din străinătate vor reuşi să zădărnicească convocarea măcar în străină-*

www.dacoromanica.ro

tate a C.C.), atunci se va ajunge la o situaţie fără ieşire din punct de vedere legal. Şi Martov jubilează dinainte : C.C., pretinde el, este definitiv subminat, o ieşire legală *nu există*, lichidatorii au cîştigat jocul.

Martov s-a cam pripit. Ceea ce este *în capul* d-lui Potresov şi al celorlalţi duşmani ai partidului a ajuns prea devreme *pe buzele* lui Martov.

Da, Martov are dreptate ! Numai Comitetul Central poate găsi o ieşire din criza existentă în partid. Aşadar, dacă din cauza piedicilor puse de poliţie şi a sus-menţionatelor piedici politice nu reuşim să întrunim C.C. în Rusia, el trebuie întrunit în străinătate. Este *singurul* mijloc de a ne apropia de o ieşire din criză. Şi unul dintre curentele din partid, curentul bolşevic, care la ultima plenară a C.C. au încheiat un acord cu privire la munca comună de partid în afara cadrului fracţiunilor, a făcut un pas pentru a grăbi singura ieşire din criza existentă în partid. Reprezentanţii curentului bolşevic au pus bunurile fracţiunii bolşevice la dispoziţia partidului, cu *condiţia* ca, concomitent cu desfiinţarea centrului fracţiunii lor, al fracţiunii bolşevice, să fie desfiinţate şi centrele celor două fracţiuni : a menşevicilor (golosiştilor) şi a otzoviştilor („vperediştilor"). Această *condiţie n-a fost îndeplinită.* Şi nu numai atît. Organul îndrumător al fracţiunii golosiştilor, „Golos Soţial-Demokrata", a început să protejeze şi să camufleze în mod vădit pe duşmanii interni ai partidului, împotriva cărora plenara C.C. în unanimitate ne-a trasat sarcina de a lupta în modul cel mai hotărît ca împotriva unor devieri burgheze şi ostile partidului de la social-democraţie. Dată fiind această evidentă încălcare a condiţiilor acordului încheiat la plenară între toate curentele şi grupurile de partid, dată fiind această politică vădit antipartinică a uneia dintre părţile contractante, bolşevicii au socotit necesar să ceară restituirea banilor pe care în urmă cu un an i-au predat partidului în mod condiţionat. La 5 decembrie 1910 ei au depus la Biroul din străinătate al Comitetului Central o cerere în acest sens. Dacă bolşevicii au procedat sau nu just în cazul de faţă, acest lucru va fi apreciat de instanţa prevăzută de

www.dacoromanica.ro

plenară. Esenţialul e că *acum,* din momentul cînd reprezentanţii curentului bolşevic au depus cererea lor, convocarea plenarei C.C. în străinătate constituie nu numai o necesitate pentru găsirea unei ieşiri din criza internă a partidului : ea este *o necesitate* prescrisă tuturor curentelor şi grupurilor care la 6 ianuarie 1910 au încheiat acordul *prin propriul lor angajament luat în această privinţă, prin rezoluţia adoptată în unanimitate chiar de ei* *. Convocarea plenarei C.C. a devenit nu numai o necesitate *de partid,* ea a devenit *o obligaţie juridică.* Din nou vedem *că altă ieşire legală din situaţie în afara convocării plenarei C.C. nu poate exista...*

Şi tocmai în legătură cu această problemă politica golosiştilor s-a demascat dintr-o dată.

Conform hotărîrii clare şi lipsite de echivoc a C.C., se părea că, dată fiind cererea bolşevicilor, Biroului din străinătate al C.C. nu-i rămînea altceva de făcut decît să convoace plenara, şi, numai dacă timp de trei luni încercările de a convoca plenara n-ar fi fost încununate de succes, să recurgă la celălalt mod de soluţionare a problemei, prevăzut de C.C. Dar golosiştii s-au comportat altfel.

La 12 decembrie, golosistul Igorev, membru în Biroul din străinătate al C.C., a dat o declaraţie în scris în sensul că el este *împotriva convocării plenarei,* că el nu consimte decît la instituirea unei comisii !

E limpede care este miezul problemei : plenara este suverană şi, odată întrunită, *poate* găsi o ieşire *legală* din criză, din situaţia imposibilă creată în Rusia. Comisia însă *nu este* suverană, ea nu are nici un fel de drepturi (în afară de acela de a judeca pretenţiile bolşevicilor cu pri-

* La plenară a fost încheiat, declarat drept o *lege* a partidului, drept sursă de *legalitate* pentru partid un acord între C.C. şi anumiţi reprezentanţi ai curentului bolşevic cu privire la predarea *condiţionată* către partid a bunurilor fracţiunii lor. Acest acord a fost publicat în Organul Central (nr. 11), în care a fost dată publicităţii şi întreaga procedură prevăzută de plenară în legătură cu acest acord. Principala măsură prevăzută pentru cazul cînd bolşevicii vor declara că golosiştii şi vperediştii au *încălcat condiţiile* unificării este convocarea unei *plenare* (în străinătate). „Dacă dintr-un motiv sau altul — se spune în hotărîrea plenarei, publicată în nr. 11 al Organului Central —, în decurs de trei luni de la prezentarea cererii de către reprezentanţii curentului bolşevic, nu se va reuşi să se organizeze o plenară, se va convoca" o comisie specială.

www.dacoromanica.ro

vire la bani), ea *nu poate* găsi *nici* o ieşire *legală* din criză.

Dar, cum spune proverbul: cine sapă groapa altuia cade singur în ea!

Nici n-a apucat Martov să arate amabil partidului „groapa" — adică situaţia, chipurile, fără ieşire în sens legal — în care lichidatorii ar fi atît de bucuroşi să vadă partidul oficial — şi *în această groapă a nimerit golosistul Igorev!*

Lichidatorii din Rusia au subminat C.C. din Rusia. Acum lichidatorii din străinătate zădărnicesc întrunirea C.C. şi în străinătate. Lichidatorii jubilează, savurînd cu anticipaţie această mare bucurie (pentru Stolîpin şi pentru lichidatori): lipsa *oricărui* C.C. Ce fericire pentru domnii Potresovi, pentru fracţiunea „vperediştilor"!

Nu vom insista aici asupra subterfugiilor golosistului Igorev şi asupra felului cum au fost respinse ele în contradeclaraţia unui bolşevic, membru al B.S.C.C. * Vom releva numai că golosistul Igorev a fost atît de precaut, încît a declarat de-a dreptul că protestează împotriva plenarei *chiar dacă* ar fi convocată *pe baza statutului general* (pentru aceasta este nevoie de unanimitate în B.S.C.C.) şi nu pe baza unei hotărîri speciale luate în urma unei cereri. Golosistul Igorev găseşte că convocarea plenarei este un lucru prea „greoi" etc. E şi de înţeles: pentru lichidatori, chiar şi existenţa partidului nostru ilegal este prea „greoaie". Plenara va fi alcătuită în cea mai mare parte din emigranţi, acesta este al doilea „argument" al golosistului Igorev. Dar aceasta nu-i împiedică pe golosişti să sprijine din răsputeri planul care emană *exclusiv de la emigranţi* şi care prevede convocarea de către Troţki a unei conferinţe „generale de partid" peste capul şi împotriva Comitetului Central...

În orice caz, golosiştii au hotărît să submineze *oricare* C.C.!

Apoi trebuie să atragem atenţia membrilor partidului asupra unei probleme cu caracter mai general: problema

* Printr-o scrisoare adresată redacţiei Organului Central, acest tovarăş ne roagă să-l ajutăm să aducă la cunoştinţa partidului încercările golosiştilor de a submina plenara.

www.dacoromanica.ro

stării de lucruri din P.M.S.D.R. Ca orice partid revoluționar, partidul nostru poate exista și se poate dezvolta numai dacă revoluționarii sînt animați cel puțin de *dorința* elementară de a se ajuta unii pe alții în desfășurarea muncii *comune*.

Dacă statutul și hotărîrile partidului („legalitatea" de partid) nu servesc pentru *a înlesni* această muncă comună, ci pentru a furniza *chițibușuri* care să permită frînarea acestei munci dinăuntrul celor mai importante colective de partid, atunci munca de partid se transformă într-o comedie indecentă. În orice alt partid, greutățile care stau în calea convocării C.C. ar fi provocat fără întîrziere zeci de forme și de căi de a ocoli greutățile create de poliție și de a găsi noi și noi metode de lucru. La noi însă fracționiștii *dinăuntrul* partidului servesc care pe d-nii Potresovi, care pe semianarhiștii și pe otzoviștii declarați *dinafara* partidului. La cei de teapa golosistului Igorev, „legalitatea" se transformă într-un mijloc care le dă posibilitatea de a dăuna partidului *dinăuntrul* lui, de a frîna munca, de a ajuta d-lor Potresovi să distrugă partidul *. Această situație este imposibilă, și ea nu va putea fi remediată prin „rezoluții bine intenționate", de care același Martov își bate joc pe bună dreptate. Ca să remediezi situația trebuie mai întîi *s-o înțelegi*. Trebuie să înțelegi de ce este absurd, nedemn, ridicol să întocmești rezoluții bine intenționate cu privire la munca în comun cu niște domni ca Potresovii & Co. Cînd partidul va înțelege că aici avem de-a face cu două politici incompatibile între ele, că aici se pune problema social-democratismului și a liberalismului, el va găsi repede o ieșire. Atunci vom ști să creăm o „legalitate" *nu* pentru ca lichidatorii s-o folosească pentru a pune piedici partidului.

Trebuie să recunoaștem că se cuvine *să mulțumim* d-lui Potresov și amicilor săi, precum și golosistului Igorev și amicilor săi, pentru că reușesc atît de bine să înlesnească partidului *înțelegerea* acestui lucru.

* Și cînd Martov își bate joc de instituțiile oficiale ale partidului, zicînd că „legalitatea le ucide", el *are dreptate* în măsura în care roadele muncii „sînt ucise" de *asemenea forme* „legale" ale acestor instituții (adică forme create de Statutul partidului sau de o hotărîre a plenarei) care *permit* lui Mihail, Roman, Iuri, golosiștilor (prin Igorev) etc. să frîneze munca.

www.dacoromanica.ro

Rezoluţia lui Troţki, care în *aparenţă* nu are nici o legătură cu ironia lui Martov pe tema insucceselor partidului şi cu subminarea de către golosişti a C.C., în realitate este legată atît de una cît şi de cealaltă printr-o legătură indisolubilă, printr-o legătură „de interes". În partid sînt mulţi care nu înţeleg încă în ce constă această legătură. Rezoluţia de la Viena din 26 noiembrie 1910 ne va ajuta, de bună seamă, să înţelegem fondul chestiunii.

Rezoluţia este alcătuită din trei părţi: 1) dintr-o declaraţie de război împotriva ziarului „Raboceaia Gazeta" (îndemnul „de a da o ripostă hotărîtă" acestui ziar, care este, după cum se exprimă Troţki, „o nouă acţiune fracţionistă de cerc"); 2) dintr-o polemică împotriva liniei „blocului" bolşevic-plehanovist; 3) dintr-o înştiinţare în care se spune că „adunarea clubului de la Viena (adică Troţki şi cercul său) hotărăşte: să se instituie un fond al întregului partid în vederea pregătirii şi convocării unei conferinţe a P.M.S.D.R."

Asupra primei părţi nu ne vom opri de loc. Troţki are perfectă dreptate atunci cînd spune că ziarul „Raboceaia Gazeta" este o „acţiune particulară" şi că el *„nu este împuternicit să vorbească în numele întregului partid"*.

Numai că Troţki face rău cînd uită că *nici* el şi *nici* ziarul său „Pravda" nu sînt împuterniciţi s-o facă. El face rău că, atunci cînd spune că plenara a declarat activitatea ziarului „Pravda" ca fiind folositoare, trece sub tăcere faptul că plenara a numit pe *un reprezentant al C.C.* în redacţia ziarului „Pravda". A trece sub tăcere acest lucru atunci cînd menţionezi hotărîrile plenarei cu privire la ziarul „Pravda" nu poate fi calificat altfel decît ca o *înşelare a muncitorilor*. Şi cu atît mai mult această înşelare la care recurge Troţki este făcută cu rea-credinţă, cu cît în *august* 1910 Troţki *a îndepărtat* de la ziarul „Pravda" pe reprezentantul C.C. După această întîmplare, după *ruperea* legăturii dintre „Pravda" şi C.C., ziarul lui Troţki nu este nimic altceva decît „o acţiune particulară", care, în plus, nu a ştiut să-şi îndeplinească angajamentele luate. Atîta timp cît C.C. nu s-a întrunit din nou, *nu există* alt judecător al atitudinii zia-

www.dacoromanica.ro

rului „Pravda“ față de C.C. decît *reprezentantul* C.C. care a fost numit de plenară și *care a considerat comportarea lui Troțki ca fiind antipartinică.*

Iată ce rezultă din problema ridicată într-un moment atît de oportun de Troțki: cine „este împuternicit să vorbească în numele întregului partid“.

Dar nu numai atît. Întrucît (și atît timp cît) C.C. din Rusia este subminat de lichidatorii-independenți adepți ai legalității, întrucît (și atît timp cît) în străinătate C.C. este subminat de golosiști, *singura* instituție împuternicită „să vorbească în numele întregului partid“ rămîne *Organul Central.*

Și de aceea noi declarăm *în numele întregului partid* că Troțki duce o politică antipartinică, că *subminează legalitatea* de partid, că pășește pe calea *aventurii* și a *sciziunii* atunci cînd în rezoluția sa, fără a pomeni nici un cuvînt despre C.C. (ca și cum ar fi și căzut la o înțelegere cu golosiștii că C.C. va fi subminat!), anunță în numele *unui singur* grup *din străinătate „instituirea unui fond* în vederea convocării unei conferințe a P.M.S.D.R.“ Dacă eforturile lichidatorilor de a submina C.C. ar fi încununate de succes, atunci noi, ca singura instituție împuternicită să vorbească în numele întregului partid, am declara imediat că nu participăm *în nici un fel* la „fondul“ lui Troțki și la cele plănuite de el și că vom considera drept conferință *generală de partid* numai conferința convocată de *Organul Central,* iar nu de cercul lui Troțki *.

Dar atîta timp cît evenimentele n-au rezolvat încă definitiv problema subminării C.C., există speranța unei soluții partinice perfect *legale.*

Chemînd pe membrii de partid la luptă hotărîtă pentru această soluție partinică legală, ne vom ocupa de lămurirea „bazelor principiale“ ale divergenței, pe care golosiștii și Troțki se grăbesc s-o ducă pînă la sciziune: primii subminînd C.C., cel de-al doilea ignorîndu-l și „instituind un fond“ pentru convocarea unei „conferințe a P.M.S.D.R.“ (nu-i glumă!) de către cercul lui Troțki.

* Că *este necesar* ca o conferință într-adevăr generală de partid să fie convocată cît *mai grabnic* de C.C. al partidului, nu încape discuție.

www.dacoromanica.ro

În rezoluţia sa, Troţki scrie că lupta pe care o duc „leniniştii şi plehanoviştii" (recurgînd la această substituire a *curentului* bolşevic şi a *celui* al menşevicilor-partiiţi prin *persoane,* Troţki vrea să-şi exprime desconsiderarea, dar nu exprimă decît lipsa lui de înţelegere) „este lipsită în prezent de orice bază principială".

La lămurirea acestor baze principiale cheamă Organul Central pe social-democraţii din întreaga Rusie: să ne ocupăm de această problemă interesantă cît timp se desfăşoară lupta „neinteresantă" în jurul convocării plenarei!

Reproducem în întregime motivele în baza cărora Troţki declară lupta Organului Central ca fiind lipsită de orice bază principială:

„...În cadrul *tuturor* (subliniat de Troţki) curentelor din partid s-a înrădăcinat adînc convingerea că este necesar să se restabilească organizaţia ilegală, munca legală să fie îmbinată cu cea ilegală, să se aplice o tactică social-democrată consecventă, şi aceste directive fundamentale au fost trasate *în unanimitate* de ultima plenară.

Astăzi, la un an de la plenară, greutatea constă nu în proclamarea acestor adevăruri, ci în *traducerea lor în fapt.* Iar calea spre acest lucru este munca comună şi solidară a tuturor părţilor partidului: golosişti, plehanovişti, leninişti, vperedişti, nefracţionişti, deoarece spiritualiceşte partidul a ieşit din faza copilăriei şi e timpul ca toţi membrii săi să devină conştienţi şi să acţioneze ca *social-democraţi revoluţionari,* patrioţi ai partidului lor, fără alte denumiri fracţioniste. Şi această conlucrare trebuie să aibă loc în cadrul întregului partid, iar nu în jurul unor organe fracţioniste".

Iată o mostră de banalizare a unor cuvinte frumoase şi de transformare a lor într-o simplă frazeologie, care camuflează un neadevăr strigător, o înşelare strigătoare atît a celor care se lasă îmbătaţi cu vorbe goale cît şi a întregului partid.

Căci afirmaţia potrivit căreia în cadrul *tuturor* curentelor din partid s-ar fi înrădăcinat adînc convingerea că este necesar să se restabilească organizaţia ilegală este de-a dreptul un *neadevăr* flagrant. Fiecare număr al gazetei „Golos" arată că golosiştii consideră grupul d-lui Potresov & Co. ca fiind *un curent de partid,* şi nu numai că îl „consideră" ca atare, dar şi participă *sistematic* la „activitatea" lui. Nu este oare ridicol, nu este oare ruşinos ca

www.dacoromanica.ro

astăzi, la un an de la plenară, să te joci de-a v-aţi ascunselea, să te înşeli pe tine însuţi şi să înşeli pe muncitori, căutînd să te eschivezi prin tertipuri verbale, atunci cînd este vorba de *„traducerea în fapt"*, iar nu de frazeologie ?

Da sau nu ? Consideră oare Troţki pe d-l Potresov & Co. — al căror nume e menţionat precis în Organul Central — ca formînd un „curent de partid" sau nu ? Această chestiune este tocmai o chestiune de „traducere în fapt" a hotărîrilor plenarei, şi *este un an* de cînd Organul Central a pus această problemă în mod limpede, ascuţit, fără echivoc, în aşa fel încît nici un fel de tertipuri nu sînt cu putinţă !

Troţki încearcă din nou să se eschiveze prin tăcere sau prin frazeologie, deoarece el *trebuie să ascundă* cititorilor şi partidului *adevărul*, şi anume că grupul d-lui Potresov, grupul celor 16 etc. sînt absolut independente faţă de partid, că sînt pe deplin separate ca fracţiuni, şi nu numai că nu restabilesc organizaţia ilegală, dar zădărnicesc restabilirea ei, că nu aplică *nici un fel* de tactică social-democrată. Troţki trebuie să ascundă partidului adevărul că golosiştii reprezintă o fracţiune din străinătate tot atît de separată de partid, fracţiune care serveşte în fapt pe lichidatorii din Rusia.

Dar „vperediştii" ? Troţki ştie prea bine că şi aceştia, *după* plenară, şi-au întărit şi dezvoltat fracţiunea lor separată cu fonduri independente de partid, cu o şcoală fracţionistă separată în care nu se învaţă nicidecum „tactica social-democrată consecventă", ci ideea că „otzovismul este o nuanţă legitimă", ideile otzoviste cu privire la rolul Dumei a III-a, idei exprimate în platforma fracţionistă a ziarului „Vpered".

Troţki trece sub tăcere acest adevăr incontestabil, deoarece pentru ţelurile *reale* ale politicii sale adevărul este de nesuportat. Iar ţelurile reale se lămuresc tot mai mult şi devin evidente pînă şi pentru cei mai puţin clarvăzători dintre partiiţi. Aceste ţeluri reale sînt : *un bloc antipartinic al Potresovilor cu vperediştii*, bloc pe care Troţki îl sprijină şi îl organizează. Adoptarea rezoluţiilor lui

www.dacoromanica.ro

Troţki (în genul „celei de la Viena") de către golosişti, cochetarea ziarului „Pravda" cu vperediştii, născocirile ziarului „Pravda", care susţine că în diferitele localităţi din Rusia activează numai vperediştii şi troţkiştii, reclama pe care o face ziarul „Pravda" şcolii fracţioniste a vperediştilor, sprijinul direct pe care Troţki îl acordă acestei şcoli, toate acestea sînt fapte care nu pot fi ascunse mult timp. Nu se poate ascunde sula în sac.

Conţinutul politicii lui Troţki îl constituie „munca solidară" a „Pravdei" cu fracţiunea d-lor Potresovi şi cu cea a vperediştilor. În acest bloc rolurile sînt repartizate cu precizie : d-nii Potresovi îşi continuă independent de partid activitatea lor legalistă, opera lor de distrugere a social-democraţiei, „golosiştii" formează secţia din străinătate a acestei fracţiuni, iar Troţki îşi asumă un rol de avocat care încredinţează publicul naiv că „în cadrul *tuturor* curentelor din partid s-a înrădăcinat adînc" „tactica social-democrată consecventă". Vperediştii capătă şi ei un astfel de avocat care apără libertatea şcolii lor fracţioniste şi care le camuflează politica printr-o frazeologie ipocrită, convenţională. Acest bloc va sprijini, desigur, „fondul" lui Troţki şi conferinţa antipartinică convocată de el, deoarece prin aceasta atît d-lor Potresovi cît şi vperediştilor li se oferă ceea ce le trebuie : libertatea fracţiunilor lor, consfinţirea lor, camuflarea activităţii lor, o apărare avocăţească a acesteia în faţa muncitorilor.

Şi iată că tocmai din punctul de vedere al „bazelor principiale" nu putem califica acest bloc altfel decît *aventurism* în înţelesul cel mai strict al cuvîntului. Troţki *nu îndrăzneşte* să afirme că el îl consideră pe Potresov şi pe otzovişti adevăraţi marxişti, adevăraţi apărători ai principialităţii social-democratismului. Tocmai aceasta caracterizează esenţa poziţiei unui aventurier : faptul că este mereu nevoit să se eschiveze. Căci toată lumea vede şi ştie că d-nii Potresovi şi otzoviştii au *toţi* o linie a lor *proprie* (o linie antisocial-democrată) şi o *aplică*, în timp ce diplomaţii de la „Golos" şi „Vpered" nu le servesc decît drept paravan.

www.dacoromanica.ro

Cauza cea mai profundă care face ca noul bloc să fie *sortit* eşecului, oricît de mare ar fi succesul repurtat în ochii elementelor mic-burgheze, oricare ar fi „fondurile" adunate de Troţki prin mijlocirea „surselor" vperediste şi potresoviste, cauza constă în faptul că blocul e *lipsit de principialitate*. Nu întîmplător, ci inevitabil teoria marxismului, „*bazele principiale*" ale întregii noastre concepţii despre lume, ale întregului nostru program de partid şi ale întregii noastre tactici de partid au ajuns să ocupe acum unul dintre primele locuri în întreaga viaţă a partidului. Nu întîmplător, ci inevitabil, după insuccesul revoluţiei, s-a trezit în toate clasele societăţii, în rîndurile celor mai largi *mase* populare, interesul pentru bazele profunde ale întregii concepţii despre lume, inclusiv problemele religiei şi ale filozofiei, inclusiv *principiile* învăţăturii noastre marxiste în *ansamblul* ei. Nu întîmplător, ci inevitabil masele, atrase de revoluţie într-o luptă ascuţită în jurul problemelor de tactică, au manifestat, în această perioadă în care nu există acţiuni deschise, o sete de cunoştinţe *teoretice generale*. Din nou trebuie lămurite acestor mase *bazele marxismului*, apărarea teoriei marxismului devine din nou o problemă la ordinea zilei. Dacă Troţki declară apropierea dintre menşevicii-partiiţi şi bolşevici ca fiind „politiceşte lipsită de conţinut" şi „netrainică", aceasta vădeşte numai cît de profundă este ignoranţa lui, arată numai că el este total lipsit de conţinut. Ceea ce a triumfat în lupta bolşevicilor împotriva ideilor nesocial-democrate „vperediste", în lupta menşevicilor-partiiţi împotriva d-lor Potresovi şi a golosiştilor sînt tocmai bazele principiale ale marxismului. Tocmai această apropiere în problema *bazelor principiale* ale marxismului a constituit *baza reală* a muncii cu adevărat solidare duse de menşevicii-partiiţi împreună cu bolşevicii de-a lungul întregului an care a trecut după plenară. Acesta este un fapt, iar nu vorbe, nu promisiuni, nu „rezoluţii bine intenţionate". Şi, oricare ar fi fost divergenţele dintre menşevism şi bolşevism în trecut şi oricare ar fi ele în viitor (numai nişte aventurieri sînt capabili să atragă mulţimea *făgăduind* că divergenţele vor dispărea, că ele vor fi „li-

www.dacoromanica.ro

chidate" printr-o rezoluţie sau alta), acest fapt istoric nu poate fi şters cu buretele. Numai dezvoltarea internă a *înseşi* fracţiunilor principale, numai *propria lor* evoluţie ideologică poate constitui o chezăşie a desfiinţării fracţiunilor în fapt, prin apropierea lor, prin verificarea lor în munca comună. Şi acest lucru a şi început după plenară. Noi nu am văzut *încă* munca solidară dusă de Potresov cu vperediştii şi cu Troţki, ci am văzut numai o diplomaţie de cerc, un joc de-a cuvintele, o solidaritate în tertipuri. Munca solidară a menşevicilor-partiiţi cu bolşevicii, partidul a văzut-o de-a lungul acestui an, şi oricine este capabil să preţuiască *marxismul*, oricui îi sînt scumpe „bazele principiale" ale social-democratismului nu se va îndoi nici o clipă că nouă zecimi dintre muncitorii *ambelor* fracţiuni vor fi pentru *această* apropiere.

Tocmai din punctul de vedere al „bazelor principiale" blocul lui Troţki cu Potresov şi cu vperediştii este o aventură. Nu mai puţin adevărat este acest lucru din punctul de vedere al sarcinilor *politice de partid*. Aceste sarcini au fost într-adevăr trasate *în unanimitate* de plenară, dar ele nu se reduc nicidecum la fraza banală: a îmbina munca legală cu munca ilegală (doar şi cadeţii „îmbină" ziarul legal „Reci" cu C.C. „cadet" ilegal), frază pe care Troţki o alege în mod intenţionat pentru a fi pe placul d-lor Potresovi şi al vperediştilor, care n-au nimic împotriva frazelor goale şi a banalităţilor.

„Condiţiile istorice în care se desfăşoară mişcarea social-democrată în perioada contrarevoluţiei burgheze — se spune în rezoluţia plenarei — generează, în mod inevitabil, ca o manifestare a influenţei burgheze asupra proletariatului, pe de o parte, negarea partidului social-democrat ilegal, diminuarea rolului şi a importanţei lui, încercări de a ciunti sarcinile şi lozincile programatice şi tactice ale social-democraţiei revoluţionare etc., iar pe de altă parte negarea activităţii în Dumă a social-democraţiei şi a necesităţii de a se folosi posibilităţile legale, neînţelegerea importanţei atît a unuia cît şi a celuilalt factor, incapacitatea de a adapta tactica social-democrată revoluţionară la condiţiile istorice specifice ale momentului de faţă etc."

După *un an de experienţă* nu te poţi eschiva de la un răspuns direct la problema semnificaţiei *reale* a acestor

www.dacoromanica.ro

indicații. Nu trebuie să se uite că la plenară *toți* reprezentanții partidelor naționale (cărora li s-a alăturat atunci și Troțki; el întotdeauna se alătură *oricărei* majorități care se formează într-un moment sau altul) au declarat în scris că „*în fond* ar fi de dorit ca acel curent care este arătat în rezoluție și care trebuie combătut" să fie numit lichidatorism.

Experiența anului care s-a scurs de la plenară a arătat în fapt că tocmai grupurile lui Potresov, tocmai fracțiunea vperediștilor sînt acelea care *întruchipează* această influență burgheză asupra proletariatului. *Ocolirea* acestui fapt evident nu înseamnă altceva decît aventurism, căci pînă în prezent nimeni nu s-a încumetat să spună deschis că Potresovii & Co. *nu* urmează o linie lichidatoristă, că recunoașterea otzovismului drept „nuanță legitimă" *corespunde* liniei partidului. Anul care a trecut de la plenară nu a fost fără folos pentru noi. Ne-am îmbogățit experiența. Am văzut manifestarea *în practică* a tendințelor relevate atunci. Am văzut care *fracțiuni* întruchipează aceste tendințe. Și acum nu mai poți înșela pături cît de cît largi de muncitori *cu vorbe* despre „munca solidară" a acestor fracțiuni *antipartinice*, dusă, chipurile, într-un spirit „de partid".

În sfîrșit, în al treilea rînd, politica lui Troțki este o aventură în sens *organizatoric*, deoarece, după cum am mai arătat, ea distruge legalitatea de partid și, prin faptul că organizează o conferință în numele unui singur grup din străinătate (sau în numele blocului a *două* fracțiuni antipartinice: golosiștii și vperediștii), ea pornește de-a dreptul pe calea sciziunii. Fiind împuterniciți să vorbim în numele întregului partid, noi sîntem datori să apărăm pînă la capăt legalitatea de partid. Dar nu vrem nicidecum ca, din cauza formelor „legalității", membrii partidului să nu vadă *fondul* problemei. Dimpotrivă, noi situăm în centrul atenției social-democraților tocmai *fondul* problemei, care se reduce la *blocul* golosiștilor și al vperediștilor, bloc care ocrotește deplina libertate a activității lichidatoriste a d-lor Potresovi și a acțiunii otzoviste de distrugere a partidului.

www.dacoromanica.ro

Noi chemăm pe toţi social-democraţii la luptă hotărîtă pentru legalitatea de partid, la luptă împotriva blocului antipartinic, în numele bazelor principiale ale marxismului şi în vederea curăţirii social-democratismului de liberalism şi de anarhism.

P.S. Publicarea în broşură a articolului de mai sus (lucru care s-a făcut pe baza votului majorităţii redacţiei: cei doi reprezentanţi ai curentului bolşevic şi reprezentantul organizaţiei poloneze) a provocat protestul celorlalţi doi membri ai redacţiei — golosişti. Acest protest a fost publicat într-o foaie volantă. Autorii ei nu se ocupă de conţinutul articolului „*Despre starea de lucruri din partid*", ci aduc majorităţii redacţiei învinuirea: 1) de a fi încălcat drepturile lor formale, adică drepturile acestor doi coredactori, 2) de a fi făcut un „denunţ poliţienesc". Noi considerăm că din moment ce discuţia nu se desfăşoară pe terenul principiilor şi tacticii, ci în domeniul unor ciorovăieli organizatorice şi al unor atacuri personale, cel mai just lucru este să aducem întreagă această discuţie în faţa Comitetului Central. Credem că, şi fără a aştepta hotărîrea C.C. în această problemă, toţi tovarăşii animaţi de un spirit *partinic* vor şti să aprecieze la justa lor valoare metodele de „polemică" ale celor doi membri ai redacţiei, Martov şi Dan.

Scris nu mai tîrziu de 15 (28) decembrie 1910

Publicat la 23 sau 24 decembrie 1910 (5 sau 6 ianuarie 1911), într-un număr special, nr. 19, al ziarului „Sotial-Demokrat", sub formă de broşură. A doua oară, articolul, împreună cu post-scriptumul, a fost publicat la 13 (26) ianuarie 1911, în Supliment la nr. 19—20 al ziarului „Sotial-Demokrat"

Se tipăreşte după textul broşurii, conîruntat cu textul Suplimentului

www.dacoromanica.ro

DIVERGENŢELE DIN RÎNDURILE MIŞCĂRII MUNCITOREŞTI EUROPENE

I

Principalele divergenţe tactice din rîndurile mişcării muncitoreşti contemporane din Europa şi din America se rezumă la lupta dintre marxism — devenit de fapt teoria dominantă în cadrul acestei mişcări — şi două mari curente care se abat de la marxism. Aceste două curente sînt revizionismul (oportunism, reformism) şi anarhismul (anarho-sindicalism, anarho-socialism). Amîndouă aceste abateri de la teoria şi tactica marxistă dominantă în cadrul mişcării muncitoreşti se observă, în forme diferite şi nuanţe diferite, în toate ţările civilizate de-a lungul istoriei de mai bine de o jumătate de veac a mişcării muncitoreşti de masă.

Chiar şi numai din acest fapt rezultă că abaterile respective nu pot fi explicate nici printr-o simplă întîmplare, nici prin greşelile unor persoane sau grupuri şi nici chiar prin influenţa particularităţilor sau tradiţiilor naţionale etc. Există, fără îndoială, cauze fundamentale, care trebuie căutate în orînduirea economică şi în caracterul dezvoltării tuturor ţărilor capitaliste şi care generează în permanenţă aceste abateri. Mica broşură a marxistului olandez Anton Pannekoek: „Divergenţele tactice din cadrul mişcării muncitoreşti" (Anton Pannekoek. „Die taktischen Differenzen in der Arbeiterbewegung", Hamburg, Erdmann Dubber, 1909), apărută anul trecut, reprezintă o interesantă încercare de analiză ştiinţifică a acestor cauze. În cele ce urmează vom prezenta cititorilor concluziile lui Pannekoek, care, fără îndoială, sînt întru totul juste.

www.dacoromanica.ro

№ 1.

ЗВѢЗДА

ЕЖЕНЕДѢЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

Адресъ редактора и редакціи: С.-Петербургъ, В. Московскій д. 18, кв. 6.

16-го декабря 1910 года.

Выпускъ спеціальный объ основаніи либеральной
Чухломо-либераловской въ Костромской губ.
Дѣвы Всехтыя Умоляющія отцеубійствъ
Гибель поэтессы по Франціи.
Отъѣздъ Льва Николаевича о Толстомъ

Современный Міръ

Въ типографіи ЗНАНІЕ. С.-Петербургъ, Невскій, 92.

Тридцать второй сборникъ.

Тридцать третій сборникъ.

Книжный складъ Т-ва „Мѣстныя Вѣсти"

За ОДИНЪ рубль

Наша задача.

СОЛУНЬ-БАРЫШНЯ

10 шт. „ДѢЯ" 8 коп.

Книги изд. Т. Д. Крутовой.

МОЛОДЕЖЬ.

Не нашли—

Prima pagină a ziarului „Zvezda" nr. 1 din 16 decembrie 1910
în care a fost publicat articolul lui V. I. Lenin
„Divergenţele din rîndurile mişcării muncitoreşti europene"

Micşorat

www.dacoromanica.ro

Una dintre cauzele cele mai profunde care generează în mod periodic divergențe tactice este însuși faptul creșterii mișcării muncitorești. Dacă vom privi această mișcare nu prin prisma unui ideal fantezist, ci ca o mișcare practică a unor oameni obișnuiți, vom înțelege că atragerea în mișcare a noi și noi „recruți", că antrenarea unor noi pături ale masei muncitoare va fi în mod inevitabil însoțită de oscilări în domeniul teoriei și tacticii, de repetarea unor vechi greșeli, de reveniri vremelnice la concepții învechite și la metode învechite etc. Mișcarea muncitorească din fiecare țară cheltuiește în mod periodic pentru „instruirea" recruților o cantitate mai mare sau mai mică de energie, atenție și timp.

Mai departe. Ritmul de dezvoltare a capitalismului nu este același în diferitele țări și în diferitele ramuri ale economiei naționale. Cel mai ușor, mai repede, mai complet și mai temeinic îșî însușesc marxismul clasa muncitoare și ideologii ei în condițiile existenței unei mari industrii dezvoltate. Relațiile economice înapoiate sau a căror dezvoltare rămîne în urmă duc întotdeauna la apariția unor adepți ai mișcării muncitorești care îșî însușesc numai unele laturi ale marxismului, numai unele părți ale noii concepții despre lume sau unele lozinci și revendicări, întrucît nu sînt în stare să rupă hotărît cu toate tradițiile concepției burgheze despre lume, în general, și cu cele ale concepției burghezo-democratice despre lume, în special.

Un alt izvor permanent de divergențe îl constituie caracterul dialectic al dezvoltării sociale, care se desfășoară în contradicții și prin contradicții. Capitalismul reprezintă un progres, deoarece suprimă vechile metode de producție și dezvoltă forțele de producție, dar în același timp, pe o anumită treaptă a dezvoltării sale, el frînează dezvoltarea forțelor de producție. El dezvoltă, organizează și disciplinează pe muncitori, dar în același timp îi apasă, îi asuprește, duce la degenerarea lor, la mizerie etc. Capitalismul își creează propriul său gropar, creează el însuși elementele unei orînduiri noi, și totodată, dacă nu se produce un „salt", aceste elemente nu schimbă cu nimic starea generală de lucruri, nu știrbesc

www.dacoromanica.ro

dominaţia capitalului. Marxismul, ca o teorie a materialismului-dialectic, poate îmbrăţişa aceste contradicţii ale vieţii reale, ale istoriei reale a capitalismului şi a mişcării muncitoreşti. E însă de la sine înţeles că masele învaţă din viaţă, nu din cărţi, şi de aceea unele persoane sau grupuri exagerează într-una, ridicînd la rangul de teorie unilaterală, de sistem de tactică unilateral cînd o trăsătură a dezvoltării capitaliste, cînd alta, cînd unele „învăţăminte" ale acestei dezvoltări, cînd altele.

Ideologii burghezi, liberalii şi democraţii, întrucît nu înţeleg marxismul, nu înţeleg mişcarea muncitorească contemporană, sar neputincioşi în permanenţă de la o extremă la alta. Cînd explică totul prin faptul că există oameni răi care „întărîtă" o clasă împotriva altei clase, cînd se consolează cu gîndul că partidul muncitoresc este „un partid paşnic al reformelor". Un produs direct al acestei concepţii burgheze despre lume şi al influenţei ei trebuie considerat atît anarho-sindicalismul cît şi reformismul, care se cramponează de o *singură* latură a mişcării muncitoreşti, ridicînd unilateralitatea la rangul de teorie şi declarînd că acele tendinţe sau trăsături ale acestei mişcări care constituie particularitatea specifică a cutărei sau cutărei perioade, a cutăror sau cutăror condiţii de activitate ale clasei muncitoare se exclud reciproc. Or, viaţa reală, istoria reală *include* aceste tendinţe diferite, tot aşa cum în natură viaţa şi dezvoltarea includ atît evoluţia lentă cît şi salturile rapide, întreruperile evoluţiei treptate.

Revizioniştii socot că toate raţionamentele cu privire la „salturi" şi la antagonismul principial dintre mişcarea muncitorească şi întreaga societate veche sînt vorbe goale. Ei consideră reformele drept o înfăptuire parţială a socialismului. Anarho-sindicaliştii resping „munca măruntă", îndeosebi folosirea tribunii parlamentare. În realitate, această tactică se reduce la aşteptarea unor „zile mari", nefiind totodată în stare să adune forţele care creează evenimentele mari. Şi unii şi alţii frînează înfăptuirea a ceea ce este cel mai important, cel mai esenţial: unirea muncitorilor în organizaţii mari, puternice, care să funcţioneze

www.dacoromanica.ro

bine, să fie în stare să funcționeze bine în *orice* condiții, să fie pătrunse de spiritul luptei de clasă, să fie pe deplin conștiente de scopurile lor, să fie educate în spiritul unei concepții despre lume cu adevărat marxiste.

Ne vom permite aici o mică digresiune, menționînd în paranteză, spre a evita eventuale confuzii, că Pannekoek își ilustrează analiza sa prin exemple luate *exclusiv* din istoria Europei occidentale, în special din istoria Germaniei și a Franței, *fără* să se refere *de loc* la Rusia. Dacă ai uneori impresia că face aluzie la Rusia, aceasta se explică numai prin faptul că tendințele fundamentale care generează anumite abateri de la tactica marxistă se manifestă și la noi, deși între Rusia și Occident există foarte mari deosebiri de ordin cultural, istoric-economic și în ceea ce privește modul de trai.

În sfîrșit, o cauză extrem de importantă care generează divergențe în rîndurile participanților la mișcarea muncitorească o constituie modificările pe care le suferă tactica claselor conducătoare, în general, și a burgheziei, în special. Dacă tactica burgheziei ar fi întotdeauna uniformă sau, cel puțin, omogenă, clasa muncitoare ar învăța repede să răspundă printr-o tactică tot atît de uniformă și de omogenă. În realitate însă, în toate țările, burghezia elaborează în mod inevitabil două sisteme de cîrmuire, două metode de luptă pentru a-și apăra interesele și pentru a-și menține dominația, metode care cînd alternează, cînd se împletesc între ele în diferite combinații. Prima este metoda violenței, metoda refuzării oricăror concesii mișcării muncitorești, metoda sprijinirii tuturor instituțiilor vechi și perimate, metoda respingerii categorice a reformelor. Aceasta este esența politicii conservatoare, care în Europa occidentală încetează tot mai mult să fie o politică a claselor proprietarilor funciari, devenind în măsură tot mai mare una dintre variantele politicii generale a burgheziei. A doua metodă este metoda „liberalismului", a unor pași în direcția dezvoltării drepturilor politice, în direcția reformelor, a concesiilor etc.

Dacă burghezia trece de la o metodă la cealaltă, aceasta nu se datorește calculului premeditat al unor anumite per-

www.dacoromanica.ro

soane şi nici nu este ceva întîmplător, ci se datoreşte caracterului profund contradictoriu al propriei ei situaţii. O societate capitalistă normală nu se poate dezvolta cu succes fără a avea un regim reprezentativ consolidat, fără a acorda anumite drepturi politice populaţiei, care nu se poate să nu aibă exigenţe de ordin „cultural" relativ mari. Aceste exigenţe privitoare la un anumit minim de cultură sînt generate chiar de condiţiile modului de producţie capitalist, cu tehnica lui înaltă, cu complexitatea, elasticitatea şi mobilitatea lui şi cu ritmul lui rapid de dezvoltare a concurenţei mondiale etc. Din această cauză, oscilările în tactica burgheziei, trecerile de la sistemul violenţei la sistemul aşa-ziselor concesii, sînt caracteristice istoriei tuturor ţărilor europene din ultima jumătate de veac, diferite ţări aplicînd cu precădere o metodă sau cealaltă în decursul unor anumite perioade. Anglia, de pildă, în perioada 1860—1880 a fost ţara clasică a politicii burgheze „liberale", Germania în perioada 1870—1890 a folosit metoda violenţei etc.

Cît timp în Germania a domnit această metodă, ecoul unilateral al acestui sistem — unul dintre sistemele de cîrmuire burgheze — a fost dezvoltarea anarho-sindicalismului sau anarhismului, cum se spunea pe atunci, în rîndurile mişcării muncitoreşti („tinerii" la începutul ultimului deceniu al secolului trecut [41], Johann Most la începutul penultimului deceniu al aceluiaşi secol). Cînd în 1890 a început cotitura spre „concesii", ea, ca întotdeauna, s-a dovedit a fi şi mai primejdioasă pentru mişcarea muncitorească, generînd un ecou tot atît de unilateral al „reformatorismului" burghez: oportunismul din rîndurile mişcării muncitoreşti. „Scopul pozitiv, real al politicii liberale a burgheziei — spune Pannekoek — este inducerea în eroare a muncitorilor, provocarea unei sciziuni în rîndurile lor, transformarea politicii lor într-o anexă neputincioasă a unui pretins reformatorism, întotdeauna neputincios şi efemer".

Adeseori burghezia reuşeşte să-şi atingă pentru un timp scopul prin politica ei „liberală", care, după observaţia justă a lui Pannekoek, este o politică „mai şireată". O

www.dacoromanica.ro

parte dintre muncitori, o parte dintre reprezentanții lor se lasă uneori înșelați de concesii aparente. Revizioniștii declară „învechită" teoria luptei de clasă sau încep să ducă o politică care în realitate înseamnă o renunțare la această luptă. Zigzagurile tacticii burgheze duc la întărirea revizionismului în mișcarea muncitorească, făcînd deseori ca divergențele din cadrul ei să ajungă la o sciziune directă.

Toate aceste cauze provoacă divergențe de ordin tactic în rîndurile mișcării muncitorești, în rîndurile proletariatului. Dar între proletariat și păturile mic-burgheze care vin în atingere cu el, inclusiv păturile țărănimii, nu există și nu poate exista un zid chinezesc. Se înțelege de la sine că trecerile unor persoane, grupuri și pături de la mica burghezie la proletariat nu pot să nu genereze, la rîndul lor, oscilări în tactica acestuia.

Experiența mișcării muncitorești din diferitele țări ne ajută să lămurim, pe baza problemelor concrete ale practicii, esența tacticii marxiste, ajută țările mai tinere să distingă mai bine adevărata semnificație de clasă a abaterilor de la marxism și să lupte cu mai mult succes împotriva acestor abateri.

„Zvezda" nr. 1 din 16 decembrie 1910
Semnat: V. I l i n

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

TOLSTOI ŞI LUPTA PROLETARĂ

Tolstoi a biciuit cu o deosebită vigoare şi sinceritate clasele dominante, a demascat în modul cel mai pregnant falsitatea intrinsecă a tuturor instituţiilor cu ajutorul cărora se menţine actuala societate : biserica, justiţia, militarismul, căsătoria „legitimă", ştiinţa burgheză. Dar doctrina lui era în totală contradicţie cu viaţa, cu munca şi cu lupta proletariatului, groparul actualei orînduiri. Şi atunci al cui punct de vedere l-a oglindit învăţătura lui Lev Tolstoi ? Prin glasul lui a vorbit toată acea masă de multe milioane a poporului rus care *a ajuns* să-i urască pe stăpînii vieţii de astăzi, dar care *nu a ajuns* încă la o luptă conştientă, consecventă, intransigentă, care să meargă pînă la capăt împotriva lor.

Istoria şi deznodămîntul marii revoluţii ruse au vădit că tocmai aşa arăta acea masă care se afla *între* proletariatul conştient, socialist şi apărătorii hotărîţi ai vechiului regim. Această masă, şi în primul rînd ţărănimea, a dovedit în timpul revoluţiei cît de mare este ura ei împotriva vechilor rînduieli, cît de acut simte ea întreaga povară a regimului actual, cît de puternică e năzuinţa ei spontană de a se elibera de această povară şi de a-şi făuri o viaţă mai bună.

Şi în acelaşi timp această masă a dovedit în cursul revoluţiei că nu este de ajuns de conştientă în ura ei, că e inconsecventă în lupta ei, că în căutarea unei vieţi mai bune ea se limitează la un cadru îngust.

www.dacoromanica.ro

Marele ocean popular răscolit pînă în adîncuri, cu toate slăbiciunile şi cu toate laturile lui pozitive, s-a reflectat în doctrina lui Tolstoi.

Din studierea operei literare a lui Lev Tolstoi, clasa muncitoare din Rusia îşi va cunoaşte mai bine duşmanii, iar întregul popor rus, analizînd *doctrina* lui Tolstoi, va trebui să înţeleagă în ce a constat propria sa slăbiciune, care l-a împiedicat să persevereze pînă la capăt în eliberarea sa. El trebuie să înţeleagă acest lucru ca să poată merge înainte.

Această mişcare înainte este împiedicată de toţi aceia care îl proclamă pe Tolstoi „conştiinţă universală", „dascăl al vieţii". Este o minciună răspîndită în mod intenţionat de liberali, care vor să exploateze latura antirevoluţionară a doctrinei lui Tolstoi. Această minciună despre Tolstoi ca „dascăl al vieţii" o repetă, după liberali, şi unii dintre foştii social-democraţi.

Poporul rus va reuşi să se elibereze numai atunci cînd îşi va da seama că nu de la Tolstoi trebuie să înveţe cum să lupte pentru o viaţă mai bună, ci de la proletariat, de la clasa a cărei însemnătate Tolstoi n-a înţeles-o şi care este singura în stare să distrugă lumea veche, pe care Tolstoi a urît-o.

„Raboceaia Gazeta" nr. 2 din 18 (31) decembrie 1910

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

---

www.dacoromanica.ro

ÎNCEPUTUL DEMONSTRAȚIILOR

După trei ani de revoluție, 1905—1907, Rusia a trecut prin trei ani de contrarevoluție, 1908—1910, trei ani de Dumă ultrareacționară, de silnicii și abuzuri deșănțate, de asalt al capitaliștilor împotriva muncitorilor, trei ani în care muncitorilor le-au fost răpite cuceririle obținute. Absolutismul țarist, care în 1905 a fost numai zdruncinat, dar nu lichidat, și-a adunat forțele, s-a unit cu moșierii și capitaliștii în Duma a III-a și din nou a introdus în Rusia vechile rînduieli. Și mai crîncenă a devenit asuprirea muncitorilor de către capitaliști, și mai impertinente abuzurile și samavolniciile funcționarilor la orașe și îndeosebi la sate, și mai sălbatice represiunile împotriva luptătorilor pentru libertate, și mai dese cazurile de execuție. Guvernul țarist, moșierii și capitaliștii *se răzbunau* cu o furie turbată pe clasele revoluționare, și în primul rînd pe proletariat, pentru revoluție, ca și cum s-ar fi grăbit să profite de pauza intervenită în lupta de masă pentru a-și nimici dușmanii.

Dar sînt dușmani care pot fi înfrînți în cîteva bătălii, pot fi zdrobiți pentru un timp, dar *nu pot* fi nimiciți. O victorie deplină a revoluției este întru totul posibilă, și o asemenea victorie ar nimici cu desăvîrșire monarhia țaristă, i-ar șterge de pe fața pămîntului pe moșierii iobăgiști, ar da toate pămînturile lor țăranilor fără despăgubire, ar înlocui administrarea birocratică printr-o autoadministrare democratică și prin libertatea politică. Asemenea schimbări sînt nu numai posibile, ci și *necesare* în oricare țară din secolul al XX-lea ; ele au și fost săvîrșite în *toate* statele

www.dacoromanica.ro

europene într-o formă mai mult sau mai puțin completă, cu prețul unei lupte mai mult sau mai puțin îndelungate și îndîrjite.

Dar *nici un fel* de victorii ale reacțiunii, nici chiar cele mai depline, *nici un fel* de triumf al contrarevoluției *nu poate* nimici pe dușmanii absolutismului țarist, pe dușmanii asupririi moșierești și capitaliste, pentru că dușmanii aceștia sînt milioanele de muncitori, care se concentrează în măsură tot mai mare în orașe și în marile fabrici, în uzine, la căile ferate. Dușmanii aceștia sînt țăranii ruinați, care o duc incomparabil mai greu acum, cînd zemski nacealnicii și țăranii bogați și-au dat mîna ca să-i jefuiască *în baza legii*, ca să ia pămîntul țăranilor cu *încuviințarea* Dumei moșierești și *sub ocrotirea* tuturor autorităților moșierești și militare. Asemenea dușmani cum este clasa muncitoare, cum este țărănimea săracă nu pot fi nimiciți.

Și vedem acum că, după trei ani de dezmăț nerușinat al contrarevoluției, *masele populare*, care au fost cele mai asuprite, împilate, abrutizate, înfricoșate prin tot felul de persecuții, încep să ridice din nou capul, se trezesc iarăși și încep să pornească la luptă. În acești trei ani de execuții, persecuții, represiuni sălbatice, zeci de mii de „dușmani" ai absolutismului au fost exterminați ; alte sute de mii au fost aruncați în închisori sau deportați ; s-a băgat spaima în sute și sute de mii. Dar milioanele și zecile de milioane de oameni nu mai sînt cei care au fost înainte de revoluție. *Niciodată* în istoria Rusiei de pînă acum aceste milioane de oameni n-au primit lecții atît de concrete și de edificatoare, n-au trecut printr-o luptă de clasă atît de fățișă. Faptul că în rîndul acestor milioane și zeci de milioane a început o nouă frămîntare, adîncă, surdă, se vede din grevele care au avut loc în vara acestui an și din recentele demonstrații.

Atît în perioada de pregătire a revoluției cît și în cursul revoluției, grevele muncitorești din Rusia au constituit cel mai răspîndit mijloc de luptă al proletariatului, clasa înaintată, singura clasă revoluționară pînă la capăt din societatea modernă. Grevele economice și politice, cînd alternînd între ele, cînd împletindu-se într-un singur tot indisolubil, au unit masele de muncitori împotriva clasei

www.dacoromanica.ro

capitaliştilor şi a guvernului absolutist, au răscolit întreaga societate şi au ridicat ţărănimea la luptă.

În 1895, cînd au început greve de masă neîntrerupte, acest lucru a constituit începutul perioadei de pregătire a revoluţiei populare. În ianuarie 1905, cînd numărul greviştilor a depăşit într-o singură lună cifra de 400 000, acest lucru a constituit începutul revoluţiei însăşi. În toţi cei trei ani de revoluţie, numărul greviştilor, deşi s-a redus treptat (de la aproape 3 000 000 în 1905 la 1 000 000 în 1906 şi la 750 000 în 1907), a fost atît de mare cum n-a mai fost niciodată în nici o ţară din lume.

În 1908, cînd numărul greviştilor a scăzut brusc şi simţitor (la 176 000), iar în 1909 a scăzut şi mai mult (la 64 000), acest lucru a însemnat sfîrşitul primei revoluţii sau, mai bine zis, sfîrşitul primei perioade a revoluţiei.

Dar iată că din vara acestui an începe un nou avînt. Numărul participanţilor la grevele economice *creşte,* şi creşte foarte intens. Perioada dominaţiei *depline* a reacţiunii sutelor negre a luat sfîrşit. Începe perioada unui nou avînt. Proletariatul, care *a dat înapoi,* deşi cu mari întreruperi, între anii 1905 şi 1909, îşi adună forţele şi începe să treacă la *ofensivă.* Înviorarea din unele ramuri ale industriei duce imediat la o înviorare a luptei proletare.

Proletariatul a început. Alte clase şi pături, burgheze, democratice, ale poporului continuă. Moartea lui Muromţev, preşedintele Dumei I, care nu a fost un democrat, ci un liberal moderat, prilejuieşte un prim început, timid, al manifestaţiilor. Moartea lui Lev Tolstoi prilejuieşte, pentru prima oară după o întrerupere de lungă durată, *demonstraţii de stradă* la care participă mai ales studenţii, dar în parte şi muncitorii. Faptul că într-un şir întreg de fabrici şi uzine în ziua înmormîntării lui Tolstoi a încetat lucrul marchează începutul, deşi foarte modest, al unor greve demonstrative.

În ultimul timp, bestialităţile temnicerilor ţarişti, care la Vologda şi la Zerentui au schingiuit pe tovarăşii noştri din închisori, prigoniţi pentru lupta lor revoluţionară eroică, au făcut să crească şi mai mult fierberea din rîndurile studenţimii. Pretutindeni în Rusia au loc întruniri şi mitinguri, poliţia pătrunde cu forţa în universităţi, îi maltra-

www.dacoromanica.ro

tează pe studenți, îi arestează, prigonește ziarele pentru publicarea celui mai mic adevăr despre tulburări, și prin toate acestea nu face decît să intensifice tulburările.

Proletariatul a început. Tineretul democratic continuă. Poporul rus se trezește la o nouă luptă, se îndreaptă spre o nouă revoluție.

Chiar primul început al luptei a constituit o nouă dovadă că forțele care au zdruncinat puterea țaristă în 1905 și care o vor distruge în această revoluție, ce se apropie, sînt vii. Chiar primul început al revoluției a constituit o nouă dovadă a însemnătății mișcării *de masă*. Nici un fel de persecuții, nici un fel de represiuni nu pot opri mișcarea din moment ce s-au ridicat *masele*, din moment ce s-au pus în mișcare milioane de oameni. Persecuțiile nu vor face decît să atîțe lupta, să atragă noi și noi șiruri de luptători. Nici un fel de atentate ale teroriștilor nu vor putea ajuta masele asuprite și nici o forță de pe pămînt nu va fi în stare să oprească masele atunci cînd se vor ridica.

Acum masele au început să se ridice. Poate că acest avînt va progresa rapid, poate că se va desfășura lent și cu întreruperi, dar în orice caz el duce la revoluție. Proletariatul rus a mers în fruntea tuturor în 1905. Fiindu-i viu în minte acest trecut glorios, el trebuie să-și încordeze toate forțele spre a-și reface, a-și consolida, a-și dezvolta organizația sa, partidul său, Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia. Partidul nostru trece acum prin zile grele, dar el este invincibil, așa cum invincibil este și proletariatul.

La lucru deci, tovarăși! Porniți pretutindeni la crearea de organizații, la crearea de celule ale partidului muncitoresc social-democrat și la consolidarea lor, la desfășurarea agitației pe tărîm economic și politic. În prima revoluție rusă, proletariatul a învățat masele populare să lupte pentru libertate; în cea de-a doua revoluție, el trebuie să le ducă la victorie!

„Raboceaia Gazeta" nr. 2 din 18 (31) decembrie 1910

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CE SE PETRECE LA SATE ?

În presă au loc discuţii pe marginea unei cărţi noi. Este vorba despre cartea fostului ministru al agriculturii, Ermolov, cu privire la „actuala epidemie de incendii în Rusia". Presa liberală a relevat că după revoluţie cazurile de incendii la sate nu s-au rărit, ci au devenit mai frecvente. Ziarele reacţionare s-au făcut ecoul ţipetelor şi al urletelor lui Ermolov despre „impunitatea incendiatorilor", despre „teroarea de la sate" etc. Numărul incendiilor la sate a crescut extraordinar de mult : de pildă, în gubernia Tambov, între 1904 şi 1907 *s-au dublat*, în gubernia Orel au crescut de $2^1/_2$ *ori*, în gubernia Voronej *de 3 ori*. „Ţăranii ceva mai înstăriţi — scrie ziarul „Novoe Vremea", slugarnic în faţa guvernului — vor să întemeieze hutore, încearcă să introducă noi metode de cultură, dar volniţa sălbăticită de la sate îi supune unui asediu de partizani de parcă s-ar afla într-o ţară duşmană. Bunurile le sînt incendiate şi sînt hăituiţi fără încetare, încît «le vine să lase totul baltă şi să fugă unde i-or duce ochii»".

Neplăcute lucruri sînt nevoiţi să recunoască partizanii guvernului ţarist ! Pentru noi, social-democraţii, noile date nu sînt lipsite de interes, întrucît ne confirmă o dată mai mult că guvernul minte, şi ne arată jalnica neputinţă a politicii liberale.

Revoluţia din 1905 a dovedit pe deplin că vechile rînduieli din satul rus sînt irevocabil condamnate de istorie. Nici o forţă din lume nu va putea consolida aceste rîn-

www.dacoromanica.ro

duieli. Cum pot fi ele transformate ? Masele țărănești au dat un răspuns la această întrebare prin răscoalele lor din 1905, au dat un răspuns prin deputații lor din Duma I și a II-a [42]. Pămînturile moșierești trebuie să fie luate de la moșieri fără răscumpărare. Atîta timp cît 30 000 de moșieri (în frunte cu Nicolaie Romanov) stăpînesc *70 000 000* de deseatine de pămînt, iar 10 000 000 de gospodării țărănești o suprafață aproximativ egală, rezultatul nu poate fi decît aservire, mizerie neagră, ruină și stagnare în întreaga economie națională. Și partidul muncitoresc social-democrat a chemat țărănimea la luptă revoluționară. Prin grevele lor de masă din 1905, muncitorii din întreaga Rusie au unit și au îndrumat lupta țărănimii. Planul liberalilor de „a împăca" pe țărani cu moșierii printr-o „răscumpărare bazată pe o evaluare echitabilă" a fost un simplu subterfugiu, lipsit de orice conținut, lamentabil și mișelesc.

În ce fel vrea guvernul stolîpinist să transforme vechile rînduieli de la sate ? El vrea să grăbească ruinarea totală a țărănimii, să mențină proprietatea moșierească, să ajute un mănunchi infim de țărani bogați „să întemeieze hutore", să acapareze cît mai mult din pămîntul obștilor. Guvernul a înțeles că întreaga masă a țărănimii este împotriva lui și caută să-și găsească aliați în rîndurile bogătanilor de la sate.

Pentru a înfăptui „reforma" guvernamentală este nevoie de „20 de ani de liniște", a spus chiar Stolîpin cîndva. Prin „liniște" el înțelege supunere din partea țăranilor, nici un fel de luptă împotriva violenței. Or, fără violență din partea zemski nacealnicilor și a altor autorități, fără violență la fiecare pas, fără violență împotriva a *zeci de milioane* de oameni, fără reprimarea celor mai mici manifestări de independență ale acestora, „reforma" stolîpinistă nu poate fi înfăptuită. Nu pentru o perioadă de 20 de ani, dar nici pentru una de trei ani, Stolîpin nu obține și nu poate obține „liniștea" : acesta este adevărul neplăcut pe care cartea despre incendiile de la sate a fostului ministru l-a amintit slugilor țarului.

www.dacoromanica.ro

Pentru țărani nu există și nu poate exista altă ieșire din situația de sărăcie lucie, de mizerie, de foamete ucigătoare la care îi condamnă guvernul, decît lupta de masă împreună cu proletariatul pentru răsturnarea puterii țariste. Pregătirea forțelor proletariatului pentru această luptă, crearea, dezvoltarea, consolidarea organizațiilor proletare — iată care este sarcina imediată a P.M.S.D.R.

„Raboceaia Gazeta" nr. 2 din 18 (31) decembrie 1910

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

IVAN VASILIEVICI BABUŞKIN

(NECROLOG)

Trăim vremuri blestemate cînd se poate întîmpla un asemenea lucru : un activist de seamă al partidului, un om cu care partidul se mîndreşte, un tovarăş care şi-a închinat cu abnegaţie întreaga lui viaţă cauzei muncitoreşti dispare fără urmă. Şi oamenii cei mai apropiaţi, soţia şi mama lui, tovarăşii cei mai legaţi de el nu ştiu ani de-a rîndul ce s-a întîmplat cu el : lîncezeşte undeva în ocnă, a pierit în vreo închisoare sau a căzut ca un erou în lupta cu duşmanul. Aşa s-a întîmplat cu Ivan Vasilievici, care a fost împuşcat de Rennenkampf. Abia nu de mult am aflat despre moartea lui.

Numele lui Ivan Vasilievici este drag şi scump nu numai social-democraţilor. Toţi care l-au cunoscut l-au iubit şi l-au stimat pentru energia sa, pentru aversiunea lui faţă de orice frazeologie, pentru revoluţionarismul său profund şi consecvent, pentru devotamentul său fierbinte faţă de cauză. Muncitor din Petersburg, el desfăşoară în 1895, împreună cu un grup de tovarăşi conştienţi, o muncă energică dincolo de Nevskaia Zastava, printre muncitorii de la fabrica „Semeannikov", de la fabrica „Aleksandrov", de la fabrica de sticlă ; organizează cercuri, creează biblioteci şi în acelaşi timp studiază cu pasiune tot timpul.

El nu era preocupat decît de gîndul de a da o mai mare amploare muncii sale. Participă activ la întocmirea *primului manifest agitatoric*, scos la Petersburg în toamna anului 1894 şi adresat muncitorilor de la fabrica „Semeannikov", pe care-l difuzează chiar el. Cînd se creează la

www.dacoromanica.ro

Petersburg „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ [43], Ivan Vasilievici devine unul dintre cei mai activi membri ai acestei uniuni, în cadrul căreia activează pînă în ziua arestării lui. Vechii lui tovarăşi de muncă din Petersburg — întemeietorii „Iskrei“ [44] — discută împreună cu el ideea de a crea în străinătate un ziar politic care să contribuie la unificarea şi întărirea partidului social-democrat şi el sprijină cu înflăcărare această idee. Atîta timp cît Ivan Vasilievici a fost liber, „Iskra“ n-a dus lipsă de corespondenţe pur muncitoreşti. Răsfoiţi primele 20 de numere ale „Iskrei“ : aproape toate aceste corespondenţe din Şuia, Ivanovo-Voznesensk, Orehovo-Zuevo şi din alte localităţi din centrul Rusiei treceau prin mîna lui Ivan Vasilievici, care căuta să stabilească cea mai strînsă legătură între „Iskra“ şi muncitori. Ivan Vasilievici a fost cel mai asiduu corespondent al „Iskrei“ şi un înflăcărat adept al ei. Din regiunea centrală, Babuşkin pleacă în sudul Rusiei, la Ekaterinoslav, unde este arestat şi aruncat în închisoarea din Aleksandrovsk. De aici, tăind cu o pilă gratiile de la fereastră, el evadează împreună cu un alt tovarăş. Fără să cunoască nici o limbă străină, ajunge pînă la Londra, unde se afla pe atunci redacţia „Iskrei“. Despre multe lucruri s-a vorbit acolo, multe probleme au fost discutate. Dar lui Ivan Vasilievici nu i-a fost dat să participe la Congresul al II-lea al partidului... închisoarea şi deportarea l-au scos din rînduri pentru multă vreme. Valul revoluţionar în creştere ridica noi activişti, noi militanţi de partid, iar în timpul acesta Babuşkin trăia în nordul îndepărtat, la Verhoiansk, rupt de viaţa de partid. Dar nu-şi pierdea timpul în zadar : învăţa, se pregătea pentru luptă, îi învăţa pe muncitori, tovarăşi de deportare, se străduia să facă din ei social-democraţi conştienţi şi bolşevici. În 1905 a venit amnistia şi Babuşkin porni spre Rusia. Dar şi în Siberia pe vremea aceea lupta era în toi : şi acolo era nevoie de oameni ca Babuşkin. El intră în comitetul din Irkutsk şi se dedică cu trup şi suflet muncii. Lua cuvîntul la adunări, desfăşura o muncă de agitaţie social-democrată şi muncea la organizarea insurecţiei. În timp ce Babuşkin împreună cu alţi cinci tovarăşi — ale căror nume nu am reuşit să le aflăm — ducea la Cita un transport

www.dacoromanica.ro

mare de arme într-un vagon separat, trenul a fost surprins de expediţia de pedepsire condusă de Rennenkampf şi toţi şase au fost împuşcaţi pe loc, fără nici o judecată, pe marginea unei gropi comune săpate la repezeală. Au murit ca nişte eroi. Despre moartea lor au povestit soldaţii martori oculari şi feroviarii care se aflau în acelaşi tren. Babuşkin a căzut victimă represiunii bestiale a zbirului ţarului, dar, murind, el era convins că acea cauză căreia i-a consacrat întreaga sa viaţă nu va muri, că ea va fi continuată de zeci, de sute de mii, de milioane de alte mîini, că pentru această cauză vor muri şi alţi tovarăşi muncitori, că ei nu vor înceta să lupte pînă cînd nu vor învinge...

*

* *

Sînt oameni care au scornit şi difuzează legenda că Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia ar fi un partid „de intelectuali", că muncitorii sînt rupţi de el, că muncitorii din Rusia sînt social-democraţi fără social-democraţie, că aceasta a fost situaţia îndeosebi înainte de revoluţie şi, în mare măsură, în timpul revoluţiei. Liberalii răspîndesc această minciună din ură faţă de lupta revoluţionară a maselor, luptă pe care P.M.S.D.R. a condus-o în 1905, iar unii dintre socialişti îşi însuşesc şi ei această teorie falsă fie din nechibzuinţă, fie din uşurinţă. Biografia lui Ivan Vasilievici Babuşkin, cei zece ani de muncă social-democrată a acestui *muncitor-iskrist* reprezintă o dezminţire concretă a acestei minciuni liberale. I. V. Babuşkin este unul dintre acei muncitori înaintaţi care cu *zece ani* înainte de revoluţie au pornit la crearea unui partid *muncitoresc* social-democrat. Fără munca neobosită, perseverentă, eroică a *acestor* elemente înaintate din rîndul maselor proletare, P.M.S.D.R. n-ar fi dăinuit nu zece ani, dar nici măcar zece luni. Numai datorită activităţii *acestor* elemente înaintate, numai datorită sprijinului lor a putut P.M.S.D.R. să se dezvolte pînă la nivelul la care a ajuns în 1905, cînd, în măreţele zile din octombrie şi din decembrie, *s-a contopit indisolubil* cu proletariatul păstrînd această legătură prin *deputaţii muncitorilor* nu numai din Duma a II-a, ci şi din Duma a III-a, ultrareacţionară.

www.dacoromanica.ro

Liberalii (cadeţii) vor să facă din S. A. Muromţev, preşedintele Dumei I, decedat de curînd, un erou naţional. Noi, social-democraţii, nu trebuie să pierdem nici un prilej pentru a ne exprima dispreţul şi ura faţă de guvernul ţarist, care a persecutat pînă şi pe un funcţionar atît de moderat şi de inofensiv cum era Muromţev. Muromţev n-a fost decît un funcţionar liberal. El n-a fost nici măcar democrat. Se temea de lupta revoluţionară a maselor. Aştepta libertatea Rusiei, dar nu ca urmare a unei asemenea lupte, ci din bunăvoinţa absolutismului ţarist, dintr-o *înţelegere* cu acest înverşunat şi necruţător duşman al poporului rus. Este ridicol să consideri asemenea oameni eroi naţionali ai revoluţiei ruse.

Dar asemenea eroi naţionali există. Sînt oamenii de felul lui Babuşkin. Sînt oamenii care nu cu un an sau doi, ci cu zece ani încheiaţi înainte de revoluţie s-au consacrat întru totul luptei pentru eliberarea clasei muncitoare. Sînt oamenii care nu s-au irosit în inutile acţiuni teroriste individuale, ci au activat cu perseverenţă, cu dîrzenie, în rîndurile maselor proletare, contribuind la dezvoltarea conştiinţei *lor*, a organizării *lor*, a activităţii *lor* revoluţionare. Sînt oamenii care s-au situat în fruntea luptei armate a maselor împotriva absolutismului ţarist atunci cînd s-a produs criza, cînd a izbucnit revoluţia, cînd milioane şi milioane de oameni s-au pus în mişcare. Toate cuceririle smulse absolutismului ţarist au fost dobîndite *exclusiv* prin lupta maselor, conduse de oameni ca Babuşkin.

Fără asemenea oameni, poporul rus ar fi rămas pe vecie un popor de robi, un popor de slugi. Cu asemenea oameni poporul rus îşi va cuceri eliberarea deplină de sub jugul oricărei exploatări.

Au trecut cinci ani de la insurecţia din decembrie 1905. Să sărbătorim această aniversare comemorînd pe muncitorii înaintaţi care au căzut în lupta cu duşmanul. Rugăm pe tovarăşii muncitori să adune şi să ne trimită amintiri despre lupta din acea vreme şi date suplimentare despre Babuşkin, precum şi despre alţi muncitori social-democraţi care au căzut în insurecţia din 1905. Vrem să scoatem o

www.dacoromanica.ro

broşură în care să povestim viaţa acestor muncitori. Broşura aceasta va fi cel mai bun răspuns dat tuturor sceptic-ilor şi tuturor celor care minimalizează rolul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Broşura aceasta va constitui cea mai indicată lectură pentru tinerii muncitori, care vor învăţa din ea cum trebuie să trăiască şi să acţioneze orice muncitor conştient.

„Raboceaia Gazeta" nr. 2 din 18 (31) decembrie 1910

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE UNELE PARTICULARITĂŢI ALE DEZVOLTĂRII ISTORICE A MARXISMULUI

Doctrina noastră — spunea Engels, vorbind despre sine şi despre celebrul său prieten — nu este o dogmă, ci o călăuză în acţiune. Cu o vigoare şi o expresivitate admirabilă, această teză clasică subliniază o latură a marxismului care de foarte multe ori este scăpată din vedere. Şi prin faptul că o scăpăm din vedere facem ca marxismul să devină unilateral, îl deformăm, îl transformăm în ceva mort, îi răpim sufletul lui viu, subminăm bazele lui teoretice fundamentale — dialectica, teoria dezvoltării istorice multilaterale şi pline de contradicţii, îi subminăm legătura lui cu problemele practice concrete ale epocii, care se pot schimba la fiecare nouă cotitură a istoriei.

Şi în special în epoca noastră, printre cei pe care îi interesează soarta marxismului în Rusia, se întîlnesc de foarte multe ori persoane care pierd din vedere tocmai această latură a lui. Or, pentru oricine este clar că în ultimii ani Rusia a cunoscut cotituri bruşte care au făcut să se schimbe într-un ritm neobişnuit de rapid şi neobişnuit de radical situaţia, condiţiile social-politice, care determină în modul cel mai direct şi imediat condiţiile activităţii, prin urmare şi sarcinile activităţii. Nu vorbesc, desigur, de sarcinile generale şi fundamentale, care nu se schimbă o dată cu cotiturile istoriei atîta timp cît nu se schimbă raportul fundamental dintre clase. Este absolut evident că această orientare generală a evoluţiei economice (şi nu numai economice) a Rusiei cît şi raportul fundamental dintre diferi-

www.dacoromanica.ro

tele clase ale societății ruse în ultimii ani, să zicem șase ani, nu s-au schimbat.

Dar în acest timp sarcinile activității imediate și directe se schimbau în mod foarte pronunțat, în funcție de schimbările situației social-politice concrete ; *prin urmare* nici în marxism, care este o doctrină vie, *nu se putea* ca *diferite* laturi ale lui să *nu* iasă pe primul plan.

Pentru a lămuri această idee, să vedem care au fost schimbările intervenite în situația social-politică concretă din ultimii șase ani. De la prima vedere se conturează în fața noastră două perioade de cîte trei ani în care se împarte acest interval : prima se termină aproximativ în vara anului 1907, cealaltă în vara anului 1910. Din punct de vedere pur teoretic, prima perioadă de trei ani se caracterizează prin schimbări rapide intervenite în trăsăturile fundamentale ale orînduirii de stat din Rusia, procesul acestor schimbări desfășurîndu-se într-un ritm foarte inegal și amplitudinea oscilațiilor în ambele sensuri fiind foarte mare. Baza social-economică a acestor schimbări din „suprastructură" a constituit-o o acțiune de masă atît de fățișă și de impunătoare a *tuturor* claselor societății ruse, pe tărîmurile *cele mai diferite* (în Dumă, în afara Dumei, în presă, asociații, întruniri etc.), cum rareori se poate observa în istorie.

Dimpotrivă, a doua perioadă de trei ani se caracterizează — repetăm că de data aceasta ne limităm la un punct de vedere „sociologic", pur teoretic — printr-o evoluție atît de lentă, încît echivalează aproape cu o stagnare. Nici un fel de schimbări cît de cît vizibile în orînduirea de stat. Nici un fel sau aproape nici un fel de acțiuni fățișe și sub diferite forme ale *claselor* pe cea mai mare parte dintre „arenele" pe care s-au desfășurat aceste acțiuni în perioada precedentă.

Asemănarea dintre aceste două perioade constă în faptul că, atît în decursul primei cît și în al celei de-a doua perioade, evoluția Rusiei a rămas așa cum a fost și înainte : o evoluție capitalistă. Contradicția dintre această evoluție economică și existența unei serii întregi de instituții feudale, medievale n-a fost înlăturată ; și această contradicție a rămas așa cum a fost înainte, nefiind atenuată, ci mai de-

www.dacoromanica.ro

grabă agravată ca urmare a faptului că unele instituţii căpătau parţial un conţinut burghez.

Deosebirea dintre cele două perioade constă în aceea că, în cursul primei perioade, pe avanscena acţiunii istorice se punea problema : care va fi rezultatul schimbărilor rapide şi inegale despre care am vorbit mai sus. Conţinutul acestor schimbări nu putea fi altfel decît burghez, dat fiind caracterul capitalist al evoluţiei Rusiei. Dar există burghezie şi burghezie. Burghezia mijlocie şi mare, care se situează pe poziţia unui liberalism mai mult sau mai puţin moderat, se temea, dată fiind însăşi situaţia ei de clasă, de schimbări bruşte şi căuta să obţină menţinerea unor rămăşiţe însemnate din vechile instituţii atît în orînduirea agrară cît şi în „suprastructura" politică. Mica burghezie de la sate, împletindu-se cu ţărănimea care trăieşte „din munca braţelor sale", nu putea să nu tindă la *un alt gen* de prefaceri burgheze, care să lase mult mai puţin loc rămăşiţelor feudale de tot felul. Muncitorii salariaţi, în măsura în care erau conştienţi de cele ce se petreceau în jurul lor, nu puteau să nu-şi formeze o anumită atitudine faţă de această ciocnire dintre cele două tendinţe diferite, care rămîneau amîndouă în cadrul orînduirii burgheze, dar determinau forme cu totul diferite ale acestei orînduiri, o viteză cu totul diferită a dezvoltării ei, o amploare diferită a influenţei progresiste pe care o exercita.

Aşadar, perioada de trei ani, care s-a scurs nu întîmplător, ci în mod necesar, a pus pe primul plan în marxism problemele care sînt denumite în mod obişnuit probleme de tactică. Nu există o părere mai greşită decît aceea că disputele şi divergenţele în jurul acestor chestiuni au fost dispute între „intelectuali", au fost „o luptă pentru cîştigarea influenţei asupra proletariatului, care nu a ajuns încă la maturitate", că ele au exprimat „adaptarea intelectualităţii la proletariat", cum cred vehiştii de toate felurile. Dimpotrivă, tocmai din cauză că această clasă ajunsese la maturitate, ea nu putea rămîne indiferentă faţă de ciocnirea dintre cele două tendinţe diferite ale întregii dezvoltări burgheze a Rusiei şi nu se putea ca ideologii acesteia să nu dea formulări teoretice corespunzătoare (di-

www.dacoromanica.ro

rect sau indirect, în oglindire directă sau în sens contrar) acestor tendințe diferite.

În a doua perioadă de trei ani, ciocnirea dintre tendințele diferite ale dezvoltării burgheze a Rusiei *nu* a fost la ordinea zilei, întrucît *ambele* tendințe au fost strivite de „monstru", au fost împinse pe al doilea plan, au fost oprite de a se manifesta și înăbușite pentru un timp. Monștrii medievali nu numai că au umplut avanscena ; ei au umplut și inimile celor mai largi pături ale societății burgheze cu o stare de spirit vehistă, cu un spirit de descurajare, de renegare. Ceea ce a răbufnit la suprafață nu a fost ciocnirea dintre cele două moduri de transformare a vechiului, ci pierderea credinței în orice fel de transformări, spiritul de „supunere" și de „pocăință", pasiunea pentru doctrinele antisociale, moda misticismului etc.

Și această schimbare surprinzător de bruscă nu a fost nici întîmplătoare, nici rezultatul exclusiv al presiunii „exterioare". Perioada anterioară răscolise atît de profund păturile populației care timp de generații, timp de veacuri rămăseseră departe de problemele politice ce le erau străine, încît în mod firesc și inevitabil a apărut „o reconsiderare a tuturor valorilor", o nouă abordare a problemelor fundamentale, un nou interes pentru teorie, pentru noțiunile elementare, pentru a învăța totul de la început. Milioanele de oameni, deșteptați brusc dintr-un somn îndelungat, puși deodată în fața unor probleme dintre cele mai importante, nu s-au putut menține mult timp la această înălțime, nu au putut să nu facă o pauză, nu s-au putut lipsi de o revenire la chestiunile elementare, de o nouă pregătire care să-i ajute „să digere" învățămintele nespus de bogate și să dea unei mase incomparabil mai largi posibilitatea de a porni iarăși înainte, de data aceasta mult mai ferm, mai conștient, mai sigur, mai hotărît.

Dialectica dezvoltării istorice a fost de așa natură, încît în prima perioadă la ordinea zilei s-a pus realizarea unor transformări imediate în toate domeniile vieții țării, iar în a doua perioadă prelucrarea experienței, însușirea ei de către pături mai largi, pătrunderea ei, dacă ne putem exprima astfel, în subsolul, în rîndurile înapoiate ale diferitelor clase.

www.dacoromanica.ro

Tocmai pentru că marxismul nu este o dogmă moartă, o doctrină împietrită, gata făcută, imuabilă, ci o călăuză vie în acţiune, tocmai de aceea era inevitabil ca el să reflecte schimbările surprinzător de bruşte survenite în condiţiile vieţii sociale. O adîncă descompunere, dezorientare, oscilaţiile de tot felul, într-un cuvînt o foarte serioasă criză *internă* a marxismului a constituit expresia acestor schimbări. Combaterea hotărîtă a acestei descompuneri, lupta hotărîtă şi dîrză pentru *bazele* marxismului s-au pus din nou la ordinea zilei. Pături extrem de largi ale claselor care nu pot face abstracţie de marxism atunci cînd îşi formulează sarcinile şi-au însuşit în epoca precedentă marxismul într-un mod extrem de unilateral, deformîndu-l, învăţînd pe dinafară o „lozincă" sau alta, un răspuns sau altul la problemele tactice şi *neînţelegînd* criteriile marxiste ale acestor răspunsuri. „Reconsiderarea tuturor valorilor" în diferitele domenii ale vieţii sociale a dus la „revizuirea" celor mai abstracte şi mai generale baze filozofice ale marxismului. Influenţa filozofiei burgheze, cu diferitele ei nuanţe idealiste, s-a manifestat în rîndurile marxiştilor prin molima machistă. Repetarea unor „lozinci" învăţate pe dinafară, dar neînţelese şi neaprofundate, a avut ca urmare larga răspîndire a unei frazeologii lipsite de conţinut, care în realitate ducea la curente cu desăvîrşire nemarxiste, mic-burgheze, ca, de pildă, „otzovismul" făţiş sau timid, ori la recunoaşterea otzovismului ca „o nuanţă legitimă" a marxismului.

Pe de altă parte, spiritul vehist, spiritul renegării, care a cuprins cele mai largi pături ale burgheziei, a pătruns şi în curentul care tinde să îndrumeze teoria şi practica marxistă pe făgaşul „moderaţiei şi al corectitudinii". Marxistă nu mai este aici decît frazeologia în care sînt învesmîntate raţionamentele, îmbibate pînă în rădăcini de spirit liberal, pe tema „ierarhiei", a „hegemoniei" etc.

În articolul de faţă nu ne propunem, desigur, să analizăm aceste raţionamente. E destul să le menţionăm pentru a ilustra ceea ce am spus mai sus cu privire la profunzimea crizei prin care trece marxismul, cu privire la legătura dintre această criză şi întreaga situaţie social-economică din perioada prin care trecem. Problemele ridicate de această

www.dacoromanica.ro

criză nu pot fi trecute cu vederea. Nimic nu poate fi mai dăunător şi mai neprincipial decît încercările de a ocoli aceste probleme prin frazeologie. Nimic nu poate fi mai important decît strîngerea rîndurilor *tuturor* marxiştilor conştienţi de profunzimea crizei şi de necesitatea de a lupta împotriva ei, pentru a apăra bazele teoretice ale marxismului şi tezele lui fundamentale, denaturate din direcţiile cele mai opuse prin extinderea influenţei burgheze asupra diferiţilor „tovarăşi de drum" ai marxismului.

Precedenta perioadă de trei ani a ridicat, împingînd la o participare conştientă la viaţa socială, pături foarte largi, care în bună parte acum încep pentru prima oară să ia cu adevărat cunoştinţă de marxism. În această privinţă presa burgheză creează mult mai multe confuzii decît înainte şi le răspîndeşte pe o scară mai largă. Descompunerea din cadrul marxismului este deosebit de periculoasă în aceste condiţii. De aceea, pentru marxişti, înţelegerea cauzelor care fac ca această descompunere să fie inevitabilă în momentul de faţă şi strîngerea rîndurilor în vederea luptei consecvente împotriva ei constituie sarcina epocii în sensul cel mai direct şi mai precis al cuvîntului.

„Zvezda" nr. 2 din 23 decembrie 1910
Semnat : V. I l i n

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

EROII „MICILOR REZERVE"

Numărul 10 al revistei lui Potresov & Co., „Naşa Zarea" [45], pe care l-am primit chiar acum, ne oferă mostre atît de izbitoare de uşurinţă sau, mai bine zis, de lipsă de principialitate în aprecierea lui Lev Tolstoi, încît considerăm necesar să ne ocupăm de ele imediat, fie şi pe scurt.

Iată, de pildă, articolul lui V. Bazarov, noul oştean din oastea lui Potresov. Redacţia nu este de acord cu „unele teze" din acest articol, fără să arate, bineînţeles, care sînt aceste teze. Este mult mai comod aşa pentru camuflarea confuziei ! În ce ne priveşte, ne-ar fi greu să indicăm vreo teză din articolul menţionat de natură să nu stîrnească indignarea oricărui om care preţuieşte cît de cît marxismul. „Intelectualitatea noastră — scrie V. Bazarov —, zdrobită, acrită, transformată sub raportul gîndirii şi moralităţii într-un fel de mîzgă informă, ajunsă la ultima limită a descompunerii spirituale, a recunoscut în unanimitate în Tolstoi — în Tolstoi luat ca *un tot* — propria ei conştiinţă". Este o minciună, o vorbă goală. Intelectualitatea noastră, în general, şi intelectualitatea de la „Naşa Zarea", în special, pare într-adevăr să fie „acrită", dar ea nu a manifestat şi nu putea să manifeste nici un fel de „unanimitate" în aprecierea asupra lui Tolstoi, nu l-a apreciat şi nu putea să-l aprecieze niciodată în mod just pe Tolstoi *luat ca un tot*. Şi tocmai lipsa de unanimitate este camuflată prin frazeologia absolut ipocrită, întru totul demnă de „*Novoe Vremea*", despre „conştiinţă". Bazarov nu combate „mîzga", ci o încurajează.

www.dacoromanica.ro

Bazarov „vrea să reamintească de unele nedreptăţi (! !) faţă de Tolstoi, nedreptăţi de care s-au făcut vinovaţi intelectualii ruşi, în general, şi noi, radicalii de diverse nuanţe, în special". Singurul lucru adevărat din toate acestea este că Bazarov, Potresov & Co. sînt tocmai „radicali de diverse nuanţe", atît de dependenţi de „mîzga" generală, încît, în momentul cînd inconsecvenţele şi slăbiciunile fundamentale ale concepţiei despre lume a lui Tolstoi sînt trecute sub tăcere în mod cu totul de neiertat, ei aleargă ca nişte căţeluşi în urma „tuturor", strigînd că lui Tolstoi i s-a făcut o „nedreptate". Ei nu vor să se lase ameţiţi „cu narcoticul care este atît de răspîndit în rîndurile noastre şi pe care Tolstoi îl numeşte «înverşunare a controversei»" ; or, tocmai acestea sînt cuvintele, refrenele cerute de filistini, care cu cel mai adînc dispreţ întorc spatele oricărei controverse în jurul unor principii susţinute integral şi consecvent.

„Forţa principală a lui Tolstoi constă tocmai în faptul că el, trecînd prin toate stadiile de descompunere tipică pentru oamenii culţi ai epocii noastre, a ştiut să găsească o sinteză...". Nu-i adevărat. Tolstoi n-a ştiut sau, mai exact, n-a putut să găsească o sinteză nici în bazele filozofice ale concepţiei sale despre lume, nici în doctrina sa social-politică. „Tolstoi a obiectivizat pentru prima oară (!), adică a creat nu numai pentru el, ci şi pentru alţii, acea religie *pur umană* (pretutindeni subliniat de Bazarov) la care Comte, Feuerbach şi alţi reprezentanţi ai culturii moderne n-au putut decît să viseze în mod subiectiv (!)" etc. etc.

O asemenea frazeologie este mai primejdioasă decît obişnuita vorbărie filistină. Căci ea înseamnă împodobirea „mîzgăi" cu flori artificiale, bune doar să inducă lumea în eroare. Cu mai bine de jumătate de veac în urmă, Feuerbach, nefiind în stare „să găsească o sinteză" în concepţia sa despre lume, care sub multe raporturi reprezenta „ultimul cuvînt" al filozofiei clasice germane, s-a încurcat în „visări subiective", a căror semnificaţie negativă a fost de mult apreciată ca atare de către „reprezentanţii" într-adevăr înaintaţi „ai culturii moderne". Să declari acum că Tolstoi „a obiectivizat pentru prima

www.dacoromanica.ro

oară" aceste „visări subiective" înseamnă să treci în lagărul celor care merg înapoi, înseamnă să linguşeşti filistinismul, înseamnă să ţii isonul vehiştilor.

„Se înţelege de la sine că mişcarea (! ?) întemeiată de Tolstoi trebuie să sufere schimbări profunde dacă e într-adevăr sortită să joace un important rol istoric mondial: idealizarea traiului patriarhal-ţărănesc, atracţia spre gospodăria naturală şi multe alte trăsături utopice ale tolstoismului, care în prezent se scot (!) pe primul plan şi care par a fi cele mai esenţiale, în realitate sînt tocmai elementele subiective, nelegate în mod necesar de baza «religiei» lui Tolstoi".

Aşadar, Tolstoi „a obiectivizat" „visările subiective" ale lui Feuerbach, iar faptul că Tolstoi a oglindit atît în genialele sale opere literare cît şi în doctrina sa plină de contradicţii particularităţile economice ale Rusiei din secolul trecut, menţionate de Bazarov, reprezintă „tocmai elementele subiective" din doctrina lui. Iată ce se cheamă să nimereşti cu oiştea-n gard! Dar un lucru trebuie să recunoaştem: pentru „intelectualitatea zdrobită, acrită" (etc. cum se spune în pasajul citat mai sus) nu există nimic mai plăcut, mai agreabil, mai de dorit, nimic care să contribuie mai mult la demoralizarea ei decît această preamărire a „visărilor subiective" ale lui Feuerbach „obiectivizate" de Tolstoi şi această *distragere* a atenţiei de la problemele istorice-economice şi politice concrete care „în prezent sînt scoase pe primul plan"!

Se înţelege că lui Bazarov îi displace îndeosebi „critica vehementă" pe care „intelectualitatea radicală" o face doctrinei neîmpotrivirii la rău. Pentru Bazarov „este limpede că aici nu poate fi vorba de pasivitate şi cvietism". Pentru a-şi explica ideea, Bazarov se referă la cunoscutul basm despre „Ivan cel Prost" şi îi propune cititorului „să-şi închipuie că nu ţarul din Tarakania trimite soldaţi împotriva proştilor, ci chiar domnul acestora, Ivan, a devenit mai deştept, şi cu ajutorul acestor soldaţi, recrutaţi din rîndurile proştilor şi care, în consecinţă, le sînt apropiaţi prin întreaga lor factură spirituală, Ivan vrea să-i silească pe supuşii săi să îndeplinească unele cerinţe nedrepte. Este evident că proştii, care sînt aproape neînarmaţi şi nu cunosc milităria, nici nu se pot gîndi

www.dacoromanica.ro

că ar putea repurta o victorie fizică asupra oştii lui Ivan. Chiar dacă ar opune cea mai energică «împotrivire prin violenţă», proştii nu-l pot învinge pe Ivan printr-o acţiune fizică, ci numai prin înrîurirea morală, adică prin aşa-numita «demoralizare» a soldaţilor din oastea lui Ivan"... „Împotrivirea prin violenţă a proştilor ar duce la acelaşi rezultat (dar în condiţii mai grele şi cu jertfe mai mari) ca şi împotrivirea fără violenţă"... „Neîmpotrivirea la rău prin violenţă sau, ceea ce este acelaşi lucru, armonia între mijloc şi scop (!!) nu este nicidecum o idee proprie numai predicatorilor morali care rămîn în afara societăţii. Ideea aceasta este o parte integrantă necesară a oricărei concepţii unitare despre lume".

Aşa raţionează noul oştean din oastea lui Potresov. Nu e cazul să analizăm aici raţionamentele lui; pentru început credem că e de ajuns să reproducem pur şi simplu ceea ce este esenţial în aceste raţionamente şi să adăugăm numai cuvintele: acesta-i vehism de cea mai pură speţă.

Şi iată unul dintre acordurile finale ale cantatei pe tema: urechile nu cresc mai sus de frunte: „N-are rost să prezentăm slăbiciunea noastră drept forţă, drept superioritate faţă de «cvietismul» şi de «raţionalismul mărginit» al lui Tolstoi" (dar faţă de inconsecvenţa raţionamentelor lui?). „Nu se cuvine să procedăm astfel nu numai pentru că aceasta este în contradicţie cu adevărul, dar şi pentru că aceasta ne-ar împiedica să învăţăm de la cel mai mare om al timpurilor noastre".

Foarte frumos. Dar de ce să vă supăraţi, domnilor, şi de ce să răspundeţi printr-o bravadă ridicolă şi prin injurii (cum face d-l Potresov în nr. 8—9 al revistei „Naşa Zarea") de vreme ce Izgoevii vă aprobă, vă binecuvîntează şi vă sărută? De aceste sărutări nu se vor putea spăla nici vechii, nici noii oşteni din oastea lui Potresov.

Statul-major al acestei oştiri a însoţit articolul lui Bazarov de o mică rezervă „diplomatică". Articolul de fond al d-lui Nevedomski însă, publicat fără nici un fel de rezerve, nu este cu mult mai bun. „Prin faptul că a concentrat în persoana sa — scrie acest retor al intelectualităţii contemporane — şi a întruchipat într-o formă

www.dacoromanica.ro

desăvîrşită aspiraţiile şi tendinţele fundamentale ale măreţei epoci de abolire a robiei în Rusia, Lev Tolstoi apare ca cea mai pură, cea mai desăvîrşită întruchipare a unui principiu ideologic general uman, *principiul conştiinţei*".

Bum, bum, bum... Prin faptul că a concentrat în persoana sa şi a întruchipat într-o formă desăvîrşită manierele fundamentale ale declamaţiei proprii publicisticii liberale burgheze, M. Nevedomski apare ca cea mai pură, cea mai desăvîrşită întruchipare a unui principiu ideologic general uman, principiul flecărelii.

O povestire, încă una, cea din urmă * :

„Cînd îi vedem pe toţi aceşti admiratori europeni ai lui Tolstoi, pe toţi aceşti Anatole France sub diferitele lor nume şi camerele de deputaţi care nu de mult, cu o imensă majoritate de voturi, s-au pronunţat împotriva abolirii pedepsei cu moartea şi care acum au cinstit printr-un moment de reculegere memoria acestui mare om *integru*, cînd vedem toată această împărăţie a echivocurilor, a inconsecvenţei, a rezervelor, — cît de măreaţă, cît de viguroasă, turnată parcă dintr-un singur metal pur, ne apare figura lui Tolstoi, această întruchipare vie a unui principiu unic".

Uf ! vorbele sînt frumoase, dar vezi că din acestea nimic nu-i adevărat. Figura lui Tolstoi nu este turnată din metal şi cu atît mai puţin din unul singur, dintr-un metal pur. Iar „toţi aceşti" admiratori burghezi ai lui Tolstoi „au cinstit printr-un moment de reculegere" memoria lui nu pentru că el ar fi fost un om „integru", ci *tocmai* pentru că nu avea această calitate.

O singură vorbă bună i-a scăpat, fără să vrea, d-lui Nevedomski. Această vorbă — rezervă — îi califică tot atît de bine pe domnii de la „Naşa Zarea", cum *îi* califică şi caracterizarea intelectualităţii făcută de V. Bazarov în pasajul reprodus mai sus. Peste tot vedem numai eroi ai „micilor rezerve". Potresov face rezerva că nu este de acord cu machiştii, deşi le ia apărarea. Redacţia face rezerva că nu e de acord cu „unele teze" ale lui Bazarov, deşi pentru oricine este limpede că aici nu este vorba de unele teze. Potresov face rezerva că Izgoev l-a calomniat. Martov face rezerva că nu e în totul de acord

* — Cuvintele lui Pimen din drama istorică a lui A. S. Puşkin : „Boris Godunov". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

cu Potresov şi cu Levitki, deşi tocmai pe aceştia îi serveşte el cu credinţă sub raport politic. Toţi laolaltă fac rezerva că nu sînt de acord cu Cerevanin, deşi aprobă mai mult *a doua* sa carte lichidatoristă, care adînceşte „spiritul" primei salc creaţii. Cerevanin face rezerva că nu e de acord cu Maslov. Maslov face rezerva că nu e de acord cu Kautsky.

Toţi laolaltă sînt de acord numai în privinţa faptului că nu sînt de acord cu Plehanov şi că acesta le aduce învinuirea calomnioasă de lichidatorism, în timp ce el însuşi nu este în stare să explice actuala lui apropiere de adversarii săi de ieri.

Nimic mai simplu decît explicaţia acestei apropieri, de neînţeles pentru oamenii cu rezerve. Atîta timp cît am avut o locomotivă, între noi au existat divergenţe foarte accentuate în problema vitezei care corespunde rezistenţei acestei locomotive, stocului de combustibil etc., unii susţinînd că viteza indicată este, să zicem, de 25, alţii de 50 de verste pe oră. Această problemă, ca şi orice altă problemă arzătoare, era discutată cu pasiune şi uneori chiar cu înverşunare. Discuţia — indiferent de problema în jurul căreia se isca — se desfăşura în văzul tuturor, în mod deschis şi fără nici o reticenţă, fără a fi estompată prin nici un fel de „mici rezerve". Şi nici unuia dintre noi nu-i trece prin gînd să retracteze ceva sau să se plîngă de „înverşunarea controversei". Dar acum, cînd locomotiva s-a deteriorat, s-a împotmolit într-o mlaştină şi este înconjurată de intelectuali cu „rezerve", care chicotesc cu josnicie, spunînd că „nici n-ai ce lichida", deoarece locomotiva nu mai există, pe noi, participanţii la „controversa înverşunată" de ieri, ne apropie o cauză comună. Fără să retractăm nimic, fără să dăm uitării nimic, fără să promitem că divergenţele vor dispărea, noi activăm împreună pentru cauza comună. Ne încordăm întreaga atenţie şi depunem toate eforturile pentru a ridica locomotiva, pentru a o înnoi, a o întări, a o consolida, a o pune pe şine — despre viteza locomotivei şi despre direcţia în care trebuie schimbat macazul vom avea tot timpul să discutăm. Sarcina noastră imediată

www.dacoromanica.ro

în această perioadă grea este să creăm ceva în stare să dea o ripostă oamenilor cu „rezerve" şi „intelectualilor înăcriţi", care, direct sau indirect, susţin „mîzga" ce domneşte. Sarcina noastră imediată este să scoatem din pămînt minereul, oricît de grele ar fi condiţiile, să extragem din el fierul, să turnăm oţelul concepţiei marxiste despre lume şi al suprastructurilor corespunzătoare acestei concepţii.

„Misl" nr. 1 din decembrie 1910
Semnat : V. I.

Se tipăreşte după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

IUDUŞKA TROŢKI ŞI SIMŢUL RUŞINII

La plenară, Iuduşka Troţki făcea spume la gură împotriva lichidatorismului şi otzovismului. Se jura pe toţi sfinţii că este partinic. Primea subvenţie.

După plenară, C.C. a slăbit, vperediştii s-au întărit şi au făcut rost de bani. S-au întărit şi lichidatorii, care în „Naşa Zarea", în faţa lui Stolîpin, scuipau în obraz partidul ilegal.

Iuduşka a înlăturat din „Pravda" pe reprezentantul C.C. şi a început să scrie articole lichidatoriste în „Vorwärts" [46]. În pofida hotărîrii Comisiei pentru şcoli [47], numită de plenară, hotărîre care a stabilit că nici un lector al partidului nu trebuie să se ducă la şcoala fracţionistă a vperediştilor, Iuduşka Troţki s-a dus la această şcoală şi a discutat cu vperediştii planul unei prelegeri. În prezent grupul „Vpered" a publicat acest plan într-o foaie volantă.

Şi acest Iuduşka se bate cu pumnii în piept şi strigă cît îl ţine gura că e partinic, asigurîndu-ne că nu s-a ploconit în faţa vperediştilor şi a lichidatorilor.

Atît de pătruns este Iuduşka Troţki de simţul ruşinii.

Scris nu mai tîrziu de 2 (15) ianuarie 1911

Publicat pentru prima oară la 21 ianuarie 1932, în „Pravda" nr. 21

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

CARIERA UNUI TERORIST RUS

Acesta este subtitlul cu care şi-a prevăzut d-l Rubanovici, reprezentant al partidului socialist-revoluţionar [48], articolul consacrat morţii lui Karaulov, articol apărut în ziarul socialist francez „L'Humanité" [49]. Într-adevăr, este vorba de o carieră plină de învăţăminte.

După 1 martie 1881 d-l Karaulov a venit la Paris şi a propus conducătorului partidului „Narodnaia Volea" [50] să-l însărcineze pe el cu refacerea organizaţiei. Viitorul renegat Tihomirov, redactorul revistei „Vestnik Narodnoi Voli" [51], i-a dat împuternicirile respective. Karaulov s-a înapoiat în Rusia împreună cu Lopatin, Suhomlin şi alţii. În 1884 este arestat la Kiev, judecat şi condamnat la patru ani muncă silnică, în timp ce colegii lui sînt condamnaţi la moarte sau la muncă silnică pe viaţă.

Cum se explică această „ciudată — după cum se exprimă d-l Rubanovici — indulgenţă". Se spune, ne împărtăşeşte d-l Rubanovici, că preşedintele tribunalului militar a fost izbit de uluitoarea asemănare dintre Karaulov şi fiul său, mort în împrejurări tragice. Dar există „şi alte explicaţii ale acestei indulgenţe ciudate", adaugă d-l Rubanovici, fără să spună care sînt aceste alte explicaţii *.

În schimb, „cariera" din ultimul timp a lui Karaulov nu dă loc la nici un fel de îndoieli. În 1905 el s-a manifestat atît de făţiş împotriva revoluţionarilor, încît ale-

* Este vorba, pare-se, de bănuielile unora că acest Karaulov ar fi făcut în cursul anchetei „depoziţii sincere".

www.dacoromanica.ro

gătorii nu l-au ales nici în Duma I, nici în Duma a II-a. „Dacă aş avea în faţa mea două tabere — a spus la un miting Karaulov (după cum relatează „Birjevîe Vedomosti“ [52]) — şi într-una ar fi trupe guvernamentale, iar în cealaltă revoluţionari cu faimoasa lor lozincă a dictaturii proletariatului, aş trece fără să stau pe gînduri de partea celor dintîi împotriva celor din urmă“. Nu este de mirare că Witte a intervenit pentru ca acest om să fie repus în drepturi. Nu este de mirare că în Duma a III-a Karaulov a ocupat unul dintre primele locuri printre cei mai ticăloşi, cadeţii contrarevoluţionari, avînd veşnic pe buze o frază fătarnică.

Ceea ce este de mirare e că se găsesc oameni care se consideră simpatizanţi ai democraţiei şi care acum, cu prilejul morţii lui Karaulov, îl omagiază ca pe un „democrat“, „luptător“ etc.

Ceea ce este de mirare e că d-l Rubanovici, reprezentant al partidului socialist-revoluţionar, poate scrie în organul socialist francez: „Multe i se iartă fostului socialist-revoluţionar care a trecut în tabăra moderaţilor pentru faptul că a ştiut să atingă strunele cele mai nobile“ (este vorba de o şedinţă a Dumei în care cei de dreapta l-au numit pe Karaulov ocnaş, iar el a răspuns că se mîndreşte cu acest lucru).

„Să ierţi“ pentru o *frază* de efect o carieră de renegat este un lucru în spiritul socialiştilor-revoluţionari. În toate partidele revoluţionare, în toate ţările există renegaţi şi întotdeauna se găsesc printre ei unii meşteri în a produce efecte. Dar ca nişte revoluţionari, reprezentanţi ai unor partide „revoluţionare“, să declare în mod public: „multe i se iartă“ renegatului pentru o replică abilă, aceasta nu prea se întîmplă. Pentru aceasta este nevoie ca în partidul pretins „revoluţionar“ să fie un procent foarte mare de *liberali cu bombă*. Pentru aceasta este nevoie ca liberalii ăştia, rămaşi fără bombă, să se poată aclimatiza în partidele „revoluţionare“, fără să le pese de apărarea principiilor revoluţionare, a preceptelor revoluţionare, a onoarei şi a datoriei revoluţionare.

www.dacoromanica.ro

Se mai poate trage şi un alt învăţămînt, mai profund, care decurge din „cariera unui terorist rus". Acesta este învăţămîntul luptei de clasă, este ilustrarea faptului că în prezent în Rusia numai *clasele* revoluţionare pot constitui un sprijin pentru partidele revoluţionare cît de cît serioase. Nu numai Karaulov, ci şi *masa* intelectualităţii burgheze, care nu demult a fost democrată şi chiar revoluţionară, a întors acum *spatele* democraţiei şi revoluţiei. Aceasta nu este o întîmplare, ci rezultatul inevitabil al dezvoltării conştiinţei de clasă a burgheziei ruse, care şi-a dat seama *din experienţă* cît de aproape este momentul cînd „tabăra" monarhiei şi tabăra revoluţiei se vor ridica una împotriva celeilalte, care şi-a dat seama din experienţă ce alegere trebuie să facă ea, burghezia, cu acest prilej.

Cine vrea să tragă învăţăminte din măreţele lecţii date de revoluţia rusă trebuie să înţeleagă că numai dezvoltarea conştiinţei de clasă a proletariatului, numai organizarea *acestei* clase, numai curăţirea partidului ei de „tovarăşi de drum" mic-burghezi, de lipsa de principialitate, de oscilările şi slăbiciunile care-i caracterizează pe aceştia *pot* duce din nou, şi cu siguranţă vor duce din nou, la victorii repurtate de popor asupra monarhiei Romanovilor.

„Sotial-Demokrat" nr. 19—20 din 13 (26) ianuarie 1911

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

L. N. TOLSTOI ŞI EPOCA SA

Epoca căreia îi aparţine L. Tolstoi şi care s-a oglindit extrem de pregnant atît în genialele lui opere literare cît şi în doctrina lui este epoca dintre anii 1861 şi 1905. E adevărat că activitatea literară a lui Tolstoi a început mai înainte şi s-a sfîrşit mai tîrziu decît datele care au marcat începutul şi sfîrşitul acestei perioade, dar ca artist şi gînditor L. Tolstoi s-a format pe deplin tocmai în această perioadă, al cărei caracter tranzitoriu a generat *toate* trăsăturile caracteristice ale operei lui Tolstoi şi ale „tolstoismului".

În „Anna Karenina", L. Tolstoi a pus în gura lui K. Levin cuvintele care caracterizează în modul cel mai strălucit esenţa cotiturii produse în istoria rusă în această jumătate de veac.

„...Discuţiile despre recoltă, despre tocmirea muncitorilor etc., discuţii care, Levin ştia acest lucru, erau socotite ca foarte meschine, ...acum lui Levin îi păreau singurele importante. «Poate că nu aveau importanţă pe vremea iobăgiei sau n-au importanţă în Anglia. În ambele cazuri, înseşi condiţiile sînt statornicite ; dar acum, cînd la noi toate s-au răsturnat şi abia acum se rînduiesc, problema modului în care se vor rîndui aceste condiţii este singura problemă importantă în Rusia», gîndea Levin" (Opere, vol. X, pag. 137).

„La noi toate s-au răsturnat şi abia acum se rînduiesc", cu greu ne-am putea închipui o caracterizare mai precisă a perioadei dintre anii 1861 şi 1905. Ce anume „a fost răsturnat" o ştie bine sau, cel puţin, destul de bine orice rus. A fost răsturnată iobăgia şi toată „ordinea veche"

www.dacoromanica.ro

care-i corespundea. Ceea ce „abia se rînduieşte" este cu totul necunoscut, străin, de neînţeles pentru cele mai largi mase ale populaţiei. Pentru Tolstoi, această societate burgheză, care „abia se rînduieşte", se conturează confuz, luînd forma unei sperietori: Anglia. Chiar aşa, o sperietoare, căci Tolstoi respinge, ca să spunem aşa, din principiu, orice încercare de a-şi lămuri trăsăturile principale ale orînduirii sociale din această „Anglie", legătura dintre această orînduire şi dominaţia capitalului, rolul banilor, apariţia şi dezvoltarea schimbului. Ca şi narodnicii, el nu vrea să vadă, închide ochii, respinge ideea că ceea ce „se rînduieşte" în Rusia nu e altceva decît societatea burgheză.

E drept că dacă problema „felului în care se va rîndui" această societate, societatea burgheză, cu formele ei atît de diferite în „Anglia", Germania, America, Franţa etc., nu era „singura problemă importantă", ea era totuşi foarte importantă din punctul de vedere al sarcinilor imediate puse în faţa întregii activităţi social-politice din Rusia pentru perioada 1861—1905 (ca şi pentru perioada noastră). Dar lui Tolstoi acest mod precis, concret-istoric de a pune problema îi este cu desăvîrşire străin. El judecă abstract, admite numai punctul de vedere al principiilor „eterne" ale moralei, al adevărurilor eterne ale religiei, fără să-şi dea seama că acest punct de vedere nu este decît oglindirea ideologică a vechii orînduiri („răsturnate"), a orînduirii iobăgiste, a rînduielilor popoarelor orientale.

În „Lucerna" (scrisă în 1857), L. Tolstoi declară că a recunoaşte „civilizaţia" ca o binefacere este „o cunoaştere închipuită", care „anihilează cele mai candide, mai primitive şi mai instinctive năzuinţe spre bine din firea omului". „Există un singur conducător infailibil — exclamă Tolstoi —, unul singur: Spiritul Universal, de care sîntem pătrunşi" (Opere, II, 125).

În „Robia epocii noastre" (scrisă în 1900), Tolstoi, repetînd cu şi mai multă insistenţă aceste invocări ale Spiritului Universal, declară economia politică drept „pseudoştiinţă", pentru că ea îşi ia ca „model" „mica Anglie, care se află într-o situaţie cu totul excepţională", în loc să ia ca model „situaţia oamenilor din lumea întreagă în tot decursul istoriei". Cum se prezintă această „lume în-

www.dacoromanica.ro

treagă", ne-o arată articolul „Progresul şi definiţia culturii" (1862). Tolstoi combate punctul de vedere al „istoricilor" potrivit căruia progresul ar fi „o lege generală a omenirii", invocînd „întregul aşa-zis Orient" (IV, 162). „O lege generală a mişcării înainte a omenirii nu există — declară Tolstoi —, aşa cum vedem din exemplul popoarelor din Orient, care stau pe loc".

Prin conţinutul său istoric real, tolstoismul este tocmai o ideologie a orînduirii orientale, a orînduirii asiatice. De aici şi ascetismul lui şi neîmpotrivirea la rău, şi profundele note de pesimism, şi convingerea că „totul e neant, că totul e un neant material" („Despre sensul vieţii", pag. 52), şi credinţa în „Spirit", „începutul tuturor lucrurilor", faţă de care omul este numai „un lucrător", „pus să-şi mîntuiască sufletul" etc. Tolstoi se arată credincios acestei ideologii şi în „Sonata Kreutzer", cînd spune: „emanciparea femeii nu se face în instituţii de învăţămînt şi nici în parlament, ci în dormitor", şi în articolul publicat în 1862 în care declară că universităţile pregătesc numai „liberali irascibili şi bolnavi", de care „poporul n-are de loc nevoie", care sînt „dezrădăcinaţi în mod inutil din mediul lor anterior" şi „care nu-şi găsesc locul în viaţă" etc. (IV, 136—137).

Pesimismul, neîmpotrivirea la rău, invocările „Spiritului" reprezintă o ideologie ce apare în mod inevitabil într-o epocă în care întreaga orînduire veche „s-a răsturnat" şi în care masa, educată în această orînduire veche, masa care a supt o dată cu laptele mamei principiile, deprinderile, tradiţiile şi credinţele acestei orînduiri, nu vede şi nu poate vedea ce *caracter* are orînduirea nouă „ce se rînduieşte", *care* sînt forţele sociale ce o „rînduiesc" şi cum anume „o rînduiesc", ce forţe sociale sînt *capabile* să aducă izbăvirea de nenumăratele calamităţi deosebit de grave, caracteristice epocilor de „sfărîmare".

Perioada 1862—1904 în Rusia a fost tocmai o astfel de epocă de sfărîmare, o epocă în care vechiul se prăbuşea definitiv, în văzul tuturor, iar noul abia se rînduia, forţele sociale care făureau această rînduială manifestîndu-se pentru prima oară în mod concret, pe scara largă a întregii naţiuni, în acţiuni de masă făţişe şi pe cele mai

www.dacoromanica.ro

diferite tărîmuri, abia în 1905. Iar după evenimentele care au avut loc în 1905 în Rusia au urmat evenimente similare într-o seamă întreagă de state tocmai din acest „Orient" a cărui „imobilitate" o invoca Tolstoi în 1862. Anul 1905 a marcat începutul sfîrşitului imobilităţii „Orientului". Tocmai de aceea a însemnat acest an sfîrşitul istoric al tolstoismului, sfîrşitul întregii epoci în care a fost posibil şi inevitabil să fie generată doctrina lui Tolstoi, nu ca un fenomen individual, nu ca un capriciu sau o extravaganţă, ci ca o ideologie corespunzătoare condiţiilor de viaţă în care se aflau într-adevăr milioane şi milioane de oameni în decursul unei anumite perioade.

Doctrina lui Tolstoi este incontestabil utopică şi, prin conţinutul ei, reacţionară în accepţia cea mai precisă şi mai profundă a acestui cuvînt. Dar de aici nu urmează de loc nici că această doctrină n-ar fi socialistă, nici că ea n-ar conţine elemente critice care pot oferi un material preţios pentru luminarea claselor înaintate.

Există socialism şi socialism. În toate ţările cu mod de producţie capitalist există un socialism care exprimă ideologia clasei care urmează să ia locul burgheziei şi există un socialism corespunzător ideologiei claselor cărora le ia locul burghezia. Un asemenea socialism este, bunăoară, socialismul feudal, şi de multă vreme, cu mai bine de 60 de ani în urmă, Marx a definit caracterul *acestui* socialism o dată cu definirea caracterului altor forme de socialism [53].

Mai departe. Elementele critice sînt proprii doctrinei utopice a lui L. Tolstoi, aşa cum sînt proprii multor sisteme utopice. Dar nu trebuie să uităm observaţia profundă a lui Marx că însemnătatea elementelor critice în socialismul utopic „sînt în raport invers cu dezvoltarea istorică". Cu cît se dezvoltă mai mult, cu cît activitatea forţelor sociale care „rînduiesc" Rusia nouă capătă un caracter mai precis şi aduc izbăvirea de calamităţile sociale ale timpurilor noastre, cu atît mai repede socialismul critic-utopic îşi „pierde orice sens practic şi orice justificare teoretică".

În urmă cu un sfert de veac, în practică, elementele critice din doctrina lui Tolstoi puteau să aducă uneori foloase unora din păturile populaţiei, *în pofida* trăsăturilor

www.dacoromanica.ro

reacţionare şi utopice ale tolstoismului. În decursul, să zicem, ultimului deceniu, acest lucru nu se putea întîmpla, deoarece din deceniul al 9-lea pînă la sfîrşitul secolului trecut, dezvoltarea istorică a făcut un mare pas înainte. Iar în zilele noastre, *după* ce o seamă din evenimentele arătate mai sus a pus capăt imobilităţii „Orientului", în zilele noastre, cînd ideile conştient-reacţionare — în sensul îngust de clasă, în sensul egoist de clasă — ale „vehiştilor" au căpătat o răspîndire atît de mare în rîndurile burgheziei liberale, cînd de aceste idei s-au contaminat chiar şi o parte dintre pseudomarxişti, dînd naştere curentului „lichidatorist", — în zilele noastre orice încercare de a idealiza doctrina lui Tolstoi, orice încercare de a justifica sau atenua „neîmpotrivirea la rău" propovăduită de el, invocarea „Spiritului" de către el, îndemnurile lui la „autoperfecţionarea morală", doctrina lui cu privire la „conştiinţă" şi la „iubire" generală, propovăduirea ascetismului, cvietismului etc. aduc un prejudiciu cum nu se poate mai direct şi mai profund.

„Zvezda" nr. 6 din 22 ianuarie 1911
Semnat : V. Ilin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CĂTRE COMITETUL CENTRAL

În legătură cu cererea noastră, circulă (şi sînt răspîndite în mod intenţionat de lichidatorii-golosişti) zvonuri false cărora considerăm că este de datoria noastră să le opunem o scurtă expunere a fondului chestiunii şi a punctului nostru de vedere.

Formal, lucrurile se prezintă astfel. La plenara din ianuarie 1910, între fracţiunea noastră şi partid a intervenit un *acord*. Prin acest acord fracţiunea noastră îşi lua obligaţia de a se dizolva în cazul cînd se vor dizolva şi celelalte fracţiuni. Această condiţie n-a fost respectată. *Noi ne reluăm libertatea de a lupta* împotriva liberalilor şi a anarhiştilor, care sînt încurajaţi de Troţki, şeful „împăciuitoriştilor". Problema banilor are pentru noi o importanţă *secundară*, deşi, firește, nu avem de gînd să cedăm blocului format din lichidatori + anarhişti + Troţki banii *fracţiunii* şi nu renunţăm nicidecum la dreptul nostru de a demasca acest bloc în faţa social-democraţiei internaţionale, de a demasca „bazele" lui financiare (faimoasele „fonduri" ale vperediştilor, pe care caută să le ferească de demascare Troţki şi golosiştii) *etc.**

În fond, *ne declinăm orice răspundere* pentru *contribuţia* politicii „împăciuitoriste" (adică politica de încurajare a golosiştilor-liberali şi a vperediştilor-anarhişti) la

* Dreptul de a reprezenta fracţiunea a fost acordat *grupului nostru* de şase de la plenară. Din cele şase voturi noi avem *patru*: trei ale celor de la Paris şi unul în baza procurii (în scris) din partea lui Meşkovski. Dacă lui Meşkovski i-ar da prin gînd să conteste acest lucru, vom cere mărturia celorlalţi membri şi membri supleanţi bolşevici ai C.C. *aleşi la Londra*[44], vom cere şi mărturia bolşevicilor care s-au afirmat printr-o muncă importantă.

www.dacoromanica.ro

descompunerea partidului. Noi, *încă înainte de apariţia nr. 12* al O.C., am prevenit partidul în mod oficial şi deschis, declarînd în foaia volantă intitulată „*«Golos»*-ul *lichidatorilor împotriva partidului*" că există un complot împotriva partidului *.

Dacă aceste cuvinte au fost considerate de unii ca o exagerare, apoi evenimentele au confirmat pe deplin exactitatea celor afirmate de noi. Lichidatorii-liberali *din afara* partidului s-au întărit, au creat o fracţiune („Naşa Zarea", „Vozrojdenie", „Delo Jizni" [55]) cu desăvîrşire ostilă social-democraţiei şi *gata* să zădărnicească munca partidului în vederea alegerilor pentru Duma a IV-a. Golosiştii *i-au ajutat* pe d-nii Potresovi & Co. să descompună partidul, *dezorganizînd şi frînînd* munca dinăuntrul instituţiilor centrale. Biroul din străinătate al C.C. — singurul organ practic permanent — a încăput pe mîna *lichidatorilor*, în parte datorită neputinţei Bundului şi a letonilor, în parte datorită sprijinului direct acordat golosiştilor de către elementele lichidatoriste din cadrul acestor organizaţii naţionale. Biroul din străinătate al C.C. nu numai că n-a făcut nimic în vederea unirii *partiiţilor* din străinătate, nu numai că n-a dat nici un ajutor în lupta împotriva golosiştilor şi a vperediştilor, dar *a camuflat* „fondurile" antipartinice ale anarhiştilor şi acţiunile liberalilor.

Datorită sprijinului „împăciuitorist" al lui Troţki şi al ziarului „Golos", vperediştii s-au constituit într-o fracţiune care dispune de mijloace de transport şi de o *agenţură*, întărindu-se *foarte mult* după plenara din ianuarie 1910.

Ceea ce se conturase foarte clar încă la plenară (de pildă apărarea şcolii anarhiste de către Troţki + golosişti) *s*-a desfăşurat pînă la capăt. Cu ajutorul împăciuitoriştilor, blocul liberalilor şi al anarhiştilor distruge cu neruşinare, din afară, rămăşiţele partidului şi contribuie dinăuntru la descompunerea lui. Jocul formalist de-a „invitarea" golosiştilor şi a troţkiştilor în centre duce la sleirea definitivă de puteri a partiiţilor, care şi aşa sînt destul de slăbiţi.

* Vezi Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 215—223. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Declinîndu-ne răspunderea pentru acest joc, noi, *fără să ne pretăm la el*, vom promova linia noastră partinică de apropiere de plehanovişti şi de luptă *necruţătoare* împotriva blocului. E de la sine înţeles că vom sprijini *prin toate mijloacele* toate acţiunile C.C. dacă va izbuti să se întrunească în Rusia, să refacă aparatul central din Rusia, să creeze în străinătate o bază organizatorică a partidului (în locul Biroului din străinătate al C.C., organ lichidatorist) şi *să pornească acţiunea* împotriva liberalilor şi anarhiştilor.

În încheiere, cîteva cuvinte despre *sciziunea* cu care ne sperie „împăciuitoriştii". Sciziunea *de facto* este acum deplină, deoarece potresoviştii şi vperediştii s-au rupt *cu totul* de partid şi *nimeni* nu-i va readuce pe *linia* partinică. Dacă C.C. îi va condamna cu hotărîre ca pe nişte liberali şi anarhişti, nu se va produce o sciziune *de jure*, deoarece ei nu pot susţine o linie *proprie*. Dacă centrele vor înceta jocul de-a „invitarea" liberalilor — slugile lui Potresov (golosiştii) — şi a vperediştilor, nu se va produce o sciziune *de jure*, iar muncitorii îi vor părăsi definitiv şi pe potresovişti, şi pe vperedişti. O *altă* politică ar duce la prelungirea *sciziunii*, la încurajarea potresoviştilor şi a vperediştilor. În ceea ce ne priveşte, noi, în calitate de *reprezentanţi împuterniciţi ai orientării bolşevice*, al căror rol conducător a fost recunoscut de plenara din ianuarie 1910, ne desolidarizăm cu totul de această „altă" politică.

Reprezentanţii orientării bolşevice care au semnat la plenară acordul cu C.C. şi care au împuternicirea (în baza procurii lui Meşkovski) de a denunţa acest acord.

Scris după 22 ianuarie (4 februarie) 1911

Publicat pentru prima oară în 1933, în „Culegeri din Lenin" vol. XXV

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

MARXISMUL ŞI „NAŞA ZAREA“ [56]

În „Zvezda“ [57] nr. 4, la revista presei, se arată pe bună dreptate că lichidatorismul şi, legată de el, aprecierea problemei hegemoniei preocupă în momentul de faţă cercurile marxiste şi că, pentru a fi rodnică, polemica în jurul acestei probleme importante trebuie să fie principială „şi nu o polemică răuvoitoare, o răfuială personală ca aceea angajată în prezent de «Naşa Zarea»“.

Împărtăşind întru totul această părere, voi trece complet sub tăcere ieşirile acestei reviste, care pretinde că se poate înţelege numai *despre cine* este vorba, iar nu şi *despre ce* („Naşa Zarea“ nr. 11—12, pag. 47). Voi lua colecţia *pe un an* a revistei „Naşa Zarea“ — lucrurile se potrivesc foarte bine, întrucît se împlineşte un an de la apariţia acestui organ — şi voi încerca să analizez *despre ce* este vorba în această revistă.

Numărul 1 al revistei „Naşa Zarea“ a apărut în ianuarie 1910. Încă în nr. 2, din februarie, d-l Potresov a declarat că şi disputa dintre machişti şi marxişti, şi problema lichidatorismului sînt *„fleacuri“*. „Căci — scrie d-l Potresov — îl întreb pe cititor : poate oare exista în vara anului 1909, nu ca o plăsmuire a unei imaginaţii bolnăvicioase, ci ca o realitate autentică, un curent lichidatorist, un curent care să lichideze ceea ce nu mai este susceptibil de lichidare, ceea ce de fapt nu mai există ca un tot organizat ?“ (pag. 61).

Prin această încercare nereuşită de a ocoli problema, d-l Potresov a dat cea mai bună şi mai neaşteptată — ca

www.dacoromanica.ro

îndrăzneală herostratică — confirmare a părerii pe care intenţiona s-o combată. Îndeosebi în ianuarie şi februarie 1910 d-l Potresov nu putea să nu ştie că adversarii săi nu vor fi de acord cu aprecierea făcută de el asupra situaţiei de fapt. Prin urmare, nu se poate să încerci să te eschivezi spunînd că „nu există", că, „de unde nu-i, nici dumnezeu nu cere". Nu are importanţă dacă în practică egal cu zero este $^1/_{10}$, sau $^1/_{20}$, sau $^1/_{100}$, sau altă fracţie. Important este *dacă există un curent* care consideră că această fracţie este un lucru inutil. Important este dacă există vreo divergenţă principială în ceea ce priveşte valoarea fracţiei, în ceea ce priveşte atitudinea faţă de ea, în ceea ce priveşte creşterea ei etc. Răspunzînd în fond *tocmai la această* întrebare că „nu există", că „este egal cu zero", că „zero nu este decît zero", d-l Potresov a exprimat perfect curentul lichidatorist pe care-l neagă. Ieşirea lui nu exprima decît o profundă „rea-voinţă" (aşa cum bine s-a spus în revista presei din nr. 4 al revistei „Zvezda"), o lipsă de sinceritate, de claritate publicistică. Dar tocmai fiindcă nu este vorba de persoane, ci de un curent, Moscova a venit în ajutorul Petersburgului. Revista „Vozrojdenie" din Moscova, referindu-se cu simpatie la d-l Potresov, în nr. 5 din 30 martie 1910 scria: „Nu există nimic de lichidat, şi, vom adăuga noi, visul de a reface această ierarhie în forma ei veche" etc. „nu este decît o utopie dăunătoare, reacţionară" (pag. 51).

Este cît se poate de limpede că nu este vorba de vechea *formă*, ci de vechiul *fond*. De asemenea este cît se poate de limpede că problema „lichidării" este indisolubil legată de problema „refacerii". În comparaţie cu Potresov, „Vozrojdenie" a făcut un mic pas înainte, a exprimat *aceeaşi* idee un picuţ mai clar, mai sincer, mai cinstit. Nu este vorba de persoane aici, ci de un curent. Persoanele se pot deosebi nu prin sinceritate, ci prin abilitatea de a se eschiva; curentele însă se manifestă în cazurile, formele şi aspectele cele mai variate.

De pildă, d-l Bazarov a fost cîndva bolşevic şi, poate, chiar continuă să se considere bolşevic — în vremea noastră se întîlnesc fel de fel de ciudăţenii. Iar în numărul din aprilie al revistei „Naşa Zarea", atît de iscusit, atît de

www.dacoromanica.ro

reuşit (pentru Potresov) l-a combătut pe d-l Potresov, încît a declarat literalmente că „faimoasa problemă a hegemoniei" „este una dintre cele mai mari şi mai absurde neînţelegeri" (pag. 87). Notaţi: d-l Bazarov denumeşte „faimoasă" această problemă, adică o problemă care a fost ridicată şi este cunoscută în aprilie 1910! Subliniem acest fapt care este foarte important. Subliniem că declaraţia d-lui Bazarov în sensul că de „hegemonie nu va fi nici pomeneală" (pag. 88) cu condiţia ca mica burghezie de la oraşe şi sate „să aibă o stare de spirit destul de radicală, îndreptată împotriva privilegiilor politice" etc., „dar să fie pătrunsă şi de un puternic spirit naţionalist", această declaraţie dovedeşte, de fapt, o totală neînţelegere a ideii hegemoniei şi o renunţare la aceasta. Ceea ce are de făcut „hegemonul" este tocmai să lupte împotriva „naţionalismului", tocmai să cureţe de naţionalism „stările de spirit" pe care le presupune Bazarov. Succesul în acest domeniu nu poate fi măsurat după rezultatele imediate, directe, obţinute în prezent. Sînt perioade cînd rezultatele ripostei date naţionalismului, spiritului de mlaştină, lichidatorismului, care, în treacăt fie spus, este o manifestare a influenţei burgheziei în rîndurile proletariatului, ca şi naţionalismul, ce cuprinde uneori o parte dintre muncitori —, sînt perioade cînd aceste rezultate se văd după ani de zile, cîteodată după mulţi ani. Se întîmplă ca ani de zile abia să pîlpîie o scînteie, pe care mica burghezie o consideră, o declară, o proclamă inexistentă, lichidată, moartă etc., dar care în realitate trăieşte, luptă împotriva stării de deprimare şi de renegare şi se afirmă după trecerea unei perioade îndelungate. Întotdeauna şi pretutindeni în lume oportunismul se agaţă de moment, de ziua de azi, neputînd înţelege legătura dintre „ieri" şi „mîine". Marxismul *cere* ca oamenii să înţeleagă limpede această legătură, s-o înţeleagă nu în vorbe, ci în fapte. De aceea marxismul este într-o contradicţie ireconciliabilă cu curentul lichidatorist în general, cu negarea hegemoniei în special.

După Petersburg urmează Moscova. După menşevic, d-l Potresov, urmează fostul bolşevic, d-l Bazarov. După Bazarov urmează d-l V. Leviţki, un adversar mai sincer,

www.dacoromanica.ro

mai cinstit decît d-l Potresov. În numărul din iulie al revistei „Naşa Zarea", d-l V. Leviţki scrie: „Dacă înainte ea (forma de unire a muncitorilor conştienţi) era hegemonul în lupta general-naţională pentru libertatea politică, în viitor va fi un partid de *clasă* (subliniat de d-l Leviţki) al maselor care pornesc mişcarea lor istorică" (pag. 103).

În această singură frază este cît se poate de bine reflectat, concentrat, concretizat *spiritul* de care sînt pătrunse toate scrierile d-lor Leviţki, Potresovi, Bazarovi, revistele „Vozrojdenie", „Naşa Zarea" şi „Delo Jizni". Citatul din V. Leviţki la care ne referim ar putea fi completat, înlocuit, dezvoltat, explicat prin sute de citate. Este o frază „clasică" la fel ca şi faimoasa formulă a lui Bernstein: „mişcarea este totul, scopul final nu este nimic" [58] sau ca formula lui Prokopovici (din „Credo", 1899): pentru muncitori — lupta economică; pentru liberali — lupta politică [59].

Din punct de vedere teoretic, d-l Leviţki nu are dreptate cînd *opune* hegemonia unui partid de clasă. Dar această contrapunere este suficientă pentru a putea spune: nu marxismul, ci liberalismul reprezintă partidul pe care-l urmează *de fapt* „Naşa Zarea". Numai teoreticienii liberalismului din întreaga lume (amintiţi-vă, de pildă, de Sombart şi Brentano) concep partidul muncitoresc *de clasă* aşa cum îl „concepe" Leviţki. Din punctul de vedere al marxismului, clasa care neagă ideea hegemoniei sau nu o înţelege nu este sau încă nu este o clasă, ci *o breaslă* sau o sumă de diverse bresle.

Dar d-l Leviţki, care nu este credincios marxismului, este foarte credincios revistei „Naşa Zarea", *adică* curentului lichidatorist. În ceea ce priveşte esenţa *acestui* curent, el a spus purul adevăr. În trecut a existat (pentru partizanii acestui curent) „hegemonia", în viitor ea nu va exista, nu trebuie să existe; dar în prezent? În prezent există acel conglomerat *amorf* pe care-l constituie cercul de publicişti şi de cititori prieteni ai revistelor „Naşa Zarea", „Vozrojdenie", „Delo Jizni" şi care *acum*, în vara anului 1911, se ocupă cu propovăduirea necesităţii, obligativităţii, utilităţii, legităţii *trecerii* de la hegemonia din

www.dacoromanica.ro

trecut la *viitorul* partid de clasă în spiritul lui Brentano [60] (la fel de întemeiat se poate spune: partid de clasă în spiritul lui Struve sau al lui Izgoev). Afirmaţia potrivit căreia caracterul amorf este unul dintre principiile lichidatorismului au făcut-o deschis adversarii acestuia încă în 1908, *cu un an* înainte de apariţia revistei „Naşa Zarea". Dacă în decembrie 1910 d-l Maevski pune întrebarea ce este lichidatorismul, el nu are decît să consulte răspunsul dat în mod oficial exact cu doi ani în urmă [61]. În acest răspuns el va găsi caracterizarea cea mai exactă şi mai completă a revistei „Naşa Zarea", care a început să apară la un an după ce a fost făcută această caracterizare. Cum a fost cu putinţă acest lucru? Acest lucru a fost cu putinţă pentru că nu a fost şi nu este vorba de persoane, ci de un curent care în 1907 s-a conturat (vezi, de exemplu, sfîrşitul broşurii scrise de însuşi d-l Cerevanin despre evenimentele din primăvara anului 1907 [62]), în 1908 s-a afirmat în mod vădit, la sfîrşitul lui 1908 a fost caracterizat de adversarii săi, iar în 1910 şi-a creat un organ de presă legal şi alte organe.

A spune că în trecut a fost hegemonia, *iar* în viitor trebuie să fie „un partid de clasă" înseamnă a arăta concret legătura care există între lichidatorism şi renunţarea la hegemonie, ca şi ruptura dintre acest curent şi marxism. Marxismul spune: din moment ce în trecut a existat „hegemonie" înseamnă că dintr-o sumă de profesiuni, meserii, bresle s-a format o clasă, deoarece tocmai înţelegerea ideii de hegemonie, tocmai întruchiparea ei în viaţă prin activitatea acestora face ca suma de bresle să se transforme în clasă. Şi, o dată ce s-a ajuns la „clasă", nici un fel de condiţii exterioare, nici un fel de greutăţi — nici reducerea întregului la fracţie, nici jubilarea vehiştilor, nici laşitatea oportuniştilor — nu pot sugruma această mlădiţă. Chiar dacă ea nu „se vede" la suprafaţă (d-nii Potresovi n-o văd sau se fac că n-o văd, *pentru că* nu vor s-o vadă), ea este totuşi vie, trăieşte, în ea se păstrează şi în prezent „trecutul" pe care îl transmite viitorului. Întrucît hegemonia a existat în trecut, marxiştii *sînt datori*, în pofida tuturor renegaţilor de orice fel ar fi ei, să apere ideea hegemoniei în prezent şi în viitor; această sarcină

www.dacoromanica.ro

ideologică corespunde întru totul condițiilor materiale care din bresle au creat clasa, care continuă să creeze, să extindă, să întărească clasa, care întăresc împotrivirea acesteia față de toate „manifestările influenței burgheziei".

Or, revista „Naşa Zarea" timp de un an nu a făcut altceva decît să se manifeste ca o concentrare a manifestărilor influenței burgheziei asupra proletariatului. Lichidatorismul nu există numai ca un curent format în rîndurile oamenilor care doresc să fie partizani ai clasei respective. El reprezintă doar unul dintre pîrîiaşele acelui torent larg, „regresiv", comun cîtorva clase, care este propriu perioadei de trei ani 1908—1910 şi care, probabil, va fi propriu încă unei perioade de cîțiva ani. În articolul de față am fost nevoit să mă limitez la caracterizarea acestui pîrîiaş pe baza unor citate din nr. 2—7 din revista „Naşa Zarea". În articolele care vor urma intenționez să mă opresc asupra nr. 10, 11 şi 12 ale acestei reviste, ca şi asupra unei demonstrări mai amănunțite a ideii că pîrîiaşul lichidatorismului nu este decît o parte a torentului vehist.

Scris după 22 ianuarie (4 februarie) 1911

Publicat pentru prima oară la 22 aprilie 1911, în nr. 3 al revistei „Sovremennaia Jizn" (Baku). Semnat: V. I l i n.

Se tipăreşte după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

CEI CARE VOR SĂ NE DESFIINŢEZE

(DESPRE D-L POTRESOV ŞI V. BAZAROV)

Există scrieri care n-au altă însemnătate în afară de caracterul lor herostratic. O scriere într-adevăr de duzină, cum este, de pildă, vestita lucrare „Premise" a lui Ed. Bernstein, devine un eveniment politic de seamă, manifestul unui curent din cadrul marxismului care se abate pe toată linia de la marxism. Tot astfel şi articolul d-lui Potresov despre fleacuri publicat în numărul din februarie anul trecut al revistei „Naşa Zarea", precum şi răspunsul lui V. Bazarov apărut în numărul din aprilie al revistei „Naşa Zarea", capătă, fără îndoială, o importanţă deosebită prin caracterul lor herostratic. Bineînţeles că problemele atinse în aceste articole nu sînt nici pe departe atît de adînci, atît de ample şi nu au importanţa internaţională pe care o au problemele ridicate (mai exact, puse după ce mai întîi au fost puse de burghezie) de Bernstein, dar pentru noi, ruşii, în perioada 1908—1909—1910— ? acestea sînt probleme de o importanţă uriaşă, cardinală. De aceea articolul d-lui Potresov şi cel al lui V. Barazov *nu* s-au învechit, şi trebuie, este obligatoriu să vorbim despre ele.

I

Amator de artificii verbale, de fraze alambicate şi chinuite, d-l Potresov consacră articolul său „actualei drame a curentelor noastre social-politice". În realitate însă, el nu a arătat şi nu a putut să arate absolut nimic dramatic

www.dacoromanica.ro

în evoluţia postrevoluţionară a liberalismului, a narodnicismului şi a marxismului despre care şi-a propus să vorbească. În schimb, raţionamentele d-lui Potresov abundă în elemente comice.

„Tocmai liberalismul — scrie d-l Potresov —, în calitate de curent ideologic, oferă un tablou de descompunere şi de neputinţă duse la extrem. Să luăm, de pildă, fisura, care se adînceşte tot mai mult, produsă între liberalismul practic şi liberalismul teoretizant", între „empirismul" ziarului „Reci" al lui Miliukov şi teoriile vehiştilor.

— Destul, stimabile! O fisură care se adînceşte tot mai mult s-a produs între ceea ce d-ta şi semiliberalii de teapa d-tale aţi spus şi aţi gîndit despre cadeţi în anii 1905—1906—1907 şi ceea ce sînteţi nevoiţi să recunoaşteţi, încurcîndu-vă şi contrazicîndu-vă, în anii 1909—1910. Contradicţia dintre „empirismul" practicienilor liberali şi teoriile domnilor à la Struve s-a făcut foarte net simţită chiar înainte de 1905 : amintiţi-vă cum dădea greş „Osvobojdenie" [63] din acea vreme absolut la fiecare încercare de „a teoretiza". Dacă *acum* începeţi să vă daţi seama că liberalismul „s-a dovedit" a fi parcă „rupt în două" (şi aceasta este iarăşi o jonglerie de cuvinte, o frazeologie goală, deoarece nici vehiştii nu au rupt-o cu „Reci" şi nici „Reci" cu vehiştii, ci au făcut, fac şi vor face casă bună), „steril", ceva „care atîrnă în aer", s-a dovedit că nu este decît „partea cea mai puţin stabilă" (sic!) „a democraţiei burgheze", „un votant docil" etc., strigătele voastre în legătură cu „drama" liberalismului nu sînt decît un indiciu al tragicomediei iluziilor voastre spulberate. Liberalismul „s-a dovedit" a fi partea cea mai puţin stabilă a democraţiei burgheze, dar nu acum, nu în perioada 1908—1910, ci în perioada de trei ani precedentă. „Cei mai puţin stabili" sînt pseudosocialiştii care servesc oamenilor muştar după ce au terminat masa. Sub aspectul analizat de d-l Potresov, trăsătura caracteristică a perioadei de trei ani precedentă a fost liberalismul „care atîrnă în aer", „votantul steril" etc. *Atunci* recunoaşterea acestor trăsături ale liberalismului era sarcina politică a zilei, punerea în gardă a maselor era datoria imperioasă nu numai a socialiştilor, ci şi a democraţilor consecvenţi. În martie 1906 şi nu în

www.dacoromanica.ro

ЦѢНА 30 КОП.

МЫСЛЬ

ЕЖЕМѢСЯЧНЫЙ
ФИЛОСОФСКІЙ И ОБЩЕСТВЕННО-ЭКОНОМИЧЕСКІЙ ЖУРНАЛЪ.

№ 2.
ЯНВАРЬ.
1911.

СОДЕРЖАНІЕ:

Г. ПЛЕХАНОВЪ. Смѣшеніе представленій (*окончаніе*).—Н. Р—КОВЪ. Современная русская аграрная политика и виды на будущее (*окон.*).—В. ИЛЬИНЪ. О статистикѣ стачекъ въ Россіи (гл. II).—Г. Ц—ЧЪ. Къ вопросу объ иностранныхъ капиталахъ въ Россіи.—В. ИЛЬИНЪ. Наши упразднители (о т. *Потресовѣ и В. Базаровѣ*). НА ТЕМЫ ДНЯ:—ГР. Законъ о лишеніи отдыха торгово-промышленныхъ служащихъ.—ПОЛЕМИЧЕСКІЯ ЗАМѢТКИ: Р.—1) «Вѣхи» о Толстомъ. 2) Благодушный либералъ. 3) Совѣтъ г. Клейнборту.—ИНОСТРАННОЕ ОБОЗРѢНІЕ: Х. Л. РАППОПОРТЪ. Дѣйствительность и мечты. П ОРЛОВСКІЙ. Литературные наброски.—ОБЩЕСТВЕННО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЖИЗНЬ.—БИБЛІОГРАФІЯ.—НЕКРОЛОГЪ: П. Зингеръ.

МОСКВА.

Coperta revistei „Misl" nr. 2 din ianuarie 1911 în care au fost publicate capitolul al doilea al articolului lui V. I. Lenin „Despre statistica grevelor din Rusia" şi începutul articolului „Cei care vor să ne desfiinţeze (Despre d-l Potresov şi V Bazarov)"
Micşorat

www.dacoromanica.ro

februarie 1910 era important ca masele să fie avertizate că liberalismul cadeților atîrnă în aer, că este steril, că drept urmare a condițiilor obiective „votanții docili" sînt reduși la zero, la o comedie, că victoriile cadeților constituie un zigzag instabil între constituționalismul „serios" (citește : pseudoconstituționalism) al unui Șipov sau Gucikov și lupta pentru democrație a elementelor care *nu* atîrnă în aer și *nu* se mulțumesc cu contemplarea plină de tandrețe a buletinelor de vot. Fă bine și amintește-ți, stimabile, cine a spus la timp, în martie 1906, acest adevăr despre liberali ? [64]

Trăsătura caracteristică, specifică acestei perioade de trei ani (1908—1910) nu este nicidecum caracterul „steril" al liberalismului, faptul că el „atîrnă în aer" etc. Dimpotrivă. În ceea ce privește neputința de clasă a liberalismului, frica lui de democrație, sărăcia lui politică, nimic nu s-a schimbat, dar această neputință a ajuns la apogeu atunci cînd a existat posibilitatea de a-și manifesta forța, cînd au existat condiții care au dat liberalilor deplina preponderență, fie și numai pe o anumită arenă de acțiune. De pildă, atunci cînd cadeții au avut majoritatea în Duma I, ei ar fi putut folosi această majoritate pentru a sluji democrația sau pentru a frîna democrația, pentru a sprijini democrația (fie și într-o acțiune de mai mici proporții, de pildă în organizarea comitetelor agrare locale) sau pentru a lovi democrația pe la spate. Pentru această perioadă este într-adevăr *caracteristic* faptul că cadeții „atîrnau în aer", că „votantul docil" s-a dovedit a nu fi altceva decît unul care întocmește mandate pentru viitoarea Dumă octombristă.

Dar în următoarea perioadă de trei ani cadeții, rămînînd ceea ce sînt, ceea ce au fost întotdeauna, „atîrnă" *mai puțin* „în aer" decît înainte. D-ta, d-le Potresov, semeni leit cu acel erou din eposul popular care își strigă urările și părerile nu tocmai la momentul potrivit. Vehiștii din 1909 „atîrnă" *mai puțin* „în aer" decît atîrna Muromțev în 1906, deoarece vehiștii aduc un folos *serios*, aduc servicii *concrete* unei clase care are o mare putere în economia națională a Rusiei, și anume proprietarilor funciari și capitaliștilor. Vehiștii ajută acestor oameni respectabili

www.dacoromanica.ro

să-şi adune un arsenal de arme în vederea luptei ideologice-politice împotriva democraţiei şi socialismului : aceasta este o acţiune care *nu poate fi* zădărnicită de nici un fel de dizolvare a Dumei şi, în general, de nici un fel de frămîntări politice pe actualul teren social-economic. Atîta timp cît există clasa moşierilor-proprietari funciari şi a capitaliştilor, vor exista şi slugile lor în publicistică : alde Izgoev, Struve, Frank & Co. În schimb, „acţiunea" Muromţevilor şi a cadeţilor din Duma I, în general, a putut fi „zădărnicită" prin dizolvarea Dumei (deoarece la ei nu era vorba de fapte, ci numai de vorbe care pervertesc poporul, nu care-l slujesc).

Cadeţii din Duma a III-a reprezintă acelaşi partid, cu aceeaşi ideologie, cu aceeaşi politică, în mare măsură cu aceiaşi oameni ca în Duma I. Şi tocmai de aceea cadeţii din Duma a III-a „atîrnă" mult mai puţin „în aer" decît cei din Duma I. Nu înţelegi acest lucru, stimate domn Potresov ? În cazul acesta în zadar te-ai apucat să discuţi despre „actuala dramă a curentelor noastre social-politice" ! Am să-ţi spun un secret : şi pe viitor, probabil, de-a lungul unei perioade de timp destul de îndelungate, activitatea politică a cadeţilor nu va fi „sterilă", nu numai ca urmare a „fecundităţii" reacţionare a vehiştilor, ci şi datorită faptului că, atîta timp cît vor exista în cadrul democraţiei caracude politice, ştiucile liberalismului vor avea cu ce să se hrănească. Cît timp există instabilitate în rîndurile socialiştilor, moleşeală, ilustrată în mod concret prin figuri à la Potresov în rîndurile democraţilor, „empiricii" liberalismului vor fi suficient de abili pentru a prinde aceste caracude. Cadeţi, nu vă amărîţi : cît timp trăiesc alde Potresov, nu veţi muri de foame !

II

Atunci cînd vorbeşte despre narodnicism, d-l Potresov reuşeşte şi mai puţin s-o scoată la capăt. Pe cadeţi îi numeşte „foşti democraţi" şi chiar „foşti liberali". Despre ţărănime spune : „ţărănimea care s-ar încadra în viaţa politică" (după părerea d-lui Potresov, ea nu s-a încadrat

www.dacoromanica.ro

încă în această viață) „ar deschide un capitol cu totul nou în istorie, în istoria democrației țărănești, și prin aceasta ar pune cruce democrației vechi, narodnice, a intelectualilor".

Așadar, cadeții sînt foști democrați, iar țărănimea viitori democrați. Și atunci unde sînt actualii democrați? Sau în Rusia anilor 1905—1907 nu a existat o democrație, o democrație de masă? Și nu există nici în Rusia anilor 1908—1910? Prezentul a fost estompat de Potresov prin diferite fraze „ocolite" care se eschivează de la fondul problemei, deoarece recunoașterea directă și simplă a prezentului neîndoios infirmă întreaga filozofie lichidatoristă a d-lor Potresovi. Această recunoaștere directă și simplă a faptului istoric care acum este absolut indiscutabil înseamnă recunoașterea faptului că în Rusia cadeții nu au reprezentat *niciodată* o democrație cît de cît de masă, nu au dus niciodată o politică democratică, pe cînd țărănimea, acea „țărănime de multe milioane" de care vorbește și d-l Potresov, a reprezentat și reprezintă această democrație burgheză (cu tot caracterul limitat al democrației burgheze). Tocmai pentru a salva filozofia lichidatoristă recurge d-l Potresov la tot felul de tertipuri în abordarea acestei probleme *fundamentale*. Dar nu o vei putea salva!

Căutînd să ocolească trecutul și prezentul democrației țărănești, d-l Potresov nimerește din nou cu oiștea în gard, vorbind cu încredere despre viitor. Din nou ai venit prea tîrziu, stimabile! D-ta însuți vorbești de „urmările posibile ale legii din 9 noiembrie", prin urmare chiar d-ta recunoști posibilitatea — desigur, o posibilitate pur abstractă — a succesului acestei legi [65]. Iar în cazul unui astfel de succes, „*noul* capitol al istoriei" poate fi nu numai un capitol din istoria democrației *țărănești*, ci și din istoria *agrarienilor* din rîndurile țăranilor.

În Rusia, economia țărănească și, prin urmare, proprietatea funciară țărănească și politică țărănească nu se pot dezvolta altfel decît pe cale capitalistă. În esența lui, programul agrar al narodnicilor, de pildă, sub forma cunoscutei platforme a celor 104 (Duma I și a II-a) [66], nu numai că nu vine în contradicție cu această dezvoltare

www.dacoromanica.ro

capitalistă, dar, dimpotrivă, înseamnă crearea unor condiţii pentru cea mai largă şi mai rapidă dezvoltare capitalistă. Actualul program agrar înseamnă, dimpotrivă, dezvoltarea capitalistă cea mai lentă, cea mai îngustă, cea mai împovărată de urmele iobăgiei. Condiţiile obiective, istorice-economice, încă n-au arătat care dintre aceste programe va determina, în ultimă instanţă, forma relaţiilor agrare burgheze în noua Rusie.

Acestea sînt faptele simple pe care reprezentanţii lichidatorismului se văd nevoiţi să le încurce.

„În timpul tuturor schimbărilor — scrie d-l Potresov referindu-se la schimbările survenite în democraţia narodnică, intelectualistă — un singur lucru a rămas neschimbat : ţărănimea concretă n-a introdus pînă în prezent (!) corectivul ei în ideologia intelectualistă, care are un substrat ţărănesc".

Este o frază pur vehistă şi în întregime falsă. În 1905, pe scena istorică deschisă se afla ţărănimea cea mai „concretă" şi mai simplă, masa ţărănească, care a adus *o serie întreagă* de „corective" „ideologiei intelectualiste" a narodnicilor şi a partidelor narodniciste. Nu toate aceste corective *au fost înţelese* de narodnici, dar ţărănimea *le-a adus*. În 1906 şi 1907 ţărănimea cea mai „concretă" a creat grupurile trudovice şi proiectul celor 104, aducînd prin aceasta *o serie de corective*, relevate în parte chiar de narodnici. Toată lumea recunoaşte, de pildă, că ţărănimea „concretă" şi-a vădit tendinţele *gospodăreşti* şi s-a declarat în favoarea proprietăţii în tovărăşie şi individuale asupra pămîntului în locul „obştii".

Vehiştii, curăţind liberalismul de democraţie şi transformîndu-l în mod sistematic într-o slugă a sacului cu bani, îşi îndeplinesc bine menirea istorică atunci cînd declară că mişcarea din 1905—1907 a fost o mişcare intelectualistă şi cînd susţin că ţărănimea concretă nu a adus un corectiv al ei ideologiei intelectualilor. Tragicomedia lichidatorismului constă tocmai în faptul că el nu este conştient că afirmaţiile lui s-au transformat într-o simplă îngînare a ideilor vehiste.

www.dacoromanica.ro

III

Această transformare devine şi mai evidentă atunci cînd d-l Potresov trece la raţionamente despre marxism. Intelectualitatea — scrie el — „prin organizarea partidului sub formă de cercuri... punea în umbră proletariatul". Nu veţi putea contesta faptul că această idee a fost pusă în circulaţie de către burghezie pe scară foarte largă atît prin „Vehi", cît şi prin întreaga presă liberală, şi a fost folosită de ea împotriva proletariatului. În acelaşi foileton în care a lansat această idee, Akselrod a scris despre „poznaşa istorie" care ar putea să dea democraţiei burgheze un conducător de şcoală marxistă. Poznaşa istorie s-a servit de groapa cu care Akselrod a avut amabilitatea să-i ameninţe pe bolşevici, pentru a-l face să cadă pe Akselrod însuşi în această groapă!

Dacă vom lua în consideraţie faptele istorice obiective, ele *toate*, întreaga epocă din 1905—1907, bunăoară alegerile pentru Duma a II-a (ca să luăm drept exemplu nu un fapt dintre cele mai importante, ci unul foarte simplu), *au demonstrat fără putinţă de tăgadă* că „organizarea partidului sub formă de cercuri" nu „l-a pus în umbră" pe proletar, ci *s-a transformat direct* în organizarea *maselor largi* ale proletariatului în partid şi în sindicate.

Dar să trecem la problema principală, la „miezul" raţionamentelor herostratice ale d-lui Potresov. El susţine că gîndirea marxistă „se droghează cu haşişul unor fleacuri" — lupta împotriva machismului şi lupta împotriva lichidatorismului —, „dezbătînd toate problemele posibile, dar nu ceea ce constituie nervul vital al unui curent social-politic cum este cel marxist, nu problemele de economie şi nu problemele de politică". Şi cît de numeroase sînt aceste probleme, exclamă d-l Potresov. „Cum se desfăşoară dezvoltarea economică a Rusiei, ce deplasări de forţe determină ea la adăpostul reacţiunii, ce se întîmplă la oraşe şi la sate, ce schimbări aduce această dezvoltare în compoziţia socială a clasei muncitoare din Rusia etc. etc.? Unde sînt răspunsurile sau o încercare de a răspunde la aceste probleme, unde este şcoala economică a marxismului rus?"

www.dacoromanica.ro

Un răspuns sau, în orice caz, o încercare de răspuns este dat de acea „ierarhie" a cărei existenţă d-l Potresov o contestă cu rea-voinţă şi în mod făţarnic. Dezvoltarea orînduirii de stat din Rusia în cursul ultimelor trei secole dovedeşte că ea şi-a schimbat caracterul de clasă într-o direcţie bine determinată. Monarhia din secolul al XVII-lea, cu Duma ei formată din boieri, nu seamănă cu monarhia birocratică a nobililor din secolul al XVIII-lea. Monarhia din prima jumătate a secolului al XIX-lea nu mai este acelaşi lucru cu monarhia din perioada 1861—1904. În 1908—1910 s-a conturat limpede o nouă perioadă, care marchează *încă un pas* în aceeaşi direcţie, căreia i se poate spune direcţia monarhiei burgheze. În strînsă legătură cu acest pas este şi Duma a III-a, şi actuala noastră politică agrară. Aşadar, noua perioadă nu este întîmplătoare, ci o treaptă specifică în evoluţia capitalistă a ţării. Fără să rezolve vechile probleme, nefiind în stare să le rezolve şi, prin urmare, *fără să le înlăture*, această perioadă nouă impune folosirea unor metode noi de pregătire a rezolvării în chip vechi a vechilor probleme. În aceasta constă specificul acestei perioade triste, cenuşii, grele, dar care era inevitabilă. Din specificul trăsăturilor ei politice şi economice rezultă specificul grupărilor ideologice din cadrul marxismului. Pe cei care recunosc necesitatea de a se folosi noi metode de pregătire a rezolvării în chip vechi a vechilor probleme îi apropie terenul practic comun, sarcina comună a perioadei respective, deşi în această problemă mai există divergenţe: cum trebuia aplicată în perioada precedentă, într-un moment sau altul, vechea rezolvare sau cum trebuia împinsă înainte. Cei care neagă (sau nu înţeleg) noile metode de pregătire ori faptul că avem în faţă probleme vechi, că mergem spre rezolvarea lor în chip vechi, aceia *în fapt* părăsesc terenul marxismului, sînt *în fapt* prizonierii liberalilor (de pildă Potresov, Leviţki etc.) sau ai idealiştilor şi sindicaliştilor (ca V. Bazarov etc.).

Fiind prizonieri ai unor oameni străini şi ai unor idei străine, atît Potresov cît şi Bazarov, împreună cu tovarăşii lor de idei, se încurcă în mod inevitabil şi ajung într-o situaţie dintre cele mai ridicole şi mai false. D-l Potresov,

www.dacoromanica.ro

bătîndu-se cu pumnii în piept, strigă : „*unde este* această *încercare* și care este *răspunsul ?*“ Martov, care cunoaște și el foarte bine răspunsul, încearcă să convingă oamenii că prin acest răspuns se recunoaște „burghezia la putere“ : procedeul obișnuit al liberalilor de a profita de vremelnica tăcere la care este silit adversarul ! Și, totodată, cu o figură jignită ne adresează întrebarea : ce este lichidatorismul ? Tocmai acest procedeu, stimabililor, cînd oamenii care pretind că fac parte dintr-un „întreg“, profitînd de slăbirea „întregului“, caută să convingă pe ceilalți că nu există „un răspuns“ (în timp ce tocmai „întregul“ a fost cel care a dat „răspunsul“), este unul dintre procedeele proprii lichidatorismului (dacă nu renegării).

Lichidatorismul este „o plăsmuire a unei imaginații bolnăvicioase“, scrie d-l Potresov, deoarece nu poate fi lichidat ceea ce „nu mai este susceptibil de lichidare, ceea ce de fapt nu mai există ca un tot organizat“.

Întrucît nu am posibilitatea să împărtășesc cititorului în întregime părerea mea despre aceste rînduri, i-o voi împărtăși în mod aproximativ întrebîndu-l : cum se numește omul ai cărui colegi și tovarăși de idei apropiați acceptă propunerile convenabile pentru ei ale „întregului“ (tocmai ale „întregului“ ca atare) și care a doua zi declară în presă că „întregul“ nu există ?

Cu acest punct am terminat.

Se pune o problemă de principiu : poate oare punctul de vedere în ceea ce privește necesitatea de a rezolva în chip vechi vechile probleme să se schimbe în funcție de *gradul* de destrămare sau, dacă vreți, chiar de dispariție a „întregului“ ? Oricine înțelege că nu. Dacă condițiile obiective, dacă trăsăturile economice și politice fundamentale ale epocii actuale cer vechea rezolvare, atunci cu cît e mai puternică destrămarea, cu cît a rămas mai puțin din „întreg“, cu atît trebuie să ne preocupăm în mai mare măsură, cu atît publicistul trebuie să vorbească cu mai multă înflăcărare despre necesitatea „întregului“. Așa cum am mai spus, trebuie să recunoaștem noile metode de pregătire ; dar cine trebuie să le aplice ? Este limpede că „întregul“. Pentru cei care au înțeles însemnătatea perioadei prin care trecem, caracteristicile ei politice fun-

www.dacoromanica.ro

damentale, este limpede că sarcinile publicistului sînt diametral opuse *întregii* linii a d-lor Potresovi. Nici nu este de conceput că ar putea cuiva să-i treacă serios prin gînd să nege legătura dintre „răspunsul" expus de mine (în problema economicului şi politicului în momentul de faţă) şi antilichidatorism.

După ce am tratat această problemă din punct de vedere principial general, să trecem acum la aspectul istoric concret. În perioada 1908—1910, în rîndurile marxiştilor s-a conturat pe deplin curentul care propovăduieşte necesitatea rezolvării vechi şi care urmează linia corespunzătoare. S-a conturat şi un alt curent, *care în toată această perioadă de trei ani* s-a opus recunoaşterii „vechii rezolvări" şi creării vechilor forme fundamentale ale întregului. Ar fi ridicol să negăm acest fapt. S-a conturat şi un al treilea curent, care în toată această perioadă de trei ani nu a înţeles noile forme de pregătire, importanţa activităţii din cadrul Dumei a III-a etc. Aceşti oameni au transformat recunoaşterea vechii rezolvări într-o frază goală, învăţată pe dinafară, dar neînţeleasă, repetată din obişnuinţă, dar nu *aplicată* în mod conştient în concordanţă cu situaţia schimbată (schimbată, bunăoară, în domeniul activităţii în Dumă, dar, desigur, nu numai în acest domeniu).

Legătura dintre lichidatorism şi starea de spirit filistină generală „de oboseală" este evidentă. „Cei obosiţi" (în special cei care au obosit din cauza inactivităţii) nu sînt preocupaţi de ideea de a-şi elabora pentru ei înşişi un răspuns precis la problema aprecierii economice şi politice a momentului actual ; nici unul dintre ei nu este de acord cu aprecierea de mai sus, *recunoscută* în mod formal *de toată lumea* ca o apreciere făcută în numele întregului, dar cu toţii se tem chiar şi de gîndul de a-i opune *propria lor* apreciere precisă, fie chiar o apreciere a colaboratorilor revistelor lichidatoriste „Naşa Zarea", „Jizn" etc. „Cei obosiţi" repetă într-una : vechiul nu mai există, vechiul nu este viabil, vechiul e mortificat etc. etc., dar nici nu se ostenesc să dea un răspuns pur politic, precis formulat la întrebarea obligatorie (obligatorie pentru orice

www.dacoromanica.ro

publicist cinstit) : ce anume trebuie pus în locul vechiului, trebuie oare refăcut „ceea ce nu este susceptibil (chipurile) de lichidare, întrucît a şi fost lichidat" (după Potresov) ? De trei ani înjură ei vechiul, îl împroşcă cu noroi — îndeosebi de la o tribună la care apărătorii vechiului nu au acces — şi, sărutîndu-se tandru cu Izgoevii *, exclamă : ce fleacuri, ce plăsmuire toate aceste discuţii despre lichidatorism !

Acestei categorii de „obosiţi" din care face parte d-l Potresov & Co. *nu li se poate* aplica cunoscutul vers : „ei n-au trădat, ei au obosit să-şi ducă crucea ; mînia lor, obida lor i-au părăsit la grea răscruce" [68].

Această categorie de „obosiţi" care folosesc tribuna publicistului pentru a-şi justifica de la înălţimea ei „oboseala" pricinuită de ceea ce este vechi, faptul că nu doresc să lucreze pe tărîmul vechiului, această categorie este formată din oameni care nu numai că „au obosit", ci au şi trădat.

IV

În categoria „fleacuri", d-l Potresov include şi lupta filozofică a materialiştilor, a marxiştilor, împotriva machiştilor, adică a idealiştilor. D-l Potresov este profund indignat de „bacanala acestei filozofări" („dragul meu Arkadi Nikolaevici, nu vorbi frumos !" [69]) şi, numindu-ne pe Plehanov şi pe mine dintre materialişti, ne caracterizează ca *„oameni politici ai zilei de ieri"*. Această expresie m-a făcut să rîd foarte tare. Într-adevăr, aici lăudăroşenia este atît de vizibilă şi de amuzantă, încît s-ar cuveni să-i dăm iepuraşului nostru o bucăţică din urechea ursului. Plehanov etc. sînt „oameni politici ai zilei de ieri" ! Oameni politici ai zilei de azi sînt, evident, Potresov şi „băieţii" lui. E drăguţ şi sincer !

Cînd lui Arkadi Nikolaevici i se întîmplă în mod excepţional să vorbească fără înfloriturişi fără schimonoseli, el îşi dă singur la cap cu mult succes. Fă un efort, Arkadi Nikolaevici, încearcă *să te gîndeşti :* d-ta negi

* Vezi articolul lui din *„Russkaia Misl"* [67], 1910, despre vehistul Potresov. De aceste sărutări d-l Potresov nu se va putea spăla *niciodată*.

www.dacoromanica.ro

lichidatorismul ca orientare *politică* care face o deosebire între *ne*menşevism şi bolşevism, precum şi între Potresov & Co., pe de o parte, şi Plehanov şi bolşevicii, *pe de altă parte*. Şi concomitent cu aceasta d-ta spui despre Plehanov şi despre subsemnatul că sîntem „oameni politici ai zilei de ieri". Ia te uită cîtă stîngăcie: despre Plehanov şi despre mine, *laolaltă*, se poate spune că sîntem oameni politici ai zilei de ieri *tocmai* în sensul că pentru noi organizaţia de ieri, ca formă a mişcării de ieri (de ieri prin *bazele* ei), este obligatorie şi astăzi. Ceea ce ne-a despărţit categoric şi continuă să ne despartă de Plehanov este problema măsurilor care trebuiau luate într-un moment sau altul de *această* organizaţie de ieri pe baza *acestei* mişcări de ieri; dar ceea ce ne apropie este lupta împotriva oamenilor care neagă *astăzi* tocmai *bazele* mişcării de ieri (în care se include şi problema hegemoniei, la care voi trece imediat), tocmai *bazele* organizaţiei de ieri.

Ei, Arkadi Nikolaevici, nici acum nu înţelegi ce este lichidatorismul? Şi acum crezi că ceea ce ne-a făcut, pe Plehanov şi pe mine, să ne apropiem este vreun plan machiavelic [70] sau dorinţa răutăcioasă de *a înlocui* „zdrobirea" lichidatorismului printr-o „luptă pe două fronturi"?

Dar să ne întoarcem la „bacanala filozofării".

„Ştim — scrie d-l Potresov — ce brazdă adîncă a săpat în conştiinţa social-democraţiei din Germania, la timpul său, lupta dusă de Engels împotriva lui Dühring şi cum tezele, s-ar părea, cele mai abstracte au avut în practică o importanţă concretă şi vie pentru mişcarea clasei muncitoare din Germania..." Tezele cele mai abstracte au avut o importanţă concretă şi vie! Din nou o frază goală şi nimic mai mult. Încercaţi să explicaţi, dacă „puteţi", ce „importanţă concretă şi vie" a avut *teza* lui Engels potrivit căreia raţionamentele lui Dühring cu privire la timp şi spaţiu sînt greşite! Tocmai aceasta este nenorocirea d-tale, că *ai învăţat pe de rost* ca un elev: „disputa dintre Engels şi Dühring a avut o mare importanţă", dar nu *te-ai gîndit* ce însemna aceasta şi de aceea repeţi cele învăţate pe de rost într-o formă greşită, monstruos de greşită. Nu se poate spune că „tezele cele mai abstracte

www.dacoromanica.ro

(ale lui Engels împotriva lui Dühring) au avut în practică o importanță concretă și vie pentru mișcarea clasei muncitoare din Germania". Tezele cele mai abstracte ale lui Engels au avut importanță pentru că explicau ideologilor clasei muncitoare *în ce constă* caracterul greșit al abaterilor de la materialism spre pozitivism și idealism. Dacă ai fi expus astfel lucrurile, adică dacă în locul frazelor sonore, dar lipsite de conținut, cu privire la „brazda adîncă", la „importanța concretă și vie a tezelor celor mai abstracte", ai fi făcut o expunere cît de cît precisă din punct de vedere filozofic a concepțiilor lui Engels, ți-ai fi dat imediat seama că referirea la disputa dintre Engels și Dühring pledează *împotriva* d-tale [71].

„...Cunoaștem — continuă d-l Potresov — rolul luptei împotriva sociologiei subiectiviste în istoria formării marxismului rus..."

Dar rolul pe care l-au avut teoriile pozitiviste și idealiste ale lui Lavrov și Mihailovski în greșelile sociologiei subiectiviste nu-l cunoașteți ? D-ta, Arkadi Nikolaevici, de cîte ori tragi, nimerești pe alături. Cînd facem o paralelă istorică, trebuie să scoatem în relief și să indicăm precis ceea ce au asemănător diferite evenimente, căci altfel nu este o comparație istorică, ci vorbe aruncate în vînt. Dacă ne referim la paralela istorică făcută de d-ta, se impune întrebarea : ar fi fost oare posibilă „formarea" marxismului *rus fără* lămurirea de către Beltov a bazelor materialismului filozofic și a importanței lor pentru combaterea lui Lavrov și Mihailovski ? [72] La această întrebare nu poate fi decît un singur răspuns, și — dacă din această paralelă istorică tragem o concluzie în privința discuției cu machiștii — acest răspuns este *împotriva* d-lui Potresov.

„...Dar tocmai pentru că cunoaștem toate acestea" (desigur ! acum am văzut ce înseamnă la d-l Potresov „cunoaștem toate acestea"), „dorim să se stabilească, în sfîrșit, o legătură reală, vie între disputa filozofică ce ne preocupă și curentul social-politic marxist, sarcinile și cerințele lui. Iar pînă atunci..." — urmează o referire la scrisoarea lui Kautsky în care se spune că machismul este o Privatsache (o chestiune particulară), că discuția cu privire la machism este o „fata morgana" etc.

www.dacoromanica.ro

Referirea lui Kautsky este un model de raţionament filistin. Nu este vorba aici de faptul că Kautsky ar fi „neprincipial", după cum scrie, vrînd să facă pe spiritualul (în genul lui Izgoev), d-l Potresov, ci de faptul că Kautsky *nu ştie* cum stau lucrurile cu machismul din Rusia şi nici nu are pretenţia că ştie. În scrisoarea sa, Kautsky recunoaşte că Plehanov este un cunoscător al marxismului, îşi exprimă convingerea că idealismul şi marxismul sînt de neîmpăcat şi părerea că machismul nu este idealism (sau că nu orice machism este idealism). Nu încape îndoială că în ceea ce priveşte acest din urmă punct, şi în special în ceea ce priveşte machismul rus, Kautsky *greşeşte*. Greşeala lui este perfect scuzabilă, căci el *nu a studiat* machismul în ansamblu şi a trimis o scrisoare cu caracter particular în scopul evident de a pune în gardă împotriva exagerării divergenţelor. Un publicist marxist *rus*, care, în aceste condiţii, îl invocă pe Kautsky dă dovadă de o lene de a gîndi pur filistină şi de laşitate în luptă. În 1908, cînd a scris această scrisoare, Kautsky *putea spera* că într-o anumită interpretare machismul „se poate împăca" cu *materialismul*, dar a ne referi la Kautsky în Rusia din perioada 1909—1910 în legătură cu această problemă înseamnă a porni la o împăcare între machiştii ruşi şi materialişti. Oare d-l Potresov sau altcineva porneşte serios la acest lucru ?

Kautsky nu este neprincipial, în schimb Potresov & Co., care vor să declare machismul drept „o chestiune particulară", sînt *un model de lipsă de principialitate* în marxismul contemporan rus. Kautsky a fost foarte sincer şi nicidecum neprincipial cînd în 1908 i-a sfătuit pe *machiştii ruşi*, fără să-i fi citit, să caute să ajungă la o împăcare cu Plehanov, care este un bun cunoscător al marxismului, un materialist, căci Kautsky s-a pronunţat întotdeauna, aşa cum s-a pronunţat şi în scrisoarea menţionată, pentru materialism şi împotriva idealismului. Iar d-nii Potresovi & Co., care în 1909—1910 se ascund în spatele lui Kautsky, nu au *nici un dram* de sinceritate, *nici un pic* de respect pentru principialitate.

D-ta, d-le Potresov, nu vezi legătura reală vie între disputa filozofică şi curentul marxist ? Atunci permite-mi

www.dacoromanica.ro

mie, omul politic al zilei de ieri, să-ți atrag în mod foarte respectuos atenția fie și numai asupra următoarelor împrejurări și considerente: 1) Disputa cu privire la ceea ce este materialismul filozofic, la ceea ce constituie greșeala abaterilor de la materialism și prin ce sînt primejdioase și reacționare aceste abateri are *întotdeauna* „o legătură reală vie" cu „curentul social-politic marxist"; altfel nu ar fi marxist, nu ar fi social-politic și nu ar fi curent. Numai niște „oameni politici realiști" mărginiți, reprezentanți ai reformismului sau anarhismului, pot contesta „caracterul real" al acestei legături. 2) Avînd în vedere bogăția și multilateralitatea conținutului de idei al marxismului, nu este de mirare că în Rusia, ca și în alte țări, în diferite perioade istorice au fost scoase pe primul plan cînd o latură, cînd alta a marxismului. În Germania, înainte de 1848, pe primul plan se punea îndeosebi formarea sistemului filozofic marxist, în 1848 ideile politice ale marxismului, în perioada 1850—1870 doctrina economică a lui Marx. În Rusia, înainte de revoluție, pe primul plan se punea îndeosebi aplicarea învățăturii economice a lui Marx la realitatea noastră, în timpul revoluției politica marxistă, după revoluție filozofia marxistă. Aceasta nu înseamnă că se poate îngădui vreodată ignorarea uneia dintre laturile marxismului; aceasta înseamnă numai că *precumpănirea interesului* pentru o latură sau alta nu este în funcție de dorințele subiective, ci de totalitatea condițiilor istorice. 3) Nu este o întîmplare faptul că perioada reacțiunii sociale și politice, perioada „asimilării" bogatelor învățăminte ale revoluției este perioada în care problemele teoretice fundamentale, printre care și cele filozofice ale oricărui curent *viu*, se situează pe unul dintre primele locuri. 4) Curentele progresiste ale gîndirii ruse nu cunosc o tradiție filozofică atît de bogată ca aceea care la francezi este legată de enciclopediștii din secolul al XVIII-lea sau la germani de filozofia clasică de la Kant pînă la Hegel și Feuerbach. De aceea tocmai pentru clasa înaintată din Rusia a fost nevoie de o „clarificare" în domeniul filozofiei și nu-i nimic ciudat în faptul că această „clarificare", produsă cu întîrziere, a început după

www.dacoromanica.ro

ce această clasă înaintată, în cursul recentelor evenimente măreţe, s-a maturizat pe deplin pentru îndeplinirea rolului ei istoric de sine stătător. 5) De multă vreme se pregătea această „clarificare" în domeniul filozofiei şi în alte ţări din lume, în măsura în care, de pildă, fizica modernă a ridicat o serie de probleme noi cu care materialismul dialectic trebuia „s-o scoată la capăt". În această privinţă, disputa „noastră" (după cum se exprimă Potresov) filozofică are nu numai o anumită importanţă, adică nu numai pentru Rusia. Europa a oferit material pentru „împrospătarea" gîndirii filozofice, iar Rusia, care rămăsese în urmă, s-a năpustit cu o deosebită „sete", în perioada acalmiei forţate din 1908—1910, asupra acestui material. 6) Nu de mult Belousov a spus despre Duma a III-a că este o Dumă bigotă. El a sesizat just specificul de clasă al Dumei a III-a în această privinţă şi, pe bună dreptate, a înfierat fariseismul cadeţilor.

Nu întîmplător, ci în mod *necesar*, întreaga noastră reacţiune, în general, reacţiunea liberală (vehistă, cadetă), în special, „s-a năpustit" asupra religiei. Numai bîta, numai cnutul nu sînt suficiente ; bîta s-a cam rupt. *Vehiştii* ajută burghezia înaintată să-şi procure o bîtă modernă, ideologică, bîta spirituală. În mod *obiectiv*, machismul, ca varietate a idealismului, este o unealtă a reacţiunii, un promotor al reacţiunii. Lupta de „jos" împotriva machismului nu este întîmplătoare, ci inevitabilă într-o perioadă istorică (1908—1910) cînd „sus" putem vedea nu numai „Duma bigotă" a octombriştilor şi Purişkevicilor, ci şi nişte cadeţi bigoţi, o burghezie liberală bigotă.

D-l Potresov „a făcut rezerva" că în momentul de faţă „nu se ocupă" de „zidirea de dumnezeu". Tocmai aceasta îl deosebeşte pe publicistul filistin şi neprincipial Potresov de Kautsky. Kautsky *n-a ştiut nici* de zidirea de dumnezeu a machiştilor, *nici* de vehiştii bigoţi, *n-a ştiut* şi de aceea *a putut* să spună că nu orice machism este idealism. Potresov ştie acest lucru şi, prin faptul că *„nu se ocupă"* de ceea ce este principalul (principalul pentru cel care priveşte lucrurile *în mod îngust*-„publicistic"), procedează

www.dacoromanica.ro

ca un ipocrit. Întrucît declară că lupta împotriva machismului este „o chestiune particulară", „din punct de vedere social-politic", d-l Potresov şi cei de o seamă cu el devin complici ai vehiştilor.

V

Trecînd de la d-l Potresov la Bazarov, trebuie să arătăm, în primul rînd, că în problema disputei filozofice, obiectînd primului, am dat un răspuns şi celui de-al doilea. Trebuie să adăugăm un singur lucru: îngăduinţa lui V. Bazarov faţă de d-l Potresov, străduinţa lui în a găsi la Potresov „o parte de adevăr" sînt de înţeles, deoarece d-l Potresov (ca şi toţi lichidatorii), care în vorbă şi formal se delimitează de machism, *în fond* îi face concesii în ceea ce este esenţial. Machismul, ca curent şi ca grup cu „platformă", nici nu îndrăzneşte să ceară altceva decît ca ruptura lui cu marxismul să fie considerată „o chestiune particulară"! De aceea nu întîmplător Potresov şi Bazarov îşi fac ochi dulci. Grupul de publicişti lichidatori şi grupul de publicişti machişti sînt *într-adevăr solidare* în apărarea, în epoca noastră de destrămare, a „libertăţii destrămării" împotriva partizanilor marxismului, împotriva apărătorilor bazelor teoretice ale marxismului. Şi această solidaritate *nu* se limitează numai la probleme filozofice, aşa cum arată *chiar* V. Bazarov prin articolul său.

Spun: chiar, deoarece tocmai Bazarov s-a distins întotdeauna prin cea mai aprofundată tratare a problemelor serioase ale politicii. Trebuie să menţionăm acest lucru pentru a ne face o idee despre importanţa oscilărilor de necrezut ale acestui om şi nu numai pentru a sublinia activitatea extrem de folositoare depusă în trecut de acest publicist, pe care laurii lui Herostrat nu-l lasă să doarmă.

Herostratică este, de pildă, următoarea declaraţie a lui Bazarov: „Eu consider că faimoasa problemă a «hegemoniei» este una dintre cele mai mari şi mai absurde neînţelegeri ale vremurilor noastre". Ai zice că asupra machiştilor din rîndurile noastre apasă un blestem: unii apără „libertatea destrămării", declarînd că otzovismul

www.dacoromanica.ro

este o nuanţă legitimă ; alţii, care îşi dau seama de absurditatea şi de primejdia otzovismului, întind direct mîna lichidatorilor în politică. Şi în „Naşa Zarea", şi în „Jizn", şi în „Obşcestvennoe Dvijenie" [73] lichidatorii sînt aceia care duc un război direct şi indirect împotriva ideii hegemoniei. Constatăm cu părere de rău că Bazarov *a trecut în lagărul lor.*

Care sînt argumentele lui în ceea ce priveşte fondul chestiunii ? Acum cinci ani hegemonia a fost o realitate. „În momentul de faţă, din motive lesne de înţeles, această hegemonie nu numai că a dispărut, dar s-a transformat în contrarul său". Dovadă : „în zilele noastre a da cu piciorul în marxism este o condiţie obligatorie pentru a te bucura de popularitate în cercurile democratice ale societăţii". Un exemplu : Ciukovski.

Citeşti şi nu-ţi vine să-ţi crezi ochilor : Bazarov, care se crede marxist, se transformă într-un om de prisos, capabil să se ia la braţ cu d-nii Potresovi.

Nu ţi-e frică de *dumnezeu,* V. A. Bazarov. Ciukovski şi alţi liberali, precum şi o sumedenie de democraţi-trudovici, întotdeauna, dar mai ales din 1906, „au dat cu piciorul" în marxism, iar în 1906 „hegemonia" nu a fost o „realitate" ? Mai scoate puţin capul din vizuina publiciştilor liberali şi priveşte măcar ce atitudine au deputaţii ţărani din Duma a III-a faţă de deputaţii muncitori. Simpla confruntare a unor fapte incontestabile privind comportarea lor politică în această perioadă de trei ani, ba chiar şi simpla comparare a formulelor lor tranzitorii cu formulele cadeţilor, ca să nu mai vorbim de o comparaţie între declaraţiile politice făcute în Dumă şi condiţiile de viaţă din această perioadă ale păturilor largi ale populaţiei, dovedeşte în mod incontestabil că şi acum hegemonia este o realitate. Hegemonia clasei muncitoare înseamnă influenţa politică exercitată de aceasta (şi de reprezentanţii acesteia) asupra celorlalte elemente ale populaţiei în sensul curăţirii democratismului lor (atunci cînd există democratism) de adaosuri nedemocratice, în sensul criticării caracterului mărginit şi miop al oricărui democratism burghez, în sensul luptei împotriva „cadetismului" (dacă putem numi astfel conţinutul de idei perver-

www.dacoromanica.ro

titor al cuvîntărilor şi al politicii liberalilor) etc. etc. Nu există ceva mai caracteristic pentru timpurile noastre decît faptul că Bazarov *a putut* scrie asemenea enormităţi şi că s-a găsit un grup de ziarişti care de asemenea se consideră prieteni ai muncitorilor şi adepţi ai marxismului care pentru această faptă l-au bătut binevoitor pe umăr !

„Este absolut cu neputinţă să prezicem care va fi situaţia în momentul cînd va începe un nou avînt, — îi încredinţează Bazarov pe cititorii revistei lichidatoriste. — Dacă profilul moral al democraţiei de la oraşe şi sate va fi aproximativ acelaşi ca cel de acum 5 ani, hegemonia marxismului va deveni din nou realitate... Dar nimic nu ne împiedică să presupunem că fizionomia democraţiei se va schimba fundamental. Să ne închipuim, de pildă, că mica burghezie din satele şi oraşele Rusiei va avea o atitudine destul de radicală faţă de privilegiile politice ale claselor dominante, va fi destul de unită şi de activă, dar va fi pătrunsă de un pronunţat spirit naţionalist. Întrucît marxiştii nu pot să admită nici un compromis cu naţionalismul sau cu antisemitismul, e limpede că în aceste condiţii nici pomeneală nu va fi de hegemonie".

Aceasta nu numai că este greşit, dar este şi de o stupiditate monstruoasă. Dacă în rîndurile unor anumite pături atitudinea ostilă faţă de privilegii va fi îmbinată cu naţionalismul, nu are oare hegemonul sarcina să explice că această îmbinare împiedică înlăturarea privilegiilor ? Oare lupta împotriva privilegiilor poate să *nu* fie îmbinată cu lupta micilor burghezi care suferă de pe urma naţionalismului împotriva micilor burghezi care cîştigă de pe urma naţionalismului ? Orice luptă a oricărei mici burghezii împotriva oricăror privilegii poartă *întotdeauna* amprenta mărginirii, a inconsecvenţei mic-burgheze, şi datoria „hegemonului" este tocmai de a lupta împotriva acestor aspecte. Bazarov raţionează ca un cadet, ca un vehist. Mai exact : Bazarov a trecut în tabăra Potresovilor & Co., care demult raţionează în felul acesta.

Ceea ce nu există la suprafaţă nu există de loc. Ceea ce nu văd alde Ciukovski şi Potresov nu este real. Iată premisele raţionamentelor lui Bazarov, care sfidează marxismul. Marxismul ne învaţă că, atîta timp cît există capitalismul, în mod inevitabil masele mic-burgheze vor suferi de pe urma privilegiilor antidemocratice (în teorie

www.dacoromanica.ro

aceste privilegii „nu sînt obligatorii" în condiţiile unui capitalism *pur*, dar procesul *de purificare* a lui se va prelungi pînă la dispariţia lui), vor suferi de pe urma asupririi economice. De aceea, atîta timp cît dăinuie capitalismul, sarcina „hegemonului" de a explica izvorul acestor privilegii şi al acestei asupriri, de a explica rădăcinile lor de clasă, de a da exemplu de luptă împotriva lor, de a dezvălui caracterul mincinos al metodelor liberale de luptă etc. etc. este o sarcină *veşnică*.

Aşa gîndesc marxiştii. Aşa privesc ei sarcina de „hegemon" în lagărul în care condiţiile de viaţă nu permit tolerarea privilegiilor, în lagărul din care fac parte nu numai proletarii, ci şi masele semiproletare şi mic-burgheze. Pe cînd alde Ciukovski socot că, de vreme ce acest lagăr este prigonit, silit să dea înapoi, să intre în ilegalitate, înseamnă că „hegemonia a dispărut", „problema hegemoniei a devenit una dintre cele mai absurde neînţelegeri".

Cînd îl văd pe Bazarov, care spune aceste lucruri ruşinoase, braţ la braţ cu Potresov, Leviţki & Co., căutînd să convingă clasa muncitoare că nu are nevoie de hegemonie, *ci* de un partid de clasă, cînd îl văd, pe de altă parte, pe Plehanov care face „tărăboi" (după expresia plină de dispreţ a admirabilului Potresov) la cel mai mic semn care vădeşte oscilări serioase în problema hegemoniei, îmi spun : bolşevicii ar fi într-adevăr nişte fanatici ai literei fracţioniste, aşa cum i-au zugrăvit duşmanii lor, dacă în aceste condiţii ar ezita fie şi numai o clipă, dacă s-ar îndoi măcar o secundă că datoria lor, datorie dictată de toate tradiţiile bolşevismului, de întregul spirit al învăţăturii şi politicii acestuia, este de a întinde mîna lui Plehanov, de a-i exprima deplina lor simpatie tovărăşească. Între noi au fost şi sînt divergenţe în problema modului în care trebuiau să acţioneze în cutare sau cutare moment „hegemonii", dar sîntem tovarăşi în perioada de destrămare, în lupta împotriva oamenilor pentru care problema hegemoniei este „una dintre cele mai absurde neînţelegeri". Iar Potresovii, Bazarovii etc. sînt pentru noi oameni străini, tot atît de străini ca şi alde Ciukovski.

www.dacoromanica.ro

Să ia notă de acest lucru oamenii buni la suflet care consideră că politica apropierii de Plehanov este o politică „fracționistă", îngustă, care doresc „s-o lărgească" în sensul împăcării cu Potresovii, Bazarovii etc., care în ruptul capului nu vor să înțeleagă ce ne face să considerăm acest fel de „împăciuitorism" o prostie iremediabilă sau o intrigă mîrșavă.

„Misl" nr. 2 și 3 din ianuarie și februarie 1911
Semnat: V. I l i n

Se tipărește după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

CADEŢII DESPRE „CELE DOUĂ TABERE" ŞI DESPRE „UN COMPROMIS REZONABIL"

Răspunsul pe care l-a dat „Reci" oficiosului guvernului în problema „lozincii" în vederea alegerilor pentru Duma a IV-a şi a actualei grupări de forţe politice constituie un fenomen interesant şi semnificativ.

„Reci" este de acord cu „Russkie Vedomosti" că „în alegerile pentru Duma a IV-a se vor înfrunta numai două tabere: progresiştii şi cei de dreapta". „Votul urmează să fie dat nu unor partide, nu unor anumiţi candidaţi, ci consolidării în Rusia a regimului constituţional sau împotriva acesteia". (Cuvîntul: „consolidarea" este de-a dreptul delicios!) „Sensul politic al acestei lozinci... este recunoaşterea obiectivă a faptului indiscutabil că linia urmată de guvern a făcut să se unească din nou întreaga opoziţie, atît cei care se situează mai la dreapta cît şi cei care se situează mai la stînga decît cadeţii". Cadeţii vor forma „centrul acestui grup eterogen din punct de vedere politic", dar, deşi fac parte din acest grup, ei „nu vor renunţa cîtuşi de puţin la programul şi la tactica lor anterioară, aşa cum nu au renunţat social-democraţii la programul şi la tactica lor cînd au intrat în blocurile dinainte de octombrie" (articolul de fond din 21 ianuarie).

„Domnilor, putem răspunde noi tuturor organelor de presă oficioase şi oficiale, chiar dv. ne-aţi unit... În prezent, pe zi ce trece, curentele politice din Rusia se contopesc tot mai mult în două tabere mari: pentru şi contra constituţiei... Acum sarcina noastră este una singură, din nou una singură, ca şi înainte de 17 octombrie..." (ibid.).

www.dacoromanica.ro

Atunci cînd apreciem aceste raționamente, trebuie să facem o distincție între problema condițiilor în care se vor ține alegerile pentru Duma a IV-a și problema însemnătății social-politice a schimbărilor discutate („a lozincii" și a grupărilor). Condițiile în care vor avea loc alegerile în general, și în provincie în special, vor sili, probabil, „opoziția" să folosească termenul vag, fără partid : „progresiști" într-o măsură și mai mare decît înainte. Refuzul de a legaliza pînă și asemenea partide ca cel al cadeților va duce inevitabil la acest lucru, și nedumerirea afișată de oficiosul guvernamental în această privință nu este, bineînțeles, decît o pură fățărnicie. În orașele mari, așa cum constată cadeții înșiși chiar în același articol de fond, vor fi propuși candidați independenți ai „grupurilor mai de stînga", după expresia ziarului „*Russkie Vedomosti*". Chiar și de aici reiese limpede că nu poate fi vorba de *două* tabere.

Mai departe, de existența curiei muncitorești, formată pe baza actualelor legi electorale, „*Reci*" a binevoit să uite cu totul. În sfîrșit, în ce privește alegerile la sate (curia țărănească), trebuie să spunem că aici chiar *cuvîntul* „progresiști" va fi, desigur, evitat, dar „centrul" *real* al grupurilor „eterogene din punct de vedere politic" sau nedefinite sub raport politic nu-l vor forma, desigur, cadeții.

În acest caz, la ce se reduce discuția cu privire la cele *două* tabere ? La aceea că, vorbind despre situația politică actuală, cadeților le convine să-și limiteze orizontul *numai* la elementele din care se formează majoritatea din Duma a III-a. Domnii cadeți binevoiesc să recunoască drept „tabere" politice numai acea infimă parte a populației reprezentată de aceste elemente. Pînă acum, în acest mic colțișor creat de 3 iunie, împărțirea *fundamentală* a fost : dreapta, octombriștii, cadeții. (Se știe că, în ultimă analiză, fizionomia Dumei a III-a era determinată de două majorități : cea de dreapta-octombristă și cea octombristă-cadetă.) În prezent, *aceste trei* elemente se vor împărți (așa cum prezice „*Russkie Vedomosti*", cu care „*Reci*" este de acord) în două „tabere" : cei de dreapta și progresiștii.

www.dacoromanica.ro

Sîntem perfect de acord că la baza acestor preziceri liberale stau nu numai dorinţele liberalilor, ci şi fapte obiective: schimbări în situaţia politică şi în starea de spirit politică a burgheziei ruse. Dar nu ne este îngăduit să uităm că despre cele *două* tabere se poate vorbi numai limitînd cîmpul de observaţie la majoritatea din Duma a III-a. Nu ne este îngăduit să uităm că semnificaţia *reală* a tuturor acestor discutii se limitează la tendinţa de apropiere, de fuziune, de unire a „taberei" octombriştilor şi a celei a cadeţilor într-o „tabără" progresistă (subînţelegîndu-se, bineînţeles, în mod tacit că o parte mai mare sau mai mică din tabăra octombriştilor va trece în tabăra de dreapta). Cînd cadeţii spun: „pe noi" ne-au unit, sarcina „noastră" este din nou una singură etc., cuvintele „noi", „pe noi", „a noastră" înseamnă *de fapt* octombrişti şi cadeţi, şi nimic mai mult.

Dar prin ce au fost uniţi „ei" ? care este sarcina „lor" ? care este lozinca „lor" în vederea alegerilor pentru Duma a IV-a ? „Consolidarea constituţiei", răspund *„Russkie Vedomosti"* şi *„Reci"*. Numai în aparenţă răspunsul acesta este precis ; de fapt însă, el nu precizează absolut nimic, reducîndu-se la aceeaşi indicaţie, complet lipsită de conţinut, că ar exista o „linie de mijloc" nedefinită între octombrişti şi cadeţi. Căci atît Miliukov cît şi Gucikov sînt de acord că „avem, slavă domnului, o constituţie", dar visează să se înţeleagă nu asupra „consolidării" a ceea ce *„avem"*, ci asupra consolidării a ceea ce nu avem. De asemenea este un vis, şi încă unul destul de confuz, dorinţa ca Miliukov şi Gucikov, cadeţii şi octombriştii de astăzi, „progresiştii de mîine", să poată cădea de acord asupra definirii conţinutului constituţiei pe care o doresc. Ei nu ar cădea de acord nici asupra formulelor juridice în care îşi găseşte expresia constituţia, nici asupra problemei care sînt clasele reale ale căror interese reale trebuie să le satisfacă şi să le ocrotească această constituţie. De aceea semnificaţia *reală* a acestei lozinci comune se rezumă la faptul că, deşi îi apropie „o sarcină *negativă* — sarcina luptei împotriva unui adversar comun" (expresia ziarului „Reci" din acelaşi articol de fond) —, octombriştii şi cadeţii nu pot să definească sarcinile lor pozitive,

www.dacoromanica.ro

nu pot găsi în taberele lor forțe care ar fi în stare să se urnească din punctul mort la care s-a ajuns.

Recunoașterea faptului că s-a ajuns într-adevăr la un punct mort, că din acest punct și octombriștii și cadeții trebuie să se urnească, că, odată urniți din acest punct mort, și unii și alții, ca atare, sînt absolut neputincioși și-a găsit expresia deosebit de pregnantă în reflecțiile ziarului „*Reci*" cu privire la „un compromis rezonabil", reflecții prilejuite de un caz particular.

„Și dacă în cursul controversei care a avut loc în Dumă în legătură cu canalizarea din Petersburg — citim în articolul de fond al ziarului „*Reci*" din 20 ianuarie — substratul nesănătos al controversei s-a estompat întrucîtva, dacă a fost posibil, chiar pentru centru (adică pentru octombriști), să adere la compromisul rezonabil propus de fracțiunea libertății poporului și acceptat de organele administrative ale orașului, intervenția lui P. A. Stolîpin a smuls cu brutalitate vălul (iar dv., domnilor cadeți, ați dori ca problemele litigioase să rămînă învăluite ?) și a scos la iveală vechiul substrat, de care demult s-a scîrbit toată lumea, al luptei *politice* dintre stat și organele de administrare locală".

Burghezia liberală apare în chip de persoană cu totul și cu totul nevinovată, care visează la „compromisuri rezonabile" pe o bază practică, nu politică, iar reprezentanții principiilor vechi, „neconstituționaliste", apar în rolul de educatori politici ce smulg vălurile, ce scot la iveală substratul de clasă ! Compromisul rezonabil, suspină liberalul, constă în satisfacerea revendicărilor asupra cărora au căzut de acord cadeții, octombriștii și magnații fără partid ai capitalului (organele de administrare locală ale orașului Petersburg). Nu-i de loc rezonabil să vă facem concesii, răspunde guvernul ; rezonabil este numai să ne faceți voi concesii nouă.

O problemă minoră, aceea a asanării Petersburgului, a repartizării rolurilor și drepturilor între organele de administrare locală și autocrație, a oferit un prilej pentru lămurirea unor adevăruri de o importanță destul de mare. Într-adevăr, ce este „mai rezonabil" : dezideratele, visu-

www.dacoromanica.ro

rile, revendicările întregii burghezii sau puterea, să zicem, a Consiliului nobilimii unite [74] ?

Pentru ziarul „*Reci*", ca şi pentru întregul partid cadet, criteriul după care se apreciază caracterul „rezonabil" al compromisului constă în aprobarea lui de către oameni de afaceri, afacerişti, magnaţi, de înşişi octombriştii, de înşişi conducătorii organelor de administrare locală a oraşului Petersburg. Dar realitatea *concretă* — oricît ar fi ea de înfrumuseţată prin văluri de felul frazei : „avem, slavă domnului, constituţie" — zădărniceşte aceste compromisuri şi smulge vălurile cu destulă brutalitate.

Concluzii : voi ne-aţi unit, spune „*Reci*" oficiosului guvernamental. — Pe care „ne" ? — Reiese că este vorba de octombrişti şi de cadeţi. — Pe ce bază i-au unit ? — Pe baza sarcinii comune : consolidarea constituţiei. — Dar ce trebuie să se înţeleagă prin constituţie şi consolidarea ei ? — Un compromis rezonabil între octombrişti şi cadeţi. — Care este criteriul după care se apreciază caracterul rezonabil al unor astfel de compromisuri ? — Aprobarea lor de către reprezentanţi de cea mai rea speţă ai capitalismului rus gen „Kolupaev" [75], cum sînt membrii Dumei orăşeneşti din Petersburg. — Şi care este rezultatul practic al acestor compromisuri rezonabile ? — Rezultatul este că P. A. Stolîpin, sau Consiliul de stat, sau Tolmacev etc. etc. „zădărnicesc cu brutalitate" aceste compromisuri... O, oameni politici practici !...

...Dar nu cumva la alegerile pentru Duma a IV-a va exista o a treia tabără, care să-şi dea seama cît este de nerezonabilă, de ridicolă, de naivă politica „compromisului rezonabil" promovată de cadeţi ? Ce părere aveţi în această privinţă, domnilor de la „*Reci*" şi de la „*Russkie Vedomosti*" ?

„Zvezda" nr. 8 din 5 februarie 1911
Semnat : V. Ilin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CINCIZECI DE ANI DE LA DESFIINŢAREA IOBĂGIEI

La 19 februarie 1911 se împlinesc 50 de ani de la desfiinţarea iobăgiei în Rusia. Pretutindeni se fac pregătiri pentru sărbătorirea acestei aniversări. Guvernul ţarist ia toate măsurile pentru ca în biserici şi în şcoli, în cazărmi şi în cadrul lecturilor publice să se propovăduiască în exclusivitate ideile ultrareacţionare cu privire la aşa-numita „eliberare" a ţăranilor. De la Petersburg se trimit în grabă circulare în toate colţurile Rusiei cu recomandarea pentru toate instituţiile de orice fel să nu ceară alte cărţi şi broşuri pentru a fi difuzate în popor decît cele editate de „Clubul naţional", adică de unul dintre cele mai reacţionare partide din Duma a III-a. Guvernatorii zeloşi au mers pînă acolo, încît în unele locuri dizolvă comitetele pentru sărbătorirea aniversării „reformei" ţărăneşti care nu au fost înfiinţate sub „conducerea" poliţienească, de pildă comitete ale zemstvelor, le dizolvă pe motivul că nu sînt destul de pregătite pentru a organiza această sărbătorire aşa cum cere guvernul ultrareacţionar.

Guvernul este îngrijorat. El îşi dă seama că oricît ar fi de abrutizaţi, de intimidaţi, de inconştienţi şi de înapoiaţi unii muncitori sau ţărani, totuşi simpla invocare a faptului că în urmă cu 50 de ani a fost proclamată abolirea iobăgiei nu poate să nu producă agitaţie, frămîntări în rîndurile poporului apăsat de Duma moşierilor, a boierilor, în rîndurile poporului care suferă mai mult decît

www.dacoromanica.ro

înainte de pe urma despotismului, violenței și jugului moșierilor iobăgiști, cu poliția și cu funcționarii lor.

În statele Europei occidentale, ultimele rămășițe ale iobăgiei au fost desființate de revoluția din 1789 în Franța și de cea din 1848 în majoritatea celorlalte țări. În Rusia, în 1861, poporul înrobit de sute de ani de moșieri nu a fost în stare să se ridice la o luptă amplă, fățișă, conștientă pentru libertate. Răscoalele țărănești din acea vreme nu au fost decît „răzmeriţe" izolate, fărîmițate, spontane și au putut fi reprimate cu ușurință. Desființarea iobăgiei nu a fost efectuată de poporul răsculat, ci de guvern, care, după înfrîngerea suferită în războiul din Crimeea [76], și-a dat seama că menținerea rînduielilor iobăgiste a devenit absolut cu neputință.

În Rusia, țăranii „au fost eliberați" chiar de moșieri, de guvernul moșieresc al țarului autocrat și de funcționarii săi. Și acești „eliberatori" au aranjat lucrurile *în așa fel*, încît, atunci cînd „au fost eliberați", țăranii au fost jecmăniți, lăsați săraci lipiți pămîntului și, ieșind din robia moșierilor, au fost înrobiți de aceiași moșieri și de creaturile acestora.

Nobilii domni moșieri „i-au eliberat" pe țăranii ruși în așa fel, *încît mai mult de o cincime* din pămînturile țăranilor au trecut în posesiunea moșierilor. Pentru pămînturile lor, țărănești, stropite cu sudoare și sînge, țăranii au fost obligați să plătească *răscumpărare*, adică să plătească *un tribut* stăpînilor de robi de ieri. În contul acestui tribut țăranii au plătit moșierilor iobăgiști sute de milioane de ruble, ruinîndu-se din ce în ce mai mult. Moșierii nu numai că au jefuit pămînturile țăranilor însușindu-și-le, nu numai că au lăsat țăranilor pămînturile cele mai proaste, uneori cu totul inutilizabile, dar au întins la tot pasul curse, adică au hotărnicit pămînturile în așa fel încît țăranii au rămas adesea fie fără pășuni, fie fără fîneţe, fără pădure, fără apă. În *majoritatea* guberniilor din Rusia propriu-zisă, și după desființarea iobăgiei țăranii au rămas robi la moșieri ca și în trecut, fără nici o speranță de scăpare. Și după eliberare țăranii au rămas

www.dacoromanica.ro

pătura „de jos", mîrlani plătitori de b'ruri, soi rău, de care își băteau joc, de la care storceau impozitele, pe care-i maltratau, îi băteau cu nuiele și-i umileau funcționarii puși de moșieri.

În nici o țară din lume țărănimea nu a rămas și după „eliberare" atît de ruinată, de săracă, de umilită și de batjocorită ca în Rusia.

Dar desființarea iobăgiei a răscolit întregul popor, l-a deșteptat din somnul lui de veacuri, l-a învățat să caute el singur o ieșire, să lupte el singur pentru libertate deplină.

După desființarea iobăgiei în Rusia au început să se dezvolte într-un ritm tot mai rapid orașele, să se ridice fabrici și uzine, să se construiască căi ferate. Rusia capitalistă lua locul Rusiei iobăgiste. În locul țărănimii iobage legate de pămînt, abrutizate, care nu-și putea părăsi satul, care avea încredere în popi și se temea de „autorități", se ridica o nouă generație de țărani care mergeau să caute de lucru în orașe, care învățaseră cîte ceva din experiența amară a vieții de vagabondaj și a muncii salariate. În orașele mari, în fabrici și în uzine, numărul muncitorilor creștea într-una. Încetul cu încetul au început să se înjghebeze uniuni ale muncitorilor în vederea luptei comune împotriva capitaliștilor și a guvernului. Desfășurînd această luptă, clasa muncitoare din Rusia a ajutat milioanelor de țărani să se ridice, să-și dezdoaie spinările, să se lepede de deprinderile lor de robi iobagi.

În 1861 țăranii nu erau capabili decît să pornească „răzmeriță". După 1861, revoluționarii ruși, în decurs de decenii, făcînd eforturi eroice de a ridica poporul la luptă, rămîneau izolați și piereau sub loviturile absolutismului. În perioada dinainte de 1905, ca urmare a unei lupte greviste îndelungate, a unei îndelungate munci de propagandă, de agitație, de organizare, desfășurată de partidul social-democrat, clasa muncitoare din Rusia s-a întărit și s-a dezvoltat. Ea a condus întregul popor, a condus milioanele de țărani *la revoluție.*

www.dacoromanica.ro

Revoluţia din 1905 a zdruncinat absolutismul ţarist. Această revoluţie a transformat, pentru prima oară în Rusia, mulţimea de mujici striviţi sub jugul iobăgist de blestemată amintire într-un popor care a început să devină conştient de drepturile lui, care a început să-şi dea seama de puterea lui. Revoluţia din 1905 a făcut pentru prima oară guvernul ţarist, moşierii din Rusia, burghezia din Rusia să vadă că milioanele şi zecile de milioane de oameni devin *cetăţeni,* devin *luptători,* că nu îngăduie să fie trataţi ca nişte vite, ca o turmă. Adevărata eliberare a maselor de asuprire şi de samavolnicie nu a fost nicăieri şi niciodată obţinută altfel decît printr-o luptă de sine stătătoare, eroică, conştientă a maselor înseşi.

Revoluţia din 1905 a zdruncinat numai absolutismul, dar nu l-a desfiinţat. Acum el se răzbună pe popor. Asuprirea şi apăsarea exercitate de Duma moşierească s-au intensificat şi mai mult. Pretutindeni cresc din nou nemulţumirea şi revolta. După primul pas va urma un al doilea. Începutul luptei va avea o continuare. Revoluţia din 1905 va fi urmată de o altă revoluţie, de o a doua revoluţie. De ea ne aminteşte, la ea ne cheamă aniversarea desfiinţării iobăgiei.

Avem nevoie de „un al doilea 19 februarie", se tînguie liberalii. Nu este adevărat. Aşa vorbesc numai nişte burghezi laşi. După 1905, un al doilea „19 februarie" nu este cu putinţă. Nu poate fi „eliberat de sus" un popor care a învăţat (şi *învaţă* din experienţa Dumei a III-a, moşiereşti) să ducă lupta de jos. Nu poate fi „eliberat de sus" un popor în fruntea căruia s-a ridicat, fie şi o singură dată, proletariatul revoluţionar.

Ultrareacţionarii sînt conştienţi de acest lucru, şi de aceea se tem de aniversarea reformei din 1861. „Anul 1861 — a scris Menşikov, credinciosul cîine de pază al sutelor negre ţariste, în ziarul „Novoe Vremea" —, anul 1861 *nu a putut să preîntîmpine anul 1905*".

Duma ultrareacţionară şi furia turbată cu care guvernul ţarist îşi persecută duşmanii nu preîntîmpină, ci apropie

www.dacoromanica.ro

o nouă revoluție. Din dureroasa experiență a anilor 1908—1910, poporul trage învățătura să pornească din nou la luptă. Grevelor muncitorilor din vară (1910) le-au urmat grevele din iarnă ale studenților. Noua luptă ia amploare, poate mai încet decît am dori, dar ia amploare sigur, inevitabil.

Social-democrația revoluționară, curățindu-se de scepticii care au întors spatele revoluției și partidului ilegal al clasei muncitoare, își strînge rîndurile și se unește strîns în vederea marilor bătălii care vor veni.

„Raboceaia Gazeta" nr. 3 din 8 (21) februarie 1911

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PAUL SINGER

MORT LA 18 (31) IANUARIE 1911

La 5 februarie anul acesta, social-democrația germană a îngropat pe unul dintre cei mai vechi conducători ai săi, Paul Singer. Răspunzînd chemării partidului, întreaga populație muncitorească a Berlinului — sute de mii de oameni — a luat parte la înmormîntare, a venit să cinstească memoria celui care și-a pus toate forțele, întreaga sa viață în slujba cauzei eliberării clasei muncitoare. Niciodată Berlinul, cu cei 3 000 000 de locuitori ai săi, nu a văzut adunată o asemenea mulțime. La procesiune au luat parte sau au asistat cel puțin 1 000 000 de oameni. Niciodată vreunul dintre puternicii zilei nu a avut parte de o asemenea înmormîntare. Se poate da ordin la zeci de mii de soldați să se alinieze de-a lungul străzilor pe care sînt purtate rămășițele pămîntești ale unui rege sau ale unui general care și-a cucerit celebritatea prin zdrobirea dușmanilor interni și externi, dar nu poate fi pusă în mișcare populația unui oraș uriaș dacă în inimile întregii mase de milioane de oameni ai muncii nu sălășluiește dragostea fierbinte față de conducătorul *ei,* față de cauza luptei *revoluționare* a acestei mase însăși împotriva asupririi de către guvern și burghezie.

Paul Singer făcea parte din burghezie, provenind dintr-o familie de negustori ; o bună bucată de timp el a fost un fabricant bogat. La începutul activității sale politice a aderat la democrația burgheză. Dar, spre deosebire de masa democraților și a liberalilor burghezi care de teamă în fața succeselor mișcării muncitorești dădeau foarte repede uitării dragostea lor de libertate, Singer a fost un demo-

www.dacoromanica.ro

crat înflăcărat, sincer, consecvent pînă la capăt şi neînfricat. El nu s-a lăsat antrenat de oscilările, laşitatea, trădările democraţiei burgheze. Toate acestea au provocat riposte din partea lui, l-au făcut să se convingă tot mai mult că numai partidul clasei muncitoare revoluţionare poate duce pînă la capăt marea luptă pentru libertate.

În deceniul al 7-lea, cînd burghezia liberală germană întorcea cu laşitate spatele revoluţiei care creştea în Germania, cînd ea căuta să ajungă la o învoială cu guvernul moşierilor, împăcîndu-se cu atotputernicia regelui, Singer a făcut o cotitură hotărîtă spre socialism. În 1870, cînd întreaga burghezie era îmbătată de victoriile repurtate asupra Franţei şi cînd masele largi ale populaţiei s-au lăsat antrenate de mîrşava propagandă „liberală", de canibalica propagandă a naţionalismului şi a şovinismului, Singer a semnat protestul împotriva răpirii Alsaciei şi Lorenei de la Franţa. În 1878, cînd burghezia l-a ajutat pe Bismarck, ministrul reacţionar, omul moşierilor („iuncherilor", cum spun germanii), să obţină adoptarea legii excepţionale împotriva socialiştilor, să dizolve asociaţiile muncitoreşti, să suspende ziarele muncitoreşti, să dezlănţuie un val de persecuţii împotriva proletariatului conştient, Singer a intrat definitiv în partidul social-democrat.

Şi de atunci istoria vieţii lui Singer este indisolubil legată de istoria Partidului muncitoresc social-democrat german. El s-a consacrat cu abnegaţie operei grele a construcţiei revoluţionare. Şi-a închinat partidului toate forţele sale, toată averea sa, toate aptitudinile sale remarcabile de organizator, tot talentul său de practician şi de conducător. Singer a fost dintre puţinii, s-ar putea spune dintre oamenii excepţional de rari, proveniţi din mediul burghez pe care îndelungata istorie a liberalismului, istoria trădărilor, a laşităţii, a tranzacţiilor cu guvernul, a slugărniciei politicienilor burghezi, nu-i slăbeşte, nu-i perverteşte, *ci îi căleşte*, îi transformă în *revoluţionari* pînă în măduva oaselor. *Asemenea* oameni proveniţi din mediul burghez care să adere la socialism sînt rari, şi *numai* unor astfel de oameni rari, verificaţi într-o luptă îndelungată, trebuie să le acorde proletariatul încredere dacă vrea să-şi făurească un partid muncitoresc capabil să scuture de pe

www.dacoromanica.ro

umerii săi actuala robie burgheză. Singer a fost un dușman necruțător al oportunismului din rîndurile partidului muncitoresc german și pînă la sfîrșitul zilelor sale a rămas credincios politicii social-democrate revoluționare intransigente.

Singer nu a fost nici teoretician, nici publicist, nici orator strălucit. El a fost, în primul rînd și mai mult decît orice, un organizator-*practician* al partidului *ilegal* în perioada legii excepționale, consilier municipal (la Berlin) și deputat în parlament după abrogarea acestei legi. Acest practician, care și-a consacrat cea mai mare parte din timpul său muncii mărunte, de fiecare zi, tehnice și parlamentare și altor treburi „practice", a fost mare prin faptul că nu și-a făcut un idol din lucruri mărunte, nu s-a lăsat cuprins de tendința atît de obișnuită și atît de plată de a se eschiva de la lupta principială și vehementă sub pretextul muncii „practice" și „pozitive". Dimpotrivă, Singer, care și-a consacrat întreaga viață acestei munci, ori de cîte ori se punea problema caracterului fundamental al partidului revoluționar al clasei muncitoare, problema scopurilor sale finale, problema blocurilor (alianțelor) cu burghezia, a concesiilor de făcut monarhismului etc., întotdeauna a fost în fruntea celor mai fermi și mai hotărîți luptători împotriva tuturor manifestărilor de oportunism. În perioada cît a fost în vigoare legea excepțională împotriva socialiștilor, Singer, împreună cu Engels, Liebknecht și Bebel, a luptat pe două fronturi : și împotriva „tinerilor", a semianarhiștilor, care negau lupta parlamentară, și împotriva moderaților „legaliști cu orice preț". În ultimul timp Singer a luptat cu aceeași hotărîre împotriva revizioniștilor.

El a meritat ura burgheziei, care l-a însoțit pînă la mormînt. Dușmanii burghezi ai lui Singer (liberalii germani și cadeții noștri) declară, jubilînd răutăcios, că o dată cu moartea lui dispare unul dintre ultimii reprezentanți ai perioadei „eroice" a social-democrației germane, adică a perioadei în care încrederea conducătorilor în revoluție, susținerea politicii principial-revoluționare de către ei, a fost atît de puternică, atît de proaspătă, atît de sinceră. Locul lui Singer, spun acești liberali, îl iau conducători „revizioniști", oameni moderați, corecți, cu pretenții mo-

www.dacoromanica.ro

deste şi socoteli mărunte. Este indiscutabil că creşterea partidului muncitoresc are adeseori drept urmare atragerea unui mare număr de oportunişti în rîndurile lui. Este indiscutabil că în vremurile noastre elementele provenite din rîndurile burgheziei aduc proletariatului mult mai des timiditatea lor, îngustimea de gîndire sau predilecţia pentru vorbe goale decît fermitatea convingerilor revoluţionare. Dar duşmanii ar face bine să nu jubileze prea devreme ! Atît în Germania cît şi în celelalte ţări, *masa* muncitoare se uneşte tot mai strîns într-o *armată a revoluţiei*, şi această armată îşi va desfăşura forţele în viitorul apropiat, deoarece atît în Germania cît şi în celelalte ţări revoluţia se maturizează.

Mor bătrînii conducători revoluţionari ; creşte şi se întăreşte tînăra armată a proletariatului revoluţionar.

„Raboceala Gazeta" nr. 3 din 8 (21) februarie 1911

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ÎNSEMNĂRI

MENŞIKOV, GROMOBOI, IZGOEV

Declaraţia celor 66 de industriaşi din Moscova[77], care reprezintă, după calculul unui ziar din Moscova, un capital de o jumătate de miliard de ruble, a prilejuit apariţia unei serii de articole extrem de valoroase şi de caracteristice în diferite organe de presă. În afară de faptul că aceste articole pun într-o lumină deosebit de vie situaţia politică din momentul de faţă, ele oferă un material interesant cu privire la un mare număr de probleme fundamentale şi de principiu, care se referă la întreaga evoluţie a Rusiei din secolul al XX-lea.

Iată cum expune d-l Menşikov în „Novoe Vremea" punctul de vedere al partidelor de dreapta şi al guvernului :

„Cum de nu înţeleg toţi aceşti Reabuşinski, Morozovi etc. că în caz de revoluţie ei toţi vor fi spînzuraţi sau, în cazul cel mai bun, vor ajunge cerşetori ?" „Această frază energică" d-l Menşikov o citează, potrivit afirmaţiei sale („Novoe Vremea" nr. 12 549), „din scrisoarea unui student de la un institut în care domneşte o stare de spirit foarte revoluţionară". Urmează apoi reflecţiile autorului : „Cu tot avertismentul înfricoşător pe care l-au constituit evenimentele din 1905, clasele de sus din Rusia, inclusiv negustorimea, nu prea îşi dau seama de catastrofa care se apropie". „Da, domnilor Reabuşinski, Morozovi etc etc. ! Oricît aţi cocheta cu revoluţia şi oricît v-aţi grăbi să binemeritaţi certificate de liberalism, voi veţi fi aceia care veţi cădea primii victimă revoluţiei ce se pregăteşte. Veţi fi spînzuraţi primii — nu pentru vreo crimă, ci pentru

www.dacoromanica.ro

ceea ce voi consideraţi o virtute — pur şi simplu pentru că sînteţi posesorii acelei jumătăţi de miliard cu care vă făliţi atît de mult". „Burghezia liberală, inclusiv nobilimea mijlocie, funcţionărimea şi negustorimea, se îndreaptă cu nepăsare spre marginea prăpastiei revoluţionare cu toate titlurile, funcţiile şi capitalurile sale". „Dacă instigatorii liberali la răzmeriţă vor ajunge pînă la urmă să fie duşi la spînzurătoare, să-şi aducă aminte cît de blîndă a fost cu ei vechea putere de stat, cu cîtă îngăduinţă îi asculta, cîtă grijă avea de ei şi ce puţine pretenţii avea de la capetele lor deşarte. În acea zi neagră pentru ei, să facă o comparaţie între binefacerile regimului radical şi regimul vechi, patriarhal".

Aceste rînduri le publică oficiosul neoficial al guvernului la 17 februarie, în ziua în care oficiosul oficial, „Rossiia", se face luntre şi punte pentru a dovedi cu ajutorul ziarului „Golos Moskvî" că „ieşirea" celor 66 „nu poate fi considerată expresia opiniei negustorimii din Moscova". „Congresul nobilimii e o organizaţie — scrie „Rossiia" —, pe cînd cei 66 de negustori, care declară ei înşişi că au acţionat în calitate de persoane particulare, nu reprezintă o organizaţie".

Nu e bine cînd ai două oficioase ! Se bat cap în cap. Unul demonstrează că „ieşirea" celor 66 nu poate fi considerată ca o expresie a opiniei negustorimii, nici măcar a negustorimii din Moscova. Pe cînd celălalt demonstrează că această „ieşire" are o importanţă mult mai largă, fiind nu numai o expresie a opiniei negustorimii din Moscova, şi nu numai a negustorimii, ci a întregii *burghezii liberale* din Rusia în general. D-l Menşikov, în numele „vechii puteri de stat", pune în gardă această burghezie liberală : tu nu vezi că noi avem grijă de tine ?

Desigur că nu există nici o ţară în Europa în care în cursul secolului al XIX-lea să nu fi răsunat de sute de ori chemarea „vechii puteri de stat", precum şi a nobilimii, şi a publicisticii reacţionare, adresată burgheziei liberale, de „a nu instiga"... Şi niciodată aceste chemări nu au avut efect, deşi „burghezia liberală" nu numai că nu voia „să instige", dar, dimpotrivă, a luptat împotriva „instigatorilor" cu aceeaşi energie şi sinceritate cu care cei 66 de

www.dacoromanica.ro

negustori condamnă grevele. Atît condamnările cît şi chemările sînt neputincioase din moment ce este vorba de totalitatea condiţiilor de viaţă ale societăţii care fac ca o clasă sau alta să-şi dea seama că situaţia este de nesuportat şi să spună acest lucru. D-l Menşikov exprimă just interesele şi punctul de vedere al guvernului şi al nobilimii atunci cînd vrea să sperie burghezia liberală agitînd spectrul revoluţiei şi-i reproşează că dă dovadă de uşurinţă. Cei 66 de negustori exprimă just interesele şi punctul de vedere al burgheziei liberale atunci cînd aduc reproşuri guvernului şi condamnă pe „grevişti". Dar reproşurile reciproce nu sînt decît un simptom care vădesc în mod incontestabil că „defecţiunile mecanismului" sînt mari şi că, cu toată dorinţa „vechii puteri de stat" de a satisface burghezia, de a face un pas în întîmpinarea ei, de a crea un locşor foarte important în Dumă pentru ca, cu toată dorinţa foarte puternică şi foarte sinceră a burgheziei de a se aranja, de a se înţelege, de a se împăca, de a se adapta, „adaptarea" totuşi nu reuşeşte! Acesta este miezul problemei, aceasta este canavaua, iar reproşurile reciproce nu sînt decît broderii pe acest fond.

În „Golos Moskvî", d-l Gromoboi trimite „guvernului" un avertisment necesar (nr. 38 din 17 februarie, articolul „Avertisment necesar"). „Nici o manifestare a puterii «de mînă forte» — scrie el —, nici un fel de impulsuri ale voinţei nu vor aduce linişte patriei atîta timp cît nu vor fi însoţite de reformele care întîrzie prea mult". (Nu prea scrie corect d-l Gromoboi, dar sensul celor spuse de el este foarte limpede.) „Iar dezordinile, ca o consecinţă a crizei ce se prelungeşte, nu pot fi invocate ca un caz de «force majeure» care să motiveze neachitarea poliţelor". (O comparaţie nu prea reuşită, d-le publicist purtător de cuvînt al negustorilor octombrişti: în primul rînd, poliţele nu sînt semnate, iar în al doilea rînd, chiar dacă ar fi semnate, care este instanţa comercială căreia v-aţi putea adresa şi cine-i portărelul etc. care ar putea să procedeze la executare? Gîndeşte-te puţin, d-le Gromoboi, şi vei ajunge la concluzia că nu numai partidul octombrist, dar şi cel cadet este un partid care recurge la poliţe fără acoperire în politică.) „În acest caz dezordinile nu pot decît să se

www.dacoromanica.ro

intensifice... După dezordinile studenţeşti vor mai urma multe, pe care le-am mai trăit. Cîrmiţi corabia înapoi şi veţi vedea calea parcursă". „Cine a mizat pe cei slabi a pierdut, s-ar putea să piardă şi cei care mizează pe cei puternici. Cîrmuirea nu va avea ce să ofere. Speranţele ei de a înscăuna liniştea s-ar putea risipi ca un fum în condiţiile oricăror alegeri". (D-l Gromoboi se referă la alegerile pentru Duma a IV-a.) „Dacă caravanele opoziţiei vor începe să treacă peste stîncile învăluite numai în negura puterii, dacă guvernul, care a respins elementele moderate, va rămîne izolat, alegerile se vor transforma pentru el într-o înfrîngere dureroasă şi întreaga ordine va fi zdruncinată, deoarece nu este o ordine de drept".

Menşikov aduce imputări burgheziei că „instigă" la „revoluţie" ; burghezia aduce imputări Menşikovilor că ceea ce fac ei „duce la intensificarea dezordinilor". „O poveste veche şi veşnic nouă".

În legătură cu aceeaşi temă, renegatul Izgoev încearcă în ziarul cadet „Reci" să tragă unele concluzii sociologice, fără să-şi dea seama cît de imprudent este pentru cadeţi, în general, şi pentru renegaţi, în special, să se apuce de această treabă. În articolul „O comparaţie" (din 14 februarie), el face o comparaţie între congresul nobilimii unite şi declaraţia celor 66 de negustori din Moscova. „Nobilimea unită — scrie el — a decăzut pînă la nivelul unui Purişkevici, pe cînd industriaşii din Moscova folosesc astăzi limbajul unor oameni care privesc lucrurile prin prisma intereselor de stat". În trecut, continuă d-l Izgoev, „nobilimea a adus poporului mari servicii culturale", dar „numai o minoritate se ocupa de activitatea culturală, pe cînd majoritatea persecuta această activitate". „Dar, în general, este o lege istorică ca numai minoritatea unei clase să acţioneze în spirit progresist".

Frumos, foarte frumos : „În general este o lege istorică". Aşa scrie ziarul cadet „Reci" prin pana lui Izgoev. Cercetînd însă lucrurile mai îndeaproape, am aflat cu uimire că acţiunea „legilor istorice generale" nu se extinde dincolo de cadrul nobilimii feudale şi al burgheziei liberale. Într-adevăr, să ne amintim de „Vehi", în care scria acelaşi domn Izgoev şi cu care cei mai de seamă cadeţi au pole-

www.dacoromanica.ro

mizat în aşa fel, încît se legau de amănute, dar nu se atingeau de ceea ce era fundamental, principal, esenţial. Iar în „Vehi" esenţialul, împărtăşit de toţi cadeţii şi formulat de mii de ori de d-nii Miliukovi & Co., constă în aceea că celelalte clase din Rusia, în afară de nobilimea reacţionară şi de burghezia liberală, s-au manifestat (în primul deceniu al acestui secol) prin acţiunile minorităţii lor, care s-a lăsat „ameţită", ademenită de „conducători" din rîndurile „intelectualilor" şi care este incapabilă să se ridice pînă la punctul de vedere al „intereselor de stat". „Trebuie să avem, în sfîrşit, curaj şi să recunoaştem — scria d-l Izgoev în „Vehi" — că în Dumele noastre de stat marea majoritate a deputaţilor, cu excepţia a 30—40 de cadeţi şi de octombrişti, nu au vădit cunoştinţele necesare pentru a trece la conducerea şi la reorganizarea Rusiei". Aceasta se referă, după cum înţelege oricine, la deputaţii ţăranilor, trudovicii, şi la deputaţii muncitorilor.

Prin urmare, „în general este o lege istorică" ca „numai minoritatea unei clase să acţioneze în spirit progresist". Dacă acţionează o minoritate a burgheziei, aceasta este o minoritate progresistă, justificată prin „legea istorică generală". „Autoritatea morală se extinde asupra întregii clase dacă minorităţii i se dă posibilitatea să acţioneze", ne învaţă d-l Izgoev. Dacă însă acţionează o minoritate a ţăranilor sau a muncitorilor, aceasta nu este nicidecum *în concordanţă cu* „legea istorică", aceasta nu este nicidecum „minoritatea progresistă a unei clase", această minoritate nu are nicidecum „autoritatea morală" să vorbească în numele „întregii" clase — nici vorbă de aşa ceva, această minoritate indusă în eroare de „intelectuali" este antistatală, antiistorică, lipsită de bază etc., aşa cum scrie în „Vehi".

Pentru cadeţi, în general, şi pentru vehişti, în special, este riscant să se lanseze în generalizări, deoarece orice încercare a lor de acest fel dă în mod inevitabil în vileag înrudirea apropiată dintre raţionamentele cadete şi cele ale lui Menşikov.

„Rossiia" şi „Zemşcina"[78] raţionează astfel: cei 66 de negustori constituie o minoritate care nu reprezintă o clasă, care nu vădeşte nici cunoştinţele, nici aptitudinile necesare „pentru conducerea şi reorganizarea Rusiei" şi nici măcar

www.dacoromanica.ro

nu sînt negustori, ci nişte „intelectuali" pervertiţi etc. etc.

Izgoevii şi Miliukovii raţionează astfel: trudovicii şi deputaţii muncitorilor, să spunem, de pildă, în Dumele noastre de stat, constituie o minoritate care nu reprezintă nicidecum clasele din care fac parte (adică nouă zecimi din populaţie), ci o minoritate indusă în eroare de „intelectuali", care nu vădeşte nici cunoştinţele, nici aptitudinile necesare „pentru conducerea şi reorganizarea Rusiei" etc. etc.

Cum se explică această deplină legătură intimă între raţionamentele ziarelor „Rossiia" şi „Zemşcina", pe de o parte, şi ale ziarelor „Reci" şi „Russkie Vedomosti", pe de altă parte? Ea se explică prin faptul că, cu toate deosebirile existente între clasele pe care le reprezintă ele, ambele grupuri de ziare reprezintă clase care nu *mai* sînt în stare de o acţiune istorică *progresistă*, esenţială, creatoare, de sine stătătoare, hotărîtoare. Prin faptul că nu numai primul grup de ziare, ci şi cel de-al doilea, nu numai reacţionarii, ci şi liberalii reprezintă o clasă care *se teme* de activitatea istorică de sine stătătoare a altor pături, grupuri şi mase mai largi ale populaţiei, a altor clase, mai numeroase.

Desigur că d-l Izgoev, în calitatea sa de renegat „provenit din rîndurile marxiştilor", va descoperi aici o contradicţie flagrantă: pe de o parte, recunoaştem dezvoltarea capitalistă a Rusiei şi, prin urmare, tendinţa imanentă a acestei dezvoltări spre o dominaţie cît mai completă şi mai pură a burgheziei atît în sfera economică cît şi în sfera politică, iar pe de altă parte afirmăm că burghezia liberală nu *mai* este în stare să desfăşoare o activitate istorică, creatoare, de sine stătătoare!

„Contradicţia" aceasta este o contradicţie a vieţii reale şi nu contradicţia unui raţionament greşit. Inevitabilitatea dominaţiei burgheze nu înseamnă nicidecum că burghezia liberală este *în stare* să desfăşoare o activitate istorică de sine stătătoare, care s-o elibereze din „robia" Purişkevicilor. În primul rînd, în dezvoltarea sa, istoria nu urmează nicidecum o cale atît de simplă şi de netedă încît orice transformare, maturizată din punct de vedere istoric, să însemne *implicit* că tocmai clasa pentru care această transformare este cea mai convenabilă s-a maturizat

www.dacoromanica.ro

suficient şi dispune de suficientă forţă pentru a o înfăptui. În al doilea rînd, în afară de burghezia liberală mai există şi o altă burghezie; de pildă, întreaga ţărănime, luată în masă, nu este altceva decît o burghezie democratică. În al treilea rînd, istoria Europei ne arată că au existat transformări, burgheze prin conţinutul lor social, care au fost înfăptuite de elemente care nu făceau nicidecum parte din rîndurile burgheziei. În al patrulea rînd, istoria Rusiei din ultima jumătate de veac ne demonstrează acelaşi lucru.

Cînd ideologii şi conducătorii liberalismului încep să raţioneze aşa cum raţionează vehiştii, Karaulovii, Maklakovii, Miliukovii, *aceasta înseamnă* că o seamă de condiţii istorice au determinat în rîndurile întregii burghezii liberale o asemenea „avîntare înapoi", o asemenea teamă de mişcarea progresistă, încît această mişcare va trece pe lîngă ea, peste ea, în pofida temerilor ei. Iar o ciorovăială de felul celei iscate acum, cînd Menşikov îl învinuieşte pe Gromoboi, iar Gromoboi pe Menşikov* de „intensificarea dezordinilor", nu este decît un simptom că această mişcare istorică înainte începe să se facă simţită de toată lumea...

„Societatea modernă — scrie în acelaşi articol d-l Izgoev —, care are la temelia ei principiul proprietăţii individuale, este o societate de clasă şi deocamdată nu poate să fie altfel. Locul clasei care decade tinde întotdeauna să-l ocupe o altă clasă".

E deştept foc, se gîndeşte d-l Miliukov citind tirade de acest gen în ziarul său „Reci". E plăcut totuşi să ai un cadet care la 25 de ani a fost social-democrat, iar la 35 de ani „i-a venit mintea la cap" şi s-a căit de rătăcirile lui.

D-le Izgoev, este imprudent din partea d-tale să te îndeletniceşti cu generalizări. Societatea modernă este o societate împărţită în clase, foarte bine. Dar într-o societate împărţită în clase poate exista un partid situat în afara claselor? După toate probabilităţile, îţi dai seama că nu poate exista. Atunci de ce faci o asemenea gafă şi perorezi despre „o societate împărţită în clase" în organul

* Nobilii pe negustorii liberali şi negustorii liberali pe nobili.

www.dacoromanica.ro

unui partid care consideră un motiv de mîndrie şi un merit al său faptul că (iar după părerea celor care, nu numai în vorbe şi nu numai pentru o flecăreală de foileton, consideră societatea modernă o societate împărţită în clase, dă dovadă de făţărnicie sau de miopie *prin aceea că* —) — se declară partid în afara claselor?

Cînd te întorci cu faţa spre nobilimea unită şi spre negustorimea liberală de la Moscova, atunci strigi că societatea modernă este o societate împărţită în clase. Iar cînd eşti nevoit, cînd evenimente neplăcute (ah, teribil de neplăcute!) te silesc să te întorci, fie şi pentru scurt timp, cu faţa spre ţărani sau spre muncitori, atunci începi să tuni şi să fulgeri împotriva „doctrinei" luptei de clasă, doctrină materialistă îngustă, mortificată, osificată, imorală, atee, neştiinţifică. Of, d-le Izgoev, mai bine nu te-ai fi apucat de generalizări sociologice. Mai bine nu te băgai în bucluc.

„...Întotdeauna locul clasei care decade tinde să-l ocupe o altă clasă..."

Nu întotdeauna, d-le Izgoev. Se întîmplă uneori ca ambele clase — şi cea care decade, şi cea care „tinde" să-i ia locul — să fie amîndouă bine intrate în putrefacţie, bineînţeles una mai mult, alta mai puţin, totuşi bine intrate în putrefacţie. Se întîmplă uneori ca clasa care „tinde" să meargă înainte, dîndu-şi seama de această putreziciune a ei, *să se teamă* să facă un pas înainte, iar dacă îl face, numaidecît se grăbeşte să facă doi paşi înapoi. Se întîmplă uneori ca burghezia liberală (aşa s-a întîmplat, de pildă, în Germania, şi în special în Prusia) să se teamă „să ia locul" clasei care decade, îndreptîndu-şi *toate* eforturile spre „a împărţi locurile" sau, mai exact, spre a căpăta un locşor, fie şi de lacheu, numai să nu *ocupe* locul clasei „care decade", numai să nu îngăduie prăbuşirea clasei care decade. Se întîmplă uneori, d-le Izgoev.

În epocile istorice în care se întîmplă asemenea lucruri, liberalii pot aduce (şi chiar aduc) prejudicii extrem de mari întregii dezvoltări sociale în cazul cînd reuşesc să se dea drept democraţi, deoarece deosebirea dintre ei, dintre

www.dacoromanica.ro

liberali şi democraţi, constă tocmai în faptul că cei dintîi nu au curaj „să ocupe locul", iar cei din urmă au acest curaj. Şi unii şi alţii înfăptuiesc transformarea burgheză coaptă din punct de vedere istoric ; cei dintîi însă se tem s-o înfăptuiască, o frînează prin teama lor, pe cînd ceilalţi — făcîndu-şi adeseori numeroase iluzii în ceea ce priveşte consecinţele transformării burgheze — îşi consacră toate forţele acestei transformări şi pun tot sufletul în înfăptuirea ei.

Pentru a ilustra aceste consideraţii sociologice generale, îmi voi permite să citez exemplul unui liberal care nu tinde, ci se teme „să ocupe locul" clasei care decade şi care din această cauză (indiferent dacă o face conştient sau inconştient) înşală în modul cel mai perfid populaţia, spunîndu-şi „democrat". Acest liberal este moşierul A. E. Berezovski I, deputat în Duma a III-a, cadet. În timpul dezbaterilor în problema agrară (în 1908), acesta a rostit în Dumă o cuvîntare, aprobată de d-l Miliukov, liderul partidului, care a spus despre ea că este o cuvîntare „excelentă". Credem că, avînd în vedere apropiatele alegeri, nu este rău să amintim această cuvîntare.

„...Potrivit profundei mele convingeri — spunea d-l Berezovski la 27 octombrie 1908 în Duma de stat, susţinînd proiectul agrar —, acest proiect este mult mai util şi pentru proprietarii funciari, şi spun acest lucru, domnilor, întrucît cunosc agricultura, căci toată viaţa mea m-am ocupat cu agricultura şi sînt proprietar funciar... Nu trebuie să vedem numai faptul izolat al înstrăinării forţate, să ne revoltăm împotriva lui, să spunem că aceasta înseamnă violenţă, ci trebuie să analizăm care este sensul acestei propuneri, ce au propus, de pildă, în proiectul lor cei 42 de deputaţi din Duma I de stat. În acest proiect se recunoştea necesitatea de a expropria în primul rînd pămînturile care nu sînt exploatate de proprietarii lor, care sînt lucrate cu inventar ţărănesc şi, în sfîrşit, acelea care sînt date în arendă. Apoi partidul libertăţii poporului a sprijinit propunerea de a se forma comisii locale, care ar funcţiona un anumit timp, poate chiar un număr de ani, şi ar lămuri care pămînturi trebuie expropriate şi care nu şi cît pămînt este necesar pentru satisfacerea nevoilor ţăranilor. Aceste comisii ar fi constituite în aşa fel, încît jumătate din membrii lor să fie ţărani şi jumătate neţărani, şi părerea mea este că în această situaţie generală concretă pe teren s-ar lămuri în modul cuvenit atît suprafaţa de pămînt care ar urma să fie expropriată cît şi suprafaţa de pămînt necesară ţăranilor, şi, în sfîrşit, ţăranii înşişi s-ar convinge

www.dacoromanica.ro

în ce măsură pot fi satisfăcute revendicările lor juste şi în ce măsură este adesea greşită şi neîntemeiată dorinţa lor de a căpăta mult pămînt. Apoi acest material ar urma să revină în Dumă, care l-ar prelucra, după aceea ar fi înaintat Consiliului de stat şi, în sfîrşit, ar fi supus sancţionării supreme. Iată, propriu-zis, ordinea care, nu ştiu de ce, a speriat guvernul, l-a făcut să dizolve Duma şi ne-a adus la actuala stare de lucruri. Această muncă sistematică ar fi avut, fără doar şi poate, drept rezultat satisfacerea adevăratelor nevoi ale populaţiei, liniştirea spiritelor în urma acestei satisfaceri şi menţinerea gospodăriilor cu înalt nivel agrotehnic, pe care partidul libertăţii poporului niciodată nu a dorit să le distrugă, în afară de cazul cînd ar exista o necesitate extremă" (Dări de seamă stenografice, pag. 398).

Dacă d-l Izgoev, care face parte din acelaşi partid ca şi d-l Berezovski, scrie în articolul intitulat „O comparaţie" : „Rusia este o ţară democratică şi nu poate tolera nici un fel de oligarhie, fie ea nouă sau veche", pentru noi sensul acestor cuvinte este foarte limpede acum. Rusia nu este nicidecum o ţară democratică şi niciodată şi în nici un caz nu poate deveni o ţară democratică atîta timp cît cercuri cît de cît largi ale populaţiei vor considera un partid de felul celui cadet un partid democratic. E un adevăr amar, dar de o mie de ori mai necesar poporului decît minciuna dulce pe care o debitează domnii cadeţi, reprezentanţi ai oligarhiei liberale inconsecvente, lipsite de caracter şi de principii. Este cu atît mai necesar să reamintim acest adevăr amar, cu cît la ordinea zilei se pun tot mai mult „ciorovăieli" ca acelea dintre Menşikovi, de o parte, şi cei 66 şi Gromoboi de altă parte.

„Zvezda" nr. 11 din 26 februarie 1911
Semnat : V. I l i n

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CĂTRE COLEGIUL DIN RUSIA AL C.C.

Avînd în vedere că este posibil şi probabil să fie convocat Comitetul Central în Rusia, considerăm de datoria noastră să ne expunem părerea în legătură cu unele probleme importante care afectează situaţia noastră de persoane care poartă o răspundere faţă de partid.

1. În calitate de reprezentanţi responsabili ai curentului bolşevic, la plenara din ianuarie 1910 am încheiat cu C.C. un acord publicat în nr. 11 al O.C. Cererea noastră, care a fost prezentată de trei persoane oficiale, avînd procură de la Meşkovski, şi care a fost determinată de *neîndeplinirea* de către golosişti şi vperedişti a condiţiilor precis indicate ale acestui acord, constituie formal anularea acordului. Se înţelege de la sine că, fiind nevoiţi să prezentăm această cerere deoarece C.C. nu exista în fapt, şi în străinătate începuse sciziunea, o vom retrage bucuros sau vom accepta revizuirea acordului în cazul cînd Comitetul Central va reuşi să se întrunească şi să restabilească activitatea partidului şi linia lui, încălcată de fracţiunile respective.

2. Linia partidului a fost stabilită în mod limpede de plenară, şi în zadar încearcă golosiştii, Troţki & Co. s-o încurce. Această linie constă în considerarea atît a lichidatorismului cît şi a otzovismului ca o teorie *burgheză* care exercită o influenţă nefastă asupra proletariatului. După plenară, încălcînd hotărîrile acesteia, ambele curente s-au dezvoltat şi s-au constituit în fracţiuni antipartinice : a potresoviştilor şi golosiştilor, pe de o parte, a vperediştilor, pe de altă parte. Dintre menşevici au păşit pe calea par-

www.dacoromanica.ro

tinică, indicată de plenară, numai aşa-numiţii partiiţi, sau plehanoviştii, adică cei care au pornit *cu hotărîre* la luptă împotriva potresoviştilor şi golosiştilor.

3. De aceea noi, ca reprezentanţi ai curentului bolşevic, protestăm cu hotărîre împotriva atacurilor dezlănţuite de *golosişti* împotriva lui *Innokenti* pe motiv că în vara anului 1910 a refuzat să recunoască drept candidaţi pentru a fi cooptaţi pe menşevicii care au rămas pe poziţiile golosiştilor sau care prin faptele lor nu şi-au dovedit în suficientă măsură partinitatea. Procedînd în acest fel, *Innokenti* — principalul reprezentant al unei nuanţe distincte de a noastră în rîndurile bolşevicilor — a procedat just, iar noi avem dovezi *scrise* că el, tocmai ca reprezentant al unei nuanţe deosebite, a definit, în prezenţa unor martori din P.S.D.*, în felul menţionat principiile partinităţii care unesc pe *toţi* bolşevicii.

4. Încercarea golosiştilor din străinătate de a propune, în numele fracţiunii din străinătate care desfăşoară o activitate scizionistă, candidaţi „proprii" pentru a fi cooptaţi în C.C. este o batjocură revoltătoare. Dacă la plenară au putut fi unii care să creadă sincer în promisiunea menşevicilor de a lupta împotriva lichidatorilor, acum, după ce a trecut un an, este absolut limpede că în această problemă nu se poate avea încredere în golosişti. Noi protestăm cu hotărîre împotriva punerii la vot a candidaturilor propuse de fracţiunea din străinătate a lichidatorilor şi cerem să fie consultaţi plehanoviştii *din Rusia*, care, *fără îndoială*, vor propune candidaţi din rîndurile menşevicilor-partiiţi.

5. Nu numai bolşevicii şi polonezii (în O.C.), ci şi plehanoviştii (vezi rezoluţia plehanoviştilor din Paris) recunosc întru totul caracterul scizionist al acţiunilor golosiştilor, vperediştilor şi ale lui Troţki. Constatăm că *primul* pas hotărît spre sciziune — anunţarea convocării unei conferinţe şi a creării unui „fond" în acest scop peste capul C.C. — a fost făcut de Troţki la 26 noiembrie 1910; cererea noastră (din 5 decembrie 1910) a fost răspunsul pe care ne-am văzut siliţi să-l dăm la aceasta. Şcoala vperediştilor a devenit unul dintre centrele acestei sciziuni:

* — social-democraţia poloneză. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Troţki a participat la această şcoală *în pofida* hotărîrii exprese a comisiei pentru organizarea şcolilor de partid. Golosiştii ne-au adus *în presă* învinuirea că „dezorganizăm" această şcoală. Întrucît considerăm că este de datoria noastră *să dezorganizăm* fracţiunile antipartinice din străinătate, cerem să fie numită o comisie *de anchetă* care să cerceteze problema „fondurilor" acestei şcoli *şi a sprijinirii ei de către Troţki şi golosişti.* Făcînd zarvă în jurul practicii de expropriere, definitiv lichidată la plenară, golosiştii nu numai că recurg la şantaj, dar se folosesc de această zarvă pentru *a camufla* sprijinul *moral* (şi nu numai moral) pe care-l acordă celor ce *încalcă* rezoluţia plenarei.

6. Plehanovistul Olghin a dat la iveală faptul că Dan a explicat deschis dorinţa golosiştilor de a muta C.C. în Rusia prin probabilitatea (sau inevitabilitatea) căderii acestuia. Judecata de partid trebuie să se pronunţe în această chestiune. Cine a urmărit politica dusă de golosişti în cursul acestui an nu are nici o îndoială că, *în practică,* ei au frînat şi au torpilat C.C. Candidaţii golosişti de la Londra nu numai că sînt în viaţă, dar şi desfăşoară o activitate *politică* în spirit *antipartinic atît în uniunile muncitoreşti cît şi în presă.* Prin faptul că nu vin la adunarea C.C., ei confirmă că sînt lichidatori. De aceea sîntem datori să-i avertizăm pe tovarăşii din Rusia membri ai C.C., care îşi desfăşoară activitatea în condiţii îngrozitor de grele (deoarece *toţi* sînt cunoscuţi de poliţie), că în partid sînt ameninţaţi şi de un duşman intern. Nu ne putem lipsi de o bază oarecare în străinătate, dacă nu vrem să riscăm ca, în urma unei *singure* căderi, potresoviştii, care desfăşoară o acţiune scizionistă, să aibă mînă liberă. Nu putem lăsa în străinătate B.S.C.C., care *în prezent* duce o politică de *sprijinire* a vperediştilor, a golosiştilor şi a lui Troţki. Nu putem să credem pe cuvînt cînd este vorba de promisiuni sau de „semnare" a unor rezoluţii: dacă vrem să fim oameni politici *realişti* şi nu să ne mulţumim numai cu îndeplinirea formalităţilor, trebuie să urmărim *curentele politice şi ideologice* care iau naştere din rîndurile mişcării muncitoreşti şi din influenţele contrarevoluţionare exercitate asupra acesteia.

www.dacoromanica.ro

Aceste curente au crescut şi s-au dezvoltat începînd din 1908, ducînd la o apropiere a plehanoviştilor de bolşevici, creînd blocul partizanilor destrămării şi al celor care camuflează destrămarea, golosiştii, vperediştii şi Troţki. Viitorul apropiat al partidului nostru (nu trebuie să închidem ochii asupra acestui lucru) va fi determinat în mod inevitabil tocmai de lupta dusă pe această linie: nu voinţa unor persoane sau grupuri, ci condiţiile obiective ale epocii, arătate în rezoluţia plenarei, determină această luptă.

Reprezentanţii curentului bolşevic care în ianuarie 1910 au încheiat acordul cu C.C. (trei, avînd şi procura celui de-al patrulea, Meşkovski) [79].

Scris în februarie 1911

Publicat pentru prima oară în 1931, în „Culegeri din Lenin", vol. XVIII

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

CU PRILEJUL UNEI ANIVERSĂRI

A 50-a aniversare a aşa-zisei reforme ţărăneşti suscită numeroase probleme interesante. Dintre acestea, aici ne putem referi numai la cîteva probleme economice şi istorice, lăsînd pentru altă ocazie temele publicistice în accepţia mai îngustă a cuvîntului.

Acum 10—15 ani, cînd marele public a luat pentru prima oară cunoştinţă de controversele dintre narodnici şi marxişti, divergenţele în aprecierea aşa-zisei reforme ţărăneşti s-au situat în repetate rînduri pe unul dintre primele locuri în această controversă. Pentru teoreticienii narodnicismului, cum ar fi, de pildă, cunoscutul domn V.V. sau Nikolai—on, bazele reformei ţărăneşti din 1861 reprezentau ceva principial deosebit de capitalism şi principial ostil acestuia. Ei spuneau că Legea din 19 februarie a consacrat „înzestrarea producătorului cu mijloacele de producţie", a consacrat „producţia populară", *spre deosebire* de cea capitalistă. Legea din 19 februarie era considerată ca o chezăşie a evoluţiei *ne*capitaliste a Rusiei.

Încă pe atunci marxiştii opuneau acestei teorii o concepţie principial deosebită. Legea din 19 februarie constituie unul dintre *episoadele* înlocuirii modului de producţie iobăgist (sau feudal) cu cel burghez (capitalist). Potrivit acestei concepţii, Legea *nu cuprinde* nici un alt element istoric-economic. „Înzestrarea producătorului cu mijloace de producţie" este o frază generoasă lipsită de conţinut, care estompează faptul simplu că ţăranii, fiind

www.dacoromanica.ro

mici producători în agricultură, se transformau din producători cu gospodărie mai ales naturală în producători de mărfuri. Cît de slab sau de puternic era dezvoltată producţia de mărfuri în gospodăria ţărănească din diferite regiuni ale Rusiei în acea epocă este altă problemă. Dar e neîndoielnic că ţăranul „eliberat" era pus tocmai în condiţiile producţiei de mărfuri şi nu în alte condiţii. „Munca liberă" *în locul** muncii de iobag nu însemna altceva decît munca liberă a muncitorului salariat sau a micului producător independent în condiţiile producţiei de mărfuri, adică în condiţiile relaţiilor social-economice burgheze. *Răscumpărarea* subliniază şi mai pregnant acest caracter al reformei, întrucît răscumpărarea dă un impuls economiei băneşti, adică face să crească dependenţa ţăranului de piaţă.

În eliberarea ţăranilor cu pămînt cu tot, narodnicii vedeau un principiu *ne*capitalist, „începutul" a ceea ce numeau ei „producţie populară". În eliberarea ţăranilor fără împărţirea pămîntului, ei vedeau un principiu capitalist. Narodnicii (în special d-l Nikolai—on) îşi întemeiau acest punct de vedere *pe învăţătura lui Marx*, invocînd ideea că eliberarea lucrătorului de mijloacele de producţie constituie condiţia de bază a modului de producţie capitalist. Are loc un fenomen original: începînd încă din deceniul al 9-lea al secolului trecut (dacă nu şi mai înainte), marxismul s-a afirmat în aşa măsură ca o forţă indiscutabilă, efectiv dominantă printre doctrinele sociale înaintate din Europa occidentală, încît în Rusia teoriile ostile marxismului nu au putut multă vreme să se manifeste făţiş împotriva marxismului. Aceste teorii denaturau marxismul recurgînd la sofistică, îl falsificau (adeseori inconştient), în aparenţă se situau pe poziţii marxiste şi, „pe baza teoriei lui Marx", încercau să combată aplicarea teoriei lui Marx la Rusia! Teoria narodnicistă a d-lui Nikolai—on se pretindea „marxistă" (1880—1890), iar mai tîrziu teoria liberală burgheză a d-lor Struve, Tugan-Baranovski & Co., începînd prin a-l recunoaşte *„aproape"*

* În măsura în care această înlocuire avea loc *în realitate*; vom vedea mai jos că această *înlocuire* s-a făcut pe o cale mult mai complexă decît ar putea să pară la prima vedere.

www.dacoromanica.ro

integral pe Marx, dezvolta propriile ei concepţii, promova liberalismul său sub învelişul „dezvoltării critice" a marxismului. Asupra acestei trăsături originale a dezvoltării teoriilor sociale din Rusia de la sfîrşitul secolului al XIX-lea (inclusiv oportunismul contemporan — lichidatorismul, care se cramponează de *terminologia* marxistă pentru a camufla un conţinut antimarxist) nu o dată vom fi, probabil, nevoiţi să revenim.

În momentul de faţă ne interesează aprecierea făcută de narodnici cu privire la „marea reformă". Ideea că în 1861 tendinţa de a-i deposeda pe ţărani de pămînt a fost o tendinţă capitalistă, iar tendinţa de a-i înzestra cu lot o tendinţă anticapitalistă, socialistă (cei mai buni dintre narodnici considerau termenul de „producţie populară" un pseudonim al socialismului, impus de barierele *cenzurii)* este o idee fundamental greşită. Ea păcătuieşte printr-un caracter antiistoric flagrant, prin transplantarea „de-a gata" a formulei lui Marx („formulă" care poate fi aplicată numai la producţia de mărfuri cu un nivel înalt de dezvoltare) pe un teren *iobăgist.* În realitate, în 1861, deposedarea ţăranilor de pămînt însemna de cele mai multe ori nu crearea unui muncitor liber în producţia capitalistă, ci a unui *arendaş aservit* (adică, de fapt, a unui arendaş semiiobag sau chiar aproape iobag), care lucra pe acelaşi pămînt „al boierului", al moşierului. În realitate, „loturile" acordate în 1861 însemnau în cele mai multe cazuri nu crearea unui agricultor liber şi independent, ci *legarea de pămînt* a unui arendaş aservit, care în fapt era obligat să presteze aceeaşi clacă, muncind cu inventarul său pămîntul moşierului în schimbul folosirii păşunilor, a fîneţelor, a pămîntului arabil necesar etc.

În măsura în care ţăranul era în mod real şi nu numai cu numele eliberat de relaţiile iobăgiste (esenţa acestora este „renta în muncă", adică munca pentru moşier a ţăranului înzestrat cu lot), în aceeaşi măsură era pus în condiţiile relaţiilor sociale burgheze. Dar această eliberare *reală* de relaţii iobăgiste a fost un proces mult mai complex decît au crezut narodnicii. *Pe atunci* lupta dintre partizanii deposedării de pămînt a ţăranilor şi partizanii „înzestrării lor cu lot" nu *era* adeseori decît expresia luptei dintre

www.dacoromanica.ro

două lagăre *iobăgiste*, a controversei în jurul problemei dacă pentru moşieri este mai avantajos să aibă un arendaş (sau un ţăran care să muncească „în dijmă") complet lipsit de pămînt *sau* un ţăran „cu lot", adică legat de loc, legat de un petic de pămînt, de pe urma căruia nu poate trăi şi pe lîngă care mai trebuie să-şi caute o posibilitate „de cîştig" (= să se aservească moşierului).

Şi, pe de altă parte, este neîndoielnic că cu cît ţăranii ar fi primit la eliberare mai mult pămînt, cu cît l-ar fi primit la un preţ mai ieftin, cu atît mai repede, pe scară mai largă şi mai liber s-ar fi dezvoltat capitalismul în Rusia, cu atît mai repede ar fi dispărut rămăşiţele relaţiilor iobăgiste şi de aservire, cu atît piaţa internă s-ar fi extins mai mult, iar dezvoltarea oraşelor, a industriei şi a comerţului ar fi fost mai asigurată.

Greşeala narodnicilor a constat în faptul că ei au privit această problemă în mod utopic, abstract, fără a ţine seama de condiţiile istorice concrete. Ei proclamau „lotul" drept bază a micii agriculturi independente: *în măsura* în care acest lucru este just, ţăranul „înzestrat cu lot" devenea producător de mărfuri, era pus în condiţii burgheze. *În realitate* însă, de foarte multe ori „lotul" era atît de mic, atît de împovărat cu plăţi excesive, hotărnicirea lui s-a făcut într-un mod atît de „fericit" pentru moşier şi de nefericit pentru ţăran, încît ţăranul „înzestrat cu lot" ajungea inevitabil într-o situaţie de iremediabilă aservire, rămînea de fapt în cadrul relaţiilor iobăgiste, trebuia să presteze aceeaşi clacă (sub forma muncii în dijmă în contul arenzii etc.).

Aşadar, în narodnicism exista o dublă tendinţă, pe care marxiştii au caracterizat-o chiar atunci, vorbind despre concepţii liberal-narodnice, aprecieri liberal-narodnice etc. În măsura în care narodnicii prezentau în culori trandafirii reforma din 1861, uitînd că „înzestrarea cu lot" însemna de fapt, într-un număr imens de cazuri, asigurarea gospodăriilor moşiereşti cu braţe de muncă ieftine şi legate de pămînt, cu munca ieftină a ţăranilor aserviţi, în aceeaşi măsură ei coborau (adeseori fără să-şi dea seama) pînă la punctul de vedere al liberalismului, pînă la punctul de vedere al burghezului liberal sau chiar al moşierului

www.dacoromanica.ro

liberal ; în aceeaşi măsură ei deveneau obiectiv apărători ai unui tip de evoluţie capitalistă, împovărată cel mai mult de tradiţiile moşiereşti, legată în cea mai mare măsură de trecutul iobăgist şi care se eliberează cel mai încet şi cel mai greu de acest trecut.

Dar în măsura în care narodnicii, fără să idealizeze reforma din 1861, susţineau cu ardoare şi sinceritate ca ţăranii să plătească cît mai puţin şi să primească „loturi" cît mai mari, fără *nici o* îngrădire, în condiţiile celei mai mari independenţe a ţăranului sub raport cultural, juridic etc., în aceeaşi măsură ei erau democraţi burghezi. Singura lor lipsă o constituia faptul că democratismul lor era departe de a fi întotdeauna un democratism consecvent şi hotărît şi că ei nu erau conştienţi de caracterul lui burghez. De altfel, în treacăt fie zis, la noi chiar şi pînă astăzi cei mai „de stînga" social-norodnici înţeleg adesea cuvîntul „burghez" în îmbinarea menţionată, ca un fel de... „politică", în timp ce în realitate termenul de democraţie burgheză este, din punct de vedere marxist, singura caracterizare ştiinţifică precisă.

Această tendinţă dublă, liberală şi democratică, în cadrul narodnicismului *s-a conturat* foarte limpede încă în perioada reformei din 1861. Aici nu putem insista prea mult asupra analizei acestor tendinţe, în special asupra legăturii dintre socialismul utopic şi cea de-a doua tendinţă, şi ne vom mulţumi pur şi simplu să arătăm deosebirea dintre orientarea politică-ideologică, bunăoară, a lui Kavelin, pe de o parte, şi a lui Cernîşevski, pe de altă parte.

Dacă aruncăm o privire generală asupra schimbării survenite în întreaga structură a statului rus în 1861, trebuie să constatăm că această schimbare a constituit un pas înainte pe calea transformării monarhiei feudale în monarhie burgheză. Acest lucru este just nu numai din punct de vedere economic, ci şi din punct de vedere politic. Este suficient să ne amintim de caracterul reformei în domeniul justiţiei, al administraţiei, al autoadministrării locale etc., reforme care au urmat reformei agrare din 1861, ca să ne convingem de justeţea acestei

www.dacoromanica.ro

teze. Se poate discuta dacă acest „pas" a fost mare sau mic, lent sau rapid, dar *direcţia* în care a fost făcut acest *pas* este atît de limpede şi a fost atît de bine precizată de toate evenimentele care au urmat, încît nu cred că în această privinţă ar putea exista două păreri. Este însă cu atît mai necesar să subliniem această *direcţie*, cu cît în prezent se fac tot mai des auzite aprecieri superficiale în sensul că de-abia în ultimii ani s-au făcut „paşi" pe calea transformării Rusiei în monarhie burgheză.

Dintre cele două tendinţe ale narodnicismului menţionate mai sus, tendinţa democratică, care se sprijină pe conştiinţa şi pe activitatea cercurilor nemoşiereşti, nefuncţionăreşti şi neburgheze, a fost extrem de slabă în 1861. De aceea lucrurile n-au mers mai departe de acest foarte mic „pas" pe calea transformării în monarhie burgheză. Dar această tendinţă slabă a existat încă de pe atunci. Ea s-a manifestat şi după aceea, cînd mai puternic, cînd mai slab, atît în sfera ideilor sociale cît şi în sfera mişcării sociale din *întreaga* epocă de după reformă. Această tendinţă s-a dezvoltat tot mai mult cu fiecare deceniu ce trecea al acestei epoci, fiind alimentată de fiecare pas al evoluţiei economice a ţării şi, prin urmare, de totalitatea condiţiilor sociale, juridice şi culturale.

La 44 de ani de la reforma ţărănească, ambele tendinţe, care în 1861 abia se conturaseră, şi-au găsit o expresie destul de completă şi făţişă pe cele mai diverse tărîmuri ale vieţii sociale, în diferitele peripeţii ale mişcării sociale, în activitatea maselor largi ale populaţiei şi a partidelor politice mari. Cadeţii şi trudovicii, înţelegînd ambii termeni în accepţia cea mai largă, sînt urmaşii şi succesorii direcţi, promotorii direcţi ai celor două tendinţe care s-au conturat acum o jumătate de veac. Legătura dintre anul 1861 şi evenimentele care s-au desfăşurat cu 44 de ani mai tîrziu este neîndoielnică şi evidentă. Iar faptul că în decurs de o jumătate de veac ambele tendinţe s-au menţinut, s-au întărit, s-au dezvoltat şi au crescut dovedeşte în mod indiscutabil forţa acestor tendinţe, arată că

www.dacoromanica.ro

ele îşi au rădăcinile adînc înfipte în întreaga structură economică a Rusiei.

Menşikov, colaborator la „Novoe Vremea", a exprimat această legătură între reforma ţărănească şi evenimentele care au avut loc în trecutul apropiat în următoarea tiradă originală: „Anul 1861 nu a putut să preîntîmpine anul 1905, aşa că ce rost are să facem zarvă în jurul *măreţiei* unei reforme care a eşuat atît de jalnic?" („Novoe Vremea" nr. 12 512 din 11 ianuarie, „O aniversare fără rost").

În aceste rînduri, Menşikov a atins, fără să vrea, o problemă istorică-ştiinţifică extrem de interesantă, în primul rînd problema raportului dintre reformă şi revoluţie în general şi, în al doilea rînd, a legăturii, a dependenţei, a înrudirii orientărilor, a aspiraţiilor, a tendinţelor social-istorice din 1861 cu cele din 1905—1907.

Fără îndoială, noţiunea de reformă este opusă noţiunii de revoluţie; dacă această opoziţie este dată uitării, dacă este dată uitării linia de demarcaţie care desparte aceste două noţiuni, se ajunge întotdeauna la cele mai grave greşeli în toate aprecierile istorice. Dar această opoziţie nu este absolută, această linie de demarcaţie nu este o linie trasată o dată pentru totdeauna, ci o linie care se schimbă, e mobilă şi pe care trebuie să ştim s-o definim în fiecare caz concret în parte. Reforma din 1861 a rămas numai o reformă din cauza extremei slăbiciuni, inconştienţe, fărîmiţări a acelor elemente sociale ale căror interese reclamau transformări.

De aceea în această reformă trăsăturile iobăgiste au fost atît de puternice, de aceea conţine ea atît de multe elemente scandalos de birocratice, de aceea a adus ea ţărănimii asemenea calamităţi nemaipomenite. Ţărănimea noastră a suferit mult mai mult de pe urma insuficientei dezvoltări a capitalismului decît de pe urma capitalismului.

Dar această reformă, care a rămas reformă din cauza slăbiciunii unor anumite elemente sociale, a creat, cu toate barierele şi obstacolele ce i se puneau în cale, condiţii

www.dacoromanica.ro

pentru dezvoltarea continuă a acestor elemente, condiţii care au lărgit baza pe care s-a manifestat vechea contradicţie, care au lărgit cercul grupurilor, păturilor, claselor populaţiei în măsură să contribuie conştient la „manifestarea" acestor contradicţii. De aceea rezultatul a fost că reprezentanţii tendinţei democratice, care în reforma din 1861 erau conştient ostili liberalismului şi care păreau atunci (şi mult timp după aceea) elemente izolate, lipsite de rădăcini, *s-au dovedit* în fapt că au „rădăcini" incomparabil mai adînci atunci cînd s-au copt contradicţiile aflate în 1861 în stare aproape embrionară. Participanţii la reforma din 1861, care o priveau * din punct de vedere reformist, s-au dovedit a avea „rădăcini" mai adînci decît reformiştii liberali. Istoria va păstra pentru totdeauna amintirea celor dintîi ca a unor oameni înaintaţi ai epocii, iar a celorlalţi ca a unor oameni inconsecvenţi, lipsiţi de caracter, neputincioşi în faţa forţelor vechiului care şi-a trăit traiul.

În teoriile lor, narodnicii au propovăduit întotdeauna, începînd din 1861 (iar predecesorii lor au făcut-o încă înainte de 1861) şi mai tîrziu, timp de peste o jumătate de veac, o *altă* cale pentru Rusia, *adică o cale necapitalistă*. Istoria a infirmat întru totul această teză greşită a lor. Istoria a dovedit întru totul, iar evenimentele din 1905—1907 şi acţiunile diferitelor clase ale societăţii ruse în această perioadă au confirmat în mod deosebit de concret că Rusia se dezvoltă pe o cale capitalistă şi că o altă cale de dezvoltare a ei nu poate exista. Dar ar fi un prost marxist cel care din această istorie de o jumătate de veac nu ar fi învăţat pînă acum în ce a constat însemnătatea *reală* a acestor tendinţe, îmbrăcate într-o ideologie greşită şi manifestate timp de o jumătate de veac, de a realiza o „altă" cale pentru patrie.

Din compararea anului 1861 cu anii 1905—1907 reiese cum nu se poate mai limpede că însemnătatea istorică *reală* a ideologiei narodniciste a constat în opunerea a *două* căi de dezvoltare *capitalistă*: o cale care adaptează Rusia nouă, capitalistă, la cea veche, care o subordonează

* Probabil că aici s-a strecurat o greşeală de tipar; după sens ar fi trebuit să fie: „care nu priveau". — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

pe prima celei de-a doua, care încetineşte mersul dezvoltării, şi cealaltă cale, care înlocuieşte vechiul cu noul, care înlătură complet piedicile perimate din drumul nou-lui, care grăbeşte mersul dezvoltării. Programele cadeţilor şi ale trudovicilor, ca programe, primul al liberalilor, cel de-al doilea al democraţilor, *ambele* fiind inconsecvente, uneori confuze şi inconştiente, constituie o expresie pregnantă a acestei dezvoltări a unor căi *reale*, ambele aflate *în cadrul* capitalismului, care se înfăptuiesc neabătut de mai bine de o jumătate de veac.

Şi epoca actuală ne impune deosebit de stăruitor să înţelegem limpede condiţiile şi ale unei căi, şi ale celeilalte, să ne facem o idee limpede despre cele două tendinţe din 1861 şi despre dezvoltarea lor ulterioară. Noi trăim o nouă schimbare a întregii structuri a statului rus, un *nou pas* pe calea transformării lui în monarhie burgheză. Acest nou pas, tot atît de nesigur, tot atît de şovăielnic, tot atît de nereuşit, tot atît de neconsistent ca şi cel dinainte, pune în faţa noastră probleme vechi. Problema care din cele două căi de dezvoltare capitalistă a Rusiei va determina definitiv orînduirea burgheză a acesteia, istoria nu a rezolvat-o încă : forţele obiective de care depinde rezolvarea acestei probleme încă nu s-au epuizat. Nu putem prevedea în ce fel va fi rezolvată această problemă înainte de a cunoaşte experienţa tuturor fricţiunilor, ciocnirilor, conflictelor, care constituie viaţa societăţii. Nu putem prevedea dinainte care va fi rezultanta celor două tendinţe care se manifestă începînd din 1861. Dar putem — şi trebuie — să ajungem la o înţelegere clară a celor două tendinţe, să obţinem ca marxiştii (şi aceasta este una dintre sarcinile lor, în calitate de „hegemoni", în haosul dezorientării, destrămării, scepticismului şi ploconirii în faţa succesului de moment) să influenţeze prin activitatea lor această rezultantă, dar nu printr-un minus (cum este lichidatorismul şi, în general, tîrîrea neputincioasă în coada unor tendinţe decadente), ci printr-un plus, apărînd interesele evoluţiei în ansamblu, interesele ei fundamentale şi esenţiale.

www.dacoromanica.ro

Reprezentanţii tendinţei democratice înaintează spre ţelul lor şovăind în permanenţă şi ajungînd la o stare de dependenţă faţă de liberalism. Una dintre principalele sarcini istorice ale marxismului din Rusia este de a contracara aceste şovăieli, a lichida această stare de dependenţă.

„Mîsl" nr. 3 din februarie 1911
Semnat : V. I l i n

Se tipăreşte după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

„REFORMA ŢĂRĂNEASCĂ“ ŞI REVOLUŢIA PROLETARĂ-ŢĂRĂNEASCĂ

Aniversarea, de care s-a temut atît de mult monarhia domnilor Romanovi şi care a servit drept prilej de îndoioşare atît de sentimentală liberalilor ruşi, a avut loc. Guvernul ţarist a sărbătorit-o prin difuzarea intensă „în popor“ a unor broşuri ultrareacţionare consacrate aniversării şi editate de „Clubul naţional“, prin arestarea în masă a tuturor celor „suspecţi“, prin interzicerea întrunirilor în cadrul cărora era de aşteptat că se vor rosti cuvîntări care să aducă cît de cît a cuvîntări democratice, prin amendarea şi înăbuşirea ziarelor, prin persecutarea cinematografelor „subversive“.

Liberalii au sărbătorit aniversarea vărsînd iarăşi lacrimi fără sfîrşit în legătură cu necesitatea unui „al doilea 19 februarie“ („Vestnik Evropî“ [80]), exprimîndu-şi sentimentele lor de supuşi credincioşi (în „Reci“ portretul ţarului a apărut la loc de frunte), expunîndu-şi amărăciunea cetăţenească pe care o încearcă în legătură cu şubrezenia „constituţiei“ ţării, cu „sfărîmarea nefastă“ a „străvechilor rînduieli agrare“ prin politica agrară a lui Stolîpin etc. etc.

În rescriptul adresat lui Stolîpin, Nicolaie al II-lea a declarat că politica agrară stolîpinistă — adică politica prin care pămîntul ţărănesc a fost lăsat pradă unui mănunchi de lipitori, chiaburi, ţărani înstăriţi, iar satul a fost dat pe mîna moşierilor iobăgişti — nu este altceva decît o încununare a „marii reforme“ de la 19 februarie 1861.

www.dacoromanica.ro

Și trebuie să recunoaștem că Nicolaie Sîngerosul, primul moșier din Rusia, este mai aproape de adevărul istoric decît sentimentalii noștri liberali. Primul moșier și cel mai mare iobăgist a înțeles — mai exact: din poveștele Consiliului nobilimii unite și-a însușit — adevărul luptei de clasă că „reformele" înfăptuite de iobăgiști nu pot fi altfel, prin întregul lor caracter, decît iobăgiste, nu pot să nu fie însoțite de un regim de violență sub toate formele. Cadeții noștri, și liberalii noștri în general, se tem de mișcarea revoluționară a maselor, singura în stare să șteargă de pe fața pămîntului pe moșierii iobăgiști și puterea absolută de care se bucură ei în statul rus; iar această teamă îi împiedică să înțeleagă adevărul că, atîta timp cît iobăgiștii nu sînt răsturnați, nici un fel de reforme — și mai ales reformele agrare — nu sînt posibile decît în formă iobăgistă, cu caracter și mod de aplicare iobăgist. Să te temi de revoluție, să visezi la reforme și să te lamentezi că în fapt „reformele" sînt înfăptuite de iobăgiști în mod iobăgist este culmea josniciei și a mărginirii. Are mult mai multă dreptate și mult mai bine îl învață minte pe poporul rus Nicolaie al II-lea, care în mod concret „dă" oamenilor să aleagă: „reforme" iobăgiste sau revoluție populară care să-i răstoarne pe iobăgiști.

Reforma de la 19 februarie 1861 a fost o reformă iobăgistă, pe care liberalii noștri pot s-o înfrumusețeze și s-o prezinte drept „pașnică" numai fiindcă *mișcarea* revoluționară din Rusia era pe atunci slabă, aproape inexistentă, iar în rîndurile maselor asuprite nu exista încă o *clasă* revoluționară. Ucazul din 9 noiembrie 1906 și legea din 14 iunie 1910 sînt reforme iobăgiste cu un conținut burghez, ca și reforma din 1861, dar liberalii *nu* o *pot* prezenta drept „pașnică", nu pot s-o înfrumusețeze atît de ușor (deși acum încep în „Russkaia Mîsl", de pildă, să facă acest lucru), deoarece, dacă revoluționarii izolați din 1861 pot fi uitați, nu poate fi uitată revoluția din 1905. În 1905 s-a născut în Rusia o *clasă* revoluționară, proletariatul, care a știut să ridice și masa țărănească la o

www.dacoromanica.ro

mişcare ţărănească. Iar atunci cînd într-o ţară oarecare s-a născut o clasă revoluţionară, ea nu poate fi reprimată prin nici un fel de persecuţii; ea poate pieri numai o dată cu pieirea întregii ţări, ea poate muri numai învingînd.

Să ne reamintim principalele trăsături ale reformei ţărăneşti din 1861. Faimoasa „eliberare" a constituit cea mai neruşinată jefuire a ţăranilor, un şir de violenţe, o adevărată batjocură la adresa lor. Cu prilejul „eliberării", în guberniile cu cernoziom s-a răşluit din pămîntul ţărănesc *mai mult* de o cincime. În unele gubernii s-a răşluit de la ţărani, li s-a răpit pînă la o treime, pe alocuri chiar două cincimi din pămîntul ţărănesc. Cu prilejul „eliberării", pămînturile ţărăneşti s-au delimitat de cele moşiereşti în aşa fel, încît ţăranii erau mutaţi pe „nisipişuri", iar pămînturile moşiereşti intrau ca o pană în cele ţărăneşti, pentru ca nobililor boieri să le fie mai uşor să aservească pe ţărani şi să le dea pămîntul în arendă la preţuri cămătăreşti. Cu prilejul „eliberării", ţăranii au fost obligaţi „să răscumpere" propriile lor pămînturi şi au fost prădaţi, fiind puşi să plătească *de două şi de trei ori* preţul real al pămîntului. În general, întreaga „epocă a reformelor" din deceniul al 7-lea l-a lăsat pe ţăran într-o stare de mizerie, de abrutizare, de înapoiere, de subordonare faţă de moşierii iobăgişti şi în materie de justiţie, şi în administraţie, şi în şcoală, şi în zemstve.

„Marea reformă" a fost o reformă iobăgistă, şi nu a putut fi altfel, întrucît a fost înfăptuită de iobăgişti. Dar ce forţă i-a determinat să înfăptuiască reforma? Forţa dezvoltării economice, care a antrenat Rusia pe calea capitalismului. Moşierii iobăgişti nu puteau împiedica creşterea schimbului de mărfuri dintre Rusia şi Europa, nu puteau menţine vechile forme ale economiei care se prăbuşeau. Războiul Crimeii a dezvăluit putreziciunea şi neputinţa Rusiei iobage. „Răzmeriţele" ţărăneşti, care înainte de eliberare luau o amploare tot mai mare cu fiecare deceniu ce trecea, l-au făcut pînă şi pe Alexandru

www.dacoromanica.ro

al II-lea, primul moşier, să-şi dea seama că e mai bine să înfăptuiască eliberarea *de sus* decît să aştepte să fie răsturnat *de jos*.

„Reforma ţărănească" a fost o reformă burgheză pe care au înfăptuit-o iobăgiştii. A fost un pas pe calea transformării Rusiei într-o monarhie burgheză. Conţinutul reformei ţărăneşti era burghez, şi acest conţinut ieşea cu atît mai puternic la iveală, cu cît se răşluiau *mai puţin* pămînturile ţărăneşti, cu cît erau despărţite *mai complet* de cele moşiereşti, cu cît era *mai mic* tributul plătit iobăgiştilor (adică „răscumpărarea"), cu cît ţăranii dintr-un loc sau altul îşi organizau viaţa *mai liber* de înrîurirea şi de apăsarea iobăgiştilor. *În măsura în care* ţăranul se smulgea de sub puterea moşierului iobăgist, *în aceeaşi măsură* el se subordona puterii banului, ajungea în condiţiile producţiei de mărfuri, devenea dependent de capitalul care lua naştere. Iar după 1861 dezvoltarea capitalismului în Rusia s-a desfăşurat într-un asemenea ritm, încît în cîteva decenii s-au săvîrşit transformări a căror înfăptuire s-a prelungit în unele ţări vechi din Europa de-a lungul unor secole întregi.

Faimoasa luptă dintre iobăgişti şi liberali, prezentată în mod atît de exagerat şi în culori atît de trandafirii de istoricii noştri liberali şi liberali-narodnici, a fost o luptă *în rîndurile* claselor dominante, în cea mai mare parte *în rîndurile moşierilor* o luptă care se ducea *exclusiv* pentru mărimea şi forma *concesiilor*. Liberalii, ca şi iobăgiştii, se situau pe poziţiile recunoaşterii proprietăţii şi puterii moşierilor, condamnînd cu indignare orice idei revoluţionare cu privire la *desfiinţarea* acestei proprietăţi, cu privire la *completa răsturnare* a acestei puteri.

Nu se putea ca aceste idei revoluţionare să nu frămînte spiritele ţăranilor iobagi. Şi dacă veacurile de robie au abrutizat şi au îndobitocit în aşa măsură masele ţărăneşti, încît în timpul reformei ele nu au fost capabile de altceva decît de răscoale răzleţe, fărîmiţate, mai curînd „răzmeriţe" neîndrumate de o conştiinţă politică, totuşi încă în acea perioadă existau în Rusia revoluţionari care se situau de partea ţărănimii şi care îşi dădeau seama de toată îngustimea, de întreg caracterul mizer al fai-

www.dacoromanica.ro

moasei „reforme țărănești", de întreg caracterul ei iobăgist. În fruntea acestor revoluționari, pe atunci foarte puțini la număr, se afla N. G. Cernîșevski.

19 februarie 1861 a marcat începutul unei Rusii noi, burgheze, care s-a dezvoltat din epoca feudală. Liberalii din deceniul al 7-lea și Cernîșevski sînt reprezentanții celor două tendințe istorice, ai celor două forțe istorice care de atunci și pînă în zilele noastre determină deznodămîntul luptei pentru Rusia nouă. Iată de ce, la a 50-a aniversare a reformei de la 19 februarie, proletariatul conștient trebuie să-și dea cît mai bine seama de esența acestor două tendințe și de raportul dintre ele.

Liberalii au vrut „să elibereze" Rusia „de sus", fără să desființeze nici monarhia țarului, nici proprietatea moșierilor asupra pămîntului, nici puterea lor, ci numai îmboldindu-i să facă „concesii" spiritului vremii. Liberalii au fost și sînt ideologii burgheziei, care nu se poate împăca cu iobăgia, dar se teme de revoluție, se teme de mișcarea maselor, care ar putea răsturna monarhia și nimici puterea moșierilor. De aceea liberalii se limitează la „lupta pentru reforme", la „lupta pentru drepturi", adică la împărțirea puterii între iobăgiști și burghezie. Nici un fel de alte „reforme" în afară de cele înfăptuite de iobăgiști, nici un fel de alte „drepturi" în afară de cele îngrădite de bunul plac al iobăgiștilor *nu se pot* realiza în condițiile unui asemenea raport de forțe.

Cernîșevski a fost un socialist utopist, care visa trecerea la socialism prin intermediul vechii obști țărănești, semifeudale; în deceniul al 7-lea al secolului trecut, el nu vedea și nu putea să vadă că numai dezvoltarea capitalismului și a proletariatului poate crea condițiile materiale și forța socială necesare pentru înfăptuirea socialismului. Dar Cernîșevski n-a fost numai un socialist utopist, el a fost și un democrat revoluționar care a știut să exercite influență în spirit revoluționar asupra tuturor evenimentelor politice ale epocii sale, care a propagat, trecînd peste obstacolele și barierele cenzurii, ideea revoluției țărănești, ideea luptei maselor pentru răsturnarea tuturor vechilor autorități. Despre „reforma țărănească" din 1861, pe care liberalii au căutat la început s-o prezinte în culori tran-

www.dacoromanica.ro

dafirii, iar mai tîrziu au ridicat-o chiar în slăvi, el a spus că este o *mîrșăvie*, căci vedea limpede caracterul ei iobăgist, vedea limpede că țăranii sînt jupuiți de vii de către domnii eliberatori liberali. Despre liberalii din deceniul al 7-lea al secolului trecut, Cernîșevski a spus că sînt *„niște flecari, fanfaroni și prostănaci"* [81], căci pentru el teama acestora de revoluție, lipsa lor de caracter și slugărnicia față de puternicii zilei era limpede.

Aceste două tendințe istorice s-au dezvoltat în decursul jumătății de veac care s-a scurs de la 19 februarie, și deosebirea dintre ele devenea tot mai limpede, mai pronunțată, mai categorică. Creșteau forțele burgheziei liberale-monarhiste care propovăduiau limitarea la activitatea „culturală" și care se temeau de organizațiile revoluționare ilegale. Creșteau forțele democrației și ale socialismului, la început contopite într-o ideologie utopică și în lupta intelectualilor narodovoliști și a narodnicilor revoluționari, iar în ultimul deceniu al secolului trecut începînd să se despartă pe măsură ce se înfăptuia trecerea de la lupta revoluționară a teroriștilor și a propagandiștilor izolați la lupta claselor revoluționare înseși.

În deceniul premergător revoluției, între 1895 și 1904, constatăm acțiuni fățișe și creșterea necontenită a masei proletare, creșterea luptei greviste, creșterea agitației social-democrate în rîndurile muncitorilor, creșterea organizării, a partidului social-democrat. În urma avangărzii socialiste a proletariatului a început, mai ales după 1902, și țărănimea democrat-revoluționară să pornească la lupta de masă.

Cele două tendințe, care în 1861 abia se schițau în viață, abia-abia se conturau în literatură, în cursul revoluției din 1905 s-au dezvoltat, au crescut, și-au găsit expresia în mișcarea *maselor*, în lupta dusă între *partide* pe tărîmurile cele mai diferite, în presă, la mitinguri, în asociații, în greve, în insurecție, în Dumele de stat.

Burghezia liberală-monarhistă a creat partidul cadeților și partidul octombriștilor, care la început (pînă în vara anului 1905) făceau casă bună în cadrul mișcării unice a zemstvelor, mișcare cu caracter liberal, iar apoi s-au

www.dacoromanica.ro

statornicit ca partide distincte care îşi făceau (şi îşi fac şi în prezent) o concurenţă înverşunată unul altuia, căutînd să scoată în relief unul „*ipostaza*“ sa liberală, celălalt cea monarhistă, dar care erau întotdeauna de acord în ceea ce priveşte esenţialul, adică reprobarea revoluţionarilor, defăimarea insurecţiei din decembrie şi ploconirea în faţa foii de viţă „constituţionale“ a absolutismului ca în faţa unui stindard. Ambele partide s-au situat şi continuă să se situeze pe poziţii „riguros constituţionale“, adică se limitează la acel cadru de activitate pe care l-a putut crea clica ultrareacţionară a ţarului şi a iobăgiştilor, fără să-şi cedeze puterea, fără să lase să le scape din mîini absolutismul lor, fără să sacrifice nici un bănuţ din veniturile lor de proprietari de sclavi, „consfinţite de veacuri“, sau cel mai neînsemnat privilegiu din drepturile lor „onest cîştigate“.

Tendinţa democratică şi cea socialistă s-au despărţit de tendinţa liberală şi s-au delimitat între ele. Proletariatul s-a organizat şi a acţionat separat de ţărănime, unindu-se în jurul partidului său muncitoresc social-democrat. Ţărănimea a fost incomparabil mai slab organizată în revoluţie, acţiunile ei au fost cu mult mai fărîmiţate, mai slabe, nivelul conştiinţei ei era cu mult mai scăzut, iar iluziile monarhiste (ca şi cele constituţionaliste, indisolubil legate de ele) adeseori îi paralizau energia, o făceau dependentă de liberali, uneori chiar de ultrareacţionari, dădeau naştere în rîndurile ei la visări deşarte despre „pămîntul lui dumnezeu“, în locul unui asalt împotriva nobililor-proprietari funciari, cu scopul de a desfiinţa complet această clasă. Totuşi, în general, ţărănimea, ca masă, a luptat tocmai împotriva moşierilor, a avut o atitudine revoluţionară şi, în toate Dumele — chiar şi în cea de-a treia, cu reprezentanţa ei deformată în favoarea iobăgiştilor —, a creat grupuri trudovice, care, cu toate frecventele lor şovăieli, reprezentau adevărata democraţie. Cadeţii şi trudovicii din anii 1905—1907 au exprimat în mişcarea de masă şi au precizat din punct de vedere politic poziţiile şi tendinţele burgheziei: ale burgheziei

www.dacoromanica.ro

liberal-monarhiste, pe de o parte, și ale burgheziei democrat-revoluționare, pe de altă parte.

Anul 1861 a dat naștere anului 1905. Caracterul iobăgist al primei „mari" reforme burgheze a creat greutăți în calea dezvoltării, a condamnat pe țărani la mii de chinuri dintre cele mai grele și mai amare, dar nu a putut schimba direcția dezvoltării, nu a putut preîntîmpina revoluția burgheză din 1905. Reforma din 1861 a amînat deznodămîntul, deschizînd o anumită supapă, dînd posibilitate capitalismului să se dezvolte întrucîtva, dar nu a putut înlătura deznodămîntul inevitabil, care s-a produs în 1905 pe un tărîm incomparabil mai larg, prin asaltul maselor împotriva absolutismului țarului și a moșierilor iobăgiști. Reforma înfăptuită de iobăgiști în epoca unei totale înapoieri a maselor asuprite a dat naștere revoluției în momentul în care în rîndurile acestor mase s-au maturizat elementele revoluționare.

Duma a III-a și politica agrară a lui Stolîpin reprezintă a doua reformă burgheză înfăptuită de iobăgiști. Dacă 19 februarie 1861 a constituit primul pas pe *calea* transformării absolutismului pur iobăgist în monarhie burgheză, perioada 1908—1910 ne înfățișează al doilea pas și mult mai serios *pe aceeași cale*. Au trecut aproape 4 ani și jumătate de cînd a fost dat ucazul din 9 noiembrie 1906, au trecut mai bine de 3 ani și jumătate de la 3 iunie 1907, și acum nu numai burghezia cadetă, ci în mare măsură și cea octombristă se conving că „constituția" de la 3 iunie și politica agrară de la 3 iunie au suferit „un eșec". „Cel mai de dreapta dintre cadeți", cum s-a spus pe bună dreptate mai deunăzi despre semioctombristul Maklakov, a fost pe deplin întemeiat să declare la 25 februarie în Duma de stat, în numele cadeților și al octombriștilor, că „în prezent elementele de centru din țară, care doresc mai mult decît orice o pace trainică, care se tem de o nouă revărsare a valului revoluționar, sînt nemulțumite". Lozinca generală este una singură: „Toată lumea spune — continuă d-l Maklakov — că, dacă vom merge mai departe pe calea pe care sîntem conduși, vom ajunge la o a doua revoluție".

www.dacoromanica.ro

Lozinca generală a burgheziei cadete-octombriste din primăvara anului 1911 constituie o confirmare a justeţii aprecierii cu privire la situaţia politică, făcută de partidul nostru în rezoluţia conferinţei din decembrie 1908. „Factorii principali ai vieţii economice şi politice care au provocat revoluţia din 1905 — se spune în această rezoluţie — continuă să acţioneze, şi în această situaţie economică şi politică în mod inevitabil se coace o nouă criză revoluţionară".

Nu de mult Menşikov, unul dintre scribii plătiţi ai guvernului ţarist ultrareacţionar, a declarat în „Novoe Vremea" că reforma din 19 februarie „a suferit un eşec lamentabil", deoarece „anul 1861 nu a putut să preîntîmpine anul 1905". În prezent, avocaţii şi parlamentarii plătiţi ai burgheziei liberale declară că „reformele" din 9 noiembrie 1906 şi din 3 iunie 1907 au dat greş deoarece aceste „reforme" *duc* la o a doua revoluţie.

Cele două declaraţii, ca şi întreaga istorie a mişcării revoluţionare şi a celei liberale din perioada 1861—1905, oferă un material cît se poate de interesant pentru lămurirea foarte importantei probleme a raportului dintre reformă şi revoluţie, a rolului reformiştilor şi revoluţionarilor în lupta socială.

Adversarii revoluţiei, unii cu ură şi cu scrîşnete de dinţi, alţii cu durere şi tristeţe, recunosc că „reformele" din anii 1861 şi 1907—1910 au suferit un eşec pentru că ele nu pot preîntîmpina revoluţia. La această recunoaştere, social-democraţia, reprezentanta singurei clase consecvent revoluţionare din zilele noastre, răspunde: revoluţionarii au jucat un foarte mare rol istoric în lupta socială şi în toate crizele sociale, *chiar şi atunci* cînd aceste crize nu duceau în mod direct decît la jumătăţi de reforme. Revoluţionarii sînt conducătorii forţelor sociale care făuresc toate transformările; reformele sînt un produs accesoriu al luptei revoluţionare.

Revoluţionarii din 1861 au rămas izolaţi şi în aparenţă au suferit o înfrîngere totală. În realitate însă tocmai ei au fost marii militanţi ai acestei epoci, şi cu cît ne depărtăm mai mult de ea, cu atît măreţia lor ne apare mai

www.dacoromanica.ro

limpede, cu atît meschinăria, spiritul mărginit al reformiştilor liberali din acea vreme ne apar mai evidente.

În aparenţă, clasa revoluţionară din anii 1905—1907, proletariatul socialist, a suferit o înfrîngere totală. Şi monarhiştii liberali, şi lichidatorii din rîndurile pseudomarxiştilor au împuiat urechile lumii întregi cu urletele lor că proletariatul socialist a mers „prea departe", că s-a dedat la „excese", că s-a lăsat tîrît de „stihia luptei de clasă", că a fost ademenit de ideea funestă a „hegemoniei proletariatului" etc. etc. În realitate, „vina" proletariatului a constat numai în aceea că nu a mers destul de departe, dar această „vină" este justificată de starea forţelor sale din acea vreme şi răscumpărată prin neîntrerupta activitate revoluţionară social-democrată desfăşurată în epoca celei mai înverşunate reacţiuni, prin lupta necontenită împotriva tuturor manifestărilor reformismului şi oportunismului. În realitate, tot ce a fost cucerit de la duşmani, tot ce au trainic aceste cuceriri, totul a fost cucerit şi se menţine numai în măsura în care lupta revoluţionară este puternică şi vie pe toate tărîmurile activităţii proletare. În realitate, numai proletariatul a apărat pînă la capăt democratismul consecvent, demascînd toată şubrezenia liberalismului, smulgînd ţărănimea de sub influenţa acestuia, ridicîndu-se cu un curaj eroic la insurecţia armată.

Nimeni nu poate prezice în ce măsură se vor săvîrşi transformările cu adevărat democratice în Rusia în epoca revoluţiilor ei burgheze, dar nu încape nici urmă de îndoială că *numai* lupta revoluţionară a proletariatului va determina gradul la care vor ajunge aceste transformări şi succesul pe care îl vor avea. Între „reformele" iobăgiste în spirit burghez şi revoluţia democratică condusă de proletariat pot exista numai şovăielile neputincioase, lipsite de caracter şi lipsite de principii ale liberalismului şi ale reformismului oportunist.

Aruncînd o privire generală asupra istoriei Rusiei din ultima jumătate de veac, asupra anilor 1861 şi 1905, nu putem decît să repetăm cu şi mai multă convingere cuvin-

www.dacoromanica.ro

tele rezoluţiei noastre de partid: „Ţelul luptei noastre este, ca şi pînă acum, răsturnarea ţarismului, cucerirea puterii politice de către proletariat, care se sprijină pe păturile revoluţionare ale ţărănimii şi care săvîrşeşte revoluţia burghezo-democratică pe calea convocării unei Adunări constituante a întregului popor şi a creării unei republici democrate“ [82].

„Soţial-Demokrat“ nr. 21—22 din 19 martie (1 aprilie) 1911

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DISTRUGĂTORII PARTIDULUI ÎN ROLUL DE „DISTRUGĂTORI AI LEGENDELOR"

Exact un an în urmă, Organul Central al partidului nostru a publicat următoarea scrisoare, de importanţă cardinală, adresată de Biroul din Rusia al C.C. Biroului din străinătate al C.C. :

„...Noi (adică Biroul din Rusia al C.C.) i-am invitat pe tovarăşii Mihail, Roman şi Iuri să se apuce de treabă, dar am primit din partea lor un răspuns în care se spune că ei socotesc dăunătoare nu numai hotărîrile plenarei, dar chiar şi existenţa Comitetului Central. Pentru acest motiv, ei nu vor să vină nici măcar la şedinţa de cooptare" *.

Situaţia era cum nu se poate mai limpede. Mihail, Roman şi Iuri sînt nişte renegaţi făţişi ; ei consideră că „diplomaţia" şi manevrele în spiritul ziarului „Golos" sînt inutile şi declară *pe faţă* că au rupt cu partidul nostru. S-au ciocnit două „tactici" : una — a lui Martov, Dan & Co. — care constă în descompunerea dinăuntru a „vechiului" partid, în menţinerea partidului într-o stare morbidă pînă cînd se vor întări „social-democraţii" stolîpinişti — lichidatorii ; alta — a lui Potresov, Leviţki, Mihail, Roman, Iuri & Co. — care porneşte de la ideea că nu merită să-şi dea osteneala pentru a submina vechiul partid dinăuntru şi că trebuie să ajungă *imediat* la o ruptură făţişă cu P.M.S.D.R.

* Vezi *V. I. Lenin*, Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 221—222. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Publicarea declarației d-lor Mihail, Roman și Iuri a stricat grozav socotelile prietenilor și protectorilor lor de la „Golos Soțial-Demokrata". Dar nu se putea face nimic : Dan, Martov & Co. au fost nevoiți să continue să șteargă urmele, „pe de o parte" solidarizîndu-se cu cei trei renegați amintiți, iar „pe de altă parte" „delimitîndu-se" ușurel de ei. Martov a avut chiar curajul ca, *după 10 luni* de la publicarea declarației prin care cei trei prieteni ai săi se lepădau de partid, să le reproșeze acestor trei domni că procedează „ușuratic" (în penultimul număr, nr. 23, al ziarului „Golos")...

Dar iată că roata „istoriei" (a istoriei lichidatorismului) s-a mai întors o dată. O serie de împrejurări — în special riposta dată lichidatorismului de către unele grupuri social-democrate care acționează pe o arenă deschisă — i-a făcut pe d-nii Potresov, Levițki, Mihail, Roman & Co. să-și mai potolească zelul și să se apropie de „tactica" „înțeleaptă" și mai prudentă a ștergerii urmelor à la Dan și Martov. Această împrejurare a făcut posibilă și apariția — *după un an!* — a „dezmințirii" documentului susmenționat.

Nici nu mai e nevoie să spunem că „dezmințirea" apărută în „Golos" (sub titlul sforăitor : „O legendă distrusă") *este numai minciună de la un capăt la altul.* Se pretinde că cei trei renegați amintiți au refuzat „oficial" să facă parte din C.C. sau să vină măcar la ședința de cooptare numai „din motive personale". Și de-abia „mai tîrziu, într-o convorbire *particulară* (dar absolut „particulară"), i-am împărtășit (adică reprezentantului C.C. [83]) o seamă de considerente (de data aceasta cu caracter politic) care ne-au silit (adică pe Roman, Mihail și Iuri) să adoptăm o atitudine negativă față de propunerea ce ni s-a făcut".

Așadar, punctul 1 din „dezmințire" : declarația la care s-a referit O.C. a fost făcută numai „într-o convorbire particulară", după ce ținuta oficială a fost dezbrăcată. Nu-i așa că această excepțională „circumstanță atenuantă" schimbă radical situația ?...

Dar ce au declarat domnii Mihail, Roman și Iuri, *după propria lor afirmație*, în această „convorbire particulară" ? Ei nu au spus că hotărîrile C.C. sînt dăunătoare, ei și-au

www.dacoromanica.ro

permis, vedeţi dv., numai să remarce că „*drumul indicat de plenară nu întăreşte, ci slăbeşte poziţia C.C.*“, că folosirea posibilităţilor legale pe care C.C. a recomandat-o partidului „*se reducea şi se reduce la distrugerea organizaţiilor muncitoreşti legale*“, că primul pas făcut de C.C. (publicarea rezoluţiei cu privire la conferinţa partidului) pe această cale a şi „*oferit guvernului un pretext*“ pentru a distruge organizaţiile muncitoreşti. Nu este aşa că aceasta e cu totul altceva decît afirmaţia făcută de reprezentantul C.C. potrivit căreia cei trei lichidatori din rîndurile candidaţilor de la Londra „consideră că imixtiunea C.C. în procesul spontan al grupării forţelor social-democrate în organizaţiile legale este ca o smulgere a fătului din pîntecele mamei în a doua lună de gestaţie“ ? Halal „dezminţire“ !

Apoi ei nu au spus nicidecum că existenţa C.C. este dăunătoare, doamne păzeşte ! Ei nu au făcut decît să formuleze, desigur în mod cu totul „particular“, ideea că ar fi mult mai bine dacă în locul C.C. ar exista „un grup de iniţiativă“, căruia „nimeni să nu-i ceară legitimaţie“ (adică legitimaţia *de partid*), aşa cum la timpul său nimeni nu a cerut-o (adică „legitimaţia“) grupului „Iskra“ şi „Zarea“ * [84]. Principala acuzaţie a fost „respinsă“ de Mihail, Roman şi Iuri aproape cu acelaşi succes cu care colegul lor Igorev „a respins“ acuzaţiile de complot împotriva C.C. şi a partidului, pe care i le-au adus acestui Igorev tovarăşii menşevici-partiiţi Plehanov şi A. Moskovski... Este nevoie, vedeţi dv., nu de un C.C., ci de „un grup de iniţiativă“ de felul „grupului «Iskra» şi «Zarea»“. Bineînţeles, grupul „Iskra“ şi „Zarea“ a fost un grup social-democrat revoluţionar, pe cînd d-nii Mihail, Roman şi Iuri au nevoie de un grup de iniţiativă lichidatorist. Dar acum nu despre aceasta este vorba, ci despre faptul că cei trei aliaţi ai lui Martov şi Dan, *după cum spun chiar ei*, au propus să fie înlocuit C.C. cu un grup de iniţiativă particular, căruia nimeni să nu-i poată cere acea dispreţuită „legitimaţie“ şi care să aibă mînă liberă în materie de „lichidare“. Au „dezminţit“, nu glumă !...

* Vezi „Golos“, supliment la nr. 24, pag. 3.

www.dacoromanica.ro

Un „pivot" al acestei „dezminţiri" a lui Roman, Mihail şi Iuri mai e şi povestea că reprezentantul C.C., invitîndu-i să vină „măcar la o singură adunare" a colegiului, a căutat să-i ademenească spunînd că el (adică reprezentantul C.C.) şi alţi „bolşevici din Rusia" sînt animaţi de dorinţa de „a se elibera de sub influenţa dominantă a cercului leninist". Redacţia ziarului „Golos" savurează cu o deosebită satisfacţie această declaraţie a unui bolşevic din Rusia, *transmisă de cei trei lichidatori*, în speranţa că prin aceasta va putea justifica pe cineva sau ceva. Dar domnii „golosişti" s-au încurcat în mod vădit şi vorbesc ei înşişi *împotriva* lor. Căci, daţi-ne voie, stimabili redactori de la „Golos", *să admitem* că bolşevicul care s-a prezentat la prietenii dv. în numele C.C. a fost adversar a ceea ce dv. numiţi „cerc leninist". *Cu atît mai rău pentru dv.* Deoarece tocmai acest bolşevic este cel care a scris scrisoarea cu privire la lepădarea de partid a celor trei prieteni ai dv. pe care am publicat-o în O.C. nr. 12. Dacă acest bolşevic nu este partizan al „cercului" pe care dv. îl numiţi „leninist", înseamnă că din punctul dv. de vedere mărturia lui trebuie să fie cu atît mai imparţială. *Să admitem* că membrii C.C. care v-au invitat au fost adversari ai „cercului leninist" * ; înseamnă că, din punctul dv. de vedere, vina celor trei lichidatori, care chiar în condiţii atît de favorabile pentru ei nu au vrut să facă parte din C.C., trebuie să fie cu atît mai gravă. Ce s-a întîmplat cu d-nii „golosişti" ? De obicei ei şterg urmele... mai abil. Nu prea v-aţi priceput, domnilor, s-o aduceţi din condei ! E mai stupid chiar decît „dezminţirile" „Biroului de informaţie" stolîpinist.

Nu v-a mers cu „dezminţirea" dv., d-lor „golosişti", aşa cum nu v-a mers cu ultimele dv. foi volante menite să provoace „zîzanii". Aţi vrut „să demonstraţi prea

* Unul alt „bolşevic din Rusia", membru al C.C., golosiştii îi fac următoarea imputare : el, vedeţi dv., ar fi „creat piedici în calea cooptării în C.C. a golosiştilor, declarînd că membrii bolşevici ai C.C.... vor accepta numai cooptarea candidaţilor care în prealabil vor semna o declaraţie că renunţă la «lichidatorism»". Membrul C.C. căruia golosiştii îi fac această teribilă imputare *nu poate* în prezent să răspundă personal d-lor *lichidatori* [85]. De aceea vom spune în locul lui : *dacă* ceea ce spuneţi despre el este adevărat, atunci, din punctul de vedere al partidului, el are perfectă dreptate şi a acţionat întru totul în spiritul plenarei.

www.dacoromanica.ro

mult" — să demonstraţi că social-democraţii ar fi cu toţii partinici — şi de aceea nu aţi demonstrat nimic. Gîndiţi-vă măcar un pic : ieri aţi scos foaia volantă a celor 58 (dintre aceşti 58 cîţi sînt făţarnici şi cîţi induşi în eroare ?), în care îi prezentaţi pe adversarii dv. („cercul leninist") ca pe nişte monştri între monştri, ca pe o „bandă" etc. Iar a doua zi, tot dv. (redacţia „Golos") publicaţi o foaie cu „un program de reforme" în care declaraţi : totul va merge de minune dacă în toate instituţiile centrale ale partidului noi (adică golosiştii) vom căpăta egalitate cu aceşti monştri, cu oameni care s-au făcut vinovaţi de o serie de „crime" etc. etc. Dar, domnilor, cînd acţionaţi „pentru binele partidului" şi cînd trageţi spuza pe turta dv. ? — în primul caz sau în cel de-al doilea ? — De aceste foi... parfumate ale ziarului „Golos", ca şi de suplimentele acestui ziar în care „totul e folosit", inclusiv otzoviştii de la Geneva care se intitulează „cercul ideologic al *bolşevicilor*", nici nu ar merita să pomenim dacă ele nu ar proiecta o lumină atît de puternică asupra întregii politici a golosiştilor...

Continuaţi, domnilor „distrugători ai legendelor", continuaţi ! Ne ajutaţi într-adevăr să distrugem o legendă : legenda că dv. aţi mai avea ceva comun cu social-democraţia revoluţionară.

„Soţial-Demokrat" nr. 21—22
din 19 martie (1 aprilie) 1911

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE STRUCTURA SOCIALĂ A PUTERII, PERSPECTIVE ŞI LICHIDATORISM

Problemele indicate în titlu ocupă, în ceea ce priveşte importanţa, unul dintre principalele locuri, dacă nu chiar primul, în sistemul de concepţii al marxistului dornic să se orienteze în realitatea care-l înconjură. Perioada dintre 1908 şi 1910 reprezintă, în mod neîndoios, o perioadă specifică. Structura socială a societăţii şi a puterii se caracterizează prin schimbări a căror lămurire este necesară, căci altfel nu se poate face nici un pas înainte în nici un domeniu de activitate socială. În funcţie de lămurirea acestor schimbări este problema perspectivelor, prin aceasta înţelegînd, fireşte, nu prezumţii goale cu privire la lucruri pe care nimeni nu le cunoaşte, ci tendinţele fundamentale ale dezvoltării economice şi politice, tendinţe a căror rezultantă hotărăşte viitorul apropiat al ţării, tendinţe care determină sarcinile, orientarea şi caracterul activităţii fiecărui militant conştient pe tărîm social. Iar această din urmă problemă, problema sarcinilor, a orientării şi a caracterului activităţii, este foarte strîns legată de problema lichidatorismului.

De aceea nu este de mirare că, încă în 1908, marxiştii, de îndată ce a devenit limpede sau a început să devină limpede că ne aflăm în faţa unei perioade întrucîtva noi, specifice a istoriei ruse, au pus la ordinea zilei tocmai problema structurii sociale a puterii, problema perspectivelor şi a lichidatorismului, au arătat legătura indisolubilă dintre aceste probleme, au făcut din ele obiectul unei discuţii sistematice. Mai departe, ei nu s-au limitat numai la

www.dacoromanica.ro

discuţie — aceasta ar fi însemnat literatură în sensul rău al cuvîntului, aceasta ar fi fost posibil numai în cadrul unui cerc de discuţii format din intelectuali inconştienţi de răspunderea lor şi nepăsători în materie de politică —, nu, ei au elaborat o formulare precisă a rezultatelor discuţiei, o formulare după care să se poată călăuzi nu numai un membru al cercului literar respectiv, nu numai un om legat într-un fel sau altul de o anumită categorie de intelectuali, ci orice reprezentant conştient al clasei care consideră marxismul ideologia sa. La sfîrşitul anului 1908, această muncă necesară a fost terminată.

Am arătat în nr. 2 al revistei noastre[86] care sînt principalele rezultate ale acestei munci. Îmi voi permite să citez de acolo cîteva rînduri pentru a uşura înţelegerea expunerii ulterioare.

„Dezvoltarea orînduirii de stat din Rusia în cursul ultimelor trei secole dovedeşte că ea şi-a schimbat caracterul de clasă într-o direcţie bine determinată. Monarhia din secolul al XVII-lea, cu Duma ei formată din boieri, nu seamănă cu monarhia birocratică a nobililor din secolul al XVIII-lea. Monarhia din prima jumătate a secolului al XIX-lea nu mai este monarhia din perioada 1861—1904. În 1908—1910 s-a conturat limpede o nouă perioadă, care marchează *încă un pas* în aceeaşi direcţie, căreia i se poate spune direcţia monarhiei burgheze. În strînsă legătură cu acest pas este şi Duma a III-a, şi actuala noastră politică agrară. Aşadar, noua perioadă nu este întîmplătoare, ci o treaptă specifică în evoluţia capitalistă a ţării. Fără să rezolve vechile probleme, nefiind în stare să le rezolve şi, prin urmare, *fără să le înlăture*, această perioadă nouă impune folosirea unor metode noi de pregătire a rezolvării în chip vechi a vechilor probleme“ (nr. 2, pag. 43). Şi cu cîteva rînduri mai jos : „Cei care neagă sau nu înţeleg... că avem în faţă probleme vechi, că mergem spre rezolvarea lor în chip vechi, aceia *în fapt* părăsesc terenul marxismului, sînt *în fapt* prizonierii liberalilor (de pildă d-l Potresov, d-l Levitki etc.)“ (pag. 44)*.

* Vezi volumul de faţă, pag. 126. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Indiferent de atitudinea pe care ar avea-o cineva față de ideile exprimate în aceste teze, cu greu ar putea contesta strînsa legătură și interdependența care există între diferitele părți ale acestei aprecieri a perioadei respective. Să luăm, de pildă, decretul din 9 noiembrie 1906 (legea din 14 iunie 1910) : este absolut de netăgăduit că el are un foarte pronunțat caracter burghez, marcînd o cotitură principială în politica agrară dusă de vreme îndelungată de către „vîrfuri" față de obște și față de proprietatea funciară lotuală. Dar nici chiar oamenii cei mai lipsiți de principii și care se schimbă după cum bate vîntul, cum sînt, de pildă, cadeții, nu au avut curajul să afirme că această cotitură principială *a și* rezolvat problema, *a și* creat o bază nouă pentru economia țărănească capitalistă, *a și* lichidat vechile probleme. Legătura care există între legea din 14 iunie 1910 și sistemul alegerilor pentru Duma a III-a, precum și componența socială a acesteia sînt evidente : această lege nu ar fi putut fi aplicată, o serie de măsuri în vederea aplicării ei nu ar fi putut fi adoptate altfel decît pe calea alianței dintre puterea centrală și moșierii feudali (folosim această expresie nu tocmai exactă, dar acceptată pretutindeni în Europa) și vîrfurile burgheziei comerciale-industriale. Deci avem în fața noastră o etapă specifică a *întregii* evoluții capitaliste a țării. Oare această etapă face ca proprietarii funciari de tip feudal să nu-și mai păstreze „puterea și veniturile", vorbind în sens sociologic ? Nu, nu face acest lucru. Și în acest domeniu, ca și în toate celelalte, schimbările survenite nu înlătură trăsăturile *fundamentale* ale vechiului regim, vechile relații dintre forțele sociale. De aici reiese care este sarcina de bază a unui militant conștient pe tărîm social : să țină seama de aceste noi schimbări, să le „folosească", să le cuprindă — dacă ne putem exprima astfel — și în același timp să nu se lase neputincios în voia curentului, să nu arunce afară vechiul bagaj, să păstreze principalul și în formele de activitate, nu numai în teorie, în program, în principiile politice.

Se pune întrebarea : ce atitudine au adoptat față de acest răspuns precis formulat la „problemele spinoase", față de această expunere deschisă și limpede a unor concepții bine

www.dacoromanica.ro

determinate d-nii Potresov şi Martov, Dan şi Akselrod, Levitki şi Martînov, „conducătorii ideologici" care se grupează în jurul publicaţiilor de tipul lui „Vozrojdenie", „Jizn", „Delo Jizni", „Naşa Zarea" etc. ? Trebuie să spunem că ei nu au avut o atitudine de oameni politici, de „conducători ideologici", de publicişti cu răspundere, ci au primit acest răspuns ca o categorie oarecare de publicişti, ca un cerc de intelectuali, ca nişte franctirori ai unor grupuri libere ale breslei condeiului. Pe ei, această înclinaţie învechită, depăşită, bizară spre răspunsuri precis formulate la problemele spinoase i-a făcut să chicotească condescendent, ca pe nişte oameni care ştiu să aprecieze moda şi spiritul vremii, statornicite în saloanele liberale. La ce bun această formulare precisă de vreme ce poţi scrie unde pofteşti, despre ce pofteşti, ce pofteşti şi cum pofteşti ? Cînd d-nii Miliukovi şi d-nii Struve dau exemple admirabile din care reies toate foloasele, comoditatea şi avantajele rezultate din eludarea răspunsurilor directe, a expunerilor precise a concepţiilor, professions de foi precis formulate etc. ? Cînd oamenii care şi-au uitat trecutul (şi în special cei cărora nu le place să-şi amintească de vechiul obicei de a preciza lucrurile) se bucură în cele mai largi cercuri ale „societăţii" de stimă şi consideraţie ?

Astfel, în toţi aceşti trei ani n-am văzut din partea întregii acestei companii de publicişti nici cea mai mică încercare de a opune răspunsul *lor* precis formulat la aceste „probleme spinoase". Tertipuri şi ipoteze lipsite de conţinut au fost cîte vreţi, dar nici un răspuns direct. Trăsătura distinctivă a acestei companii a fost predilecţia pentru caracterul *amorf,* adică tocmai pentru acea trăsătură care a fost în modul cel mai categoric, mai exact şi mai neechivoc considerată, *chiar atunci* cînd se dădea un răspuns direct la întrebările spinoase, drept element component al noţiunii de *lichidatorism.* A te lăsa în chip amorf dus de curent, a te înduioşa în faţa propriului tău amorfism, „a pune cruce" la ceea ce se opune prezentului amorf, tocmai aceasta este una dintre principalele trăsături ale lichidatorismului. Întotdeauna şi pretutindeni oportuniştii se lasă în mod pasiv în voia curentului, se mulţumesc cu răspunsuri „de la caz la caz", de la un congres (pentru combaterea alcoolismului)

www.dacoromanica.ro

la alt congres (al medicilor şi reprezentanţilor fabricilor) [87], se mulţumesc cu organizarea cînd a unei „asociaţii" (fie ea chiar şi a uneia foarte respectabile şi folositoare : sindicat, cooperativă de consum, asociaţie culturală, societate pentru combaterea alcoolismului etc.), cînd a alteia etc. Lichidatorismul reprezintă o totalitate de tendinţe care sînt proprii oricărui oportunism în general şi care se manifestă în anumite forme concrete, într-o perioadă a istoriei ruse, într-unul din curentele noastre social-politice.

Istoria a păstrat numai două aprecieri precise făcute de lichidatori în legătură cu „răspunsul direct" expus mai sus (la problemele spinoase). Prima apreciere : adjectivul burghez ar trebui înlocuit cu adjectivul plutocrat. — Dar această înlocuire ar fi cu desăvîrşire greşită. Epoca cuprinsă între anii 1861 şi 1904 ne arată o creştere a influenţei, şi deseori chiar influenţa predominantă a plutocraţiei, în cele mai diverse domenii ale vieţii. În epoca cuprinsă între anii 1908 şi 1910, constatăm, *spre deosebire* de „plutocraţie", rezultatele faptului că burghezia, devenind conştientă de sine ca clasă şi ţinînd seama de învăţămintele trase din cei trei ani care au precedat trezirii conştiinţei sale de clasă, creează o ideologie ostilă atît socialismului (şi nu socialismului european, nu socialismului în general, ci tocmai socialismului rus) cît şi democraţiei. Mai mult. Burghezia este organizată pe scară naţională, adică este organizată ca clasă, din care o anumită parte a ei este permanent reprezentată (şi reprezentată în aşa fel încît îi asigură o mare influenţă) în Duma a III-a. În sfîrşit, şi în politica agrară a anilor 1908—1910 există un sistem care promovează un anumit plan al orînduirii agrare burgheze. Că acest plan pînă în prezent „nu prinde", aceasta este neîndoielnic, dar acest insucces este insuccesul *unuia* dintre sistemele burgheze în condiţiile unui „succes" incontestabil al *plutocraţiei* la sate : adică plutocraţia de la sate în mod sigur cîştigă de pe urma politicii agrare din 1908—1910, dar rînduielile burgheze, pentru reuşita cărora se aduc multe jertfe, tot nu reuşesc „să se formeze". Într-un cuvînt, propunerea termenului „plutocrat" este nereuşită din toate punctele de vedere, şi este atît de nereuşită, încît se pare că înşişi lichidatorii preferă să uite de această propunere.

www.dacoromanica.ro

Cealaltă apreciere: răspunsul expus mai sus nu ar fi just pentru că se rezumă la sfatul „de a ne avînta pe un teren pe care am mai fost înfrînţi o dată“ [88]. Această apreciere concisă, dar energică, este valoroasă prin faptul că a exprimat într-o formă pregnantă bilanţul tuturor manifestărilor în presă ale lichidatorilor, începînd cu „Mişcarea socială“ a lui Potresov şi terminînd cu articolele d-lui Leviţki din „Naşa Zarea“. Conţinutul acestei aprecieri este pur negativ; ea se mulţumeşte să condamne tendinţa „de a ne avînta pe un teren“, fără să dea vreo indicaţie pozitivă în legătură cu problemele *unde* trebuie „să ne avîntăm“. Cu alte cuvinte, să ne lăsăm în voia curentului, aşa cum se lasă „toţi“, iar de generalizări cu privire la rezultatele la care ne va duce acest lucru şi la care trebuie să ne ducă nu merită să ne ocupăm.

Dar oricît ar dori oportuniştii să scape de generalizări, să evite discuţiile „neplăcute“ în privinţa răspunsului direct la „problemele spinoase“, acest lucru se dovedeşte totuşi cu neputinţă. Dacă dai natura afară pe uşă, ea intră pe fereastră. Ironia istoriei a făcut ca lichidatorii — cărora le place să-şi spună „progresişti“, străini de „conservatism“ şi care în 1908 strîmbau dispreţuitor din nas atunci cînd li se arăta că este necesar să dea un răspuns direct — au fost nevoiţi, *cu aproape un an şi jumătate mai tîrziu*, în vara anului 1910, să ţină seama de aceste indicaţii. Evenimentele survenite în propria lor tabără i-au silit să facă acest lucru. La un moment dat au renunţat aproape cu desăvîrşire să dea răspunsul direct ce le fusese cerut de pe nişte mizerabile „meleaguri ale morţii“ bicisnice, mortificate, inutile, funeste, cînd deodată, după un an şi jumătate, apare chiar în rîndurile lichidatorilor un „curent“ care cere şi el un răspuns direct şi se încumetă să dea un răspuns direct!

Aşa cum era şi de aşteptat, în rolul „cutezătorului“ a apărut I. Larin, dar de data aceasta el nu era singur. După cum se ştie, Larin este l'enfant terrible * al oportunismului. Din punctul de vedere al oportunismului el are un cusur de neiertat: ia o atitudine serioasă, sinceră,

* — copilul teribil. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

profundă față de tendințele care se conturează la ei, încearcă să le lege într-un tot întreg, să le chibzuiască pînă la capăt, să capete răspunsuri directe, să tragă concluzii practice. Cei care cunosc cartea lui Larin despre un larg partid muncitoresc — cartea a apărut acum 3—4 ani — își aduc, probabil, aminte cum a sugrumat el cu îmbrățișările sale înfocate faimoasa idee a unui congres muncitoresc, lansată de Akselrod.

Din martie 1910 Larin a început să publice în „Vozrojdenie" o serie de articole în legătură tocmai cu problema structurii sociale a puterii, a perspectivelor și a lichidatorismului. D-l Pileţki i s-a alăturat. Cei doi publiciști, pornind cu toată ardoarea unor neofiți la elucidarea acestor probleme, la care în zadar au căutat un răspuns direct în lagărul lor, al lichidatorilor, au început să scrie pe șleau ceea ce gîndeau. În actuala Rusie, pretindeau ei, nu se mai poate vorbi de iobăgie; puterea s-a *și* transformat în putere burgheză. „Și primul element, și cel de-al doilea — spune Larin separînd faimosul „al treilea element" — pot dormi liniștiți: octombrie 1905 nu este la ordinea zilei" („Vozrojdenie" nr. 9—10, pag. 20). „În ipoteza că Duma ar fi desființată, ea ar fi reînființată încă mai repede decît în Austria de după revoluție, care a abrogat constituția în 1851 pentru a o recunoaște din nou după 9 ani, în 1860, fără nici o revoluție, pur și simplu în virtutea intereselor celei mai influente părți a claselor dominante, care și-a reconstruit economia pe baze capitaliste. Mai tîrziu, după ce orînduirea socială bazată pe relații burgheze va prinde rădăcini, lupta dintre diferitele pături ale claselor dominante le va forța și la noi, ca și pretutindeni, să lărgească cadrul dreptului electoral..." (ibid., pag. 26). „Procesul de încadrare a Rusiei în lumea capitalistă... își găsește încununarea și în domeniul politic. Această încununare înseamnă imposibilitatea apariției, în stadiul prin care trecem, a unei mișcări revoluționare a *întregului popor*, ca aceea care a avut loc în 1905" (pag. 27).

„Așadar, din moment ce puterea" (potrivit concluziilor lui Larin) „nu se află nicidecum «aproape în întregime» în mîinile latifundiarilor feudali, lupta pentru putere a

www.dacoromanica.ro

«capitaliştilor funciari şi industriali» împotriva feudalilor nu se poate transforma într-o luptă a întregului popor împotriva puterii existente" (nr. 11, pag. 9)... „Să ne bazăm linia noastră tactică pe speranţa că va avea loc «un avînt al întregului popor» ar însemna să ne condamnăm la o aşteptare fără rost" (ibid., pag. 11). „Nu poţi sta în două luntre. Dacă nu s-a schimbat nimic în caracterul social al puterii, atunci şi sarcinile şi formele de activitate *trebuie* să fie aceleaşi, atunci nu rămîne altceva de făcut decît «să lupţi împotriva lichidatorilor». Dacă însă vrem să mergem mai departe, *să construim noul* pentru înlocuirea, continuarea şi preamărirea vechiului, care s-a năruit şi nu mai este bun, trebuie să ne dăm în mod consecvent seama de *condiţiile în care va trebui să construim*" (ibid., pag. 14).

Ce ziceţi, nu este un naiv Larin ăsta? El cere oportuniştilor „să fie consecvenţi", „să nu stea în două luntre"!

Redacţia revistei „Vozrojdenie" e dezorientată. În nr. 9—10, declarînd că nu este de acord cu Larin, ea scrie: „nu-i lipseşte (lui Larin) o prospeţime de gîndire", *dar* „articolele lui nu ne-au convins". În nr. 11, împotriva lui Larin a publicat un articol, probabil în numele redacţiei, V. Mirov, care a recunoscut că Larin şi Pileţki „reprezintă un *curent* bine conturat, care din punct de vedere teoretic nu este încă suficient elaborat, dar care vorbeşte într-un limbaj foarte clar" (un foarte mare neajuns din punctul de vedere al oportuniştilor!). „Larin — scria d-l Mirov — a atins în treacăt şi în mod cu totul neaşteptat" (aşa va să zică! neastîmpăratul ăsta de Larin, cu limbajul său „foarte clar", întotdeauna creează neplăceri prietenilor săi!) „şi o altă problemă a lichidatorismului. Noi credem că nu există o legătură strînsă între formele construcţiei de partid şi natura cîrmuirii din Rusia şi ne rezervăm dreptul de a vorbi separat despre acest lucru" (pag. 22, nr. din 7 iulie 1910).

In numele acestor „noi" a şi „vorbit separat" L. Martov în nr. 1 al ziarului „Jizn" (30 august 1910), care a declarat că „nu poate decît să se solidarizeze" (pag. 4) cu V. Mirov şi cu redacţia împotriva lui Larin. Aşadar,

www.dacoromanica.ro

în toată această discuţie, care a avut loc în rîndurile lichidatorilor, ultimul cuvînt l-a spus L. Martov.

Să analizăm deci acest ultim cuvînt al lichidatorismului.

Martov, ca întotdeauna, se apucă de treabă cu foarte multă dezinvoltură şi foarte multă... „abilitate". El începe prin a spune că „la noi în ţară burghezia la putere sau burghezia dominantă a început să fie căutată cu multă grijă imediat după 3 iunie 1907". „Regimul de la 3 iunie este un regim de dominaţie a burgheziei comerciale şi industriale din Rusia. Această schemă a fost acceptată deopotrivă şi de grupul de publicişti menşevici despre care am vorbit (Larin, Pileţki), şi de antipozii lor, bolşevicii ortodocşi, care în 1908" au scris „despre apariţia în Rusia a unei monarhii burgheze".

Spuneţi, nu este asta o perlă de „abilitate" ? Acuzîndu-l pe Martov că stă în două luntre, Larin recunoaşte deschis, fără eschivări şi şiretlicuri, că, dacă nu este vorba de a schimba radical răspunsul pe care l-au dat „ortodocşii" la problemele spinoase, atunci trebuie să se ducă lupta împotriva lichidatorilor.

Iar Martov se dă „abil" peste cap şi încearcă să-i convingă pe cititori (care în august 1910 nu au avut nici o posibilitate să asculte şi cealaltă parte) că „această schemă" a fost *„acceptată deopotrivă"* şi de Larin, şi de „ortodocşi" ! !

E o abilitate în stilul lui Burenin sau al lui Menşikov [89], căci cu greu şi-ar putea cineva închipui o mai insolentă... abatere de la adevăr.

„În discuţiile angajate în presă se uită, de obicei, cine «a început» de fapt", scrie, printre altele, Martov în acelaşi articol. Este adevărat că acest lucru se întîmplă în discuţiile angajate între *publicişti*, cînd nici vorbă nu este de elaborarea unui răspuns categoric, precis formulat la problemele spinoase. Dar *tocmai* asta este că noi nu avem de-a face cu o *„discuţie"* angajată între publicişti şi nici *cu o „discuţie" angajată numai în presă*, lucru pe care îl ştie foarte bine, exact, autentic şi nemijlocit L. Martov, care induce în eroare pe cititorii de la „Jizn". Martov ştie foarte bine care este răspunsul precis for-

www.dacoromanica.ro

mulat pe care l-au dat şi-l susţin „ortodocşii". Martov ştie foarte bine că tocmai împotriva acestui răspuns luptă Larin, denumindu-l „şablon petrificat", „castel în Spania" etc. Martov ştie foarte bine că *el însuşi* şi toţi tovarăşii lui de idei şi colegi au respins răspunsul precis formulat de „ortodocşi". Martov ştie foarte bine „cine a început de fapt", cine a început (şi a terminat) elaborarea unui răspuns precis şi cine s-a mulţumit să chicotească şi să spună că nu este de acord, fără să fi dat şi fără să dea *nici un* răspuns.

Nu se poate imagina un truc mai revoltător, mai necinstit decît acesta al lui L. Martov ! Prin francheţea şi sinceritatea sa, Larin, care a recunoscut (fie chiar şi după un an şi jumătate) că se impune un răspuns precis, a lezat dureros pe diplomaţii lichidatorismului. Adevărul supără. Şi L. Martov încearcă să înşele pe cititori, prezentînd lucrurile în aşa fel ca şi cum Larin ar accepta „aceeaşi schemă" ca şi ortodocşii, cu toate că în realitate cele două scheme sînt *opuse :* din schema lui Larin *rezultă* o justificare a lichidatorismului, din cea a „ortodocşilor" — condamnarea lichidatorismului.

Pentru a-şi camufla trucul, Martov ia din „schemă" *un singur* cuvinţel, denaturînd legătura în care se află în context (procedeu pe care Burenin şi Menşikov l-au dus pînă la perfecţie). Ortodocşii, susţine Martov, au scris „despre apariţia în Rusia a unei monarhii burgheze" ; Larin scrie că în Rusia nici vorbă nu poate fi de iobăgie, că puterea este de pe acum o putere burgheză, *„prin urmare"* schema lui Larin şi schema ortodocşilor *„sînt identice" ! !* Scamatoria e gata. Cititorul care se încrede în Martov e tras pe sfoară.

În realitate însă, în „schemă", sau, mai exact, în răspunsul ortodocşilor, se spune că vechea putere din Rusia *„face încă un pas pe calea transformării* în monarhie burgheză" şi că ea susţine calea dezvoltării capitaliste, care „să permită proprietarilor funciari *tocmai de tip feudal să-şi menţină* puterea şi veniturile", că, datorită acestei stări de lucruri, „factorii *principali* ai vieţii economice şi politice care au provocat" prima criză de la începutul secolului al XX-lea *„continuă să acţioneze"*.

www.dacoromanica.ro

Larin spune: puterea este *de pe acum* burgheză, de aceea despre „menţinerea puterii" de către feudali nu vorbesc decît partizanii „şablonului petrificat"; de aceea „factorii principali care au provocat ultimul avînt al mişcării *nu* mai acţionează, de aceea trebuie construit ceva nou „în locul «vechiului care nu mai este bun»".

„Ortodocşii" spun: puterea face *încă* un pas *pe calea* transformării ei într-o monarhie (nu într-o putere în general, ci într-o monarhie) burgheză, puterea reală rămînînd în mîinile feudalilor, astfel încît „factorii principali" ai vechilor tendinţe, ai vechiului tip de evoluţie „continuă să acţioneze", şi de aceea cei care vorbesc de „vechiul care nu mai este bun" sînt lichidatori, *în fapt* prizonieri ai liberalilor.

Caracterul opus al celor două scheme, al celor două răspunsuri este limpede. Avem în faţă două răspunsuri *complete* şi diferite, care duc la concluzii diferite.

Martov recurge la scamatorii à la Burenin, invocînd faptul că în *ambele* răspunsuri *„se vorbeşte"*, vedeţi dv., despre „apariţia monarhiei burgheze". Cu acelaşi temei ar putea fi invocat faptul că în ambele răspunsuri se recunoaşte că în Rusia capitalismul continuă să se dezvolte! *Pe baza* recunoaşterii generale (de către toţi marxiştii şi de toţi cei care se pretind marxişti) a dezvoltării capitaliste, *are loc o dispută* cu privire la nivelul, la forma, la condiţiile acestei dezvoltări. Iar Martov încurcă problemele discutabile, pentru a prezenta ceea ce este indiscutabil ca obiect de discuţie! Pe baza recunoaşterii *generale* (de către toţi marxiştii şi de toţi cei care se pretind marxişti) a faptului că vechea putere se dezvoltă *pe calea transformării în monarhia burgheză*, are loc o dispută cu privire la nivelul, la forma, la condiţiile, la mersul acestei transformări, iar Martov încurcă probleme discutabile (vechii factori continuă să acţioneze? este posibilă renunţarea la formele vechi? etc.), pentru a prezenta indiscutabilul drept obiect de discuţie!

Faptul că în Rusia, în secolele al XIX-lea şi al XX-lea, puterea se dezvoltă în general „pe calea transformării în monarhie burgheză", Larin nu-l contestă, aşa cum nu l-a contestat pînă acum *nici un* om cu mintea întreagă care

www.dacoromanica.ro

se pretinde marxist. Propunerea de a înlocui adjectivul burghez prin cuvîntul plutocratic apreciază greşit *gradul* de transformare, dar nu se încumetă să conteste în mod *principial* că tocmai în această transformare *constă* „calea" reală, calea evoluţiei reale. Să încerce să afirme că monarhia din 1861—1904 (adică monarhia indiscutabil mai puţin capitalistă decît cea actuală) *nu* este, în comparaţie cu epoca lui Nicolaie, cu epoca iobăgistă, *un pas* înainte „pe calea transformării în monarhie burgheză" !

Martov nu numai că nu încearcă să afirme acest lucru, dar, dimpotrivă, „se solidarizează" cu V. Mirov, care, aducînd obiecţii lui Larin, invocă tocmai caracterul burghez al reformelor lui Witte, precum şi al reformelor din deceniul al 7-lea [90] !

Cititorul poate să-şi facă acum o idee despre „abilitatea" lui Mirov şi Martov. Mai întîi ei repetă împotriva lui Larin argumentele pe care în urmă cu *un an şi jumătate* le-au folosit „ortodocşii" împotriva celor mai apropiaţi prieteni, tovarăşi de idei şi colegi ai lui Martov şi Mirov, iar apoi caută să convingă pe cititor că „schema" lui Larin şi cea a „ortodocşilor" sînt identice.

Aceasta este nu numai o mostră de flecăreală publicistică opusă politicii (deoarece politica cere răspunsuri directe, precis formulate, iar publiciştii se limitează adesea să spună vorbe goale, ocolind problema), aceasta este o mostră de degradare a publicisticii pînă la nivelul maculaturii lui Burenin.

Citînd cuvintele lui Larin reproduse mai sus că „dacă nu s-a schimbat nimic etc. nu rămîne decît să se ducă lupta împotriva lichidatorilor",

Martov îi răspunde :

„Pînă acum am considerat că sarcinile noastre sînt determinate de structura socială a societăţii în cadrul căreia acţionăm şi că formele activităţii noastre sînt determinate, în primul rînd, de aceste sarcini, iar în al doilea rînd de *condiţiile politice*. De aceea natura socială a puterii nu are o legătură *directă* (subliniat de Martov) cu determinarea sarcinilor şi a formelor noastre de activitate".

www.dacoromanica.ro

Acesta nu este un răspuns, ci o frazeologie în doi peri. Martov încearcă din nou să încurce problema, să mute disputa pe alt teren. Important este nu dacă natura socială a puterii are o legătură *directă* sau *indirectă* cu sarcinile şi formele de activitate. Această legătură poate fi şi *indirectă*, aceasta nu schimbă cu nimic lucrurile din moment ce se recunoaşte că există o legătură strînsă şi indisolubilă. Or, Martov nu îndrăzneşte să spună *nici un cuvînt* împotriva recunoaşterii acestei legături strînse şi indisolubile. Referirea lui la „condiţiile politice" înseamnă praf aruncat în ochii cititorului. Este tot atît de absurd să opui „natura socială a puterii" „condiţiilor politice" pe cît ar fi de absurd să opui galoşii fabricaţi de oameni încălţămintei de ploaie. Galoşii nu sînt altceva decît încălţăminte de ploaie. Iar alţi galoşi în afara celor fabricaţi de oameni nu există. Natura puterii nu înseamnă altceva decît condiţii politice. Iar altă natură a puterii în afară de cea socială nu există.

Pînă la urmă Martov „a spus" multe şi mărunte şi s-a eschivat de a da un răspuns lui Larin. Şi s-a eschivat pentru că nu are ce să răspundă. Larin are perfectă dreptate atunci cînd scrie că concepţia despre „caracterul social al puterii" (despre natura ei economică, ca să spunem mai precis) este strîns şi indisolubil legată de concepţiile cu privire la „sarcinile şi formele de activitate". Şi Larin, şi „ortodocşii" sînt conştienţi de această legătură şi ţin seama de ea. În concepţiile lui Martov (şi ale suitei sale) nu există o legătură. De aceea Martov este nevoit să se eschiveze şi să recurgă la „încălţăminte de ploaie".

Ascultaţi mai departe :

„La aceşti menşevici (Martov se referă, cu titlu *de exemplu*, la Kogan, „Obrazovanie", 1907) se întrevedea, mai mult sau mai puţin limpede, ideea «integrării» treptate, ca să zicem aşa, organice a clasei muncitoare în acea «ţară legală» * care a căpătat un început

* Poate că nu toţi cititorii înţeleg acest galicism, care mie mi se pare foarte puţin izbutit. „Ţară legală" este o traducere literală a expresiei franceze pays légal, prin care se subînţeleg acele clase sau grupuri, pături ale populaţiei care sînt reprezentate în parlament şi se bucură, spre deosebire de masa poporului, de privilegii constituţionale. În treacăt fie spus, aceasta este caracteristic pentru a aprecia oscilările lui Martov. El nu vrea să recunoască că Rusia anilor 1908—1910 a mai făcut „un pas înainte pe calea transformării în monarhie burgheză". Dar el recunoaşte că „burghezia" (şi nu „plutocraţia") „a căpătat" la 3 iunie 1907 „un început de regim constituţional". Să înţeleagă cine poate !

www.dacoromanica.ro

de regim constituțional : ideea extinderii treptate a privilegiilor acordate la 3 iunie burgheziei" (nu „plutocrației" ? ai ?) „asupra cercurilor largi ale democrației. Dacă aceasta ar fi adevărata bază principială a «lichidatorismului» în ghilimele sau a «legalismului» contemporan, am avea de-a face cu o adevărată lichidare a tradițiilor noastre, un adevărat legalism ridicat la rangul de principiu, o ruptură principială cu întregul nostru trecut. Împotriva unui astfel de lichidatorism ar trebui să ducem o luptă serioasă... Să ne fie oare dat să vedem reformiști *care se integrează* în regimul tolmacevist înnoit ?" Și la acest pasaj Martov face o precizare : „Firește (! !), nu-l suspectez pe Larin de tendințe reformiste".

Am găsit necesar să citățm acest lung pasaj pentru a prezenta cititorului cît mai concret „maniera" lui Martov. El recunoaște că la Kogan (un menșevic care colaborează în mod sistematic cu Martov la „lucrări" de mare răspundere) „se întrevede mai mult sau mai puțin limpede" reformismul. El recunoaște că, *dacă* reformismul ar constitui baza principială a lichidatorismului, aceasta ar însemna „o ruptură cu trecutul". El aruncă o frază sforăitoare, răsunătoare, de efect împotriva „reformiștilor care se integrează" etc. Și încheie... cu ce credeți ? — cu asigurarea că el, *firește,* „nu-l suspectează" pe Larin de „tendințe" reformiste !!

Întocmai așa vorbeau Eduard Bernstein, Jean Jaurès sau Ramsay MacDonald. Ei toți „recunosc" că la unii „care cad în extremă" „se întrevăd"... tendințe negative, reformism, liberalism. Ei toți recunosc că, *dacă* liberalismul ar constitui „baza principială" a politicii *lor,* aceasta ar însemna „o ruptură cu trecutul". Ei toți aruncă fraze sforăitoare, răsunătoare, de efect împotriva „liberalilor, a celor care se tîrăsc" etc. Și toți încheie... prin asigurări că ei „nu suspectează" de tendințe burghezo-liberale pe alde Larin... scuzați, pe colegii, tovarășii de idei, prietenii, colaboratorii, camarazii lor mai sinceri, mai „de dreapta".

Tocmai aici este miezul chestiunii, că în articolele citate Larin a expus „sistemul" de concepții ale reformismului celui mai categoric, celui mai autentic ! A nega acest lucru înseamnă a contrazice ceea ce este evident, înseamnă a goli noțiunea de reformism de orice sens. Iar dacă îl vei „combate" pe Larin, dacă „vei condamna" reformismul „principial", dacă vei arunca fraze răsunătoare împotriva

www.dacoromanica.ro

celor care „se integrează", şi imediat după aceasta, fără nici o tranziţie, vei da asigurări că „nu-l suspectezi" de reformism pe Larin, prin aceasta te vei demasca pe deplin. Căci prin aceasta demonstrezi pe deplin că felul în care invoci ostilitatea d-tale „principială" faţă de „reformismul principial" aminteşte de jurămintele şi de asigurările negustorului : „te rog să mă crezi, pe cinstea mea îţi spun, că mă costă pe mine mai mult".

Vă rog să mă credeţi, pe cinstea mea vă spun : condamn reformismul principial, *dar* pe Larin nu-l „suspectez" de reformism (nesuferiţi mai sînt, într-adevăr, şi aceşti ortodocşi *bănuitori !)* şi mă împac foarte bine cu Larin în ceea ce priveşte practica lichidatoristă.

Aşa arată „formula desfăşurată" a oportunismului contemporan din Rusia.

Iată cum aplică această formulă Martov *însuşi,* pe care oamenii naivi (sau care nu înţeleg profunzimea *noii* regrupări) îl consideră şi acum un nelichidator „sigur" :

„Tactica ce se conturează în activitatea aşa-zişilor «lichidatori» — scrie Martov la pag. 9—10 — este «o tactică în al cărei centru se află mişcarea muncitorească legală, care tinde spre extinderea acesteia în toate direcţiile posibile şi care caută *înăuntrul* (subliniat de Martov) acestei mişcări muncitoreşti legale — şi numai acolo»" (notaţi : şi numai acolo !) — „elementele pentru renaşterea existenţei partidului".

Acest lucru îl spune L. Martov. Şi aceasta nu este altceva decît reformismul *care se integrează* în regimul tolmacevist înnoit. Am subliniat, după Martov, cuvintele „care se integrează", căci este important că el, Martov, în cuvintele citate acum propovăduieşte *în fapt tocmai* integrarea. Oricîte jurăminte şi asigurări împotriva „reformismului principial" aţi pune alături de această propovăduire, *faptele* nu se schimbă. În fapt, atunci cînd spune „şi numai acolo", cînd spune „în centru", Martov aplică tocmai linia reformistă (în condiţiile speciale din Rusia anilor 1908—1910), iar jurămintelor, promisiunilor, asigurărilor n-au decît să le dea crezare pruncii în ale politicii.

„...Controversele lui Marx cu Willich-Schapper la începutul deceniului al 6-lea se învîrteau tocmai (! !) în jurul problemei importanţei asociaţiilor secrete şi al posibilităţii de a conduce *din* aceste

www.dacoromanica.ro

asociaţii lupta politică... Blanquiştii (în Franţa deceniului al 7-lea) «se pregăteau» pentru aceste evenimente (pentru prăbuşirea bonapartismului), organizînd asociaţii secrete şi izolînd în cadrul lor un număr infim de muncitori, în timp ce secţia franceză a marxiştilor... făcea parte din organizaţiile muncitoreşti, le întemeia, «lupta pentru legalitate» prin toate mijloacele..."

Nici primul, nici al doilea exemplu *nu sînt potrivite.* Controversele dintre Marx şi Willich din deceniul al 6-lea şi cea dintre blanquişti [91] şi marxişti din deceniul al 7-lea *nu erau purtate nicidecum* în jurul problemei dacă „elementele pentru renaşterea vieţii de partid" trebuie căutate „numai" în organizaţiile „paşnice, tolerate" (Martov, pag. 10 din „Jizn" nr. 1). Martov ştie foarte bine acest lucru şi degeaba caută să inducă pe cititori în eroare. Nici una dintre *aceste* două controverse *nu* s-a purtat în legătură cu „renaşterea" partidului muncitoresc, deoarece nu se putea discuta în acea vreme despre renaşterea unui lucru care *pînă atunci* nici nu existase. Amîndouă controversele au fost purtate tocmai în jurul problemei dacă în general e nevoie de un partid *muncitoresc,* care să se sprijine pe mişcarea *muncitorească,* de un partid de *clasă.* Tocmai acest lucru îl contestau atît Willich cît şi blanquiştii în deceniul al 7-lea, după cum ştie foarte bine Martov, care încearcă în zadar *să estompeze* ceea ce este discutabil *în prezent* prin discuţii despre ceea ce în prezent este indiscutabil. *Nu numai* în deceniile al 6-lea şi al 7-lea, dar *niciodată* Marx nu s-a situat pe punctul de vedere că *„numai"* în organizaţiile paşnice şi tolerate trebuie căutate elementele pentru renaşterea sau pentru înjghebarea existenţei partidului, *şi chiar la sfîrşitul deceniului al 8-lea,* pe o treaptă incomparabil mai înaltă de dezvoltare a capitalismului şi a monarhiei burgheze, Marx şi Engels au pornit *un război necruţător* împotriva oportuniştilor germani care au lichidat trecutul apropiat al „existenţei partidului" în Germania, care deplîngeau „extremismele", vorbeau despre forme „mai civilizate" (despre „europenizare", cum spun lichidatorii ruşi contemporani) ale mişcării, care susţineau ideea că *„numai"* în organizaţii „paşnice şi tolerate" trebuie „căutate elemente ale renaşterii" etc.

www.dacoromanica.ro

„În concluzie — scrie Martov —, pentru fundamentarea teoretică şi justificarea politică a ceea ce fac acum menşevicii care au rămas credincioşi marxismului, este absolut suficient faptul că regimul actual reprezintă o îmbinare, plină de contradicţii lăuntrice, de absolutism şi constituţionalism şi că clasa muncitoare din Rusia a devenit destul de matură pentru a se folosi de aceste contradicţii, de acest călcîi al lui Ahile, împotriva regimului actual, aşa cum au făcut muncitorii din ţările occidentale înaintate".

Aceste cuvinte ale lui Martov („absolut suficient") sînt *absolut suficiente* ca să putem şi noi trage o concluzie. Martov găseşte că este „absolut suficient" ceea ce consideră şi cadeţii, şi o parte dintre octombrişti. Chiar „*Reci*", în ianuarie 1911, a pus problema aşa cum a propus Martov, în august 1910, să fie pusă : vezi doamne, o îmbinare de constituţionalism şi de anticonstituţionalism plină de contradicţii ; două tabere — pentru constituţie şi împotriva ei. Pentru Martov „este absolut suficient" ceea ce este *absolut suficient* pentru „*Reci*". Marxism nu găseşti în toate acestea *nici un dram*. Marxismul s-a volatilizat în întregime şi a fost înlocuit cu liberalism. Pentru un marxist, *în nici un caz* nu este „suficient" faptul că avem „o îmbinare plină de contradicţii". Marxismul începe numai acolo unde începe conştiinţa, înţelegerea faptului că acest adevăr este insuficient, că el conţine o lingură de adevăr şi un butoi de neadevăr, că el estompează profunzimea contradicţiilor, prezintă realitatea în culori trandafirii, neagă singurele mijloace posibile de ieşire din situaţie.

„O îmbinare plină de contradicţii" a vechiului regim cu constituţionalismul există nu numai în Rusia contemporană, ci şi în Germania contemporană şi chiar în Anglia contemporană (Camera lorzilor, independenţa coroanei faţă de reprezentanţii poporului în domeniul politicii externe etc.). Se pune întrebarea : pe ce poziţie se situează *în mod real* (adică făcînd abstracţie de deziderate pioase şi de discursuri bine intenţionate) omul politic care declară că pentru un rus este „absolut suficient" să recunoască ceea ce este just şi pentru Germania şi pentru Anglia ? Un asemenea om politic se situează *în mod real* pe o poziţie de *liberal*, de cadet. Nici chiar un democrat burghez cît

www.dacoromanica.ro

de cît consecvent nu se poate situa şi nu se situează la noi pe o astfel de poziţie. *Ultimul cuvînt* al lui Martov, *formula* lui de încheiere, care rezumă întreaga discuţie dintre lichidatori, este exprimarea cît se poate de precisă, uimitor de limpede, absolut completă a concepţiilor *liberale*, strecurate sub un drapel care se pretinde marxist.

Cînd liberalii — şi nu numai cadeţii, ci şi o parte dintre octombrişti — spun : pentru fundamentarea teoretică şi justificarea politică a activităţii noastre este *absolut suficientă* recunoaşterea îmbinării, plină de contradicţii lăuntrice, a vechiului regim cu constituţionalismul, liberalii sînt pe deplin consecvenţi. Aceste cuvinte reprezintă o formulă liberală cu adevărat precisă, formula politicii liberale în perioada 1908—1910 (dacă nu chiar în perioada 1906—1910). Un marxist însă dă dovadă de o atitudine marxistă numai atunci cînd şi numai în măsura în care explică *caracterul insuficient şi fals* al acestei formule, prin care este înlăturat specificul „contradicţiilor" ruse, ceea ce le deosebeşte principial, fundamental de cele engleze şi germane. „Este absolut suficient să admitem că la noi foarte multe lucruri vin în contradicţie cu constituţionalismul", spune liberalul. „Admiterea acestui lucru este absolut insuficientă, răspunde marxistul. Trebuie să fim conştienţi de faptul că *în general* nu există o bază esenţială, cardinală, fundamentală, elementară, *necesară pentru* «constituţionalism». Greşeala fundamentală a liberalismului constă tocmai în faptul că recunoaşte că această bază există, în timp ce ea nu există, şi această greşeală explică neputinţa liberalismului şi se explică prin neputinţa sentimentalismului burghez".

Traducînd această antinomie politică în limbaj economic, o putem formula în felul următor. Potrivit concepţiei liberalului, calea dezvoltării economice (capitaliste) este de pe acum dată, definită, desăvîrşită şi este vorba de curăţirea obstacolelor, a contradicţiilor întîmpinate pe *această* cale. Potrivit concepţiei marxistului, această cale dată a dezvoltării capitaliste nu constituie pînă acum o ieşire din impas, *cu toate* progresele burgheze indiscutabile

www.dacoromanica.ro

ale evoluției economice, cum sînt : 9 noiembrie 1906 (sau 14 iunie 1910), Duma a III-a etc., și că există *o altă* cale de dezvoltare, *tot* capitalistă, o cale care poate constitui o ieșire la drumul larg, o cale care trebuie indicată, explicată, pregătită, apărată, înfăptuită, în ciuda tuturor șovăielilor, scepticismului și lașității liberalismului.

Martov polemizează în așa fel cu Larin, ca și cum el s-ar situa cu mult „mai la stînga" decît Larin. Iar mulți oameni naivi se lasă înșelați și spun : desigur, Potresov, Levițki, Larin sînt lichidatori, desigur, ei fac parte din extrema dreaptă, sînt un fel de Rouanet ai noștri, pe cînd Martov, Martov nu este lichidator ! În realitate însă, frazeologia de efect a lui Martov îndreptată împotriva lui Larin, împotriva reformatorilor care se integrează nu este decît o manevră, deoarece, în *concluzia* sa, în cuvîntul său de încheiere, în rezumatul său, Martov nu face *decît* să întărească cele spuse de Larin. Martov nu este nicidecum „mai de stînga" decît Larin, el este numai mai diplomat și mai neprincipial decît Larin, se ascunde cu mai multă abilitate în dosul falsei străluciri a unor cuvinte aparent „marxiste". Concluzia lui Martov că „este absolut suficient" să recunoști îmbinarea plină de contradicții constituie tocmai *confirmarea* lichidatorismului (și a liberalismului) de care are nevoie Larin. Dar Larin vrea să justifice, să demonstreze, să aprofundeze, să fundamenteze principial această concluzie. Și Martov îi spune lui Larin, așa cum Vollmar, Auer și alți „veterani" ai oportunismului îi spuneau tînărului oportunist Eduard Bernstein : „Dragă Larin... adică dragă Edy (diminutiv de la Eduard), ești un nătărău ! Asemenea lucruri se fac, dar nu se spun". „Dragă Larin, pentru alde noi este «absolut suficientă» practica lichidatoristă, este «absolut suficientă» recunoașterea liberală a contradicțiilor dintre vechiul regim și constituționalism, dar, pentru dumnezeu, oprește-te aici, nu «aprofunda» lucrurile, nu umbla după claritate și consecvență principială, nu te apuca de aprecierea momentului actual, *pentru că aceasta ne demască.* Să facem, dar să nu spunem".

Martov îi dă lui Larin lecții de oportunism.

www.dacoromanica.ro

Nu poţi sta în două luntre, îi spune Larin lui Martov, cerînd o explicaţie şi o justificare principială a lichidatorismului, care le este atît de scump la amîndoi.

— Dar ce fel de oportunist mai eşti şi d-ta, îi răspunde Martov, dacă nu ştii să stai în două luntre? Ce fel de oportunist mai eşti dacă vrei să ai o justificare principială precisă, făţişă şi clară a practicii? Un adevărat oportunist aşa se şi cuvine să stea în două luntre, să apere „tactica-proces" (adu-ţi aminte de Martînov şi de Kricevski în perioada 1901), trebuie să se lase în voia curentului, ştergînd urmele şi ocolind orice principialitate. Uite, Bernstein acum (în urma îndrumărilor date de Vollmar, Auer etc.) ştie să fie revizionist *fără să propună* nici un fel de modificări la profession de foi *ortodoxă* de la Erfurt [92]. Şi noi trebuie să ştim să fim lichidatori *fără să propunem* modificări la răspunsul formal *ortodox* (1908) dat „problemelor spinoase" ale momentului actual [93]. Pentru a fi un adevărat oportunist, scumpul şi dragul meu Larin, trebuie *să te integrezi* efectiv, în practica ta, prin caracterul muncii tale, iar în vorbe, în faţa publicului, în cuvîntări, în presă nu numai să nu cauţi teorii care să justifice *integrarea*, ci, dimpotrivă, să strigi cît te ţine gura împotriva celor care se integrează, să te juri şi să dai asigurări cu cea mai mare ardoare că noi nu sîntem dintre cei care se integrează.

Larin n-a mai spus nimic. În sinea lui, probabil, el nu a putut să nu recunoască că Martov este un diplomat mai iscusit, un oportunist mai subtil.

Formula de încheiere a lui Martov mai trebuie examinată şi sub un alt aspect: este „absolut suficient" să recunoaştem caracterul contradictoriu al îmbinării vechiului regim cu constituţionalismul. Comparaţi această formulă cu *faimoasa* formulă a lui V. Leviţki: „*Nu* hegemonie, *ci* un partid de clasă" („Naşa Zarea" nr. 7). În această formulă, Leviţki (— Larin de la „Naşa Zarea") nu a făcut decît să exprime mai făţiş, mai sincer, mai principial ceea ce a încurcat, a estompat, a disimulat cu cuvinte

www.dacoromanica.ro

meşteşugite Potresov, *retuşînd* şi modificînd, sub influenţa ultimatumurilor date de Plehanov, articolul său *împotriva* hegemoniei.

Formula lui Martov şi formula lui Leviţki sînt cele două feţe ale medaliei. Îi voi explica acest lucru lui Martov, care se preface că nu înţelege legătura dintre ideea hegemoniei şi problema lichidatorismului, într-un alt articol.

P.S. Articolul de faţă era dat la cules cînd am primit „Delo Jizni" nr. 2, care conţine sfîrşitul articolului lui I. Larin: „La dreapta — şi împrejur". Reformismul de care L. Martov, „firește, nu-l suspectează" pe I. Larin este expus de Larin cu aceeaşi claritate în noua revistă lichidatoristă. Ne vom mulţumi deocamdată să reproducem *esenţa* programului reformist:

„O stare de dezorientare şi de incertitudine în care oamenii pur şi simplu nu ştiu ce le poate aduce ziua de mîine, ce sarcini să-şi propună — iată ce înseamnă atitudinea de expectativă confuză, speranţele vagi puse fie într-o repetare a revoluţiei, fie în acel «vom trăi şi vom vedea». Sarcina imediată nu constă în aşteptarea zadarnică a unor vremuri mai bune, ci în răspîndirea în cercuri largi a ideii călăuzitoare că, în noua perioadă istorică care a început în viaţa Rusiei, clasa muncitoare trebuie să se organizeze nu «în vederea revoluţiei», nu «în aşteptarea revoluţiei», ci pur şi simplu pentru apărarea fermă şi sistematică a intereselor sale specifice în toate domeniile vieţii; pentru strîngerea şi pregătirea forţelor sale prin această activitate multilaterală şi complexă; pentru educarea şi acumularea, pe această cale, a conştiinţei socialiste în general; pentru priceperea de a se orienta (de a aprecia situaţia) — şi de a-şi apăra drepturile! — în relaţiile complexe existente între clasele sociale din Rusia în special în momentul înnoirii constituţionale iminente care va urma după autoepuizarea, economiceşte inevitabilă, a reacţiunii feudale" (pag. 18).

Această tiradă exprimă într-o formă precisă întregul spirit şi întregul sens al „programului" lui Larin şi ale *tuturor* scrierilor lichidatoriste care apar în „Naşa Zarea", „Vozrojdenie", „Delo Jizni" etc., inclusiv formula lui L. Martov „absolut suficient" analizată de noi. Această tiradă este reformism de cea mai pură şi mai desăvîrşită speţă. Nu putem să insistăm acum asupra acestei tirade, nu putem s-o analizăm aici atît de amănunţit cum ar merita. De aceea ne vom mulţumi să facem o scurtă re-

www.dacoromanica.ro

marcă. Cadeţii de stînga, socialiştii fără partid, democraţii mic-burghezi (de felul „socialiştilor-populişti“ [94]) şi reformiştii din rîndul oamenilor care ar vrea să fie consideraţi marxişti propovăduiesc muncitorilor următorul program: strîngeţi-vă forţele, educaţi-vă, învăţaţi, susţineţi-vă interesele *pur şi simplu* pentru a vă apăra drepturile în momentul iminentei înnoiri constituţionale. Un astfel de program ciunteşte, îngustează, castrează sarcinile politice ale clasei muncitoare în perioada 1908—1911, întocmai aşa cum au castrat „economiştii“ aceste sarcini în perioada 1896—1901. Vechilor „economişti“, care se înşelau pe sine şi înşelau şi pe alţii, le plăcea să invoce exemplul Belgiei (predominarea reformismului în rîndurile belgienilor a fost demonstrată de curînd de minunatele lucrări ale lui de Man şi de Brouckére; asupra acestor lucrări vom reveni); neoeconomiştilor, adică lichidatorilor, le place să invoce exemplul Austriei, care în 1867 a căpătat constituţia pe calea paşnică. Şi vechii „economişti“, şi lichidatorii noştri aleg exemple, cazuri, episoade din istoria mişcării muncitoreşti şi a democraţiei din Europa cînd, dintr-un motiv sau altul, muncitorii erau slabi, inconştienţi, dependenţi de burghezie, şi oferă aceste exemple ca model de urmat pentru Rusia. Şi „economiştii“, şi lichidatorii sînt promotorii influenţei burgheze în rîndurile proletariatului.

„Misl“ nr. 4 din martie 1911
Semnat: V. Ilin

Se tipăreşte după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

NOTE POLEMICE

În articolul „Rezultatele congresului meseriaşilor", apărut în nr. 2 al revistei „Naşa Zarea", d-l B. Bogdanov îşi formulează concluziile în felul următor :

„Tendinţa de a rupe cu vechea activitate ilegală şi de a intra într-o fază de activitate politică şi socială cu adevărat legală — iată elementul nou caracteristic actualei faze a mişcării noastre muncitoreşti" (pag. 73). „Într-un moment de încordare a vieţii sociale, în preajma alegerilor parţiale de la Moscova, a alegerilor generale pentru Duma a IV-a, lipsa unei influenţe exercitate de partea politiceşte organizată a proletariatului se simte deosebit de acut. Întreaga activitate desfăşurată în ultimii ani de muncitorii organizaţi duce spre renaşterea acestei forţe politice de sine stătătoare. Şi, în mod conştient sau fără voia lor, toţi participanţii la această mişcare devin agenţi ai partidului proletar care renaşte. Iar sarcina părţii sale organizate este nu atît să forţeze această mişcare, nu atît să-i dea înainte de vreme o formă precisă şi fixă, cît să acţioneze în direcţia dezvoltării acestei mişcări, să-i imprime o amploare cît mai mare, atrăgînd în mişcare mase tot mai largi şi rupînd energic cu lipsa de activitate şi cu atmosfera de ameţire caracteristice ilegalităţii" (pag. 74—75).

Pînă acum asemenea vociferări cu privire la atmosfera „de ameţire" şi asemenea ţipete isterice şi apeluri de „a rupe" cu această atmosferă le-am întîlnit numai în ziare de tipul lui „Novoe Vremea" şi, poate, şi în scrierile unor renegaţi înrăiţi ai liberalismului, ca, bunăoară, d-l Struve & Co. Pînă acum presa politică cît de cît decentă şi onestă respecta următoarea regulă : să nu atace de la o anumită tribună ceea ce nu poate fi apărat de la aceeaşi tribună. Compania de lichidatori din care fac parte d-nii

www.dacoromanica.ro

B. Bogdanov, Leviţki, Potresov etc. de mai bine de un an de zile „biruie" cu succes această prejudecată democratică învechită, alegînd sistematic pentru apelurile lor „de a rupe în mod energic" etc. tocmai acele şi mai ales acele tribune în care lichidatorii au monopolul asigurat în problema respectivă. Nouă nu ne rămîne decît să înregistrăm acest război „blindat" împotriva „atmosferei de ameţire" şi să ţintuim pe războinici la stîlpul infamiei.

D-nii B. Bogdanovi, Leviţki, Potresovi comit un fals atunci cînd, vorbind despre tendinţa muncitorilor de a acţiona făţiş, trag concluzia lor *proprie* cu privire la tendinţa *muncitorilor* de a rupe cu „atmosfera de ameţire". La acest fals s-a recurs scontîndu-se că noi, adversarii lichidatorismului, nu putem relata unele fapte cunoscute acestor domni B. Bogdanov şi care dovedesc *indignarea* muncitorilor care la diferite congrese au luat pe faţă atitudine *împotriva propunerii intelectualilor* „de a rupe". Acum, la începutul anului 1911, muncitorii — spre marea lor cinste — tind cu aceeaşi energie spre o activitate politică făţişă, cu care tindeau spre ea, de pildă, la începutul anului 1905, dar nici atunci, nici acum *muncitorii* nu s-au ridicat împotriva „atmosferei de ameţire", nu au vrut şi nu vor „s-o rupă" cu ea. Despre tendinţa „de a rupe energic" ar fi just să se vorbească doar ca despre o tendinţă a intelectualilor renegaţi.

Şi, într-adevăr, cititorul să caute să aprofundeze bine următorul fapt. Un grup de publicişti stăruie, îndeosebi începînd din ianuarie 1910, asupra *„tendinţei de a rupe cu vechiul"* şi *„de a intra într-o fază de activitate politică cu adevărat legală"*. Numai în perioada menţionată acest grup a scos peste 20 de numere de reviste („Naşa Zarea", „Vozrojdenie", „Jizn", „Delo Jizni"), ca să nu mai vorbim de diferite cărţi, broşuri, precum şi articole din reviste şi ziare care nu au un caracter specific lichidatorist. Se pune întrebarea: cum de s-a putut întîmpla ca nişte publicişti care au desfăşurat o activitate atît de energică pe tărîmul publicistic şi care vorbesc cu atîta convingere despre necesitatea „de a rupe energic cu vechiul" şi „de a intra într-o fază de activitate politică cu adevărat legală" să nu se hotărască, să nu aibă curajul pînă acum *ei*

www.dacoromanica.ro

înşişi, în cadrul *grupului lor,* „s-o rupă energic cu vechiul" şi „să intre într-o fază de activitate politică cu adevărat legală", pe baza unui program, unei platforme, unei tactici „care să rupă energic" cu „atmosfera de ameţire" ??

Ce fel de comedie este asta ? Ce înseamnă făţărnicia asta ? Să vorbeşti despre „renaşterea forţei politice" atacînd „atmosfera de ameţire", să ceri *ruperea* cu vechiul, să propovăduieşti „o activitate politică cu adevărat legală" şi în acelaşi timp să nu propui în locul vechiului *nici un* program, *nici o* platformă, *nici o* tactică, *nici o* organizaţie ! De ce legaliştii noştri care se pretind marxişti nu au cel puţin onestitatea politică a d-lor Peşehonovi şi a altor publicişti de la „Russkoe Bogatstvo" [95], care cu mult timp înainte (din 1905—1906) au început să vorbească despre atmosfera de ameţire şi despre necesitatea „de a intra într-o fază de activitate politică cu adevărat legală" şi care *procedau aşa cum vorbeau,* într-adevăr „rupeau energic cu vechiul", într-adevăr aveau un program, o platformă, o tactică, o organizaţie „legală" ?

În politică onestitatea este rezultatul tăriei, iar făţărnicia — rezultatul slăbiciunii. D-nii Peşehonovi & Co. sînt tari între narodnici şi de aceea activează într-adevăr făţiş. D-nii Bogdanovi, Leviţki, Potresovi & Co. sînt slabi între marxişti, la fiecare pas primesc o ripostă din partea muncitorilor conştienţi şi de aceea procedează în mod făţarnic, se ascund, nu au curaj *să formuleze deschis* o tactică şi un program de „activitate politică cu adevărat legală".

D-nii Peşehonovi & Co. sînt atît de tari între narodnici, încît îşi transportă marfa sub propriul lor pavilion. D-nii B. Bogdanovi, Leviţki, Potresovi, Martovi şi alţii sînt atît de slabi între marxişti, încît sînt nevoiţi să-şi transporte marfa sub pavilion străin. În revistuţa lor de intelectuali („Naşa Zarea") fac pe vitejii şi ţipă : nu există „ierarhie", „să se rupă în mod energic cu vechiul", „să intrăm într-o fază de activitate politică cu adevărat legală". Iar în faţa muncitorilor lichidatorul nostru procedează după cum spune zicala : „face pe viteazul pînă îşi găseşte naşul".

www.dacoromanica.ro

În faţa muncitorilor, eroii noştri, admiratori entuziaşti ai „activităţii politice legale", *nu* acţionează *făţiş*, nu propun *nici un* program, nici o tactică, nici o organizaţie legală. De aici rezultă diplomaţia înţeleaptă a d-lui B. Bogdanov, care face „bilanţul" congresului meseriaşilor şi care recomandă „să nu se forţeze" mişcarea spre o activitate politică cu adevărat legală, să nu „i se dea înainte de vreme o formă precisă". Se pare că d-l B. Bogdanov a încercat în faţa muncitorilor *să dea o formă precisă* planurilor sale lichidatoriste, dar a păţit-o. Intelectualul renegat a întîmpinat o ripostă din partea muncitorilor, care şi atunci cînd greşesc procedează mai făţiş, cer un răspuns direct („s-o rupem cu vechiul ? atunci acţionaţi făţiş şi cinstit în direcţia noului vostru !"). Iar d-l B. Bogdanov, ca şi vulpea din fabula lui Krîlov, încearcă să se consoleze : sînt acri strugurii ! Nu trebuie să dăm înainte de vreme o formă precisă ; să rupem cu vechiul, dar să rupem în aşa fel încît în rîndurile muncitorilor să agităm steagul vechiului şi să nu ne grăbim cu noul.

Veţi spune că aceasta înseamnă a sta în două luntre. Dar tocmai aceasta este esenţa oricărui oportunism. Tocmai în aceasta se manifestă natura intelectualului burghez de astăzi care *se joacă* de-a marxismul. D-l Struve s-a jucat de-a marxismul în perioada 1894—1898. D-nii B. Bogdanovi, Leviţki, Potresovi se joacă de-a marxismul în perioada 1908—1911. „Economiştii" din acea perioadă şi lichidatorii din zilele noastre sînt promotori ai aceleiaşi influenţe burgheze în rîndurile proletariatului.

„Mîsl" nr. 4 din martie 1911

Se tipăreşte după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

CADEŢII ŞI OCTOMBRIŞTII

Faimoasa „criză de guvern" şi alegerea noului preşedinte al Dumei de stat [96] din nou a furnizat material în problema naturii sociale şi a semnificaţiei politice a partidului cadet şi a celui octombrist. Burghezia liberală, cu iertăciune fie zis, din Rusia şi-a arătat pentru a suta, pentru a mia oară, adevărata ei faţă. Din diferite cotidiane, precum şi din numărul precedent al ziarului „Zvezda", cititorul cunoaşte care este această faţă. Dar nu strică să tragem unele concluzii, avînd în vedere că presa cadetă, care se bucură la noi de cea mai largă răspîndire, cu dragă inimă „tună şi fulgeră" împotriva octombriştilor, dar nu-i place să analizeze *rezultatele* propriei ei comportări.

Să ne amintim de comportarea partidului „libertăţii poporului" în timpul alegerii noului preşedinte al Dumei de stat. La 21 martie „Reci" se grăbeşte să comunice: „Fracţiunea libertăţii poporului a hotărît să voteze pentru M. Alekseenko în cazul cînd se va pune candidatura lui la postul de preşedinte al Dumei de stat. Dacă însă va fi pusă candidatura lui Rodzeanko, fracţiunea va vota împotriva lui Alekseenko". „Democraţii" constituţionalişti îşi oferă serviciile octombriştilor „de stînga". Ba mai mult. Articolul de fond din acelaşi număr al ziarului „Reci" îl proclamă pe Alekseenko om „respectat de toată lumea" şi caută să se situeze pe punctul de vedere al *întregii* Dume de stat: în cazul cînd, spun ei, cei de dreapta vor sprijini candidatura propusă de majoritatea octombriştilor (adică candidatura lui Alekseenko), s-ar putea ca Duma

www.dacoromanica.ro

de stat „să revină la acea unanimitate" cu care a fost întîmpinată la început candidatura lui Homeakov. „Această unanimitate ar dovedi că *întreaga* Dumă în ansamblu înțelege importanța excepțională a momentului".

Așa scria „Reci". „Întreaga Dumă în ansamblu", nici mai mult, nici mai puțin. Acest lucru ar trebui amintit mai des în preajma alegerilor pentru Duma a IV-a!

Cadeții știu foarte bine că cei de dreapta susțin în principiu lipsa de drepturi a Dumei, că naționaliștii îl justifică și-l apără pe Stolîpin și încălcarea articolului 87. Totuși, numai ca să fie ales Alekseenko, cadeții sînt gata să dea totul uitării și să declare că „*întreaga* Dumă în ansamblu" este unanimă, deși știu foarte bine că deputații muncitorilor *în nici un caz* nu se vor lăsa ademeniți de „unanimitatea" Dumei a III-a, tot așa cum nu s-au lăsat ademeniți cînd a fost vorba de alegerea lui Homeakov.

Este limpede: pentru cadeți, deputații muncitorilor și trudovicii nu contează. Fără ei, dar cu cei de dreapta, cu Markov 2 și cu Purișkevici, Duma a III-a este „*întreaga* Dumă în ansamblu". *Așa reiese din cele scrise în „Reci".* Și această afirmație trasează o linie de demarcație justă, pe care atît de des și un număr atît de mare au înțeles-o greșit: linia de demarcație între feudali și burghezie (chiar cea mai „liberală", adică cadetă), pe de o parte, și țărani și muncitori, adică democrație, pe de altă parte. Fără democrație, dar cu cei de dreapta, sîntem „întreaga Dumă în ansamblu", spun cadeții. Aceasta înseamnă că, avînd pretenția să li se spună democrați, cadeții înșală poporul. Aceasta înseamnă că, pentru cadeți, „noi" este egal cu feudalii și burghezia, iar ceilalți nu contează.

Problema neînsemnată a alegerii unui nou președinte al Dumei de stat a amintit încă o dată adevărul foarte important că cadeții *nu* sînt democrați, ci burghezi liberali moderați, care rîvnesc la „unanimitatea" „întregii" camere de ultrareacționari și octombriști. *Concurența* cu octombriștii — iată care este caracterul „luptei" duse de cadeți împotriva acestora. Cadeții luptă împotriva octombriștilor, acest lucru este neîndoios. Dar ei luptă împotriva lor nu ca reprezentanți ai unei clase, nu ca reprezentanți ai unor pături mai largi ale populației, nu în vederea răsturnării

www.dacoromanica.ro

vechii puteri la care se adaptează octombriştii, ci în calitate de *concurenţi* ai acestora, concurenţi care vor să se adapteze la *aceeaşi* putere, să servească intereselor *aceleiaşi* clase, s-o ferească împotriva exigenţei unor pături mai largi ale populaţiei (a democraţiei în general şi a democraţiei proletare în special). Să se adapteze ceva mai altfel la aceeaşi putere — iată pentru ce luptă cadeţii, iată care este esenţa politicii lor, politică de burghezi liberali. Şi această concurenţă cu octombriştii, lupta pentru a *le* lua locul imprimă un caracter deosebit „de ascuţit" luptei cadeţilor. Prin aceasta se explică *deosebita duşmănie* pe care o nutresc cei de dreapta şi octombriştii împotriva cadeţilor, o duşmănie de un fel deosebit : „ceilalţi" (democraţii) îi vor distruge, „ăştia" (cadeţii) îi vor împinge de pe locul întîi pe locul al doilea ; prima perspectivă determină un război principial intransigent, pe viaţă şi pe moarte ; a doua perspectivă determină o luptă *pentru locul întîi*, o competiţie de intrigi, o întrecere în metodele de atragere a aceleiaşi majorităţi moşiereşti-burgheze sau de cîştigare a încrederii aceleiaşi vechi puteri.

Tabloul pe care-l oferea Duma a III-a în ziua alegerii noului preşedinte a ilustrat în mod concret această deosebire.

În „Reci" din 23 martie, comentatorul cadet al evenimentelor „din cercurile parlamentare" continuă să-l ridice în slăvi pe Alekseenko : „e un om complet independent" (şi cînd te gîndeşti că este vorba de un octombrist pentru care evenimentele de la 3 iunie au constituit o adevărată delectare !) „şi cu un simţ al demnităţii foarte pronunţat" etc. etc.

Iată care este criteriul după care apreciază cadeţii stricta legalitate : să nu fi protestat împotriva lui 3 iunie, dar să fi protestat împotriva lui 14 martie. Aceasta aminteşte de vorba de duh care circulă în America : dacă furi o bucată de pîine eşti băgat la închisoare, dacă furi o cale ferată eşti numit senator.

D-l Litovţev, care conduce rubrica „În cercurile parlamentare" a ziarului „Reci", scria la 23 martie că octombriştii de stînga şi cadeţii „au trecut o bună jumătate din zi printr-o stare de îngrijorare : dar dacă îi vine aşa, de-

www.dacoromanica.ro

odată, să accepte?" (este vorba de Rodzeanko, care se prefăcea că refuză).

Cum să nu aibă lupta cadeților împotriva adversarilor lor un caracter *ascuțit* cînd problema se pune pe un plan atît de apropiat și atît de nemijlocit palpabil pentru *întreaga* Dumă a III-a: „dar dacă lui Rodzeanko îi vine așa, deodată, să accepte?"!

Lui Rodzeanko i-a venit așa, deodată, să accepte. Alegerile prezentau următorul tablou: cei de dreapta și naționaliștii erau voioși, rîdeau, aplaudau încîntați. Octombriștii „de stînga" și *cadeții* păstrau o tăcere încăpățînată, tăceau sistematic: au pierdut bătălia pe terenul ales chiar de ei; n-aveau de ce să se bucure; *trebuiau* să tacă. „În semn de protest", cadeții și-au dat voturile naționalistului Volkonski. Democrații și numai democrații au declarat sus și tare, fățiș și limpede că nu participă la alegerea noului președinte al Dumei a III-a, că nu poartă *nici o* răspundere pentru „întreaga activitate a Dumei a III-a" (cuvintele lui Voiloșnikov).

În ziua alegerii, la ședința a 86-a a Dumei, în competiția dintre concurenți *au vorbit* numai Rodzeanko, președintele Dumei a III-a, Bulat și Voiloșnikov. Ceilalți au tăcut.

Voiloșnikov a arătat pe bună dreptate, în numele tuturor colegilor săi de fracțiune, că cadeții, „ca urmare a specificului poziției lor politice, întotdeauna și-au pus toate speranțele în combinațiile din cadrul Dumei", și i-a luat în rîs ca pe niște liberali creduli.

Poziția politică a cadeților și specificul ei sînt în funcție de natura de clasă a acestui partid. Acesta este un partid burghezo-liberal antidemocratic. Tocmai de aceea ei „întotdeauna și-au pus toată speranța în combinațiile din cadrul Dumei". Această afirmație este justă sub două aspecte: în primul rînd, în sensul opunerii a ceea ce se petrece în Dumă celor ce se petrec în afara Dumei, iar în al doilea rînd în sensul „combinației" elementelor sociale, a claselor care reprezintă „întreaga" Dumă a III-a.

Cu prilejul alegerii lui Rodzeanko, care a marcat o victorie a naționaliștilor, numai deputații muncitorilor și trudovicii au făcut declarații care *nu* vizau combinații

www.dacoromanica.ro

„în cadrul Dumei", declarații care caracterizează atitudinea democrației în general și a democrației proletare în special față de *întreaga* Dumă a III-a, față de 3 iunie, față de octombriști și de cadeți luați laolaltă. Această declarație este o bună sursă de învățăminte pentru Rodzeanko și întreaga „lui" majoritate, un serios avertisment pentru „opoziția" liberală „responsabilă" față de Duma a III-a și față de autorii loviturii de la 3 iunie, avertisment din partea partidelor politice care sînt „responsabile" față de altcineva.

„Zvezda" nr. 16 din 2 aprilie 1911
Semnat: V. Ilin

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ÎN AMINTIREA COMUNEI

Au trecut patruzeci de ani de la proclamarea Comunei din Paris. După un obicei care s-a încetăţenit, proletariatul francez a comemorat prin mitinguri şi demonstraţii pe militanţii revoluţiei de la 18 martie 1871 ; iar la sfîrşitul lunii mai el va merge din nou să depună coroane pe mormintele comunarzilor împuşcaţi, victime ale cumplitei „săptămîni din mai", şi din nou vor jura în faţa mormintelor lor să lupte fără încetare pînă la triumful deplin al ideilor lor, pînă la înfăptuirea deplină a cauzei pe care le-au lăsat-o moştenire.

Dar de ce nu numai proletariatul francez, ci şi cel din întreaga lume îi cinsteşte pe militanţii Comunei din Paris ca pe predecesorii săi ? Şi în ce constă moştenirea lăsată de Comună ?

Comuna a apărut spontan, nimeni nu a pregătit-o în mod conştient şi sistematic. Eşecul suferit în războiul cu Germania, grelele suferinţe din timpul asediului, şomajul în rîndurile proletariatului şi ruinarea micii burghezii ; indignarea maselor împotriva claselor de sus şi împotriva autorităţilor care au dat dovadă de o totală incapacitate, frămîntările surde din rîndurile clasei muncitoare, care era nemulţumită de situaţia sa şi tindea spre o altă orînduire socială ; componenţa reacţionară a Adunării naţionale, care stîrnea temeri pentru soarta republicii, toate acestea şi multe altele s-au împreunat pentru a împinge populaţia Parisului la revoluţia de la 18 martie, în urma căreia puterea a trecut pe neaşteptate în mîinile gărzii

www.dacoromanica.ro

naţionale, în mîinile clasei muncitoare şi a micii burghezii care i s-a alăturat.

A fost un eveniment fără precedent în istorie. Pînă atunci puterea se afla, de regulă, în mîinile moşierilor şi ale capitaliştilor, adică ale oamenilor de încredere ai acestora, care alcătuiau aşa-zisul guvern. După revoluţia de la 18 martie însă, cînd guvernul d-lui Thiers a fugit din Paris cu armata, poliţia şi funcţionarii săi, poporul a rămas stăpîn pe situaţie şi puterea a trecut în mîinile proletariatului. În societatea modernă însă, proletariatul, înrobit de capital din punct de vedere economic, nu poate domina din punct de vedere politic fără a sfărîma lanţurile care îl leagă de capital. Iată de ce în mod inevitabil mişcarea Comunei trebuia să capete o culoare socialistă, adică să manifeste o tendinţă de răsturnare a dominaţiei burgheziei, a dominaţiei capitalului, de distrugere a înseşi *temeliilor* orînduirii sociale moderne.

La început această mişcare a fost extrem de amestecată şi de nedefinită. La ea au aderat şi patrioţii, care sperau că Comuna va reîncepe războiul împotriva germanilor şi îl va duce la un sfîrşit victorios. Ea a fost sprijinită şi de micii prăvăliaşi, care erau ameninţaţi de ruină în cazul cînd nu li s-ar fi acordat o amînare în achitarea poliţelor şi plata chiriei (guvernul nu a vrut să le acorde această amînare, dar Comuna le-a acordat-o). În sfîrşit, la început ea a fost în oarecare măsură simpatizată de republicanii burghezi, care se temeau că Adunarea naţională reacţionară („bădăranii", moşierii înapoiaţi) va restaura monarhia. Dar rolul principal în această mişcare l-au jucat, desigur, muncitorii (în special meseriaşii din Paris), în rîndurile cărora în ultimii ani ai celui de-al Doilea imperiu s-a desfăşurat o propagandă socialistă activă şi dintre care un mare număr făceau chiar parte din Internaţională [97].

Numai muncitorii au rămas credincioşi pînă la capăt Comunei. Republicanii burghezi şi micii burghezi s-au depărtat curînd de ea: pe unii îi speria caracterul proletar, revoluţionar-socialist al mişcării; alţii s-au îndepărtat de mişcare cînd şi-au dat seama că este sortită unei înfrîngeri inevitabile. Numai proletarii francezi au spriji-

www.dacoromanica.ro

nit fără teamă şi fără a da semne de oboseală guvernul *lor*, numai ei au luptat şi şi-au dat viaţa pentru el, adică pentru cauza eliberării clasei muncitoare, pentru un viitor mai bun al tuturor oamenilor muncii.

Părăsită de aliaţii ei de ieri şi lipsită de orice sprijin, Comuna era în mod inevitabil sortită înfrîngerii. Întreaga burghezie din Franţa, toţi moşierii, oamenii de bursă, fabricanţii, toţi hoţii mai mari sau mai mici, toţi exploatatorii s-au unit împotriva ei. Această coaliţie burgheză, sprijinită de Bismarck (care a eliberat, în scopul înfrîngerii Parisului revoluţionar, un număr de 100 000 de soldaţi francezi aflaţi în prizonierat), a reuşit să ridice pe ţăranii înapoiaţi şi mica burghezie din provincie împotriva proletariatului parizian şi să înconjure jumătate din Paris cu un cerc de fier (a doua jumătate era împresurată de armata germană). În unele oraşe mari din Franţa (Marsilia, Lyon, Saint-Étienne, Dijon etc.), muncitorii de asemenea au făcut încercări să ia puterea în mîinile lor, să proclame Comuna şi să pornească în ajutorul Parisului, dar în scurt timp aceste încercări s-au soldat cu un eşec. Şi astfel Parisul, care a ridicat primul steagul insurecţiei proletare, a fost lăsat să lupte numai cu propriile lui forţe şi condamnat la o pieire sigură.

Pentru ca o revoluţie socială să fie victorioasă trebuie să existe cel puţin două condiţii : un înalt nivel de dezvoltare a forţelor de producţie şi o suficientă pregătire a proletariatului. În 1871 însă amîndouă aceste condiţii lipseau. Capitalismul francez era încă slab dezvoltat, iar Franţa era pe atunci o ţară în care mica burghezie (meseriaşi, ţărani, prăvăliaşi etc.) era precumpănitoare. Pe de altă parte, nu exista un partid muncitoresc, clasa muncitoare nu avea pregătire şi o experienţă îndelungată, iar în masa ei nici nu-şi dădea destul de limpede seama de sarcinile pe care le avea şi de metodele de înfăptuire a acestora. Nu a existat nici o organizaţie politică serioasă a proletariatului, nici organizaţii sindicale sau asociaţii cooperatiste largi...

Dar principalul lucru care a lipsit Comunei a fost timpul, răgazul necesar pentru a se orienta şi a purcede la înfăptuirea programului său. Nici nu s-a apucat bine

www.dacoromanica.ro

de lucru, şi guvernul, stabilit la Versailles şi sprijinit de întreaga burghezie, a pornit la acţiuni militare împotriva Parisului. Comuna a fost nevoită să se gîndească în primul rînd la apărare, şi pînă la sfîrşitul ei, care a avut loc în zilele de 21—28 mai, ea nu a avut răgaz să se gîndească serios la altceva.

De altfel, deşi condiţiile erau atît de vitrege, deşi existenţa ei a fost scurtă, Comuna a reuşit să ia cîteva măsuri care caracterizează în suficientă măsură adevăratul ei sens şi ţelurile ei. Comuna a înlocuit armata permanentă, această unealtă oarbă în mîinile claselor dominante, prin înarmarea generală a poporului ; ea a proclamat separarea bisericii de stat, a desfiinţat bugetul cultelor (adică retribuirea popilor de către stat), a imprimat învăţămîntului public un caracter pur laic, dînd prin aceasta o puternică lovitură jandarmilor în sutane. În domeniul pur social ea nu a reuşit să facă prea multe, dar şi puţinul pe care l-a realizat scoate destul de viu în relief caracterul ei de guvern popular, muncitoresc : a fost interzisă munca de noapte în brutării ; s-a desfiinţat sistemul amenzilor, această jefuire legiferată a muncitorilor ; în sfîrşit, a fost publicat renumitul decret prin care toate fabricile, uzinele şi atelierele pe care proprietarii lor le-au părăsit sau în care au suspendat lucrul erau trecute în mîinile artelurilor muncitoreşti pentru ca producţia să fie reluată. Şi ca şi cum ar fi vrut să sublinieze caracterul său de guvern cu adevărat democrat, proletar, Comuna a hotărît că retribuirea funcţionarilor de orice grad şi a membrilor guvernului nu trebuie să depăşească un salariu normal de muncitor şi în nici un caz să nu fie mai mare de 6 000 de franci pe an (mai puţin de 200 de ruble pe lună).

Toate aceste măsuri vădeau îndeajuns de limpede că Comuna constituie o primejdie de moarte pentru lumea veche, bazată pe înrobire şi pe exploatare. De aceea, atîta timp cît pe clădirea primăriei din Paris flutura drapelul roşu al proletariatului, societatea burgheză nu putea să doarmă liniştită. Şi atunci cînd, în cele din urmă, forţele guvernamentale organizate au izbutit să înfrîngă forţele slab organizate ale revoluţiei, generalii lui Bonaparte, care

www.dacoromanica.ro

au mîncat bătaie de la germani, iar față de concetățenii lor învinși s-au dovedit foarte viteji, acești Rennenkampfi și Meller-Zakomelski francezi, au dezlănțuit un măcel cum nu s-a mai pomenit vreodată la Paris. Vreo 30 000 de parizieni au fost omorîți de soldații sălbăticiți, vreo 45 000 arestați, un mare număr dintre aceștia fiind ulterior executați, mii de oameni au fost trimiși la ocnă sau deportați. În total Parisul a pierdut vreo 100 000 dintre fiii săi, printre care se aflau cei mai buni muncitori de toate profesiunile.

Burghezia era mulțumită. „Acum s-a terminat cu socialismul pentru multă vreme!", spunea conducătorul burgheziei, sîngerosul pitic Thiers, după baia de sînge în care el, împreună cu generalii săi, a scăldat proletariatul parizian. Dar în zadar au croncănit acești corbi burghezi. După vreo șase ani de la reprimarea Comunei, cînd mulți dintre luptătorii ei mai zăceau în ocne și în deportare, în Franța lua naștere o nouă mișcare muncitorească. Noua generație socialistă, îmbogățită cu experiența predecesorilor săi, dar nicidecum descurajată de înfrîngerea lor, a ridicat steagul căzut din mîinile luptătorilor Comunei și l-a dus cu hotărîre și curaj înainte, strigînd: „trăiască revoluția socială! trăiască Comuna!". Iar cîțiva ani mai tîrziu, noul partid muncitoresc și agitația desfășurată de el în țară au silit clasele dominante să pună în libertate pe comunarzii captivi care se mai aflau în mîinile guvernului.

Memoria luptătorilor Comunei este cinstită nu numai de muncitorii francezi, ci și de proletariatul lumii întregi. Căci Comuna a luptat nu pentru rezolvarea unei probleme locale sau îngust-naționale, ci pentru eliberarea întregii omeniri muncitoare, a tuturor celor obidiți și umiliți. În calitate de luptător înaintat pentru revoluția socială, Comuna și-a cîștigat simpatie pretutindeni unde suferă și luptă proletariatul. Tabloul vieții și al morții ei, imaginea unui guvern muncitoresc care a cucerit și a ținut în mîinile sale mai bine de două luni de zile capitala lumii, privelișteа luptei eroice duse de proletariat și a suferințelor îndurate de el după înfrîngere, toate acestea au ridicat moralul a milioane de muncitori, le-au trezit nădejdile și au făcut ca simpatiile lor să se îndrepte spre

www.dacoromanica.ro

socialism. Bubuitul tunurilor din Paris a trezit păturile cele mai înapoiate ale proletariatului, cufundate într-un somn adînc, şi a dat pretutindeni imbold intensificării propagandei revoluţionare-socialiste. Iată de ce cauza Comunei nu a murit ; ea continuă să trăiască în fiecare dintre noi.

Cauza Comunei este cauza revoluţiei sociale, cauza deplinei eliberări politice şi economice a oamenilor muncii, cauza proletariatului din lumea întreagă. Şi în acest sens ea este nemuritoare.

„Raboceaia Gazeta" nr. 4—5 din 15 (28) aprilie 1911

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE ÎNSEMNĂTATEA CRIZEI

Faimoasa criză ministerială şi politică despre care ziarele au scris şi scriu atît de mult ridică probleme mai adînci decît cred liberalii, care fac cea mai mare zarvă. Se spune : această criză pune problema încălcării constituţiei. În realitate însă criza pune problema concepţiei greşite pe care o au octombriştii şi cadeţii despre constituţie, a erorii fundamentale pe care o fac cele două partide în această privinţă. Cu cît această eroare se răspîndeşte mai mult, cu atît este mai imperios necesar s-o explicăm. Cu cît se străduiesc cadeţii ca, sub paravanul învinuirilor aduse octombrismului, să promoveze idei greşite cu privire la caracterul, chipurile, „constituţional" al acestei crize, idei comune octombriştilor şi cadeţilor, cu atît este mai important să clarificăm această comunitate de vederi care a ieşit acum la iveală.

Să ne amintim de raţionamentele care au putut fi citite nu demult în „Reci" şi în „Russkie Vedomosti" în legătură cu lozinca alegerilor pentru Duma a IV-a. Pentru constituţie sau împotriva ei, aşa se va pune şi aşa se şi pune de pe acum problema, susţineau cele două organe principale ale cadeţilor.

Să vedem acum care sînt raţionamentele octombriştilor. Iată un articol caracteristic, semnat de d-l Gromoboi, care a apărut în „Golos Moskvî" (din 30 martie) : „Un furnicar scormonit". Publicistul octombrist caută să convingă pe apărătorii de bună-credinţă, după părerea lui, ai d-lui Stolîpin, pe care „îi sperie trecerea în opoziţie", de-

www.dacoromanica.ro

monstrînd că „ei fac paşi greşiţi". „Pentru constituţionalişti — exclamă d-l Gromoboi — păcatul încălcării constituţiei atîrnă atît de greu în balanţă, încît nimic nu-l poate contrabalansa". Ce se poate spune despre fondul problemei ? întreabă d-l Gromoboi şi răspunde :

„Din nou puşca cu cremene, naţionalismul, impulsurile volitive, necesitatea de stat ? dar, vai, toate acestea le-am mai auzit, am auzit şi făgăduieli care nu au fost împlinite".

Pentru octombrişti (ca şi pentru publiciştii de la „Vehi", care au înţeles cel mai profund şi au exprimat cel mai viu spiritul cadet), politica lui Stolîpin a fost o „făgăduială" ademenitoare. După cum recunosc octombriştii, „făgăduiala" nu a fost împlinită.

Ce înseamnă acest lucru ?

Adevărul este că politica lui Stolîpin nu a fost o făgăduială, ci realitatea economică şi politică a ultimilor patru (dacă nu cinci) ani ai vieţii din Rusia. Atît 3 iunie 1907 cît şi 9 noiembrie 1906 (14 iunie 1910) nu sînt nişte făgăduieli, ci realităţi. Reprezentanţii marii proprietăţi funciare nobiliare şi ai vîrfurilor capitalului industrial-comercial, organizaţi pe scara întregii ţări, au fost promotorii şi înfăptuitorii acestei realităţi. Şi dacă în prezent vocea capitalului octombrist din Moscova (deci şi din întreaga Rusie) spune : „nu s-a împlinit", prin aceasta se face bilanţul unei anumite epoci din istoria politică, al unui anumit sistem de încercări de „a împlini" prin intermediul Dumei a III-a de stat, prin intermediul politicii agrare stolîpiniste etc. cerinţele epocii, cerinţele dezvoltării capitaliste a Rusiei. Capitalul octombrist a sprijinit aceste încercări cu toată conştiinciozitatea, cu toată rîvna, fără să-şi cruţe viaţa şi nici chiar punga, dar acum este nevoit să recunoască : nu s-a împlinit.

Prin urmare, nu este nicidecum vorba de nerespectarea făgăduielilor, de „încălcarea constituţiei" — căci este ridicol ca 14 martie 1911 să fie rupt de 3 iunie 1907 —, ci de faptul că cerinţele epocii nu pot fi împlinite prin ceea ce octombriştii şi cadeţii numesc „constituţie".

www.dacoromanica.ro

Aceste cerinţe ale vremii nu au putut fi împlinite prin „constituţia" care dădea cadeţilor majoritatea (Duma I şi a II-a), nu pot fi împlinite prin „constituţia" care a făcut din partidul octombriştilor partid hotărîtor (Duma a III-a). Şi cînd în prezent octombriştii spun : „nu s-a împlinit", importanţa acestei mărturisiri, importanţa crizei care i-a silit să facă această mărturisire constă în spulberarea categorică, repetată, definitiva a iluziilor constituţionaliste şi ale cadetismului, şi ale octombrismului.

Democraţia a urnit din loc vechiul. Cadeţii, dezaprobînd democraţia pentru „excesele" ei, au făgăduit să înfăptuiască noul printr-o „constituţie" paşnică. Nu s-a împlinit. D-l Stolîpin a fost acela care a căutat să înfăptuiască noul în aşa fel, încît formele schimbate să poată întări vechiul, încît organizarea moşierilor ultrareacţionari şi a stîlpilor capitalului să întărească vechiul, încît înlocuind obştea prin proprietatea privată asupra pămîntului să creeze o nouă pătură de apărători ai vechiului. Laolaltă cu d-l Stolîpin, octombriştii s-au trudit ani îndelungaţi ca să ducă la îndeplinire aceste sarcini „fără a fi ameninţaţi" de democraţia vremelnic înăbuşită.

Nu s-a împlinit.

S-au adeverit cuvintele celor care spuneau că în epocile unor transformări rapide şi fundamentale, cum este începutul secolului al XX-lea în Rusia, iluziile constituţionaliste sînt deşarte şi dăunătoare.

Perioada de trei ani de existenţă a Dumei a III-a octombriste, de „constituţie" octombristă, de convieţuire „în pace şi bună înţelegere" a octombriştilor cu Stolîpin nu a trecut fără a lăsa urme : dezvoltarea economică a ţării a făcut un pas mare înainte, s-au dezvoltat, au luat amploare, şi-au afirmat (şi şi-au epuizat) posibilităţile partidele politice „de dreapta" de toate nuanţele.

În numeroase sate şi colţuri îndepărtate din Rusia s-a făcut simţită *în practică* politica agrară a Dumei a III-a, care a scos la suprafaţă frămîntările ce mocneau de veacuri, a scos brutal la iveală contradicţiile existente şi a dus la ascuţirea lor, a făcut ca chiaburul să devină insolent, iar antipozii lui să se lămurească. Duma a III-a nu a trecut fără a lăsa urme. Nu au trecut fără a lăsa urme nici pri-

www.dacoromanica.ro

mele două Dume, care au avut atîtea deziderate pioase, candide, frumoase şi neputincioase. De sub învelişul crizei „constituţionale" din 1911 a ieşit la iveală spulberarea iluziilor constituţionaliste din 1906—1910 incomparabil mai profund decît a celor precedente.

Pe cadeţi şi pe octombrişti îi apropia, în fond, faptul că şi unii şi alţii îşi bazau politica pe aceste iluzii. Erau iluzii ale burgheziei liberale, iluzii ale centrului, iar deosebirea dintre centrul „de stînga" (cadeţii) şi centrul „de dreapta" (octombriştii) nu este esenţială, de vreme ce, în virtutea condiţiilor obiective, şi unul şi altul erau sortite eşecului. Vechiul a fost urnit din loc. Nici centrul de stînga, nici cel de dreapta nu au înfăptuit noul. Cine şi cum va înfăptui acest nou istoriceşte inevitabil, de neînlăturat este o chestiune care rămîne deschisă. Însemnătatea crizei „constituţionale" constă în faptul că cei care sînt stăpîni pe situaţie, octombriştii, au considerat această chestiune ca fiind *din nou* „deschisă", subscriind : „nu s-a împlinit" nici chiar în ceea ce priveşte aspiraţiile lor, s-ar părea, foarte „solide", negustoreşte solide, lucide în spirit de precupeţ, de o modestie moscovită. Însemnătatea crizei „constituţionale" constă în faptul că experienţa domnilor octombrişti a scos la iveală întreaga îngustime, întreaga sărăcie, întreaga neputinţă a lozincii lansate de cadeţi (cine este pentru constituţie, cine împotriva constituţiei).

Democraţia demonstrează că această lozincă este insuficientă. Octombrismul a confirmat justeţea acestei demonstrări prin experienţa încă a unei perioade din istoria Rusiei. Cadeţii nu vor reuşi să tragă istoria înapoi, spre vechile şi naivele iluzii constituţionaliste.

„În rîndurile octombriştilor ortodocşi — scrie d-l Gromoboi — domneşte o stare de nervozitate ; ei declară că se retrag din birou, nu ştiu ce să facă cu tovarăşii lor întru constituţionalism. Zadarnic se frămîntă. Ei trebuie să aibă conştiinţa împăcată că adevărul este de partea lor şi că acest adevăr este atît de elementar şi de unanim recunoscut, încît pentru apărarea lui nu este nevoie să fii Copernic sau Galileu. Ei trebuie să-şi facă datoria cu calm, să califice ca ilegale acţiunile ilegale şi neapărat, fără a accepta nici un compromis, să respingă legea ilegală" .

www.dacoromanica.ro

Iluzii, d-le Gromoboi ! Fără „Copernici sau Galilei" n-o să meargă. Nici spusele d-tale „nu s-au împlinit", fără aceştia n-o să meargă.

„...Privind acest furnicar scormonit, căzut pradă agitaţiei — presa servilă, oratorii servili, deputaţii servili" (spuneţi pînă la capăt, d-le Gromoboi : burghezia servilă, slugarnică) —, „nu putem decît să le amintim cu blîndeţe, cu îngăduinţă omenească că pe P. A. Stolîpin nu se mai poate să-l slujeşti ; poţi numai să-l slugăreşti.

Dar P.A. Stolîpin nu este un individ izolat, ci un tip, nu este de unul singur, ci „pereche" cu Consiliul nobilimii unite. Domnii octombrişti au încercat să trăiască în bună pace cu el în condiţii noi, în condiţiile existenţei Dumei, a „constituţiei", a politicii burgheze de ruinare a obştii în spiritul lui Tolmacev, iar dacă această încercare a dat greş, vina nu este a lui Stolîpin.

„...Şi e un lucru ştiut că întreaga forţă a reprezentanţilor poporului constă în legătura lor cu poporul, iar dacă ei (octombriştii de dreapta), prin însuşi faptul că acordă un astfel de sprijin (sprijinul acordat lui Stolîpin şi încălcării constituţiei de către Stolîpin), îşi pierd «fizionomia», ce valoare mai au ei ?"

Ce ne-a fost dat să auzim ! Octombriştii declară că „forţa reprezentanţilor poporului" constă în „legătura cu poporul" ! E ridicol, desigur ! Dar nu mai ridicol decît declaraţiile făcute de cadeţi în Duma I şi a II-a cu privire la „legătura cu poporul" în acelaşi context cu spusele lor, de pildă, împotriva comitetelor agrare locale. Cuvintele care în gura cadeţilor şi a octombriştilor par ridicole nu sînt de loc ridicole în sine, ci sînt semnificative. Împotriva voinţei celor care le rostesc în prezent, ele exprimă din nou crahul iluziilor constituţionaliste, ca fiind rezultatul util al crizei „constituţionale".

„Zvezda" nr. 18 din 16 aprilie 1911
Semnat : V. Ilin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CONGRESUL PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT ENGLEZ

Numeroase partide socialiste din Europa : partidul socialist francez, cel belgian, cel olandez (aripa lui oportunistă), partidul social-democrat englez, „Partidul laburist independent“ [98] englez, au profitat de sărbătorile paştilor (16 aprilie st.n.) pentru a-şi ţine congresele. Am vrea să supunem atenţiei cititorilor noştri unele probleme discutate la congresele ultimelor două dintre aceste partide.

Al XXXI-lea Congres anual al partidului social-democrat englez (S.D.P.) s-a ţinut la Coventry. Problema cea mai interesantă dezbătută aici a fost aceea a „înarmărilor şi a politicii externe“. Se ştie că, în ultimii ani, atît Anglia cît şi Germania se înarmează foarte intens. Concurenţa dintre aceste ţări pe piaţa mondială se înteţeşte tot mai mult. Primejdia unei ciocniri armate devine tot mai ameninţătoare. Presa burgheză şovină din ambele ţări împrăştie în rîndurile maselor populare milioane şi milioane de articole instigatoare, le aţîţă împotriva „duşmanului“, vociferînd despre pericolul iminent al unei „invazii germane“ sau al unui „atac englez“, strigînd cît le ţine gura că înarmarea trebuie intensificată. Socialiştii din Anglia şi din Germania, precum şi cei din Franţa (ţară pe care Anglia ar fi foarte bucuroasă s-o atragă în război, ca să aibă o armată pe continent, o armată terestră împotriva Germaniei), acordă o deosebită atenţie primejdiei de război, luptînd din răsputeri împotriva şovinismului burghez şi împotriva înarmărilor, străduindu-se prin toate mijloacele să explice

www.dacoromanica.ro

păturilor celor mai înapoiate ale proletariatului şi micii burghezii ce calamităţi aduce după sine războiul, care serveşte exclusiv intereselor burgheziei.

O regretabilă excepţie în rîndurile socialiştilor o constituie unii dintre conducătorii marcanţi ai partidului social-democrat englez, printre care şi Hyndman. Acesta s-a lăsat intimidat de vociferările presei engleze burgheze pe tema „pericolului german" şi a ajuns să susţină că Anglia se vede pusă în faţa necesităţii de a se înarma în vederea apărării, că ea are nevoie de o flotă puternică, că Wilhelm reprezintă partea care atacă.

E drept că Hyndman a primit o ripostă, şi o ripostă destul de puternică, chiar din rîndurile partidului social-democrat. O seamă de rezoluţii ale grupurilor locale s-au pronunţat categoric împotriva lui.

Congresul — sau „conferinţa", ca să folosim expresia engleză, a cărei semnificaţie este alta decît a cuvîntului rus respectiv — de la Coventry trebuia să rezolve această problemă litigioasă. Un punct de vedere categoric ostil oricărui şovinism a prezentat rezoluţia grupului din Hackney (circumscripţie în nord-estul Londrei). În darea sa de seamă asupra lucrărilor congresului, „Justice" [99], organul central al partidului social-democrat, nu citează (sub pretext că e prea „lungă") decît sfîrşitul acestei rezoluţii, care cere să se ducă o luptă dîrză împotriva oricărei sporiri a înarmărilor, împotriva oricărei politici agresive coloniale şi financiare. Selda Kahan, care a susţinut această rezoluţie, a subliniat că tocmai Anglia este aceea care în ultimii 40 de ani duce o politică agresivă, că Germania nu ar avea nimic de cîştigat de pe urma transformării Angliei într-o provincie a sa, că o asemenea primejdie nu există. „Flota engleză există pentru a păstra imperiul. Niciodată partidul social-democrat nu a făcut o greşeală atît de serioasă, atît de gravă ca în prezent, cînd se identifică cu şoviniştii, care agită spectrul războiului; prin această greşeală — a spus Kahan — social-democraţii englezi s-au situat în afara mişcării internaţionale".

În apărarea lui Hyndman s-a ridicat întregul C.C. („co-

www.dacoromanica.ro

mitetul executiv") al partidului, inclusiv — cu ruşine trebuie s-o spunem — H. Quelch. În „amendamentul" propus de el se afirma, nici mai mult, nici mai puţin, că „conferinţa consideră că, în momentul de faţă, scopul imediat trebuie să fie întreţinerea unei flote suficiente (adecvate) în vederea apărării naţionale" !... Pe lîngă aceasta, firește, sînt repetate şi toate „vechile cuvinte frumoase" — şi despre lupta împotriva politicii imperialiste, şi despre războiul împotriva capitalismului etc. Dar toate acestea sînt, bineînţeles, otrăvite de o *lingură de catran:* fraza şovină, în mod burghez evazivă şi, totodată, pur burgheză prin care se recunoaşte necesitatea unei flote „suficiente". Şi aceasta în 1911, cînd bugetul marinei engleze a vădit cum nu se poate mai limpede o tendinţă de creştere vertiginoasă, şi într-o ţară a cărei flotă „apără şi păzeşte" „imperiul", adică inclusiv India, în care aproape 300 000 000 de oameni sînt lăsaţi pradă jafului şi actelor de violenţă ale birocraţiei engleze, în care oameni de stat englezi dintre „cei mai luminaţi", de felul liberalului şi „radicalului" Morley, îi *deportează* pe băştinaşi pentru delicte politice, îi *stîlcesc în bătaie* pentru delicte politice !

Cu ce sofisme lamentabile a fost nevoit să opereze Quelch se vede chiar şi din următoarele pasaje ale cuvîntării sale (după darea de seamă publicată în „Justice", care ia apărarea lui Hyndman) !... „Dacă recunoaştem autonomia naţională, trebuie să avem şi o apărare naţională, iar această apărare trebuie să fie suficientă, altfel ea este inutilă. Noi sîntem duşmanii imperialismului, fie el englez sau german ; naţionalităţile mici aflate sub dominaţia prusacă urăsc despotismul acesteia, şi micile naţionalităţi ameninţate de ea consideră flota britanică şi social-democraţia germană ca singura lor speranţă..."

Iată cu cîtă repeziciune se rostogolesc la vale oamenii care au alunecat pe panta oportunismului ! Flota britanică, care contribuie la înrobirea Indiei (o naţiune nu chiar atît de „mică"), este pusă *pe acelaşi plan* cu social-democraţia germană în calitate de apărătoare a libertăţii popoarelor... A avut dreptate S. Kahan cînd a spus că nici-

www.dacoromanica.ro

odată pînă acum social-democraţia engleză nu s-a făcut de ruşine în asemenea hal. Niciodată caracterul ei sectarist, pe care Engels de mult l-a subliniat şi l-a condamnat [100], nu a ieşit în mod atît de pregnant la iveală ca de data aceasta, cînd pînă şi nişte oameni ca Quelch *au trecut cu uşurinţă* de partea şoviniştilor.

Voturile s-au împărţit în mod egal : 28 de voturi pentru „comitetul executiv" şi 28 contra. Pentru a obţine o jalnică victorie, Hyndman şi Quelch au fost nevoiţi să procedeze la votarea pe grupuri, în urma căreia au întrunit 47 de voturi contra 33.

În partidul social-democrat s-au găsit oameni care şi-au ridicat cu hotărîre glasul împotriva şovinismului din rîndurile lor, s-a găsit o minoritate foarte puternică, capabilă să ducă o luptă serioasă. În „Partidul laburist independent" însă, lucrurile stau mai prost : acolo oportunismul nu este privit ca o ciudăţenie. Acolo problema dacă socialiştii şi muncitorii trebuie sau nu să sprijine înarmarea este dezbătută cu cel mai desăvîrşit calm în articolele „de discuţie" publicate în „The Labour Leader" [101], organul oficial al partidului (nr. 16 din 21 aprilie 1911).

Corespondentul din Londra al ziarului „Vorwärts" a remarcat, pe drept cuvînt, că cea mai bună critică a poziţiei partidului social-democrat a constituit-o articolul apărut în ziarul *ultraşovinist* „Daily Mail" [102], în care este *ridicată în slăvi* înţelepciunea liderilor social-democraţi. „Este îmbucurător — aşa începe articolul din ziarul şovin englez —, este îmbucurător să constaţi că, oricît de absurde ar fi unele idei ale partidului social-democrat din ţara noastră, oricît de irealizabile ar fi unele din idealurile lui, există cel puţin o problemă de mare importanţă în care acest partid se conduce după raţiune şi bun-simţ".

Un fenomen cu adevărat îmbucurător la Congresul de la Birmingham al „Partidului laburist independent" a fost faptul că din rîndurile lui s-au auzit voci ferme şi hotărîte de protest împotriva politicii oportuniste, politică de dependenţă faţă de liberali, pe care o duce acest partid, în general, şi liderul său, Ramsay MacDonald, în

www.dacoromanica.ro

special. Drept răspuns la imputările că în Camera comunelor deputaţii muncitorilor nu prea vorbesc despre socialism, R. MacDonald, cu o feciorelnică naivitate oportunistă, a obiectat că în parlament nu este indicat să se rostească „discursuri de propagandă". „Marea misiune a Camerei comunelor — a declarat MacDonald — este de a transforma în legi socialismul pe care-l propovăduim noi în ţară". De deosebirea dintre reforma socială burgheză şi socialism oratorul a uitat! El este dispus să aştepte socialismul de la parlamentul burghez...

În cuvîntarea sa, Leonard Hall a arătat că „Partidul laburist independent a fost creat în 1892 cu scopul special de a discredita politica «Ligii electorale a muncii» («Labour Electoral League»), care nu era altceva decît o aripă a liberalismului, pentru a lupta împotriva politicii acestei Ligi şi a o anihila. Am înmormîntat trupul (distrugînd această Ligă), dar spiritul ei, după cum se vede, a reînviat în actualul «Partid laburist». În cuvîntările, scrisorile şi cărţile sale, liderul acestui partid a promovat tocmai politica Ligii".

Un alt membru al I.L.P.*, George Lansbury, deputat, a făcut o critică vehementă politicii grupului „laburist" din parlament pentru dependenţa lui faţă de liberali, pentru teama de a nu aduce „prejudicii" guvernului liberal. „De multe ori — a mărturisit Lansbury — m-am simţit atît de ruşinat de comportarea deputaţilor muncitorilor, încît m-am gîndit să-mi depun mandatul. Liberalii caută să ocupe tot timpul Camerei cu tot felul de probleme mărunte, iar deputaţii muncitorilor nu ştiu să-şi cucerească independenţa". „Nu cunosc — a spus Lansbury — nici un caz în care liberalii şi toryi să nu fi ridicat o problemă «importantă» pentru a împinge pe al doilea plan problema mizeriei maselor, a sărăciei. Stau în Camera comunelor şi în minte mi se perindă chipurile muncitorilor şi muncitoarelor care trudesc zi de zi în cocioabele din Bow şi Bromly (circumscripţie din Londra, în East End, cartiere ale mizeriei) şi care m-au trimis în parlament. Ei s-au stră-

* — Independent Labour Party — Partidul laburist independent. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

duit şi au reuşit să mă aleagă pentru că au crezut că nu seamăn cu liberalii şi cu toryi. M-au trimis să ridic problema sărăciei, a sărăciei, a sărăciei... Fac apel la voi — s-a adresat el delegaţilor la congres — să formăm în Camera comunelor un partid puternic, absolut hotărît să nu facă nici o concesie liberalilor şi toryilor. Nu trebuie să fim mai îngăduitori faţă de liberali decît faţă de conservatori (toryi) atunci cînd au o comportare proastă. Muncitorii care trudesc din greu şi duc o viaţă de mizerie nu aşteaptă nimic nici de la liberali şi nici de la tory ; singura lor speranţă, singura lor salvare o constituie propriile lor eforturi organizate... Trebuie să arătăm muncitorilor din cocioabele Londrei că şi în parlament rămînem credincioşi ideilor pe care le susţinem în afara parlamentului, şi anume că liberalii şi toryi sînt duşmani ai poporului, că socialismul este singura speranţă a acestuia".

Cuvîntarea lui Lansbury a fost întreruptă de furtuna de aplauze ale participanţilor la congres, care, la sfîrşit, l-au ovaţionat îndelung. În Germania, cuvîntările de acest gen sînt un lucru obişnuit. În Anglia, ele constituie o noutate. Şi cînd se rostesc asemenea cuvîntări, cînd delegaţii muncitorilor la congresul „Partidului laburist independent" (din păcate foarte adeseori independent faţă de socialism şi dependent faţă de liberali) aplaudă asemenea cuvîntări, sîntem îndreptăţiţi să tragem concluzia că şi *în Anglia* spiritul luptei proletare e mai puternic decît diplomaţia parlamentarilor oportunişti de felul lui MacDonald. (În paranteză fie spus, acest MacDonald a trimis de curînd reformiştilor italieni, care se pregătesc să intre în guvernul burghez, un mesaj în care îşi exprima toată simpatia lui şi le împărtăşea aversiunea sa faţă de „teoria rigidă".)

Cuvîntările lui Hall, Lansbury etc. nu au dus la schimbarea politicii „Partidului laburist independent". În fruntea acestui partid a rămas acelaşi MacDonald, şi politica lui va continua să fie la fel de oportunistă ca şi pînă acum. Burghezia exercita o influenţă puternică asupra proletariatului, mai ales în ţările democratice. Dar aceste

www.dacoromanica.ro

cuvîntări nu trec fără a lăsa urme ; ele subminează influenţa burgheziei şi a oportuniştilor. Cînd englezii vor avea un cotidian (*ambele* partide sînt serios preocupate de această idee), cuvîntările de acest fel — şi numai ele — îşi vor croi drum spre mintea şi inima clasei muncitoare. Liberalii din toate ţările, inclusiv cei din Rusia, jubilează şi fac haz pe seama mişcării muncitoreşti engleze dominate de oportunism. Dar „cine rîde la urmă rîde mai bine".

„Zvezda" nr. 18 din 16 aprilie 1911
Semnat : V. Ilin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CONVORBIRE ÎNTRE UN LEGALIST ŞI UN ADVERSAR AL LICHIDATORISMULUI [103]

Legalistul. Eu cred că ascuţirea la extrem a luptei şi a discuţiilor cu lichidatorii duse în coloanele presei social-democrate a aţîţat prea mult patimile şi a pus oarecum în umbră fondul divergenţei.

Antilichidatorul. Nu cumva lucrurile se prezintă tocmai invers ? Nu cumva această ascuţire a luptei a fost determinată de profunzimea divergenţei ideologice ? Sau ai trecut şi d-ta în tabăra „şovăitorilor" — cu alte cuvinte în tabăra „împăciuitoriştilor" — care încearcă să umple prăpastia cu fraze goale şi banalităţi grandilocvente ?

Legalistul. O, nu, nu sînt de loc înclinat să mă ocup cu „împăciuirea". Dimpotrivă, după părerea mea, lichidatorii nu sînt destul de conştienţi şi de aceea nici destul de hotărîţi. Deocamdată ei continuă să-şi dibuie drumul şi cresc, dacă ne putem exprima astfel, în mod spontan. Ei se tem, ca şi pînă acum, să-şi ducă gîndurile pînă la capăt. De aici inconsecvenţa, confuzia, nestatornicia lor, pe care adversarii o iau drept făţărnicie, drept metode necinstite de luptă împotriva partidului ilegal etc. Ceea ce rezultă este o încăierare, iar publicul larg, de dragul căruia se duce controversa, nu mai înţelege despre ce este vorba. Dacă lichidatorii ar avea mai puţini diplomaţi iscusiţi şi mai multă încredere în ei, şi-ar putea dovedi mai repede dreptatea lor şi v-ar zdrobi.

Antilichidatorul. Teribil vis, dar... m-ar interesa să aud argumentele d-tale.

www.dacoromanica.ro

Legalistul. Convingerea mea este că lichidatorii au dreptate. Ei trebuie să-şi însuşească porecla de legalişti, care le-a fost agăţată. Noi ne-o vom însuşi şi vom dovedi că legaliştii sînt aceia care dau singurul răspuns just, din punct de vedere marxist, la problemele spinoase ale mişcării muncitoreşti contemporane din Rusia. Recunoşti sau nu recunoşti că epoca pe care o trăim reprezintă o etapă oarecum deosebită în dezvoltarea economică şi politică a Rusiei ?

Antilichidatorul. Recunosc.

Legalistul. Da, dar recunoşti numai în vorbă, aşa cum aţi făcut şi în faimoasele voastre rezoluţii „din decembrie" (1908). Dacă te gîndeşti bine, această recunoaştere înseamnă că existenţa legală, să zicem, a fracţiunii social-democrate în Duma a III-a nu este o întîmplare, ci o parte integrantă „a momentului actual". Totalitatea condiţiilor politice în momentul de faţă, totalitatea condiţiilor în care se desfăşoară mişcarea muncitorească sînt de aşa natură, încît existenţa făţişă, *legală* a fracţiunii social-democrate din Dumă este posibilă şi necesară, după cum posibilă şi necesară este şi existenţa făţişă, *legală* a partidului muncitoresc social-democrat.

Antilichidatorul. Nu este oare riscant acest salt de la fracţiunea social-democrată din Dumă la partidul muncitoresc social-democrat ?

Legalistul. Nu este de loc riscant. Deosebirea constă numai în aceea că formele de existenţă ale social-democraţiei în Duma a III-a ne-au fost date din afară, şi noi n-am avut decît să le acceptăm, să ne instalăm, ca să zic aşa, într-o încăpere anume pregătită, pe cînd formele de existenţă ale partidului muncitoresc legal trebuie să le găsim noi înşine. În această privinţă este nevoie de iniţiativă, de luptă pentru forme noi. Aceia pe care-i numiţi cu dispreţ lichidatori au început această luptă, au păşit pe un drum nou, din păcate însă numai cu un singur picior. Din păcate, ei sînt încă timizi, se mai uită înapoi, se mulţumesc cu jumătăţi de măsură. Să zicem că la începutul unui drum nou acest lucru este inevitabil, dar după început vine continuarea. Atunci nesiguranţa primilor paşi va dispărea şi greşelile vor fi îndreptate.

www.dacoromanica.ro

Antilichidatorul. Foarte bine. N-ai vrea să fii atît de bun să-mi explici care sînt aceste greşeli şi cum vor fi ele îndreptate ?

Legalistul. Îţi explic bucuros. Nu se poate prezice cu exactitate cum va arăta partidul muncitoresc legal de mîine, dar nu se poate să nu vedem orientarea generală în dezvoltarea mişcării muncitoreşti. Admiţînd această orientare ca fiind dată, mă pot aventura să schiţez un tablou al partidului legal, ştiind că realitatea nu va fi tocmai aşa, dar va fi *în acest gen.* Şi, ca să-ţi schiţez acest tablou, n-am de loc nevoie să recurg la „plăsmuiri". Trebuie să observ doar cu luare aminte învăţămintele trase din viaţă, experienţa muncii în condiţiile noi care s-au creat după revoluţie. Este suficient să fac bilanţul acestei experienţe, să dau la o parte amănuntele şi să urmăresc firul principal. Există o reprezentanţă muncitorească legală în Dumă. Există o fracţiune social-democrată legală. Ea este prigonită, copoii sînt pe urmele ei, întrunirile nu-i sînt îngăduite, oamenii competenţi sînt smulşi din rîndurile ei, mîine, poate, va fi risipită prin închisori şi prin locurile de deportare, căci existenţa unui partid legal nu exclude cîtuşi de puţin persecuţiile judiciare şi prigoana poliţienească, aşa cum îşi închipuie miopii voştri adepţi. Dar, cu toate persecuţiile, fracţiunea legală există. Există asociaţii muncitoreşti legale, cluburi, reviste şi publicaţii săptămînale marxiste legale ; acestea sînt şi mai mult persecutate, sînt suprimate, copleşite de amenzi, pentru o lună de activitate redacţională redactorii lor plătesc, poate, cu o lună şi jumătate de închisoare, asociaţiile sînt mereu dizolvate şi totuşi există. Reflectaţi asupra acestui fapt. Una este situaţia cînd nu există asociaţii muncitoreşti legale, presă marxistă legală, deputaţi social-democraţi legali. Aşa a fost înainte de 1905. Altceva este cînd acestea există, în *ciuda* prigoanei neîntrerupte, în ciuda suprimărilor care nu mai contenesc. Aşa stau lucrurile după 1907. Tocmai acesta este elementul nou al situaţiei. Tocmai asupra acestui „element nou" trebuie să ştim să ne îndreptăm atenţia, pentru a-l extinde, a-l întări, a-l consolida.

www.dacoromanica.ro

Antilichidatorul. La început ai făgăduit că vei fi un legalist mai curajos, mai consecvent decît cei care s-au manifestat pînă acum, dar deocamdată nu faci decît să repeţi cuvintele pe care toţi lichidatorii le-au spus de multă vreme.

Legalistul. Aşa cum am mai spus, tabloul unui legalism consecvent, convins rezultă de la sine din observarea atentă a experienţei vieţii. De fapt există de pe acum toate elementele disparate ale unui partid muncitoresc social-democrat legal. Trebuie să spunem sus şi tare ceea ce este. Trebuie să recunoaştem fără teamă că azi-mîine aceste elemente răzleţe se vor strînge laolaltă, că trebuie să se strîngă laolaltă şi un asemenea partid va lua fiinţă. El trebuie întemeiat şi va fi întemeiat. Va fi prigonit, dar va continua să existe : după ani în care n-a existat un partid muncitoresc legal vor urma anii unei existenţe nestabile — întreruptă de persecuţii fără şir — a partidului muncitoresc legal, iar după aceştia vor veni ani de existenţă în Rusia a unui partid social-democrat legal de tip pur european. Anii de existenţă a partidului social-democrat legal au şi început ; el este de pe acum *mai real* decît ilegalitatea voastră, distrusă în proporţie de 99%. Pentru a-i uni definitiv pe legalişti, pentru a face ca activitatea lor să fie mai sigură, mai sistematică, mai susţinută, nu trebuie să ne temem să spunem ceea ce este, să numim această realitate pe numele ei adevărat, să lansăm o lozincă, să înălţăm sus steagul. Tribunalele şi poliţia n-au decît să ni-l smulgă din mîini, n-au decît să ni-l smulgă de zeci de ori ; *el nu poate fi* distrus, nu poate fi smuls pentru multă vreme, fiindcă el sintetizează ceea ce există, ceea ce se dezvoltă, ceea ce nu se poate să nu se dezvolte.

Antilichidatorul. Mai concret, mai concret. Că de nu, îţi voi aminti zicala : cîntă bine păsărica, vorba e unde se va opri ? Ai promis să vorbeşti deschis. Hai, spune fără înconjur şi mai concret : ce va fi înscris pe steagul vostru ?

Legalistul. Tocmai aici am vrut să ajung. Noi înfiinţăm o asociaţie legală de sprijinire a mişcării muncitoreşti. Baza principială a acestei asociaţii este marxismul. Scopul

www.dacoromanica.ro

ei este transformarea condiţiilor sociale ale vieţii potrivit principiilor marxismului, lichidarea claselor, lichidarea anarhiei în producţie etc. Scopul imediat al partidului legal, adică al asociaţiei noastre, este democratizarea totală a orînduirii de stat şi sociale ; contribuţia la rezolvarea problemei agrare în spirit democratic, pe baza concepţiilor marxiste ; o cît mai largă legislaţie muncitorească. În sfîrşit, în activitatea noii asociaţii vor fi folosite toate mijloacele legale de propagandă, agitaţie şi organizare.

Antilichidatorul. Şi crezi că guvernul nostru va da autorizaţie pentru înregistrarea unei asemenea asociaţii ?

Legalistul. Fii pe pace, nu sînt chiar atît de naiv încît să-mi închipui acest lucru. Firește, asociaţia noastră nu va căpăta autorizaţie, dar nici ilegală nu va putea fi considerată, şi tocmai în aceasta constă sarcina noastră. În fiecare gubernie, muncitorii, unul după altul, vor întocmi statutul acestei asociaţii şi-l vor înainta autorităţilor spre aprobare. Va fi o luptă consecventă şi fermă pentru legalitate. Fondatorii şi membrii acestei asociaţii nu vor putea fi urmăriţi pentru punctele „teribile" din programul aşazisului partid pe care-l avem astăzi, fiindcă în momentul de faţă Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia este doar un aşa-zis partid, iar punctele „teribile" din programul lui, cum sînt, de pildă, republica, dictatura proletariatului — ca să nu mai vorbim de punctele „teribile" din numeroasele rezoluţii cu privire la insurecţia armată etc. —, nu sperie pe nimeni, n-au nici o însemnătate, nu joacă nici un rol, afară de *„rolul"* de a trimite la ocnă nişte oameni care *de fapt* nu săvîrşesc nimic contrar legii. Acesta este miezul problemei, aceasta este tragicomedia actualei situaţii a partidului. Trecutul apasă asupra prezentului. „Punctele" învechite ale diferitelor rezoluţii şi ale vechiului program de partid, punctele pe care în fapt viaţa le-a respins, care au ieşit din uz şi au fost efectiv date la arhivă, nu aduc servicii decît duşmanilor noştri, nu fac decît să ajute la înăbuşirea noastră, fără a fi de nici un folos, dar absolut de nici un folos mişcării reale actuale, activităţii social-democrate *efective* care *se desfăşoară* acum în Duma a III-a, în revistele şi ziarele legale, în asociaţiile legale, la congresele legale etc. Iată

www.dacoromanica.ro

de ce pentru noi, legaliştii, *esenţa* problemei nu constă nicidecum în dorinţa de a scăpa de cele mai crîncene persecuţii şi pedepse (cum vor fi gata să conchidă partizanii voştri, dresaţi — iertaţi-mi expresia — să-i hăituiască pe lichidatori), ci în însemnătatea *principială* a mişcării muncitoreşti legale, în primul rînd, şi a folosirii contradicţiilor regimului actual, în al doilea rînd. Da, da, domnule conservator, principiile marxismului nu constau în nici un caz într-o sumă de cuvinte învăţate pe de rost, în formule „ortodoxe" obligatorii o dată pentru totdeauna, ci în sprijinirea unei largi mişcări muncitoreşti, în sprijinirea organizării şi activităţii maselor. Unele cuvinte n-au decît să fie *„rostite numai pe jumătate"* — ştiu foarte bine că d-ta şi adepţii d-tale vă specializaţi în „a rosti pînă la capăt" ceea ce spun numai pe jumătate fracţiunea social-democrată din Dumă, cutare revistă legală etc. —, n-au decît să rămînă *„rostite numai pe jumătate"* cuvintele, dar, în schimb, cauza va progresa. În mişcare vor fi atrase pături mai largi de muncitori. Se va face un pas hotărît spre generalizarea acţiunilor legale. Fiecare muncitor conştient va folosi *tocmai* contradicţia cea mai specifică, cea mai caracteristică pentru el în momentul de faţă a regimului care-l oprimă, contradicţia dintre recunoaşterea formală a legalităţii şi refuzarea acesteia în practică, dintre „admiterea" fracţiunii social-democrate în Dumă şi încercările de „a nu admite" partidul social-democrat, dintre recunoaşterea asociaţiilor muncitoreşti în declaraţiile oficiale şi persecutarea lor în practică. A folosi contradicţiile acestui regim care oprimă proletariatul, tocmai în aceasta constă *spiritul viu* al marxismului, iar nu în formule osificate. Tocmai în aceasta constă una dintre principalele cauze, voi spune chiar mai mult: una dintre cauzele fundamentale ale succeselor social-democraţiei germane, în faptul că a ştiut întotdeauna să sacrifice *formula* în interesul mişcării. După 1871 ea a reuşit să făurească un partid al cărui program recunoştea numai metodele „legale" de activitate politică. Ea a reuşit să dezvolte cea mai puternică mişcare social-democrată din lume, cu un program social-democrat mult *„mai legal"* decît al nostru, fiindcă în el nu figurează şi n-a figurat vreodată reven-

www.dacoromanica.ro

dicarea republicii. Pe cînd voi, voi sînteţi gata să prezentaţi lumii un model de program social-democrat „deosebit de radical" în condiţiile unei deosebit de radicale *inexistenţe* a unei organizaţii social-democrate de masă, a unei mişcări social-democrate de masă.

Antilichidatorul. Pînă în prezent, din planul d-tale nu rezultă, de fapt, decît „o mişcare de masă" a hîrtiilor care intră şi ies din oficiile administrative pentru problemele asociaţiilor şi societăţilor, în cazul cînd, în fiecare gubernie, fiecare muncitor conştient va transcrie şi va înainta spre aprobare proiectul vostru de „asociaţie" marxistă legală. Şi întrucît, după cum spui chiar d-ta, această asociaţie nu va fi autorizată, rezultă că nici o mişcare legală şi nici măcar o asociaţie „legală" nu va lua fiinţă nicăieri, în afară doar de fantezia d-tale legalistă. Dar, înainte de a-ţi răspunde în mod amănunţit, aş mai vrea să te întreb dacă d-ta îţi închipui această „asociaţie" marxistă legală ca fiinţînd *în locul* vechiului partid, adică în locul celui actual, sau *împreună* cu el?

Legalistul. Da, da. Ai atins o chestiune foarte interesantă! Tocmai în aceasta constă una dintre regretabilele erori ale conducătorilor oficiali ai lichidatorismului. Ei se tem să facă un pas important înainte pe o cale incontestabil justă şi totodată fac o serie de paşi extrem de riscanţi, cu totul inutili pentru cauză, într-o parte, şi anume înspre oportunism. Iar eu aş spune: poţi fi legalist fără să fii lichidator. Trebuie să fii legalist fără a fi oportunist. Trebuie să admitem *formele* legale ale mişcării şi trebuie să le admitem nu pe jumătate, nu numai în vorbă, ci în mod serios şi în fapt, adică să înfiinţăm imediat un partid muncitoresc marxist legal, dar a renunţa la revoluţie ar însemna un oportunism inadmisibil; or, o asemenea renunţare se întrezăreşte la foarte mulţi dintre lichidatorii noştri, dacă nu chiar la majoritatea lor. A renunţa la hegemonie înseamnă oportunism, pe care-l condamn cu hotărîre. Nu trebuie să renunţăm la nimic, nu trebuie să lichidăm nimic. Partidul nou, partidul legal, trebuie să fiinţeze laolaltă *cu cel vechi, paralel* cu el. Ele se vor completa reciproc.

www.dacoromanica.ro

Zîmbeşti ? Dar aici nu-i nimic de rîs. Vei spune : „o contabilitate în partidă dublă". Iar eu te voi întreba : oare coexistenţa presei legale cu cea ilegală nu reprezintă un fenomen absolut analog cu planul meu sau, mai exact, cu concluzia pe care o trag eu din toate învăţămintele experienţei actuale ? Dacă pînă în 1905 emigranţii n-aveau voie să scrie în presa legală, dacă pe atunci ziarele care publicau articole ale emigranţilor, fie şi semnate cu un pseudonim, erau suspendate, nu este oare caracteristic pentru epoca noastră, atît de plină de contradicţii, faptul că emigranţii notorii scriu *sub propria lor semnătură* atît în presa ilegală cît şi în cea *legală ?* Cu această „contabilitate în partidă dublă" vă împăcaţi ! Ea nu dă naştere la nici o „confuzie". Numai rutina, şi nimic altceva decît rutina, vă împiedică să înţelegeţi că toate condiţiile epocii noastre impun această „contabilitate în partidă dublă", că trebuie să ştim să folosim toate contradicţiile ei, să ştim să ne situăm pe acel teren — *şi* pe acel teren — pe care se desfăşoară evenimentele foarte importante ale epocii contemporane. *În vorbă*, voi cu toţii recunoaşteţi „îmbinarea muncii ilegale cu cea legală". De ce n-aţi recunoaşte acest lucru şi în fapt ? Dacă aţi spus A, nu vă temeţi să spuneţi şi B. Dacă aţi recunoscut această teză fundamentală în domeniul tacticii şi organizării în general, nu vă temeţi s-o recunoaşteţi şi în domeniul organizării *partidului.* Lepădaţi-vă, în sfîrşit, cu hotărîre, serios şi sincer de această absurdă prejudecată anarhică împotriva legalităţii.

Antilichidatorul. Tocmai asta-i nenorocirea voastră, că vă jucaţi de-a legalitatea, că „faceţi pe legaliştii", pe cîtă vreme germanii se bazau pe o legalitate care exista într-adevăr. Exemplul cu presa legală şi cea ilegală vorbeşte cum nu se poate mai elocvent împotriva voastră. Cînd un social-democrat ilegalist recurge la presa legală pentru a publica ceea ce este permis să apară în această presă, el nu se joacă de-a legalitatea, ci se foloseşte doar în mod efectiv de o legalitate care există în mod real într-un anumit cadru îngust. Partidul vostru muncitoresc legal însă, sau asociaţia voastră marxistă legală (ca şi „partidul muncitoresc legal" al lichidatorilor, de care *în fond* nu vă deose-

www.dacoromanica.ro

biţi prin nimic), este o fantezie legalistă şi nimic mai mult, căci chiar voi înşivă recunoaşteţi că nimeni nu va îngădui existenţa lor, că *în realitate* aceste pretinse asociaţii „legale" nu vor fiinţa în mod legal. Aşa cum la anarhosindicalişti domneşte „gimnastica revoluţionară", tot aşa rezultă şi la voi „o gimnastică legalistă". Dacă la cadeţi există în mod legal un partid inexistent din punct de vedere legal, aceasta nu se explică prin faptul că ei ştiu să folosească forme contradictorii, ci prin faptul că *conţinutul* activităţii lor nu are în sine nimic revoluţionar, nu se traduce prin nici un fel de activitate organizatorică democratică în mase. Conţinutul activităţii lor este liberal-monarhic şi absolutismul poate să îngăduie, poate să tolereze o asemenea activitate politică. Pe cînd activitatea marxiştilor în rîndurile clasei muncitoare, nu poate fi tolerată de absolutism şi ar fi o naivitate să încercăm să facem cauza să progreseze, deghizîndu-ne. Or, „asociaţia legală" a voastră, ca şi „partidul muncitoresc legal" al lichidatorilor, este tocmai o asociaţie *pseudonimă*, este o mascaradă, fiindcă, de fapt, voi contaţi pe social-democraţi. Formulările vagi, difuze pe care le alegeţi pentru definirea scopului, a platformei, a tacticii „asociaţiei" voastre nu reprezintă decît un camuflaj verbal, o apărare de carton ; ele reprezintă aceeaşi gimnastică legalistă. Partidul nostru, fără îndoială, trebuie să activeze în Dumă, să creeze sindicate *legale*, să-şi desfăşoare activitatea în cadrul congreselor legale ; a nega acest lucru înseamnă anarhism sau nihilism intelectualist, iar admiterea *acestei* activităţi decurge din luarea în considerare a noilor condiţii ale noii epoci. Dar activitatea politică nu poate avea deocamdată *un caracter legal* (decît pentru intelectualii oportunişti), fiindcă condiţiile pentru o asemenea legalitate n-au fost încă cucerite, iar „a se integra" în legalitate este un vis deşert. Prin 1871, la germani, această legalitate era pe deplin creată ; la ei transformarea burgheză a ţării s-a desăvîrşit într-adevăr, condiţiile pentru o mişcare direct revoluţionară au dispărut cu totul ; prin aceste condiţii *obiective* şi nu prin iscusinţa social-democraţilor germani se explică de ce *s-a putut* crea un partid social-democrat *cu adevărat* legal, iar nu unul care se

www.dacoromanica.ro

joacă de-a legalitatea, care se îndeletniceşte cu „gimnastica legalistă".

A copia de la un asemenea partid legal unul sau altul dintre punctele legale ale programului, rezoluţii etc. şi a transplanta o astfel de „legalitate" în Rusia este un vis naiv, un simplu joc, fiindcă nu veţi putea *transplanta* în Rusia desăvîrşirea revoluţiei burgheze care a avut loc în Germania, istoria democratismului german care şi-a epuizat posibilităţile, „revoluţia de sus" care s-a produs în Germania în deceniul al 7-lea al secolului trecut [104], legalitatea *efectivă* din Germania. Există ţări monarhice în care partidele republicane au o existenţă legală ; iar cum va fi în practică legalitatea rusă cînd revoluţiile burgheze în Rusia vor fi desăvîrşite, cînd va lua şi la noi fiinţă o orînduire tot atît de burgheză ca şi cele din Europa, o vom vedea după luptele care se vor da în viitor în funcţie de rezultatele lor. Sarcina actuală a social-democraţiei este de a şti să se pregătească şi să pregătească masele în vederea revoluţiei în condiţiile speciale ale epocii al cărei început a fost marcat prin 3 iunie.

În aceste condiţii, un partid legal al clasei muncitoare, un partid muncitoresc legal, este o frazeologie lipsită de conţinut, al cărei substrat îl constituie *legalizarea*... grupului de oportunişti-legalişti. O *astfel* de legalizare a „socialiştilor-populişti" este un fapt împlinit. O *astfel* de legalizare a grupului de ziarişti legali, lichidatori din ţara noastră este un fapt împlinit. Nu întîmplător, ci în mod necesar, nu din „greşeala" unora sau altora dintre lichidatori, ci datorită compoziţiei sociale a tuturor grupurilor de intelectuali lichidatori, spre ele sînt atrase şi trebuie să fie atrase elementele oportuniste care profesează ideea renunţării la revoluţie, a renunţării la hegemonie. O demarcaţie între legalişti şi aceşti oameni nu poate fi decît *un simplu deziderat ;* în realitate, ei nu pot fi despărţiţi. Condiţiile obiective ale epocii în care trăim sînt de aşa natură, încît legalizarea „socialiştilor-populişti", legalizarea grupului de publicişti lichidatori este posibilă şi inevitabilă, iar legalizarea partidului muncitoresc nu este decît o vorbă goală.

www.dacoromanica.ro

Partidul ilegal al clasei muncitoare există, şi nici chiar serioasa, extrema lui slăbire şi destrămarea majorităţii organizaţiilor lui, care se observă în zilele noastre, nu-i subminează existenţa. Cercurile şi grupurile reînvie într-una activitatea revoluţionară ilegală. Problema care se pune este de a şti ce forţă organizată, ce tradiţie ideologică, ce partid va fi în stare să influenţeze şi va influenţa activitatea legală a deputaţilor muncitorilor în Dumă, a sindicatelor muncitoreşti, a cluburilor muncitoreşti, a delegaţilor muncitorilor la diferite congrese legale : partidul proletar-revoluţionar, Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, sau grupul oportunist al publiciştilor lichidatori. Acesta este conţinutul *real* al „luptei împotriva lichidatorismului", acesta este substratul obiectiv care creează în acest conflict o prăpastie între cei doi adversari. Şi nici un fel de deziderate pioase, nici un fel de distincţii verbale între legalism şi lichidatorism nu vor putea să astupe această prăpastie.

„Diskussionnîi Listok" nr. 3
din 29 aprilie (12 mai) 1911
Semnat : B. V. Kuprianov

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

„REGRETE" ŞI „RUŞINE"

Orice criză scoate la iveală esenţa fenomenelor sau a proceselor, înlătură tot ce este superficial, neînsemnat, exterior şi dezvăluie temeiurile mai adînci ale celor întîmplate. Să luăm, de pildă, o criză atît de obişnuită şi atît de puţin complexă din domeniul fenomenelor economice cum este greva. Nimic nu dezvăluie atît de bine adevăratele relaţii dintre clase, adevărata natură a societăţii contemporane, subordonarea unor mase uriaşe ale populaţiei faţă de puterea *foamei,* folosirea, de către o minoritate avută, a violenţei organizate în vederea menţinerii dominaţiei sale. Să luăm, bunăoară, crizele comerciale şi industriale : nimic nu infirmă în mod atît de pregnant cele afirmate cu diferite prilejuri de apologeţii şi apostolii „armoniei de interese", nimic nu scoate atît de mult în relief întregul mecanism al orînduirii moderne, capitaliste, întreaga „anarhie în producţie", întreaga fărîmiţare a producătorilor, întreaga luptă a fiecăruia împotriva tuturor şi a tuturor împotriva fiecăruia. Să luăm, în sfîrşit, o asemenea criză cum este războiul : toate instituţiile politice şi sociale sînt supuse unei verificări şi unei probe „prin foc şi sabie". Deznodămîntul războiului şi urmările lui arată care este forţa sau slăbiciunea instituţiilor şi rînduielilor fiecărui popor. Esenţa relaţiilor internaţionale existente în condiţiile capitalismului — jefuirea făţişă a celui slab — reiese cît se poate de limpede.

www.dacoromanica.ro

Importanţa faimoasei noastre crize „parlamentare" de asemenea constă în faptul că a scos la iveală *profundele* contradicţii ale întregii orînduiri sociale şi politice din Rusia. Din păcate, majoritatea participanţilor sau a celor care au vreun rol în această criză — în parte conştient, în parte din nesăbuinţă sau sub imperiul rutinei şi al tradiţiei — nu numai că nu-şi propun *să explice* criza, să arate adevăratele ei cauze şi adevărata ei semnificaţie, dar, dimpotrivă, depun toate eforturile pentru a o disimula printr-un potop de fraze goale. „Ziua cea mare" a Dumei a III-a, ziua dezbaterilor pe marginea cuvîntării lui Stolîpin — 27 aprilie —, a fost o zi mare pentru flecăreala „parlamentară". Dar, oricît de abundente au fost torentele de fraze ale lui Stolîpin însuşi şi ale prietenilor şi adversarilor lui, ele nu au reuşit totuşi *să întunece* esenţa problemei. Şi cu cît organele presei noastre cotidiene se străduiesc mai mult să distragă atenţia cititorului prin repetarea frazeologiei liberale, prin diverse amănunte şi formalităţi juridice, cu atît este mai nimerit să aruncăm încă o dată o privire generală asupra tabloului crizei aşa cum ni s-a dezvăluit el la 27 aprilie.

Laitmotivul cuvîntării lui Stolîpin a fost apărarea „drepturilor coroanei" împotriva oricărei „diminuări" a lor. „Conţinutul articolului 87 — a spus el — stabileşte drepturile coroanei şi nu poate fi diminuat fără ca în felul acesta să se creeze un precedent nedorit". Stolîpin se pronunţă împotriva „defăimării dreptului puterii supreme de a aplica art. 87 în împrejurările excepţionale ivite înainte de dizolvarea camerelor". „Acest drept este incontestabil — a declarat Stolîpin ; — el îşi are rădăcinile, temelia în înseşi condiţiile de viaţă". „Nu poate fi acceptată nici o altă interpretare a acestui drept, întrucît ar încălca sensul şi raţiunea legii, ar anihila şi dreptul monarhului de a face uz de decrete excepţionale".

Toate acestea sînt foarte limpezi şi nu sînt o simplă frazeologie. Problema este pusă cu cinism — în mod „realist". Coroana şi tentativele de diminuare... Dacă se

www.dacoromanica.ro

iveşte vreo controversă în privinţa factorului care, în ultimă analiză, urmează să interpreteze sensul dreptului, atunci cea care decide este forţa. Toate acestea sînt foarte limpezi, şi nu sînt o simplă frazeologie.

Dimpotrivă, pură frazeologie şi jonglerie, simple ficţiuni juridice au fost reproşurile „înfocate, aprinse, pline de pasiune şi de convingere" ale lui Maklakov: „spre marele meu regret şi spre marea mea ruşine" (darea de seamă apărută în ziarul *„Reci"* din 28 aprilie, pag. 4), am auzit — spune el — aici cîteva referiri la coroană. Maklakov, în numele întregului aşa-zis „centru constituţional" (adică în numele cadeţilor şi al octombriştilor), apără obişnuita ficţiune a monarhiei constituţionale. Dar „apărarea" cadetă sau cadetă-octombristă se reduce la o simplă frazeologie. Ce caută aici regretele şi ruşinea cînd este vorba de forţă? Burghezia, care doreşte să aibă o constituţie, regretă că coroana nu i-o dă şi „se ruşinează" din pricina acestui refuz. Coroana „se ruşinează" la gîndul că i se poate impune constituţia, considerînd-o ca o „diminuare", „regretînd" orice interpretare a oricărei legi care ar duce la „diminuare".

Două părţi. Două interpretări ale dreptului. Regrete şi ruşine de ambele părţi. Nu este decît o singură deosebire: o parte nu face *decît* „să regrete şi să se ruşineze", în timp ce cealaltă *nu vorbeşte* nici de regrete, nici de ruşine, ci spune doar că diminuarea „nu poate fi acceptată".

Nu este oare limpede că cei care în realitate ar trebui „să se ruşineze" de această stare de lucruri, să se ruşineze de neputinţa lor sînt tocmai d-nii Maklakovi, întreaga noastră burghezie cadetă şi octombristă? Împuternicitul Consiliului nobilimii unite vorbeşte cu cinism despre criza provocată cu cinism chiar de nobili, sfidează, aruncă sabia în balanţă. Iar burghezia liberală, ca un negustoraş intimidat de primarul oraşului, dă înapoi şi, laşă, bolboroseşte într-una: regret, mi-e ruşine... că mă trataţi în felul acesta!

„Afirm — perorează Maklakov — că sînt mai constituţionalist chiar decît preşedintele consiliului de

www.dacoromanica.ro

miniştri" (îmi închipui cum trebuie să fi rîs Stolîpin în sinea lui şi acasă la el de aceste cuvinte : nu e totul să te proclami constituţionalist, stimabile ; important este *cine are puterea* pentru a stabili dacă există o constituţie şi ce fel de constituţie este asta !), „dar nu sînt mai puţin monarhist decît el". (Stolîpin zîmbeşte şi mai satisfăcut : aşa-a ! la început a ameninţat, iar acum îşi cere iertare ! Halal luptător Maklakov ăsta.) „Consider că este o nebunie să creezi o monarhie acolo unde ea nu are nici un fel de rădăcini, dar la fel de mare nebunie este s-o negi acolo unde are rădăcini istorice puternice..."

Întîi a ameninţat, apoi şi-a cerut iertare, iar acum se apucă să argumenteze *în favoarea* lui Stolîpin. O, admirabil parlamentar al liberalismului ! O, incomparabil conducător al centrului „constituţionalist" (lucus a non lucendo* : „constituţionalist" pentru că nu există constituţie), al centrului cadeto-octombrist !

„Preşedintele consiliului de miniştri — rosteşte cu glas tunător tribunul „libertăţii poporului" (citeşte : al robiei istorice a poporului nostru) — mai poate rămîne la putere ; îl va menţine la putere şi frica de revoluţie pe care chiar agenţii săi o pun la cale (voci din dreapta: „ruşine" ; rumoare)... îl va menţine şi primejdia pe care o implică crearea unui precedent" !!

Povestea felului în care Ivan Ivanovici îl dojenea pe Ivan Nikiforovici şi în care Ivan Nikiforovici îl dojenea pe Ivan Ivanovici. Să-ţi fie ruşine să nu respecţi normele obişnuite ale constituţionalismului, îi spune Ivan Ivanîci lui Ivan Nikiforîci. Să-ţi fie ruşine să ameninţi cu revoluţia, de care tu însuţi te temi, în care nu crezi şi pe care n-o sprijini, îi spune Ivan Nikiforîci lui Ivan Ivanîci.

Ce crezi, cititorule, care dintre aceştia doi a ştiut mai bine „să-l dojenească" pe celălalt ?

După Gheghecikori, care a arătat foarte just că presa liberală prezintă criza în mod *fals*, ca fiind o criză „constituţională", că „prin glasul oratorilor lor" cadeţii

* — expresie ironică intraductibilă, care, textual, înseamnă : „cuvîntul cring provine de la cuvîntul nu luminează" (în limba latină cuvîntul „cring" are aceeaşi rezonanţă cu cuvîntul „lumină"). — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„au întreţinut iluzia criminală a existenţei unui centru constituţionalist", că pentru a avea o constituţie mai lipseşte o anumită mişcare (numai spre sfîrşitul cuvîntării sale Gheghecikori a fost cam deplasat cînd a vorbit despre „anarhie" ; nu acest cuvînt ar fi trebuit să-l folosească aici), a luat cuvîntul Lvov I, reprezentantul „centrului constituţionalist".

Judecînd după cuvîntarea lui Lvov I, la un moment dat s-ar fi putut crede că chiar şi unii moşieri au înţeles cîte ceva din explicaţiile lui Gheghecikori. „Ceea ce s-a întîmplat — spune Lvov I — arată într-adevăr că nu avem constituţie, nu avem parlamentarism, că nu avem nici legi fundamentale şi, în general, nu avem nici o orînduire organizată" (asta-i bună ! Dar existenţa moşierilor nu înseamnă oare o orînduire moşierească organizată ? Aţi cam luat-o razna, domnilor de la „centrul constituţionalist"), „ci numai samavolnicie" (tocmai aceasta constituie una dintre trăsăturile fundamentale şi esenţiale ale orînduirii moşiereşti organizate) „şi demagogie".

Prin demagogie, moşierul „progresist" Nikolai Nikolaevici Lvov I înţelege ceva cît se poate de neplăcut. Ascultaţi mai departe :

„De această demagogie se servesc, pentru a-şi spori influenţa şi puterea lor, oamenii care se află la putere. De această demagogie se vor servi şi ceilalţi, care vor să pună mîna pe putere"... (vai !... ce năzuinţă revoltătoare, imorală ! Uite, burghezii liberali ruşi sînt departe ca cerul de pămînt de o asemenea năzuinţă. Numai în putredul Occident burghezia imorală tinde să pună mîna pe putere şi a născocit chiar nişte teorii eronate potrivit cărora numai puterea burgheză poate asigura o constituţie burgheză. Pe noi, liberalii ruşi, ne-a luminat predica morală, idealistă a lui Struve, Berdeaev & Co., şi de aceea noi credem că puterea trebuie să rămînă în mîinile Tolmacevilor, iar dispoziţiile cu privire la folosirea cu adevărat constituţională a acestei puteri trebuie scrise de Maklakovi)... „pentru care demagogia este un instrument mult mai la îndemînă. Feriţi-vă de această demagogie, căci ei

www.dacoromanica.ro

îi va fi sacrificat totul : şi demnitatea voastră, şi avutul vostru, şi onoarea voastră, şi civismul Rusiei".

Bine mai vorbeşte „progresistul" Nikolai Nikolaevici Lvov I ! În ceea ce priveşte „avutul", el se exprimă destul de limpede : de pildă, dacă ieri moşierul avea 10 000 de deseatine, iar astăzi i-au mai rămas doar 50, înseamnă că 9 950 de deseatine „au fost sacrificate" „demagogiei". Este limpede. Asta nu este frazeologie. Dar, în ceea ce priveşte „demnitatea" şi „onoarea", chestiunea nu este chiar atît de limpede ; vrea oare progresistul nostru să spună că moşierul poate fi un om „demn" şi „onorabil" numai dacă posedă 10 000 de deseatine de pămînt şi că în mod inevitabil va deveni un om nedemn şi lipsit de onoare dacă va pierde 9 950 din ele ? Sau Lvov I vrea să spună că demnitatea şi onoarea vor fi sacrificate demagogiei dacă pămîntul nu va fi preţuit în mod just, să spunem, cam la 500 de ruble de deseatină ?

Cît despre „civismul Rusiei", „progresistul" Lvov I n-a brodit-o de loc. Dacă este adevărat ceea ce a spus el că noi nu avem nici constituţie, nici parlamentarism, nici legi fundamentale, înseamnă că la noi nu există nici civism, iar ceea ce nu există nu poate fi sacrificat. Dacă Lvov I a spus adevărul, înseamnă că civismul nostru a fost sacrificat în folosul „orînduirii noastre organizate (moşiereşti)". Nu cumva a avut un lapsus „progresistul" nostru ? Nu cumva a vrut să spună că orînduirea noastră moşierească organizată va fi sacrificată în favoarea civismului Rusiei ? Nu cumva a vrut să denumească demagogie tocmai o asemenea întorsătură ipotetică a evenimentelor ? Nu cumva, atunci cînd a avertizat : „feriţi-vă de această demagogie", a vrut să spună că majoritatea din Duma a III-a trebuie să se teamă de această întorsătură ipotetică a evenimentelor ?

Povestea despre felul în care Ivan Ivanîci l-a învinuit de demagogie pe Ivan Nikiforîci şi în care Ivan Nichiforîci l-a învinuit de acelaşi lucru pe Ivan Ivanîci. Eşti un demagog, i-a spus Ivan Ivanîci lui Ivan Nikiforîci, deoarece te afli la putere şi profiţi de această situaţie pentru a-ţi întări influenţa şi puterea, invocînd, totodată,

www.dacoromanica.ro

interesele naţionale ale populaţiei. Ba d-ta eşti demagog, i-a spus Ivan Nikiforîci lui Ivan Ivanîci, deoarece ţipi cît te ţine gura, în public, că la noi n-ar exista decît samavolnicie şi că n-am avea nici constituţie, nici legi fundamentale, şi faci nişte aluzii destul de ireverenţioase la nu ştiu ce sacrificare a avutului nostru.

Cine pe cine a demascat pînă la urmă ca demagog nu se ştie ; în schimb se ştie că, atunci cînd doi tîlhari se bat între ei, întotdeauna se poate trage un anumit folos.

„Zvezda" nr. 21 din 7 mai 1911
Semnat : V. Ilin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CONSFĂTUIREA MEMBRILOR C.C. AL P.M.S.D.R. [105]

28 MAI — 4 IUNIE (10—17 IUNIE) 1911

Publicate pentru prima oară în 1933, în „Culegeri din Lenin", vol XXV; o parte din documente apar pentru prima oară în acest volum

Se tipăreşte după manuscris şi după procesele-verbale

www.dacoromanica.ro

1

SCRISOARE CĂTRE CONSFĂTUIREA DIN STRĂINĂTATE A MEMBRILOR C.C. AL P.M.S.D.R.

Fiţuica lui Igorev cu data de 1.VI.1911 este încă o dovadă a revoltătorului *joc* de-a convocarea C.C., a politicii de tergiversare şi de zădărnicire a ei, pe care de multă vreme, de luni de zile, îl demască O.C. al partidului nostru.

Afirmaţia lui Igorev că Iudin şi Kostrov reprezintă în prezent biroul provizoriu sau fie şi numai o parte din el este pe de-a-ntregul falsă, căci Makar şi Lindov (după Innokenti) *au reprezentat, luni de-a rîndul*, organizaţia biroului, *au ales* agenţi, *au vizitat* o serie de localităţi pentru diferite treburi ale organizaţiei centrale, au organizat consfătuiri cu agenţii şi cu candidaţii care urmau să fie cooptaţi (Makar cu Kaţap etc., cu Miliutin etc.), au stabilit legături cu centrul general de partid pentru activitatea social-democrată din Dumă, cu cercurile social-democrate din capitală în timpul alegerilor (la Moscova) etc. etc.

Nici Iudin, nici Kostrov nu au desfăşurat *nici o* activitate de acest fel. Nici unul dintre ei nu a făcut *nimic, absolut* nimic în acest domeniu.

Nici una dintre instituţiile oficiale din străinătate ale partidului (nici O.C., nici B.S.C.C.) nu a primit *vreo* înştiinţare oficială cu privire la „cooptarea" lui Iudin şi a lui Kostrov în birou.

După arestarea lui Makar şi a lui Lindov, timp de *peste două luni*, nimeni nu a primit nici o hîrtie, nici o scrisoare, n-a auzit nici un cuvînt despre Iudin şi Kostrov, despre activitatea lor în cadrul biroului. Nu

www.dacoromanica.ro

numai că nimeni nu i-a recunoscut pe Iudin şi pe Kostrov drept reprezentanţi ai biroului (aşa cum i-au recunoscut *toţi*, fără nici o discuţie, pe Makar şi pe Lindov), dar nici Iudin şi nici Kostrov nu au cerut nici un fel de fonduri şi nu au comunicat B.S.C.C. (aşa cum au comunicat Makar şi Lindov) despre constituirea biroului.

Noi afirmăm că, în aceste condiţii, referirea lui Igorev la faptul că Kostrov şi Iudin constituie „biroul" este o adevărată *bătaie de joc* la adresa partidului, este *o înşelare* a partidului. Şi noi vom demasca această înşelătorie.

Mai departe. Noi considerăm că în prezent, după experienţa lui Inok, Makar etc., după destăinuirile făcute de Olghin [106] etc., ar însemna pur şi simplu *să lucrăm pentru Stolîpin* dacă în Rusia ar fi reconstituit un C.C. alcătuit din vechi membri ai C.C. aleşi la Londra. Punem în gardă partidul împotriva acelora care prind în plasa lor pe oamenii neştiutori, trimiţînd pe membrii C.C., în condiţii *imposibile*, să îndeplinească o sarcină care *nu poate fi îndeplinită*, trimiţîndu-i direct în *ghearele poliţiei*.

În sfîrşit, în ceea ce priveşte *„planul"* de a se convoca plenara *peste o lună*, plan pe care Igorev *n u l - a f ă c u t c u n o s c u t* B.S.C.C., dar pe care îl anunţă în documentul cu data de 1 iunie 1911, atragem atenţia partidului că este vorba de o nouă *intrigă* a lichidatorilor în chestiunea convocării C.C.

Peste o lună nu se va putea ajunge la o convocare a C.C., ci doar la *„aducerea"* unor membri fictivi ai C.C., iată care este fondul acestei intrigi a golosiştilor!

După plenară, bolşevicii au pierdut *la munca centrală p a t r u* membri ai C.C. (Meşkovski + Innokenti + Makar + Lindov). Menşevicii *n i c i u n u l*, deoarece nici unul nu a activat!!

Şi iată că acum golosiştii au îndrăzneala să propună un termen de *o l u n ă*, sperînd că în felul acesta vor putea aduce domni de felul lui „Piotr", care *niciodată* în răstimp de un an şi jumătate (după plenară) nu a desfăşurat absolut nici un fel de activitate, care nici *măcar o dată* nu s-a prezentat la birou. Golosiştii ştiu că *„a*

www.dacoromanica.ro

convoca" în termen de o lună pe bolşevicii care au fost deportaţi pe bază de sentinţă sau pe cale administrativă *este o imposibilitate ! !*

Ei au trimis C.C. în Rusia *„ca să fie arestat acolo"* !

Ei se aşteptau să fie arestaţi *toţi* bolşevicii.

Ei i-au păstrat pe toţi menşevicii care nu au activat *şi sînt membri fictivi ai C.C.*

Ei vor să fixeze un termen de o lună pentru ca membrii fictivi ai C.C., de felul lui Piotr, să poată fi *aduşi*, iar bolşevicii care au activat *să nu poată* fi nici măcar înştiinţaţi.

Zadarnic îşi închipuie ei că acest *joc* al lichidatorilor de-a convocarea plenarei va rămîne nedemascat în faţa partidului !

Scris între 19 şi 28 mai (1 şi 5 iunie) 1911

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

2

CONSPECTUL (PLANUL) RAPORTULUI CARE URMEAZĂ SĂ FIE PREZENTAT DE TREI BOLŞEVICI MEMBRI AI C.C. LA CONSFĂTUIREA NEOFICIALĂ A CELOR NOUĂ MEMBRI AI C.C.

1. Istoricul încercărilor de reconstituire a C.C. în Rusia.

Două perioade:

(a) I. 1910 — august (sau septembrie) 1910.

Doi membri ai C.C., bolşevici, au fost arestaţi în timp ce încercau să convoace C.C. Ei au fixat *în repetate rînduri* adunări ale C.C. Nici Mihail + Iuri + Roman, în general, *nici un* menşevic nu a venit *niciodată*.

(b) Sfîrşitul anului 1910 — primăvara anului 1911.

Doi bolşevici membri ai C.C. au format un nou birou. *Nici un* menşevic nu a participat la *munca* lor (legături cu agenţii, cu fracţiunea din Dumă, cu social-democraţii din Moscova în timpul alegerilor etc.).

Un singur menşevic (Kostrov) a venit la şedinţa biroului, o dată sau de două ori, ca „să voteze"!

Amîndoi bolşevici au fost arestaţi.

Bilanţ: *toţi* bolşevicii membri ai C.C. au fost arestaţi *din pricina* muncii centrale şi *în timp ce îndeplineau această* muncă.

O parte dintre menşevici (Mihail + Iuri + Roman) au refuzat *orice* participare, unul (Piotr), în decurs de un an şi jumătate, *nu* a participat de fel, altul (Kostrov), în decurs de un an şi jumătate, a venit (în 1911!) de două ori la şedinţa biroului, dar nu a participat în nici un fel la munca centrală. După arestarea bolşevicilor, în decurs de două luni şi jumătate, acest menşevic nu a avut *nici o* acţiune, nu a scris *măcar o scrisoare* în sensul că ar reconstitui C.C.

www.dacoromanica.ro

Конспект (план) доклада трех членов ЦК перед расширенным совещанием членов ЦК.

1. Четвертая конференция ЦК в России.

Два мандата:

(а) I.10 — VIII (ok. IX).10.

Два члена ЦК, бежа арестования, ушли заграницу на совещание ЦК. Именно ранее назначенное ими совещание ЦК: Кнопаус на 14+14 окт.ст. ко одним сим бюллетенем.

(б) Кн.10 — вместо 11 г.

Ковно бюро создано 2-мя членами ЦК. Не вышли. Никакого участия в их работах (сношения с заграницей, с Бур. Ор., с инос. сл. Бюро ЦК и т.п.) ни одним днем не принимали.

Этого человека, одним днем (Кобр.) одна или 2 дня звали в бюро!

Оба бежа арестованы.

Итого: без двух членов ЦК, сидящих за границей, руководящему в России ядру (14+14) оказались от всех участий, один (Надр.) не принимал за 1½ года ни малейшего участия, один (К.) за 1½ года видел лишь (в 1911 году!) в бюро, не принимал никакого участия в центральном работе. Иосиф трудился более, за 2½ года пришел ко одному шагу за стол, но одного письма для не написал в Бюро

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Conspectul (planul) raportului care urmează să fie prezentat de trei bolşevici membri ai C.C. la consfătuirea neoficială a celor nouă membri ai C.C.", — 1911

Micşorat

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

De aceea considerăm că declarația lui Igorev că în momentul de față acest menșevic + un bundist constituie *biroul* (care în mod formal nu a fost anunțat încă B.S.C.C. și nici nu a fost recunoscut de *nimeni!*) este pur și simplu o bătaie de joc.

2. Este oare posibilă în prezent reconstituirea plenarei din străinătate?

Sub raport juridic: sînt prezenți 9 oameni din 15. *Formal,* ei pot (a) să se proclame plenară. Acest pas, care din punct de vedere formal este indiscutabil, poate fi făcut, *probabil,* prin precumpănirea unui singur vot, adică prin hotărîrea luată de 5, dintre aceștia 9, contra 4. *De fapt,* importanța unui asemenea pas, ireproșabil din punct de vedere formal, este cu totul neînsemnată: nu încape îndoială că în aceste condiții *rolul* C.C. *nu poate* fi îndeplinit.

(b) Din punct de vedere formal este posibil de asemenea ca acești 9 membri ai C.C., aflați în străinătate, să aducă din Rusia persoane care au dreptul de membru supleant. Ce-ar însemna în practică acest lucru? Menșevicii îi pot „aduce" fie pe lichidatorii lor (Mihail+Iuri+Roman etc), pe care, după cunoscuta acțiune a lui Mihail+Iuri+Roman, nici unul dintre partiții cinstiți nu-i va recunoaște ca membri ai C.C., fie pe cei doi membri ai C.C. care în ianuarie 1910 au fost la plenară, dar de atunci, timp de un an și jumătate, nu au depus nici o muncă centrală. Termenul în care pot fi aduși nu a fost stabilit.

Bolșevicii mai pot aduce încă doi membri supleanți ai lor, care s-ar adăuga la cei trei bolșevici aflați în străinătate. Pentru a-i aduce pe acești supleanți ar fi însă nevoie de luni și luni de muncă în vederea stabilirii legăturilor cu deportații, organizării evadărilor, asigurării întreținerii familiilor celor evadați etc. etc. Este greu de precizat cîte luni ar necesita o asemenea „muncă".

Valoarea reală pe care ar avea-o pentru partid această muncă de durată nedefinită în vederea aducerii unor supleanți „formali", care în momentul de față nu pot duce în mod efectiv o muncă centrală în Rusia, nu numai că va fi egală cu zero; ea va fi mai puțin decît nulă, deoarece prin acest *joc* de-a repartizarea locurilor

www.dacoromanica.ro

în verigile de sus *va abate atenţia* grupurilor locale de partid de la trista realitate, care reclamă o iniţiativă energică.

După un an şi jumătate de eforturi infructuoase în direcţia reconstituirii C.C., ar fi o adevărată bătaie de joc la adresa partidului să-l ducem iarăşi „cu vorbe dulci" : mîine „veţi" avea un C.C. În ceea ce ne priveşte, nu intenţionăm să fim părtaşi la această bătaie de joc.

3. Nici nu mai e nevoie să spunem că încercările de a aduna acum în Rusia pe membrii supleanţi pentru a reconstitui acolo C.C. nu pot porni decît de la partizanii lui Stolîpin. Poliţia cunoaşte pe *toţi* membrii supleanţi şi îi urmăreşte, după cum a dovedit-o arestarea, în două sau trei rînduri, a lui Innokenti şi a lui Makar. Aceasta în primul rînd şi cel mai important. În al doilea rînd, adevăratul scop al unei asemenea convocări — cooptarea celor din Rusia — în momentul de faţă este irealizabil, deoarece membrii supleanţi nu pot lua parte (ei au fost arestaţi ultima oară împreună cu Makar), şi pentru cooptarea menşevicilor nu se poate realiza unanimitatea cerută de statut, deoarece nici un bolşevic (Inok a şi declarat acest lucru lui Svercikov) nu va admite vreun lichidator (sau vreun golosist).

4. În momentul de faţă, situaţia *reală* a partidului se prezintă în felul următor : aproape pretutindeni în ţară există mici grupuri şi celule muncitoreşti de partid neconstituite în mod formal, foarte mici şi neînsemnate, care se întrunesc în mod neregulat. Pretutindeni, în cluburi, asociaţii etc., ele luptă împotriva legaliştilor-lichidatori. Aceste mici grupuri şi celule nu sînt legate între ele. Publicaţii primesc extrem de rar. În rîndurile muncitorilor ele se bucură de prestigiu. În aceste grupuri sînt reuniţi bolşevici + plehanovişti şi, într-o oarecare măsură, „vperediştii" care au citit publicaţii „vperediste" sau au ascultat oratori vperedişti, dar nu s-au încadrat încă în fracţiunea vperedistă separată, creată în străinătate.

Incontestabil că această fracţiune antipartinică se bucură de o oarecare influenţă, deşi nu prea mare, în rîndurile muncitorilor din Petersburg. Este un lucru bine

www.dacoromanica.ro

stabilit că această fracţiune nu se supune nici unui C.C şi caută pe cît poate să împiedice munca social-democraţilor (pînă în prezent ea nu a chemat făţiş la alegerile pentru Duma a IV-a şi continuă să cocheteze cu otzoviştii).

O forţă antipartinică şi antisocial-democrată incomparabil mai serioasă reprezintă fracţiunea *legaliştilor independenţi* („Naşa Zarea" + „Delo Jizni" + „Golos Soţial-Demokrata"). Este pe deplin dovedit că aceştia nu se supun nici unui C.C. şi îşi bat joc în mod public de hotărîrile acestuia. Să aplice rezoluţiile plenarei (de „a nu diminua" importanţa partidului legal etc.), ei *nu pot* pentru că nu vor. Ei nu pot să nu promoveze o linie *contrară*.

Nici un social-democrat cinstit nu se poate îndoi că „legaliştii independenţi" se pregătesc în vederea alegerilor pentru Duma a IV-a şi că în aceste alegeri ei vor acţiona *peste capul* partidului şi *împotriva* lui.

Sarcina partiiţilor este limpede : să nu mai admită nici cea mai mică tergiversare, să nu mai amîne nici măcar cu o zi acţiunea *directă* împotriva legaliştilor independenţi, să îndemne făţiş şi hotărît cercurile muncitoreşti de partid din Rusia să înceapă pregătirile în vederea alegerilor, iar *în cursul acestora* să-i pună în gardă pe muncitori împotriva „legaliştilor independenţi", să lupte împotriva lor, să facă să fie aleşi *numai* muncitori conştienţi de primejdia pe care o prezintă acest curent, *numai* muncitori pe deplin partinici.

Aceasta este sarcina actuală a partidului nostru. Orice abatere de la acest mod de a trata problema, pe care viaţa (şi legaliştii independenţi) a pus-o în mod real, orice eschivare, amînare sau încercare de a repeta jocul de-a „promisiunile" şi de-a „asigurările", practicat de legalişti, reprezintă o mare primejdie pentru partid.

5. Concluzia noastră practică este : să se propună adunării celor nouă să lanseze neapărat şi imediat un apel către partid în care să facă cunoscută, cu toată sinceritatea şi pe deplin, nereuşita convocării C.C. în Rusia şi prin care să îndemne cercurile locale la iniţiativă şi la crearea unor *comisii de organizare* regionale, *iar apoi* a unei *comisii de organizare* centrale, şi la luptă hotărîtă,

www.dacoromanica.ro

directă şi intransigentă împotriva „legaliştilor independenţi".

Acest apel trebuie întărit prin votul formal al plenarei C.C. numai în cazul cînd nu cinci membri ai C.C. din cei nouă, ci marea majoritate a acestora va fi de acord să se considere plenară şi să păşească pe calea unei lupte hotărîte împotriva grupului (fracţiunii) legaliştilor independenţi. Se înţelege de la sine că această luptă este incompatibilă cu participarea unor legalişti la organele centrale, pe care timp de un an şi jumătate au căutat să le torpileze, să le frîneze, să le slăbească şi „să le menţină într-o stare morbidă".

Scris între 19 şi 23 mai (1 şi 5 iunie) 1911

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

3

RAPORT DESPRE STAREA DE LUCRURI DIN PARTID [107]

După plenara C.C. din ianuarie 1910, bolşevicii au depus toate eforturile pentru a completa C.C. şi pentru ca acesta să-şi reia activitatea. Membrii C.C. Makar şi Innokenti au luat legătură cu organizaţiile de partid locale şi cu partiiţii, cu fruntaşii mişcării muncitoreşti legale, şi împreună cu aceştia au desemnat candidaţi pentru a fi cooptaţi în C.C. etc. Dar încercările bolşevicilor membri ai C.C. s-au soldat cu arestarea amîndurora. În munca desfăşurată în Rusia ei n-au primit nici un fel de ajutor din partea golosiştilor. Reprezentanţii menşevicilor aleşi la Congresul de la Londra — Mihail, Iuri, Roman —, care în prezent au trecut în rîndurile legaliştilor independenţi, nu numai că au refuzat să ducă vreo muncă în cadrul C.C., dar au şi declarat că însăşi existenţa acestuia o consideră dăunătoare pentru mişcarea muncitorească.

După o întrerupere de cîteva luni, în 1910, tov. Makar, care fugise din deportare, şi tov. Veazemski au înfiinţat din nou un birou pentru convocarea C.C. * Bundistul Iudin, membru al biroului, a colaborat cu ei în această muncă. În decurs de 6 luni ei au intrat din nou în legătură cu organizaţiile locale, au desemnat candidaţi în C.C., au trimis agenţi, au luat parte împreună cu fracţiunea din Dumă la organizarea campaniei electorale pentru alegerile suplimentare de la Moscova.

* Acest birou provizoriu a fost recunoscut atît de organizaţiile naţionale, cît şi de B.S.C.C. şi O.C. al partidului nostru.

www.dacoromanica.ro

Dintre reprezentaţii menşevicilor, ei au reuşit să intre în legătură numai cu tov. Kostrov, care a venit o dată sau de două ori exclusiv pentru a face uz de dreptul lui de vot dacă se va ajunge la convocarea C.C.

După o activitate de şase luni, membrii C.C. bolşevici au fost arestaţi împreună cu cîţiva tovarăşi care urmau să fie cooptaţi ca membri în C.C., cu tovarăşul secretar şi cu o serie de alte persoane care aveau vreo legătură cu activitatea biroului. În scrisoarea trimisă din închisoare după ce au fost arestaţi, membrii C.C. arată că, timp de cîteva luni, jandarmii i-au urmărit în mod sistematic, fiind informaţi asupra tuturor deplasărilor lor, de asemenea se arată că nu încape îndoială că pregătirea convocării C.C. în Rusia a fost o provocare. După căderea celor doi membri ai biroului (Makar şi Veazemski), membrii C.C. rămaşi în libertate — Iudin şi Kostrov — nu au desfăşurat *nici un fel de activitate* timp de două luni şi jumătate şi nici măcar nu au trimis vreo scrisoare B.S.C.C. sau O.C.

În urma activităţii desfăşurate timp de un an şi jumătate pentru refacerea C.C. în Rusia, patru dintre membrii săi bolşevici (Meşkovski, Innokenti, Makar, Veazemski) se află în deportare sau în închisoare. Din anchetele jandarmilor, precum şi avînd în vedere că s-au operat o serie întreagă de arestări, a reieşit în mod incontestabil că *toţi* membrii C.C. şi membrii supleanţi de la Londra sînt cît se poate de bine cunoscuţi autorităţilor şi că s-a organizat supravegherea lor riguroasă. A face noi încercări de a convoca C.C. în Rusia în aceste condiţii ar însemna să mergem la o cădere sigură, fără nici o şansă de succes.

Singura soluţie posibilă în situaţia care s-a creat ar fi convocarea unei plenare în străinătate. Acolo se află nouă persoane avînd dreptul de a lua parte la plenară [108]. Ceea ce reprezintă mai mult de jumătate din numărul ei total (15 oameni). Din punct de vedere juridic, ei pot şi, judecînd în fond, trebuie să se proclame plenară.

Propunerea de a se amîna constituirea plenarei pînă la convocarea celorlalţi membri ai ei ar însemna o nouă amînare de luni de zile.

www.dacoromanica.ro

Lăsîndu-i la o parte pe Mihail, Iuri şi Roman, care au declarat făţiş că au rupt cu C.C. şi că privesc cu simpatie lichidarea partidului, menşevicii pot „să-i aducă" pe Kostrov şi Piotr. Bolşevicii pot să-i aducă pe Meşkovski, Innokenti, Rojkov şi Sammer. De cîte luni e nevoie pentru a se face acest lucru nu se poate spune.

Importanţa reală pe care o are pentru partid această „muncă", cu o durată neprecisă de „aducere" a unor candidaţi formali, este egală, după experienţa avută, cu zero. Ba chiar mai puţin decît zero, întrucît face ca organizaţiile şi grupurile locale, din cauza jocului repartizării locurilor de sus să nu vadă trista realitate care cere o iniţiativă energică. Să serveşti partidului, după un an şi jumătate de încercări neizbutite de reluare a activităţii C.C., noi amînări fără sfîrşit înseamnă să-ţi baţi joc de partid. Noi nu avem de gînd să luăm parte la această batjocorire.

În prezent, ceea ce caracterizează situaţia *reală* a partidului este existenţa aproape pretutindeni în ţară a unor mici celule şi grupuri muncitoreşti de partid, care nu au o activitate sistematică. Pretutindeni acestea se bucură în rîndurile muncitorilor de un mare prestigiu. Pretutindeni ele luptă împotriva lichidatorilor-legalişti în asociaţii, cluburi etc. Deocamdată nu există o legătură între ele. Literatură au extrem de rar prilejul să vadă. În aceste grupuri se adună muncitorii bolşevici şi menşevici-partiiţi şi în parte aceia dintre „vperedişti" care nu au fost atraşi la crearea fracţiunii „vperediste" separate din străinătate.

Grupul „Vpered" a folosit tot timpul de după plenară pentru ca, din străinătate, să-şi consolideze şi să-şi izoleze din punct de vedere organizatoric fracţiunea. Reprezentanţii ei au ieşit din redacţia publicaţiei „Diskussionnîi Listok" [109] şi din Comisia pentru şcoli de pe lîngă C.C. Grupul „Vpered" nu a îndeplinit hotărîrile ultimei plenare, ci, dimpotrivă, a împiedicat, atît cît i-a stat în putinţă, munca generală de partid a social-democraţiei. În literatura de partid legală şi ilegală au început de mult pregătirile în vederea viitoarelor alegeri. Or, în această acţiune politică de o importanţă excepţională pentru partid,

www.dacoromanica.ro

grupul „Vpered" nu numai că nu dă ajutor partidului, dar nici măcar nu s-a pronunţat deschis dacă în general este pentru participarea la alegerile de deputaţi în Duma a IV-a sau se pronunţă împotriva participării la aceste alegeri. Chiar în ultimele lor articole apărute în presă, conducătorii din străinătate ai grupului „Vpered" continuă să cocheteze cu otzoviştii.

O forţă antipartinică şi antisocial-democrată incomparabil mai serioasă este fracţiunea *legaliştilor-independenţi* („Naşa Zarea", „Delo Jizni" şi golosiştii de felul lui Dan, Martov & Co. care încearcă să-i acopere). Este un fapt pe deplin dovedit că ei nu se supun nici unui C.C., bătîndu-şi joc în mod public de hotărîrile lui. *Ei nu pot* şi nu vor să aducă la îndeplinire rezoluţia ultimei plenare („Să nu diminuăm importanţa partidului ilegal" etc.). Ei nu pot să nu promoveze o linie *contrară*.

Nici un social-democrat nu se poate îndoi de faptul că din partea „legaliştilor-independenţi" ne putem aştepta să desfăşoare campania electorală pentru Duma a IV-a în mod de sine stătător, *peste capul şi împotriva* partidului.

Sarcina social-democraţilor partiiţi este limpede : trebuie să chemăm deschis şi cu hotărîre cercurile muncitoreşti de partid din Rusia să înceapă imediat să se pregătească de alegeri. În calitate de candidaţi social-democraţi trebuie propuşi *numai* oameni cu adevărat partinici, numai tovarăşi conştienţi de primejdia pe care o prezintă curentul lichidatorist. Fără să tărăgănăm nici o zi, trebuie să pornim la o acţiune *făţişă* împotriva legaliştilor-independenţi, trebuie să prevenim imediat muncitorii în privinţa primejdiei care ameninţă partidul social-democrat în alegeri din partea legaliştilor-independenţi.

Aceasta este sarcina care stă la ordinea zilei pentru partidul nostru. Orice abatere de la acest mod de a aborda problema pusă în mod real de către viaţa însăşi (şi de către legaliştii-independenţi), orice tărăgănare sau încercare de a relua jocul de-a „făgăduielile" şi „asigurările" legaliştilor constituie pentru partid cea mai mare primejdie.

Concluzia noastră practică este următoarea : adunarea celor nouă trebuie să adreseze către partid, neapărat şi imediat, un apel în care să expună sincer şi complet nereu-

www.dacoromanica.ro

şita convocării C.C. în Rusia, să îndemne cercurile locale să ia iniţiativa şi să creeze comitete locale şi regionale, să creeze şi să sprijine comisia centrală de organizare, să creeze şi să sprijine organele publicistice social-democrate (în care, ca şi în „Zvezda", editată cu participarea şi sprijinul fracţiunii social-democrate din Dumă, nu au ce căuta lichidatorii), la lupta hotărîtă, intransigentă împotriva „legaliştilor independenţi" şi la o apropiere în muncă de reprezentanţii elementelor cu adevărat partinice, fără deosebire de curente. În cazul cînd nu numai cinci membri ai C.C. din cei nouă, ci o majoritate solidă dintre cei nouă va consimţi să se recunoască plenară a C.C., această adunare a C.C. va trebui să procedeze imediat la cooptarea de noi membri, să creeze comisia de organizare pentru convocarea conferinţei şi să se ocupe de pregătirea practică a alegerilor pentru Duma a IV-a. În comisia de organizare şi în C.C. trebuie să intre neîntîrziat reprezentanţi ai menşevicilor-partiiţi. Adunarea C.C. trebuie să păşească pe calea luptei hotărîte împotriva fracţiunii legaliştilor-independenţi. Şi se înţelege de la sine că o astfel de luptă nu e compatibilă cu participarea legaliştilor-independenţi la instituţiile centrale de partid, pe care ei timp de un an şi jumătate le-au torpilat, le-au frînat, le-au slăbit şi le-au „ţinut într-o stare de lîncezeală".

Scris între 19 şi 23 mai (1 şi 5 iunie) 1911

Se tipăreşte pentru prima oară după copia scrisă cu mîna de F. E. Dzerjinski

www.dacoromanica.ro

4

INTERVENŢII ÎN CADRUL DEZBATERILOR ÎN PROBLEMA CONSTITUIRII CONSFĂTUIRII

28 MAI (10 IUNIE)

1 [110]

Dacă partidul a avut de suferit timp de un an şi jumătate din cauza amînării plenarei, organizaţiile naţionale ar fi trebuit de mult să-şi aleagă reprezentanţii. Tov. Ieton a pus problema cu totul altfel decît bundistul. El a declarat că, deşi nu a fost ales, se consideră dator, ţinînd seama de condiţiile convocării plenarei, să ia parte la lucrările ei, pentru ca apoi să prezinte un raport în faţa C.C. al Ţinutului leton, hotărîrile plenarei urmînd să intre în vigoare, pentru Ţinutul leton, abia după sancţionarea lor de către C.C. al Ţinutului leton.

2

În această chestiune, tovarăşii sînt într-adevăr prostiţi [111]. Ştim că Makar şi Lindov au făcut cîte ceva, au luat legătura cu organizaţiile, au numit agenţi, au luat legătură cu un membru supleant. Ei au căzut. De atunci nu am primit nici o ştire de la vreunul dintre cei rămaşi. Nici măcar la O.C. sau B.S.C.C. nu au trimis vreo informaţie. Nu a existat nici un fel de activitate. Nu se mai poate continua înşelarea partidului cu vorbăria despre Biroul din Rusia şi C.C. din Rusia. Convocarea C.C. în Rusia este o vorbă goală, menită să dea apă la moară lui Stolîpin.

În declaraţia lui, Ionov a spus că va expedia invitaţia primită de el la C.C. al Bundului [112]. Dar cînd o va trimite? Cîtă vreme a trecut de atunci? De ce nu s-a primit răspuns? Ionov scrie că, nefiind împuternicit, nu se

www.dacoromanica.ro

poate prezenta la adunarea membrilor Comitetului Central. Dar, atunci Liber de ce este aici? Propun să se adopte o rezoluţie în legătură cu răspunsul lui Ionov, întrucît din el se vede limpede că se pune la cale o intrigă.

3

Să facem bilanţul celor ce s-au spus despre birou. După cum a reieşit, este vorba despre membrii biroului care au rămas. În legătură cu activitatea s-a spus că n-a existat nici o activitate. Dacă tov. Adrianov, menşevic de seamă, ar fi activat, menşevicii cu siguranţă că ar fi ştiut acest lucru. Nici chiar cei mai apropiaţi tovarăşi ai lui de idei nu ştiu nimic despre acest lucru. Continuarea jocului care constă în a afirma că undeva există un birou, înseamnă o înşelare a partidului. Ca urmare a căderilor, Ber nu a putut lua legătura cu C.C. al Bundului. Ce trebuie să facă partidul? El nu poate aştepta. În această chestiune e neapărat nevoie de iniţiativă.

4

Ber face mare zarvă invocînd legea şi, în acelaşi timp, în cadrul B.S.C.C. luptă hotărît împotriva legii şi în favoarea lichidatorilor [113]. Această comportare mă sileşte să pun la îndoială sinceritatea declaraţiilor sale şi să mă aştept din partea lui la noi încercări de a submina instituţiile întregului partid.

Se tipăreşte pentru prima oară după procesul-verbal

www.dacoromanica.ro

5
PROIECT DE REZOLUŢIE CU PRIVIRE LA CONSTITUIRE

Constatînd că toţi membrii C.C. care se află în străinătate au fost invitaţi la această adunare şi că toţi, în afară de unul, s-au prezentat, adunarea se consideră consfătuire a membrilor C.C. aflaţi în străinătate şi pune pe ordinea de zi problema reconstituirii C.C. în legătură cu situaţia generală a partidului.

Scris la 28 mai (10 iunie) 1911 *Se tipăreşte după manuscris*

www.dacoromanica.ro

6

INTERVENŢII ÎN CADRUL DEZBATERILOR ÎN PROBLEMA CONVOCĂRII PLENAREI C.C.

30 MAI (12 IUNIE)

1 [114]

Constat că timp de şase luni instituţia inferioară (B.S.C.C.) a încălcat hotărîrile şi a refuzat să convoace instituţia superioară. Sînt nevoit să constat acest lucru pentru a avertiza să nu i se acorde nici un fel de încredere acestei instituţii, care de şase luni încearcă să închidă partidului calea spre o refacere a instituţiei lui centrale.

2

Vă afirm că încă în primăvara anului 1910 am primit o scrisoare de la Inok în care ne spune că membrii C.C. sînt urmăriţi. Noi am luptat din răsputeri împotriva aventurii din Rusia [115]. Makar a reluat chestiunea în 1910 şi trimiterea banilor a dezvăluit dintr-o dată cît de lipsită de perspective era această încercare. Dintr-o dată a devenit evident că convocarea C.C. în Rusia înseamnă a trimite pe oameni la închisoare. Din primăvara anului 1908 şi pînă la plenara din 1910, C.C. nu s-a întrunit niciodată în Rusia. Istoricul convocării în Rusia dovedeşte caracterul imposibil al acestei sarcini. Nu se poate trimite C.C. în Rusia decît la închisoare.

3 [116]

În răstimp de un an şi jumătate au căzut patru bolşevici care duceau munca în instituţiile centrale. Nici un menşevic nu a fost arestat, întrucît ei activau în vederea

www.dacoromanica.ro

creării unui partid stolîpinist. Scrisori nu ne-au scris şi au întrerupt corespondenţa, din motive de conspiraţie. Menşevicii nu numai că nu au activat în vederea creării unui C.C., dar au refuzat chiar să se prezinte în vederea cooptării (Mihail, Roman şi Iuri), Piotr nici n-a călcat pragul biroului, Kostrov s-a ţinut deoparte. Faptul că numai bolşevicii au activat nu poate fi contestat.

4

În privinţa lui Liubici, avem o scrisoare de la Inok în care spune că acesta acceptă să activeze. În privinţa lui Piotr avem numai informaţii că nici n-a călcat pragul biroului. E limpede că un membru al C.C. trebuie să meargă să muncească în cadrul C.C. Martînov, care e emigrant = Bogdanov, Nikita. Dacă-l invităm pe el, atunci trebuie să-i invităm şi pe ei şi pe Viktor. Mihail, Iuri şi Roman nu au nici o legătură cu C.C. Aceştia sînt oamenii care creează partidul muncitoresc stolîpinist şi desfăşoară o activitate condamnată în mod categoric de plenara din ianuarie. Cu făuritorii unui partid muncitoresc stolîpinist, ca şi cu cei care îi ajută, noi nu avem nimic comun.

Se tipăreşte pentru prima oară, după procesul-verbal

www.dacoromanica.ro

7

ADAOS LA REZOLUŢIA CU PRIVIRE LA CONVOCAREA CONFERINŢEI DE PARTID

Comisia de organizare [117] atrage în vederea muncii de convocare a conferinţei reprezentanţi ai organizaţiilor locale din Rusia şi tovarăşi influenţi care desfăşoară activitate în rîndul maselor, pentru ca ei să formeze cît mai repede cu putinţă colegiul din Rusia, care să îndeplinească întreaga muncă practică în vederea convocării conferinţei, sub controlul general al Comisiei de organizare — în sensul executării directivelor indicate în rezoluţiile şi în scrisoarea plenarei.

Scris la 1 (14) iunie 1911 *Se tipăreşte după manuscris*

www.dacoromanica.ro

8
DECLARAŢIE [118]

Votînd pentru rezoluţie în ansamblu [119], ca să creeze, pe cît posibil, o apropiere între toate elementele partinice fără excepţie, noi protestăm cu hotărîre împotriva invitării în Comisia de organizare a golosiştilor şi vperediştilor din străinătate, adică a reprezentanţilor grupurilor antipartinice care s-au constituit în străinătate în fracţiuni separate şi care în ultimul an şi jumătate după plenară au dovedit că sînt în stare să acţioneze numai *împotriva* partidului, numai în vederea *frînării* muncii lui, numai în sprijinul partidului muncitoresc legalist-independent sau al otzoviştilor.

N. Lenin

Scris la 1 (14) iunie 1911 — *Se tipăreşte după manuscris*

www.dacoromanica.ro

CU PRIVIRE LA REZULTATELE SESIUNII DUMEI

„AM FĂCUT-O ÎMPREUNĂ"

În şedinţa „istorică" din 27 aprilie a Dumei, d-l Teslenko a adus d-lui Stolîpin, printre altele, următoarea obiecţie :

„Preşedintele consiliului de miniştri a spus Dumei de stat : da, domnilor, vă voi veni în ajutor într-un viitor foarte apropiat. Uite, de pildă, în cazul legii cu privire la credincioşii de rit vechi, veţi aranja, desigur, lucrurile în aşa fel încît înainte de pauză să fim nevoiţi s-o respingem, şi atunci va fi adoptată în timpul pauzei. Am avut chiar impresia că disting în cuvintele lui un anumit ton familiar, ca şi cum ne-ar fi spus : doar treaba asta am făcut-o împreună. Şi, domnilor, să-mi fie iertat dacă, fără să vreau, mi-a venit în minte scena din «Revizorul» în care primarul spune : «Aşa ! va să zică vreţi să faceţi reclamaţie împotriva mea ? ! Dar, aduceţi-vă aminte că împreună am făcut cutare şi cutare lucru». Şi cred, domnilor, că cei care înainte se bizuiau pe acest ajutor şi cei care, poate, se mai bizuie şi acum nu s-au simţit în apele lor, şi poate s-au gîndit, şi este bine dacă s-au gîndit : fereşte-ne, doamne, de asemenea prieteni, că de duşmani ne ferim noi şi singuri !".

După cum s-a menţionat în darea de seamă stenografică, aceste tirade ale d-lui Teslenko au fost răsplătite cu „aplauze din stînga", probabil din rîndurile fracţiunii libertăţii poporului. Cadeţii le-au considerat ca o ironie reuşită la adresa octombriştilor. Dar în acest caz, ca şi în multe altele, ei au aplaudat fără să se gîndească la sensul profund al cuvintelor care i-au scăpat oratorului lor. Ei au aplaudat, întrucît au socotit că aceste cuvinte sînt înţepături numai la adresa octombriştilor şi-l compromit numai pe acest concurent atît de detestat al lor.

www.dacoromanica.ro

Ei nu au înţeles că aceste cuvinte bine ţintite ale d-lui Teslenko, dacă sensul lor real este aprofundat în mod serios, reprezintă un adevăr usturător atît pentru octombrişti cît şi pentru cadeţi. Asupra acestui adevăr merită să ne oprim, pentru că aici este vorba de una dintre cele mai importante probleme ale istoriei politice a Rusiei din ultimii cinci-şase ani, şi încă ce ani!

„Treaba asta am făcut-o împreună", e bine spus, d-le Teslenko. Dar poate că ar fi mai just să ne exprimăm în felul acesta: e bine *repetat* ceea ce s-a spus de multe ori la „mitingurile" „de stînga", pe care, de obicei, le tratează cu atîta desconsiderare domnii cadeţi. Cuvintele „treaba asta am făcut-o împreună" se referă nu numai la proiectele de legi ale Dumei a III-a, nu numai la faimoasa „cascadă de legi". Ele se referă la *tot* ce „au făcut împreună", de la sfîrşitul anului 1905, d-nii Stolîpini şi întreaga burghezie liberală sau liberalizantă rusă. „Tonul familiar" al cuvintelor d-lui Stolîpin n-a fost numai o „impresie" a oratorului cadet; în realitate, acest ton este propriu tuturor cuvîntărilor lui Stolîpin, întregii politici a Stolîpinilor faţă de burghezie (din rîndurile căreia au provenit, de altfel, majoritatea deputaţilor Dumei a III-a — octombriştii şi cadeţii).

Tonul familiar, care la orice întorsătură serioasă a evenimentelor se transformă într-o atitudine grosolană şi chiar în violenţă, îşi are explicaţia în faptul că, de dragul unei vorbe de duh, nu numai octombriştii, dar şi cadeţii, numai pentru a culege aplauze (acest lucru îl ştiu prea bine Stolîpinii), debitează fraze de felul: „fereşte-ne, doamne, de asemenea prieteni" (adică de Stolîpini), „că de duşmani" (adică, probabil, de reacţiunea de dreapta şi... ca să mă exprim mai delicat... de „exigenţa" celor de stînga) „ne ferim noi şi singuri".

Dacă asemenea fraze n-ar fi numai vorbe goale, pînă acum Rusia ar fi fost complet şi definitiv izbăvită „de asemenea prieteni". Dar interesant este că cadeţii strecoară fraze de acest fel numai în cuvîntările lor „opoziţioniste", căci nu se poate să rosteşti de la tribuna întregii ţări o cuvîntare opoziţionistă fără să-i imprimi o cît de

www.dacoromanica.ro

uşoară nuanţă de democratism. Iată de ce sînt sortite eşecului declaraţiile democratice ale cadeţilor, pe care este foarte util să le compari cu *faptele* lor. Rolul istoric al burgheziei care se joacă de-a democratismul (sau care ameninţă pe duşmanul din dreapta cu democratismul) constă tocmai în aceea că unor anumite elemente din păturile de jos ale poporului acest „joc" de-a vorbele le aduce uneori un mare serviciu, întrucît le trezeşte o gîndire democratică sinceră şi profundă. „Cînd sus se cîntă la vioară, jos se trezeşte dorinţa de a dansa". Un dicton latin spune : littera scripta manet — ceea ce e scris rămîne. Nici ceea ce se spune nu dispare întotdeauna, chiar dacă nu este decît frazeologie şi nu s-a spus decît pentru a produce efect.

De aici nu rezultă, bineînţeles, că este permis ca frazeologia făţarnică a cadeţilor să fie luată în serios, că este permis să fie declarată sau considerată drept democratism. Dar de aici reiese că fiecare frază făţarnică rostită de cadeţi în spiritul democratismului trebuie folosită, în primul rînd, pentru a arăta ce contradicţie este între vorbele şi faptele lor şi, în al doilea rînd, pentru a arăta importanţa adevărată, vitală, directă pe care o are democratismul pentru „păturile de jos" la urechile cărora ajunge frazeologia de efect a oratorilor de la palatul Tavriceski.

Consideraţiile d-lui Teslenko pe care le-am reprodus mai sus sînt făţarnice nu pentru că dînsul, personal, ar fi un om făţarnic ; se poate că s-a lăsat pur şi simplu antrenat de torentul elocinţei sale opoziţioniste. În acest caz, făţărnicia constă în faptul că *vorbele* reprezentantului partidului cadet vin în contradicţie cu *faptele* acestui partid în toate momentele importante ale istoriei ruse contemporane.

Amintiţi-vă de evenimentele din august 1905. Ce făcea pe atunci predecesorul d-lui Stolîpin ? Organiza Duma lui Bulîghin [120] şi alegerile pentru ea. Ce făceau d-l Teslenko şi tovarăşii lui de idei ? Organizau, atît cît le îngăduiau puterile şi potrivit cu „specialitatea" pe care o aveau în domeniul muncii sociale, aceste alegeri. D-l Bulîghin (ca şi d-l Stolîpin) este în drept să-i spună d-lui Teslenko :

www.dacoromanica.ro

„treaba aceasta am făcut-o împreună". Iar d-l Teslenko „a făcut-o împreună" tocmai pentru că se temea să nu rămînă fără „prietenii" săi, despre care acum, atît de sublim, cu atîta bravură cavalerească, spune: „fereşte-ne, doamne, de asemenea prieteni"...

Amintiţi-vă de evenimentele care au avut loc la trei luni după publicarea legii pentru convocarea Dumei lui Bulîghin. Ce a făcut atunci predecesorul d-lui Stolîpin? El s-a opus, de pildă, mişcării de la poştă şi telegraf şi numeroaselor ramificaţii ale mişcărilor analoge. D-l Teslenko sau, cel puţin, partidul său, prin d-l Struve, Karaulov etc., s-a opus în felul lui acestei mişcări. „Treaba asta am făcut-o împreună" este în drept d-l Witte (şi d-l Stolîpin) să le spună d-lor Teslenko. Aceeaşi atitudine a avut-o şi la 1 mai 1906 faţă de sărbătoarea muncitorească, ceva mai tîrziu faţă de „comitetele agrare locale", în 1907 în mod sistematic şi perseverent faţă de deputaţii muncitorilor şi ţăranilor în Duma a II-a etc. etc.

În „Vehi", d-l Izgoev, cunoscutul publicist cadet, a făcut un bilanţ just al acestei politici, pe care partidul său o promovează de ani de zile, spunînd: „Trebuie să avem, în sfîrşit, curaj şi să mărturisim că în Dumele noastre de stat marea majoritate a deputaţilor, cu excepţia a 30—40 de cadeţi şi octombrişti, nu au vădit cunoştinţele necesare pentru a trece la conducerea şi la reorganizarea Rusiei".

„Curajoasa mărturisire" a d-lui Izgoev este curajoasă pentru că autorul ei, lăsînd la o parte orice aparenţe şi orice diplomaţie, a lăsat să-i scape *adevărul*. Într-adevăr, „în Dumele noastre de stat", cadeţii s-au condus după „cunoştinţele" moşiereşti, burgheze, liberal-monarhiste, care nu puteau să mulţumească „marea majoritate a deputaţilor", în special pe cei de stînga. Şi, desigur, se înţelege de la sine că Stolîpin a luptat împotriva acestor din urmă deputaţi, sprijinindu-se tocmai pe „cunoştinţele" (mai exact: pe interesele şi punctul de vedere) „a 30—40 de cadeţi şi octombrişti". „Treaba asta am făcut-o împreună", împreună am luptat împotriva nepriceperii, a lipsei de experienţă, a ignoranţei ţăranilor şi muncitorilor

www.dacoromanica.ro

— este îndreptăţit să spună d-l Stolîpin întregului partid cadet.

Principalul bilanţ al sesiunii Dumei pe anul în curs constă în aceea că „familiaritatea" excesivă a lui Stolîpin faţă de majoritatea Dumei a III-a — şi anume faţă de majoritatea ei burgheză, octombristă-cadetă — a părut supărătoare pînă şi acestei majorităţi care s-a vădit atît de răbdătoare. Vechea putere tratează cu familiaritate burghezia, care îşi dă foarte bine seama de importanţa pe care o are în condiţiile economice actuale, noi, şi oftează după independenţă şi chiar după putere. Episodul cu articolul 87 a scos în mod atît de vizibil la iveală această familiaritate, atingînd cu atîta nedelicateţe pe cîte unii dintre puternicii zilei, încît pînă şi cei mai răbdători au început să bombăne. Dar mai mult decît să bombăne nu sînt în stare. Ei sînt legaţi de mîini şi de picioare, şi de aceea nu pot merge mai departe. Şi ceea ce îi leagă este faptul că în cursul ultimilor ani, în momentele cele mai importante ale istoriei ruse, ei şi-au întors cu teamă faţa de la mişcarea populară largă, au avut o atitudine duşmănoasă, ţinîndu-se departe de democraţie — de democraţia de masă, de democraţia adevărată, vie, activă —, au atacat-o pe la spate, la fel cum a atacat-o Stolîpin. Şi, legaţi în felul acesta, octombriştii şi cadeţii îşi primesc acum pedeapsa meritată ; în fond, ei nu pot obiecta *nimic* atunci cînd Stolîpin, tratîndu-i cu familiaritate, le spune : dacă eu sînt un duşman al democraţiei, apoi şi voi, stimabililor, v-aţi speriat de ea, căci „treaba asta am făcut-o împreună".

„Zvezda" nr. 24 din 28 mai 1911
Semnat : V. Ilin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE UNELE ADEVĂRURI VECHI, DAR VEŞNIC NOI

Cititorii cunosc din ziare evenimentele [121] care au făcut ca la cel de-al II-lea Congres al medicilor de fabrică, ţinut la Moscova, să nu participe delegaţi din partea muncitorilor. Nu putem să facem aici o expunere amănunţită a acestor evenimente şi să explicăm semnificaţia lor. Ne vom opri numai asupra consideraţiilor instructive cuprinse în articolul de fond al ziarului „*Reci*" din 14 aprilie, ziua deschiderii congresului, adică în ajunul acestor evenimente.

„Din păcate — scria organul partidului cadet —, această participare (a reprezentanţilor muncitorilor) întîmpină piedici din afară. Se ştie foarte bine ce soartă îi aşteaptă pe unii oratori prea înflăcăraţi. Ca urmare, reprezentanţii muncitorilor se simt îndemnaţi să vorbească despre greutăţile care îi împiedică să se concentreze asupra unor probleme speciale, despre imposibilitatea de a organiza o justă reprezentare la congres, despre piedicile care se pun organizaţiilor lor şi despre multe alte lucruri de acest fel, de asemenea străine de programul congresului şi a căror discutare abate atenţia de la problemele stabilite şi au uneori urmări nedorite. Lipsa de îngăduinţă de care au dat dovadă reprezentanţii muncitorilor faţă de oratorii «burghezi», faţă de toate măsurile luate de guvern şi faţă de posibilitatea colaborării cu reprezentanţii altor grupuri sociale se explică tot prin atmosfera încărcată care domneşte".

Toată această tiradă este o mostră caracteristică de suspine neputincioase, a căror neputinţă se explică nu prin compoziţia întîmplătoare sau prin cine ştie ce particularităţi ale partidului liberal respectiv, ale problemei respective etc., ci prin cauze mult mai adînci : condiţiile

www.dacoromanica.ro

obiective în care se află, în general, burghezia liberală din Rusia în secolul al XX-lea. Burghezia liberală oftează după „rînduieli" în care ar putea să aibă de-a face cu muncitori ce nu tind să fie „oratori prea înflăcărați" şi care sînt îndeajuns de „îngăduitori" faţă de burghezie, faţă de ideea *colaborării cu burghezia, „faţă de toate* măsurile luate de guvern". Ea oftează după nişte rînduieli în care aceşti modeşti muncitori care „vor colabora" cu ea ar putea să se „concentreze asupra unor probleme speciale" ale politicii sociale, acceptînd cu modestie să cîrpească acel anteriu al lui Arvinte la care se rezumă grija burgheziei faţă de „fratele ei mai mic". Într-un cuvînt, liberalii ruşi oftează după nişte rînduieli cam de felul celor pe care le vedem astăzi în Anglia şi în Franţa, *spre deosebire* de Prusia. În Anglia şi în Franţa, burghezia domină în mod exclusiv şi aproape (cu mici excepţii) direct, în timp ce în Prusia primul loc îl deţin feudalii, iuncherii, militarismul monarhist. În Anglia şi în Franţa, burghezia foloseşte foarte des, în mod liber şi pe scară largă, procedeul atragerii de partea ei, în calitate de „colaboratori", a unor persoane ieşite din rîndurile proletariatului sau a unor trădători ai cauzei acestuia (John Burns, Briand), care „se concentrează" în linişte „asupra problemelor speciale" şi care învaţă clasa muncitoare să fie „îngăduitoare" faţă de dominaţia capitalului.

Nu încape nici cea mai mică îndoială că rînduielile din Anglia şi din Franţa sînt mult mai democratice decît cele din Prusia, sînt mult mai favorabile luptei clasei muncitoare, se află pe o treaptă mult mai înaltă în ceea ce priveşte dispariţia instituţiilor vechi, medievale, ce împiedică clasa muncitoare să vadă care este principalul şi adevăratul ei duşman. De aceea nu încape nici cea mai mică îndoială că este în interesul muncitorilor ruşi să sprijine toate năzuinţele de transformare a patriei noastre după un tip mai apropiat de cel anglo-francez decît de cel prusac. Dar nu ne putem limita la această concluzie incontestabilă, aşa cum se face foarte adesea. Problema litigioasă sau problemele litigioase (cu democraţii de diferite nuanţe) abia aici încep.

www.dacoromanica.ro

Sprijinirea acestor năzuinţe este necesară, dar pentru a sprijini pe cel care este slab şi se clatină trebuie să-l sprijini cu o proptea mai tare, trebuie să-i spulberi iluziile care-l împiedică să vadă această slăbiciune, care-l împiedică să înţeleagă cauzele slăbiciunii. Cine sprijină asemenea iluzii, cine se alătură suspinelor neputincioase ale adepţilor neputincioşi, inconsecvenţi şi şovăielnici ai democraţiei nu sprijină năzuinţele îndreptate spre democratismul burghez, ci le slăbeşte. La timpul său, la mijlocul secolului al XVII-lea sau la sfîrşitul secolului al XVIII-lea, burghezia din Anglia şi din Franţa nu se plîngea că fratele ei mai mic este „neîngăduitor", nu făcea mutre acre cînd „oratorii" din rîndurile acestor fraţi mai mici erau „prea înflăcăraţi", ci dădea chiar ea oratori (şi nu numai oratori) dintre *cei mai* înflăcăraţi, care deşteptau un sentiment de dispreţ faţă de propovăduirea „îngăduinţei" faţă de *suspinele* neputincioase, faţă de şovăieli şi de nehotărîre. Iar dintre aceşti oratori înflăcăraţi au fost unii care au rămas veacuri de-a rîndul ca nişte torţe luminoase, ca nişte dascăli, în ciuda întregii mărginiri istorice şi adeseori a naivităţii concepţiilor lor din acea vreme cu privire la mijloacele de izbăvire de toate calamităţile.

Burghezia germană ofta şi ea, ca şi cea rusă, că „fratele ei mai mic" are oratori „prea înflăcăraţi", şi a rămas în istoria omenirii ca un exemplu de josnicie, de ticăloşie şi slugărnicie răsplătită cu loviturile de cizmă ale „ianicherilor". Deosebirea dintre o burghezie şi cealaltă se explică, desigur, nu prin „particularităţi" de „rasă", ci prin nivelul dezvoltării economice şi politice, care a determinat burghezia să se teamă de „fratele ei mai mic", care a determinat-o să oscileze neputincioasă între condamnarea violenţelor feudalismului şi condamnarea „lipsei de îngăduinţă" a muncitorilor.

Toate acestea sînt adevăruri vechi. Dar ele sînt veşnic noi, şi rămîn noi şi atunci cînd, într-o publicaţie scoasă de nişte oameni care se pretind marxişti, dai peste rînduri de felul acestora :

www.dacoromanica.ro

„Insuccesul mişcării din anii 1905—1906 a fost determinat nu de «excesele» celor de stînga — căci aceste «excese», la rîndul lor, erau determinate de îmbinarea unei serii întregi de cauze —, nu de «trădarea» burgheziei, care pretutindeni în Apus «a trădat» la momentul respectiv, ci de lipsa unui partid burghez închegat care să fie în stare să preia cîrma ţării în locul puterii perimate a birocraţiei şi care să fie puternic din punct de vedere economic şi destul de democrat pentru a se bucura de sprijinul poporului". Şi cu cîteva rînduri mai jos: „...slăbiciunea democraţiei burgheze de la oraşe, care ar trebui să devină un centru politic de atracţie a ţărănimii democratice..." („Naşa Zarea" nr. 3, pag. 62, articolul d-lui V. Leviţki).

D-l V. Leviţki este mai consecvent în negarea ideii de „hegemonie" („centrul de atracţie *ar trebui să devină* democraţia burgheză de la oraşe, şi nu altcineva!) sau spune cu mai mult curaj ceea ce gîndeşte şi mai precis decît d-l Potresov, care, sub influenţa ultimatumurilor date de Plehanov, şi-a retuşat articolul său din „Mişcarea socială".

D-l V. Leviţki raţionează întocmai ca un liberal. El este un liberal inconsecvent, oricîte formule marxiste ar folosi. El nu-şi poate închipui în ruptul capului că „centrul de atracţie pentru ţărănimea democrată" *ar trebui să devină* cu totul altă categorie socială decît democraţia burgheză de la oraşe. El uită că această „trebuinţă" *a fost* o realitate în decursul unor perioade istorice destul de îndelungate atît în Anglia şi în Franţa cît şi în Rusia — în Rusia aceste perioade fiind mari prin importanţa lor, dar mici ca durată, în timp ce în primele două ţări plebea democratică, ultrademocratică, „prea înflăcărată", a unit elementele eterogene ale „păturilor de jos".

D-l V. Leviţki uită că aceste „pături de jos", chiar în scurtele perioade cînd s-a întîmplat să joace în istorie rolul unor „centre de atracţie pentru ţărănimea democratică", cînd au reuşit *să smulgă* acest rol din mîinile burgheziei liberale, au exercitat o influenţă hotărîtoare asupra *gradului* de democratism acordat ţării în următoarele decenii de aşa-zisa dezvoltare calmă. În scurtele perioade ale hegemoniei *lor*, aceste „pături de jos" îşi educau burghezia lor, o transformau în aşa fel încît mai tîrziu ea

www.dacoromanica.ro

căuta să bată în retragere, dar în această mişcare înapoi *nu putea* merge mai departe decît pînă, bunăoară, la o a doua cameră în Franţa sau la abateri de la democratism în alegeri etc. etc.

Această idee, pe care experienţa istorică a *tuturor* ţărilor europene o confirmă, şi anume ideea potrivit căreia în epocile de transformări burgheze (sau, mai exact, de revoluţii burgheze) democraţia burgheză din fiecare ţară se cristalizează într-un fel sau altul, ia o formă sau alta, se educă în spiritul unei tradiţii sau a alteia, admite un minim sau altul de democratism în funcţie de măsura în care, în momentele hotărîtoare ale istoriei naţionale, *hegemonia* revine *nu* burgheziei, *ci* „păturilor de jos", „plebei" în secolul al XVIII-lea şi proletariatului în secolul al XIX-lea şi al XX-lea, — această idee îi este străină d-lui V. Leviţki. Or, această idee a hegemoniei reprezintă tocmai una dintre tezele fundamentale ale marxismului, iar ruptura lichidatorilor cu aceste teze (sau chiar numai indiferenţa faţă de ele) constituie cea mai profundă sursă a unei serii întregi de divergenţe principiale ireductibile cu adversarii lichidatorismului.

Fiecare ţară capitalistă trece printr-o epocă de revoluţii burgheze, în decursul căreia se dezvoltă un grad sau altul de democratism, o formă sau alta de constituţionalism sau de parlamentarism, un grad sau altul de neatîrnare, de independenţă, de dragoste de libertate şi de iniţiativă la „păturile de jos", în general, şi la proletariat, în special, o tradiţie sau alta în întreaga viaţă socială şi de stat. Care anume va fi acest grad de democratism şi care tradiţie se va dezvolta depinde tocmai de faptul dacă în momentele *hotărîtoare* hegemonia o va avea burghezia sau antipodul ei, dacă burghezia sau antipodul ei va constitui (tot în aceste momente hotărîtoare) „un centru de atracţie pentru ţărănimea democratică" şi, în general, pentru toate grupurile şi păturile democratice intermediare.

D-l V. Leviţki e mare meşter în formulări strălucite care ne dezvăluie dintr-o dată clar şi pregnant bazele ideologice ale lichidatorismului. Aşa este, bunăoară, celebra lui formulă: „*nu* hegemonie, *ci* un partid de clasă",

www.dacoromanica.ro

care, tradusă în limba curentă, înseamnă: nu marxism, ci brentanism (social-liberalism). Cu siguranţă că şi cele două formule de care am vorbit aici: „pentru ţărănimea democratică centrul de atracţie *ar trebui să devină* democraţia burgheză de la oraşe" şi „insuccesul a fost determinat de lipsa unui partid burghez închegat", vor deveni tot atît de celebre.

„Zvezda" nr. 25 din 11 iunie 1911
Semnat: V. Ilin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

REZOLUȚIA CELUI DE-AL DOILEA GRUP DE LA PARIS AL P.M.S.D.R. CU PRIVIRE LA STAREA DE LUCRURI DIN PARTID [122]

PREFAȚĂ

Rezoluția, publicată mai jos, a celui de-al doilea grup de la Paris al P.M.S.D.R., grup alcătuit în cea mai mare parte din bolșevici, precum și dintr-un număr mic de „vperediști" și „împăciuitoriști", schițează principiile fundamentale ale platformei tuturor bolșevicilor. Într-o perioadă în care lupta internă din partid se înteține, expunerea concepțiilor *asupra esenței* problemelor fundamentale ale programului, tacticii și organizării devine deosebit de importantă. Oamenii de felul lui Troțki — cu frazeologia lui umflată atunci cînd este vorba de P.M.S.D.R. și cu atitudinea lui servilă față de lichidatori, care nu au nimic comun cu P.M.S.D.R. — constituie în prezent „o boală a epocii". Ei vor să facă carieră din propaganda ieftină a „înțelegerii" cu oricine — chiar cu d-l Potresov și cu otzoviștii ! —, păstrînd, de nevoie, tăcerea deplină în ceea ce privește condițiile politice ale acestei ciudate așa-zise „înțelegeri". În realitate, ei sînt niște propovăduitori ai *capitulării* în fața lichidatorilor, organizatorii unui partid muncitoresc stolîpinist.

În momentul de față, toți bolșevicii trebuie să se unească și mai strîns, să-și întărească fracțiunea, să stabilească cît mai precis și mai limpede linia de partid a acestei fracțiuni — spre deosebire de fracțiunile care își ascund, într-un fel sau altul, „fizionomia" lor —, să-și adune forțele împrăștiate și să pornească lupta pentru un Partid muncitoresc social-democrat din Rusia curățat de promotorii influenței burgheze în rîndurile proletariatului.

N. Lenin

www.dacoromanica.ro

I

Adunarea celui de-al doilea grup de la Paris al P.M.S.D.R., luînd în discuție starea de lucruri din P.M.S.D.R. în general și ultimele manifestări ale luptei care s-a dezlănțuit în străinătate între social-democrați și cei care vor să se numere printre social-democrați, consideră necesar, în primul rînd, să reamintească teza principială fundamentală, care a fost aprobată în unanimitate de ultima plenară (din ianuarie 1910) a C.C. și care definește caracterul muncii cu adevărat social-democrate. Această teză fundamentală spune că „negarea partidului social-democrat ilegal, diminuarea rolului și importanței lui, încercările de a îngusta sarcinile și lozincile programatice și tactice ale social-democrației revoluționare" reprezintă *o manifestare a influenței burgheze în rîndurile proletariatului.* Numai conștiința pericolului pe care-l prezintă această abatere, ca și orice curent ideologic-politic „otzovist" sau care justifică otzovismul, numai o muncă îndreptată spre învingerea *efectivă* a unor asemenea abateri este o muncă *social-democrată.*

Adunarea constată mai departe că redacția din străinătate a ziarului „Golos Soțial-Demokrata" și grupul adepților ei, golosiștii, în pofida sus-menționatei rezoluții adoptate în unanimitate de plenară, în pofida promisiunii solemne făcute la plenară de reprezentanții redacției „Golos" de *a renunța* la lichidatorism și de a lupta împotriva lui, în decurs de mai bine de un an și jumătate, cît a trecut de la plenară, au promovat tocmai această politică *burgheză* a lichidatorismului, au sprijinit, au justificat și au apărat asemenea organe ale legaliștilor ruși, independenți de social-democrație și de socialism, cum sînt „Naşa Zarea", „Vozrojdenie", „Delo Jizni" etc. Cei care colaborează la aceste organe, așa cum în repetate rînduri a constatat în numele partidului Organul său Central, așa cum au constatat și menșevicii partinici, în frunte cu tov. Plehanov, *nu au nimic comun cu P.M.S.D.R.* Activiștii care colaborează la aceste organe nu numai că diminuează rolul și importanța partidului social-democrat ilegal, dar pur și simplu îl neagă și ca niște renegați, defăimează „ile-

www.dacoromanica.ro

galitatea", tăgăduiesc caracterul revoluţionar al activităţii mişcării muncitoreşti contemporane din Rusia şi sarcinile revoluţionare ale acesteia, îi înşală pe muncitori, propagînd idei burghezo-liberale cu privire la caracterul „constituţional" al crizei care se coace, elimină (nu numai îngustează) vechi lozinci ale marxismului revoluţionar, cum este cea a recunoaşterii *hegemoniei* clasei muncitoare în lupta pentru socialism şi pentru revoluţia democratică. Prin faptul că propovăduiesc şi organizează un partid muncitoresc căruia ei îi spun legal sau „deschis", aceşti oameni nu sînt în realitate altceva decît creatorii unui *partid „muncitoresc" stolîpinist* şi promotorii influenţei burgheziei în rîndurile proletariatului, deoarece în realitate conţinutul propagandei acestor oameni este pe de-a-ntregul burghez şi, în condiţiile regimului lui Stolîpin, un partid muncitoresc „legal" nu înseamnă altceva decît renegarea făţişă din partea unor oameni care se dezic de sarcina luptei revoluţionare a maselor împotriva absolutismului ţarist, împotriva Dumei a III-a şi a întregului sistem stolîpinist.

Adunarea constată că Biroul din străinătate al C.C., care trebuia să fie un organ tehnic al acestuia, a căzut în întregime sub influenţa lichidatorilor *.

. Biroul din străinătate, prin faptul că într-un răstimp de un an şi jumătate nu a îndeplinit nici una dintre însărcinările date de C.C. (de pildă în direcţia unificării grupurilor din străinătate pe baza recunoaşterii şi aplicării hotărîrilor plenarei sau a sprijinirii organizaţiilor locale, ori sarcina de a obţine încetarea apariţiei ziarului „Golos" şi ieşirea grupului „Vpered" din izolarea sa fracţionistă), a ajutat astfel în mod direct pe lichidatori, duşmani ai social-democraţiei.

Ca o bătaie de joc la adresa partidului, cu începere din decembrie 1910 majoritatea B.S.C.C. *a torpilat* sistematic convocarea plenarei (obligatorie potrivit statutului). Biroul din străinătate al Comitetului Central a pierdut şapte

* Conducătorii acestui B.S.C.C. sînt golosistul Igorev (care a fost îndeajuns demascat şi înfierat de menşevicul partinic Plehanov) şi bundistul Liber, care desfăşoară o propagandă pe faţă în apărarea d-lui Potresov şi a altor fruntaşi ai partidului muncitoresc stolîpinist.

www.dacoromanica.ro

săptămîni numai pentru „votul" în problema plenarei atunci cînd bolșevicii au cerut pentru prima oară convocarea ei. În urma acestui vot, care a necesitat 7 săptămîni, B.S.C.C. a recunoscut că cererea bolșevicilor de a se convoca o plenară este „legală", în același timp însă, *a torpilat* în mod practic convocarea plenarei, așa cum a torpilat convocarea ei și a doua oară, la sfîrșitul lunii mai 1911. Rolul efectiv al *acestui* Birou din străinătate al Comitetului Central a fost de a acorda sprijin, din străinătate și din cadrul instituțiilor centrale ale partidului, unor conducători ai legaliștilor și unor fruntași ai partidului muncitoresc stolîpinist de teapa lui Mihail, Iuri și Roman, care au declarat dăunătoare însăși existența C.C. (nr. 12 și 21—22 ale ziarului „*Soțial-Demokrat*", Organul Central al partidului *). Adunarea constată că deținerea unor funcții în partid de către lichidatori este pur și simplu o *înșelare* a partidului, întrucît în hotărîrile plenarei se spune limpede și fără echivoc că în aceste funcții pot fi admiși numai *acei* menșevici care își vor îndeplini *cinstit* făgăduiala de a renunța la lichidatorism și de a lupta împotriva lui **.

De aceea adunarea consideră că ruptura completă a bolșevicilor cu B.S.C.C., ca instituție care s-a situat în afara legii și în afara partidului, a fost absolut necesară și că consfătuirea membrilor C.C. (vezi „Comunicatul" acestei consfătuiri), care reprezentau marea majoritate a organizațiilor, grupurilor și cercurilor social-democrate de partid ce activează efectiv în Rusia, pe bună dreptate a considerat că „B.S.C.C. a pășit pe calea politicii fracționiste antipartinice, încălcînd hotărîrile limpezi și precise ale plenarei din 1910".

Adunarea hotărăște să renunțe la orice legătură cu B.S.C.C. și să sprijine hotărîrile consfătuirii membrilor C.C., hotărîri în care au fost trasate o serie de mă-

* Vezi V. *I. Lenin*, Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 221, și volumul de față, pag. 189—193. — *Nota red.*

** În ceea ce privește unele metode folosite de lichidatorii din străinătate în lupta împotriva P.M.S.D.R., ca, de pildă, șantajul politic și furnizarea unor informații pentru ohrană — treabă cu care s-a îndeletnicit d-l Martov cu ajutorul redacției „Golos" —, adunarea înfierează cu dispreț asemenea isprăvi, pe care este de ajuns să le menționezi ca să stîrnească repulsia tuturor oamenilor cinstiți.

www.dacoromanica.ro

suri absolut necesare în vederea paralizării activității lichidatorilor care frînează întreaga muncă de partid, în vederea convocării unei conferințe de partid și a reconstituirii organizațiilor și celulelor ilegale ale partidului cu forțele activiștilor locali. Adunarea cheamă pe toți tovarășii membri de partid din organizațiile locale să procedeze i m e d i a t (în conformitate cu hotărîrea consfătuirii) la pregătirea conferinței și la alegerile pentru conferință, stabilind în acest scop legături regulate cu Comisia de organizare, cu O.C. și cu „Raboceaia Gazeta".

II

Adunarea atrage atenția muncitorilor social-democrați, fără deosebire de fracțiune, asupra faptului că liderii din străinătate ai grupului „Vpered" și Troțki, redactorul „Pravdei", duc o politică de sprijinire a lichidatorilor și de alianță cu ei împotriva partidului și a hotărîrilor lui. Acestei politici trebuie să i se dea o ripostă cu atît mai hotărîtă, cu cît ea, dăunînd profund intereselor proletariatului, este categoric în dezacord cu activitatea grupurilor social-democrate ilegale *din Rusia*, care, fiind legate de „Pravda" sau de „Vpered", au o atitudine cît se poate de leală față de hotărîrile partidului și pretutindeni — ducînd o luptă îndîrjită împotriva lichidatorilor — susțin Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, partid ilegal cu un program revoluționar.

Adunarea pune în gardă pe muncitorii social-democrați îndeosebi împotriva *înșelăciunii* practicate în mod sistematic de golosiști, care prezintă pe toți activiștii mișcării legale drept adversari ai vechiului partid și adepți ai noului partid „legal" al lui Potresov. Astfel, în ultima foaie volantă, scoasă de „Golos" la 25 iunie (care cuprindea un comunicat cu privire la „consfătuirea" activiștilor mișcării legale), redacția ziarului „Golos" *a ascuns* faptul că consfătuirea *a respins* propunerea lichidatorilor de a boicota un ziar legal pentru orientarea lui antilichidatoristă [123]. De asemenea redacția ziarului „Golos" *a ascuns* că la aceeași consfătuire *au fost respinse* rezoluțiile, fățiș legaliste și vădit renegate, care fuseseră propuse de parti-

www.dacoromanica.ro

zanii ziarului „Golos". Chiar și un bundist participant la consfătuire a trebuit să recunoască în cadrul acestei consfătuiri caracterul antipartinic al propunerilor „potresoviștilor". O seamă de activiști ai mișcării legale *au și* pășit pe calea luptei hotărîte împotriva partidului „muncitoresc" stolîpinist. Și fără îndoială că, dacă toți partiiții își vor uni eforturile, numărul acestor activiști va crește.

III

În asemenea momente de întețire a luptei social-democraților împotriva promotorilor influenței burgheze în rîndurile proletariatului, toate elementele lipsite de principialitate își îndreaptă de obicei eforturile spre camuflarea marilor probleme principiale și, în acest scop, recurg la știri senzaționale ieftine și la mici scandaluri, pe care la adunările lor lichidatoriste golosiștii din străinătate le oferă cu atîta zel auditorului ahtiat după o hrană spirituală alterată.

În asemenea momente, marxiștii revoluționari sînt mai mult ca oricînd datori să amintească tuturor *vechile* adevăruri pe care lichidatorii *le-au dat uitării* și care constituie baza activității noastre social-democrate.

De aceea adunarea reamintește tuturor membrilor P.M.S.D.R. *programul* partidului nostru, program care, într-o epocă de accentuare a oportunismului internațional și de maturizare a luptei lui hotărîte împotriva social-democrației revoluționare, a dat o formulare precisă, limpede, consecventă și fermă a *țelului final* revoluționar al socialismului, care poate fi realizat numai prin dictatura proletariatului, precum și a țelurilor revoluționare imediate ale social-democrației ruse : răsturnarea țarismului și instaurarea republicii democrate. *Întreaga* propagandă a legaliștilor și a golosiștilor noștri dovedește că, *în realitate,* ei nu numai că nu împărtășesc și nu aplică *în practică* programul nostru, dar susțin fățiș *reformismul* — fapt recunoscut pînă și de menșevicii partinici (vezi „Dnevnik Soțial-Demokrata" al lui Plehanov [124] și „Diskussionnîi Listok" nr. 3) —, reneagă în mod fățiș țelurile revoluționare imediate ale P.M.S.D.R.

www.dacoromanica.ro

Adunarea aminteşte tuturor membrilor P.M.S.D.R. că, pentru a fi un partieţ *în fapt*, nu este suficient *să-ţi spui tu astfel*, nu este suficient să faci propagandă *„în spiritul"* programului P.M.S.D.R., ci trebuie, totodată, să-ţi desfăşori *întreaga* activitate practică în concordanţă cu hotărîrile partidului cu privire la *tactică*. În epoca noastră contrarevoluţionară, în aceste vremuri de renegare, de renunţare, de descurajare generală — mai ales în rîndurile intelectualităţii burgheze — numai în hotărîrile partidului cu privire la tactică se face o apreciere a momentului prin care trecem, o apreciere a liniei de conduită practică de pe poziţiile principiilor marxismului revoluţionar. Adevăratul P.M.S.D.R., iar nu cel al cărui nume este folosit de golosişti pentru a camufla lichidatorismul, *nu cunoaşte* altă definiţie partinică a sarcinilor social-democraţiei în epoca actuală în afară de *rezoluţiile cu privire la tactică din decembrie 1908*.

Lichidatorii, în parte şi „vperediştii", trec sub tăcere aceste rezoluţii sau se limitează la observaţii superficiale şi la vociferări *împotriva* lor, tocmai pentru că simt în aceste rezoluţii acea *linie* de activitate care respinge în modul cel mai categoric atît oscilările oportuniste cît şi pe cele semianarhiste, care ridică steagul revoluţiei în pofida tuturor curentelor contrarevoluţionare, de orice nuanţă ar fi ele, şi care *explică* particularităţile economice şi politice ale momentului actual ca fiind particularităţi ale unei noi faze în evoluţia burgheză a Rusiei, fază care duce spre revoluţia menită să soluţioneze vechile probleme. Partieţ este numai cel care aplică *în fapt* linia tactică a partidului. Iar tactica partidului, tactica P.M.S.D.R., este aceea — şi numai aceea — expusă în rezoluţiile din decembrie 1908, rezoluţii care îmbină credinţa faţă de steagul revoluţionar cu luarea în considerare a noilor condiţii ale epocii noastre. Un corolar direct, o continuare şi o încununare firească a rezoluţiilor din decembrie 1908, care condamnă lichidatorismul şi cer să se recunoască fără rezerve că social-democraţia trebuie să activeze în cadrul Dumei, precum şi că trebuie să fie folosite posibilităţile legale, sînt rezoluţiile *plenarei din ianuarie 1910*, îndreptate împotriva *promotorilor influenţei burgheze în rîndu-*

www.dacoromanica.ro

rile proletariatului. În epoca noastră de dezorientare și destrămare se întîlnesc deseori oameni care, invocînd măreţul principiu al unităţii armatei proletare, caută să justifice încercările lipsite de principialitate sau lamentabilele încercări diplomatice de „a realiza unirea" cu *promotorii influenţei burgheze în rîndurile proletariatului* sau o „apropiere" de aceştia. Adunarea condamnă și respinge în modul cel mai categoric toate aceste încercări, indiferent de unde ar porni ele, și declară că măreaţa operă de unire și de consolidare a armatei proletariatului revoluţionar care luptă nu poate fi îndeplinită fără o totală delimitare, fără o luptă necruţătoare împotriva celor care promovează influenţa burgheză în rîndurile proletariatului.

Partiet este acela care într-adevăr contribuie la *făurirea* unei organizaţii în conformitate cu principiile social-democrate. Partidul P.M.S.D.R. nu are o altă definiţie *partinică* a caracterului și sarcinilor activităţii organizatorice în afară de aceea care a fost dată în rezoluţia din decembrie 1908 cu privire la problema organizatorică, în rezoluţia plenarei din ianuarie 1910 cu privire la aceeași problemă și în scrisoarea Comitetului Central publicată imediat după plenară [125]. *Numai* sprijinirea prin toate mijloacele a reînfiinţării și consolidării organizaţiei *ilegale* este o muncă de *partid* și numai P.M.S.D.R. ilegal poate și trebuie să *se* înconjure de o reţea de organizaţii legale, *să folosească* organizaţiile legale de tot felul, *să îndrumeze* întreaga activitate a acestor organizaţii în spiritul principiilor noastre revoluţionare. Cine nu desfășoară în practică o asemenea muncă, cine participă la campania contrarevoluţionară, în general, și la cea liberală, în particular, împotriva organizaţiilor „ilegale", împotriva muncii ilegale, acela îi *înșală* pe muncitori cînd spune că face parte din P.M.S.D.R.

Se apropie alegerile pentru Duma a IV-a. Cu cît este mai acută criza vîrfurilor de partid din străinătate, cu atît este mai imperioasă necesitatea iniţiativei activiștilor social-democraţi din ţară, cu atît mai categoric trebuie ei să insiste ca fiecare grupă, fiecare celulă, fiecare cerc muncitoresc să-și desfășoare activitatea electorală *cu adevărat* în spiritul partidului și *să le impună* acest lucru. Cine

www.dacoromanica.ro

continuă să considere „otzovismul" drept „un curent legitim în partidul nostru", acela ia în deşert numele P.M.S.D.R. *Nu se poate* duce muncă de partid în vederea alegerilor pentru Duma a IV-a fără a ne delimita în modul cel mai hotărît de aceşti oameni. Cine continuă să vorbească despre participarea la alegerile pentru Duma a IV-a cu forţele şi mijloacele „organizaţiilor legale", cu forţele şi mijloacele „partidului muncitoresc legal" şi totodată în practică nu ia în considerare, nu aplică hotărîrile P.M.S.D.R. cu privire la organizaţia ilegală, la tactica expusă în rezoluţiile partidului, acela ia în deşert numele P.M.S.D.R. Cine desfăşoară munca în vederea alegerilor luînd în considerare nu hotărîrile P.M.S.D.R., ci articolele din „Naşa Zarea", „Golos Soţial-Demokrata", „Delo Jizni", acela contribuie la organizarea partidului „muncitoresc" stolîpinist, iar nu la aceea a partidului social-democrat revoluţionar al proletariatului.

În apropiatele alegeri pentru Duma a IV-a, partidul nostru îşi propune, în primul rînd, sarcina de a educa masele în spirit socialist şi de a desfăşura agitaţia de masă în vederea înfăptuirii unei răsturnări revoluţionar-democratice cu forţele proletariatului şi ale democraţiei burgheze revoluţionare (în primul rînd ale ţărănimii revoluţionare).

În interesul acestei propagande şi agitaţii, partidul nostru trebuie să organizeze acţiuni *de sine stătătoare* ale social-democraţilor în vederea alegerilor şi să-şi desemneze candidaţii săi, ai partidului, nu numai în curia muncitorească, dar şi pretutindeni printre alegătorii de la oraşe şi de la sate.

Întreaga agitaţie a partidului nostru în vederea alegerilor trebuie să se ducă pe două fronturi, şi anume: *atît* împotriva guvernului şi a partidelor care îl sprijină făţiş *cît şi* împotriva partidului cadeţilor, partidul liberalismului contrarevoluţionar.

Candidaţi ai partidului pot fi numai cei care aplică în mod consecvent în practică politica P.M.S.D.R., care sînt credincioşi nu numai programului partidului, ci şi rezoluţiilor lui cu privire la tactică, şi care luptă împotriva noului partid „muncitoresc" stolîpinist.

www.dacoromanica.ro

În ceea ce privește acordurile electorale, indicațiile principiale fundamentale ale Congresului de la Londra al partidului și ale conferinței de partid din iulie 1907 [126] trebuie să rămînă în vigoare.

Alegerile pentru Duma a IV-a trebuie să fie pregătite de către grupele de partid muncitorești în spiritul hotărîrilor partidului și în strictă concordanță cu acestea.

Scris în iunie, nu mai tîrziu de 18 (1 iulie) 1911; prefața — nu înainte de 18 iunie (1 iulie) 1911

Publicat în iulie 1911, în foaie volantă

Se tipărește după textul apărut în foaie volantă

www.dacoromanica.ro

DECLARAŢIE [127]

Ca participanţi la consfătuire, subsemnaţii, aflînd despre hotărîrea Comisiei tehnice [128] de a nu acorda bani şcolii [129], declarăm că considerăm această hotărîre de-a dreptul ilegală şi supunem votului participanţilor la consfătuire următoarea propunere: *Participanţii la consfătuire hotărăsc să aloce din banii existenţi (sau din cei aflaţi la deţinători) suma necesară pentru şcoală, potrivit hotărîrii Comisiei pentru şcoli de partid (pentru călătorie şi pentru trai nu mai tîrziu de 1 septembrie 1911).*

N. Lenin

30. VII. 11

Se tipăreşte pentru prima oară, după manuscris

www.dacoromanica.ro

PREFAŢĂ LA BROŞURA „DOUĂ PARTIDE"

Broşura tov. Kamenev ne oferă o sinteză sistematică a materialelor referitoare la lupta împotriva lichidatorismului, dusă în perioada contrarevoluţionară de bolşevism şi, în urma lui, de întregul P.M.S.D.R. Este cît se poate de firesc că în această broşură Kamenev rezervă un loc atît de important explicării divergenţelor principiale existente între social-democraţie şi lichidatorism, divergenţe de care în 1908—1911 şi „Proletarii"[130], şi „Soţial-Demokrat", Organul Central al partidului, s-au ocupat cel mai mult.

Tov. Kamenev a demonstrat pe deplin că *în realitate* grupul lichidatorilor este un partid separat, că nu este P.M.S.D.R. Argumentarea lui reprezintă o totalizare a experienţei, îndeosebi din anii 1909—1911, care a constituit o confirmare a rezoluţiei din decembrie 1908. Încă în această rezoluţie, propusă şi susţinută de bolşevici în numele P.M.S.D.R., se declara că lichidatorii *tind „să înlocuiască"* P.M.S.D.R. cu o uniune legală „amorfă". În prezent, această uniune legală amorfă a d-lor Potresov, Larin, Levitki & Co. (cu o coadă în străinătate formată din d-nii Martov şi golosişti) şi-a arătat adevărata faţă. Ea reprezintă un grup de publicişti care nu au nimic comun cu P.M.S.D.R. şi care nu duc o politică social-democrată, ci o politică muncitorească liberală. Aceştia sînt militanţi ai partidului „muncitoresc" *stolîpinist*.

Trecerea de la marxism la liberalism — şi încă o trecere foarte rapidă, uneori chiar cu totul „neaşteptată" — e o particularitate specifică a Rusiei de la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea,

www.dacoromanica.ro

„Economiştii" şi „Credo" — d-l Struve & Co. —, d-nii lichidatori, toate acestea nu sînt decît trepte ale aceleiaşi scări, etape ale aceleiaşi evoluţii, manifestări ale aceleiaşi tendinţe. Partidul muncitoresc din Rusia a început să se formeze cu puţin înainte de revoluţia din 1905 ; acest partid se reorganizează — în parte se construieşte din nou, pe o temelie mai solidă — în perioada contrarevoluţiei. Intelectualitatea burgheză, atrasă spre revoluţie de conştiinţa faptului că Rusia nu a trecut încă prin perioada transformărilor democratice, aderă la proletariat grup după grup, şi tot aşa — grup după grup — se depărtează de el, după ce s-a convins din experienţă că marxismul revoluţionar nu i se potriveşte, că adevăratul ei loc este *în afara* partidului social-democrat. Tot astfel şi lichidatorii noştri, din care o parte au şi început să vorbească limpede, direct şi pe faţă despre faptul că sînt pe cale de a crea un partid *nou*.

Şi otzovismul, şi lichidatorismul, care seamănă între ele, întrucît amîndouă reprezintă curente nesocial-democrate, burgheze, se deosebesc radical prin destinul evoluţiei lor politice. Bolşevismul a făcut otzovismul neputincios la timp, astfel că acesta nu a mai ajuns să încerce să-şi creeze un partid propriu ; în prezent el nu reprezintă decît un grup mic şi neînsemnat în străinătate, a cărui activitate s-a redus la sprijinirea lichidatorilor în intrigile şi lupta lor împotriva P.M.S.D.R. Lichidatorismul, dimpotrivă, îşi are centrul său (în sens politic, în primul rînd, şi apoi în cel organizatoric) în Rusia. Acest curent a creat un partid *separat*, deşi amorf (deocamdată amorf). Iată de ce tov. Kamenev a fost nevoit să vorbească atît de amănunţit despre lichidatorism şi numai în treacăt despre otzovism.

Printre adepţii P.M.S.D.R. sînt puţini oameni capabili să apere sincer lichidatorismul*. Din păcate însă, există

* Se înţelege că ar fi ridicol să vorbim de sinceritatea golosiştilor din străinătate. Ei sînt mari specialişti în materie de şantaje şi calomnii, fiind conduşi de alde d-l Martov. Hotărîrea luată de Kautsky, Mehring şi Zetkin ca sumele disputate să fie predate Comisiei tehnice, iar *nu* B.S.C.C. (vezi foaia volantă cu data de 1 august 1911 a Comisiei de organizare), constituie o recunoaştere fără rezerve a faptului că dreptatea e de partea tov. Aleksandrov şi a tuturor bolşevicilor (*întru totul* solidari cu el) şi o condamnare categorică a calomniilor murdare debitate de d-nii Martov, Dan, Martinov şi Akselrod. Totodată atragem atenţia cititorilor asupra scrisorii tov. Viktor [121], publicată în „Supliment", în care se arată la ce metode murdare recurge d-l Martov şi acoliţii săi în lupta împotriva adversarilor lor politici.

www.dacoromanica.ro

destui oameni care sînt sincer ostili lichidatorismului, dar cărora *nu le sînt clare* condițiile luptei împotriva lui. Desigur, spun ei, lichidatorismul reprezintă un curent burghez în rîndurile social-democrației, dar de ce să nu luptăm împotriva lui în cadrul unui singur partid, așa cum luptă germanii împotriva bernsteinismului ? De ce să nu încercăm să ajungem la o „conciliere" cu lichidatorii ?

„Conciliatorii" noștri nu înțeleg un lucru foarte important și totodată foarte simplu : lichidatorii nu sînt numai oportuniști (ca Bernstein & Co.) ; în plus, ei organizează un partid *separat*, ei au declarat ca lozincă a lor *inexistența* P.M.S.D.R. *și sub nici un raport* nu iau în considerare hotărîrile P.M.S.D.R. Iată în ce constă deosebirea de „Europa", al cărei exemplu îl pot invoca numai niște oameni care nu au pătruns fondul problemei sau care nu cunosc condițiile din Rusia. În Europa, un oportunist care ar fi făcut împotriva partidului său, împotriva hotărîrilor lui numai a zecea parte din ceea ce au făcut și fac alde d-nii Potresov, Igorev, Ber, Martov, Dan & Co. nu ar fi tolerat în rîndurile partidului nici măcar o lună. În Europa, partidele sînt legale și se vede imediat dacă omul face parte din organizație, dacă i se supune.

La noi, partidul este ilegal. Nu se poate „vedea" și nu se poate spune pe față (dacă nu ești un ajutor al ohranei) că X, Y, Z fac parte din organizație. Dar e un fapt cert că d-nii Potresovi & Co. *nu* fac parte din organizație și că *desconsideră toate* hotărîrile ei, întocmai ca și golosiștii. Este oare posibilă o „conciliere" cu d-nii Potresovi, care au dovedit că *pentru ei* partidul *nu există ?* Sau cu d-nii Martovi și Dani, care au dovedit același lucru ? *Asupra cărui* lucru ne-am putea concilia cu lichidatorii, în afară, poate, doar de desființarea P.M.S.D.R. ?

Să încerce „conciliatorii" să ne arate care sînt *condițiile* unei concilieri cu lichidatorii, *mijloacele* de a controla respectarea lor, *fapte* care să dovedească respectarea lor. Ei *nu pot* indica nici asemenea condiții, nici asemenea mijloace și nici asemenea fapte. De aceea este în afară de orice îndoială că discuțiile cu privire la „conciliere" sînt vorbe goale și lipsite de inteligență. Discuțiile acestea nu

www.dacoromanica.ro

sînt de folos decît intrigilor urzite de cercurile din străinătate (cum este cercul vperediştilor, al golosiştilor, al troţkiştilor), care au dovedit pe deplin că desconsideră hotărîrile partidului, fără a-şi îngrădi *cîtuşi de puţin* „libertatea" lor de a sprijini pe lichidatori.

În Rusia însă cercurile ilegale de muncitori s-au delimitat, şi pe zi ce trece se delimitează tot mai mult de lichidatori, construind, încet şi cu greu, un P.M.S.D.R. revoluţionar. A ajuta aceste cercuri, a pune în practică hotărîrile P.M.S.D.R., a renunţa la jocul de-a concilierea cu flecuşteţele din străinătate (golosiştii reprezintă cel mai puternic grup din străinătate şi totuşi el nu este decît un flecuşteţ), aceasta este sarcina adepţilor Partidului muncitoresc *social-democrat*. Lupta pentru partid înseamnă partinitate. Discuţiile pe tema „concilierii" cu lichidatorii care înjghebează un partid nesocial-democrat constituie o crimă împotriva cerinţelor partinităţii.

N. Lenin

2 august 1911

P.S. Trebuie să adaug că analiza „acuzaţiilor" aduse Centrului Bolşevic, analiză publicată în „Supliment", reprezintă opinia noastră colectivă şi ea a fost făcută pe baza materialelor şi documentelor aflate la dispoziţia Centrului Bolşevic, precum şi pe baza relatărilor tovarăşilor din C.B. care s-au ocupat personal cu una sau alta dintre problemele acestuia.

N. Lenin

Scris la 20 iulie (2 august) 1911

Publicat în august 1911, într-o broşură editată la Paris de redacţia ziarului „Raboceaia Gazeta"

Se tipăreşte după textul apărut în broşură

www.dacoromanica.ro

PASAJ INSERAT LA BROŞURA „DOUĂ PARTIDE"

Oamenii *trebuie să aleagă* între partidul proletariatului revoluţionar şi partidul legaliştilor-independenţi. Fiecare cerc, fiecare grup al P.M.S.D.R. trebuie să spună acest lucru muncitorilor şi să-l aplice.

Ştim că există oameni care, deşi recunosc necesitatea luptei împotriva lichidatorilor, protestează totuşi împotriva totalei delimitări şi continuă (chiar şi acum !) să vorbească despre „împăcare" sau „conciliere". Şi din această categorie fac parte nu numai „slugile credincioase" ale lui Troţki, pe care puţini îl mai iau în serios. Împăciuitoriştii şi conciliatorii comit o greşeală profundă : răstimpul de un an şi jumătate a constituit o dovadă *efectivă* că legaliştii *nu-şi îndeplinesc nici un fel* de obligaţii. Cum se poate vorbi despre o înţelegere cu oameni care nu-şi îndeplinesc nici un fel de obligaţii ?? Nu este ridicol să se vorbească de o înţelegere cînd cei care vorbesc nu pot indica *nici* condiţiile înţelegerilor, *nici* mijloacele de a asigura îndeplinirea vreunor condiţii ??

Scris după 20 iulie (2 august) 1911

Publicat în august 1911, în broşura editată la Paris de redacţia ziarului „Raboceaia Gazeta"

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

STAREA DE LUCRURI DIN PARTID

Partidul nostru a ajuns, fără îndoială, la unul dintre punctele critice ale dezvoltării sale. Toţi bolşevicii trebuie să-şi încordeze forţele pentru a lămuri pînă la capăt linia lor principială, pentru a se uni şi a face ca partidul să păşească din nou, ca şi pînă acum, pe drumul cel bun.

În străinătate au avut loc de curînd (în iunie şi iulie 1911) evenimente care au marcat o criză a centrelor de partid. Aceste evenimente, relatate şi explicate într-o serie de manifeste de aproape toate fracţiunile şi curentele, se reduc la faptul că lichidatorii (prin Biroul din străinătate al Comitetului Central) au torpilat definitiv convocarea plenarei. Bolşevicii au rupt cu acest B.S.C.C., care s-a pus el însuşi în afara legii, şi în bloc cu „împăciuitoriştii" şi cu polonezii au creat „Comisia tehnică" şi „Comisia de organizare" în vederea convocării conferinţei.

Care este semnificaţia principială a acestor evenimente?

Ruptura cu lichidatorii, care au rupt cu P.M.S.D.R., dar au frînat întreaga lui activitate dinăuntrul centrelor (de felul B.S.C.C.), marchează înlăturarea acestei frîne şi posibilitatea de a porni laolaltă la refacerea unui partid social-democrat ilegal şi cu adevărat revoluţionar. Acesta este primul lucru şi cel mai important. Al doilea: ruptura cu B.S.C.C., care a încălcat toate legile partidului (şi ieşirea din redacţia Organului Central, care a urmat după aceasta, a lui Martov şi Dan, aceştia nemaiparticipînd *de loc* din februarie 1910 la activitatea O.C.), înseamnă

www.dacoromanica.ro

îndreptarea acelei greşeli a plenarei (din ianuarie 1910) datorită căreia în centre se aflau nu menşevici partinici, ci golosişti, adică lichidatori. Linia principială a plenarei (curăţirea partidului muncitoresc de curentele *burgheze* ale lichidatorismului şi otzovismului) nu mai este acum camuflată de centrele lichidatoriste.

Din fericire, urletele fariseice ale golosiştilor şi ale lui Troţki în apărarea B.S.C.C. au fost apreciate aşa cum se cuvine de către arbitri. Cei trei social-democraţi germani (Mehring, Kautsky şi Clara Zetkin) trebuiau să rezolve problema banilor pe care bolşevicii i-au predat *în mod condiţionat* la C.C. şi au hotărît ca, *în prealabil*, înainte de conferinţă, banii să fie predaţi nu B.S.C.C., ci Comisiei tehnice. Această hotărîre echivalează cu recunoaşterea de către comisia de arbitri a faptului că B.S.C.C. *nu a avut dreptate.*

Care este atitudinea celorlalte fracţiuni din străinătate? Troţki, desigur, este cu trup şi suflet de partea lichidatorilor, vperediştii *de asemenea* (ei nu spun încă acest lucru în presă, dar se ştie din tratativele lor oficiale cu Comisia de organizare). Plehanov „stă în expectativă", propovăduind deocamdată (vezi rezoluţia plehanoviştilor) o înţelegere cu B.S.C.C.

B.S.C.C. încearcă să pornească singur la convocarea conferinţei, cu ajutorul lui Troţki, al grupului „Vpered" & Co. Dacă va ieşi ceva dintr-o asemenea „alianţă" nu se ştie. Un eşec principial este inevitabil aici. Din acest bloc *nu poate* ieşi nimic care să aducă măcar a muncă de partid. „Blocul" pe care îl organizează fostul B.S.C.C. nu înseamnă nimic altceva decît intrigi pentru *a camufla* activitatea antipartinică şi antisocial-democrată a grupului d-lor Potresov, Mihail, Iuri, Roman & Co.

În prezent, sarcina bolşevicilor este de a se uni, de a da o ripostă tuturor duşmanilor social-democraţiei, de a da un exemplu tuturor celor şovăielnici şi de a ajuta P.M.S.D.R. ilegal să se pună pe picioare.

Unii spun : aceasta este o sciziune. Pînă şi germanii, care sînt străini de problemele din Rusia, şi-au dat seama de ipocrizia acestor ţipete ale domnilor din B.S.C.C. Despre broşura lui Martov apărută în limba germană şi care a

www.dacoromanica.ro

fost oferită deținătorilor, Clara Zetkin a spus că este „o lucrare mîrșavă".

În Rusia nu există o sciziune a organizațiilor ilegale, nu există organizații social-democrate paralele. Există partiții și lichidatorii care s-au desprins, s-au separat. Grupurile din străinătate ale golosiștilor, Troțki, grupul Bundului, grupul „Vpered" etc. vor să ascundă separarea lichidatorilor, să-i ajute să se camufleze sub steagul P.M.S.D.R., să-i ajute să torpileze refacerea P.M.S.D.R. Sarcina noastră este de a da cu orice preț o ripostă lichidatorilor și de a reface P.M.S.D.R. *în pofida împotrivirii lor.* A spune că refacerea și consolidarea partidului ilegal în pofida împotrivirii legaliștilor care s-au desprins este o „sciziune" înseamnă a-ți bate joc de adevăr și (în mod inconștient sau ipocrit) a întinde lichidatorilor mîna. Unii spun că bolșevicii doresc o fracțiune. În legătură cu aceasta, „împăciuitoriștii" s-au separat acum (la Paris) într-o *fracțiune* aparte. Întrucît nu vor „fracționism", au întemeiat o nouă fracțiune (cu o reprezentanță specială în Comisia tehnică și Comisia de organizare; aceasta și este principala particularitate a fracțiunii, disciplina internă pe care „împăciuitoriștii" o respectă în rîndurile lor).

Cum se pune problema fracționismului? În ianuarie 1910, bolșevicii și-au dizolvat fracțiunea lor *cu condiția* ca toate fracțiunile să se dizolve. Condiția, după cum știe toată lumea, nu a fost îndeplinită. Și „Golos", și „Vpered", și Troțki & Co. *și-au accentuat* izolarea lor fracționistă. Și noi, bolșevicii, am declarat fățiș la 5 decembrie 1910 că condiția a fost *încălcată,* că înțelegerea noastră cu privire la dizolvarea fracțiunilor a fost *anulată* și am cerut să ni se restituie banii fracțiunii noastre.

Nu numai curentele antipartinice, dar și plehanoviștii au rămas constituiți în fracțiune; ei au organul lor („Dnevnik"), platforma *lor,* candidați în centre propuși de fracțiunea lor, disciplina lor internă de fracțiune.

Dată fiind această stare de lucruri din partid, strigătele împotriva „fracționismului" apar ca o simplă vorbărie, și asta din partea unor oameni care s-au constituit chiar acum în fracțiune. E timpul să ne dăm seama că strigătele împotriva fracționismului nu sînt decît *praf aruncat în*

www.dacoromanica.ro

ochi pentru a abate atenţia de la o problemă într-adevăr importantă, de la problema *conţinutului partinic* sau *antipartinic* al activităţii diferitelor fracţiuni. Noi, bolşevicii, am creat Comisia tehnică şi Comisia de organizare în bloc cu fracţiunea „împăciuitoriştilor" şi cea a polonezilor. Polonezii sînt *de partea* „împăciuitoriştilor" ; noi ne aflăm în minoritate, nu răspundem de greşelile împăciuitoriste ale C.T. şi C.O. Întreaga istorie a „împăciuitorismului" (pe care o vom expune în presă de îndată ce împăciuitoriştii ne vor *sili* să facem acest lucru) este *o dovadă grăitoare* a caracterului lui greşit. Bolşevicii trebuie să înţeleagă acest lucru, pentru a nu mai repeta aceste greşeli.

„Împăciuitoriştii" *nu au înţeles* rădăcinile ideologice ale delimitării de lichidatori, de aceea le-au lăsat o serie de *portiţe de scăpare* şi adesea au fost (fără să vrea) o jucărie în mîinile lichidatorilor. „Împăciuitoriştii" au făcut la plenara din ianuarie 1910 (împreună cu polonezii) să fie adoptat acel idiot punct din rezoluţie : „În primul rînd" etc. (vezi „Diskussionnîi Listok" nr. 2 la Lenin[132], „Dnevnik" al lui Plehanov, care recunoaşte că acest punct e umflat, integralist, adică absurd). Împăciuitoriştii s-au încrezut în golosişti ; pentru aceasta, „Golos" i-a făcut pe împăciuitorişti de ruşine *în mod public* prin sărutările lor zgomotoase.

Împăciuitoriştii s-au încrezut în Troţki, care a cotit-o în mod vădit şi total spre lichidatori. Împăciuitoriştii din Rusia (avînd de mai bine de un an Biroul C.C., adică *întreaga putere* şi *toţi* banii) s-au tocmit cu lichidatorii, i-au invitat, i-au „aşteptat" şi *de aceea* n-au făcut *nimic*.

Acum, intrînd în C.T. şi în C.O., împăciuitoriştii au ajuns la o răscruce : pe de o parte, *faptul* că au rupt cu B.S.C.C. înseamnă recunoaşterea şi corectarea greşelilor împăciuitoriste. Pe de altă parte, alcătuirea unei fracţiuni separate împotriva bolşevicilor şi alianţa cu cei mai puţin fermi dintre polonezi înseamnă un pas în direcţia continuării vechilor greşeli.

Datoria noastră este de a-i preveni pe toţi bolşevicii de această primejdie şi de a-i chema să-şi unească forţele şi *să lupte* pentru convocarea conferinţei. Toţi şi toate trebuie să fie mobilizate în vederea acestei lupte. Bolşevicii tre-

www.dacoromanica.ro

buie să învingă pentru a scoate partidul din impas.

După revoluţie, bolşevicii, ca curent, au avut de suferit de pe urma a două greşeli : 1) otzovismul-vperedismul şi 2) împăciuitorismul (oscilarea spre lichidatori). E timpul să le punem capăt la amîndouă.

Noi, bolşevicii, am hotărît ferm : *pentru nimic în lume* să nu repetăm *(şi să nu permitem* să se repete) *acum* greşeala împăciuitoristă. Aceasta ar însemna să frînăm refacerea P.M.S.D.R., să-l încurcăm într-un nou joc cu golosiştii (sau cu lacheii lor de teapa lui Troţki), cu vperediştii etc ; or, noi trecem printr-o perioadă critică, nu ne este permis să tărăgănăm.

Toţi bolşevicii trebuie să se unească, să organizeze rapid şi *cu orice preţ* conferinţa, la conferinţă trebuie să învingem sau să ne constituim într-o opoziţie făţişă, limpede, principială. Numai bolşevismul, străin de oscilări spre stînga şi spre dreapta, poate scoate partidul din impas.

Scris în iulie 1911

Publicat pentru prima oară în 1956, în revista „Kommunist" nr. 5

Se tipăreşte după copia dactilografiată

www.dacoromanica.ro

REFORMISMUL ÎN RÎNDURILE SOCIAL-DEMOCRAŢIEI RUSE

Uriaşul progres înregistrat de capitalism în ultimele decenii şi creşterea rapidă a mişcării muncitoreşti în toate ţările civilizate au determinat o importantă schimbare în atitudinea avută pînă acum de burghezie faţă de proletariat. În locul unei lupte deschise, principiale şi directe împotriva tuturor tezelor fundamentale ale socialismului, în numele inviolabilităţii absolute a proprietăţii private şi al liberei concurenţe, prin ideologii şi oamenii ei politici burghezia europeană şi americană recurge tot mai des la apărarea aşa-ziselor reforme sociale împotriva ideii de revoluţie socială. Nu liberalism împotriva socialismului, ci reformism împotriva revoluţiei socialiste, aceasta este formula burgheziei contemporane „înaintate", culte. Şi cu cît nivelul de dezvoltare a capitalismului este mai înalt într-o anumită ţară, cu cît dominaţia burgheziei este mai pură, cu cît libertăţile politice sînt mai largi, cu atît este mai vast domeniul de aplicare a lozincii „moderne" a burgheziei : reforme *împotriva* revoluţiei, peticirea parţială a regimului, pe cale de a pieri, în vederea dezbinării şi slăbirii clasei muncitoare, în vederea menţinerii puterii burgheze, *împotriva* răsturnării revoluţionare a acestei puteri.

Din punctul de vedere al dezvoltării mondiale a socialismului, nu putem să nu considerăm această schimbare un mare pas înainte. La început socialismul a luptat pentru dreptul la existenţă, avînd împotriva lui o burghezie plină de încredere în propriile ei forţe şi care apăra cu curaj şi consecvenţă liberalismul ca sistem unitar de concepţii eco-

www.dacoromanica.ro

nomice şi politice. Socialismul s-a dezvoltat, şi-a cîştigat dreptul la existenţă în întreaga lume civilizată ; acum el luptă *pentru cucerirea puterii*, iar burghezia, care se află în stare de descompunere, dîndu-şi seama că pieirea ei este inevitabilă, îşi încordează toate forţele pentru a-şi amîna această pieire cu preţul unor concesii parţiale şi făţarnice, pentru a-şi menţine puterea şi în noile condiţii.

Ascuţirea luptei dintre reformism şi social-democraţia revoluţionară *în cadrul* mişcării muncitoreşti este un rezultat absolut inevitabil al schimbărilor menţionate, intervenite în întreaga situaţie economică şi politică a tuturor ţărilor civilizate din lume. Creşterea mişcării muncitoreşti atrage în mod inevitabil în rîndurile partizanilor ei un anumit număr de elemente mic-burgheze înfeudate ideologiei burgheze şi care se eliberează cu greu de această ideologie, căzînd mereu sub influenţa ei. Nici nu se poate imagina revoluţia socială a proletariatului fără această luptă, fără o delimitare principială limpede între „Muntele" socialist şi „Gironda" [133] socialistă *înainte* de această revoluţie, fără o ruptură totală între elementele oportuniste, mic-burgheze, şi cele proletare, revoluţionare, ale noii forţe istorice *în cursul* acestei revoluţii.

În Rusia situaţia este aceeaşi în fond, dar ea se complică şi este voalată, modificată ca urmare a faptului că am rămas în urmă faţă de Europa (şi chiar faţă de partea înaintată a Asiei), că ne aflăm încă în epoca revoluţiilor burgheze. De aceea reformismul rus se distinge printr-un caracter deosebit de îndîrjit şi reprezintă o boală, ca să spunem aşa, malignă, aducînd mult mai multe prejudicii cauzei proletariatului şi cauzei revoluţiei. Reformismul de la noi izvorăşte concomitent din două izvoare. În primul rînd, Rusia este o ţară mult mai mic-burgheză decît ţările Europei occidentale. Din această cauză, la noi apar foarte des oameni, grupuri, curente care se caracterizează printr-o atitudine plină de contradicţii, lipsită de fermitate, şovăitoare faţă de socialism (ba „dragoste fierbinte", ba trădare laşă), proprie oricărei mici burghezii. În al doilea rînd, la noi masele micii burghezii se descurajează cel mai uşor şi mai repede şi se lasă pradă unei stări de spirit de renegare ori de cîte ori *una* dintre fazele revoluţiei noastre bur-

www.dacoromanica.ro

gheze suferă un eşec ; ele renunţă cel mai lesne la sarcinile unei revoluţii democratice depline, menite să cureţe Rusia pînă în temelii de toate rămăşiţele evului mediu şi ale iobăgiei.

Nu vom insista prea mult asupra primului izvor. Vom aminti numai că nu se va găsi, cu siguranţă, nici o ţară pe lume în care să aibă loc „cotituri" atît de bruşte de la simpatie pentru socialism la simpatie pentru liberalismul contrarevoluţionar, ca acelea ale domnilor Struve, Izgoev, Karaulov etc. etc. ai noştri. Or, aceşti domni nu constituie o excepţie, nu sînt nişte cazuri izolate, ci reprezentanţi ai unor curente larg răspîndite ! Oamenii sentimentali — dintre care mulţi sînt în afara rîndurilor social-democraţiei, dar se găsesc destui şi în rîndurile ei, cărora le place să ţină predici împotriva polemicilor „excesive", împotriva „pasiunii pentru delimitări" etc. — dau dovadă de o totală neînţelegere a condiţiilor istorice care generează în Rusia „pasiunea" „exagerată" pentru salturi de la socialism la liberalism.

Să trecem la cel de-al doilea izvor al reformismului în Rusia.

La noi, revoluţia burgheză nu a fost dusă pînă la capăt. Absolutismul *încearcă* să rezolve prin noi metode sarcinile ce i-au fost lăsate moştenire de această revoluţie şi impuse de întregul mers obiectiv al dezvoltării economice, *dar el nu e în stare să le rezolve.* Nici noul pas săvîrşit pe drumul transformării vechiului ţarism într-o monarhie burgheză înnoită, nici organizarea pe scară naţională a nobililor şi a vîrfurilor burgheziei (Duma a III-a), nici politica agrară burgheză, promovată de zemskie nacealnici, nici toate aceste măsuri „extreme", toate aceste „ultime" eforturi făcute de ţarism pe *ultima* arenă ce i-a mai rămas, pe arena adaptării la dezvoltarea burgheză, nu se dovedesc a fi suficiente. Nici în felul acesta nu merge ! Rusia „înnoită" *în acest fel* nu numai că nu-i poate ajunge din urmă pe japonezi, dar, după cum se vede, începe să rămînă chiar şi în urma Chinei. O criză revoluţionară, rezultată din nerezolvarea sarcinilor burghezo-democratice, este inevitabilă. Această criză se coace din nou, din nou mergem spre ea, mergem într-un

www.dacoromanica.ro

fel nou, *altfel* decît înainte, în alt ritm şi nu numai în vechile forme, dar mergem incontestabil.

Sarcinile care decurg pentru proletariat din această situaţie sînt cît se poate de precise şi de categorice. Proletariatul, singura clasă revoluţionară pînă la capăt în actuala societate, trebuie să fie conducătorul, hegemonul luptei întregului popor pentru o revoluţie democratică deplină, hegemonul luptei *tuturor* celor ce muncesc şi sînt exploataţi împotriva asupritorilor şi a exploatatorilor. Proletariatul este revoluţionar numai în măsura în care e conştient de această idee a hegemoniei şi o traduce în viaţă. Proletarul devenit conştient de această misiune este un sclav răsculat împotriva sclaviei. Proletarul care nu este conştient de ideea hegemoniei clasei sale sau care reneagă această idee este un sclav care nu-şi dă seama de situaţia sa de sclav; în cel mai bun caz este un sclav care luptă pentru a-şi îmbunătăţi situaţia sa de sclav, *iar nu* pentru doborîrea sclaviei.

Din cele spuse reiese limpede că faimoasa formulă a unuia dintre tinerii fruntaşi ai reformismului nostru, d-l Leviţki de la „Naşa Zarea", care a declarat că social-democraţia rusă trebuie să fie *„nu* hegemonie, *ci* un partid de clasă", este formula celui mai consecvent reformism. Mai mult chiar: aceasta este formula renegării totale. A spune: *„nu* hegemonie, *ci* un partid de clasă" înseamnă a trece de partea burgheziei, de partea liberalului, care îi spune sclavului epocii noastre, muncitorul salariat: tu să lupţi pentru îmbunătăţirea situaţiei tale de sclav, dar ideea desfiinţării sclaviei s-o consideri o utopie dăunătoare! Comparaţi faimoasa formulă a lui Bernstein: „mişcarea este totul, scopul final nu este nimic", cu formula lui Leviţki, şi veţi vedea că aveţi de-a face cu două variante ale aceleiaşi idei. În amîndouă cazurile este vorba de admiterea *numai* a reformelor şi de negarea revoluţiei. Formula lui Bernstein e mai largă, întrucît se referă la revoluţia socialistă (= scopul final al social-democraţiei ca partid al societăţii burgheze). Formula lui Leviţki este mai îngustă, deoarece, renegînd revoluţia în general, ea reneagă în mod special ceea ce a stîrnit cea mai mare ură a liberalilor în anii 1905—

www.dacoromanica.ro

1907, şi anume faptul că proletariatul *a smuls* din mîinile liberalilor conducerea maselor populare (şi mai ales a ţărănimii) în lupta pentru o revoluţie democratică deplină.

A propovădui în rîndurile muncitorilor ideea că ei au nevoie „*nu* de hegemonie, *ci* de un partid de clasă" înseamnă a trăda cauza proletariatului lăsînd-o pe mîna liberalilor, înseamnă a propovădui înlocuirea politicii muncitoreşti *social-democrate* printr-o politică muncitorească *liberală*.

Dar renegarea ideii de hegemonie este cea mai grosolană formă de reformism în rîndurile social-democraţiei ruse, şi de aceea nu toţi lichidatorii au curajul să-şi expună direct ideile într-o formă atît de precisă. Unii dintre ei (ca, de pildă, d-l Martov) încearcă chiar, desconsiderînd orice adevăr, să conteste existenţa vreunei legături între renunţarea la hegemonie şi lichidatorism.

O încercare mai „subtilă" de „a fundamenta" concepţiile reformiste o constituie următorul raţionament: revoluţia burgheză în Rusia este desăvîrşită; după 1905 nu mai poate avea loc o a doua revoluţie burgheză, nu se mai poate produce o a doua luptă pe scara întregii ţări pentru o revoluţie democratică, deoarece Rusia *nu* se află în faţa unei crize revoluţionare, ci în faţa unei crize „constituţionale", iar clasei muncitoare nu-i rămîne decît să se îngrijească de apărarea drepturilor şi intereselor ei pe baza acestei „crize constituţionale". Aşa raţionează lichidatorul I. Larin în „Delo Jizni" (iar înainte de aceasta în „Vozrojdenie").

„Octombrie 1905 nu este la ordinea zilei — scria d-l Larin. — Dacă Duma ar fi desfiinţată, ea ar fi reînfiinţată şi mai repede decît în Austria de după revoluţie, care a abrogat constituţia în 1851 pentru a o recunoaşte din nou în 1860, după nouă ani, fără nici un fel de revoluţie" (notaţi acest lucru !), „pur şi simplu în virtutea intereselor celei mai influente părţi a claselor dominante, care şi-a reorganizat economia pe baze capitaliste". „În stadiul prin care trecem noi acum, nu este cu putinţă o mişcare revoluţionară pe scara întregii ţări cum a fost aceea din 1905".

Toate aceste raţionamente ale d-lui Larin nu reprezintă decît o reluare într-o formă mai amplă a celor

www.dacoromanica.ro

spuse de d-l Dan la conferința din decembrie 1908 a P.M.S.D.R. Împotriva rezoluției care afirmă că „factorii *principali* ai vieții economice și politice care au dus la revoluția din 1905 *continuă să acționeze*", că se coace din nou o criză, și anume *o criză revoluționară*, și nu una „constituțională", împotriva acestei rezoluții redactorul ziarului lichidatorist „Golos" a exclamat: „ei" (adică P.M.S.D.R.) „vor să se avînte pe un teren pe care au mai fost înfrînți o dată".

Faptul că „se avîntă" din nou spre revoluție, că activează necontenit, și în condițiile care s-au schimbat, la propovăduirea revoluției, la pregătirea forțelor clasei muncitoare în vederea revoluției, aceasta este, din punctul de vedere al reformiștilor, marea crimă a P.M.S.D.R., aceasta este *vina* proletariatului revoluționar. La ce bun „să ne avîntăm pe terenul pe care am mai fost înfrînți o dată" — iată înțelepciunea renegaților și a celor care se demoralizează în urma oricărei înfrîngeri.

Dar proletariatul revoluționar din țările mai vechi și mai „cu experiență" decît Rusia a fost în stare „să se avînte" de două, de trei și de patru ori „pe terenul pe care a mai fost înfrînt o dată", el a știut (în Franța, bunăoară) să facă *de patru ori* revoluție între 1789 și 1871, după cele mai grele înfrîngeri să se ridice iarăși și iarăși la luptă și să-și cucerească republica, în care are în față pe *ultimul* său vrăjmaș, burghezia înaintată, și care este singura formă de stat corespunzătoare condițiilor luptei definitive pentru victoria socialismului.

Aceasta este deosebirea dintre socialiști și liberali, adică adepții burgheziei. Socialiștii spun că revoluția este inevitabilă și că proletariatul trebuie să folosească *toate* contradicțiile vieții sociale și orice slăbiciune a dușmanilor săi sau a păturilor intermediare în vederea pregătirii unei noi lupte revoluționare, în vederea repetării revoluției pe scară mai largă, în condițiile unui mai înalt nivel de dezvoltare a populației. Burghezia și liberalii spun că revoluțiile nu sînt necesare și că ele sînt dăunătoare muncitorilor, care nu trebuie „să se avînte" spre revoluție, ci, ca niște băieți cuminți, să se ocupe cu modestie de înfăptuirea reformelor.

www.dacoromanica.ro

De aceea reformiştii — aceşti prizonieri ai ideilor burgheze — invocă *întotdeauna tocmai* exemplul Austriei (şi al Prusiei) din deceniul al 7-lea al secolului trecut pentru a-i abate pe muncitorii ruşi *de pe drumul* socialismului. De ce preferă ei aceste exemple? I. Larin a divulgat secretul: pentru că în aceste ţări, după revoluţia „neizbutită" din 1848, transformarea burgheză a ţării a fost desăvîrşită *„fără nici o revoluţie"*.

Iată miezul problemei! Iată un lucru care umple inimile de bucurie. Va să zică este posibilă o transformare burgheză şi *fără* revoluţie!! Şi, dacă aşa stau lucrurile, de ce noi, ruşii, ne-am mai bate capul cu ideea revoluţiei? de ce n-am lăsa şi noi pe seama moşierilor şi fabricanţilor înfăptuirea transformării burgheze a Rusiei „fără nici o revoluţie"?!

Din pricina slăbiciunii sale, proletariatul din Prusia şi din Austria nu i-a putut împiedica pe latifundiari şi pe burghezi să înfăptuiască o transformare *contrară* intereselor muncitorilor, într-o formă *foarte dezavantajoasă* pentru muncitori, cu menţinerea monarhiei, a privilegiilor nobilimii, a lipsei de drepturi la sate şi cu numeroase alte rămăşiţe feudale.

Iar reformiştii ruşi, după ce proletariatul nostru a dat dovadă în 1905 de o forţă nemaivăzută încă în nici o revoluţie burgheză din Occident, invocă exemple de slăbiciune manifestată de clasa muncitoare în alte ţări, în urmă cu 40—50 de ani, pentru a-şi justifica atitudinea *lor* de renegaţi, pentru „a fundamenta" propaganda *lor* de renegaţi!

Invocarea exemplului Austriei şi al Prusiei din deceniul al 7-lea al secolului trecut, la care le place să recurgă reformiştilor noştri, este cea mai bună dovadă a inconsistenţei teoretice a raţionamentelor lor şi a trecerii lor din punct de vedere practic şi politic de partea burgheziei.

Într-adevăr, dacă în Austria a fost restabilită constituţia care fusese abrogată în urma înfrîngerii revoluţiei din 1848, dacă în Prusia a intervenit, în deceniul al 7-lea, „o eră a crizei", ce dovedeşte acest lucru? În primul rînd dovedeşte că transformarea burgheză a acestor ţări nu

www.dacoromanica.ro

fusese desăvîrşită. A afirma că în Rusia puterea de stat s-a *şi* transformat într-o putere burgheză (aşa cum afirmă Larin), că la noi în prezent nici vorbă nu poate fi de caracterul iobăgist al puterii de stat (după cum spune acelaşi Larin) şi a invoca în acelaşi timp exemplul Austriei şi al Prusiei înseamnă a-ţi da singur la cap! În general vorbind, ar fi ridicol să se conteste că în Rusia transformarea burgheză nu a fost încă terminată: pînă şi politica partidelor burgheze — a cadeţilor şi a octombriştilor — dovedeşte cît se poate de limpede acest lucru, şi chiar Larin (după cum vom vedea mai jos) îşi cedează poziţia. Este neîndoios că, aşa cum am mai spus şi cum a constatat şi rezoluţia partidului (din decembrie 1908), monarhia face încă un pas pe calea adaptării ei la dezvoltarea burgheză; dar şi mai neîndoios este că *nici chiar* prin această adaptare, *nici chiar* prin reacţiunea burgheză, prin Duma a III-a şi prin legea agrară din 9 septembrie 1906 (14 iunie 1910) *nu* sînt rezolvate sarcinile transformării burgheze a Rusiei.

Să mergem mai departe. De ce „crizele" care au avut loc în Austria şi în Prusia în deceniul al 7-lea al secolului trecut *au fost* crize „constituţionale" şi nu crize revoluţionare? Pentru că o serie de împrejurări speciale au uşurat situaţia grea a monarhiei („revoluţia de sus" din Germania, unificarea ei „prin fier şi sînge"), pentru că proletariatul ţărilor menţionate pe atunci era încă extrem, extrem de slab şi de nedezvoltat, iar burghezia liberală se distingea prin aceeaşi josnică laşitate şi prin aceleaşi trădări ca şi cadeţii ruşi.

Pentru a ilustra felul cum au apreciat această situaţie chiar social-democraţii germani care au trăit în această epocă, vom cita cîteva comentarii ale lui Bebel, care a publicat anul trecut prima parte a „Amintirilor" sale. Vorbind despre 1862, anul crizei „constituţionale" în Prusia, Bismarck povestea, după cum s-a aflat mai tîrziu, că regele era pe atunci într-o stare de extremă deprimare şi a început să i se lamenteze lui, lui Bismarck, că pe amîndoi îi aşteaptă eşafodul. Bismarck i-a adus imputări laşului şi l-a convins că nu trebuie să se teamă de luptă.

www.dacoromanica.ro

„Aceste evenimente ne arată — spune Bebel în legătură cu aceasta — ce ar fi putut obține liberalii dacă ar fi știut să profite de situație. Dar ei încă de pe atunci se temeau de muncitorii care se aflau în spatele lor. Cuvintele lui Bismarck: «la extrem, dacă voi fi împins, voi ridica Acheronul»" (adică voi declanșa o mișcare populară a păturilor de jos, a maselor) „i-au băgat pe liberali într-o spaimă nemaipomenită".

Conducătorul social-democrației germane, la o jumătate de secol după criza „constituțională" care a desăvîrșit „fără nici o revoluție" transformarea țării lui într-o monarhie burghezo-iuncherească, atrage atenția asupra *caracterului revoluționar* al situației de atunci, pe care liberalii nu au folosit-o, fiindcă le era teamă de muncitori. Conducătorii reformiștilor ruși spun muncitorilor ruși: dacă burghezia germană a fost atît de ticăloasă încît a dat dovadă de lașitate în fața unui rege laș, de ce n-am încerca *și* noi să repetăm această excelentă tactică a burgheziei germane? Bebel aduce învinuiri burgheziei, înfierează frica de care a fost cuprinsă această clasă exploatatoare în fața mișcării populare, o învinuiește că nu „a folosit" criza „constituțională" în favoarea revoluției. Larin & Co. aduc muncitorilor ruși învinuirea că au tins spre hegemonie (adică spre atragerea maselor în revoluție împotriva voinței liberalilor) și-i sfătuiesc să se organizeze *„nu* pentru revoluție", *ci* „în vederea apărării intereselor lor în cursul apropiatei înnoiri constituționale a Rusiei". Lichidatorii prezintă muncitorilor ruși putredele concepții ale putredului liberalism german drept concepții „social-democrate"! Cum ai putea deci să le spui altfel acestor social-democrați decît social-democrați stolîpiniști?

Făcînd unele aprecieri asupra crizei „constituționale" din Prusia în deceniul al 7-lea al secolului trecut, Bebel nu se mulțumește să arate că burghezia, care se temea de muncitori, s-a temut să lupte împotriva monarhiei. El arată de asemenea ce se petrecea pe atunci în rîndurile muncitorimii. „Situația politică de nesuportat — spune el —, care devenea din ce în ce mai limpede pentru muncitori, se reflecta, firește, asupra stării lor de spirit. Toată lumea cerea schimbări. Dar întrucît nu existau elemente conducătoare pe deplin conștiente, cu o viziune limpede

www.dacoromanica.ro

a scopului spre care trebuia să tindă, elemente care să se bucure de încredere, întrucît nu exista o organizaţie puternică capabilă să închege forţele, această stare de spirit s-a irosit în zadar (verpuffte). Niciodată o mişcare excelentă prin esenţa ei (in Kern vortreffliche) nu s-a încheiat cu rezultate atît de infime. La toate adunările participa un public foarte numeros şi cine vorbea mai vehement devenea eroul zilei. Această stare de spirit domnea în special în rîndurile asociaţiei culturale a muncitorilor din Leipzig". La o adunare la care au participat 5 000 de oameni şi care a avut loc la Leipzig în ziua de 8 mai 1866, a fost adoptată în unanimitate rezoluţia prezentată de Liebknecht şi Bebel prin care se cerea ca, pe baza votului universal, direct, egal şi secret, să fie convocat un parlament, care urma să fie susţinut prin înarmarea generală a poporului, şi se exprima „speranţa că poporul german va alege ca deputaţi numai oameni care să respingă orice putere centrală ereditară". Rezoluţia prezentată de Liebknecht şi de Bebel avea, prin urmare, un caracter republican şi revoluţionar bine determinat.

Aşadar, în timpul crizei „constituţionale", *conducătorul social-democraţilor germani* prezintă pentru a fi adoptate, în adunări de masă, rezoluţii cu caracter republican şi revoluţionar. După o jumătate de secol, amintindu-şi de anii din tinereţe şi povestind noilor generaţii despre acele vremuri de mult apuse, el subliniază în special regretul că pe atunci n-au existat elemente conducătoare îndeajuns de conştiente şi care să înţeleagă sarcinile revoluţionare *(n-a existat adică un partid social-democrat revoluţionar care să înţeleagă sarcinile h e g e m o n i e i)*, că n-a existat o organizaţie puternică, că starea de spirit revoluţionară „s-a irosit în zadar". Iar conducătorii reformiştilor ruşi, cu aerul sentenţios al prostului din povestirea populară, invocă exemplul Austriei şi Prusiei din deceniul al 7-lea pentru a demonstra că, iată, totul se poate aranja „fără nici un fel de revoluţie" ! Şi aceste suflete meschine de filistini care s-au lăsat tîrîte de valul contrarevoluţionar şi care din punct de vedere ideologic sînt înrobite liberalismului mai îndrăznesc să defăimeze numele P.M.S.D.R. !

www.dacoromanica.ro

Bineînţeles că printre reformiştii care rup cu socialismul sînt oameni care substituie diplomaţia oportunismului sincer al lui Larin şi ocolesc cele mai importante probleme principiale ale mişcării muncitoreşti. Aceşti oameni creează confuzii în ceea ce priveşte esenţa problemei, introduc elemente străine în disputele ideologice, denaturîndu-le, cum face, de pildă, d-l Martov, care a încercat să afirme în presa legală (adică fiind apărat de Stolîpin împotriva unei riposte directe din partea membrilor P.M.S.D.R.) că Larin şi „bolşevicii ortodocşi, în rezoluţiile din 1908", dau *aceeaşi* „schemă". Aceasta este pur şi simplu o denaturare a adevărului, demnă de un autor de scrieri mîrşave. Acelaşi Martov, polemizînd, pasămite, cu Larin, declară în presă că „el, bineînţeles, nu-l suspectează pe Larin de tendinţe reformiste". Pe Larin, exponentul unor concepţii *pur* reformiste, Martov *nu-l suspectează* de reformism !! — iată un model de tertipuri la care recurg diplomaţii reformismului *. Acelaşi Martov, pe care unii prostănaci îl iau drept un revoluţionar mai „de stînga", mai ferm decît Larin, şi-a rezumat „divergenţele" sale cu Larin în felul următor :

„În concluzie. Pentru fundamentarea teoretică şi justificarea politică a comportării actuale a menşevicilor rămaşi credincioşi marxismului, este absolut suficient faptul că regimul actual este o îmbinare, caracterizată prin contradicţii lăuntrice, de absolutism şi constituţionalism şi că clasa muncitoare din Rusia a devenit destul de matură pentru ca, asemenea muncitorilor din ţările occidentale înaintate, să folosească aceste contradicţii, acest cîlcîi al lui Ahile, împotriva regimului".

Oricît ar suci-o şi ar învîrti-o Martov, chiar prima lui încercare de a trage concluzii a făcut ca toate manevrele sale să se prăbuşească de la sine. Cuvintele citate de noi aici denotă o totală renegare a socialismului şi înlocuirea lui prin liberalism. Martov declară „absolut suficient" ceea ce este suficient *numai* pentru liberali, *numai* pentru burghezie. Proletarul care consideră „absolut

* Cf. observaţiile juste ale menşevicului partinic Dnevnikl, apărute în nr. 3 al publicaţiei „Diskussionnii Listok" (supliment al Organului Central al partidului nostru), cu privire la reformismul lui Larin şi la tertipurile lui Martov.

www.dacoromanica.ro

suficientă" recunoaşterea caracterului contradictoriu al îmbinării absolutismului cu constituţionalismul se situează pe punctul de vedere al politicii *muncitoreşti liberale!* El *nu* este socialist, el *nu* a înţeles sarcinile *clasei* sale, care constau în a ridica împotriva absolutismului, sub toate formele sale, masele poporului, masele celor ce muncesc şi sînt exploataţi, la o intervenţie *de sine stătătoare* în determinarea destinelor istorice ale ţării, în pofida oscilărilor sau a împotrivirii burgheziei. Iar acţiunea istorică de sine stătătoare a maselor care se smulg de sub hegemonia burgheziei transformă criza „constituţională" în *revoluţie*. Burghezia (mai ales după 1905) se teme de revoluţie şi o urăşte, în timp ce proletariatul educă masele populare în spiritul devotamentului pentru ideea de revoluţie, le explică sarcinile revoluţiei, le pregăteşte în vederea unor noi bătălii revoluţionare. Dacă revoluţia va veni sau nu, cînd anume şi în ce împrejurări, aceasta nu depinde de voinţa unei clase sau a alteia, dar munca revoluţionară desfăşurată în rîndurile maselor nu rămîne niciodată fără rezultate. Numai această muncă constituie o activitate care pregăteşte masele pentru victoria socialismului. D-nii Larini şi Martovi dau uitării aceste adevăruri elementare, cunoscute de toată lumea, ale socialismului.

Primul, exprimînd părerile grupului lichidatorilor ruşi care s-a rupt definitiv de P.M.S.D.R., nu se sfieşte să-şi expună făţiş şi pînă la capăt ideile sale reformiste. Iată cuvintele publicate de el în „Delo Jizni" (1911, nr. 2), cuvinte care merită să fie reţinute de orice om căruia îi sînt scumpe principiile social-democraţiei :

„O stare de dezorientare şi de incertitudine în care oamenii pur şi simplu nu ştiu ce le va aduce ziua de mîine, nu ştiu ce sarcini să-şi propună — iată ce înseamnă atitudinea de expectativă confuză, speranţele vagi puse fie într-o repetare a revoluţiei, fie în acel «vom trăi şi vom vedea». Sarcina imediată constă nu în aşteptarea fără rost a unor vremuri mai bune, ci în răspîndirea în cercuri largi a ideii călăuzitoare că, în noua perioadă istorică începută în viaţa Rusiei, clasa muncitoare trebuie să se organizeze nu «în vederea revoluţiei», nu «în aşteptarea revoluţiei», ci pur şi simplu"... (notaţi acest *pur şi simplu...*) „pentru apărarea fermă şi sistematică a intereselor sale specifice în toate domeniile vieţii ; pentru strîngerea şi

www.dacoromanica.ro

pregătirea forţelor sale prin această activitate multilaterală şi complexă ; pentru educarea şi acumularea în felul acesta a conştiinţei socialiste în general ; pentru priceperea de a se orienta — şi de a-şi apăra drepturile ! — în relaţiile complexe dintre clasele sociale din Rusia, în special în momentul iminentei ei înnoiri constituţionale care va urma după autoepuizarea, inevitabilă din punct de vedere economic, a reacţiunii feudale".

Acesta este, în toată puritatea lui, un reformist desăvîrşit, sincer, mulţumit de sine. Război ideii de revoluţie, „speranţelor" puse în revoluţie (unui reformist aceste „speranţe" i se par *vagi*, fiindcă el nu înţelege cît de adînci sînt contradicţiile economice şi politice actuale), război oricărei activităţi de organizare a forţelor şi de pregătire a spiritelor în vederea revoluţiei, război dus în coloanele presei legale apărate de Stolîpin împotriva ripostelor directe ale social-democraţilor revoluţionari, război declarat în numele grupului de legalişti care au rupt definitiv cu P.M.S.D.R., — acesta este programul şi tactica partidului muncitoresc stolîpinist pe care-l făuresc d-nii Potresov, Leviţki, Larin & Co. Adevăratul program, adevărata tactică a acestor oameni sînt exprimate cu toată precizia în citatul de mai sus, spre deosebire de afirmaţiile lor ipocrite şi oficioase că „*şi*" ei sînt „social-democraţi", că „şi" ei fac parte din „Internaţionala intransigentă". Aceste afirmaţii sînt nişte simple vorbe de paradă. Acest program, care înlocuieşte pe deplin socialismul cu o politică muncitorească liberală, reprezintă faptele lor, adevărata lor esenţă socială.

Observaţi contradicţiile ridicole în care se încurcă reformiştii. Dacă în Rusia revoluţia burgheză a fost desăvîrşită (după cum susţine Larin), la ordinea zilei urmează revoluţia socialistă. Este un lucru de la sine înţeles, el e evident pentru orice om care nu se declară socialist numai pentru a-i înşela pe muncitori lipindu-şi o etichetă populară. *În acest caz* trebuie să ne organizăm *tocmai* „în vederea revoluţiei" (socialiste), tocmai „în aşteptarea" ei, tocmai „în speranţa" (care nu este o speranţă vagă, ci *o certitudine* întemeiată pe datele precise şi din ce în ce mai bogate ale ştiinţei) într-o revoluţie *socialistă*.

www.dacoromanica.ro

Dar tocmai în aceasta constă miezul problemei, că pentru un reformist flecăreala pe tema revoluţiei burgheze desăvîrşite (ca şi pentru Martov flecăreala pe tema călcîiului lui Ahile etc.) nu este decît un camuflaj verbal al *renegării oricărei revoluţii*. El reneagă revoluţia burghezo-democratică sub pretextul că aceasta a fost desăvîrşită sau sub pretextul că este „absolut suficient" să se recunoască contradicţia dintre absolutism şi constituţionalism, iar revoluţia socialistă o reneagă sub pretextul că „deocamdată" trebuie „pur şi simplu" să ne organizăm în vederea participării noastre la „iminenta înnoire constituţională a Rusiei" !

Dar prin faptul că recunoşti „iminenta înnoire constituţională" a Rusiei ca fiind inevitabilă, d-ta, onorabile cadet care te împăunezi cu pene socialiste, îţi dai singur la cap, căci prin aceasta recunoşti că la noi revoluţia burghezo-democratică *n-a fost desăvîrşită*. Şi din nou îţi trădezi natura d-tale burgheză, perorînd pe tema inevitabilei *„autoepuizări* a reacţiunii feudale" şi terfelind ideea proletară cu privire la *lichidarea* nu numai a *reacţiunii* feudale, ci şi a *tuturor* rămăşiţelor feudalismului printr-o mişcare revoluţionară *populară*.

În pofida propagandei liberale a acestor eroi ai partidului muncitoresc stolîpinist, proletariatul rus — *întreaga* sa muncă grea, anevoioasă, de zi cu zi, măruntă şi anonimă la care a fost condamnat de perioada de contrarevoluţie — va fi permanent şi invariabil pătruns de spiritul de devotament faţă de revoluţia democratică şi de revoluţia socialistă, se va organiza şi va acumula forţe în vederea revoluţiei, va da o ripostă necruţătoare trădătorilor şi renegaţilor, călăuzit fiind nu de „speranţe vagi", ci de certitudinea fundamentală din punct de vedere ştiinţific că revoluţia se va repeta.

„Soţial-Demokrat" nr. 23 din 14 (1) septembrie 1911

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DIN LAGĂRUL PARTIDULUI „MUNCITORESC" STOLÎPINIST

(DEDICAT „ÎMPĂCIUITORIȘTILOR" ȘI „CONCILIATORILOR" NOȘTRI)

Corespondența tov. K.[134] merită o deosebită atenție din partea tuturor celor cărora partidul nostru le este scump. Cu greu ne-am putea închipui o mai bună demascare a politicii „golosiste" (și a diplomației golosiste), o mai bună infirmare a concepțiilor și spulberare a speranțelor „împăciuitoriștilor și conciliatorilor" noștri.

Oare cazul descris de tov. K. este un caz excepțional? Nu, el este cazul *tipic* al militanților partidului muncitoresc stolîpinist, căci noi știm foarte bine că *de ani de zile o seamă* de publiciști de la „Nașa Zarea", „Delo Jizni" etc. promovează în mod sistematic *tocmai aceste* idei lichidatoriste. Nu întotdeauna au muncitorii partinici prilejul să aibă în fața lor pe acești lichidatori, și despre manevrele lor rușinoase foarte rar obține partidul informații atît de precise ca acelea pentru care trebuie să-i mulțumim tov. K., dar *întotdeauna și pretutindeni* propaganda *grupului* legaliștilor-independenți este dusă tocmai în acest spirit. Acest fapt nu poate fi pus la îndoială din moment ce există reviste de tipul lui „Nașa Zarea" și „Delo Jizni". Trecerea sub tăcere a unui asemenea fapt ar conveni numai apărătorilor peste măsură de lași și de mîrșavi ai lichidatorilor.

Comparați acest fapt cu procedeele la care recurg oamenii de teapa lui Trotki, care fac atîta zarvă pe tema „concilierii" și a ostilității lor față de lichidatorism. Aceste procedee sînt prea bine cunoscute: să țipi cît poți mai tare că nu ești „nici bolșevic, nici menșevic, ci social-de-

www.dacoromanica.ro

mocrat revoluționar", să te juri pe toți sfinții că ești dușman al lichidatorismului și că ești cu trup și suflet pentru un P.M.S.D.R. ilegal, *să-i ocărăști din răsputeri pe cei care-i demască pe lichidatori — d-nii Potresov & Co.* —, să spui despre antilichidatori că „exagerează" problema și *să nu rostești nici un cuvînt* împotriva lichidatorilor declarați: d-nii Potresov, Martov, Levițki, Dan, Larin etc.

Semnificația reală a unor asemenea procedee este evidentă. Cu ajutorul *frazeologiei* sînt camuflați *adevărații* lichidatori și se fac tot felul de încercări de *a zădărnici* munca antilichidatorilor. Este exact aceeași politică pe care a dus-o revista „Rabocee Delo" [135], cunoscută în istoria P.M.S.D.R. prin lipsa ei de principialitate: ea se jura pe toți sfinții că n-are o orientare „economistă", că este cu trup și suflet pentru lupta politică, pe cînd în realitate ea căuta *să acopere* ziarul „Raboceaia Mîsl" [136] și pe „economiști", întreaga sa luptă fiind îndreptată împotriva celor care-i demascau și-i combăteau pe „economiști".

De aici reiese limpede că Troțki, precum și „troțkiștii și conciliatorii" de o seamă cu el, este mai dăunător decît orice lichidator, deoarece lichidatorii convinși își expun pe față concepțiile lor, și muncitorilor le este ușor să înțeleagă că sînt greșite, pe cîtă vreme d-nii Troțki îi *înșală* pe muncitori, *camuflează* răul, fac cu neputință dezvăluirea și tămăduirea lui. Oricine sprijină grupulețul lui Troțki sprijină politica de minciună și de înșelare a muncitorilor, politica de camuflare a lichidatorismului. Deplină libertate de acțiune pentru d-l Potresov & Co. în Rusia, camuflarea acțiunilor lor printr-o frazeologie „revoluționară" în străinătate — iată esența politicii „troțkismului". De aici de asemenea reiese limpede că orice „conciliere" cu golosiștii prin care s-ar ocoli problema centrului lichidatorist din Rusia, adică a militanților de la „Naşa Zarea" și „Delo Jizni", n-ar fi decît o continuare a aceleiași înșelări a muncitorilor, a aceleiași camuflări a răului. De la plenara din ianuarie 1910, golosiștii au dovedit pe deplin că sînt capabili „să semneze" orice rezoluții fără ca „libertatea" activității lor lichidatoriste să fie cîtuși de puțin „stingherită" de nici un fel de rezo-

www.dacoromanica.ro

luţii. În străinătate ei semnează rezoluţii în care se declară că orice diminuare a importanţei partidului ilegal constituie o manifestare a influenţei burgheze în rîndurile proletariatului, iar în Rusia îi ajută pe d-nii Potresov, Larin, Leviţki, care nu numai că nu participă la munca ilegală, dar îşi bat joc de ea şi destramă partidul ilegal. În momentul de faţă, Troţki împreună cu bundiştii de tipul d-lui Liber (— ultralichidator, care a apărat în mod public pe d-l Potresov în cadrul unor referate, iar acum, pentru a face să dispară urmele acestui fapt, urzeşte intrigi şi provoacă disensiuni meschine), împreună cu letonii de tipul lui Şvarţ etc. pun la cale o „înţelegere" tocmai de acest fel cu golosiştii. Aşadar, în privinţa aceasta să nu se lase nimeni înşelat: înţelegerea lor va fi o înţelegere în scopul camuflării lichidatorilor.

P.S. Rîndurile acestea erau culese cînd a apărut în presă ştirea cu privire la „înţelegerea" încheiată de golosişti cu Troţki, cu bundistul şi cu lichidatorul leton. Cele spuse de noi au fost pe de-a-ntregul confirmate: aceasta este o înţelegere în scopul *camuflării* lichidatorilor din Rusia, o înţelegere între acoliţii d-lui Potresov & Co.

„Soţial-Demokrat" nr. 23
din 14 (1) septembrie 1911

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

---

www.dacoromanica.ro

NOTA REDACŢIEI ZIARULUI „SOŢIAL-DEMOKRAT" ÎN LEGĂTURĂ CU DECLARAŢIA COMISIEI PENTRU CONVOCAREA PLENAREI C.C. AL P.M.S.D.R. [137]

Redacţia O.C. a avertizat de multă vreme partidul — încă din decembrie 1910 — că golosiştii caută *să torpileze* plenara *. Acum este un fapt împlinit: golosiştii au torpilat la început plenara din Rusia, apoi plenara din străinătate.

Plenara din Rusia a fost torpilată de d-nii Mihail, Iuri şi Roman. Prin „ingenioasa dezminţire" dată de ei nu au făcut decît să confirme că au fost invitaţi la şedinţa C.C., invitaţi să vină măcar pentru cooptare, invitaţi nu de răii „fracţionişti", bolşevicii „leninişti", ci de *împăciuitorişti*, şi totuşi aceşti domni au refuzat să vină. Refuzul lor a fost acela care a torpilat plenara din Rusia a C.C., deoarece *toţi* bolşevicii membri ai C.C. care trebuiau să participe la plenară şi care au plecat în Rusia (şi au plecat *toţi* practicienii) au fost „scoşi din circulaţie" înainte de a fi avut timp, după refuzul celor trei, să convoace pe toţi membrii.

Oricîte fraze, asigurări şi jurăminte ar rosti acum golosiştii, oricît ar încerca ei prin invective, intrigi şi prin şantaj să încîlcească şi să escamoteze chestiunea, faptul rămîne fapt. „Terţetul" *principalilor* lideri legalişti, Mihail + Iuri + Roman, cei mai apropiaţi colegi ai d-lui Potresov şi ai celorlalţi eroi ai partidului muncitoresc stolîpinist, *a torpilat* C.C. din Rusia.

Acum golosiştii au torpilat şi C.C. din străinătate. Bolşevicii au cerut convocarea lui în decembrie 1910, dar

* Vezi volumul de faţă, pag. 50—65. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

B.S.C.C. lichidatorist *a refuzat,* invocînd pretextul că există biroul din Rusia al C.C. (pretextul era inconsistent, deoarece plenara din străinătate *nu* excludea pe cea din Rusia).

A doua oară, după cădere, bolșevicii au cerut convocarea plenarei în străinătate în *aprilie—mai 1911.* A urmat *al doilea refuz al B.S.C.C.,* care a invocat pretextul că jumătate din „biroul din Rusia" *este intact.*

De atunci au trecut 4—5 luni și inconsistența pretextelor invocate de B.S.C.C. *a fost complet demascată: în decurs de patru luni* nu s-a primit nici o scrisoare de la „jumătatea" „biroului", care nu a întreprins nici un pas și nu a dat nici un semn de viață! Liberii, Igorevii și Șvarții au înșelat partidul: invocînd biroul *inexistent* din Rusia, ei *au refuzat* să convoace C.C. în străinătate. Iar consfătuirea din iunie a membrilor C.C. a dovedit că *nouă* dintre membrii acestuia *se aflau* în străinătate.

Cine este în stare să judece fără a se lăsa năucit de țipete, invective, intrigi, șantaj nu poate să nu vadă că C.C. a fost torpilat definitiv de golosiști.

Golosiștii au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a distruge partidul. Partidul va face totul pentru a-i distruge pe golosiști.

„Soțial-Demokrat" nr. 23
din 14 (1) septembrie 1911

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

STOLÎPIN ŞI REVOLUŢIA

Uciderea lui Stolîpin, a acestui călău între călăi, a coincis cu momentul în care o serie întreagă de simptome vin să dovedească că prima fază în istoria contrarevoluţiei ruse a luat sfîrşit. Iată de ce evenimentul, foarte puţin important în sine, produs la 1 septembrie pune din nou la ordinea zilei problema de primă importanţă a conţinutului şi însemnătăţii contrarevoluţiei în ţara noastră. În corul reacţionarilor care-l proslăvesc slugarnic pe Stolîpin sau care scormonesc istoria intrigilor bandei ultrareacţionare care comandă în Rusia, în corul liberalilor care dau dezaprobator din cap la adresa „sălbaticului şi nesăbuitului" foc de armă (printre liberali trebui socotiţi, bineînţeles, şi foştii social-democraţi de la „Delo Jizni", care au folosit răsuflata expresie reprodusă în ghilimele) se fac auzite unele note cu un conţinut într-adevăr serios, principial. Unii încearcă să privească „perioada stolîpinistă" a istoriei ruse ca un tot întreg.

Stolîpin a fost şeful guvernului contrarevoluţiei timp de aproximativ cinci ani, din 1906 pînă în 1911. Aceşti ani reprezintă o perioadă într-adevăr specială şi bogată în evenimente instructive. Privită sub aspectul ei exterior, ea poate fi caracterizată ca o perioadă de pregătire şi înfăptuire a loviturii de stat din 3 iunie 1907. Pregătirea acestei lovituri de stat, ale cărei roade s-au şi văzut în toate domeniile vieţii noastre sociale, a început tocmai în vara anului 1906, cînd Stolîpin, în calitate de ministru al afacerilor interne, a luat cuvîntul în faţa Dumei I. Se

www.dacoromanica.ro

pune întrebarea : pe ce forţe sociale se sprijineau autorii acestei lovituri de stat sau de ce forţe au fost ei îndrumaţi ? Care a fost conţinutul social-economic al perioadei lui „3 iunie" ? — „Cariera" personală a lui Stolîpin ne oferă un material instructiv şi o seamă de ilustrări interesante în legătură cu această problemă.

Moşier şi mareşal al nobilimii în 1902, în timpul lui Pleve, — Stolîpin devine guvernator ; el „se acoperă de glorie" în ochii ţarului şi ai camarilei ultrareacţionare a acestuia prin reprimarea sălbatică a ţăranilor, prin schingiuirea lor (în gubernia Saratov) ; în 1905 organizează bande de huligani şi pogromuri (pogromul de la Balaşev) ; în 1906 devine ministru al afacerilor interne şi, după dizolvarea primei Dume de stat, preşedinte al Consiliului de Miniştri. Aceasta este, foarte pe scurt, biografia politică a lui Stolîpin. Şi această biografie a şefului guvernului contrarevoluţionar este în acelaşi timp şi biografia clasei care a înfăptuit contrarevoluţia noastră şi pentru care Stolîpin nu era decît un împuternicit sau un vătaf. Această clasă este nobilimea rusă ereditară, în frunte cu primul nobil şi cel mai mare moşier, Nicolaie Romanov. Această clasă este formată din cei 30 000 de moşieriiobăgişti, care au în stăpînirea lor 70 000 000 de deseatine de pămînt din Rusia europeană, adică tot atît cît au 10 000 000 de gospodării ţărăneşti. Marile latifundii aflate în proprietatea acestei clase constituie baza exploatării iobăgiste, care, sub diferite forme şi denumiri (muncă în dijmă, aservire etc.), domneşte în străvechiul centru rus al Rusiei. „Lipsa de pămînt" a ţăranului rus (ca să folosim expresia favorită a liberalilor şi a narodnicilor) nu este decît reversul *abundenţei de pămînt* a acestei clase. Problema agrară, care a constituit punctul central al revoluţiei noastre din 1905, se reducea la următoarele : ori va fi menţinută proprietatea funciară moşierească — şi în acest caz *în mod inevitabil* va continua să existe ani îndelungaţi o ţărănime săracă, lipită pămîntului, flămîndă, oprimată şi abrutizată, alcătuind masa populaţiei ; ori masa populaţiei va şti să-şi cucerească condiţii de viaţă cît de cît omeneşti, care să semene cît de cît cu condiţiile de viaţă liberă din Europa ; or, acest lucru era *irealizabil*

www.dacoromanica.ro

fără desființarea pe cale revoluționară a proprietății funciare moșierești și a monarhiei moșierești, indisolubil legată de ea.

Biografia politică a lui Stolîpin este oglindirea și expresia exactă a condițiilor de existență ale monarhiei țariste. În situația în care se afla monarhia în perioada revoluției, Stolîpin nu putea să procedeze altfel decît a procedat. Monarhia *nu putea* să procedeze altfel cînd a reieșit foarte limpede, și a reieșit pe bază de experiență, atît *înainte* de Dumă, în 1905, cît și *în timpul* Dumei, în 1906, că imensa, covîrșitoarea majoritate a populației a devenit conștientă de incompatibilitatea intereselor ei cu menținerea clasei moșierilor, că ea tinde la desființarea acestei clase. Nu poate fi ceva mai superficial și mai fals decît afirmațiile publiciștilor cadeți că atacurile împotriva monarhiei au fost la noi manifestarea unui revoluționarism „intelectualist". Dimpotrivă, condițiile obiective au fost de așa natură, încît lupta țăranilor împotriva proprietății funciare moșierești punea în mod inevitabil problema existenței însăși a monarhiei noastre moșierești. Țarismul *a fost nevoit* să ducă o luptă pe viață și pe moarte, *a fost nevoit* să caute mijloace de apărare în afară de birocrație, complet sleită de puteri, și în afară de armată, slăbită în urma înfrîngerilor militare și din pricina descompunerii interne. Singurul lucru care-i mai rămăsese monarhiei țariste în această situație era organizarea elementelor huliganice ale populației și punerea la cale a unor pogromuri. Indignarea în numele unor înalte principii morale pe care o exprimă liberalii noștri atunci cînd vorbesc despre pogromuri în mod inevitabil produce asupra oricărui revoluționar impresia unui lucru cît se poate de lamentabil și de laș, mai ales cînd această condamnare a pogromurilor, în numele unor înalte principii morale, se îmbină cu admiterea întru totul a ideii unor tratative și înțelegeri cu pogromiștii. Monarhia nu putea să nu se apere împotriva revoluției, iar monarhia *rusă*, semiasiatică și iobăgistă a Romanovilor nu putea să se apere decît cu mijloacele cele mai mîrșave, mai dezgustătoare, mai josnice și mai crude ; iată de ce nu condamnarea în numele unor înalte principii morale, ci sprijinirea neprecupețită

www.dacoromanica.ro

şi sub toate aspectele a revoluţiei, organizarea revoluţiei în vederea *răsturnării* acestei monarhii constituie, pentru orice socialist şi pentru orice democrat, singura metodă demnă, singura metodă raţională de luptă împotriva pogromurilor.

Pogromistul Stolîpin s-a pregătit pentru funcţia de ministru în singurul mod în care puteau să se pregătească guvernatorii ţarişti : schingiuindu-i pe ţărani, punînd la cale pogromuri, mascînd cu pricepere această „practică" asiatică printr-o spoială strălucitoare şi prin frazeologie, prin poză şi gesturi care imitau pe cele „europene".

Iar liderii burgheziei noastre liberale, care condamnă pogromurile în numele unor înalte principii morale, au intrat în tratative cu pogromiştii, recunoscîndu-le nu numai dreptul la existenţă, ci şi la hegemonie în organizarea noii Rusii şi în guvernarea ei ! Uciderea lui Stolîpin a prilejuit o serie întreagă de demascări şi mărturisiri interesante referitoare la această chestiune. Iată, de pildă, scrisorile lui Witte şi Gucikov cu privire la tratativele duse de cel dintîi cu „personalităţi ale vieţii publice" (citeşte : cu liderii burgheziei monarhiste moderat-liberale) în vederea formării guvernului după 17 octombrie 1905. La aceste tratative cu Witte — care, pe cît se pare, au fost de lungă durată, deoarece Gucikov scrie despre „obositoarele zile ale interminabilelor tratative" — au luat parte Şipov, Trubeţkoi, Urusov, M. Stahovici, adică viitorii oameni politici *şi* din partidul cadet, *şi* din partidul „înnoirii paşnice", *şi* din partidul octombrist. N-au căzut de acord, după cum se vede, din pricina lui Durnovo, pe care „liberalii" nu-l acceptau ca ministru al afacerilor interne şi pe care Witte îl susţinea în mod ultimativ. Este demn de relevat că Urusov, o stea a cadeţilor în Duma I, „a susţinut cu căldură candidatura lui Durnovo". Cînd prinţul Obolenski a propus candidatura lui Stolîpin, „unii au aprobat-o, alţii au răspuns că nu-l cunosc". „Îmi amintesc foarte bine — scrie Gucikov — că, contrar afirmaţiei făcute de contele Witte în scrisoarea sa, *nimeni nu s-a declarat* împotrivă".

Acum presa cadetă, în dorinţa de a-şi sublinia „democratismul" ei (nu-i glumă !), poate, mai ales în vederea

www.dacoromanica.ro

alegerilor la curia I din Petersburg, unde lupta s-a dat între un cadet şi un octombrist, încearcă să-l înţepe pe Gucikov în legătură cu tratativele de atunci. „De cîte ori n-au fost d-nii octombrişti, sub conducerea lui Gucikov — scrie ziarul „Reci" cu data de 28 septembrie —, colegi ai tovarăşilor de idei ai d-lui Durnovo ca să facă pe placul stăpînirii ! De cîte ori, cu privirile aţintite spre stăpînire, n-au întors ei spatele opiniei publice !" Articolul de fond din „Russkie Vedomosti" cu aceeaşi dată repetă pe diferite tonuri această imputare adresată de cadeţi octombriştilor.

Dar daţi-mi voie, d-lor cadeţi : ce drept aveţi *dv.* să aduceţi imputări octombriştilor de vreme ce şi oamenii *dv.* au luat parte la aceste tratative, susţinîndu-l chiar pe Durnovo ? Oare n-au fost *toţi* cadeţii, ca şi Urusov, în noiembrie 1905 în situaţia unor oameni care, „cu privirile aţintite spre stăpînire, au întors spatele opiniei publice" ? Cine se iubeşte se ciorovăieşte : aici nu este vorba de o luptă de principii, ci de o concurenţă între nişte partide deopotrivă de lipsite de principialitate — iată *ce trebuie* să spunem cu privire la imputările pe care cadeţii le fac astăzi octombriştilor în legătură cu „tratativele" de la sfîrşitul anului 1905. Altercaţiile de acest gen nu servesc decît pentru a masca faptul, într-adevăr important şi incontestabil din punct de vedere istoric, că din momentul în care revoluţia noastră a căpătat un caracter cu adevărat popular, adică a devenit o revoluţie democratică prin componenţa participanţilor ei activi, burghezia liberală de *toate* nuanţele, de la octombrişti şi pînă la cadeţi, a avut *„privirile aţintite spre stăpînire"* şi a întors „spatele" *democraţiei.* Perioada stolîpinistă a contrarevoluţiei ruse se caracterizează tocmai prin faptul că burghezia liberală a întors spatele democraţiei, că aceasta a făcut ca Stolîpin *să poată cere* sprijinul, simpatia şi sfatul cînd unuia, cînd altuia dintre reprezentanţii acestei burghezii. Dacă lucrurile nu s-ar fi prezentat astfel, Stolîpin n-ar fi putut realiza hegemonia Consiliului nobilimii unite asupra burgheziei cu înclinaţii contrarevoluţionare, cu concursul, simpatia, sprijinul activ sau pasiv al acestei burghezii.

www.dacoromanica.ro

Această latură a problemei merită o atenţie deosebită, deoarece tocmai ea este scăpată din vedere — sau ignorată în mod intenţionat — de presa noastră liberală şi de organele politicii muncitoreşti liberale de felul lui „Delo Jizni". Stolîpin nu este numai reprezentantul dictaturii moşierilor iobăgişti ; dacă ne-am mărgini la o asemenea caracterizare, ar însemna că nu înţelegem absolut nimic din specificul şi semnificaţia „perioadei stolîpiniste". Stolîpin este ministrul unei epoci în care *în întreaga* burghezie liberală, inclusiv cea cadetă, a domnit o stare de spirit contrarevoluţionară, în care iobăgiştii *puteau* să se sprijine şi s-au sprijinit pe această stare de spirit, *puteau* să facă şi au făcut conducătorilor acestei burghezii „o ofertă" (le-au oferit mîna şi inima), *puteau* să vadă, chiar şi în cei mai „de stînga" dintre aceşti conducători, „o opoziţie a maiestăţii sale", *puteau* să vorbească şi au vorbit despre cotitura făcută de conducătorii ideologici ai liberalismului în direcţia lor, în direcţia reacţiunii, în direcţia luptei împotriva democraţiei şi în cea a ponegririi democraţiei. Stolîpin este ministrul unei epoci în care moşierii iobăgişti aplicau cu toată energia şi în ritmul cel mai accelerat o politică *burgheză* faţă de rînduielile agrare ţărăneşti, abandonînd toate iluziile şi speranţele romantice în legătură cu „patriarhalismul" mujicului, *căutîndu-şi* aliaţi în rîndurile noilor elemente burgheze din Rusia, în general, şi din Rusia rurală, în special. Stolîpin a încercat să toarne vin nou în burdufuri vechi, să transforme vechiul absolutism într-o monarhie burgheză, şi falimentul politicii stolîpiniste este falimentul ţarismului pe această ultimă cale, *ultima care se poate concepe*, pentru ţarism. Monarhia moşierească a lui Alexandru al III-lea a încercat să se sprijine pe satul „patriarhal" şi, în general, pe „patriarhalismul" vieţii ruse ; revoluţia a pus capăt definitiv *acestei* politici. Monarhia moşierească a lui Nicolaie al II-lea, după revoluţie, a încercat să se sprijine pe starea de spirit contrarevoluţionară a burgheziei şi pe politica agrară burgheză aplicată de aceiaşi moşieri ; falimentul acestor încercări, faliment pe care în prezent nici chiar cadeţii, nici chiar octombriştii nu-l pun la îndoială, este falimentul *ultimei* politici *posibile* pentru ţarism.

www.dacoromanica.ro

În timpul lui Stolîpin, dictatura moşierului iobăgist n-a fost îndreptată împotriva întregului popor, inclusiv întreaga „stare a treia", întreaga burghezie. Nu, această dictatură a fost exercitată în condiţii mai bune pentru ea: burghezia octombristă îi era devotată cu trup şi suflet; moşierii şi burghezia aveau o instituţie reprezentativă, în care blocul lor îşi avea asigurată majoritatea, şi se crease posibilitatea de a duce tratative şi a cădea la învoială cu coroana; d-nii Struve şi ceilalţi vehişti, cuprinşi de isterie, împroşcau cu noroi revoluţia şi îşi făureau o ideologie care făcea să-i salte inima de bucurie lui Antonie de Volînia; d-l Miliukov proclama opoziţia cadetă „opoziţie a maiestăţii sale" (a maiestăţii sale epigonul iobăgiştilor). Şi, totuşi, cu toate aceste condiţii mai avantajoase pentru d-nii Romanovi, cu toate aceste condiţii — cele mai avantajoase care se pot concepe din punctul de vedere al raportului dintre forţele sociale ale Rusiei capitaliste din secolul al XX-lea — politica lui Stolîpin a dat faliment; Stolîpin a fost ucis în momentul în care la uşă bate noul gropar — mai exact groparul care-şi adună noi forţe — al absolutismului ţarist.

*
* *

Atitudinea lui Stolîpin faţă de conducătorii burgheziei şi viceversa este deosebit de pregnant caracterizată de perioada Dumei I. „Perioada mai-iulie 1906 — scrie „Reci" — a fost o perioadă hotărîtoare pentru cariera lui Stolîpin". Şi ce a constituit centrul de greutate al acestei perioade?

„Centrul de greutate al acestei perioade — declară organul oficial al partidului cadet — nu l-au constituit, firește, discursurile rostite în Dumă".

Nu-i aşa că este o mărturisire într-adevăr preţioasă? Şi ce luptă aprigă s-a dat atunci cu cadeţii pentru a se stabili dacă „discursurile rostite în Dumă" pot fi considerate „centrul de greutate" al acestei perioade! Cîte invective violente, cîte poveţe doctrinare şi pline de aro-

www.dacoromanica.ro

ganţă n-au apărut atunci în presa cadetă la adresa social-democraţilor, care, în primăvara şi în vara anului 1906, afirmau că centrul de greutate al acestei perioade *nu*-l constituie discursurile rostite în Dumă! Cîte imputări n-au adus atunci „Reci" şi „Duma" întregii „societăţi" ruse pentru că visează o „Convenţie" şi nu se entuziasmează îndeajuns în faţa victoriilor repurtate de cadeţi pe arena „parlamentară" a primei Dume! De atunci au trecut cinci ani şi trebuie să se facă o apreciere generală a perioadei primei Dume; cadeţii declară, cu uşurinţa cu care şi-ar schimba mănuşile, că „centrul de greutate al acestei perioade nu l-au constituit, firește, discursurile rostite în Dumă".

Evident că nu, domnilor! Dar atunci ce a constituit centrul de greutate?

„...În culise — citim în „Reci" — se dădea o luptă înverşunată între reprezentanţii a două curente. Unul susţinea că trebuie să se ajungă la o înţelegere cu reprezentanţa populară, fără a da înapoi nici chiar în faţa formării unui «guvern cadet». Celălalt cerea să se recurgă la măsuri energice, la dizolvarea Dumei de stat şi la modificarea legii electorale. Acest program era prezentat de Consiliul nobilimii unite, care se sprijinea pe influenţe puternice... Un timp Stolîpin a stat la îndoială. Sînt indicii că, prin intermediul lui Krîjanovski, el i-a propus în două rînduri lui Muromţev să examineze posibilitatea formării unui guvern cadet, din care să facă parte şi Stolîpin în calitate de ministru al afacerilor interne. În acelaşi timp însă, Stolîpin avea, fără îndoială, legături cu Consiliul nobilimii unite".

Aşa scriu istoria aceşti domni cultivaţi şi învăţaţi, conducătorii eruditi ai liberalilor! Rezultă că „centrul de greutate" *nu-l* constituiau discursurile, *ci* lupta dintre două curente din cadrul camarilei ţariste ultrareacţionare! Politica „asaltului" direct şi imediat era promovată de Consiliul nobilimii unite, adică nu de anumite persoane, nu de Nicolaie Romanov, nu de un „curent" în *„sferele înalte"*, ci de *o anumită clasă*. Pe rivalii lor *de la dreapta*, cadeţii îi văd limpede, cu luciditate. Dar ceea ce era *la stînga* cadeţilor a dispărut din cîmpul lor vizual. Istoria se făcea în „sferele înalte", Consiliul nobilimii unite şi cadeţii; poporul de jos, *se înţelege*, nu lua parte la făurirea istoriei! Unei anumite clase (nobilimii)

www.dacoromanica.ro

i se opunea partidul „libertății poporului", partid care se situa *deasupra* claselor, iar sferele înalte (adică tătucuțar) șovăiau.

Și-ar putea oare cineva închipui o miopie de clasă mai interesată ? o mai crasă denaturare a istoriei și uitare a adevărurilor elementare ale științei istorice ? o mai jalnică confuzie, amestecare a claselor, partidelor și personalităților ?

Mai orb decît orice orb este cel care *nu vrea* să vadă democrația și forțele ei.

Centrul de greutate al perioadei Dumei I nu-l constituiau, *firește*, discursurile rostite în Dumă. Îl constituiau lupta de clasă din afara Dumei, lupta moșierilor iobăgiști și a monarhiei *lor* împotriva masei poporului, muncitorii și țăranii. Tocmai în această perioadă mișcarea revoluționară a maselor a început să ia din nou avînt : și grevele în general, și grevele politice, și tulburările țărănești, și răzvrătirile militare au luat proporții amenințătoare în primăvara și în vara anului 1906. *Iată de ce*, domnilor istorici cadeți, șovăiau „sferele înalte" : lupta care se dădea între curentele din cadrul bandei țariste urma să hotărască dacă lovitura de stat, ținîndu-se seama de forța de atunci a revoluției, poate fi săvîrșită *imediat* sau trebuie să se mai *aștepte*, trebuie să mai ducă încă de nas burghezia.

Duma I i-a convins pe deplin pe moșieri (pe Romanov, pe Stolîpin & Co.) că nu poate exista pace între ei, de o parte, și masa țărănească și muncitorii, de altă parte. Și această convingere a lor corespundea realității obiective. Rămînea de rezolvat o problemă de ordin secundar : cînd și în ce fel, dintr-o dată sau treptat, să fie modificată legea electorală ? Burghezia șovăia, însă toată comportarea ei — chiar și cea a burgheziei cadete — arăta că ea se teme de o sută de ori mai mult de revoluție decît de reacțiune. Acesta a fost motivul pentru care moșierii au catadixit să-i invite pe conducătorii burgheziei (Muromțev, Heiden, Gucikov & Co.) la consfătuiri, pentru a vedea dacă n-ar putea forma *împreună* un guvern. Și *întreaga* burghezie, inclusiv cadeții, a consimțit să se sfătuiască cu țarul, cu pogromiștii, cu conducătorii sutelor

www.dacoromanica.ro

negre în privinţa mijloacelor de luptă împotriva revoluţiei, în timp ce, de la sfîrşitul anului 1905, burghezia n-a trimis niciodată vreunul dintre partidele ei să se sfătuiască cu conducătorii revoluţiei în problema : *cum* să răstoarne absolutismul şi monarhia.

Aceasta este principala învăţătură care se poate trage din perioada „stolîpinistă" a istoriei ruse. Ţarismul invita burghezia la consfătuiri atîta timp cît revoluţia mai părea a fi o forţă, şi a îndepărtat treptat, cu lovituri de cizmă soldăţească, pe *toţi* conducătorii burgheziei, întîi pe Muromţev şi Miliukov, apoi pe Heiden şi Lvov şi, în sfîrşit, pe Gucikov, cînd revoluţia a încetat de a mai exercita o presiune de jos. Deosebirea dintre Miliukovi, Lvovi şi Gucikovi este cu totul neînsemnată ; nu este vorba decît de ordinea în care aceşti conducători ai burgheziei şi-au oferit obrajii pentru a fi... „sărutaţi" de Romanov — Purişkevici — Stolîpin şi în care au primit aceste... „sărutări".

Stolîpin a părăsit scena tocmai în momentul în care monarhia ultrareacţionară a tras toate foloasele care se puteau trage din starea de spirit contrarevoluţionară a întregii burghezii ruse. Astăzi această burghezie, respinsă, hulită, care, renegînd democraţia, lupta maselor şi revoluţia, s-a terfelit singură, stă dezorientată şi nedumerită în faţa simptomelor care prevestesc apropierea unei noi revoluţii. Stolîpin a dat o lecţie bună poporului rus : i-a arătat că el trebuie să păşească spre libertate prin răsturnarea monarhiei ţariste, sub conducerea proletariatului, sau să se înrobească Purişkevicilor, Markovilor, Tolmacevilor, sub conducerea ideologică şi politică a Miliukovilor şi Gucikovilor.

„Sotial-Demokrat" nr. 24
din 18 (31) octombrie 1911

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE NOUA FRACŢIUNE A ÎMPĂCIUITORIŞTILOR SAU A VIRTUOŞILOR

„Buletinul informativ" al Comisiei tehnice din străinătate [138] (nr. 1 din 11 august 1911) şi foaia volantă intitulată „Către toţi membrii P.M.S.D.R." şi semnată „Un grup de bolşevici partinici", apărute amîndouă la Paris aproape în acelaşi timp, reprezintă două documente cu acelaşi conţinut, îndreptate împotriva „bolşevismului oficial" sau, cum se mai spune, împotriva „bolşevicilor leninişti". Aceste documente, scrise pe un ton foarte vehement, sînt mai bogate în exclamaţii mînioase şi în figuri retorice decît în conţinut; totuşi se cuvine să ne oprim asupra lor, deoarece ele ating probleme foarte importante ale partidului nostru. Şi este cu atît mai firesc ca aprecierea acestei fracţiuni noi s-o fac eu, cu cît, în primul rînd, *acum exact un an şi jumătate* am scris tot despre aceste probleme şi am scris în numele *tuturor* bolşevicilor (vezi „Diskussionnîi Listok" nr. 2 *); în al doilea rînd, fiindcă sînt perfect conştient de răspunderea pe care o port pentru „bolşevismul oficial". Cît despre expresia „leninişti", ea nu este decît o încercare nereuşită de a înţepa — o aluzie că n-ar fi vorba decît de partizanii unei *singure* persoane! — , deşi, în realitate, toată lumea ştie foarte bine că nu este nicidecum vorba de oamenii care împărtăşesc părerile mele personale cu privire la un aspect sau altul al bolşevismului.

* Vezi V. *I. Lenin*, Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 268—324. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Autorii foii volante, care semnează „bolşevici partinici", îşi mai spun şi „bolşevici nefracţionişti", făcînd rezerva că „aici" (adică la Paris) se foloseşte pentru desemnarea lor denumirea „destul de nereuşită" de împăciuitorişti. În realitate însă, tocmai această denumire, încetăţenită de mai bine de 15 luni, şi nu numai la Paris, nu numai în străinătate, ci şi în Rusia, este singura care redă just esenţa politică a noii fracţiuni, aşa cum se va convinge cititorul din cele ce urmează.

Împăciuitorismul este o sumă de stări de spirit, tendinţe şi concepţii *indisolubil* legate de însăşi *esenţa* sarcinii istorice care stătea în faţa P.M.S.D.R. în perioada de contrarevoluţie 1908—1911. De aceea, în această perioadă, o serie întreagă de social-democraţi, pornind de la cele mai variate premise, „au căzut" în împăciuitorism. Acest curent şi-a găsit expresia cea mai consecventă în Troţki, poate singurul care a încercat să fundamenteze teoretic împăciuitorismul. Fundamentarea lui este următoarea : fracţiunile şi fracţionismul au reprezentat lupta dusă de intelectualitate „pentru exercitarea influenţei asupra proletariatului care nu s-a maturizat încă". Pe măsură ce proletariatul se maturizează, fracţionismul dispare de la sine. La baza procesului de contopire a fracţiunilor nu stă o schimbare în relaţiile dintre clase şi nici evoluţia ideilor fundamentale ale celor două fracţiuni principale : totul depinde de respectarea sau de nerespectarea înţelegerilor încheiate între *toate* fracţiunile „intelectualităţii". Şi Troţki propovăduieşte cu consecvenţă şi de multă vreme, înclinînd cînd spre bolşevici, cînd spre menşevici, o asemenea înţelegere (sau compromis) între *toate* fracţiunile de orice nuanţă.

Punctul de vedere opus (vezi nr. 2 şi 3 din „Diskussionnîi Listok" *) constă în aceea că fracţiunile sînt generate de relaţiile dintre clase în revoluţia rusă. Bolşevicii şi menşevicii nu au făcut decît să formuleze răspunsuri la problemele pe care realitatea obiectivă din anii 1905—1907 le impunea proletariatului. De aceea numai evoluţia lăuntrică a *acestor* fracţiuni „puternice" — pu-

* Vezi op. cit., pag. 274—275, 396—397. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

ternice prin rădăcinile lor adînci, puternice prin faptul că ideile lor corespund unor anumite aspecte ale realităţii obiective —, numai evoluţia lăuntrică a acestor fracţiuni poate asigura contopirea *efectivă* a fracţiunilor, adică crearea unui partid cu adevărat unic al socialismului proletar, marxist în Rusia. De aici rezultă concluzia practică : numai apropierea în muncă a acestor două fracţiuni puternice — şi numai pe măsura curăţirii lor de curentele nesocial-democrate, de lichidatorism şi de otzovism — este o politică cu adevărat partinică, o politică într-adevăr de înfăptuire a unităţii pe o cale care nu este uşoară, nu este netedă, care e departe de a da rezultate imediate, dar care este reală, spre deosebire de noianul de promisiuni şarlatăneşti de contopire uşoară, lină, imediată a „tuturor" fracţiunilor.

Aceste două concepţii s-au conturat încă înainte de plenară, cînd în cursul unor convorbiri am formulat lozinca : „apropiere între cele două fracţiuni puternice şi nu tînguiri pe tema dizolvării fracţiunilor", fapt pe care „Golos Soţial-Demokrata" l-a adus la cunoştinţa publicului imediat după plenară. Eu am expus aceste două concepţii în mod direct, precis şi sistematic *în mai 1910*, adică acum un an şi jumătate, şi anume în arena „întregului partid", în „Discussionnîi Listok" (nr. 2). Dacă „împăciuitoriştii", cu care sîntem în polemică pe aceste teme încă din noiembrie 1909, nu au fost în stare pînă astăzi să dea *nici un* răspuns la acest articol şi în general nu au încercat *niciodată* să analizeze cît de cît sistematic această problemă, să-şi expună într-o formă cît de cît deschisă şi completă propriile lor concepţii, vina este numai a lor. Ei numesc scrisoarea lor fracţionistă publicată în numele unui grup separat în foaia volantă „răspuns cu glas tare" ; dar acest răspuns cu glas tare dat de nişte oameni care mai bine de un an de zile *şi-au pierdut glasul nu* este un răspuns la problemă în felul în care a fost ea de mult pusă, de mult discutată şi de mult rezolvată în cadrul celor două curente principial diferite, ci este o confuzie iremediabilă, un amestec cît se poate de absurd a două răspunsuri ireconciliabile. Nu există teză pe care autorii foii volante s-o formuleze şi pe care să

www.dacoromanica.ro

n-o infirme imediat. Nu există o teză enunțată de acești pretinși bolșevici (în realitate troțkiști *in*consecvenți) care să nu fie o repetare a greșelilor lui Troțki.

Într-adevăr, să analizăm ideile principale din această foaie volantă.

Cine sînt autorii ei ? După spusele lor, sînt niște bolșevici care „nu împărtășesc concepțiile organizatorice ale bolșevismului oficial". S-ar părea că este vorba de o „opoziție" *numai* în probleme organizatorice, nu-i așa ? Citiți însă fraza următoare : „...Tocmai problemele organizatorice, problemele de construcție și de refacere a partidului sînt puse pe primul plan astăzi, ca și acum un an și jumătate". Această afirmație este întru totul falsă și tocmai ea constituie greșeala principală a lui Troțki pe care am demascat-o acum un an și jumătate. La plenară, problema organizatorică *putea* să pară de primă importanță numai pentru că și în măsura în care *renunțarea tuturor* curentelor la lichidatorism *era luată* drept realitate ca urmare a faptului că atît golosiștii cît și vperediștii, ca „să consoleze" partidul, „au semnat" rezoluțiile îndreptate *împotriva* lichidatorismului și a otzovismului. Greșeala lui Troțki a constat tocmai în faptul că el a continuat să prezinte această *aparență* drept realitate și *după* ce, în februarie 1910, „Nașa Zarea" a arborat definitiv steagul lichidatorismului, iar vperediștii, în faimoasa lor școală de la N, l-au arborat pe acela al apărării otzovismului. La plenară, luarea aparenței drept realitate *putea* fi un rezultat al autoînșelării. După plenară însă, începînd din primăvara anului 1910, Troțki, dînd dovadă de o totală lipsă de principii, i-a *înșelat* cu nerușinare pe muncitori, susținînd că piedicile care stau în calea unificării sînt mai ales (dacă nu exclusiv) de ordin organizatoric. Acum, în 1911, împăciuitoriștii de la Paris continuă această înșelare, căci a spune în momentul de față că pe primul plan stau problemele organizatorice înseamnă a-ți bate joc de adevăr. În realitate, pe primul plan acum nu stă problema organizatorică, ci problema întregului program, a întregii tactici, a întregului caracter al partidului, mai bine zis al celor *două* partide : partidul muncitoresc *social-democrat* și partidul muncitoresc *stolîpinist* al d-lor

www.dacoromanica.ro

Potresovi, Smirnovi, Larini, Levițki & Co. Împăciuitoriștii de la Paris fac impresia unor oameni care după plenară au dormit timp de un an și jumătate, perioadă în care *și* la noi, *și* la menșevicii partinici s-a produs o deplasare a *întregii* lupte împotriva lichidatorilor de la problemele organizatorice la problema *existenței* unui partid muncitoresc *social-democrat* și nu a unui partid muncitoresc liberal. A discuta acum, de pildă, cu domnii de la „Naşa Zarea" probleme organizatorice, a discuta cu ei despre relațiile care trebuie să existe între organizația legală și cea ilegală ar însemna a juca o comedie, întrucît acești domni pot foarte bine să recunoască o *astfel* de organizație „ilegală" cum este „Golos", această slugă a lichidatorilor ! S-a spus de mult că și cadeții noștri recunosc o astfel de organizație ilegală, care să slujească liberalismului monarhic, și activează în cadrul ei. Împăciuitoriștii îşi zic bolşevici, pentru ca după un an și jumătate să repete greșelile lui Troțki care au fost demascate de bolșevici (și demascate cu mențiunea specială că acest lucru se face în numele *întregului* bolșevism !). Nu înseamnă oare aceasta a abuza de denumirile de partid statornicite ? Oare, după toate acestea, nu sîntem noi obligați să declarăm în auzul tuturor că împăciuitoriștii nu sînt cîtuși de puțin bolșevici, că ei nu au nimic comun cu bolșevismul, că nu sînt decît niște troțkiști inconsecvenți ?

Citiți ceva mai departe : „Putem să nu fim de acord cu felul în care problema luptei împotriva lichidatorismului a fost înțeleasă de bolșevismul oficial și de majoritatea redacției O.C. ...". Se poate oare susține în mod serios că „problema luptei împotriva lichidatorismului" este o problemă organizatorică ? Împăciuitoriștii singuri declară că sînt în divergență cu bolșevicii *nu numai* în problemele organizatorice ! Dar în care probleme anume ? Nu ne spun. „Răspunsul" dat cu „glas tare" continuă să fie răspunsul unor oameni care și-au pierdut glasul... sau al unora care sînt nepăsători ?... În decurs de un an și jumătate, ei nu s-au întrunit *nici măcar o dată* pentru a corecta „bolșevismul oficial" sau pentru a arăta cum înțeleg *ei* sarcina luptei împotriva lichidatorismului ! Or,

www.dacoromanica.ro

bolşevismul oficial duce această luptă exact de trei ani, începînd din august 1908. Punînd faţă în faţă aceste date cunoscute de toată lumea, fără să vrem căutăm explicaţia acestei curioase „pierderi a glasului" de către împăciuitorişti, şi aceste căutări ne invocă, fără să vrem, amintirea lui Troţki şi Ionov, care afirmau că *şi ei* sînt împotriva lichidatorilor, dar că ei înţeleg în *altfel* sarcina luptei împotriva acestora. Dar e ridicol, tovarăşi, să declaraţi acum, la trei ani după începerea luptei, că înţelegeţi în alt fel această luptă. *Un asemenea* fel de a înţelege în mod diferit seamănă ca două picături de apă cu o neînţelegere totală !

Să mergem mai departe. Fondul actualei crize din partid se rezumă, fără îndoială, la următoarea problemă : completa separare a partidului nostru, P.M.S.D.R., de lichidatori (inclusiv golosişti) sau continuarea politicii de înţelegere cu ei ? Nu cred că se poate găsi fie şi numai un singur social-democrat cît de cît familiarizat cu această chestiune care să nege că această problemă constituie *fondul* întregii situaţii actuale din partid. Şi cum răspund împăciuitoriştii la această problemă ?

„Ni se spune — scriu ei în foaia lor volantă — că prin aceasta (prin sprijinirea consfătuirii) încălcăm formele de partid şi provocăm o sciziune. Noi nu credem acest lucru (sic !). Dar, chiar dacă ar fi aşa, tot n-am avea de ce să ne temem". (În continuare se vorbeşte de torpilarea plenarei de către Biroul din străinătate al C.C., se arată că „C.C. a devenit obiectul unui joc riscant", că „formele de partid au început să capete un conţinut fracţionist" etc.)

Acest răspuns poate fi numit, pe drept cuvînt, un model „clasic" de neputinţă ideologică şi politică ! Gîndiţi-vă : noua fracţiune este acuzată de acţiune scizionistă. Şi această nouă fracţiune, pretinzînd că arată partidului calea cea dreaptă, declară în presă şi în public : „Noi nu credem acest lucru" (adică nu credeţi că sciziunea există şi va continua să existe ?) „;dar"... dar „tot n-am avea de ce să ne temem".

Am putea garanta că în istoria partidelor politice nu s-a mai pomenit un *asemenea* exemplu de confuzie. Dacă

www.dacoromanica.ro

„nu credeţi" că sciziunea există şi va continua să existe, atunci explicaţi-ne acest lucru ! Explicaţi-ne *de ce* este cu putinţă să lucrăm cu lichidatorii ! Spuneţi deschis că se *poate* — şi deci trebuie — să lucrăm cu ei.

Împăciuitoriştii noştri nu numai că nu spun acest lucru, dar spun exact contrarul. În articolul redacţional din nr. 1 al „Buletinului" (în notă se menţionează că împotriva acestui articol s-a pronunţat un bolşevic, adept al platformei bolşevice = al rezoluţiei grupului II de la Paris), citim :

„...Este un fapt că în Rusia nu se poate duce munca în comun cu lichidatorii", iar ceva mai înainte s-a recunoscut că între golosişti şi lichidatori „e tot mai greu să trasezi chiar şi cea mai fină linie de demarcaţie".

Să înţeleagă cine poate ! Pe de o parte, o declaraţie cît se poate de oficială în numele Comisiei tehnice (în care împăciuitoriştii împreună cu polonezii, care acum îi sprijină, deţin majoritatea împotriva noastră, a bolşevicilor) că *munca în comun este imposibilă*. În bună limbă rusă aceasta înseamnă tocmai a proclama o sciziune. Alt sens cuvîntul sciziune nu are. Pe de altă parte, în acelaşi „Buletin" nr. 1 se anunţă că Comisia tehnică a fost creată „nu în vederea sciziunii, ci în scopul de a o preîntîmpina", şi aceiaşi împăciuitorişti scriu că ei „nu cred acest lucru" (că sciziunea există şi va continua să existe).

Îşi poate oare cineva imagina o confuzie mai mare ?

Dacă *nu se poate duce* munca în comun, acest lucru este explicabil pentru social-democraţi, şi el poate fi justificat în ochii lor *fie* prin faptul că s-a produs o încălcare flagrantă a hotărîrilor partidului şi a obligaţiilor faţă de partid din partea unui anumit grup de persoane (şi atunci sciziunea cu *acest* grup devine inevitabilă), *fie* prin existenţa unei profunde divergenţe principiale, care face ca *întreaga* muncă a curentului respectiv *să se îndepărteze* de social-democratism (şi atunci sciziunea cu întregul curent devine inevitabilă). La noi, după cum se ştie, există amîndouă aceste cazuri : cu *curentul* lichidatorist plenara din 1910 a declarat că este imposibilă orice conlucrare, iar cu *grupul* golosist, care

www.dacoromanica.ro

și-a încălcat toate obligațiile și a trecut definitiv de partea lichidatorilor, sciziunea se produce în momentul de față.

Cine declară în mod deliberat că „nu se poate duce munca în comun", cine a chibzuit cît de cît asupra acestei declarații și a înțeles bazele ei principiale își îndreaptă în mod necesar întreaga atenție și depune toate eforturile pentru a explica aceste baze masei largi și a o izbăvi pe cît posibil mai repede și mai deplin de încercările infructuoase și dăunătoare de a întreține *orice fel* de legături cu aceia cu care *nu se poate* duce munca. Dar cine face această declarație și în același timp adaugă: „noi nu credem" să se producă vreo sciziune „și n-am avea de ce să ne temem", prin limbajul său confuz și timid dă dovadă că *se teme de sine însuși*, că îi e teamă de pasul pe care l-a făcut, îi e teamă de situația care s-a creat! Tocmai o asemenea impresie face foaia volantă a împăciuitoriștilor, care caută să se disculpe de ceva, vor să apară în ochii cuiva ca oameni „de treabă", fac cu ochiul cuiva... Vom vedea imediat ce semnificație au ocheadele pe care le aruncă ei ziarelor „Vpered" și „Pravda". Mai întîi trebuie să terminăm cu problema: cum înțeleg împăciuitoriștii „bilanțul perioadei care s-a scurs de la plenară", bilanț pe care l-a făcut consfătuirea membrilor C.C.?

Trebuie, într-adevăr, *să înțelegem* acest bilanț, să înțelegem de ce a devenit el inevitabil; altfel participarea noastră la evenimente va fi spontană, neputincioasă, întîmplătoare. Să vedem deci cum *înțeleg* acest lucru împăciuitoriștii. Cum răspund ei la întrebarea: de ce din acțiunile plenarei, din hotărîrile ei, în general unificatoare, a decurs sciziunea între B.S.C.C. (= lichidatori) și antilichidatori? Troțkiștii noștri inconsecvenți au copiat pur și simplu răspunsul la această întrebare de la Troțki și Ionov, așa că mă văd nevoit să repet ceea ce am spus în mai anul trecut* împotriva acestor împăciuitoriști consecvenți.

* Vezi V. *I. Lenin*, Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 268—324. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Iată răspunsul împăciuitoriştilor: de vină este fracţionismul, fracţionismul menşevicilor, al vperediştilor, al „Pravdei" — enumerăm grupurile fracţioniste în ordinea în care le găsim înşirate în foaia volantă — şi, în sfîrşit, al „reprezentanţilor oficiali ai bolşevismului", care „au depăşit, poate, în tendinţele lor fracţioniste toate aceste grupuri". Autorii foii volante declară categoric şi răspicat că *nefracţionişti* sînt numai ei, împăciuitoriştii de la Paris. Toţi sînt plini de păcate, numai noi sîntem virtuoşi. Împăciuitoriştii nu arată de fel cauzele ideologice care au generat fenomenul analizat. Ei nu indică nici un fel de particularităţi organizatorice sau de altă natură ale grupurilor care ar fi putut genera aceste fenomene. Ei nu oferă nici o *explicaţie,* absolut nici una, în afară de raţionamentul: fracţionismul = viciu, nefracţionismul = virtute. Deosebirea dintre împăciuitoriştii de la Paris şi Troţki constă numai în faptul că primii consideră că Troţki este fracţionist, iar ei nu sînt, în timp ce Troţki spune invers.

Trebuie să mărturisesc că acest mod de a pune problema — cînd drept *singură* explicaţie a fenomenelor politice se invocă faptul că unii sînt vicioşi, iar alţii virtuoşi — îmi aminteşte întotdeauna de acele fizionomii ostentativ oneste care te fac să gîndeşti fără să vrei: „ăsta cu siguranţă este un trişor".

Reflectaţi puţin asupra acestui raţionament: împăciuitoriştii noştri nu sînt fracţionişti, ei sînt oameni virtuoşi. Noi, bolşevicii, am întrecut toate grupurile prin tendinţele noastre fracţioniste, deci noi sîntem cei mai vicioşi. *De aceea* a şi sprijinit fracţiunea virtuoasă pe cea mai vicioasă dintre fracţiuni, pe cea bolşevică, în lupta ei împotriva B.S.C.C. ! ! Aici, tovarăşi, nu prea aţi adus-o bine din condei ! Cu fiecare declaraţie pe care o faceţi vă încurcaţi tot mai mult.

Vă puneţi într-o lumină ridicolă cînd îi aruncaţi lui Troţki — şi el v-o aruncă înapoi ca pe o minge — acuzaţia de fracţionism. Nu vreţi să vă daţi osteneala *să reflectaţi* asupra înţelesului cuvîntului fracţiune ? Încercaţi să daţi o definiţie şi vă prezicem că vă veţi încurca şi mai mult, deoarece voi înşivă formaţi o fracţiune, o

www.dacoromanica.ro

fracțiune care șovăie, care este lipsită de principii și care nu a înțeles ce s-a petrecut la plenară și după plenară.

Fracțiunea este o organizație în cadrul partidului, unită nu prin locul de muncă, nu prin limbaj sau alte condiții obiective, ci printr-o platformă proprie, prin puncte de vedere proprii în problemele de partid. Autorii foii volante constituie o fracțiune, căci foaia volantă reprezintă platforma lor (o platformă foarte proastă; dar există fracțiuni cu platforme greșite). Ei constituie o fracțiune, deoarece, ca orice organizație, sînt uniți printr-o disciplină internă: grupul lor numește, pe bază de majoritate de voturi, un reprezentant în Comisia tehnică și în Comisia de organizare și tot el publică o foaie volantă-platformă *etc.* Acestea sînt faptele obiective care condamnă întreaga *fățărnicie* a vociferărilor împotriva fracționismului. Atît Troțki cît și „troțkiștii inconsecvenți" ne asigură că la ei nu există fracțiuni, *deoarece*... „singurul" țel al unirii lor (în fracțiune) este desființarea fracțiunilor, propaganda în favoarea contopirii etc., dar toate aceste asigurări nu sînt decît laudă de sine și un laș joc de-a v-ați ascunselea, pentru simplul motiv că *faptul* existenței fracțiunii este independent de *țelul* fracțiunii, oricare ar fi el (fie și arhivirtuos). *Orice* fracțiune este convinsă că platforma și politica *ei* reprezintă *cea mai bună* cale spre desființarea fracțiunilor, deoarece nimeni nu consideră că existența fracțiunilor constituie un ideal. Deosebirea constă numai în faptul că fracțiunile care au o platformă limpede, consecventă, bine definită își apără *fățiș* platforma *lor*, în timp ce fracțiunile lipsite de principii *se ascund* îndărătul vociferărilor ieftine pe tema virtuților lor, a neapartenenței lor la nici o fracțiune.

Prin ce se explică existența fracțiunilor în P.M.S.D.R.? Prin faptul că ele sînt o continuare a sciziunii din anii 1903—1905. Ele sînt rezultatul slăbiciunii organizațiilor locale, care *nu sînt în stare* să împiedice transformarea grupurilor de publiciști, care exprimă noile curente și curențele, în „fracțiuni" noi, adică în organizații care pun disciplina lor internă pe primul plan. În ce constă

www.dacoromanica.ro

chezăşia desfiinţării fracţiunilor ? Ea constă *numai* în lichidarea completă a sciziunii care s-a menţinut din timpul revoluţiei (iar la acest rezultat se poate ajunge *numai* prin curăţirea de lichidatorism şi otzovism a celor două fracţiuni principale), în crearea unei organizaţii proletare destul de puternice pentru a determina minoritatea să se supună majorităţii. Atîta timp cît nu există o asemenea organizaţie, *numai* o înţelegere între toate fracţiunile *ar putea* accelera procesul de dispariţie a lor. De aici reiese limpede care a fost meritul plenarei din punct de vedere ideologic, ca *şi greşeala* ei *împăciuitoristă:* meritul constă în respingerea ideilor lichidatorismului şi otzovismului ; greşeala constă în înţelegerea fără discernămînt — fără să se ţină seama dacă acţiunile lor sînt în concordanţă cu promisiunile făcute („rezoluţia au semnat-o") — cu oameni şi grupări. În pofida tuturor obstacolelor şi greutăţilor, apropierea ideologică pe baza luptei împotriva lichidatorismului şi a otzovismului face progrese. Greşeala împăciuitoristă a plenarei * a dus în mod absolut inevitabil la falimentul hotărîrilor ei împăciuitoriste, adică la falimentul *alianţei* cu golosiştii. Ruptura dintre bolşevici şi Biroul din străinătate al Comitetului Central (urmată de ruptura dintre consfătuirea membrilor C.C. şi acest birou din străinătate) a constituit *o îndreptare* a greşelii împăciuitoriste a plenarei : apropierea între fracţiunile care *l u p t ă* împotriva lichidatorismului şi otzovismului se va produce acum *independent* de formele stabilite de plenară, întrucît aceste forme nu corespundeau conţinutului. Împăciuitorismul în ansamblu, ca şi împăciuitorismul plenarei, a dat faliment, deoarece conţinutul muncii lor îi *separa* pe lichidatori de social-democraţi, şi nici un fel de forme, nici un fel de diplomaţie sau de manevră a împăciuitoriştilor *nu puteau* împiedica acest proces de separare.

Din acest şi numai din acest punct de vedere, pe care l-am dezvoltat în mai 1910, *tot* ce s-a petrecut după plenară devine de înţeles, întrucît totul decurge inevitabil nu din faptul că unii sînt „vicioşi", iar alţii „virtuoşi",

* Cf. „Diskussionnîi Listok" nr. 2. (Vezi V. *I. Lenin*, Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 268—324. — *Nota red.*)

www.dacoromanica.ro

ci din mersul obiectiv al evenimentelor, care izolează *curentul* lichidatorist și mătură grupurile și grupulețele intermediare.

Pentru a estompa acest fapt politic incontestabil — *falimentul* total al împăciuitorismului — împăciuitoriștii merg pînă la directa denaturare a faptelor. Ascultați: „Politica fracționistă a bolșevicilor-leniniști a adus un prejudiciu cu atît mai mare, cu cît ei dețineau majoritatea în principalele instituții de partid, ceea ce a făcut ca politica lor fracționistă să ofere celorlalte curente o justificare pentru propriul lor separatism organizatoric și să le înarmeze împotriva instituțiilor oficiale de partid".

Această tiradă nu este altceva decît o *„justificare"* laşă și tardivă... a lichidatorismului, dat fiind că tocmai reprezentanții acestui curent au invocat întotdeauna „fracționismul" bolșevicilor. Această justificare este tardivă, deoarece *datoria* fiecărui om cu adevărat partinic (spre deosebire de cei care se servesc de lozinca partinității doar ca de un mijloc de a-și face reclamă) era de a lua atitudine *atunci cînd* a apărut acest „fracționism", iar nu după un an și jumătate! Împăciuitoriștii — apărătorii lichidatorismului — *nu au putut* lua și nu au luat atitudine mai înainte, deoarece *nu dispuneau de fapte*. Ei profită de „vremurile tulburi" de astăzi pentru a promova frazeologia lipsită de conținut a lichidatorilor. Faptele arată însă clar și fără echivoc: imediat după plenară, în februarie 1910, d-l Potresov a arborat steagul lichidatorismului. Imediat după aceea, în februarie sau martie, au trădat partidul d-nii Mihail, Roman, Iuri. Tot atunci au început și golosiștii agitația lor în favoarea lui „Golos" (în legătură cu aceasta vezi „Dnevnik" al lui Plehanov apărut *a doua zi* după plenară) și au reluat publicarea ziarului „Golos". Îndată după aceea au purces și vperediștii la înjghebarea „școlii" *lor*. Dimpotrivă, *primul* pas fracționist al bolșevicilor a fost fundarea ziarului „Raboceaia Gazeta" în *septembrie* 1910, *după* ce s-a produs ruptura dintre Troțki și reprezentanții C.C.

De ce au avut nevoie împăciuitoriștii să recurgă la această denaturare a unor fapte notorii? Pentru a intra în grațiile lichidatorilor, pentru a se linguși pe lîngă ei.

www.dacoromanica.ro

Pe de o parte, „nu se poate duce munca în comun cu lichidatorii". Pe de altă parte, atitudinea lor este *„justificată"* de fracţionismul bolşevicilor ! ! Să spună orice social-democrat care nu s-a contaminat de diplomaţia celor din străinătate : ce încredere politică se poate acorda unor oameni care se încurcă în astfel de contradicţii ? Ei au meritat sărutările pe care le-au primit în public din partea lui „Golos", şi nimic mai mult.

Împăciuitoriştii numesc „fracţionism" *intransigenţa* polemicii noastre (pentru care ei ne-au adresat mii de mustrări verbale la adunările generale de la Paris) şi intransigenţa cu care îi *demascăm* pe lichidatori (ei au fost *împotriva* demascării lui Mihail, Iuri şi Roman). Tot timpul împăciuitoriştii i-au apărat şi i-au camuflat pe lichidatori, *fără să aibă însă curajul* să le ia nici o singură dată în mod deschis apărarea în „Diskussionnîi Listok" sau în vreun apel publicat în presă. Iar acum, prin neputinţa lor, prin laşitatea lor, ei pun beţe în roate partidului, care a început să se delimiteze cu hotărîre de lichidatori. Lichidatorii spun : nu există lichidatorism, el a fost „exagerat" de bolşevici (vezi rezoluţia lichidatorilor din Caucaz [139] şi cuvîntările lui Troţki). Împăciuitoriştii spun : nu se poate duce munca în comun cu lichidatorii, *dar... dar* atitudinea lor este „justificată" de fracţionismul bolşevicilor. Nu este oare limpede că adevăratul sens al acestei contradicţii ridicole între nişte aprecieri subiective este unul singur şi numai unul singur : apărarea laşă a lichidatorismului, tendinţa de a le pune bolşevicilor piedică de după colţ şi de a sprijini pe lichidatori ?

Dar aceasta este departe de a fi totul. Denaturarea cea mai flagrantă şi mai răuvoitoare a faptelor este afirmaţia că noi am fi avut „majoritatea" *„în principalele instituţii de partid"*. Această minciună flagrantă are un singur scop : de a camufla falimentul *politic* al împăciuitorismului. Căci în realitate, după plenară, bolşevicii *nu au avut majoritatea în nici una* din „principalele instituţii de partid", tocmai împăciuitoriştii fiind cei care deţineau majoritatea. Să încerce cineva să conteste următoarele fapte. *După* plenară au existat doar trei „instituţii principale de partid" ; 1) biroul din Rusia al C.C., format în cea mai

www.dacoromanica.ro

mare parte din *împăciuitoriști* * ; 2) B.S.C.C., în care din ianuarie pînă în noiembrie 1910 bolșevicii au fost reprezentați de *un împăciuitorist* ; dat fiind că *oficial* atît bundistul cît și letonul se situau pe poziții împăciuitoriste, timp de 11 luni după plenară majoritatea a fost *împăciuitoristă* ; 3) redacția O.C., în care doi „bolșevici fracționiști" aveau împotriva lor doi golosiști, astfel că fără polonez *nu se putea* obține majoritatea.

De ce au avut nevoie împăciuitoriștii să recurgă la o minciună flagrantă ? Tocmai pentru a-și ascunde capul în nisip, pentru a camufla falimentul *politic* al împăciuitorismului. Împăciuitorismul a avut o situație dominantă la plenară, iar după plenară a deținut *majoritatea* în toate centrele practice principale ale partidului și într-un răstimp de un an și jumătate a ajuns la un *faliment total* : nu „a împăcat" pe nimeni, nu a creat nicăieri nimic, a oscilat neputincios dintr-o parte într-alta, binemeritînd prin aceasta săruturile golosiștilor.

Un faliment cu adevărat total au suferit împăciuitoriștii *în Rusia* ; și este cu atît mai important să subliniem acest lucru, cu cît referirile demagogice ale împăciuitoriștilor de la Paris la situația din Rusia devin tot mai stăruitoare. Spre deosebire de cei din străinătate, cei din Rusia sînt împăciuitoriști, acesta este laitmotivul împăciuitoriștilor. Comparați aceste *vorbe* cu *faptele* și veți înțelege că afirmațiile împăciuitoriștilor reprezintă cea mai deșartă și mai ieftină demagogie. Faptele arată că, *timp de peste un an* după plenară, Biroul din Rusia al C.C. a fost alcătuit *numai* din împăciuitoriști, că numai ei au prezentat rapoarte oficiale cu privire la plenară și s-au consfătuit oficial cu legaliștii, numai ei au numit agenți și i-au trimis în diferite instituții, numai ei au dispus de toți banii pe care B.S.C.C. li-i trimitea fără nici o obiecție, numai ei au dus tratative cu publiciștii „din Rusia" care vădeau perspective de confuzie (adică de împăciuitorism) etc.

Și care este rezultatul ?

* Desigur, există împăciuitoriști și împăciuitoriști. Și nicidecum nu toți foștii membri ai Biroului din Rusia pot (și vor) să-și asume răspunderea pentru toate prostiile făcute de împăciuitoriștii de la Paris, care nu sînt decît niște acoliți ai lui Trotki.

www.dacoromanica.ro

Rezultatul este nul. Nici un manifest, nici o acţiune, nici un organ, nici o „împăciuire". Iar bolşevicii „fracţionişti" (ca să nu spunem aici lucruri despre care numai d-l Martov vorbeşte deschis, dînd în felul acesta un ajutor ohranei) au „Raboceaia Gazeta" din străinătate, care după două numere a şi prins puteri. Împăciuitorismul = zero, vorbe, deziderate goale (şi piedici puse bolşevismului pe baza acestor deziderate de „împăciuire") ; tocmai în Rusia bolşevismul „oficial" a dovedit, prin fapte, precumpănirea sa totală.

Ce înseamnă aceasta, o întîmplare ? Un rezultat al arestărilor ? Dar de arestări au putut „fi cruţaţi" lichidatorii, care *nu desfăşurau o muncă* în partid, în timp ce pe bolşevici şi pe împăciuitorişti i-au decimat deopotrivă.

Nu, aceasta nu este o întîmplare, nici o consecinţă a reuşitei sau a succesului unor *persoane*. Acesta este rezultatul falimentului unui *curent* politic fals în punctele sale de plecare. Falsă la împăciuitorism este *baza* sa : tendinţa de a clădi unitatea partidului proletariatului pe alianţa dintre *toate* fracţiunile, inclusiv cele neproletare, antisocial-democrate ; falsă este proiectomania lui „unificatoare" lipsită de principialitate şi sortită eşecului ; falsă este frazeologia împotriva „fracţiunilor" (în timp ce *în realitate* ei formează o nouă fracţiune), frazeologie care nu este în stare să dizolve fracţiunile antipartinice, dar care slăbeşte fracţiunea bolşevicilor, care a condus 9/10 din lupta împotriva lichidatorismului şi a otzovismului.

Exemple de proiectomanie „unificatoare" lipsită de principialitate Troţki ne oferă din belşug. Aduceţi-vă aminte (citez unul dintre exemplele cele mai recente) cum lăuda el ziarul „Raboceaia Jizn" [140] de la Paris, a cărui conducere se afla în egală măsură în mîinile împăciuitoriştilor şi golosiştilor de la Paris. E admirabil ! scria Troţki despre acest ziar ; nu e „nici bolşevic, nici menşevic, ci social-democrat revoluţionar". Acest jalnic erou al frazeologiei nu a observat un amănunt : revoluţionar este numai acel social-democrat care a înţeles *prejudiciul* pe care îl aduce pseudosocial-democratismul antirevoluţionar în ţara respectivă, în momentul respectiv, adică prejudiciul pricinuit de lichidatorism şi de otzovism în Rusia ani-

www.dacoromanica.ro

lor 1908—1911 ; revoluționar este numai social-democratul care *știe* să lupte împotriva curentelor *ne*social-democrate de acest fel. Prin faptul că a îmbrățișat ziarul „Raboceaia Jizn", care nu a dus nici un fel de luptă împotriva social-democraților *ne*revoluționari din Rusia, Trotki nu a făcut decît *să demaște* planul lichidatorilor, pe care el îi slujește cu credință și adevăr : *egalitate* în O.C. înseamnă încetarea *luptei* împotriva lichidatorilor ; lichidatorii au, în realitate, deplina libertate să lupte împotriva partidului, iar partidul *să fie legat* de mîini și picioare prin „egalitatea" între golosiști și partiiți în O.C. (și în C.C.). În acest caz victoria lichidatorilor ar fi pe deplin asigurată, și numai niște slugi ale lichidatorilor puteau pune în aplicare sau susține un astfel de plan.

Exemple de proiectomanie „unificatoare" lipsită de principialitate, care promite pacea și fericirea fără o luptă îndelungată, perseverentă și înverșunată împotriva lichidatorilor ne-au oferit, în cursul plenarei, Ionov, Innokentiev și alți împăciuitoriști. Un exemplu asemănător ne-a fost prezentat de foaia volantă a împăciuitoriștilor noștri, care caută să justifice existența lichidatorismului prin „fracționismul" bolșevismului. Încă un exemplu : afirmațiile lor că bolșevicii „se izolează *de alte curente («Vpered», «Pravda») care se situează pe pozițiile unui partid social-democrat ilegal*".

Sublinierea acestei remarcabile tirade ne aparține. În ea s-a oglindit, așa cum se oglindește soarele într-o picătură de apă, întreaga lipsă de principialitate a împăciuitorismului, baza neputinței lui politice.

În primul rînd, reprezintă oare „Pravda" și „Vpered" *curente social-democrate ?* Nu, întrucît „Vpered" reprezintă un curent *nesocial-democrat* (otzovism și machism), iar „Pravda" reprezintă un mic grup care *nu a dat* un răspuns de sine stătător și cuprinzător *nici uneia* dintre problemele principiale importante ale revoluției și contrarevoluției. Iar *curent* poate fi numit numai o sumă de idei politice care au căpătat un caracter bine definit în *toate* problemele principale, *atît* ale revoluției (deoarece prea puțin ne-am depărtat de ea și din toate punctele de vedere depindem de ea) *cît și* ale contrarevoluției, și care,

www.dacoromanica.ro

în plus, prin răspîndirea lor în păturile largi ale clasei muncitoare, şi-au dovedit dreptul la existenţă în calitate de curent. Atît menşevismul cît şi bolşevismul sînt curente social-democrate — lucru dovedit de experienţa revoluţiei, de istoria celor 8 ani ai mişcării muncitoreşti. Grupuleţe care nu reprezentau nici un *curent* au fost în acest răstimp o sumedenie, aşa cum şi înainte numărul lor a fost mare. A confunda un curent cu nişte grupuleţe înseamnă a te condamna la *intrigărie* în politica de partid. Căci apariţia unor grupuleţe lipsite de principii, existenţa lor efemeră, eforturile lor de „a-şi spune cuvîntul", „relaţiile" dintre ele ca state suverane, aceasta constituie baza *intrigăriei* din străinătate, de care nu scăpăm şi nu putem scăpa decît prin respectarea unei principialităţi riguroase, ferme, verificate de experienţa îndelungatei istorii a mişcării muncitoreşti.

În al doilea rînd — şi aici se observă imediat cum în practică lipsa de principialitate a împăciutoriştilor se transformă în intrigărie — foaia celor de la Paris afirmă de-a dreptul un neadevăr vădit atunci cînd declară: „otzovismul nu mai găseşte partizani şi apărători făţişi în rîndurile partidului nostru". După cum ştie toată lumea, acesta este un neadevăr. Pe bază de documente, „Vpered" nr. 3 *(mai 1911)*, în care se spune *deschis* că otzovismul este *„un curent absolut legitim* în partidul nostru" (pag. 78), răstoarnă acest neadevăr. Se vor încumeta oare preaînţelepţii noştri împăciuitorişti să afirme că această declaraţie *nu reprezintă o apărare* a otzovismului?

Atunci cînd oamenii nu pot găsi o justificare principială a apropierii lor de un grupuleţ sau altul, nu le rămîne altceva de făcut decît să practice o politică de minciuni mărunte, de linguşeli meschine, de schime şi ocheade, adică tocmai ceea ce în ansamblu constituie noţiunea de intrigărie. „Vpered" îi laudă pe împăciuitorişti, împăciuitoriştii îl laudă pe „Vpered" şi, prin înşelăciune, caută să liniştească partidul în privinţa otzovismului. Şi se ajunge la tocmeli şi răstocmeli, pentru locuri şi locşoare, cu *apărătorii* otzovismului, cu cei ce *încalcă t o a t e* hotărîrile plenarei. Ajutor pe ascuns dat lichidatorilor, ajutor pe ascuns

www.dacoromanica.ro

dat otzoviștilor — asta-i soarta împăciuitorismului, în asta constă intrigăria lui jalnică și neputincioasă.

În al treilea rînd. „În Rusia nu se poate duce o muncă în comun cu lichidatorii". Acest adevăr au fost nevoiți să-l recunoască și împăciuitoriștii. Se pune întrebarea: grupulețele „*Vpered*" și „*Pravda*" recunosc și ele acest adevăr? Nu numai că nu-l recunosc, dar declară tocmai *contrarul*, cer tocmai „o muncă în comun" cu lichidatorii, *trec* de-a dreptul *la efectuarea acestei munci* (vezi, bunăoară, darea de seamă a celei de-a doua școli, organizată de „Vpered"). Se pune întrebarea: în proclamarea unei politici de apropiere de niște grupuri care dau răspunsuri *de-a dreptul contrare* la problemele *fundamentale* — căci problema lichidatorismului a fost recunoscută de rezoluția limpede și adoptată în unanimitate a plenarei ca fiind una dintre problemele fundamentale — există măcar umbră de principialitate *și de cinste!* E limpede că nu există, e limpede că ne aflăm în fața unei prăpăstii ideologice, și, independent de bunele intenții ale lui Ivan Ivanîci și ale lui Ivan Nichiforovici, încercările de a arunca peste această prăpastie un pod de vorbe, un pod diplomatic, îi condamnă inevitabil la intrigărie.

Și atîta timp cît nu ni se va arăta și nu ni se va demonstra, pe baza unor date temeinice și a analizei principalelor probleme, că „*Vpered*" și „*Pravda*" reprezintă *curente social-democrate* (or, în decurs de un an și jumătate, cît a trecut de la plenară, nimeni n-a încercat să demonstreze acest lucru, care nici nu poate fi demonstrat), nu vom înceta să explicăm muncitorilor tot prejudiciul pe care-l aduc manevrele lipsite de principialitate, manevrele de intriganți la care se rezumă apropierea de „Vpered" și de „Pravda" propovăduită de împăciuitoriști. *Izolarea* de aceste grupulețe *ne*social-democrate și lipsite de principii care sprijină pe lichidatori este *prima datorie* a social-democraților revoluționari. Politica pe care a dus-o, o duce și o va duce bolșevismul, biruind toate obstacolele, constă în a se adresa muncitorilor ruși legați de „Vpered" și de „Pravda", peste capul acestor grupulețe și împotriva acestor grupulețe.

www.dacoromanica.ro

După cum am mai spus, după un an şi jumătate de *dominaţie* în centrele de partid, împăciuitorismul a şi înregistrat un faliment politic total. Răspunsul obişnuit la această constatare este: da, dar aceasta pentru că voi, fracţioniştii, ne-aţi stat în cale (vezi scrisoarea lui Gherman şi Arcadi, care sînt împăciuitorişti, *iar nu* bolşevici, apărută în „Pravda" nr. 20).

Falimentul *politic* al unui curent sau al unui grupuleţ constă tocmai în faptul că *totul* îi „stă în cale", că *totul* se întoarce împotriva lui, deoarece a apreciat în mod greşit acest „tot", punînd la temelia activităţii sale vorbele deşarte, suspinele, regretele şi lamentările.

Pe noi însă, domnilor, ne-au ajutat *toţi şi toate*, şi aceasta constituie chezăşia succesului nostru. Ne-au ajutat d-nii Potresovi, Larini, Leviţki, deoarece, *ori de cîte ori* deschideau gura, ei nu făceau decît să confirme aprecierile *noastre* cu privire la lichidatorism. Ne-au ajutat d-nii Martovi şi Dani, deoarece ei *i-au determinat* pe toţi să fie de acord cu părerea noastră că golosiştii şi lichidatorii sînt unul şi acelaşi lucru. Ne-a ajutat Plehanov *în măsura* în care îi demasca pe lichidatori, în care arăta în rezoluţiile plenarei „portiţele lăsate pentru lichidatori" *(de către împăciuitorişti)* şi îşi bătea joc de pasajele „umflate" şi „integraliste" din aceste rezoluţii *(introduse prin stăruinţele împăciuitoriştilor împotriva noastră)*. Ne-au ajutat împăciuitoriştii din Rusia, care, atunci cînd „au invitat" pe Mihail, Iuri şi Roman, s-au dedat la atacuri injurioase împotriva lui Lenin (vezi „Golos"), confirmînd în felul acesta faptul că refuzul lichidatorilor *nu* era în funcţie de uneltirile perfide ale „fracţioniştilor". Cum se poate, stimabili împăciuitorişti, că vouă, cu toată virtutea voastră, toţi v-au pus piedici, iar pe noi toţi ne-au ajutat, cu tot viciul nostru fracţionist?

Aceasta se explică prin faptul că politica grupuleţului vostru s-a bazat numai pe frazeologie, adeseori foarte binevoitoare şi bine intenţionată, dar totuşi numai frazeologie. Or, o unitate adevărată se poate realiza *numai* printr-o apropiere între fracţiunile *puternice*, puternice prin integritatea lor ideologică şi prin influenţa lor asupra *maselor*, verificată de experienţa revoluţiei.

www.dacoromanica.ro

Vociferările voastre împotriva fracționismului rămîn și în momentul de față o simplă frazeologie, căci *voi înșivă sînteți o fracțiune*, și încă una dintre cele mai rele, mai nesigure și mai lipsite de principialitate. Declarația voastră răsunătoare, grandilocventă (din „Buletinul informativ") : „nici o centimă fracțiunilor" este o frază goală. Dacă ați fi spus-o în mod serios, ați fi putut voi cheltui măcar o „centimă" pentru editarea foii volante-platformă a noului grupuleț ? Dacă ați fi spus-o în mod serios, ați fi putut voi să nu spuneți nimic la vederea unor organe *fracționiste* ca „Raboceaia Gazeta" și „Dnevnik Soțial-Demokrata" ? ați fi putut voi să nu cereți în mod public încetarea apariției lor ? * Dacă ați fi formulat o asemenea cerere, dacă ați fi pus în mod serios această condiție, ați fi fost pur și simplu luați în rîs. Dar dacă voi, dîndu-vă foarte bine seama de acest lucru, vă mulțumiți cu niște simple suspine sentimentale, nu este oare aceasta o nouă dovadă că împăciuitorismul vostru atîrnă în aer ?

Dezarmarea fracțiunilor este posibilă numai pe bază de reciprocitate : altfel ea reprezintă o lozincă reacționară, profund dăunătoare cauzei proletariatului, o lozincă demagogică, deoarece nu face decît *să înlesnească* lupta înverșunată a lichidatorilor împotriva partidului. Cine lansează această lozincă acum, *după ce* aplicarea ei de către plenară a dat greș, *după ce* fuzionarea (fracțiunilor) a fost zădărnicită de fracțiunea golosiștilor și aceea a vperediștilor, cine procedează astfel fără să fi încercat, fără să fi cutezat măcar să repete condiția reciprocității, s-o pună clar, să indice mijloacele de control al îndeplinirii ei *efective*, acela pur și simplu se lasă amețit de sonoritatea cuvintelor.

Bolșevici, uniți-vă, voi sînteți singurul bastion al luptei consecvente și hotărîte împotriva lichidatorismului și otzovismului.

Trebuie să duceți politica verificată în practică, confirmată de experiență : politica de apropiere de menșevismul

* Adevarul ne obligă să spunem că împăciuitoriștii de la Paris, care au scos acum o foaie a lor proprie, au fost *împotriva* înființării ziarului „Raboceaia Gazeta" și au părăsit *prima adunare* unde fuseseră invitați de redacția acestuia. Ne pare rau că nu ne-au ajutat (în demascarea inconsistenței împăciuitorismului), luînd în mod public atitudine împotriva ziarului „Raboceaia Gazeta"

www.dacoromanica.ro

*anti*lichidatorist — aceasta este lozinca noastră. Aceasta este o politică ce nu promite rîurile de lapte şi munţii de pilaf ai unei „păci generale", irealizabile într-o epocă de destrămare şi descompunere, dar contribuie efectiv la apropierea în muncă a unor *curente* care reprezintă *tot* ce este viguros, sănătos şi viabil în mişcarea *proletară*.

Rolul împăciuitoriştilor în epoca contrarevoluţiei poate fi ilustrat prin următorul tablou. Cu mare greutate bolşevicii împing carul partidului nostru în sus, pe un povîrniş abrupt. Lichidatorii-golosişti îl trag din toate puterile înapoi, la vale. *În car* stă împăciuitoristul. El are o figură duioasă, duioasă ; o expresie blîndă, blîndă ca a lui Isus Hristos. Întreaga lui făptură e o întruchipare a virtuţii. Şi, lăsîndu-şi cu modestie privirea în jos şi ridicîndu-şi mîinile spre cer, împăciuitoristul exclamă : „Mulţumescu-ţi ţie, doamne, că nu seamăn şi eu cu *aceşti* fracţionişti înrăiţi — aici face un semn cu capul spre bolşevici şi menşevici — care împiedică orice mişcare înainte". Iar carul se mişcă încetişor înainte şi în el stă împăciuitoristul. Cînd bolşevicii fracţionişti *au zdrobit* B.S.C.C. lichidatorist şi au curăţat astfel terenul pentru construirea unei case noi, pentru blocul fracţiunilor *partinice* (sau măcar pentru o alianţă vremelnică a lor), în această casă au intrat împăciuitoriştii (ocărîndu-i pe bolşevicii fracţionişti) şi au sfinţit casa cea nouă... cu agheasma unor discursuri dulcege pe tema nefracţionismului !

Ce s-ar fi ales din activitatea memorabilă din punct de vedere istoric a vechii „Iskre" dacă aceasta, în loc de o consecventă campanie principială intransigentă împotriva economismului şi a „struvismului", ar fi consimţit să încheie un bloc, o alianţă oarecare sau „fuzionarea" *tuturor* grupurilor şi grupuleţelor, care şi pe atunci existau în străinătate într-un număr cel puţin la fel de mare ca cel actual ?

Or, deosebirile dintre epoca noastră şi epoca vechii „Iskre" fac ca răul pricinuit de împăciuitorism, cu lipsa

www.dacoromanica.ro

lui de principialitate şi cu frazeologia lui, să fie mult mai mare.

Prima deosebire constă în faptul că astăzi ne aflăm la un nivel mult mai înalt de dezvoltare a capitalismului şi a burgheziei, că lupta de clasă în Rusia a căpătat un caracter mult mai precis. Politica muncitorească *liberală* a d-lor Potresovi, Leviţki, Larini & Co. *are* (şi are *pentru prima oară* în Rusia) o anumită bază obiectivă. Liberalismul stolîpinist al cadeţilor şi un partid muncitoresc stolîpinist sînt în curs de formare. Cu atît mai dăunătoare sînt, în practică, frazeologia împăciuitoristă şi intrigile împăciuitoriste cu grupuleţele din străinătate care-i sprijină pe lichidatori.

A doua deosebire constă în nivelul incomparabil mai înalt al dezvoltării, al conştiinţei şi al coeziunii de clasă a proletariatului. Cu atît mai dăunătoare este sprijinirea *în mod artificial* de către împăciuitorişti a grupuleţelor efemere din străinătate („Vpered", „Pravda" *etc.),* care nu au creat şi nu pot crea un *curent* în sînul social-democraţiei.

A treia deosebire : pe vremea „Iskrei" au existat în Rusia organizaţii ilegale ale „economiştilor", care trebuiau sfărîmate, scindate pentru a uni împotriva lor pe social-democraţii revoluţionari. Acum organizaţii ilegale paralele *nu există,* acum nu este vorba decît de lupta împotriva unor grupuri *legale* care s-au separat de partid. Şi acest proces de separare (pe care pînă şi împăciuitoriştii sînt nevoiţi să-l recunoască) este *frînat* de *cochetarea* politică a împăciuitoriştilor cu fracţiunile din străinătate care *nu doresc* şi nu sînt capabile să activeze pe linia acestei delimitări.

Bolşevismul „a biruit" boala otzovismului, frazeologia revoluţionară, jocul de-a „stîngismul", oscilările spre stînga de la social-democratism. Otzoviştii s-au manifestat ca fracţiune atunci cînd social-democraţii din Dumă nu *mai* puteau fi „rechemaţi".

Bolşevismul va birui şi boala „împăciuitorismului", oscilările spre lichidatorism (căci *în practică* împăciuitoriştii au fost întotdeauna o jucărie în mîinile lichidatorilor). Împăciuitoriştii sînt şi ei într-o întîrziere nerecuperabilă,

www.dacoromanica.ro

manifestîndu-se ca fracţiune acum, cînd după un an şi jumătate *de dominaţie* după plenară, împăciuitorismul s-a epuizat şi nu mai au pe cine să împace.

P.S. Foiletonul de faţă a fost scris cu mai bine de o lună în urmă. În el este criticată „teoria" împăciuitoriştilor. În ceea ce priveşte „practica" acestora, care şi-a găsit expresia în intrigăria lamentabilă, neroadă, meschină şi ruşinoasă care domneşte în nr. 2 al „Buletinului" împăciuitoriştilor şi polonezilor, — nu merită să-i consacrăm nici măcar cîteva cuvinte.

„Sotial-Demokrat" nr. 24 din 18 (31) octombrie 1911
Semnat : N. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE CAMPANIA ELECTORALĂ ŞI PLATFORMA ELECTORALĂ

Anul viitor vor avea loc alegeri pentru Duma a IV-a de stat. Social-democraţia trebuie să înceapă *imediat* campania electorală. Încă de pe acum se observă o „înviorare" în rîndul *tuturor* partidelor în legătură cu viitoarele alegeri. Este evident că prima fază a perioadei contrarevoluţiei s-a încheiat: demonstraţiile din anul trecut, mişcarea studenţească, foametea la sate şi — ultimul ca număr, dar nu ca importanţă! — valul de greve, totul arată limpede că ne aflăm la un început de cotitură, la începutul unei noi faze a perioadei de contrarevoluţie. La ordinea zilei este o intensă muncă de propagandă, agitaţie şi organizare, iar „pretextul" firesc, inevitabil şi actual pentru desfăşurarea acestei munci îl constituie viitoarele alegeri. (Menţionăm, în paranteză, că cei care, asemenea micului grup al „vperediştilor" din rîndurile social-democraţiei, continuă să şovăie în faţa unor adevăruri atît de elementare, pe deplin confirmate de viaţă, de experienţă şi de partid, cei care cred că „otzovismul" este o „nuanţă legitimă" („Vpered" nr. 3, *mai 1911, pag. 78),* pur şi simplu se exclud din rîndul curentelor sau orientărilor cît de cît serioase din cadrul social-democraţiei.)

Mai întîi, cîteva observaţii în legătură cu organizarea, îndrumarea şi desfăşurarea campaniei electorale. Pentru a porni *imediat* această campanie este nevoie ca toate *celulele* ilegale de partid ale P.M.S.D.R. să desfăşoare imediat o activitate *plină de iniţiativă* în toate colţurile ţării, în toate organizaţiile legale şi semilegale, în toate

www.dacoromanica.ro

fabricile şi uzinele mari, în rîndurile tuturor păturilor şi grupurilor populaţiei. Realitatea, în toată urîţenia ei, trebuie privită drept în faţă. În foarte multe locuri nu există organizaţii de partid formal constituite. Există o avangardă muncitorească devotată social-democraţiei. Există persoane izolate, precum şi mici grupuri. De aceea formarea din proprie iniţiativă a celulelor (— cuvînt care exprimă foarte bine ideea că condiţiile exterioare impun necesitatea unor grupuri, cercuri şi organizaţii mici, foarte elastice) trebuie să fie sarcina primordială a *tuturor* social-democraţilor, astfel ca cel puţin două-trei dintre acestea să reuşească „să se înfiripeze", să strîngă unele legături sau altele, să înceapă fie şi o activitate foarte modestă, dar sistematică.

În actuala stare de lucruri din partidul nostru nu există nimic mai primejdios decît tactica „de aşteptare" a momentului cînd se va forma un centru influent în Rusia. Toţi social-democraţii ştiu că *se lucrează* în vederea creării unui asemenea centru, că cei cărora le revine în primul rînd această îndatorire au făcut *tot ce este cu putinţă* în această privinţă, dar toţi social-democraţii trebuie să ştie totodată că greutăţile pe care ni le ridică în cale poliţia sînt nemaipomenit de mari — nu trebuie să ne descurajăm de la primul, de la al doilea sau de al treilea insucces ! — toţi trebuie să ştie că, atunci cînd un asemenea centru se va fi format, o bună bucată de timp va trebui să se ocupe de înjghebarea unei reţele trainice de legături cu toate organizaţiile locale, multă vreme va trebui să se limiteze numai la o conducere *general*-politică. A amîna formarea unor *celule* locale ale P.M.S.D.R., riguros partinice, ilegale, care să dea dovadă de iniţiativă, care să înceapă imediat munca de pregătire în vederea alegerilor, care să pornească imediat la diferite acţiuni în vederea desfăşurării propagandei şi agitaţiei (tipografii ilegale, foi volante, organe legale, mici grupuri de social-democraţi partinici „legali", legături pentru asigurarea transportării materialelor *e t c. e t c.)*, — a amîna această treabă înseamnă a duce toată munca de rîpă.

Pentru social-democraţie, care vede în alegeri, în primul rînd, o posibilitate de luminare politică a poporului, pro-

www.dacoromanica.ro

blema principală este, firește, problema conținutului politic-ideologic al întregii propagande și agitații legate de alegeri. Or, aceasta este tocmai problema platformei electorale. Pentru orice partid care merită cît de cît această denumire, cu mult înainte de momentul alegerilor, platforma nu este ceva care se inventează în mod special „în vederea alegerilor", ci există cu mult înainte de momentul alegerilor, rezultă în mod inevitabil din toate *acțiunile* partidului, din întreaga organizare a muncii lui, din întreaga lui orientare în perioada istorică respectivă. Și platforma P.M.S.D.R. există ; ea rezultă în mod firesc și inevitabil din principiile partidului și din tactica lui care a *și* fost stabilită, a *și* fost aplicată și promovată de-a lungul întregii perioade respective din viața politică a poporului, al cărei „bilanț", într-o anumită privință, îl constituie întotdeauna alegerile. Platforma P.M.S.D.R. reprezintă *bilanțul* muncii pe care marxismul revoluționar și păturile de muncitori înaintați rămași credincioși lui au desfășurat-o în perioada 1908—1911, în perioada de dezmăț a contrarevoluției, în perioada regimului „stolîpinist", regimul lui „3 iunie".

Acest bilanț conține trei elemente componente principale : 1) programul partidului ; 2) tactica lui ; 3) aprecierea dată de el curentelor politice-ideologice care predomină în perioada respectivă sau care sînt cele mai răspîndite sau cele mai dăunătoare pentru democrație și socialism. Fără un program, partidul ca organism politic cît de cît închegat, capabil să se călăuzească întotdeauna după o linie principială, indiferent de întorsătura pe care ar lua-o evenimentele, nu poate fi conceput. Fără o linie tactică, bazată pe aprecierea momentului politic respectiv și care să dea răspunsuri precise la „problemele spinoase" ale contemporaneității, poate exista un cerc de teoreticieni, dar nu o entitate politică care acționează. Fără aprecierea curentelor politice-ideologice „active" actuale sau „la modă", programul și tactica pot să degenereze și să ajungă niște simple „puncte" moarte, a căror transpunere în viață și aplicare la miile de probleme de amănunt, concrete și foarte concrete ale practicii, pe baza înțelegerii esenței

www.dacoromanica.ro

lucrurilor, a înţelegerii „legăturii dintre ele", este de neconceput.

Cît despre curentele politice-ideologice caracteristice perioadei 1908—1911 şi deosebit de importante pentru înţelegerea sarcinilor social-democraţiei, pe primul loc se situează aici „vehismul", ca ideologie a burgheziei *liberale contrarevoluţionare* (ideologie care, orice ar spune diplomaţii acestui partid, este în perfectă concordanţă cu politica partidului cadet), şi *lichidatorismul,* ca manifestare a aceloraşi influenţe decadente şi burgheze în mediul care vine în contact cu mişcarea muncitorească. Înapoi de la democraţie, cît mai departe de mişcarea maselor, cît mai departe de revoluţie, acesta este laitmotivul curentelor de gîndire politică dominante în „societate". Cît mai departe de partidul ilegal, de sarcinile hegemoniei proletariatului în lupta de eliberare, de sarcina apărării revoluţiei, acesta este laitmotivul „vehismului" în rîndurile marxiştilor, care s-a aciuat în organele „Naşa Zarea" şi „Delo Jizni". Orice ar spune practicienii înguşti sau oamenii care, obosiţi, se dau la o parte de la lupta grea pentru marxismul revoluţionar în epoca grea prin care trecem, nu există *nici o* problemă de „practică", *nici o* problemă de muncă legală sau ilegală a social-democraţiei, în oricare din domeniile ei de activitate, la care să se poată da un răspuns precis şi cuprinzător propagandistului şi agitatorului, fără a înţelege întreaga profunzime şi întreaga importanţă a „curentelor de idei" din perioada stolîpinistă despre care am vorbit.

De foarte multe ori este util, iar uneori chiar necesar, ca în încheierea platformei electorale a social-democraţiei să se formuleze o scurtă lozincă generală, un cuvînt de ordine în alegeri, care să pună problemele cele mai importante ale practicii politice imediate, care să ofere prilejul cel mai potrivit şi mai imediat, precum şi material pentru desfăşurarea unei propagande socialiste multilaterale. În epoca noastră un astfel de cuvînt de ordine, o astfel de lozincă generală ar putea s-o constituie următoarele trei puncte : 1) republica, 2) confiscarea tuturor pămînturilor moşiereşti, 3) ziua de muncă de 8 ore.

www.dacoromanica.ro

Primul punct constituie chintesenţa revendicărilor libertăţii politice. A ne limita, pentru a exprima poziţia noastră de partid în problemele de acest fel, la acest din urmă termen sau la oricare altul, cum este, de pildă, „democratizarea" etc., ar fi greşit, întrucît în munca noastră de propagandă şi agitaţie trebuie să ţinem seama de experienţa revoluţiei. Dizolvarea celor două Dume, organizarea de pogromuri, sprijinirea bandelor ultrareacţionare şi graţierea eroilor pogromişti, isprăvile lui Leahov în Persia [141], lovitura de stat de la 3 iunie, o serie de alte „mici coups d'état" * comise pe aceeaşi bază (art. 87 etc.) — iată lista care e departe de a fi completă a faptelor monarhiei noastre în cap cu Romanov-Purişkevici-Stolîpin & Co. Pot exista şi au existat condiţii istorice în care monarhia s-a văzut pusă în situaţia de a se împăca cu reforme democratice serioase, ca, de pildă, dreptul de vot universal. În general, monarhia nu este o instituţie uniformă şi invariabilă, ci o instituţie foarte elastică şi capabilă a se adapta la diferite relaţii ale dominaţiei de clasă. Dar a trage din aceste consideraţii abstracte incontestabile concluzii cu privire la monarhia concretă rusă din secolul al XX-lea înseamnă a-ţi bate joc de cerinţele criticii istorice şi a trăda cauza democraţiei.

Situaţia noastră şi istoria puterii noastre de stat, îndeosebi în ultimul deceniu, ne demonstrează în mod pregnant că monarhia ţaristă este expresia concentrată a bandei de moşieri ultrareacţionari (însuşi Romanov fiind primul dintre ei) care a făcut din Rusia o sperietoare nu numai pentru Europa, dar — în ultima vreme — şi pentru Asia, bandă care a făcut ca în zilele noastre samavolnicia, jafurile şi delapidările funcţionarilor, violenţa sistematică împotriva „plebei", schingiuirea şi torturarea adversarilor politici etc. să ajungă la proporţii cu totul excepţionale. Avînd în vedere acest aspect *concret*, baza economică concretă şi fizionomia politică a monarhiei *noastre*, nu ar fi atît oportunism, cît, în general, o absurditate să punem în centrul luptei pentru libertatea politică revendicarea, de pildă, a votului universal. Dacă este

* lovituri de stat. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

vorba de alegerea punctului central al revendicărilor ca lozincă generală a campaniei electorale, atunci trebuie să înşirăm diferitele revendicări democratice, păstrînd o perspectivă şi proporţii cît de cît verosimile ; într-adevăr, nu vom putea — dacă nu vrem să stîrnim rîsul oamenilor instruiţi şi să nu semănăm confuzie în minţile celor neştiutori — să luptăm pentru ca Purişkevici să adopte o atitudine decentă faţă de femei şi să nu recurgă la expresii „neparlamentare", ca Iliodor să fie tolerant, ca Gurko şi Reinbot să fie dezinteresaţi şi oneşti, ca Tolmacev şi Dumbadze să respecte legalitatea şi regimul de drept, ca Nicolaie Romanov să înfăptuiască reforme democratice !

Să punem problema dintr-un punct de vedere, ca să spunem aşa, istoric-general. Este neîndoios (pentru toţi, afară de Larin şi de o mînă de lichidatori) că în Rusia revoluţia burgheză nu a fost desăvîrşită. Rusia se îndreaptă spre o criză *revoluţionară*. Noi trebuie să demonstrăm necesitatea revoluţiei, să propovăduim caracterul ei legitim şi „util". Dacă astfel se prezintă lucrurile, munca de agitaţie pentru libertatea politică trebuie în aşa fel desfăşurată, încît problema să fie pusă în toată amploarea ei, încît să arătăm ţelul unei mişcări victorioase şi nu al unei mişcări care se opreşte la jumătatea drumului (ca în 1905), să lansăm o lozincă în stare să trezească entuziasm în masa acelora care au de suferit de pe urma vieţii din Rusia, pe care îi doare că trebuie să se ruşineze de calitatea lor de ruşi, care doresc o Rusie cu adevărat liberă, cu adevărat înnoită. — Să punem problema din punctul de vedere al propagandei practice. Nu putem să nu explicăm, chiar şi celui mai înapoiat ţăran, că statul trebuie să fie guvernat de o „Dumă" aleasă de întregul popor şi mai liber decît prima. Şi cum să facem pentru ca „Duma" să nu poată fi dizolvată ? Acest lucru nu se poate face fără a zdrobi monarhia ţaristă.

Unii, poate, ne vor obiecta că a folosi lozinca republicii ca un cuvînt de ordine pentru întreaga campanie electorală înseamnă a exclude posibilitatea de a desfăşura legal această campanie, înseamnă a avea o atitudine neserioasă faţă de recunoaşterea importanţei şi necesităţii

www.dacoromanica.ro

muncii legale. O asemenea obiecţie n-ar fi altceva decît un sofism demn de lichidatori. În mod legal nu se poate vorbi de republică (cu excepţia tribunei Dumei, de la care se poate şi trebuie să se facă propagandă în favoarea republicii, menţinîndu-se *în întregime* pe terenul legalităţii), dar în apărarea democratismului se poate scrie şi vorbi *în aşa fel* încît să nu facem nici cea mai mică concesie ideilor de împăcare a democratismului cu monarhia, *în aşa fel* încît să combatem şi să ridiculizăm pe monarhiştii liberali şi narodnici, — *în aşa fel* încît cel care citeşte sau cel care ascultă să înţeleagă legătura dintre monarhie, ca atare, şi lipsa de drepturi şi samavolnicia din Rusia. Rusul a trecut printr-o şcoală de robie de secole întregi: el ştie să citească printre rînduri şi să completeze ceea ce nu a spus pînă la capăt vorbitorul. „Să nu spui: nu pot; spune: nu vreau", aşa trebuie să răspundem militanţilor legali ai social-democraţiei care vor invoca „imposibilitatea" de a pune revendicarea republicii în centrul propagandei şi agitaţiei noastre.

Asupra importanţei pe care o are revendicarea confiscării tuturor pămînturilor moşiereşti, cred că nu mai este nevoie să insist prea mult. Într-un moment cînd în satele din Rusia se ridică geamătul ce nu mai conteneşte, stîrnit de „reforma" stolîpinistă, cînd se desfăşoară, în formele cele mai crîncene, lupta dintre „noii moşieri", jandarmi şi masa populaţiei, cînd creşte — aşa cum mărturisesc pînă şi oamenii cei mai conservatori şi mai ostili revoluţiei — un val de ură cum n-a mai fost vreodată, într-un asemenea moment *în centrul* întregii platforme electorale democratice trebuie să stea revendicarea menţionată. Voi releva numai că tocmai revendicarea menţionată va separa democraţia proletară consecventă printr-o linie de demarcaţie precisă nu numai de liberalismul moşieresc al cadeţilor, ci şi de discuţiile intelectualiste şi birocratice despre „norme", „norme de consum", „norme de producţie", „repartizarea egalitară" şi alte fleacuri, care sînt atît de îndrăgite de narodnici şi de care toţi ţăranii cu scaun la cap îşi bat joc. N-are nici un rost să spunem „cît pă-

www.dacoromanica.ro

mînt îi trebuie mujicului" : poporul rus are nevoie de confiscarea *întregului* pămînt moşieresc pentru a scutura jugul asupririi iobăgiste, care apasă asupra *întregii* vieţi economice şi politice a ţării. Fără o asemenea măsură, Rusia nu va fi niciodată liberă, ţăranul rus nu va fi niciodată cît de cît sătul şi nu va ajunge ştiutor de carte.

Şi mai puţin sînt necesare comentariile la punctul 3 : ziua de muncă de 8 ore. Cu o furie turbată contrarevoluţia smulge muncitorilor cuceririle anului 1905, iar lupta din rîndurile muncitorilor pentru îmbunătăţirea condiţiilor de muncă şi de viaţă se intensifică tot mai mult ; pe primul loc în ansamblul acestor îmbunătăţiri stă ziua de muncă de 8 ore.

În concluzie, putem concretiza în cîteva cuvinte esenţa şi nervul vital al platformei electorale a social-democraţiei : *pentru revoluţie !* Cu puţin timp înainte de moartea sa, Lev Tolstoi a spus — cu o nuanţă de regret caracteristică pentru laturile negative ale „tolstoismului" — că poporul rus „a învăţat" cu o rapiditate uimitoare „să facă revoluţie". Nouă, singurul lucru de care ne pare rău este că poporul rus nu şi-a însuşit *pe deplin* această ştiinţă, fără de care el poate rămîne veacuri de-a rîndul rob al Purişkevicilor. Este adevărat însă că proletariatul rus, în năzuinţa sa spre o transformare socialistă deplină a societăţii, a dat poporului rus, în general, şi ţăranilor ruşi, în special, *lecţii* neasemuite în domeniul acestei ştiinţe. Nici un fel de spînzurători ale lui Stolîpin, nici un fel de străduinţe ale „vehiştilor" nu-i va face să uite aceste lecţii. Lecţiile au fost date. Lecţiile sînt însuşite. Lecţiile vor fi repetate.

Programul P.M.S.D.R., vechiul nostru program al social-democraţiei revoluţionare, constituie baza platformei noastre electorale. Programul nostru dă o formulare precisă sarcinilor noastre socialiste, ţelului final al socialismului, şi dă o formulare al cărei ascuţiş este îndreptat în special împotriva oportunismului şi reformismului. Într-un moment în care în multe ţări, inclusiv în ţara noastră, reformismul îşi ridică capul şi în care, pe de altă parte, se

www.dacoromanica.ro

înmulţesc indiciile ce vădesc că în cele mai înaintate ţări perioada aşa-zisului „parlamentarism paşnic" se apropie de sfîrşit şi începe perioada frămîntărilor revoluţionare ale maselor, — într-un asemenea moment vechiul nostru program capătă o importanţă şi mai mare (dacă putem folosi gradul comparativ în acest caz). În ceea ce priveşte Rusia, programul P.M.S.D.R. a trasat partidului ca scop imediat „răsturnarea absolutismului ţarist şi înlocuirea lui printr-o republică democratică". Capitolele speciale din program consacrate problemelor conducerii statului, finanţelor, legislaţiei muncitoreşti, problemei agrare dau un material călăuzitor precis şi limpede pentru *întreaga* muncă multilaterală a fiecărui propagandist şi agitator, pentru concretizarea platformei noastre electorale atunci cînd vorbim în faţa unui auditoriu oarecare, cu un prilej sau altul, pe o temă sau alta.

Tactica P.M.S.D.R. în perioada 1908—1911 a fost precizată *în rezoluţiile din decembrie 1908*. În aceste rezoluţii, care au fost confirmate de plenara din ianuarie 1910 şi verificate de *experienţa* întregii perioade „stolîpiniste", se face o apreciere exactă a momentului şi a sarcinilor care rezultă de aici. Vechiul absolutism continuă să fie, ca şi pînă acum, principalul duşman : o criză revoluţionară a devenit din nou inevitabilă şi Rusia se îndreaptă din nou spre o asemenea criză. Dar acum situaţia este alta : absolutismul a făcut „un pas pe calea transformării lui în monarhie burgheză", el caută să consolideze proprietatea funciară a moşierilor-iobăgişti printr-o politică agrară nouă, burgheză : el pune la cale alianţe ale iobăgiştilor cu burghezia în Duma galbenă-ultrareacţionară ; el exploatează starea de spirit contrarevoluţionară (= „vehistă"), care este larg răspîndită în rîndurile burgheziei liberale. Capitalismul a făcut cîţiva paşi înainte, contradicţiile de clasă s-au ascuţit, sciziunea intervenită între elementele democratice şi liberalismul „vehist" al cadeţilor a devenit mai netă, activitatea social-democraţiei cuprinde noi domenii (Duma şi „posibilităţile legale"), făcînd posibilă, în pofida contrarevoluţiei, lărgirea sferei de ac-

www.dacoromanica.ro

țiune a propagandei și agitației, chiar dacă au avut loc mari „ravagii" în rîndurile organizațiilor ilegale. Vechile sarcini revoluționare, metodele vechi, încercate ale luptei revoluționare de masă — iată ce susține partidul nostru într-o epocă de dezagregare și destrămare, cînd deseori trebuie „s-o luăm de la început", cînd trebuie să ducem munca de pregătire nu numai în chip vechi, ci și într-un chip nou, folosind metode noi în condiții schimbate, acumulînd forțe pentru perioada unor noi bătălii.

„Sotial-Demokrat" nr. 24 din 18 (31) octombrie 1911

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DIN LAGĂRUL PARTIDULUI „MUNCITORESC" STOLÎPINIST

Numerele 6, 7 şi 8 ale revistei „Naşa Zarea" sînt consacrate în special campaniei electorale şi platformei electorale. În articolele pe această temă, esenţa concepţiilor lichidatorilor este disimulată printr-o neobişnuită abundenţă de fraze exagerat de umflate, chinuite şi grandiloc-vente, în care este vorba despre „mobilizarea la luptă a proletariatului", despre „o mobilizare largă şi deschisă a maselor", despre „organizaţiile politice de masă ale muncitorilor activi", despre „colectivele autonome", „muncitorii conştienţi" etc. etc. Iuri Ceaţki a mers chiar pînă acolo încît a spus că platforma trebuie să fie nu numai „profund chibzuită", dar şi „profund simţită"... Această frazeologie, care stîrneşte, probabil, entuziasmul liceenilor şi liceenelor, îl năuceşte pe cititor şi „lansează o perdea de fum" sub protecţia căreia nu e greu să strecori marfă de contrabandă.

Iată, de pildă, cum ridică d-l Iuri Ceaţki în slăvi însemnătatea platformei şi importanţa unei platforme unice. „O mare importanţă acordăm — scrie el — sancţionării (platformei) fracţiunii social-democrate din Dumă, dar cu condiţia obligatorie ca fracţiunea să nu meargă pe linia minimei rezistenţe, sancţionînd o platformă care i-a fost impusă de cercurile din străinătate".

Am reprodus întocmai. Şi cel care scrie acest lucru nu este un organ ultrareacţionar care asmute lumea împotriva „jidanilor" şi a emigranţilor, ci un organ „social-democrat" ! Cît de mult trebuie să fi decăzut aceşti domni dacă, în loc să explice deosebirea principială dintre plat-

www.dacoromanica.ro

forma *lor* şi platforma „cercurilor din străinătate", au ajuns să vocifereze împotriva celor din străinătate!

Şi Iuri Ceaţki este atît de puţin abil, încît spune, fără să vrea, în numele cărui cerc promovează linia sa lichidatoristă: „elementul centralizării posibile — scrie el — este grupul de activişti social-democraţi (??) strîns legaţi de mişcarea muncitorească legală (poate prin intermediul revistei „Naşa Zarea"?) şi care devin din ce în ce mai fermi"... (şi care capătă o fizionomie din ce în ce mai liberală)... „ne referim în special la Petersburg"...

Să spuneţi lucrurilor pe nume, domnilor! Jocul acesta de-a v-aţi ascunselea este nedemn şi lipsit de inteligenţă: dv. consideraţi — şi pe bună dreptate — că „elementul centralizării", sau pur şi simplu centrul (lichidatorismului), este micul grup de colaboratori ai revistei „Naşa Zarea" din Petersburg. Nu poţi ascunde sula-n sac.

L. Martov încearcă să ascundă sula, repetînd tezele legale cuprinse în programul social-democrat ca fiind baza platformei electorale. La acestea el adaugă o seamă de vorbe de efect, declarînd că nu trebuie „să renunţăm" la nimic, că nu trebuie „să ciuntim" nimic. Acestea la pag. 48 din nr. 7—8. Iar la pag. 54, în ultimul alineat al articolului, citim:

„Noi (? probabil „Naşa Zarea" şi „Delo Jizni") trebuie să desfăşurăm întreaga campanie electorală sub steagul (sic!) luptei proletariatului pentru libertatea de a se autodetermina politiceşte, al luptei pentru dreptul de a-şi avea partidul său de clasă şi de a-şi desfăşura liber activitatea, pentru participarea la viaţa politică ca forţă organizată de sine stătătoare. Acestui principiu trebuie să-i fie subordonate atît conţinutul agitaţiei electorale cît şi metodele tacticii electorale şi ale muncii organizatorice în perioada alegerilor".

O excelentă expunere a unei platforme muncitoreşti *liberale!* Muncitorul social-democrat „desfăşoară campania sub steagul" luptei pentru libertatea *întregului popor,* pentru o republică democratică. Muncitorul liberal luptă „pentru dreptul de a-şi avea partidul său de clasă" (în sens brentanist, social-liberal). A subordona lupta acestui principiu înseamnă a trăda cauza democraţiei. Nici burghezii liberali şi nici afaceriştii abili din guvern nu doresc altceva decît ca muncitorii să lupte pentru libertatea lor

www.dacoromanica.ro

de „a se autodetermina politiceşte", iar nu pentru libertatea întregii ţări ; Martov a reeditat formula lui Leviţki : *„nu* hegemonie, *ci* partid de clasă" ! Martov a lansat lozinca celui mai pur „neoeconomism". „Economiştii" spuneau : pentru muncitori — lupta economică, pentru liberali — lupta politică. Neoeconomiştii, lichidatorii, spun : întregul conţinut al agitaţiei electorale să fie subordonat principiului : lupta muncitorilor pentru dreptul de a-şi avea partidul lor de clasă.

Îşi dă oare Martov seama de sensul cuvintelor sale ? Îşi dă oare seama că ele înseamnă renunţarea proletariatului la revoluţie : „domnilor liberali, în 1905 noi am ridicat la revoluţie, împotriva voinţei voastre, masele în general, pe ţărani în special, şi am luptat pentru libertatea poporului în pofida eforturilor depuse de liberali pentru a opri lucrurile la semilibertate ; de acum încolo nu ne vom mai lăsa «antrenaţi» şi vom lupta pentru libertatea partidului nostru de clasă". Liberalii „vehişti", contrarevoluţionari (cf. în special scrierile lui Izgoev) nici nu le cer muncitorilor altceva. Liberalii nu contestă dreptul muncitorilor de a-şi avea partidul lor de clasă. Ei contestă proletariatului — singura clasă consecvent revoluţionară — „dreptul" de a ridica la luptă *păturile de jos* peste capul liberalilor şi chiar împotriva liberalilor.

După ce a făgăduit că nu „va renunţa" la nimic şi că „nu va ciunti" nimic, Martov *a ciuntit* în aşa fel platforma social-democrată, încît ea să-i satisfacă pe deplin pe Larin, Potresov, Prokopovici şi Izgoev.

Observaţi cum critică el rezoluţia cu privire la tactică (din decembrie 1908) a partidului. „O formulă nereuşită", aşa califică el formula „un pas pe calea transformării în monarhie burgheză", deoarece „din această formulă nu reiese faptul real că s-a făcut un pas *înapoi* spre împărţirea puterii între exponenţii absolutismului şi nobilimea funciară" ; „lipseşte momentul ciocnirii hotărîtoare între clase", probabil între burghezia liberală şi iobăgişti ! Faptul că în 1905—1907 burghezii liberali *s-au temut* de „o ciocnire hotărîtoare" cu feudalii, preferînd „o ciocnire hotărîtoare" cu muncitorii şi ţăranii, Martov îl dă uitării (aşa cum îl dau uitării şi liberalii, care învinuiesc de

www.dacoromanica.ro

„excese" pe muncitori). Martov vede „pasul înapoi" pe care absolutismul l-a făcut spre iobăgişti (în rezoluţia partidului, acest pas este *precis* arătat: „iobăgiştii să-şi păstreze puterea şi veniturile"). Dar Martov nu *vede* „pasul înapoi" făcut de burghezii liberali *de la* democraţie la „ordine", la monarhie, la apropierea de moşieri. Martov nu vede *legătura* dintre „pasul pe calea" spre monarhia burgheză *şi* contrarevoluţionarismul şi vehismul burgheziei liberale. Şi nu o vede pentru că el însuşi este un „vehist între marxişti". Visînd ca un liberal la „o ciocnire hotărîtoare" între burghezia liberală şi iobăgişti, el aruncă peste bord realitatea istorică a ciocnirii *revoluţionare* a muncitorilor şi ţăranilor cu iobăgiştii, *în pofida* şovăielilor liberalilor şi chiar în pofida trecerii lor la partidul ordinii.

Rezultatul este şi aici absolut acelaşi: Martov respinge rezoluţia partidului de pe poziţia politicii muncitoreşti *liberale*, fără să-i opună, din păcate, vreo rezoluţie *proprie* cu privire la tactică (deşi necesitatea de a-şi întemeia tactica pe aprecierea „semnificaţiei istorice a perioadei lui 3 iunie" Martov este nevoit s-o admită !).

De aceea este foarte de înţeles de ce scrie Martov că „partidul muncitoresc trebuie să tindă... să determine clasele avute să întreprindă anumite acţiuni în direcţia democratizării legislaţiei şi extinderii garanţiilor constituţionale...". Orice liberal consideră absolut legitimă tendinţa muncitorilor de „a determina *clasele avute*" să întreprindă anumite acţiuni, dar condiţia pusă de liberali este ca muncitorii să nu se încumete să determine pe cei *neavuţi* să întreprindă „acţiuni" care *nu sînt pe placul* liberalilor. Întreaga politică a liberalilor englezi, care a dus la o atît de profundă pervertire a muncitorilor englezi, se rezumă la a acorda muncitorilor posibilitatea „de a determina clasele avute" şi *de a nu permite muncitorilor* să-şi cucerească hegemonia în mişcarea întregului popor.

De asemenea este foarte de înţeles aversiunea lui Ceaţki, Martov şi Dan împotriva tacticii „blocului de stînga". Prin această expresie ei înţeleg nu „blocul de stînga" în alegeri, ci tactica generală, stabilită la Congresul de la Londra şi care constă în *a-i smulge* pe ţărani (şi pe micii

www.dacoromanica.ro

burghezi în general) de sub influenţa cadeţilor, în a *sili* grupurile narodniciste *să aleagă* între cadeţi şi social-democraţi. Renunţarea la această tactică înseamnă *renunţare la democraţie : acum,* după „perioada stolîpinistă", după isprăvile „liberalismului stolîpinist al cadeţilor" (lozinca de la Londra a lui Miliukov : „opoziţia maiestăţii-sale" ![142]), *după apariţia culegerii „Vehi"*, numai nişte social-democraţi stolîpinişti pot să nu-şi dea seama de acest lucru.

Nu trebuie să ne facem iluzii : avem *două* platforme electorale, asta este un fapt. Şi de acest fapt nu te poţi descotorosi prin frazeologie, lamentaţii şi deziderate. Una dintre platforme — cea expusă mai sus — este bazată pe hotărîrile partidului ; cealaltă este platforma lui Potresov şi Larin, dezvoltată şi completată de Leviţki, Iuri, Ceaţki & Co. şi sulemenită de Martov. Această platformă, *pretins social-democrată,* este de fapt *o platformă a politicii muncitoreşti liberale.*

Cel care nu a înţeles deosebirea, deosebirea ireconciliabilă, dintre aceste *două* platforme ale politicii muncitoreşti, acela nu poate desfăşura o activitate *conştientă* în campania electorală. Pe un asemenea om la fiecare pas îl aşteaptă dezamăgiri, „nedumeriri", greşeli comice sau tragice.

„Sotial-Demokrat" nr. 24 din 18 (31) octombrie 1911

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

UN BILANŢ

Polemica dintre Witte şi Gucikov a fost îmbrăţişată cu mult zel de către „Reci" şi „Russkie Vedomosti", care o folosesc ca mijloc de agitaţie electorală. Caracterul acestei polemici reiese limpede din următoarea tiradă apărută în „Reci" :

„De cîte ori, pentru a fi pe placul stăpînirii, n-au fost domnii octombrişti, în frunte cu Gucikov, colegi cu tovarăşii de idei ai d-lui Durnovo ! De cîte ori, stînd cu privirile aţintite spre stăpînire, n-au întors ei spatele opiniei publice !"

Aceasta se spune în legătură cu faptul că în octombrie-noiembrie 1905, în vederea formării guvernului, Witte s-a consultat cu d-nii Urusov, Trubeţkoi, Gucikov şi M. Stahovici, iar ultimii trei s-au pronunţat categoric împotriva candidaturii lui Durnovo la postul de ministru de interne.

Domnii cadeţi care fac reproşuri octombriştilor vădesc o uimitoare uitucie faţă de propriul lor trecut. „Octombriştii au fost colegi cu tovarăşii de idei ai lui Durnovo". Aceasta e adevărat. Şi aceasta dovedeşte, fără îndoială, că ar fi ridicol să se vorbească de democratismul octombriştilor. Dar octombriştii nu se pretind democraţi, pe cîtă vreme cadeţii îşi spun „constituţionali democraţi". Şi nu au fost oare aceşti „democraţi", ca, de pildă, Urusov, care în cursul consfătuirilor cu Witte s-a pronunţat în favoarea candidaturii lui Durnovo, „colegi cu tovarăşii de idei ai lui Durnovo" ? Oare în primele două Dume cadeţii, ca partid, nu au stat cu „privirile aţintite spre stăpînire şi n-au întors ei spatele opiniei publice" ?

www.dacoromanica.ro

Nu pot fi date uitării sau denaturate fapte pe care le cunoaște toată lumea. Amintiți-vă de povestea comitetelor agrare locale în Duma I. Cadeții s-au declarat împotriva lor *tocmai* „pentru a fi pe placul stăpînirii". În această problemă (una dintre cele mai importante probleme politice din perioada Dumei I) cadeții „au stat", indiscutabil, „cu privirile ațintite spre stăpînire" și „au întors spatele opiniei publice". Căci trudovicii și deputații muncitorilor, care reprezentau 9/10 din populația Rusiei, erau atunci *pentru* comitetele agrare locale. Același raport între partide s-a observat de zeci de ori și în alte probleme, atît în Duma I cît și în Duma a II-a.

E greu de închipuit că cadeții ar putea contesta aceste fapte. Se poate oare afirma că ei nu au fost în divergență cu trudovicii și cu deputații muncitorilor în primele două Dume, că nu au acționat pe atunci mînă în mînă cu Heiden, cu octombriștii și cu stăpînirea ? Că trudovicii și deputații muncitorilor nu reprezentau, ca urmare a sistemului electoral existent, imensa majoritate a populației ? Sau, poate, vor fi considerînd „democrații" noștri că opinia publică este opinia „societății culte" (sub raportul diplomelor oficiale) și nu opinia majorității populației ?

Dacă se face o apreciere istorică a perioadei în care Stolîpin a fost prim-ministru, adică a perioadei 1906—1911, nu se poate contesta că nici octombriștii și nici cadeții *nu erau* democrați. Dar, întrucît numai cadeții au pretenție la acest titlu, tocmai în această privință autoînșelarea cadeților și înșelarea de către ei a „opiniei publice", a opiniei maselor se simte îndeosebi și este deosebit de dăunătoare.

Bineînțeles, nu vrem să spunem că octombriștii și cadeții formează „o singură masă reacționară", că octombriștii nu sînt mai puțin liberali decît cadeții. Vrem să le spunem că una este liberalismul și alta este democrația. În ceea ce-i privește pe liberali, este firesc să considere drept „opinie publică" opinia burgheziei și nu opinia țăranilor și a muncitorilor. Un democrat nu poate să se situeze pe acest punct de vedere, și, oricîte iluzii și-ar face uneori în privința intereselor și năzuințelor masei, el *are încredere* în masă, în *acțiunea* maselor, în caracterul legi-

www.dacoromanica.ro

tim al stării de spirit, în eficacitatea metodelor de luptă ale maselor.

Această deosebire dintre liberalism şi democraţie trebuie reamintită cu atît mai stăruitor, cu cît se abuzează mai mult de denumirea de democrat. În toate ţările burgheze, partidele burgheze folosesc alegerile ca un mijloc de reclamă. Pentru clasa muncitoare, alegerile şi lupta electorală trebuie să servească drept mijloc de educare politică, de lămurire a *adevăratei* naturi a partidelor. Partidele politice nu pot fi judecate după denumirile, declaraţiile sau programele lor, ci după *faptele* lor.

Dar polemica dintre Witte şi Gucikov, care a atins şi problema începutului carierei ministeriale a lui Stolîpin (Gucikov declară, printre altele, că *în toamna anului 1905 nici una* dintre „personalităţile vieţii publice" nu s-a ridicat împotriva candidaturii lui Stolîpin), ridică şi alte probleme, mult mai importante şi mai interesante.

Candidatura lui Stolîpin la postul de ministru de interne a fost propusă pentru prima oară la consfătuirea lui Witte cu reprezentanţii burgheziei liberale (în toamna anului 1905). Chiar în perioada Dumei I, Stolîpin, în calitate de ministru de interne, „a propus de două ori lui Muromţev, prin Krîjanovski, să studieze posibilitatea formării unui cabinet cadet" ; aşa scrie ziarul „Reci" în articolul său redacţional din 6 septembrie, adăugînd într-o formă prudentă şi evazivă : „Există unele indicii" că Stolîpin a procedat în acest fel. Este suficient să ne amintim că înainte cadeţii treceau sub tăcere aceste „indicii" sau ripostau prin injurii. În prezent ei înşişi vorbesc despre aceste indicii, confirmînd prin aceasta în mod evident autenticitatea lor.

Să mergem mai departe. După dizolvarea Dumei I, cînd Stolîpin a devenit prim-ministru, s-au făcut propuneri directe lui Heiden, Lvov şi M. Stahovici de a intra în guvern. După eşecul acestei „combinaţii", „în perioada dintre primele două Dume, Stolîpin a intrat în legături politice strînse cu Gucikov", legături care, după cum se ştie, s-au menţinut pînă în 1911.

Ce constatăm în concluzie ? Candidatura lui Stolîpin la postul de ministru este discutată cu reprezentanţii bur-

www.dacoromanica.ro

gheziei, și în decursul întregii sale cariere ministeriale din 1906 pînă în 1911 Stolîpin face „propuneri", pe rînd, diferiților reprezentanți ai burgheziei, stabilind sau încercînd să stabilească legături politice, la început cu cadeții, pe urmă cu membrii partidului înnoirii pașnice [143] și, în sfîrșit, cu octombriștii. Mai întîi candidatura lui Stolîpin la postul de ministru „este propusă" „fruntașilor vieții publice", adică conducătorilor burgheziei, iar mai tîrziu Stolîpin, de data aceasta în calitate de ministru, *în cursul întregii sale cariere* face „propuneri" Muromțevilor, Heidenilor, Gucikovilor și altora. Stolîpin își încheie cariera (se știe că demisia lui era un lucru hotărît de mai înainte) într-un moment cînd *nu mai existau* partide și nuanțe ale burgheziei cărora să le poată face „propuneri".

Concluzia care rezultă din aceste fapte este limpede. Actuala gîlceavă dintre cadeți și octombriști pentru a stabili cine a dat dovadă de mai mult servilism în cursul tratativelor cu privire la miniștri sau în cursul tratativelor duse cu miniștrii : Urusov sau Gucikov ? Muromțev sau Heiden ? Miliukov sau Stahovici ? etc. etc. nu este decît o gîlceavă neînsemnată care n-are alt rost decît să abată atenția publicului de la o problemă politică serioasă. Și această problemă serioasă se reduce, evident, la necesitatea de a înțelege condițiile și importanța acelei perioade speciale din istoria orînduirii de stat din Rusia cînd miniștrii erau nevoiți să facă în mod sistematic „propuneri" conducătorilor burgheziei, cînd miniștrii *puteau* să găsească un teren cît de cît comun cu acești conducători pentru desfășurarea și reluarea tratativelor. Cine s-a purtat cu acest prilej mai puțin demn, Ion sau Stan, n-are importanță ; important este, în primul rînd, că clasa vechilor moșieri nu mai putea să comande fără a face „propuneri" conducătorilor burgheziei ; important este, în al doilea rînd, că s-a găsit *un teren comun* pentru tratative între moșierul barbar și burghez și că acest teren a fost *contrarevoluționarismul.*

Stolîpin nu este pur și simplu un ministru al moșierilor care au trăit evenimentele anului 1905 ; nu, el este în același timp ministru al unei epoci în care domnește o stare de spirit contrarevoluționară în rîndurile burgheziei

www.dacoromanica.ro

căreia moşierii au trebuit să-i facă propuneri, şi ei au putut să le facă datorită urii lor comune faţă de „anul 1905". Această stare de spirit a burgheziei — chiar dacă pentru moment vorbim numai despre cadeţi, despre cel mai de stînga dintre partidele „liberale" — şi-a găsit expresia şi în propaganda făcută de culegerea „Vehi", care a împroşcat cu noroi democraţia şi mişcarea maselor, şi în lozinca „de la Londra" a lui Miliukov, şi în numeroasele discursuri dulcege ale lui Karaulov, şi în discursul lui Berezovski I în legătură cu problema agrară etc.

Toţi liberalii noştri, întreaga presă liberală, inclusiv promotorii politicii muncitoreşti liberale, prea sînt înclinaţi să dea uitării acest aspect al problemei. Or, tocmai acesta este aspectul cel mai important, întrucît ne explică deosebirea istorică dintre condiţiile în care moşierii deveneau guvernatori şi miniştri în secolul al XIX-lea sau la începutul secolului al XX-lea şi cele *de după 1905*. Ciondănindu-se cu Gucikov, ziarul cadet „Reci" scrie: „Societăţii ruse îi sînt bine întipărite în minte statele de serviciu ale octombrismului" („Reci" din 30 septembrie).

Da, da! Societatea liberală ţine bine minte mica ciorovăială dintre „ai noştri", Urusovii şi Miliukovii, pe de o parte, şi Heidenii, Lvovii şi Gucikovii, pe de altă parte. Dar democraţiei ruse, în general, şi democraţiei muncitoreşti, în special, *îi sînt bine întipărite în minte* „statele de serviciu" ale *întregii* burghezii liberale, inclusiv cadeţii; ea ţine bine minte că marea zguduitură din 1905 a silit moşierii şi birocraţia moşierească să caute sprijin la burghezie, iar burghezia a folosit situaţia ei în modul cel mai demn. Ea a fost întru totul de acord cu moşierii că comitetele agrare locale sînt inutile şi dăunătoare şi a fost în divergenţă cu ei într-o problemă deosebit de importantă şi cu adevărat principială: Durnovo *sau* Stolîpin!

„Zvezda" nr. 26 din 23 octombrie 1911
Semnat: V. F.

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DOUĂ CENTRE

Deschiderea ultimei sesiuni a Dumei a III-a a pus de la bun început problema bilanţului activităţii acestei instituţii. Unul dintre principalele rezultate ale activităţii ei îl putem formula servindu-ne de un citat din „Reci" :

„Avem — scria deunăzi autorul unui articol de fond din acest ziar — o serie de votări în urma cărora de fapt dominaţia în Dumă revine din nou centrului de stînga... Încă de la începutul acestei sesiuni, adevărata activitate a Dumei, care are legătură cu cerinţele şi imperativele vieţii, se desfăşoară în mod invariabil şi sistematic pe linia centrului de stînga, desigur inexistent".

Şi, prinzîndu-l parcă asupra faptului pe „însuşi" primul ministru, ziarul exclamă triumfător : „D-l Kokovţov nu s-a jenat (în prima sa cuvîntare) să declare de trei ori că e pe deplin solidar cu argumentele lui Stepanov (cadet)".

Faptul că avem acum un „centru de stînga" este incontestabil. Întrebarea este numai dacă acest fapt constituie o dovadă de „viaţă" sau de stagnare.

De la bun început, în Duma a III-a au existat două majorităţi. Încă de la sfîrşitul anului 1907, înainte de a începe „lucrările" acestei Dume, în centrul aprecierii făcute de marxişti asupra momentului actual şi a Dumei a III-a se afla recunoaşterea existenţei a „două majorităţi" şi caracterizarea ambelor.

Prima majoritate este formată din ultrareacţionari şi din octombrişti de dreapta ; cea de-a doua din octombrişti şi cadeţi. Legea electorală pentru Duma a III-a a şi fost

www.dacoromanica.ro

aranjată în aşa fel, încît să se ajungă la aceste două majorităţi. Zadarnic se prefac liberalii noştri că nu văd acest lucru.

Nu întîmplarea şi nici cine ştie ce calcul abil al unor anumite persoane, ci tot mersul luptei de clasă din anii 1905—1907 a împins în mod inevitabil guvernul pe această cale. Evenimentele au arătat că el nu poate „să mizeze" pe masa populaţiei. Înainte de aceste „evenimente" se mai putea menţine iluzia unei „politici populare" oficiale; evenimentele însă au spulberat această iluzie. Guvernul trebuia să mizeze făţiş, direct şi cu cinism numai pe clasa care comandă, pe clasa Purişkevicilor şi Markovilor, şi pe simpatia sau pe spaima burgheziei. În cadrul unor categorii ale burgheziei predomina tendinţa de a acorda un sprijin sistematic guvernului (octombriştii), în cadrul altora simpatia faţă de aşa-zisa ordine sau spaima (cadeţii); această deosebire nu a avut un rol important.

Schimbările menţionate din *întregul* sistem politic din Rusia s-au conturat încă în cursul tratativelor pe care, cu începere de la sfîrşitul anului 1905, le-au dus Witte, Trepov şi Stolîpin cu Urusov, Trubeţkoi, Gucikov, Muromţev şi Miliukov. Aceste schimbări s-au precizat şi s-au cristalizat definitiv în forme constituţionale în Duma a III-a, cu cele două majorităţi ale ei.

De ce are nevoie actualul regim politic de prima majoritate este de prisos să mai arătăm. De obicei însă oamenii uită că acest regim are nevoie şi de cea de-a doua majoritate, de cea octombristă-cadetă: fără „o parte reclamantă burgheză", guvernul nu ar putea să fie ceea ce este acum; fără o înţelegere cu burghezia, el nu poate exista; fără o încercare de a-i împăca pe Purişkevicii şi Markovii cu orînduirea burgheză şi dezvoltarea burgheză a Rusiei, nici ministerul de finanţe, nici toate ministerele laolaltă nu pot subzista.

Şi dacă în prezent „centrul de stînga", cu toată modestia lui, se dovedeşte a fi nemulţumit, acest lucru vădeşte, fără îndoială, că *întreaga* burghezie se convinge tot mai mult că jertfele aduse de ea pe altarul Purişkevicilor sînt inutile.

www.dacoromanica.ro

Dar „cerinţele şi imperativele vieţii" nu pot fi satisfăcute prin aceste suspine şi tînguieli ale „centrului de stînga", ci numai dacă întreaga democraţie este conştientă de cauzele neputinţei şi ale situaţiei lamentabile a centrului. Căci tot centrul, inclusiv cel de stînga, se situează pe o bază contrarevoluţionară : Purişkevicii îi fac să geamă, dar *nu vor şi nu pot* să se lipsească de Purişkevici. Iată de ce soarta lor este atît de tristă, iată de ce acest centru de stînga nu a înregistrat nici o victorie şi nici măcar o părticică de victorie.

„Centrul de stînga" despre care vorbeşte „Reci" înseamnă moarte şi nu viaţă, fiindcă în momentele hotărîtoare ale istoriei Rusiei întreg acest centru s-a speriat de democraţie şi i-a întors spatele. Or, cauza democraţiei este o cauză vie, cea mai vie cauză pentru Rusia.

Cerinţele şi imperativele vieţii îşi croiesc drum în domenii străine de „centrul de stînga", care absoarbe întreaga atenţie a cadeţilor. Nu se poate, desigur, ca cititorul capabil să aprofundeze să nu observe cînd citeşte dările de seamă ale dezbaterilor din Dumă în legătură cu „ohrana", de pildă, că felul în care este pusă problema în cuvîntările lui Pokrovski II şi, mai ales, în acelea ale lui Gheghecikori se deosebeşte ca cerul de pămînt, ca viaţa de moarte de felul în care este ea pusă de Rodicev şi de tovarăşii lui.

„Zvezda" nr. 28 din 5 noiembrie 1911

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

VECHIUL ŞI NOUL

(DIN INSEMNĂRILE UNUI CITITOR DE ZIARE)

De îndată ce iei în mînă ziarele, te simţi învăluit din toate părţile de atmosfera „vechii" Rusii. Procesul în legătură cu pogromul de la Armavir. Masacre cu ştirea şi cu asentimentul autorităţilor, o cursă întinsă de stăpînire, „decimarea — insuflată şi dictată de cineva" (după expresia părţii civile) — „a intelectualităţii ruse în accepţia largă a cuvîntului". Vechea şi totuşi veşnic noua realitate a vieţii din Rusia — o ironie amară la adresa iluziilor „constituţionaliste".

O ironie amară, dar folositoare! Căci este limpede — şi pentru tînăra generaţie din Rusia devine tot mai limpede — că această situaţie nu poate fi remediată prin nici un fel de dezaprobări şi prin nici un fel de rezoluţii. Aici este vorba de întregul sistem politic în ansamblu, aici adevărul istoric îşi croieşte drum prin perdeaua iluziei înşelătoare că s-ar putea turna vin nou în vechiul burduf.

Foamete... Oamenii îşi vînd vitele; se face trafic cu fete; gloate de cerşetori; tifos; moarte prin inaniţie. „Populaţia are un singur privilegiu: dreptul de a muri în tăcere, pe neobservate", scrie un corespondent.

„Zemţii pur şi simplu s-au înspăimîntat la gîndul că se vor pomeni cu moşiile lor în mijlocul unor oameni flămînzi, înrăiţi, care au pierdut orice încredere în posibilitatea unei înseninări" (din gubernia Kazan).

Oricît de loială ar părea actuala zemstvă, între ea şi guvern are loc o dispută în legătură cu volumul creditelor.

www.dacoromanica.ro

Zemstva cere 6 000 000 de ruble (gubernia Kazan) — statul dă doar 1 000 000. Zemstva a cerut 600 000 (Samara) — i s-au acordat doar 25 000 de ruble.

Ca şi pînă acum!

În judeţul Holm, gubernia Pskov, la o adunare a zemstvei, pînă şi zemski nacealnicii s-au pronunţat împotriva faptului că zemstvele acordă ajutor agronomic numai proprietarilor de hutore. În regiunea Kuban a avut loc o conferinţă a atamanilor din staniţe, care s-au pronunţat unanim împotriva planului Dumei a III-a de a transforma loturile în proprietate privată.

La Ţariţîn, adunarea judeţeană a hotărît să nu fie deferit justiţiei un staroste care a schingiuit o femeie („urmărind să descopere pe autorul unui delict"). Comisia gubernială a anulat această hotărîre.

În împrejurimile Petersburgului, nişte muncitori i-au pus d-lui Iakovlev, administratorul fabricii, un sac în cap şi au vrut să-l arunce în Neva. Jandarmii au împrăştiat pe muncitori. 18 dintre ei au fost arestaţi.

Nu trebuie să ne mire faptul că, în faţa unor asemenea imagini ale vieţii, pînă şi un ziar cum este „Reci" este nevoit să constate „o stare de profundă decădere a societăţii". Iar în corespondenţa sa din Samara consacrată foametei, d-l Konduruşkin se tînguie*: „Am impresia că această societate rusă este moale ca o gumă sau ca un aluat. O poţi modela şi frămînta cu vorba şi cu fapta. Dar cum ai lăsat-o din mînă, totul revine la forma cea veche".

„Cetăţeanul de rînd şi intelectualul rus, fie el bogat sau sărac, e un om liniştit. Dar cînd populaţia începe «să crape» de foame, nu mai poate de bucurie, îl podidesc lacrimi de fericire. Simte neapărat nevoia să vină în ajutorul poporului cu lacrimi în ochi, cu sentimentele sale «nobile». În felul acesta i se oferă un minunat prilej de a se îngriji de sufletul său. Căci fără sentimente, fără lacrimi, pentru el munca nu e muncă şi nici ajutorul nu e ajutor. Dacă nu varsă lacrimi, el consideră că ceea ce face nu prezintă nici o importanţă şi nu face nici un pas. Pe el trebuie mai întîi să-l faci să se emoţio-

* Cuprins de „sentimentul dezolant al neorînduielii generale care domneşte în Rusia".

www.dacoromanica.ro

neze, să plîngă şi să-şi sufle nasul într-o batistă curată. Calculul arid, conştiinţa sănătoasă şi lucidă a *necesităţii de stat* sînt lucruri plicticoase, care nu predispun la o stare de spirit sentimentală".

Da, da, propovăduirea lucrurilor „aride" prinde foarte bine în lumea „aluatului" şi a „gumei". Numai că liberalul nostru nu observă *de pe ce poziţii* îşi rosteşte această predică: „conştiinţa sănătoasă şi lucidă a necesităţii de stat", oare n-aţi copiat cumva de la Menşikov aceste cuvinte, d-le Konduruşkin? Căci tocmai pe baza „aluatului" şi a „gumei", pe baza unei stări de spirit sentimentale şi plîngăreţe sînt posibile asemenea discuţii despre necesitatea de stat. Tocmai pentru că există oameni moi ca un aluat se simt siguri de ei crainicii „conştiinţei sănătoase şi lucide a necesităţii de stat".

„Societatea rusă e moale ca guma", spune, folosind *vechiul limbaj*, d-l Konduruşkin. Există societate şi societate. A fost o vreme cînd cuvîntul „societate" cuprindea totul, acoperea totul, înglobînd în sfera lui ansamblul elementelor eterogene ale populaţiei care se trezeau la conştiinţă sau pur şi simplu pe aşa-numiţii oameni „culţi".

Dar tocmai sub acest raport, în Rusia lucrurile nu se mai prezintă ca în trecut. Cînd se putea vorbi numai despre societate, atunci cei mai buni oameni ai acestei societăţi propovăduiau o luptă aprigă, iar nu „conştiinţa sănătoasă şi lucidă a necesităţii de stat".

Astăzi însă nu se mai poate vorbi de „societate" în general. În vechea Rusie au ieşit la iveală deosebirile dintre forţele noi. Vechile calamităţi, ca, de pildă, foametea etc., care se abat, ca şi în trecut, asupra Rusiei şi care ascut vechile probleme, cer să se ţină seama de felul în care s-au manifestat aceste forţe noi în primul deceniu al secolului al XX-lea.

„Societatea" este sentimentală şi plîngăreaţă datorită neputinţei şi nehotărîrii clasei spre care gravitează şi din care face parte în proporţie de 9/10. Predica unui „calcul arid, a conştiinţei lucide şi sănătoase a necesităţii de stat" nu este decît o justificare a dominaţiei „autorităţilor" asupra acestei societăţi becisnice.

www.dacoromanica.ro

Dar deceniul care a trecut a arătat că există elemente ale populaţiei care nu fac parte din „societate“ şi care nu se disting prin sentimentalism şi predispoziţii lacrimogene...

În Rusia, în păturile de sus, totul este „ca şi pînă acum“ ; ceva nou a intervenit însă în păturile de jos. Cel căruia „sentimentul dezolant al neorînduielii generale care domneşte în Rusia“ îi va ajuta să vadă, să pipăie, să sesizeze noul, care nu este ferm, care nu e nicidecum plîngăreţ şi nu seamănă de loc cu un aluat, acela va reuşi să găsească calea ce duce la izbăvirea de vechi.

Cel însă ale cărui văicăreli împotriva actualei stări dezolante se împletesc cu discursuri pe tema „conştiinţei sănătoase şi lucide a necesităţii de stat“, acela cu siguranţă că va rămîne în veci o părticică de „aluat“ care se lasă „frămîntat şi modelat“. Oamenii aceştia sînt „frămîntaţi şi modelaţi“ tocmai în numele ideii de stat „sănătoase şi lucide“, şi aşa li se cuvine.

Dacă, din o sută de reprezentanţi ai „societăţii“ supuşi unei asemenea operaţii, unul va deveni mai ferm, rezultatul va fi folositor. Fără delimitare nu se poate ajunge la nimic bun.

„Zvezda“ nr. 28 din 5 noiembrie 1911
Semnat : V. F.

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE FRACŢIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ DIN DUMA A II-A

O EXPUNERE COMPLETĂ A PROBLEMEI [144]

Au trecut patru ani de cînd întreaga fracţiune social-democrată din Duma a II-a, victimă a odiosului complot pus la cale de guvernul nostru, a fost deferită justiţiei şi trimisă la ocnă ca nişte făptuitori de crime grave. Proletariatul din Rusia a înţeles foarte bine că învinuirea adusă reprezentanţilor săi se bazează pe un fals ; dar toate acestea s-au petrecut într-o perioadă de dezmăţ al reacţiunii, iar sentinţa s-a pronunţat cu uşile închise, aşa încît nu existau suficiente dovezi ale crimei săvîrşite de ţarism. Abia în ultimul timp, o seamă de fapte concludente, recunoscute de Brodski, agentul ohranei, au arătat în adevărata lor lumină odioasele maşinaţii la care au recurs autorităţile noastre.

Iată cum s-au petrecut lucrurile :

Deşi dreptul de vot de care se bucura proletariatul din Rusia era foarte ciuntit, acesta a trimis în Duma a II-a de stat 55 de social-democraţi.

Această fracţiune social-democrată era nu numai numeroasă, dar şi deosebit de remarcabilă sub raport ideologic. Născută din revoluţie, ea purta amprenta acesteia, iar în cuvîntările rostite de membrii ei, în care mai răsuna ecoul măreţei lupte ce cuprinsese întreaga ţară, erau criticate cu profunzime şi cu argumente temeinice nu numai proiectele de legi prezentate spre examinare în Duma de stat, ci şi întregul sistem de guvernare ţarist şi capitalist în ansamblu.

www.dacoromanica.ro

Înzestrată cu arma invincibilă a socialismului contemporan, această fracţiune social-democrată era cea mai revoluţionară, mai consecventă şi mai pătrunsă de conştiinţa de clasă dintre toate fracţiunile de stînga, pe care le antrena după sine, punînd asupra Dumei o amprentă revoluţionară. Autorităţile noastre considerau această fracţiune ultimul focar al revoluţiei, ultimul ei simbol, dovada vie a puternicei influenţe exercitate de social-democraţie asupra maselor proletare şi, prin urmare, o primejdie permanentă pentru reacţiune, o ultimă piedică în calea înaintării ei triumfale. De aceea guvernul a considerat necesar nu numai să se descotorosească de această Dumă excesiv de revoluţionară, dar, în plus, să reducă la minimum dreptul de vot al proletariatului şi al ţărănimii cu stare de spirit democratică, să facă cu neputinţă alegerea unei asemenea Dume pe viitor. Cel mai bun mijloc pentru a înfăptui o asemenea lovitură de stat consta în a se descotorosi de fracţiunea socialistă, compromiţînd-o în ochii întregii ţări : trebuia retezat capul pentru a ucide astfel întregul trup.

Dar pentru aceasta era nevoie de un pretext : bunăoară, posibilitatea de a învinui fracţiunea de o crimă politică gravă. Datorită inventivităţii poliţiei şi ohranei, acest pretext a fost repede găsit. S-a luat hotărîrea de a compromite fracţiunea socialistă din parlament, învinuind-o că întreţine legături strînse cu organizaţia social-democrată de luptă şi cu organizaţia social-democrată din armată. În acest scop, generalul Gherasimov, şeful ohranei (toate aceste informaţii le-am luat din nr. 1 al ziarului „Buduşcee“ („L'Avenir“), care apare la Paris, boulevard Saint-Jacques [145], 50, sub îngrijirea lui Burţev), a propus agentului său Brodski să intre în organizaţiile menţionate. Brodski a reuşit să pătrundă în acestea mai întîi ca membru de rînd, iar după aceea a devenit secretar. Cîtorva membri ai organizaţiei din armată le-a venit ideea să trimită la fracţiunea parlamentară socialistă o delegaţie de soldaţi. Ohrana a hotărît să folosească acest lucru în scopurile urmărite de ea, iar Brodski, care reuşise să-şi cîştige încrederea organizaţiei din armată, a pornit la punerea în

www.dacoromanica.ro

aplicare a acestui plan. Au fost aleşi cîţiva soldaţi, a fost întocmit un mandat care cuprindea revendicări ale soldaţilor şi, fără a anunţa măcar fracţiunea socialistă, s-a fixat o zi în care delegaţia urma să-i facă o vizită la sediul ei oficial. Şi cum soldaţii nu se puteau duce acolo în uniformă militară, au fost puşi să-şi schimbe hainele, lucru pe care l-au făcut la locuinţa unui agent al ohranei. Aici au îmbrăcat hainele pe care le cumpărase şi le pregătise pentru ei ohrana. Potrivit mîrşavului plan al lui Gherasimov, Brodski trebuia să vină la sediul fracţiunii socialiste o dată cu soldaţii şi să aducă acolo documente revoluţionare pentru a compromite astfel şi mai mult pe deputaţii noştri. De asemenea fusese convenit ca Brodski să fie arestat împreună cu ceilalţi, iar apoi, cu ajutorul ohranei, care avea să înscenеze o evadare, urma să ajungă în libertate. Brodski a venit însă prea tîrziu şi, cînd a încercat să pătrundă cu documentele compromiţătoare în sediul fracţiunii, acolo începuse percheziţia şi nu a mai fost lăsat să intre.

Aceasta a fost o înscenare pregătită cu toată minuţiozitatea de ohrană şi ea a dat posibilitate reacţiunii nu numai să condamne şi să trimită la ocnă pe reprezentanţii proletariatului, dar totodată să dizolve Duma a II-a şi să săvîrşească lovitura de stat de la 3 (16) iunie 1907. Într-adevăr, guvernul a declarat, în manifestul lansat în aceeaşi zi (acest manifest, ca toate manifestele ţariste, te uluieşte prin neruşinata sa ipocrizie), că se vede nevoit să dizolve Duma, deoarece, în loc să sprijine şi să ajute guvernul în străduinţa lui de a instaura din nou liniştea în ţară, ea, dimpotrivă, a acţionat împotriva tuturor propunerilor şi intenţiilor guvernului, refuzînd, printre altele, să sancţioneze prin semnătura ei măsurile represive împotriva elementelor revoluţionare din ţară. Ba mai mult (citez textual) : „s-a săvîrşit o faptă fără precedent în analele istoriei. Puterea judecătorească a descoperit un complot pus la cale de o întreagă parte a Dumei de stat, îndreptat împotriva statului şi puterii ţarului. Iar atunci cînd guvernul nostru a cerut suspendarea vremelnică, pînă la terminarea procesului, a celor 55 de membri ai Dumei acuzaţi de această fărădelege şi arestarea acelora dintre

www.dacoromanica.ro

ei împotriva cărora există cele mai multe dovezi, Duma de stat nu a satisfăcut imediat cererea legitimă a autorităților, care nu suferea nici o amînare".

Or, de dovezile crimei săvîrșite de țar aveau cunoștință nu numai guvernul și prietenii lui cei mai apropiați. Drăguții noștri constituționaliști democrați, care pălăvrăgesc într-una despre legalitate, dreptate, adevăr etc. etc., care și-au împopoțonat partidul lor cu denumirea emfatică de „partid al libertății poporului", de asemenea au cunoscut și timp de patru ani au păstrat în secret odioasele amănunte ale acestui proces murdar. Timp de patru ani au privit ei ca niște martori impasibili cum au fost condamnați, contrar oricăror norme de drept, deputații noștri, cum sufereau ei în închisorile cu regim de ocnă, cum unii dintre ei mureau sau înnebuneau și... prudenți au tăcut. Or, ei aveau deplina posibilitate de a protesta, întrucît își aveau deputații lor în Dumă și dispuneau de numeroase cotidiane. Strînși între reacțiune și revoluție, mai mult decît de orice ei se temeau de revoluție. De aceea au cochetat cu guvernul și, în decurs de patru ani, au căutat să-l acopere prin tăcerea lor, devenind în felul acesta niște complici ai crimei săvîrșite de el. Abia în ultimul timp (la ședința din 17 octombrie 1911 a Dumei), în cursul dezbaterilor pe marginea unei interpelări referitoare la ohrană, unul dintre ei, deputatul Teslenko, s-a hotărît, în sfîrșit, să divulge secretul păstrat cu atîta strășnicie. Iată o parte din cuvîntarea lui (cuvîntarea este reprodusă textual după darea de seamă stenografică oficială): „Cînd s-a pus problema deschiderii unei acțiuni publice împotriva celor 53 de membri ai Dumei a II-a de stat, în cadrul acesteia s-a format o comisie căreia i-au fost puse la dispoziție toate documentele ce urmau să servească drept dovezi că cei 53 de membri ai Dumei de stat au pus la cale un complot care urmărea instaurarea republicii în Rusia cu ajutorul unei insurecții armate. Această comisie, instituită pe lîngă Duma a II-a de stat și al cărei raportor am fost, a ajuns la convingerea unanimă că nu este vorba de un complot pus la cale de social-democrați împotriva statului, ci de un complot pus la cale de secția ohranei din Petersburg împotriva Dumei a II-a de stat.

www.dacoromanica.ro

Atunci cînd raportul comisiei, bazat pe documente, era gata întocmit, în ajunul zilei în care toate aceste date urmau să fie expuse de la tribuna Dumei de stat, aceasta a fost dizolvată şi astfel de la această tribună nu s-au mai putut face cunoscute lucrurile care au fost descoperite. Cînd a început procesul, acuzaţii — cei 53 de membri ai Dumei de stat — au cerut ca procesul să se judece cu uşile deschise, astfel încît opinia publică să afle că nu ei sînt criminalii, ci cei de la ohrana din Petersburg ; dar procesul s-a judecat cu uşile închise şi opinia publică n-a aflat niciodată acest lucru".

Acestea sînt faptele. De patru ani deputaţii noştri zac încătuşaţi în lanţuri în mizerabilele închisori ruse, al căror aspru şi bestial regim vă este, desigur, cunoscut. Mulţi au şi murit acolo. Unul dintre ei şi-a pierdut minţile, mulţi alţii, din cauza condiţiilor de viaţă excepţional de grele, şi-au ruinat sănătatea şi azi-mîine s-ar putea să moară şi ei. Proletariatul din Rusia nu mai poate privi cu indiferenţă cum reprezentanţii săi, care nu au altă vină decît că au ştiut să lupte cu dîrzenie pentru apărarea intereselor lui, pier în închisorile ţariste. Şi cu atît mai mult nu poate privi cu indiferenţă toate acestea, cu cît faptele care au devenit cunoscute în urma mărturisirilor făcute de Brodski reprezintă un temei juridic absolut suficient pentru a cere revizuirea procesului. În Rusia, campania pentru punerea în libertate a deputaţilor noştri a şi început.

Ziarul muncitoresc „Zvezda", care apare la Petersburg, consacră acestei probleme o mare parte din numărul său cu data de 29 octombrie 1911. El adresează un apel presei, deputaţilor liberali şi deputaţilor de stînga, asociaţiilor şi uniunilor, şi în special proletariatului. „Nimeni nu rămîne — spune răspicat ziarul — şi nu poate rămîne calm, nu poate ajunge la un echilibru sufletesc acolo unde fiecare e silit să audă la orice oră şi în orice clipă zăngănitul lanţurilor în care sînt ferecaţi oamenii zidiţi de vii, lipsiţi de libertate şi de toate drepturile civile şi politice numai pentru că au avut curajul să-şi îndeplinească, în faţa întregii ţări, datoria lor de oameni şi de cetăţeni. Conştiinţa publică nu poate şi nu trebuie să rămînă li-

www.dacoromanica.ro

nițită după dezvăluirea îngrozitorului adevăr. Oricare ar fi greutățile ele trebuie biruite și trebuie să se ceară revizuirea procesului deputaților social-democrați din Duma a II-a de stat !... Dar, în primul rînd, proletariatul trebuie să-și spună cuvîntul lui, care atîrnă greu, căci cei condamnați pe baza unor învinuiri false sînt reprezentanții lui, și în momentul de față ei zac în temnițe, supuși unui regim de ocnă".

Pornind această luptă, proletariatul din Rusia se adresează socialiștilor din toate țările, cerîndu-le să-i acorde sprijinul lor și în același timp să-și strige sus și tare, în auzul întregii lumi, revolta pe care le-o stîrnește cruzimea și josnicia absolutismului nostru care domină în momentul de față și care, camuflîndu-se sub masca unei detestabile ipocrizii, întrece în barbarie și înapoiere chiar și guvernele asiatice.

În Franța, tovarășul Charles Dumas a și inițiat o campanie și, într-un articol apărut în ziarul „L'Avenir", propune să se acorde un sprijin energic proletariatului rus în acest moment greu. Exemplul lui trebuie să fie urmat de socialiștii din toate țările ; în parlamente, în publicațiile lor, la adunările lor populare, pretutindeni să-și exprime indignarea și să ceară revizuirea procesului fracțiunii social-democrate din Duma a II-a.

Scris după 6 (19) noiembrie 1911

Publicat în limbile germană, franceză și engleză în decembrie 1911, în „Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International" nr. 8
Semnat : N. Lenin

În limba rusă publicat pentru prima oară în 1940, în revista „Proletarskaia Revoliuțiia" nr. 4

Se tipărește după textul apărut în „Bulletin"

Tradus din limba germană

www.dacoromanica.ro

CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN NUMELE P.M.S.D.R. LA ÎNMORMÎNTAREA LUI PAUL ŞI A LAUREI LAFARGUE

20 NOIEMBRIE (3 DECEMBRIE) 1911

Tovarăşi !

Iau cuvîntul pentru a exprima, în numele P.M.S.D.R., sentimentul de adîncă durere pe care ni l-a pricinuit încetarea din viaţă a lui Paul şi a Laurei Lafargue. Muncitorii conştienţi şi toţi social-democraţii din Rusia au învăţat, încă din perioada de pregătire a revoluţiei din Rusia, să-l stimeze pe Lafargue ca pe unul dintre cei mai talentaţi şi mai profunzi propagandişti ai ideilor marxismului, atît de strălucit confirmate de experienţa luptei de clasă în cursul revoluţiei şi contrarevoluţiei ruse. Sub steagul acestor idei s-a unit strîns detaşamentul de avangardă al muncitorilor ruşi, sub acest steag a dat el, printr-o luptă de masă organizată, o lovitură absolutismului, a apărat şi continuă să apere cauza socialismului, cauza revoluţiei, cauza democraţiei, în pofida tuturor trădărilor, şovăielilor şi oscilărilor burgheziei liberale.

În mintea muncitorilor social-democraţi din Rusia, de persoana lui Lafargue se leagă strîns două epoci : epoca în care tineretul revoluţionar din Franţa împreună cu muncitorii francezi, în numele ideilor republicane, a pornit la asalt împotriva imperiului, şi epoca în care proletariatul francez, sub conducerea marxiştilor, a dus o luptă de clasă consecventă împotriva întregii orînduiri burgheze, pregătindu-se în vederea luptei finale împotriva burgheziei, pentru socialism.

Nouă, social-democraţilor ruşi, care simţim din plin apăsarea jugului absolutismului îmbibat de barbaria asia-

www.dacoromanica.ro

tică şi care am avut fericirea să luăm nemijlocit cunoştinţă, din lucrările lui Lafargue şi ale prietenilor săi, de experienţa revoluţionară şi de gîndirea revoluţionară a muncitorilor din Europa, ne este acum cît se poate de limpede că momentul în care va triumfa cauza pentru apărarea căreia a luptat Lafargue, închinîndu-i întreaga lui viaţă, se apropie cu paşi repezi. Revoluţia rusă a inaugurat epoca revoluţiilor democratice în întreaga Asie : 800 000 000 de oameni participă astăzi la mişcarea democratică din întreaga lume civilizată. Totodată, în Europa devin tot mai numeroase indiciile că epoca de dominaţie a aşa-zisului parlamentarism burghez paşnic se apropie de sfîrşit, pentru a ceda locul unei epoci de lupte revoluţionare ale proletariatului, organizat şi educat în spiritul ideilor marxismului, care va răsturna dominaţia burgheziei şi va instaura orînduirea comunistă.

„Social-Demokrat" nr. 25
din 8 (21) decembrie 1911

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

HYNDMAN DESPRE MARX

De curînd au apărut voluminoasele memorii ale lui Henry Mayers Hyndman, unul dintre întemeietorii şi conducătorii „partidului social-democrat" englez. Cartea, care are aproape 500 de pagini, este intitulată „Însemnări despre o viaţă plină de aventuri" * şi conţine o seamă de amintiri, scrise într-un stil vioi, din activitatea politică desfăşurată de autor şi legate de oamenii „celebri" pe care i-a cunoscut. Ea ne oferă un bogat şi interesant material pentru caracterizarea socialismului englez şi pentru cunoaşterea unor probleme foarte importante ale întregii mişcări muncitoreşti internaţionale.

De aceea credem că este nimerit să consacrăm cărţii lui Hyndman cîteva articole, cu atît mai mult cu cît „Russkie Vedomosti" (din 14 octombrie), ziarul cadeţilor de dreapta, „a luat atitudine" în această problemă, publicînd articolul liberalului Dioneo, care dă un strălucit exemplu de elucidare liberală sau, mai bine zis, de întunecare liberală a acestor probleme.

Să începem cu amintirile lui Hyndman despre Marx. H. Hyndman l-a cunoscut pe Marx abia în 1880, cînd avea, probabil, o idee foarte vagă despre învăţătura lui şi despre socialism în general. Pentru condiţiile din Anglia este caracteristic faptul că Hyndman, care s-a născut în 1842, a fost pînă atunci un „democrat" de o culoare imprecisă, avînd unele legături şi simpatii în partidul conser-

* The Record of an Adventurous Life", by Henry Mayers Hyndman. London (Macmillan and Co). 1911.

www.dacoromanica.ro

vator (tory). Spre socialism s-a orientat abia după ce, în cursul uneia dintre numeroasele călătorii pe care le-a făcut în America între anii 1874 şi 1880, a citit „Capitalul" (în traducere franceză).

În timp ce, însoţit de Karl Hirsch, se ducea la Marx cu care urma să facă cunoştinţă, Hyndman l-a comparat în minte cu... Mazzini!

Sub ce aspect a făcut Hyndman această comparaţie reiese din faptul că despre influenţa lui Mazzini asupra celor din jur el spune că este „personală şi individual-etică", în timp ce influenţa lui Marx este „aproape exclusiv intelectuală şi ştiinţifică". Hyndman s-a dus la Marx ca la „un mare geniu analitic", căutînd să înveţe de la el — pe cînd la Mazzini îl atrăgea caracterul, felul lui „înălţător de gîndire şi de comportare". Marx a fost, „fără îndoială, o inteligenţă mai viguroasă". Indiscutabil că în 1880 Hyndman era departe de a înţelege deosebirea care există între un democrat burghez şi un socialist (de altfel nici acum n-a înţeles-o pe deplin, dar despre asta vom vorbi mai încolo).

„Cînd l-am văzut pe Marx — scrie Hyndman —, prima impresie pe care a produs-o asupra mea a fost aceea a unui bătrîn viguros, zbîrlit, neînduplecat, care este gata — ca să nu zic care caută — să intre în conflict şi păstrează o atitudine oarecum bănuitoare, ca şi cum ar urma să facă faţă unui atac imediat. Dar el mi-a strîns cu amabilitate mîna şi la fel de amabile i-au fost şi primele cuvinte. I-am spus că pentru mine este o mare cinste şi o mare bucurie prilejul de a strînge mîna autorului «Capitalului», iar el mi-a răspuns că a citit cu multă plăcere articolele mele despre India * şi că în corespondenţele publicate în presă şi-a expus părerea sa elogioasă despre ele".

„În timp ce vorbea, cuprins de o indignare nestăpînită, despre politica dusă de partidul liberal în special faţă de Irlanda, ochii mici, adînciţi în orbite, ai vechiului luptător aruncau scîntei, sprîncenele lui stufoase îi erau încruntate, nasul lui mare şi lat şi întreaga faţă îi erau în permanentă mişcare şi din gură îi curgea un şuvoi neîntrerupt de acuzaţii violente şi tumultoase, din care puteam să văd şi ce temperament pătimaş are şi cît de bine cunoaşte el limba engleză.

* Înainte de recenta lui cotitură spre şovinism, Hyndman a fost un duşman hotărît al imperialismului englez şi, începînd din 1878, a desfăşurat o nobilă campanie de demascare a ruşinoaselor acte de violenţă, a nelegiuirilor, jafului, bătjocurei (din care făcea parte şi bătaia cu vergi administrată „criminalilor" politici), prin care englezii aparţinînd tuturor partidelor, inclusiv scriitorul „cult" şi „radical" John Morley, şi-au cîştigat de multă vreme faima în India.

www.dacoromanica.ro

Contrastul dintre felul lui de a vorbi atunci cînd era răscolit de mînie şi întreaga lui înfăţişare atunci cînd îşi expunea părerile asupra evenimentelor economice dintr-o anumită perioadă era uimitor. Fără nici un efort vizibil trecea de la rolul de profet şi tribun viguros la rolul de filozof calm şi dintr-o dată mi-am dat seama că vor trece ani îndelungaţi pînă cînd, în aceste probleme, voi înceta să mă simt în faţa lui ca un şcolar în faţa dascălului său.

Cînd am citit *«Capitalul»* şi, mai ales, lucrările lui mai mici despre Comuna din Paris şi «18 brumar», am rămas impresionat de darul lui de a îmbina cercetarea foarte precisă şi la rece a cauzelor economice şi a efectelor lor sociale cu ura cea mai înverşunată împotriva unor clase şi chiar a unor indivizi ca, de pildă, Napoleon al III-lea sau Thiers, care, potrivit teoriei lui, nu erau mai mult decît nişte muşte pe roţile carului lui Juggernaut al dezvoltării capitaliste. Nu trebuie să uităm că Marx era evreu şi aveam impresia că îmbina în persoana sa, în caracterul său, în chipul său — cu fruntea impunătoare, sprîncenele mari şi stufoase, cu ochii vii, scînteietori, cu nările largi şi senzuale, cu gura mobilă şi cu faţa năpădită din toate părţile de păr zbîrlit — mînia dreaptă a marilor proroci din rasa lui, cu mintea rece şi analitică a lui Spinoza şi a învăţaţilor evrei. Era o neobişnuită îmbinare de calităţi diferite, aşa cum nu am mai întîlnit la nici un alt om.

Cînd am ieşit, împreună cu Hirsch, de la Marx şi mai eram încă sub impresia puternică a acestei mari personalităţi, Hirsch m-a întrebat ce cred despre Marx. «Cred că e un Aristotel al secolului al XIX-lea», i-am răspuns eu. Dar după ce am rostit aceste cuvinte mi-am dat imediat seama că această definiţie nu cuprinde întregul «obiect». În primul rînd, nu mi-l pot închipui pe Marx îmbinînd funcţia de curtean al lui Alexandru Macedon cu profundele lucrări ştiinţifice care au exercitat o influenţă atît de puternică asupra unei serii întregi de generaţii. În afară de aceasta, în pofida celor ce s-au spus de multe ori despre el, Marx nu s-a separat niciodată în aşa măsură de interesele nemijlocit omeneşti încît să analizeze faptele şi ambianţa lor în acea lumină seacă şi rece care-l caracterizează pe cel mai mare filozof al antichităţii. E în afară de orice îndoială că ura lui Marx împotriva sistemului de exploatare şi de robie salariată care-l înconjura nu era numai o ură intelectuală şi filozofică, ci şi o pătimaşă ură personală.

Odată, îmi amintesc, i-am împărtăşit impresia mea că, pe măsură ce înaintez în vîrstă devin mai tolerant. «Mai tolerant? — mi-a răspuns Marx —, *mai* tolerant?». Era limpede că el nu devenea mai tolerant. Cred că tocmai această ură profundă a lui împotriva stării de lucruri existente, precum şi critica nimicitoare la care îşi supunea adversarii, i-a împiedicat pe mulţi dintre oamenii culţi aparţinînd clasei înstărite să preţuiască întreaga importanţă a marilor lui opere şi a făcut ca în ochii lor să apară ca mari eroi nişte semidocţi de mîna a treia şi nişte maeştri ai logomahiei de categoria lui Boehm-Bawerk, numai pentru că îl denaturau pe Marx şi încercau «să-l dezmintă». Noi acum sîntem obişnuiţi, mai ales în Anglia, să luptăm

www.dacoromanica.ro

cu florete prevăzute la vîrf cu nişte bile mari şi moi. Atacurile pline de mînie la care se dedă Marx cu spada lui scoasă din teacă împotriva adversarilor par lipsite de eleganţă dueliştilor noştri savanţi, cu cavalerismul lor ipocrit, şi ei nu pot să creadă că acest polemist necruţător, acest duşman neîmpăcat al capitalului şi al capitaliştilor a fost de fapt cel mai profund gînditor al epocii noastre".

În 1880 Marx era aproape necunoscut publicului englez. Pe atunci sănătatea lui era vizibil în declin, activitatea lui intensă (16 ore pe zi, şi chiar mai multe, de muncă intelectuală !) îi subminaseră pînă-ntr-atît organismul, încît medicii i-au interzis să lucreze seara, astfel că eu — povesteşte Hyndman —, de la sfîrşitul anului 1880 şi pînă la începutul anului 1881 am profitat de orele lui libere pentru a sta de vorbă cu el.

„Felul nostru de a discuta era destul de original. Cînd se aprindea în toiul unei discuţii, Marx avea obiceiul să străbată cu paşi repezi camera de la un capăt la altul, de parcă s-ar fi plimbat pe puntea unui vas maritim. Şi eu îmi făcusem, în timpul îndelungatelor mele călătorii (în America, în Australia etc.), obiceiul acesta de a mă plimba în sus şi-n jos atunci cînd mintea îmi era foarte frămîntată de o idee, aşa încît se putea vedea următoarea scenă : dascălul şi discipolul său plimbîndu-se cîte două sau trei ore în lungul şi-n latul camerei, în jurul mesei, dezbătînd probleme ale epocii actuale sau fapte din trecut".

Pe ce poziţie se situa Marx în diferitele probleme discutate cu Hyndman, acesta nu ne spune cît de cît amănunţit referitor la *nici o problemă*. Din cele arătate mai sus se vede că pe Hyndman îl preocupă cel mai mult şi aproape exclusiv latura *anecdotică* a chestiunii : aceasta este în concordanţă cu întregul conţinut al cărţii sale. Autobiografia lui Hyndman este biografia unui filistin burghez englez care, fiind cel mai bun dintre cei buni din clasa sa, îşi croieşte pînă la urmă drum spre socialism, fără ca vreodată să se descotorosească pe deplin de tradiţiile burgheze, de concepţiile şi de prejudecăţile burgheze.

Repetînd imputările pe care filistinii le aduceau lui Marx şi Engels că s-ar comporta ca nişte „autocraţi" în, „chipurile, democratica" Internaţională, că nu se pricepeau în problemele practice, nu cunoşteau oamenii etc. etc., Hyndman nu face nici o încercare de a face o apreciere asupra

www.dacoromanica.ro

vreuneia dintre aceste imputări pe baza expunerii precise, concrete a condiţiilor momentelor respective.

Rezultatul este o anecdotă şi nu o analiză istorică făcută de un marxist. Marx şi Engels au luptat împotriva unificării social-democraţilor germani (cu lassalleienii) [146]; or, unificarea era necesară! Asta-i tot ce ne spune Hyndman. Despre faptul că, sub raport principial, Marx şi Engels au avut de o mie de ori dreptate combătîndu-i pe Lassalle şi pe lassalleieni nu găseşti la el nici un cuvînt. Hyndman nici măcar nu pune această problemă. El nu-şi pune întrebarea dacă, în epoca Internaţionalei, „democratismul" (organizatoric) nu a fost un paravan pentru sectele burgheze care subminau organizarea social-democraţiei proletare.

Din această cauză şi povestea rupturii dintre Hyndman şi Marx a fost redată în aşa fel încît ceea ce rezultă este o simplă bîrfeală (în spiritul d-lui Dioneo). Engels, vedeţi dv., era un om „cicălitor, bănuitor, gelos"; soţia lui Marx i-ar fi spus soţiei lui Hyndman că Engels a fost „geniul rău" (!!) al lui Marx; Engels, pe care Hyndman nici nu l-a întîlnit vreodată (în pofida celor scrise de d-l Dioneo în *„Russkie Vedomosti"*), „în relaţiile cu oamenii pe care îi ajuta (cu bani; Engels era foarte bogat, iar Marx foarte sărac) căuta să scoată întreaga valoare de schimb a banilor săi"; Engels ar fi fost acela care a băgat zîzanie între Marx şi Hyndman, de teamă ca nu cumva Hyndman, care pe atunci era un om înstărit, să nu-i ia locul de prieten bogat pe lîngă Marx!!

Domnilor liberali, desigur, le face plăcere să copieze aceste platitudini nemaipomenite. Desigur că nu este nicidecum în interesul scribilor liberali să studieze măcar scrisorile către Sorge (ale lui Marx şi Engels) [147], de care aminteşte chiar Hyndman, şi *să se lămurească* în chestiunile respective! Pe ei nu-i preocupă asemenea lucruri! Or, studierea acestor scrisori, compararea lor cu „memoriile" lui Hyndman clarifică imediat chestiunea.

În 1881 Hyndman a publicat broşura „Anglia pentru toţi", în care el trece la socialism, rămînînd totuşi un democrat burghez foarte, foarte confuz. Broşura a fost scrisă pentru „Federaţia democrată" (nu socialistă), care

www.dacoromanica.ro

luase ființă atunci și din care făcea parte un mare număr de elemente antisocialiste. Și Hyndman, rezumînd și copiind din „Capitalul" în două capitole ale broșurii sale *fără să citeze numele lui Marx*, vorbește cu totul vag, în introducere, despre „un mare gînditor și un scriitor original" căruia îi este foarte îndatorat etc. Tocmai din această cauză „m-a învrăjbit" Engels cu Marx, povestește Hyndman, reproducînd totodată o scrisoare pe care i-a trimis-o Marx (din 8 decembrie 1880), în care acesta scria că din cuvintele lui Hyndman reiese că el, Hyndman, „nu împărtășește concepțiile partidului meu (al lui Marx) în ceea ce privește Anglia".

În ce consta divergența pe care Hyndman nu a sesizat-o, nu a observat-o și nu a apreciat-o, este limpede : în faptul că el era pe atunci (așa cum și spune, fără înconjur, Marx în scrisoarea sa către Sorge din 15 decembrie 1881) „un scriitor mic-burghez sentimental", „pe jumătate burghez, pe jumătate proletar". Este limpede că dacă un om care face cunoștință cu Marx devine unul dintre intimii lui, afirmă că este discipolul lui, înființează apoi o federație „democratică" și scrie pentru ea o broșură în care denaturează marxismul și trece sub tăcere pe Marx, nu se putea ca acesta să nu protesteze „cu vehemență" împotriva unui asemenea procedeu. Și, după cum se vede, el a protestat, căci, în aceeași scrisoare către Sorge, Marx citează fragmente din niște scrisori ale lui Hyndman în care acesta încearcă să se scuze, invocînd argumentul că „englezilor nu le place să învețe de la străini", că „numele lui Marx este atît de detestat" (!!) etc. (Hyndman însuși spune că a distrus aproape toate scrisorile primite de la Marx, prin urmare din această parte nu ne putem aștepta la o dezvăluire a adevărului.)

Frumoase scuze, nu-i așa ? Și atunci cînd problema divergențelor din acea vreme dintre Hyndman și Marx este pe de-a-ntregul lămurită, cînd pînă și cartea recent apărută a lui Hyndman dovedește că în concepțiile lui există multe elemente filistine și burgheze (de pildă argumentele aduse de el pentru a sprijini pedeapsa cu moartea pentru delincvenții de drept comun !), ni se oferă ca explicație pentru ruptura cu Marx „intrigile" lui Engels,

www.dacoromanica.ro

care timp de 40 de ani a promovat aceeaşi linie principială ca şi Marx. Chiar dacă tot restul cărţii lui Hyndman ar fi un butoi de miere, această lingură de fiere ar fi de ajuns...

Pentru lămurirea divergenţelor din acea vreme dintre Marx şi Hyndman, relatarea acestuia în legătură cu părerea lui Marx despre Henry George este foarte caracteristică. Această părere este cunoscută din scrisoarea lui Marx către Sorge din 20 iunie 1881. Hyndman îl apăra pe H. George în faţa lui Marx, argumentînd că „George ne va învăţa mai multe stăruind în greşeala sa decît ne vor învăţa alţi oameni prin expunerea deplină a adevărului".

„Marx — scrie Hyndman — nici nu vrea să audă de asemenea argumente. Părerea lui era că răspîndirea unei greşeli nu poate fi niciodată de folos poporului. «A lăsa o greşeală necombătută înseamnă a încuraja lipsa de onestitate intelectuală. La zece oameni care îl vor depăşi pe George vor reveni, poate, sute care vor rămîne la concepţiile lui George ; această primejdie este prea mare pentru a risca»". Aşa vorbea Marx !!

Iar Hyndman ne spune, pe de o parte, că el rămîne şi astăzi la vechea lui părere despre George, iar pe de altă parte că George făcea impresia unui băieţaş purtînd o lumînare de doi bani care se zbenguie alături de un om înzestrat cu un reflector electric.

Comparaţia e minunată, numai că... numai că a fost prea riscant pentru Hyndman să pună această comparaţie minunată alături de bîrfeala lui meschină la adresa lui Engels.

„Zvezda" nr. 31 din 26 noiembrie 1911
Semnat : V. I. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

MANIFESTUL PARTIDULUI MUNCITORESC LIBERAL [148]

I

Acesta este titlul care se cuvine să i se dea articolului lui N. R—kov publicat în revista „Naşa Zarea" nr. 9—10. Oricît de greu ar fi pentru marxişti să piardă în persoana lui N. R—kov un om care în anii de avînt a servit cu devotament şi energie partidul muncitoresc, interesele cauzei trebuie să stea mai presus de orice legături personale sau de fracţiune, de orice amintiri „frumoase". Interesele cauzei ne silesc să recunoaştem că manifestul noului lichidator aduce un mare folos prin sinceritatea, claritatea şi conturarea precisă a concepţiilor sale. N. R—kov ne dă posibilitatea şi ne determină să punem problema principială şi fundamentală a „celor două partide" *în afara* oricărui material „litigios", pe plan pur ideologic şi, în mare măsură, chiar în afara împărţirii în bolşevici şi menşevici. După apariţia articolului lui R—kov nu se mai poate vorbi despre lichidatorism *numai în felul în care se vorbea pînă acum,* deoarece el a ridicat definitiv problema pe o treaptă mai înaltă. Şi după apariţia articolului lui R—kov nu ne putem mulţumi *numai să vorbim* despre lichidatorism, căci în faţa noastră avem cel mai închegat proiect de acţiuni practice imediate care se poate imagina.

N. R—kov începe prin a expune „principala sarcină obiectivă care se pune în Rusia", apoi trece la aprecierea revoluţiei, mai departe analizează momentul actual, vorbind clar şi precis despre fiecare clasă, şi încheie prin descrierea cît se poate de limpede a fizionomiei „asociaţiei

www.dacoromanica.ro

politice muncitoreşti legale", care, pretinde el, trebuie imediat înfiinţată şi „înfăptuită în mod practic". Într-un cuvînt, R—kov o ia chiar de la început şi merge consecvent pînă la capăt, aşa cum trebuie să procedeze orice om cît de cît conştient de seriozitatea răspunderii politice pe care o implică vorbele şi faptele sale. Şi trebuie să fim drepţi cu R—kov : de la început şi pînă la sfîrşit, cu o consecvenţă desăvîrşită, el substituie marxismului liberalismul.

Să ne oprim asupra punctului de plecare al raţionamentelor lui. El consideră „absolut neîndoios şi indiscutabil" că „principala sarcină obiectivă care se pune în Rusia în momentul de faţă este încheierea definitivă a procesului de înlocuire a sistemului brutal şi prădalnic de gospodărie semifeudală prin capitalismul civilizat". Chestiunea discutabilă, după părerea lui, este dacă Rusia a ajuns într-o situaţie în care, „deşi posibilitatea unor furtuni sociale nu este exclusă, totuşi aceste furtuni nu sînt necesare şi inevitabile în viitorul apropiat".

În ceea ce ne priveşte, considerăm absolut neîndoios şi indiscutabil că acest mod de a pune problema este pur liberal. Liberalii se mulţumesc să se întrebe dacă vom avea sau nu „un capitalism civilizat", dacă vor avea sau nu loc „furtuni". Marxistul, dimpotrivă, nu îngăduie ca analiza să fie limitată la aceste întrebări, ci cere să se analizeze *ce clase sau ce pături ale claselor* din societatea burgheză care se eliberează promovează o linie sau alta, determinată în mod concret, a acestei eliberări, de pildă linia creării cutăror sau cutăror forme politice ale aşazisului „capitalism civilizat". Marxiştii, atît în perioada de „furtună" cît şi în perioadele cînd este evident că nu există furtună, promovează o linie principial diferită de aceea a liberalismului, şi anume linia creării unor forme de viaţă cu adevărat democratice, şi nu în general „civilizate". Noi toţi năzuim spre „un capitalism civilizat", declară liberalii, vrînd să apară ca un partid situat deasupra claselor. Noi, spun marxiştii muncitorilor şi întregii democraţii, trebuie să înţelegem prin „civilizaţie" cu totul altceva decît ceea ce spun liberalii.

www.dacoromanica.ro

Россійская Соц.-Дем. Рабочая Партія

(Кружокъ Рабочей Газеты)

Въ понедѣльникъ 27-го ноября с. г.

SALLE de l'ALCAZAR, 190, avenue de Choisy

СОСТОНТСЯ РЕФЕРАТЪ

Н. ЛЕНИНА

„МАНИФЕСТЪ ЛИБЕРАЛЬНОЙ РАБОЧЕЙ ПАРТІИ“

1. Почему статья Н. Р-кова въ № 9-10 «Нашей Зари» заслуживаетъ такого названія и самого внимательнаго разбора? Возможность разобрать вопросъ о двухъ линіяхъ рабочаго движенія и «двухъ партіяхъ» внѣ *всякаго* «конъюнктурнаго» матеріала, кнѣ «сквозь»

2. Типъ «соціалъдемократа дней свободы». Буржуазные демократы въ марксистскомъ нарядѣ. Р-ковъ какъ образецъ; вся его статьѣ сплошная подмѣна марксизма либерализмомъ.

3. Роль крѣпостниковъ въ современной Россіи съ точки зрѣнія либераловъ (Р-ковъ) и марксистовъ. «Декабрьскія реакціонеры» (1908 г.) Р. С.-Д. Р. П.

4. Отношеніе демократіи къ рѣшенію (Столыпинскому) аграрной проблемы «путемъ компромисса между разными группами буржуазіи».

5. Предстоитъ-ли Россіи «торжество весьма умѣреннаго буржуазнаго прогрессизма»?

6. Сравненіе современной Россіи и III-ей Думы съ Франціей 60-хъ годовъ XIX вѣка съ Законод. Корпусомъ и съ Пруссіей 80 годовъ.

7. Превратились-ли «старые лозунги» въ «мертвыя слова»?

8. Почему основываемое Р-ковымъ «Общество защиты интересовъ рабочаго класса» есть общество *либеральной* защиты *не либеральному* понимаемыхъ интересовъ рабочаго класса?

9. Пропорція: Ю. Ларинъ относится къ рабочему союзу, какъ Н. Р-ковъ относится къ легальной ликвидаторской партіи.

НАЧАЛО РОВНО ВЪ 9 ЧАС. ВЕЧЕРА.

БИЛЕТЫ 3, 1 ФР. И 50 САНТ.

Anunțul referatului lui V. I. Lenin „Manifestul partidului muncitoresc liberal", ținut la 14 (27) noiembrie 1911 la Paris

Micșorat

www.dacoromanica.ro

O denaturare şi mai flagrantă, tipic „profesorală", a marxismului ne serveşte R—kov atunci cînd critică pe „observatorii superficiali" care „socot că revoluţia noastră nu a reuşit". „Întotdeauna şi pretutindeni — scrie R—kov — intelectualitatea nevricoasă a scîncit şi s-a tînguit, apoi a căzut într-o stare de prostraţie morală şi a pornit pe calea renegării şi a misticismului". „Un observator perspicace" ştie însă că „adeseori accesele de furie ale reacţiunii constituie reflectarea unor profunde transformări sociale", că „în perioada de reacţiune se formează şi se maturizează noi grupuri şi forţe sociale".

Aşa raţionează R—kov. El a reuşit să pună problema „renegării" într-un mod atît de filistin (deşi foloseşte cuvinte savante), încît legătura dintre tendinţele contrarevoluţionare din Rusia şi situaţia şi interesele *anumitor* clase a dispărut cu desăvîrşire. Nici unul dintre vehişti, adică dintre cei mai înfocaţi liberali contrarevoluţionari, nu va încerca să nege că într-o perioadă de reacţiune cresc noi forţe, nici unul dintre colaboratorii la lucrarea în cinci volume a lichidatorilor, de care cei mai buni dintre menşevici s-au desolidarizat, nu va refuza să subscrie acest adevăr. Sub pana istoricului nostru, fizionomia concretă şi caracterul de clasă al contrarevoluţiei noastre s-au volatilizat şi nu au mai rămas decît fraze lipsite de conţinut şi perimate despre nevricalele unor intelectuali şi despre spiritul de observaţie deosebit de profund al altor intelectuali. Problema, extrem de importantă pentru un marxist, a felului în care revoluţia noastră a scos la iveală diferitele metode de acţiune şi diferitele năzuinţe ale diverselor clase şi de ce aceasta a dat naştere la o atitudine de „renegare" faţă de lupta pentru „civilizaţie" din partea altor clase burgheze a trecut neobservată de R—kov.

Să trecem la principala problemă, şi anume la aprecierea momentului de către R—kov, care porneşte de la aprecierea situaţiei tuturor claselor. Începînd cu „reprezentanţii marii noastre proprietăţi funciare", autorul spune: „Nu de mult ei erau (erau !), în majoritatea lor, nişte adevăraţi iobăgişti, nişte nobili-moşieri tipici. Acum din aceşti ultimi mohicani n-au mai rămas mulţi. Ei mai formează doar un mănunchi de oameni care se grupează

www.dacoromanica.ro

în jurul d-lor Purişkevici şi Markov II şi împroaşcă neputincioşi (!) cu salivă otrăvită de veninul desperării... Majoritatea marilor noştri proprietari funciari — nobili şi nenobili —, reprezentată în Dumă prin naţionalişti şi octombrişti de dreapta, încetul cu încetul se transformă în mod implacabil în burghezie agrară".

Aceasta este „aprecierea momentului" pe care ne-o oferă R—kov. E de prisos să mai spunem că această apreciere este o bătaie de joc la adresa realităţii. De fapt, „mănunchiul de oameni care se grupează în jurul d-lor Purişkevici şi Markov II" nu este neputincios, ci atotputernic. Tocmai puterea şi veniturile acestui grup sînt asigurate prin actualele instituţii politice şi sociale ale Rusiei, tocmai voinţa lui este aceea care hotărăşte în ultimă instanţă, tocmai el reprezintă elementul care determină întreaga orientare a activităţii şi întregul caracter al aşa-zisei birocraţii de jos şi pînă sus. Toate acestea sînt lucruri atît de cunoscute de toată lumea, faptele care dovedesc dominaţia acestui mănunchi în Rusia sînt atît de evidente şi de curente, încît într-adevăr trebuie să aibă cineva darul liberalilor de totală autoamăgire pentru a le da uitării. Greşeala lui R—kov constă, în primul rînd, în faptul că a exagerat pînă la ridicol „transformarea" economiei iobăgiste în economie burgheză ; în al doilea rînd, a uitat „un amănunt", tocmai acel „amănunt" care deosebeşte pe marxist de liberal, şi anume : complexitatea şi desfăşurarea în salturi a procesului de adaptare a suprastructurii politice la transformarea economiei. Pentru a explica ambele aceste greşeli ale lui R—kov este suficient să invocăm exemplul Prusiei, unde pînă astăzi, deşi gradul de dezvoltare a capitalismului, în general, şi gradul de transformare a economiei vechi moşiereşti în economie burgheză, în special, este mult mai ridicat, Oldenburgii şi Heidebranzii rămîn atotputernici, ţin în mîinile lor puterea de stat, umplu, ca să spunem aşa, cu conţinutul lor social întreaga monarhie prusiană, întreaga birocraţie prusiană ! Pînă în zilele noastre, la 63 de ani după 1848, în Prusia, cu toată dezvoltarea extrem de rapidă a capitalismului, dreptul de vot în alegerile pentru landtag rămîne într-o formă care asigură atotputernicia Purişkevicilor prusieni.

www.dacoromanica.ro

Iar R—kov, la 6 ani după 1905, ne prezintă pentru Rusia idila arcadiană a „neputinței" Purișkevicilor !

Dar este demn de remarcat faptul că tocmai prezentarea unei asemenea idile arcadiene — în ceea ce privește „implacabilitatea" transformării Purișkevicilor și „triumful foarte moderatului progresism burghez" — constituie laitmotivul *tuturor* raționamentelor lui R—kov. Să luăm, de pildă, raționamentele lui cu privire la politica agrară contemporană. „Nu există o ilustrare mai vie și mai amplă" a transformării (economiei iobăgiste în economie burgheză) decît această politică, declară R—kov. Se lichidează sistemul fîșiilor intercalate, iar „lichidarea insuficienței de pămînt în cele 20 de gubernii agricole cu cernoziom nu prezintă mari greutăți și constituie una dintre sarcinile actuale imediate, care, după toate probabilitățile, va fi soluționată printr-un compromis între diferite grupuri ale burgheziei".

„Acest compromis inevitabil în problema agrară, care se conturează în perspectivă, are pînă acum o serie de precedente...".

Aceasta este o mostră caracteristică a metodei folosite de R—kov în raționamentele sale politice. El începe prin a elimina extremele, fără a avea nici un temei, pur și simplu pe baza seninătății sale liberale ! În continuare afirmă că un asemenea compromis între diferitele grupuri ale burgheziei nu implică greutăți și este chiar probabil și sfîrșește prin a spune că acest compromis este „inevitabil". Printr-o asemenea metodă s-ar putea demonstra că „furtunile" nu au fost probabile sau necesare nici în Franța anului 1788 și nici în China anului 1910. Firește, un compromis între diferite grupuri ale burgheziei nu implică greutăți *dacă se admite* că eliminarea lui Markov II are loc nu numai în fantezia senină a lui R—kov. Dar a admite o asemenea ipoteză înseamnă a adopta de la bun început punctul de vedere al liberalului, care se teme să se lipsească de Markov II și de cei de seama lui și care crede că toți și întotdeauna se vor teme de acest lucru.

Firește, compromisul este „inevitabil" dacă (primul „dacă") nu există Markovi ; dacă (al doilea „dacă") muncitorii, precum și țăranii ruinați, sînt cufundați într-un

www.dacoromanica.ro

somn politic adînc. Dar, încă o dată, a face o asemenea presupunere, a admite pe cel de-al doilea „dacă", nu înseamnă oare a lua dorinţa (liberalului) drept realitate ?

II

Întrucît nu sîntem dispuşi să luăm drept realitate dorinţele sau presupunerile liberalilor, noi am tras altă concluzie : este incontestabil că actuala politică agrară are un caracter burghez. Dar tocmai pentru că această politică burgheză este îndrumată de Purişkevicii care rămîn stăpîni pe situaţie, are loc o ascuţire atît de serioasă a contradicţiilor, încît probabilitatea unui compromis, cel puţin în viitorul apropiat, trebuie considerată pur şi simplu exclusă.

Un alt proces social important — îşi continuă analiza sa R—kov — este acela al consolidării marii burghezii industriale şi comerciale. Arătînd, pe bună dreptate, că octombriştii şi cadeţii îşi fac „reciproc concesii", autorul trage concluzia : „Nu trebuie să ne facem iluzii : se pregăteşte triumful unui «progresism» burghez foarte moderat".

Triumf unde ? asupra cui ? În alegerile pentru Duma a IV-a, despre care a vorbit chiar aici R—kov ? Dacă da, atunci „triumful" va avea loc în acel cadru îngust pe care-l reprezintă legea electorală din 3 iunie 1907. Dar de aici rezultă inevitabil alternativa : ori acest „triumf", care nu va crea nici un fel de val, nu va schimba absolut nimic în ceea ce priveşte dominaţia de fapt a Purişkevicilor, ori acest „triumf" va exprima în mod indirect un avînt democratic care nu poate să nu ajungă la un conflict acut cu „cadrul îngust" şi cu dominaţia Purişkevicilor.

În amîndouă cazurile, triumful moderaţiei în nişte alegeri cărora li se fixează un cadru moderat nu va duce nici la cel mai mic triumf al moderaţiei în viaţă. Dar de relevat este că R—kov a ajuns la un asemenea grad de „cretinism parlamentar", încît face confuzie între ale-

www.dacoromanica.ro

gerile pe baza legii din 3 iunie şi viaţa însăşi ! Pentru a dovedi cititorului acest fapt de necrezut, vom cita în întregime spusele lui R—kov :

„Şi acest triumf este cu atît mai probabil, cu cît masa micii burghezii de la oraşe, cuprinsă de descurajare filistină în faţa perspectivei de a rămîne «cu buzele umflate», va urma neputincioasă progresismul moderat. Cît despre ţărănime, ea este prea slabă în alegeri din pricina specificului sistemului nostru electoral, căci în virtutea acestui sistem proprietarii funciari, care predomină în colegiul delegaţilor guberniali, au posibilitatea de a alege deputaţi «de dreapta» din partea ţăranilor. Aşa arată tabloul prefacerilor sociale care au loc în zilele noastre în Rusia dacă lăsăm deocamdată la o parte clasa muncitoare. Acest tablou este departe de a înfăţişa o stagnare sau o mişcare retrogradă. Este incontestabil că noua Rusie burgheză se întăreşte şi merge înainte. Duma de stat, întemeiată pe normele electorale stabilite la 3 iunie 1907, reprezintă consfinţirea politică a viitoarei dominaţii a burgheziei industriale şi comerciale moderat-progresiste alături de burghezia agrară conservatoare (curat Anglia !). (Comparaţia cu Franţa şi Prusia o lăsăm deocamdată la o parte ; despre asta vom vorbi ceva mai jos.) Făcînd, aşadar, un rezumat al celor spuse mai sus, trebuie să recunoaştem că există în Rusia toate premisele unui progres lent, foarte dureros pentru mase, dar de netăgăduit, al orînduirii sociale şi de stat burgheze. Desigur, posibilitatea unor furtuni şi a unor zguduiri nu este exclusă, dar ea nu se transformă în necesitate, în inevitabilitate, aşa cum a fost înainte de revoluţie".

Profundă filozofie, nimic de zis. Dacă lăsăm la o parte ţărănimea, pentru că este „slabă în alegeri", iar clasa muncitoare „o lăsăm deocamdată" pur şi simplu „la o parte", în acest caz, bineînţeles, posibilitatea furtunilor este cu desăvîrşire exclusă ! Dar în rezumat aceasta înseamnă că, dacă privim Rusia din punctul de vedere al liberalilor, nu vom putea vedea nimic în afară de un „progresism" liberal. Scoateţi-vă ochelarii liberali şi tabloul vă va apărea cu totul altul. Întrucît în viaţă ţărănimea joacă un rol complet diferit de cel pe care i-l rezervă sistemul electoral de la 3 iunie, „slăbiciunea în alegeri" ascute contradicţia dintre întreaga ţărănime şi întregul sistem, şi nu deschide nicidecum porţile „progresismului moderat". Întrucît într-o ţară capitalistă, în general, şi în Rusia care a trecut prin primul deceniu al secolului al XX-lea, în special, clasa muncitoare *nu poate* fi „lăsată la o parte", raţionamentul lui R—kov nu re-

www.dacoromanica.ro

zistă la critică. Întrucît la noi (atît în cadrul Dumei a III-a cît şi deasupra ei) domneşte purişkevicismul moderat de bombănitul Gucikovilor şi Miliukovilor, toată frazeologia despre „apropiata dominaţie" a burgheziei moderat-progresiste nu este altceva decît o simplă amăgire cu care se încîntă liberalii. Întrucît, în virtutea situaţiei lor de clasă, Gucikovii şi Miliukovii nu sînt în stare să opună dominaţiei Purişkevicilor altceva decît bombănitul lor, conflictul dintre noua Rusie burgheză şi d-nii Purişkevici este inevitabil, iar forţele lui motrice le reprezintă aceia pe care R—kov, urmînd exemplul liberalilor, „i-a lăsat la o parte". Tocmai pentru că Miliukovii şi Gucikovii „îşi fac reciproc concesii" pe tărîmul servilismului faţă de Purişkevici, pentru muncitori sarcina de a delimita democraţia de liberalism devine tot mai imperioasă. N. R—kov nu a înţeles nici condiţiile izbucnirii furtunilor în Rusia, nici sarcina arătată de noi aici, care e obligatorie şi în condiţiile cînd inexistenţa unei furtuni este evidentă.

Democratul vulgar este în stare să reducă totul la problema dacă este sau nu furtună. Pentru un marxist se pune în primul rînd problema liniei de delimitare politică a claselor, care este *aceeaşi* şi în caz de furtună, şi în cazul cînd nu este furtună. Dacă R—kov afirmă că „muncitorii trebuie să-şi asume sarcina hegemoniei politice în lupta pentru regimul democratic", aceasta apare pur şi simplu ciudat după tot ce a scris în manifestul său. Aceasta înseamnă că R—kov ia de la burghezie o adeverinţă că recunoaşte hegemonia muncitorilor şi, la rîndul lui, dă şi el burgheziei o adeverinţă că muncitorii renunţă la sarcinile care constituie conţinutul hegemoniei ! R—kov a golit noţiunea de hegemonie de orice conţinut, iar apoi repetă în mod naiv o vorbă goală. La început R—kov face o apreciere a momentului din care se vede că pentru el hegemonia liberalilor e un fapt împlinit, irevocabil şi de neînlăturat, iar apoi ne încredinţează că el recunoaşte hegemonia clasei muncitoare !

„Importanţa Dumei — raţionează R—kov — nu este mai puţin «reală» decît aceea a Corpului legislativ francez din ultimii ani ai

www.dacoromanica.ro

celui de-al doilea Imperiu sau decît importanţa acelei medii proporţionale între Reichstagul german şi landtagul prusian care este caracteristică pentru Prusia celui de-al 9-lea deceniu al secolului trecut".

Această comparaţie poate constitui un model de joc de-a paralelele istorice, atît este de neserioasă. În Franţa celui de-al 7-lea deceniu al secolului trecut, perioada revoluţiilor burgheze de mult se terminase pe deplin ; bătea la uşă încăierarea directă dintre proletariat şi burghezie, iar bonapartismul exprima o manevrare a puterii între aceste două clase. Este ridicol să compari această situaţie cu cea din Rusia contemporană. Duma a III-a seamănă mai degrabă cu la Chambre introuvable[149] din 1815 ! În Prusia în deceniul al 9-lea a fost de asemenea o perioadă de totală desăvîrşire a revoluţiei burgheze, care îşi terminase sarcina ei pe la 1870 ; întreaga burghezie, inclusiv mica burghezie de la oraşe şi de la sate, era satisfăcută şi reacţionară.

Poate că R—kov s-a gîndit să facă o comparaţie între rolul deputaţilor democraţiei şi ai proletariatului în Corpul legislativ şi în Reichstag şi rolul deputaţilor respectivi în Duma a III-a. O asemenea comparaţie este posibilă, dar ea pledează tocmai împotriva lui R—kov, căci comportarea lui Gheghecikori şi, în parte, aceea a lui Petrov III * este o dovadă a unei forţe, a unei încrederi în sine şi hotărîri de luptă atît de mari a claselor pe care le reprezintă, încît un „compromis" cu Purişkevicii ne apare nu numai neverosimil, dar pur şi simplu exclus.

III

A fost necesar să ne oprim atît de amănunţit asupra aprecierii făcute de R—kov asupra rolului claselor, căci tocmai în această apreciere constau rădăcinile ideologice ale profundelor divergenţe dintre noi. Concluziile practice pe care le trage R—kov — trebuie să recunoaştem — cu un curaj şi o sinceritate rară sînt interesante mai ales prin aceea că arată întreaga absurditate a „teoriei"

* În culegerea „Marxism şi lichidatorism", cuvintele „Gheghecikori şi, în parte, aceea a lui Petrov III" sînt înlocuite cu cuvintele „deputaţilor social-democraţi şi, în parte, aceea a trudovicilor". — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

autorului. R—kov are, desigur, de o mie de ori dreptate cînd pune problema posibilităţii unei organizaţii politice legale a muncitorilor în legătură cu aprecierea momentului, cu aprecierea prefacerilor radicale care s-au produs în orînduirea politică. Dar nenorocirea e tocmai că, în locul unor prefaceri de acest fel survenite *în viaţă*, el nu ne poate oferi decît nişte naive silogisme profesorale: trecerea la „capitalismul civilizat" „presupune" necesitatea unei organizaţii politice legale a muncitorilor. Este uşor să aşterni pe hîrtie asemenea raţionamente; în realitate însă aceasta nu va face ca orînduirea politică din Rusia să devină nici cu un dram mai „civilizată".

„Progresismul, fie el şi cel mai moderat, va trebui, fără îndoială, să lărgească cadrul existent, care e prea îngust". Progresismul cadeţilor din Duma a IV-a, vom răspunde noi, nu va trebui şi nu va putea „să lărgească" nimic atîta timp cît nu se vor pune în mişcare, pe căi cu totul străine de Dumă, elemente cu totul străine de cadeţi.

„Fără o astfel de organizaţie — spune R—kov despre o organizaţie politică legală şi largă a muncitorilor — lupta ar lua în mod inevitabil un caracter anarhic, dăunător nu numai clasei muncitoare, ci şi burgheziei culte".

Asupra ultimei părţi a acestei fraze nu ne vom opri, ca să nu-i atenuăm „perla" prin comentariile noastre. Cît despre prima parte, ea este greşită din punct de vedere istoric: în anii 1878—1890 în Germania nu a fost anarhism, deşi nu a existat o organizaţie politică „legală şi largă".

R—kov are, de asemenea, de o mie de ori dreptate cînd schiţează planul concret al unei „organizaţii" muncitoreşti politice legale şi propune să se înceapă prin înfiinţarea unei „asociaţii politice de apărare a intereselor clasei muncitoare"; el are dreptate în sensul că numai nişte flecari pot vorbi, luni şi ani de-a rîndul, despre posibilitatea unui partid *„legal"* fără să facă nici un pas simplu şi firesc în direcţia legalizării lui. R—kov începe şi termină ca un om de acţiune, şi nu ca un flecar.

Dar „acţiunea" lui este o acţiune *liberală*, „steagul" pe care-l „desfăşoară" el (pag. 35 din articolul citat) este

www.dacoromanica.ro

steagul unei politici muncitoreşti liberale. Nu are importanţă faptul că în programul asociaţiei preconizate de R—kov figurează „instaurarea unei societăţi noi pe baza proprietăţii obşteşti asupra mijloacelor de producţie" etc. În practică, recunoaşterea acestui principiu măreţ nu a împiedicat pe unii dintre social-democraţii germani din deceniul al 7-lea să ducă „o politică muncitorească regală-prusacă" şi nu-l împiedică pe Ramsay MacDonald (liderul partidului muncitoresc englez „independent" faţă de socialism) să ducă o politică muncitorească liberală. Iar R—kov, vorbind de sarcinile politice ale perioadei imediate, actuale, ale perioadei noastre, a făcut de fapt o expunere sistematică a principiilor liberale. „Steagul" pe care-l „desfăşoară" R—kov a fost de mult desfăşurat de d-nii Prokopovici, Potresovi, Larini etc., şi cu cît acest steag „se desfăşoară" mai mult, cu atît devine mai limpede pentru toată lumea că în faţa noastră se află o cîrpă liberală murdară şi ponosită.

„În toate acestea nu există nici un dram de utopie", susţine R—kov. Sîntem nevoiţi să-i răspundem autorului prin parafrazarea unui cunoscut dicton : eşti un mare utopist, dar utopia ta e mică. Într-adevăr, ar fi o dovadă de neseriozitate dacă la nişte afirmaţii vădit neserioase am răspunde altfel decît printr-o glumă. Să nu consideri o utopie înfiinţarea unei asociaţii muncitoreşti politice legale într-o perioadă cînd sînt dizolvate organizaţii sindicale cît se poate de paşnice, cît se poate de onorabile, de nepolitice ! Să expui de la „a" pînă la „z" o apreciere din punct de vedere liberal a rolului claselor şi să susţii că nu încerci să te adaptezi regimului tolmacevist reînnoit ! „În toate acestea — perorează bunul nostru R—kov — nu se propagă nici un fel de violenţă, nu există nici un cuvînt, nici o idee care să pledeze pentru necesitatea unei revoluţii violente, întrucît nici în realitate necesitatea aceasta nu este obligatorie. Dacă cuiva, orbit de nebunia reacţionară, i-ar trece prin minte să aducă membrilor unei asemenea «asociaţii» învinuirea că tinde la o revoluţie violentă, toată greutatea unei asemenea învinuiri absurde, neîntemeiate, inconsistente din punct de vedere juridic ar cădea pe capul acuzatorului" !

www.dacoromanica.ro

Frumos mai scrie N. R—kov! Întocmai ca şi d-l P. B. Struve, care în 1901 arunca trăsnete la fel de teribile „pe capul" prigonitorilor zemstvei [150]. Frumos tablou: N. R—kov demonstrează acuzatorilor săi de teapa lui Dumbadze că, întrucît în momentul de faţă nu are nici un fel de „idei", greutatea acuzaţiilor inconsistente din punct de vedere juridic va cădea chiar pe capul celor de teapa lui Dumbadze. Da, da, parlament nu avem încă, dar cretinism parlamentar găseşti cît pofteşti. Este evident că un marxist ca Gheghecikori * sau chiar un nemarxist, dar un democrat cinstit ca Petrov III ar fi excluşi din noua asociaţie imediat, chiar la prima adunare generală..., dacă membrii adunării nu ar fi trimişi, din greşeală, în diferite locuri răcoroase înainte de a se fi deschis adunarea.

„Lichidatorii" de la „Naşa Zarea" s-au bucurat că R—kov a trecut în rîndurile lor. Plini de entuziasm, ei au subapreciat căldura îmbrăţişărilor cu care îi întîmpină N. R—kov, devenit lichidator. Or, aceste îmbrăţişări sînt atît de fierbinţi şi atît de puternice, încît putem pune mîna în foc că lichidatorismul va muri sugrumat de îmbrăţişările pătimaşe ale lui R—kov, tot aşa cum congresul muncitoresc a murit sugrumat de îmbrăţişările pătimaşe ale lui I. Larin. I. Larin a comis acest asasinat fără vărsare de sînge, prin sugrumare, numai pentru că, după apariţia broşurii lui, oamenii — de teamă să nu se facă de rîs — s-au ferit să susţină ideea unui congres muncitoresc. După noul „manifest" al lichidatorismului, publicat de R—kov în „Naşa Zarea", oamenii — tot de teamă să nu se facă de rîs — se vor feri să susţină ideea unui partid lichidatorist legal.

Or, această idee — trebuie totuşi, pînă la urmă, să ne declarăm de acord, măcar într-o măsură cît de mică, cu R—kov! — conţine un „dram" de neutopie. Scoate-ţi ochelarii profesorali, stimabile, şi ai să vezi că „asociaţia" pe care te pregăteşti „s-o înfiinţezi efectiv" (după ce greutatea poveţelor d-tale „va cădea pe capul" Mîmreţovi-

* În culegerea „Marxism şi lichidatorism", cuvintele „un marxist ca Gheghecikori" sînt înlocuite cu cuvintele „marxişti ca Pokrovski şi Gheghecikori". — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

lor [151]) *există de doi ani.* Şi d-ta faci parte din ea ! Această „asociaţie pentru apărarea intereselor clasei muncitoare" este revista *„Naşa Zarea"* (privită ca un colectiv ideologic, şi nu ca o simplă tipăritură). O organizaţie legală şi largă a muncitorilor este o utopie, dar revistele „legale" şi sincere ale intelectualilor oportunişti nu sînt de loc, absolut de loc utopice. Este indiscutabil că ei apără, în felul lor, interesele clasei muncitoare, dar cel care nu a încetat să fie marxist vede limpede că „asociaţia" lor urmăreşte apărarea liberală a unor interese, înţelese în mod liberal, ale clasei muncitoare.

„Zvezda" nr. 32 din 3 decembrie 1911
Semnat : V l. I l i n

Se tipăreşte după textul apărut în ziar, confruntat cu textul culegerii „Marxism şi lichidatorism", 1914

www.dacoromanica.ro

MATERIALE PREGĂTITOARE

www.dacoromanica.ro

PLANUL PRELEGERII LA CICLUL „PRINCIPIILE ECONOMIEI POLITICE"

PRELEGEREA A IV-A

1. Esența modului de producție capitalist în comparație cu celelalte moduri de producție care l-au precedat istoriceşte.

2. Asemănarea în ceea ce privește existența asupririi de clasă şi deosebirile în formele şi condițiile luptei de clasă.

3. Lupta muncitorului cu capitalistul pentru durata zilei de muncă. Condițiile de vînzare a mărfii „forța de muncă". Producerea plusvalorii absolute şi relative.

4. Condițiile „normale" de folosire a mărfii „forța de muncă" sînt determinate de lupta muncitorului cu capitalistul.

5. Lupta grevistă, sindicatele şi legislația pentru reglementarea muncii în fabrici în istoria luptei pentru reducerea zilei de muncă.

6. Un bilanț al perioadei de jumătate de veac a istoriei moderne (secolele XIX—XX) în problema reducerii zilei de muncă. „Informația" lui Kautsky [152]. Caracterul neînsemnat al „progresului social".

Scris înainte de 27 ianuarie (9 februarie) 1911

Publicat în 1911, la Paris, în foaie volantă, la hectograf, editat de Comisia de organizare a Cursurilor de ştiințe sociale

Se tipăreşte după textul foii volante

www.dacoromanica.ro

PLANUL REFERATULUI „MANIFESTUL PARTIDULUI MUNCITORESC LIBERAL"

1. De ce articolul lui N. Rojkov apărut în nr. 9—10 al revistei „Naşa Zarea" merită acest titlu şi cea mai atentă analiză ? Posibilitatea de a analiza problema celor două linii în mişcarea muncitorească şi a „celor două partide" în afara *oricărui* material „litigios", *în afara* „ciorovăielilor".

2. Tipul de „social-democrat din zilele libertăţii". Democraţii burghezi deghizaţi în veşminte marxiste. Rojkov ca model ; în articolul lui, el substituie *de la început pînă la sfîrşit* marxismului liberalismul.

3. Rolul iobăgiştilor în Rusia contemporană din punctul de vedere al liberalilor (Rojkov) şi al marxiştilor. „Rezoluţiile din decembrie" (1908) ale P.M.S.D.R.

4. Atitudinea democraţilor faţă de rezolvarea (stolîpinistă) a problemei agrare „pe calea compromisului între diferitele grupuri ale burgheziei".

5. Urmează oare în Rusia „triumful unui progresism burghez foarte moderat" ?

6. Compararea Rusiei contemporane şi Dumei a III-a cu Franţa anilor 1860 şi cu Corpul legislativ şi cu Prusia anilor 1880.

7. S-au transformat oare „lozincile vechi" în „cuvinte moarte" ?

8. De ce „Asociaţia pentru apărarea intereselor clasei muncitoare", preconizată de Rojkov, „este o asociaţie de

www.dacoromanica.ro

apărare *liberală* a unor interese înţelese *în mod liberal* ale clasei muncitoare ?

9. Proporţia : I. Larin are faţă de congresul muncitoresc atitudinea pe care o are N. Rojkov faţă de partidul legal al lichidatorilor.

Scris înainte de 14 (27) noiembrie 1911

Publicat în noiembrie 1911, în înştiinţarea cu privire la referat, editat de cercul „Raboceaia Gazeta"

Se tipăreşte după textul înştiinţării

www.dacoromanica.ro

LISTA LUCRĂRILOR LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

ADNOTĂRI

INDICI

DATE DIN
VIAŢA ŞI ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

www.dacoromanica.ro

LISTA LUCRĂRILOR LUI V. I. LENIN CARE N-AU FOST GĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT

(Noiembrie 1910—noiembrie 1911)

1910

DOUĂ SCRISORI ADRESATE LUI C. HUYSMANS, SECRETARUL BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL

O referire cu privire la una dintre scrisorile adresate lui C. Huysmans găsim în scrisoarea lui V. I. Lenin din 9 (22) noiembrie 1910 către G. V. Plehanov: „De la Biroul socialist internațional n-am primit decît o hîrtie referitoare *exclusiv* la bani, adică la cotizațiile partidului nostru pentru întreținerea Biroului socialist internațional. Am transmis-o casierului Biroului din străinătate al C.C. și i-am răspuns lui Huysmans că am înștiințat C. C. în privința cotizațiilor" (Opere, vol. 36, Editura politică, 1958, pag. 161).

A doua scrisoare a fost scrisă la 5 (18) decembrie 1910. La 21 ianuarie (3 februarie) 1911, Lenin îi scria lui G. V. Plehanov: „La 18 decembrie ți-am trimis scrisoarea lui Huysmans și proiectul meu de răspuns" (Opere, vol. 36, Editura politică, 1958, pag. 162). Scrisoarea lui Lenin era, pare-se, un răspuns la circulara trimisă de B.S.I. la 15 decembrie 1910 partidelor Internaționalei a II-a, pe care Lenin a primit-o la 4 (17) decembrie 1910 și pe care a făcut unele însemnări (vezi „Culegeri din Lenin", vol. XXV, pag. 258—261).

ARTICOL TRIMIS LA REDACȚIA REVISTEI „SOVREMENNÎI MIR"

În legătură cu acest articol, V. I. Lenin îi scria lui M. T. Elizarov la 21 decembrie 1910 (3 ianuarie 1911): „Am trimis articolul la «Sovremennîi Mir», dar se pare că și acolo există unele greutăți; de cîteva săptămîni n-am primit nici un răspuns" (Opere, vol. 37, Editura politică, 1958, pag. 425). În prefața la scrisorile lui V. I. Lenin către rude, publicată în „Proletarskaia Revoliuțiia" nr. 4 din 1930, A. I. Ulianova-Elizarova amintește despre acest fapt: „După cum se știe, nici un articol al lui V. I. n-a apărut în 1911 în «Sovremennîi Mir», V. D. Bonci-Bruevici afirmă însă cu precizie că articolul lui V. I. a fost discutat în acel an de redacția revistei, dar nu poate să-și aducă aminte cum se intitula și ce s-a întîmplat cu el" (pag. 128).

www.dacoromanica.ro

1911

SCRISORI CĂTRE M. A. ULIANOVA

În legătură cu această corespondenţă găsim o referire în scrisoarea adresată de V. I. Lenin mamei sale, M. A. Ulianova, la 6 (19) ianuarie 1911 : „Într-una din ultimele mele scrisori spuneam că nu mi se publică nici cartea, nici articolul. Dar în ultima scrisoare v-am spus că este vorba să-mi primească articolul" (Opere, vol. 37, Editura politică, 1958, pag. 427).

SCRISORI CĂTRE REDACŢIA REVISTEI „MÎSL"

În legătură cu aceste scrisori există o referire în scrisoarea redacţiei revistei „Mîsl" către V. I. Lenin din 11 (24) ianuarie 1911 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). Corespondenţa se referea la probleme legate de editarea revistei şi de cuprinsul numerelor.

SCRISOARE CĂTRE N. A. ROJKOV

Despre existenţa acestei scrisori se ştie din scrisoarea lui G. E. Zinoviev din 21 aprilie (4 mai) 1911 către N. A. Rojkov (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). Scrisoarea lui Lenin a fost scrisă în legătură cu articolul „O iniţiativă necesară", trimis de Rojkov la redacţia ziarului „Soţial-Demokrat", în care autorul dezvolta planul său lichidatorist de înfiinţare a unui larg partid muncitoresc legal în condiţiile regimului stolîpinist.

SCRISOARE CĂTRE M. V. OZOLIN

Scrisoarea a fost scrisă între 17 şi 20 mai (30 mai şi 2 iunie) 1911. M. V. Ozolin aminteşte de ea în scrisoarea adresată lui G. E. Zinoviev la 20 mai (2 iunie) (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). Scrisoarea lui Lenin se referă la probleme legate de pregătirea consfătuirii din iunie a membrilor C.C. al P.M.S.D.R. de la Paris şi la participarea lui Ozolin la această conferinţă ca reprezentant al social-democraţiei letone.

RAPORT DESPRE STAREA DE LUCRURI DIN PARTID

Raportul a fost scris de V. I. Lenin între 19 şi 23 mai (1 şi 5 iunie) 1911, cu prilejul consfătuirii membrilor C.C. al P.M.S.D.R. (consfătuirea din iunie) care urma să aibă loc. La Arhiva centrală

www.dacoromanica.ro

de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează o copie a acestui raport, scrisă cu mîna de F. E. Dzerjinski (vezi volumul de faţă, pag. 273—277).

SCRISOARE CĂTRE COMISIA DE ORGANIZARE DIN STRĂINĂTATE

În legătură cu divergenţele în problema componenţei Comisiei de organizare din străinătate, apărute după consfătuirea din iunie a membrilor C.C. al P.M.S.D.R., participanţii la conferinţă au fost rugaţi să se pronunţe în scris asupra acestei chestiuni. În procesul-verbal al şedinţei C.O.S. din 6 (19) iunie 1911 există următoarea însemnare : „Se dă citire răspunsului dat de tov. Lenin la întrebarea pusă de C.O." (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „ZVEZDA"

Referiri la această scrisoare se găsesc în scrisoarea lui I. Gladnev (S. M. Zaks) către redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" din 11 (24) iunie 1911. În scrisoarea lui Lenin se vorbeşte despre problemele financiare ale ziarului „Zvezda" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT

Scrisoarea a fost scrisă între iulie şi decembrie 1911. La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează pagina a 26-a din această scrisoare, avînd următorul text : „...O.C. al partidului. Eu i-am scris, sperînd că voi reuşi să aduc la cunoştinţa tuturor membrilor redacţiei textul scrisorii. Din păcate, n-a mai fost timp s-o fac cunoscută unuia dintre membrii redacţiei, polonezului, care lipsea, aflîndu-se într-o deplasare. De aceea scrisoarea aceasta, care formal nu a trecut prin redacţia O.C., trebuie considerată ca exprimînd punctul de vedere al *majorităţii* redacţiei O.C., şi anume a doi membri ai ei din trei : Lenin şi Zinoviev".

SCRISOARE CĂTRE CONGRESUL SOCIAL-DEMOCRAŢIEI DIN ŢINUTUL LETON

În scrisoarea lui V. L. Leder, membru în redacţia ziarului „Soţial-Demokrat", adresată conducerii centrale a Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania, din 30 august (12 septembrie) 1911, se arată că Lenin a trimis în numele redacţiei O.C. o scrisoare către Congresul Social-democraţiei din Ţinutul leton care urma să aibă

www.dacoromanica.ro

loc. În această scrisoare, Lenin atrăgea în mod deosebit atenţia congresului asupra importanţei luptei împotriva lichidatorismului (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

TELEGRAMĂ ADRESATĂ LUI G. L. ŞKLOVSKI

Despre această telegramă trimisă la Berna, Lenin aminteşte în scrisoarea către G. L. Şklovski, scrisă între 13 şi 15 (26 şi 28) septembrie 1911 : „Am primit scrisoarea d-tale şi ţi-am răspuns telegrafic" (Opere, vol. 36, Editura politică, 1958, pag. 173). În telegramă era vorba, pare-se, despre referatul „Stolîpin şi revoluţia", pe care V. I. Lenin urma să-l ţină la Berna.

SCRISOAREA CĂTRE I. A. PEATNIŢKI

Scrisoarea a fost scrisă la 19 octombrie (1 noiembrie)1911. Despre această scrisoare, în care Lenin i-a propus lui Peatniţki să plece la Praga pentru a pregăti conferinţa de partid, vorbeşte Peatniţki în amintirile sale : „La începutul lunii noiembrie am primit de la Ilici o scrisoare expres în care îmi propunea să plec urgent la Praga şi să fac acolo toate pregătirile în vederea conferinţei de partid. În acelaşi plic era şi un bilet de la Ilici către social-democratul ceh Nemeč" (O. Peatniţki. Însemnările unui bolşevic. M., 1956, pag. 157).

UN ARTICOL DESPRE SITUAŢIA ŢĂRĂNIMII DIN SUEDIA

Despre existenţa acestui articol vorbeşte A. I. Finn-Enotaevski în scrisoarea din 30 octombrie (12 noiembrie) 1911, adresată redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat". În scrisoare el face cunoscută intenţia sa de a edita o revistă, al cărei prim număr urma să apară la 10 (23) decembrie 1911. „Dacă sînteţi de acord, pregătiţi imediat un articol — se spunea în scrisoare. — Ilici are unul despre ţărănimea din Suedia... Să-l dea pe acesta" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

www.dacoromanica.ro

LISTA PUBLICAŢIILOR ŞI A DOCUMENTELOR LA A CĂROR REDACTARE A PARTICIPAT V. I. LENIN

ZIARUL „SOŢIAL-DEMOKRAT"

Nr. 18—16 (29) noiembrie 1910
Nr. 19—20—13 (26) ianuarie 1911
Nr. 21—22—19 martie (1 aprilie) 1911
Nr. 23—14 (1) septembrie 1911
Nr. 24—18 (31) octombrie 1911

„RABOCEAIA GAZETA"

Nr. 2 — 18 (31) decembrie 1910
Nr. 3 — 8 (21) februarie 1911
Nr. 4 — 5 — 15 (28) aprilie 1911
Nr. 6 — 22 septembrie (5 octombrie) 1911

REVISTA „MISL"

Nr. 1 — decembrie 1910
Nr. 2 — ianuarie 1911
Nr. 3 — februarie 1911
Nr. 4 — martie 1911
Nr. 5 — aprilie 1911

VARIANTA INIŢIALĂ A SCRISORII ADRESATE MEMBRILOR C.C. AFLAŢI ÎN STRĂINĂTATE

În acest document, scris la 12 (25) aprilie 1911 cu prilejul pregătirii unei consfătuiri a membrilor C.C. al P.M.S.D.R., există un amendament al lui V. I. Lenin (vezi „Culegeri din Lenin", vol. XXV, pag. 78—79).

www.dacoromanica.ro

LISTA DE LUCRĂRI CARE S-AR PUTEA SĂ FIE ALE LUI V. I. LENIN

„SECETA ŞI REGIMUL STOLÎPINIST"

Articolul a fost publicat ca editorial, fără semnătură, la 1 (14) septembrie 1911, în ziarul „Soţial-Demokrat" nr. 23.

În scrisoarea din 11 (24) august către Conducerea centrală a Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania, L. Leder informează că s-au primit trei articole din partea lui V. I. Lenin pentru a fi publicate în nr. 23 al Organului Central. Două articole — „Reformismul în rîndurile social-democraţiei ruse" şi „Din lagărul partidului «muncitoresc» stolîpinist (Dedicat «împăciuitoriştilor» şi «conciliatorilor» noştri)" — se ştie că sînt scrise de Lenin (vezi volumul de faţă, pag. 317—330, 331—333). Despre al treilea articol, Leder scrie : „...vor să includă 1) ca editorial articolul lui Lenin cu privire la situaţia generală din Rusia (în legătură cu seceta şi cu apropiatele alegeri)" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.)

S-ar putea ca în scrisoarea lui Leder să fie vorba despre articolul „Seceta şi regimul stolîpinist".

ARTICOLUL DE FOND DIN NR. 26 AL ZIARULUI „ZVEZDA"

23 octombrie 1911

Articolul a fost scris cu ocazia morţii lui Stolîpin şi consacrat analizei falimentului sistemului lui 3 iunie. Problemele tratate în acest articol — orientarea spre dreapta a burgheziei şi consolidarea forţelor democraţiei, „vehismul", sarcinile clasei muncitoare şi ale partidului ei — coincid în ceea ce priveşte conţinutul lor cu articolele scrise de V. I. Lenin în această perioadă : „Cei care vor să ne desfiinţeze (despre d-l Potresov şi V. Bazarov)", „Reformismul în rîndurile social-democraţiei ruse", „Stolîpin şi revoluţia", „Din lagărul partidului «muncitoresc» stolîpinist" (vezi volumul de faţă, pag. 119—139, 317—330, 336—345, 379—383). Aceasta ne dă temei să presupunem că articolul a fost scris de Lenin.

www.dacoromanica.ro

ADNOTĂRI

1 Este vorba de ziarul ilegal „*Soţial-Demokrat*", Organul Central al P.M.S.D.R. A apărut din februarie 1908 pînă în ianuarie 1917. Primul număr, pregătit de bolşevici şi tipărit parţial într-o tipografie particulară din Vilno, a fost confiscat de ohrana ţaristă. Curînd după aceasta, la Petersburg, s-a făcut o nouă încercare de a scoate ziarul, dar şi de data aceasta cea mai mare parte din tiraj a încăput pe mîinile jandarmeriei. Numerele următoare au apărut în străinătate : nr. 2—32 (februarie 1909—decembrie 1913) la Paris, iar nr. 33—58 (noiembrie 1914—ianuarie 1917) la Geneva. În total au apărut 58 de numere, dintre care 5 cu suplimente.

Potrivit unei hotărîri a C.C. al P.M.S.D.R. ales la Congresul al V-lea (de la Londra), redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" era alcătuită din reprezentanţi ai bolşevicilor, ai menşevicilor şi ai social-democraţilor polonezi. Conducătorul de fapt al ziarului era V. I. Lenin. Articolele sale ocupau un loc central în ziar. În ziarul „Soţial-Demokrat" au fost publicate peste 80 de articole şi note ale lui Lenin.

În cadrul redacţiei ziarului, V. I. Lenin a promovat linia bolşevică consecventă, ducînd lupta împotriva menşevicilor-lichidatori. O parte din redacţie (Kamenev şi Zinoviev) a avut o atitudine împăciuitoristă faţă de lichidatori, încercînd să zădărnicească promovarea liniei leniniste. Menşevicii Martov şi Dan, membri ai redacţiei, sabotînd munca în cadrul redacţiei Organului Central, susţineau în acelaşi timp făţiş lichidatorismul în ziarul „Golos Soţial-Demokrata" ; ei se pronunţau împotriva colaborării menşevicilor-partiiţi la O.C. Lupta intransigentă a lui Lenin împotriva lichidatorilor a dus la ieşirea din redacţie a lui Martov şi Dan în iunie 1911. Începînd din decembrie 1911, ziarul „Soţial-Demokrat" a fost redactat de V. I. Lenin.

În anii grei ai reacţiunii şi în perioada noului avînt al mişcării revoluţionare, ziarul „Soţial-Demokrat" a jucat un rol important în lupta bolşevicilor împotriva lichidatorilor, troţkişti-

www.dacoromanica.ro

lor, otzoviștilor, pentru menținerea partidului marxist ilegal, pentru întărirea unității și a legăturii sale cu masele.

În anii primului război mondial, ziarul „Soțial-Demokrat", fiind Organul Central al partidului bolșevic, a avut un rol excepțional în propagarea lozincilor bolșevice cu privire la problema războiului, păcii și revoluției.

În coloanele ziarului a fost publicat articolul lui Lenin „În jurul lozincii Statelor Unite ale Europei", în care el a formulat pentru prima oară concluzia cu privire la posibilitatea victoriei socialismului la început în cîteva țări sau chiar într-o singură țară capitalistă. Difuzarea ziarului „Soțial-Demokrat" în Rusia și reproducerea principalelor articole apărute în el de către ziarele bolșevice locale au contribuit la luminarea politică și la educarea proletariatului din Rusia în spiritul internaționalismului, la pregătirea maselor pentru revoluție.

Apreciind în mod pozitiv serviciile aduse de ziarul „Soțial-Demokrat" în perioada primului război mondial, V. I. Lenin scria ulterior că „orice muncitor conștient care dorește *să înțeleagă* dezvoltarea ideilor revoluției socialiste internaționale și a primei sale victorii de la 25 octombrie 1917 trebuie neapărat să cunoască" articolele apărute în el (Opere, vol. 27, Editura politică, 1959, pag. 205). — *1.*

2 *„Russkie Vedomosti"* — ziar ; a apărut la Moscova începînd din 1863 ; exprima concepțiile intelectualității liberale moderate. În ultimele două decenii ale secolului trecut, la acest ziar au colaborat o seamă de scriitori din tabăra democrată (V. G. Korolenko, M. E. Saltîkov-Șcedrin, G. I. Uspenski și alții) ; totodată, ziarul a publicat și lucrări ale narodnicilor liberali. Începînd din 1905, ziarul a devenit organul aripii de dreapta a partidului cadet. Lenin a arătat că ziarul „Russkie Vedomosti" îmbina în felul său „cadetismul de dreapta cu o oarecare doză de narodnicism" (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 119). În 1918 ziarul „Russkie Vedomosti" a fost interzis o dată cu celelalte ziare contrarevoluționare. — *1.*

3 *Trudovicii* (Grupul trudovic) — grup de democrați mic-burghezi în Dumele de stat din Rusia, format din țărani și intelectuali de orientare narodnică. Fracțiunea trudovicilor s-a constituit în aprilie 1906, fiind formată din deputații țăranilor în Duma I de stat.

Trudovicii cereau desființarea tuturor îngrădirilor feudale și naționale, democratizarea administrației zemstvelor și administrației orașelor, introducerea votului universal în alegerile pentru Duma de stat. Programul agrar al trudovicilor avea ca punct de plecare principiile narodnice de folosire „egalitară" a pămîntului : crearea unui fond funciar al întregului popor, fond în care să intre pămînturile statului, pămînturile domeniale, pămînturile coroanei, pămînturile mănăstirești, precum și pămînturile proprietate privată, dacă întinderea proprietății depășea norma de

www.dacoromanica.ro

muncă stabilită ; pentru pămînturile proprietate privată supuse exproprierii, programul trudovicilor prevedea să se acorde despăgubiri. V. I. Lenin arăta că trudovicul tipic este țăranul căruia „nu-i este străină tendința de a cădea la învoială cu monarhia, de a se potoli pe peticul *său* de pămînt în cadrul orînduirii burgheze, dar în momentul de față principalele sale forțe sînt angajate în lupta împotriva moșierilor, pentru pămînt, în lupta împotriva statului feudal, pentru democrație" (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 25).

În cadrul Dumei de stat, trudovicii au oscilat între cadeți și social-democrați. Aceste oscilări erau determinate de însăși natura de clasă a micilor producători țărani. Dat fiind însă că trudovicii reprezentau totuși masele țărănești, în Dumă bolșevicii au promovat o tactică de înțelegere cu ei în unele probleme, în vederea luptei comune împotriva absolutismului țarist și a cadeților. În 1917, Grupul trudovic a fuzionat cu partidul „socialiștilor-populiști" și a sprijinit activ Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie, trudovicii s-au situat de partea contrarevoluției burgheze. — *2.*

4 „*Golos Moskvî*" — cotidian, organul de presă al octombriștilor ; a apărut la Moscova din 1906 pînă în 1915. — *2.*

5 *Cadeții* — membrii partidului constituțional-democrat, principalul partid al burgheziei monarhiste-liberale din Rusia. Partidul cadeților a fost creat în octombrie 1905 ; din rîndurile lui făceau parte reprezentanți ai burgheziei, moșieri care activau în zemstve și intelectuali burghezi. Militanții mai de seamă din rîndurile cadeților au fost : P. N. Miliukov, S. A. Muromțev, V. A. Maklakov, A. I. Șingarev, P. B. Struve, F. I. Rodicev etc. Pentru a înșela masele muncitoare, cadeții și-au luat denumirea falsă de „partid al libertății poporului" ; în realitate însă, ei nu formulau decît revendicarea unei monarhii constituționale. Cadeții considerau drept principalul lor țel lupta împotriva mișcării revoluționare și voiau să împartă puterea cu țarul și cu moșierii iobăgiști. În anii primului război mondial, ei au sprijinit în mod activ politica externă de cotropiri dusă de guvernul țarist. În perioada revoluției burgheze-democratice din februarie, au căutat să salveze monarhia. Deținînd posturile-cheie în Guvernul provizoriu burghez, cadeții au promovat o politică antipopulară, contrarevoluționară, pusă în slujba imperialiștilor anglo-francoamericani. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, cadeții s-au manifestat ca dușmani neîmpăcați ai Puterii sovietice, au participat activ la toate acțiunile contrarevoluționare armate și la toate campaniile intervenționiștilor. Ca emigranți, după înfrîngerea intervenționiștilor și a albgardiștilor, ei nu și-au încetat activitatea contrarevoluționară antisovietică. — *2.*

6 „*Reci*" — cotidian, organul central al partidului cadet ; a apărut la Petersburg începînd de la 23 februarie (8 martie) 1906, sub

www.dacoromanica.ro

îngrijirea efectivă a lui P. N. Miliukov şi I. V. Ghessen şi cu colaborarea activă a lui P. D. Dolgorukov, P. B. Struve, M. M. Vinaver ş.a. Ziarul a fost interzis la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 de Comitetul militar-revoluţionar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. Pînă în august 1918 a continuat să apară sub diferite denumiri: „Naşa Reci", „Svobodnaia Reci", „Vek", „Novaia Reci", „Naş Vek". — 2.

7 „*Rossiia*" — cotidian reacţionar, pogromist; a apărut la Petersburg din noiembrie 1905 pînă în aprilie 1914. Din 1906 a fost organul de presă al ministerului de interne. Ziarul era subvenţionat dintr-un fond secret (pentru presa „reptilă") pus de guvern la dispoziţia ministrului de interne. V. I. Lenin a denumit ziarul „Rossiia" „fiţuică poliţistă venală". — 2.

8 Este vorba de *Duma a III-a de stat* (denumirea oficială — Duma de stat a celei de-a treia legislaturi). Ea a fiinţat de la 1 (14) noiembrie 1907 pînă la 9 (22) iunie 1912 (în total au avut loc cinci sesiuni). Duma a III-a a fost aleasă în baza legii electorale din 3 iunie; natura ei de clasă şi partidele politice reprezentate au făcut din ea o Dumă octombristă-ultrareacţionară; ea era un instrument docil în mîinile guvernului ţarist, ajutîndu-l pe acesta să promoveze politica sa contrarevoluţionară de violenţă şi represiuni împotriva forţelor revoluţionare din Rusia.

La începutul primei sesiuni în Dumă erau reprezentate 11 partide şi grupuri politice, dintre care: partidele şi grupurile de dreapta (extrema dreaptă, naţionaliştii şi moderaţii de dreapta) aveau 147 de deputaţi, octombriştii — 154, grupul polono-lituanian-bielorus — 7, kolo-ul polonez — 11, grupul progresist — 28, grupul musulman — 8, cadeţii — 54, grupul trudovic — 14, social-democraţii — 19.

Nici unul dintre partide nu deţinea în Dumă majoritatea absolută, ceea ce corespundea scopurilor guvernului ţarist, care promova politica bonapartistă de manevrare între moşieri şi burghezie. În Duma a III-a s-au format două majorităţi contrarevoluţionare: o majoritate octombristă-ultrareacţionară şi o majoritate octombristă-cadetă. Prima majoritate îl ajuta pe Stolîpin să promoveze politica guvernului ţarist în problema muncitorească, agrară şi naţională. Cea de-a doua majoritate crea aparenţa că în Rusia ar exista un regim parlamentar, căuta să abată masele de la revoluţie prin concesii şi reforme mărunte.

Făcînd o caracterizare generală a Dumei a III-a, V. I. Lenin scria: „Au vrut să mascheze, să împopoţoneze, să sulimenească absolutismul cu ajutorul Dumei; în realitate însă, pe zi ce trece, Duma octombristă-ultrareacţionară dezvăluie, demască, dă în vileag tot mai mult adevăratul caracter al puterii de stat, adevăratul ei sprijin de clasă şi bonapartismul ei" (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 284).

Duma a III-a de stat a sprijinit integral regimul reacţionar de la 3 iunie în toate problemele de politică externă şi internă, alo-

www.dacoromanica.ro

cînd cu generozitate fonduri pentru poliţie, jandarmerie, pentru zemski nacealnici, pentru tribunale, închisori şi sfîntul sinod.

Rolul reacţionar al Dumei a III-a a ieşit îndeosebi la iveală în legătură cu legislaţia muncitorească. Timp de trei ani, majoritatea reacţionară din Dumă a ţinut sub obroc cîteva proiecte de lege cu privire la asigurările sociale pentru muncitori. Abia în 1911, sub influenţa noului avînt al mişcării revoluţionare, Duma a aprobat aceste proiecte de lege. Dar ele au fost atît de ciuntite, încît, în comparaţie cu legea din 1903, nu îmbunătăţeau, ci înrăutăţeau condiţiile de asigurare, prevăzînd cuprinderea în reţeaua asigurărilor sociale a unui număr de numai 2 500 000 de muncitori din totalul de 13 000 000 de muncitori salariaţi.

La 5 (18) martie 1912, comisia pentru problemele muncii din Dumă a respins proiectul de lege cu privire la libertatea grevelor, neadmiţînd nici măcar discutarea lui în şedinţele Dumei.

Majoritatea reacţionară din Duma a III-a sprijinea politica de rusificare a guvernului ţarist şi aţîţa vrajba naţională. În domeniul politicii externe, Duma a III-a se pronunţa pentru intervenţia activă în treburile statelor balcanice, sprijinea orientarea panslavistă, reacţionară şi căuta să obţină sporirea creditelor militare. Duma a sprijinit întru totul legislaţia agrară stolîpinistă, aprobînd în 1910 o lege agrară care avea la bază ucazul din 9 (22) noiembrie 1906. Ea a respins toate proiectele deputaţilor ţărani cu privire la înzestrarea cu pămînt a ţăranilor fără pămînt sau cu pămînt puţin, neadmiţînd discutarea lor în şedinţele ei.

Deşi îşi ducea activitatea în condiţii deosebit de grele, avea un număr mic de deputaţi şi a comis o serie de greşeli, fracţiunea social-democrată din Duma a III-a de stat a desfăşurat, datorită faptului că în rîndurile ei se aflau deputaţi bolşevici, o muncă importantă pentru demascarea politicii antinaţionale a Dumei a III-a, pentru educarea politică a proletariatului şi a ţărănimii din Rusia, adresîndu-se acestora atît de la tribuna Dumei cît şi prin acţiuni în afara Dumei. — *2.*

9 *Octombriştii* — membrii partidului „Uniunea 17 octombrie", care s-a constituit în Rusia după publicarea manifestului ţarului din 17 octombrie 1905. Era un partid contrarevoluţionar, care a reprezentat şi a apărat interesele marii burghezii şi ale moşierilor care îşi duceau gospodăria în mod capitalist; în fruntea acestui partid au fost A. I. Gucikov, cunoscut industriaş şi proprietar de imobile din Moscova, şi M. V. Rodzeanko, mare moşier. Octombriştii au sprijinit întru totul politica internă şi externă a guvernului ţarist. — *2.*

10 *Progresiştii* — grupare politică a burgheziei liberale monarhiste ruse care, în alegerile pentru Dumele de stat şi în Dume, încerca să unească sub steagul „nepartinităţii" elemente din diferite partide şi grupuri burghezo-moşiereşti.

În Duma a III-a de stat, progresiştii au format o fracţiune în care au intrat reprezentanţii partidului „înnoirii paşnice" şi ai

www.dacoromanica.ro

partidului „reformele democratice". Teama de o nouă explozie revoluționară îi făcea pe progresiști să critice „extremismele" guvernului țarist, care, după părerea lor, prin intransigența sa, a creat terenul pentru activitatea forțelor revoluționare de stînga. În 1912, în cursul alegerilor pentru Duma a IV-a de stat, progresiștii au încheiat un bloc cu cadeții, pe care i-au ajutat, prin aparenta lor neapartenență la nici un partid, să cîștige voturile „alegătorului burghez de la 3 iunie" (V. I. Lenin. Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 65).

În noiembrie 1912 progresiștii s-au constituit într-un partid politic de sine stătător, avînd următorul program : o constituție moderată strict cenzitară, reforme mărunte, un guvern responsabil, adică un guvern care să răspundă în fața Dumei, înăbușirea mișcării revoluționare. V. I. Lenin a arătat că prin componența și prin ideologia lor, progresiștii erau *„un amestec de octombriști și cadeți"* ; el a caracterizat programul partidului progresiștilor ca fiind un program național-liberal : „Ei vor fi partidul «adevăratei» burghezii capitaliste, așa cum îl vedem și în Germania" (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 494, 434).

În perioada primului război mondial, partidul progresist a devenit deosebit de activ ; el cerea înlocuirea conducerii militare, mobilizarea industriei pentru nevoile frontului și un „guvern responsabil" în care să intre reprezentanții burgheziei ruse. După revoluția burghezo-democratică din februarie, unii lideri ai acestui partid au intrat în Guvernul provizoriu burghez. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, partidul progresiștilor a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice.

Printre liderii progresiștilor se numărau P. P. Reabușinski și A. I. Konovalov, vestiți fabricanți din Moscova, moșierul I. N. Efremov și alții. Progresiștii au publicat în diferite perioade organe politice de presă proprii : revista „Moskovskii Ejenedelnik", ziarele „Slovo", „Russkaia Molva" și „Utro Rossii". — *4.*

11 *Kolo-ul polonez* — uniunea deputaților polonezi din Dumele de stat. Nucleul principal în această uniune îl constituiau narodoviștii, membri ai partidului reacționar naționalist al moșierimii și burgheziei poloneze. În toate problemele principale ale tacticii în Dumă, kolo-ul polonez îi sprijinea pe octombriști. — *4.*

12 *Duma I de stat* (așa-numita Dumă a lui Witte) a fost convocată la 27 aprilie (10 mai) 1906 în baza legii întocmite de S. I. Witte, președintele Consiliului de Miniștri.

Greva generală din octombrie 1905 din Rusia l-a silit pe țar să dea manifestul din 17 (30) octombrie, în care se anunța convocarea unei Dume de stat cu funcții legislative, spre deosebire de Duma consultativă a lui Bulîghin, care fusese măturată de revoluție. Guvernul țarist urmărea ca prin convocarea unei Dume noi să scindeze și să slăbească mișcarea revoluționară, să orienteze dezvoltarea țării pe calea pașnică a monarhiei constitu-

www.dacoromanica.ro

ţionale. Făgăduind să instaureze un regim constituţional, guvernul a căutat, totodată, să dea Dumei de stat o formă de organizare care să-i asigure acesteia componenţa dorită de el. În acest scop au fost promulgate legea din 11 (24) decembrie 1905 cu privire la alegerile pentru Dumă şi legea din 20 februarie (5 martie) 1906. Alegerile pentru Duma I de stat au avut loc în februarie-martie 1906. Bolşevicii au proclamat boicotarea alegerilor. Deşi boicotul a subminat considerabil autoritatea Dumei de stat şi a zdruncinat în unele pături ale populaţiei încrederea în Dumă, totuşi alegerile n-au putut fi zădărnicite. Principala cauză a eşuării boicotului a fost lipsa unui avînt revoluţionar de masă care să fi putut zădărnici convocarea Dumei. Directivele dezorganizatoare ale menşevicilor şi iluziile constituţionaliste ale ţăranilor au contribuit şi ele la eşecul boicotului. Cînd Duma s-a întrunit totuşi, Lenin a trasat sarcina ca ea să fie folosită în scopul agitaţiei şi propagandei revoluţionare, în scopul demascării Dumei ca o falsificare grosolană a reprezentanţei naţionale.

În Duma I de stat au fost aleşi 478 de deputaţi, dintre care: 179 cadeţi, 63 autonomişti (membri ai kolo-ului polonez, ai grupului ucrainean, eston, leton, lituanian şi ai altor grupări naţionale burgheze), 16 octombrişti, 105 deputaţi fără partid, 97 de trudovici şi 18 social-democraţi. În această Dumă, aşadar, peste o treime de mandate aparţineau cadeţilor.

Printre problemele dezbătute în şedinţele Dumei I de stat au figurat: inviolabilitatea persoanei, desfiinţarea pedepsei cu moartea, libertatea conştiinţei şi a întrunirilor, egalitatea în drepturi a tuturor cetăţenilor etc. Dar proiectele de lege depuse în special de către cadeţi în legătură cu aceste probleme erau în fond „proiecte de legi draconice îndreptate *împotriva* libertăţii cuvîntului, *împotriva* libertăţii întrunirilor şi împotriva altor lucruri bune" (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 282).

În centrul dezbaterilor din Duma I de stat s-a aflat problema agrară. Pe biroul Dumei au fost depuse două programe agrare principale: proiectul de lege al cadeţilor, semnat de 42 de deputaţi, şi proiectul de lege al trudovicilor, cunoscut sub denumirea de „proiectul celor 104". În opoziţie cu trudovicii, cadeţii voiau să menţină proprietatea moşierească, admiţînd exproprierea cu răscumpărare, „pe baza unei evaluări echitabile", numai pentru pămînturile moşiereşti care erau în cea mai mare parte cultivate cu inventarul ţăranilor sau care se dădeau în arendă.

La 8 (21) iulie 1906 Duma I de stat a fost dizolvată de guvernul ţarist. — *5*.

13 *Congresul de la Magdeburg al Partidului social-democrat din Germania* a avut loc între 18 şi 24 septembrie 1910. În centrul atenţiei lucrărilor congresului au fost două probleme: 1) încălcarea disciplinei de partid de către deputaţii social-democraţi din landtagul Baden şi 2) lupta pentru votul universal în Prusia.

www.dacoromanica.ro

Esența primei probleme consta în următoarele : fracțiunea social-democrată din landtagul Baden votase pentru bugetul propus de guvern, în pofida hotărîrilor congreselor precedente prin care se interzicea deputaților social-democrați să voteze pentru bugetul propus de guvernul burghez. Cu o majoritate zdrobitoare de voturi (289 pentru, 80 contra) congresul a condamnat tactica oportunistă a social-democraților din Baden. După aceasta, deputații din Baden au declarat că și de acum înainte ei își rezervă dreptul de a nu se supune hotărîrilor congreselor. Ca răspuns la această declarație, majoritatea congresului a adoptat o rezoluție specială, prin care se hotăra să fie imediat exclus din partid oricine ar încălca hotărîrea congresului în legătură cu votarea bugetului. După adoptarea acestei rezoluții, deputații din Baden au părăsit în mod demonstrativ congresul.

Discutarea la congres a problemei luptei pentru votul universal în Prusia a reprezentat o continuare a polemicii purtate între cei de stînga din social-democrația germană, în frunte cu R. Luxemburg, K. Liebknecht, C. Zetkin și alții, pe de o parte, și centriștii în frunte cu K. Kautsky, pe de altă parte. În legătură cu avîntul, din primăvara anului 1910, al mișcării de masă pentru introducerea dreptului de vot universal în Prusia, în fața social-democrației germane se punea problema tacticii de luptă și a posibilității de a declara o grevă de masă. Luxemburg se pronunța pentru o tactică ofensivă a proletariatului, pe care-l considera suficient de pregătit pentru a înfăptui o grevă politică de masă. Kautsky se pronunța împotriva tacticii recomandate de cei de stînga și propunea ca proletariatul să nu se orienteze spre desfășurarea unei mișcări de masă, ci spre lupta electorală în vederea viitoarelor alegeri pentru Reichstag și spre o activitate parlamentară a partidului. Congresul a adoptat o completare propusă de Luxemburg la rezoluția Conducerii partidului. Prin această completare greva politică generală era recunoscută ca mijloc de luptă pentru o reformă electorală în Prusia. — *10.*

14 *Legea excepțională împotriva socialiștilor* a fost introdusă în Germania în 1878, de guvernul Bismarck, în vederea luptei împotriva mișcării muncitorești și socialiste. Prin această lege erau interzise toate organizațiile partidului social-democrat, organizațiile muncitorești de masă, presa muncitorească și erau confiscate publicațiile socialiste ; în anii cînd a fost în vigoare legea excepțională au fost dizolvate circa 350 de organizații social-democrate, circa 900 de social-democrați au fost expulzați din Germania, 1 500 au fost aruncați în închisori și sute de ziare, reviste și publicații neperiodice au fost interzise. Dar persecuțiile și represiunile nu au distrus partidul social-democrat, a cărui activitate a fost reorganizată și adaptată la condițiile ilegalității : a fost organizată apariția în străinătate a ziarului „Sozial-Demokrat", Organul Central al partidului, iar congresele partidului s-au ținut regulat (în 1880, 1883 și 1887) ; în Germania au fost repede refăcute, în condiții de ilegalitate, organizațiile și grupurile social-

www.dacoromanica.ro

democrate, în fruntea cărora se afla Comitetul Central ilegal. În acelaşi timp, partidul a folosit pe scară largă posibilităţile legale pentru a-şi întări legăturile cu masele şi influenţa lui a crescut neîncetat : numărul voturilor întrunite de social-democraţi în alegerile pentru Reichstag a crescut, din 1878 pînă în 1890, de peste trei ori. Un mare ajutor au primit social-democraţii germani din partea lui K. Marx şi F. Engels. Sub presiunea mişcării muncitoreşti, care căpătase o mare amploare şi devenea din ce în ce mai puternică, în 1890 legea excepţională împotriva socialiştilor a fost abrogată. — *12.*

15 *Naţional-liberalii* — partidul burgheziei germane, şi în primul rînd al celei prusiene, constituit în toamna anului 1866, în urma sciziunii produse în rîndurile partidului burghez al progresiştilor. Naţional-liberalii îşi puneau drept scop principal unirea statelor germane sub hegemonia Prusiei ; politica lor reflecta capitularea burgheziei liberale germane în faţa lui Bismarck. În 1878 ei au votat pentru introducerea legii excepţionale împotriva socialiştilor. Ulterior, naţional-liberalii au devenit partidul capitalului monopolist german. Ei sprijineau politica externă imperialistă a Germaniei şi se pronunţau pentru intensificarea înarmărilor şi lărgirea cotropirilor coloniale. După revoluţia din noiembrie 1918, partea cea mai mare a partidului naţional-liberal a format un nou partid — „Partidul populist", care a contribuit la acaparrarea puterii de către fascişti în 1933. — *13.*

16 *„Sozialistische Monatshefte"* — revistă, principalul organ de presă al oportuniştilor germani şi una dintre publicaţiile revizionismului internaţional. A apărut la Berlin din 1897 pînă în 1933. În timpul primului război mondial (1914—1918) s-a situat pe poziţii social-şoviniste. — *14.*

17 Vezi lucrarea lui F. Engels „Socialismul în Germania". Aceeaşi idee a fost repetată de Engels în „Introducerea" sa la lucrarea lui K. Marx „Luptele de clasă în Franţa. 1848—1850" (vezi K. Marx şi F. Engels. Opere alese în două volume, vol. I, E.S.P.L.P. 1955, ediţia a II-a, pag. 124—125). — *17.*

18 *„Golos Soţial-Demokrata"* — ziar, organul din străinătate al menşevicilor ; a apărut din februarie 1908 pînă în decembrie 1911, la început la Geneva, iar apoi la Paris. A avut ca redactori pe P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. Martov, A. Martînov şi G. V. Plehanov. De la primul său număr, „Golos Soţial-Demokrata" a luat apărarea lichidatorilor, încercînd să justifice activitatea lor antipartinică. După ieşirea din redacţie a lui Plehanov, care a condamnat poziţia lichidatoristă pe care se situase ziarul, „Golos Soţial-Demokrata" şi-a precizat definitiv poziţia ca centru ideologic al lichidatorilor.

„Jizn" — revistă social-politică legală, organ al menşevicilor-lichidatori ; a apărut în august şi septembrie 1910 la Moscova. Au apărut în total două numere.

www.dacoromanica.ro

„*Vozrojdenie*" — revistă legală a menşevicilor-lichidatori, a apărut la Moscova din decembrie 1908 pînă în iulie 1910. A avut drept colaboratori pe F. I. Dan, L. Martov, A. Martînov ş.a. — *18.*

19 „*Die Neue Zeit*" — revistă teoretică a Partidului social-democrat din Germania ; a apărut la Stuttgart din 1883 pînă în 1923. Pînă în octombrie 1917 a apărut sub îngrijirea lui K. Kautsky, iar după aceea sub îngrijirea lui H. Cunow. În „Die Neue Zeit" au fost publicate pentru prima oară unele lucrări ale lui K. Marx şi F. Engels : „Critica programului de la Gotha" de K. Marx, „Contribuţii la critica proiectului programului social-democrat din 1891" de F. Engels etc. Engels ajuta în permanenţă cu sfaturile sale redacţia revistei şi o critica adeseori pentru abaterile ei de la marxism. La „Die Neue Zeit" au colaborat militanţi de seamă ai mişcării muncitoreşti germane şi internaţionale de la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea : A. Bebel, W. Liebknecht, R. Luxemburg, F. Mehring, C. Zetkin, P. Lafargue, G. V. Plehanov etc. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui F. Engels, revista a început să publice în mod sistematic articole scrise de revizionişti, printre care şi o serie de articole ale lui E. Bernstein, „Problemele socialismului", care a însemnat dezlănţuirea unei ofensive împotriva marxismului. În anii primului război mondial, revista s-a situat pe poziţii centriste, sprijinind de fapt pe social-şovinişti. — *18.*

20 „*D-l Cupon*" — expresie figurată, folosită în literatura din ultimele două decenii ale secolului trecut pentru a desemna capitalul şi pe capitalişti. Expresia aceasta a fost lansată de scriitorul Gleb Uspenski în schiţele sale „Păcate grele" (publicate pentru prima oară în revista „Russkaia Mîsl", 1888, volumul 12, pag. 174). Vezi şi schiţa lui Gleb Uspenski „În Caucaz". — *22.*

21 *Vehiştii* — N. A. Berdeaev, S. N. Bulgakov, M. O. Gherşenzon, A. S. Izgoev, B. A. Kisteakovski, P. B. Struve şi S. L. Frank, publicişti cadeţi de vază, reprezentanţi ai burgheziei liberale contrarevoluţionare care, în primăvara anului 1909, au editat la Moscova culegerea „Vehi". În articolele lor, consacrate intelectualităţii ruse, „vehiştii" căutau să defăimeze tradiţiile revoluţionar-democratice ale mişcării de eliberare din Rusia, concepţiile şi activitatea lui V. G. Belinski, N. A. Dobroliubov, N. G. Cernîşevski, D. I. Pisarev ; ei împroşcau cu noroi mişcarea revoluţionară din 1905, aduceau mulţumiri guvernului ţarist pentru că el, „prin baionetele şi închisorile sale", a salvat burghezia „de furia poporului". O analiză critică şi o apreciere politică a acestei culegeri a cadeţilor ultrareacţionari a fost făcută de Lenin în articolul său „Despre «Vehi»" (vezi Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 179—188). Comparînd programul culegerii „Vehi", în ceea ce priveşte filozofia şi publicistica, cu programul ziarului ultrareacţionar „Mos-

www.dacoromanica.ro

kovskie Vedomosti", Lenin califică această culegere drept „*o enciclopedie a renegării liberale*", „un torent continuu de lături reacţionare cu care e împroşcată democraţia". În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează un exemplar din culegerea „Vehi" cu numeroase însemnări făcute de Lenin. — *24*.

22 „*Novoe Vremea*" — cotidian ; a apărut din 1868 pînă în 1917, la Petersburg ; a aparţinut, pe rînd, mai multor editori şi şi-a schimbat în repetate rînduri orientarea politică. La început era un ziar liberal moderat, iar apoi, începînd din 1876, cînd a avut ca editor pe A. S. Suvorin, a devenit un organ al cercurilor reacţionare ale nobilimii şi ale funcţionărimii birocratice. În 1905 a devenit un organ de presă al ultrareacţionarilor. După revoluţia burghezo-democratică din februarie, acest ziar a sprijinit politica contrarevoluţionară a Guvernului provizoriu burghez şi a dus o campanie furibundă împotriva bolşevicilor. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de Comitetul militar-revoluţionar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. V. I. Lenin spunea despre „Novoe Vremea" că este un model de ziar venal. „«Novovremenismul» — scria el — a devenit o expresie sinonimă cu : renunţarea la convingeri, renegarea, servilismul" (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 262). — *24*.

23 *Plenara C.C. al P.M.S.D.R.* cunoscută sub denumirea de plenara „de unificare" a avut loc în zilele de 2—23 ianuarie (15 ianuarie—5 februarie) 1910, la Paris.

Problema căilor şi metodelor de întărire a partidului şi a unităţii lui s-a pus cu deosebită stringenţă în toamna anului 1909. În noiembrie 1909, V. I. Lenin, conformîndu-se unei hotărîri adoptate de Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii", a prezentat un plan de apropiere, de alcătuire a unui bloc între bolşevici şi menşevicii-partiiţi în vederea luptei comune împotriva lichidatorilor şi otzoviştilor. În opoziţie cu planul întocmit de Lenin, împăciuitoriştii G. E. Zinoviev, L. B. Kamenev şi A. I. Rîkov au făcut totul pentru a se ajunge la o unire a bolşevicilor cu menşevicii-golosişti (lichidatori) şi cu troţkiştii, ceea ce însemna de fapt lichidarea partidului bolşevic. Au manifestat şovăieli împăciuitoriste şi I. F. Dubrovinski şi V. P. Noghin, membri ai Comitetului Central. Întrucît situaţia ce se crease în partid şi în Rusia cerea în mod imperios să fie rezolvate problemele legate de unificarea forţelor partidului, bolşevicii au trimis la 1 (14) noiembrie 1909 Biroului din străinătate al Comitetului Central o declaraţie în care cereau să se convoace în cel mai scurt timp o plenară a Comitetului Central.

La lucrările plenarei din ianuarie a Comitetului Central au participat reprezentanţi ai tuturor fracţiunilor şi grupărilor, precum şi reprezentanţi ai organizaţiilor social-democrate naţionale. Majoritatea în cadrul plenarei au avut-o împăciuitoriştii.

www.dacoromanica.ro

Lenin a dus la această plenară o luptă dîrză împotriva oportuniştilor şi împăciuitoriştilor, pentru a obţine o condamnare hotărîtă a lichidatorismului şi otzovismului şi a face să fie adoptată o linie de apropiere între bolşevici şi menşevicii-partiiţi. Caracterizînd situaţia de la plenară, Lenin îi scria mai tîrziu lui Gorki : „Trei săptămîni de chin, de tocire a nervilor, să le ia toţi dracii !" (Opere, vol. 34, E.S.P.L.P. 1958, pag. 428).

Pe ordinea de zi a plenarei figurau următoarele puncte : 1) Darea de seamă a Biroului din Rusia al Comitetului Central ; 2) Darea de seamă a Biroului din străinătate al C.C. ; 3) Darea de seamă a redacţiei Organului Central ; 4) Rapoartele comitetelor centrale ale partidelor social-democrate naţionale ; 5) Starea de lucruri din partid ; 6) Cu privire la convocarea conferinţei ordinare a partidului ; 7) Statutul C.C. al P.M.S.D.R. etc.

La discuţiile în legătură cu principalul punct de pe ordinea de zi — cu privire la starea de lucruri din partid —, menşevicii-golosişti, care la plenară acţionau în bloc cu vperediştii şi erau sprijiniţi de troţkişti, au căutat să apere lichidatorismul şi otzovismul. Cu toate că împăciuitoriştii şi reprezentanţii organizaţiilor naţionale, sub presiunea menşevicilor-golosişti, a vperediştilor şi troţkiştilor, au acceptat ca în rezoluţia „Cu privire la starea de lucruri din partid" să nu li se spună lichidatorilor şi otzoviştilor pe nume, plenara, la stăruinţa lui Lenin, a condamnat lichidatorismul şi otzovismul, a recunoscut pericolul acestor curente şi necesitatea de a se duce lupta împotriva lor. Hotărîrile plenarei, îndreptate împotriva lichidatorismului şi otzovismului, au constituit astfel un „corolar direct, o continuare şi o încununare firească a rezoluţiilor din decembrie 1908, care condamnă lichidatorismul şi cer să se recunoască fără rezerve că social-democraţia trebuie să activeze în cadrul Dumei, precum şi că trebuie să fie folosite posibilităţile legale" (volumul de faţă, pag. 302).

Ulterior, Lenin, făcînd o apreciere a însemnătăţii pe care a avut-o plenara din ianuarie, sublinia că ea a fixat definitiv linia tactică a partidului în perioada contrarevoluţiei şi, dezvoltînd rezoluţia Conferinţei a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908), a calificat lichidatorismul şi otzovismul drept nişte manifestări ale influenţei exercitate de burghezie asupra proletariatului. Plenara a stabilit totodată că e necesară crearea unei adevărate unităţi în rîndurile partidului în legătură cu sarcinile politice şi ideologice ale partidului în actuala perioadă istorică.

Totodată Lenin a condamnat cu toată tăria hotărîrile împăciuitoriste adoptate de plenară. Împotriva voinţei lui Lenin, împăciuitoriştii, în alianţă cu Troţki, au făcut să fie aleşi în instituţiile centrale ale partidului nu menşevicii-partiiţi, ci menşevicii-golosişti (lichidatorii). Plenara a hotărît să se acorde subvenţii „Pravdei" de la Viena, care apărea sub conducerea lui Troţki, şi a stabilit ca din redacţia acestui ziar să facă parte şi un reprezentant al Comitetului Central. Grupul „Vpered" a fost recunoscut ca grup editorial al partidului. A fost dizolvat Centrul bolşevic şi a fost suspendată apariţia ziarului „Proletarii" ;

www.dacoromanica.ro

o parte din bunurile deținute de ei, bolșevicii le-au predat Comitetului Central, iar restul l-au transmis unor terțe persoane, unor așa-zișI deținători (K. Kautsky, F. Mehring, C. Zetkin), care urmau ca în decurs de doi ani să le predea Comitetului Central cu condiția ca menșevicii-golosiști să-și lichideze centrul fracționist și să înceteze să mai scoată ziarul lor fracționist. În rezoluția „Cu privire la centrele fracționiste" plenara a menționat că „interesele partidului și ale unității lui cer ca *«Golos Soțial-Demokrata»*" să fie suspendat în viitorul cel mai apropiat. Însă, după cum scria Lenin, plenara s-a mulțumit cu promisiunile verbale ale golosiștilor (lichidatorilor) și ale vperediștilor de a-și dizolva fracțiunile și de a-și suspenda publicațiile fracționiste. Hotărîrile împăciuitoriste ale plenarei au făcut jocul lichidatorilor și otzoviștilor, aducînd mari prejudicii partidului.

Menșevicii-golosiști, vperediștii și trotkiștii au refuzat să se supună hotărîrilor plenarei. „Golos Soțial-Demokrata" nu și-a încetat apariția. Lichidatorii au început să publice în Rusia un ziar al lor legal „Nașa Zarea", la care colaborau și golosiștii. Nici grupul „Vpered" nu și-a încetat activitatea lui scizionistă. Redacția „Pravdei" trotkiste a refuzat să se supună controlului Comitetului Central. Pătrunzînd în instituțiile centrale de partid, menșevicii-lichidatori subminau organizarea activității lor și munca organizațiilor locale de partid.

În această situație, bolșevicii au declarat în toamna anului 1910 că nu se socotesc legați prin convenția adoptată de fracțiuni la plenara din ianuarie. Bolșevicii au început să-și scoată o publicație a lor — „Raboceaia Gazeta". Ei au început să lupte pentru convocarea unei noi plenare și au cerut să li se înapoieze bunurile și fondurile bănești pe care le predaseră în mod condiționat Comitetului Central.

Procesele-verbale ale plenarei din ianuarie n-au fost găsite. Lucrările plenarei, lupta ce s-a desfășurat în cadrul ei împotriva lichidatorilor, vperediștilor, trotkiștilor și împăciuitoriștilor sînt amănunțit expuse în articolul lui V. I. Lenin „Însemnările unui publicist" (vezi Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 255—324). — *26.*

24 *Otzovism* — curent oportunist apărut în rîndurile bolșevicilor. Camuflîndu-se îndărătul frazeologiei revoluționare, otzoviștii (A. Bogdanov, G. A. Aleksinski, A. V. Sokolov (S. Volski), A. V. Lunacearski, M. N. Leadov și alții) cereau ca deputații social-democrați să fie rechemați din Duma a III-a de stat și să se renunțe la activitatea în organizațiile legale. Declarînd că în condițiile reacțiunii partidul trebuie să desfășoare numai activitate ilegală, otzoviștii refuzau să participe în Dumă, în sindicatele muncitorești, în cooperative și în alte organizații de masă legale și semilegale și considerau că întreaga activitate a partidului trebuie concentrată în organizația ilegală. O varietate a otzovismului era ultimatismul. Ultimatiștii se deosebeau de otzoviști numai formal. Ei propuneau să se prezinte fracțiunii social-

www.dacoromanica.ro

democrate din Dumă un ultimatum cu privire la supunerea necondiționată a fracțiunii față de hotărîrile Comitetului Central al partidului, iar în caz de neîndeplinire a acestui ultimatum, deputații social-democrați să fie rechemați din Dumă. Ultimatismul era de fapt un otzovism mascat, camuflat. Lenin i-a numit pe ultimatiști „otzoviști pudici".

Otzoviștii au adus mari prejudicii partidului. Politica lor ducea la ruperea partidului de mase, la transformarea acestuia într-o organizație sectară, incapabilă să-și adune forțele în vederea unui nou avînt revoluționar. Lenin i-a demascat pe otzoviști ca „lichidatori de-a-ndoaselea" și a declarat otzovismului un război necruțător „Otzovismul *nu este* bolșevism, ci, sub raport politic, o detestabilă caricatură de bolșevism, pe care nu putea s-o plăsmuiască decît cel mai înverșunat adversar politic al bolșevismului" — scria Lenin (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 379).

Lupta împotriva otzoviștilor a început în primăvara anului 1908. Cu prilejul discutării bilanțului activității de cinci luni a fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat, în martie-aprilie 1908 în cîteva raioane din Moscova au fost adoptate rezoluții otzoviste. În mai, la Conferința orășenească din Moscova, rezoluția otzoviștilor a fost respinsă cu 18 voturi contra 14. Materialele Conferinței de partid din Moscova au fost publicate la 4 (17) iunie 1908 în nr. 31 al ziarului „Proletarii". Începînd cu acest număr, la propunerea lui Lenin, în ziar a fost deschisă o discuție în problema atitudinii față de Dumă și față de fracțiunea social-democrată din Dumă. Concomitent cu discuția din presă s-a dus lupta împotriva otzoviștilor în organizațiile de partid. În toamna anului 1908, cu prilejul alegerii delegaților la Conferința a cincea (generală), otzoviștii-ultimatiști din organizația Petersburg au elaborat o platformă proprie, pe care au propus-o ca rezoluție ședinței lărgite a Comitetului din Petersburg. Rezoluția n-a găsit un sprijin larg în organizațiile de partid. La conferință, otzoviștii n-au îndrăznit să prezinte în mod deschis platforma lor ; ei au reușit să formeze doar un grup neînsemnat de adepți ai lor.

După conferință, la insistența lui Lenin, platforma otzoviștilor a fost publicată în ziarul „Proletarii". Lenin a făcut o critică amplă a acestei platforme în articolul „O caricatură de bolșevism", publicat în același număr al ziarului. El a dezvăluit întreaga inconsecvență, neprincipialitate și ostilitate față de marxism ale concepțiilor otzoviștilor. Lenin a criticat otzovismul și în articolele sale : „Pe marginea a două scrisori", „Pe marginea articolului «Cu privire la problemele curente»", „Lichidarea lichidatorismului", „Despre fracțiunea adepților otzovismului și ai zidirii de dumnezeu" și altele.

O parte din liderii otzoviștilor (Bogdanov, Lunacearski) împreună cu menșevicii-lichidatori (Valentinov, Iușkevici) au atacat în presă bazele teoretice ale marxismului — materialismul dialectic și materialismul istoric. Lunacearski a început să propovă-

www.dacoromanica.ro

duiască necesitatea creării unei religii noi, îmbinarea socialismului cu religia.

În primăvara anului 1909, otzoviştii, ultimatiştii şi ziditorii de dumnezeu au creat un grup de iniţiativă în vederea organizării unei şcoli antipartinice pe insula Capri (Bogdanov, Aleksinski, Lunacearski şi alţii). De fapt, această şcoală era centrul fracţiunii antipartinice. Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii" din iunie 1909 a adoptat o hotărîre în care se declara că „bolşevismul, curent bine definit din P.M.S.D.R., nu are nimic comun cu otzovismul şi ultimatismul", şi a cerut bolşevicilor să ducă lupta cea mai necruţătoare împotriva acestor devieri de la marxismul revoluţionar. Bogdanov, inspiratorul otzoviştilor, a fost exclus din rîndurile bolşevicilor.

Ulterior, în lucrarea „«Stîngismul» — boala copilăriei comunismului", Lenin scria că după înfrîngerea revoluţiei, bolşevicii au putut să se retragă în ordine şi să-şi păstreze forţele datorită faptului că „au demascat fără cruţare şi au izgonit pe revoluţionarii frazeologi, care nu voiau să înţeleagă că trebuie să ne retragem, că trebuie să ştim să ne retragem, că trebuie să învăţăm neapărat să lucrăm legal în parlamentele cele mai reacţionare, în cele mai reacţionare organizaţii sindicale, cooperatiste, de asigurări şi altele de acest fel" (Opere, vol. 31, E.S.P.L.P. 1956, pag. 12). — 26.

25 *Vperediştii, grupul „Vpered"* — grup antipartinic al otzoviştilor, ultimatiştilor şi ziditorilor de dumnezeu; a fost organizat, din iniţiativa lui A. Bogdanov şi G. A. Aleksinski, în decembrie 1909, după prăbuşirea centrului fracţionist otzovist-ultimatist format la şcoala de la Capri; a avut un organ de presă cu aceeaşi denumire.

Lupta vperediştilor împotriva bolşevicilor se caracteriza printr-o totală lipsă de principialitate şi de scrupule în alegerea mijloacelor. La plenara din ianuarie 1910, ei au acţionat în strînsă legătură cu lichidatorii-golosişti şi cu troţkiştii. După ce au reuşit să determine această plenară să recunoască grupul lor ca „grup editorial al partidului" şi au primit din partea Comitetului Central o subvenţie pentru publicaţiile lui, vperediştii au dezlănţuit, după plenară, o critică violentă, de pe poziţii otzovist-ultimatiste, împotriva hotărîrilor adoptate de ea şi au refuzat să se supună prevederilor lor. După Conferinţa de partid de la Praga, vperediştii au dus lupta împreună cu menşevicii-lichidatori şi cu troţkiştii împotriva hotărîrilor plenarei.

Acţiunile neprincipiale antipartinice şi antimarxiste ale grupului „Vpered" au făcut ca muncitorii să se îndepărteze de el. „Influenţa acestui grup — scria Lenin — a fost întotdeauna cu totul neînsemnată şi el îşi ducea zilele de azi pe mîine numai datorită tacticii de conciliere cu diferite grupuri din străinătate, rupte de Rusia şi cu totul neputincioase" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 523). Nefiind sprijinit de mişcarea muncitorească, grupul

www.dacoromanica.ro

„Vpered" s-a destrămat de fapt în 1913—1914 şi a încetat formal să mai existe după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917. — *26.*

26 *„Raboceaia Gazeta"* — organ popular ilegal al bolşevicilor ; a apărut neperiodic, la Paris, începînd de la 30 octombrie (12 noiembrie) 1910 şi pînă la 30 iulie (12 august) 1912 ; au fost scoase în total 9 numere. „Raboceaia Gazeta" a fost fondată din iniţiativa lui V. I. Lenin. Editarea ei a fost hotărîtă în mod oficial la consfătuirea unor reprezentanţi ai P.M.S.D.R. — bolşevici, menşevici-partiiţi, reprezentanţi ai fracţiunii social-democrate din Dumă ş.a. — care a avut loc în timpul Congresului socialist internaţional de la Copenhaga (din august 1910). La această consfătuire au participat : V. I. Lenin, G. V. Plehanov, A. M. Kollontai, A. V. Lunacearski, N. G. Poletaev, I. P. Pokrovski şi alţii.

„Raboceaia Gazeta" era condusă şi redactată de Lenin. La acest ziar au colaborat bolşevicii S. I. Gopner, P. A. Djaparidze, N. A. Semaşko, L. G. Şaumian etc., precum şi o serie de menşevici-partiiţi. Secretar de redacţie era N. K. Krupskaia. Un însemnat sprijin material i-a fost acordat acestui ziar de M. Gorki. În grupurile bolşevice din străinătate au fost create cercuri de sprijinire a ziarului, care îi acordau un important sprijin material şi ajutau la expedierea lui în Rusia. „Raboceaia Gazeta" a luptat pentru menţinerea şi întărirea partidului marxist ilegal împotriva menşevicilor-lichidatori, a otzoviştilor şi troţkiştilor, a apărat tactica revoluţionară, a pregătit din punct de vedere ideologic clasa muncitoare din Rusia pentru o nouă revoluţie. Ziarul a dat o largă publicitate problemelor vieţii de partid din Rusia şi ale mişcării socialiste internaţionale. În coloanele lui au fost publicate 14 articole ale lui Lenin, printre care „Învăţămintele revoluţiei", „Începutul demonstraţiilor", „Tolstoi şi lupta proletară", „Ivan Vasilievici Babuşkin", „Cincizeci de ani de la desfiinţarea iobăgiei", „În preajma alegerilor pentru Duma a IV-a". Ziarul se bucura de o mare popularitate în rîndurile muncitorilor din Rusia ; tirajul lui se ridica pînă la 6 000 de exemplare. El era sprijinit materialiceşte, prin colecte băneşti, de către muncitori, care erau şi colaboratori ai lui activi. La rubricile „Viaţa de partid", „Scrisori din ţară", ziarul publica regulat şi corespondenţe ale muncitorilor, ale organizaţiilor de partid din diferite localităţi.

„Raboceaia Gazeta" a avut un rol important în pregătirea celei de-a VI-a Conferinţe generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. (ianuarie 1912). Conferinţa, considerînd că „Raboceaia Gazeta" a apărat cu hotărîre şi consecvenţă partidul şi partinitatea, l-a declarat organ oficial al C.C. al P.M.S.D.R. — *26.*

27 Este vorba de rezoluţia *Conferinţei a cincea (generale) a P.M.S.D.R.*, care s-a ţinut la Paris între 21 şi 27 decembrie 1908 (3 şi 9 ianuarie 1909). La conferinţă au participat 16 delegaţi

www.dacoromanica.ro

cu drept de vot deliberativ, dintre care 5 bolşevici (2 din partea Regiunii centrale industriale, 2 din partea organizaţiei Petersburg şi 1 din partea organizaţiei din Ural), 3 menşevici cu mandate din partea Comitetului regional din Caucaz, 5 social-democraţi polonezi şi 3 bundişti. Delegaţii bolşevici, care activau nemijlocit în Rusia, reprezentau cele mai mari organizaţii de partid ale P.M.S.D.R. Delegaţia menşevică, care obţinuse mandatele prin diverse falsuri, era formată din oameni care trăiau în străinătate şi nu erau legaţi de munca de partid din Rusia. Delegaţia social-democraţiei poloneze i-a sprijinit la conferinţă pe bolşevici. Bundiştii i-au urmat în multe probleme pe menşevicii-lichidatori.

Pe ordinea de zi a conferinţei au figurat următoarele probleme: 1) Rapoartele C.C. al P.M.S.D.R., C.C. al social-democraţiei poloneze, C.C. al Bundului, organizaţiei din Petersburg, organizaţiei din Moscova şi regiunea centrală industrială, organizaţiei din Ural, organizaţiei din Caucaz; 2) Situaţia politică actuală şi sarcinile partidului; 3) Despre fracţiunea social-democrată din Dumă; 4) Probleme organizatorice legate de condiţiile politice schimbate; 5) Unificarea organizaţiilor locale cu organizaţiile naţionale; 6) Problemele muncii din străinătate.

In toate problemele bolşevicii au dus la conferinţă o luptă înverşunată împotriva menşevicilor-lichidatori şi a adepţilor lor. În rezoluţia „Cu privire la rapoarte", conferinţa a condamnat cu asprime lichidatorismul ca un curent oportunist şi a făcut apel la activiştii de partid să ducă cea mai hotărîtă luptă ideologică şi organizatorică împotriva încercărilor de lichidare a partidului.

Locul central în lucrările conferinţei l-a ocupat raportul lui V. I. Lenin „Cu privire la momentul actual şi la sarcinile partidului". Bolşevicii au acordat o mare importanţă acestei probleme, întrucît conferinţa trebuia să stabilească linia tactică corespunzătoare grelelor condiţii ale muncii de partid în anii reacţiunii. Menşevicii au încercat să scoată această problemă de pe ordinea de zi a conferinţei, dar n-au reuşit. Conferinţa a adoptat, cu unele modificări neînsemnate, rezoluţia propusă de Lenin (vezi Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 335—338).

În rezoluţia „Cu privire la fracţiunea social-democrată din Dumă", prezentată de bolşevici, a fost criticată activitatea fracţiunii şi au fost indicate sarcinile ei concrete. Menşevicii au ridicat obiecţii împotriva consemnării, în hotărîrile conferinţei, a greşelilor comise de fracţiunea din Dumă şi au luat poziţie împotriva dreptului de veto, exercitat de Comitetul Central al partidului, în ce priveşte fracţiunea. Ei au invocat ca argument experienţa partidelor socialiste din Europa occidentală, care nu includeau, în hotărîrile adoptate de congresele şi conferinţele lor, dreptul de a critica greşelile comise de fracţiunile lor parlamentare. Tactica menşevicilor în problema activităţii parlamentare a social-democraţiei coincidea întru totul cu poziţia adoptată de liderii oportunişti ai Internaţionalei a II-a, care considerau partidul drept o anexă a fracţiunii parlamentare.

www.dacoromanica.ro

Împotriva liniei leniniste în legătură cu fracțiunea din Dumă s-au ridicat și otzoviștii. S. Volski (A. V. Sokolov), care a declarat că în Rusia nu există condiții favorabile pentru activitatea fracțiunii social-democrate din Dumă, s-a pronunțat și împotriva consemnării greșelilor ei în rezoluție, considerînd că ele au fost provocate de „împrejurări obiective".

În cuvîntarea rostită cu acest prilej, Lenin a înfierat pe otzoviști ca pe niște „lichidatori de-a-ndoaselea" și a arătat că lichidatorii și otzoviștii, cu toate că ajung la concluzii diferite în ce privește fracțiunea din Dumă, au o bază oportunistă comună. Conferința a adoptat rezoluția propusă de bolșevici. În textul acestei rezoluții a intrat, în parte, cea de-a doua variantă, scrisă de Lenin, a „Indicațiilor practice în problema votării bugetului de către fracțiunea social-democrată din Dumă" și a fost inclusă, în întregime, „Completarea la rezoluția «Despre fracțiunea social-democrată din Dumă»", scrisă tot de Lenin (vezi Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 342—343, 344).

În cadrul discuțiilor cu privire la problema organizatorică, bolșevicii, în proiectul lor de rezoluție, arătau că partidul trebuie să acorde o atenție deosebită creării de organizații ilegale ale partidului și întăririi lor, folosind, pentru munca în rîndurile maselor, o largă rețea de asociații legale. Menșevicii urmăreau de fapt lichidarea partidului ilegal și încetarea oricărei activități revoluționare.

În cuvîntarea rostită de el în problema organizatorică, Lenin a criticat cu asprime rezoluția menșevicilor-lichidatori și încercările lor de a scuza în fel și chip pe cei care au dezertat din partid în anii reacțiunii.

Conferința a adoptat „Directivele pentru comisia pentru problema organizatorică", prezentate de Lenin (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 339), și a instituit o comisie pentru elaborarea unei rezoluții. Comisia, iar apoi și conferința, au adoptat proiectul de rezoluție propus de bolșevici.

În rezoluția cu privire la unificarea organizațiilor naționale locale, adoptată de conferință, a fost respins cu hotărîre principiul federalismului, susținut de bundiști, care se pronunțau pentru împărțirea muncitorilor în partide după criterii de naționalitate. În cadrul discuțiilor cu privire la activitatea Comitetului Central, menșevicii au propus ca sediul Comitetului Central să fie mutat în Rusia și ca Biroul din străinătate al Comitetului Central să fie desființat. Aceste proiecte de rezoluții lichidatoriste au fost respinse. Conferința a adoptat o rezoluție cu privire la activitatea Comitetului Central, în care se considera „folositoare și necesară existența în străinătate a unei reprezentanțe a întregului partid sub forma Biroului din străinătate al Comitetului Central". În chestiunea Organului Central a fost adoptată de asemenea rezoluția bolșevicilor ; propunerea menșevicilor ca Organul Central să fie editat în Rusia a fost respinsă.

www.dacoromanica.ro

La această conferinţă, bolşevicii au repurtat o mare victorie în lupta împotriva menşevicilor-lichidatori. În acelaşi timp, hotărîrile conferinţei au dat o lovitură şi otzoviştilor. În anii reacţiunii partidul s-a călăuzit după rezoluţiile adoptate la conferinţă. Făcînd o apreciere asupra însemnătăţii conferinţei, Lenin scria: „Conferinţa generală a P.M.S.D.R., care a avut loc de curînd, scoate partidul la drum şi reprezintă, indiscutabil, un punct de cotitură în dezvoltarea mişcării muncitoreşti din Rusia după victoria contrarevoluţiei" (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 365). — 27.

28 Este vorba despre grupul de publicişti otzovişti, adepţi ai machismului.

Machism — curent filozofic idealist-subiectiv, reacţionar; a căpătat o largă răspîndire în Europa occidentală la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea. Întemeietorii lui au fost E. Mach, fizician şi filozof austriac, şi R. Avenarius, filozof german. Machismul a fost un curent al filozofiei idealiste burgheze care era deosebit de periculos pentru clasa muncitoare, întrucît în vorbe lupta împotriva idealismului şi apela la ştiinţele moderne ale naturii, ceea ce îi imprima o aparenţă de „temeinicie ştiinţifică". În Rusia, în anii reacţiunii a căzut sub influenţa machismului o parte din intelectualitatea social-democrată. O răspîndire deosebit de mare a căpătat machismul în rîndurile intelectualilor menşevici (N. Valentinov, P. S. Iuşkevici şi alţii). Pe poziţiile machismului s-au situat şi unii publicişti din rîndurile bolşevicilor (V. Bazarov, A. Bogdanov, A. V. Lunacearski etc.). Camuflîndu-se în dosul unor declaraţii ipocrite, în care susţineau că urmăresc o dezvoltare a marxismului, machiştii ruşi au purces în realitate la o revizuire a bazelor filozofiei marxiste. V. I. Lenin, în cartea sa „Materialism şi empiriocriticism", a dezvăluit esenţa reacţionară a machismului, a apărat filozofia marxistă împotriva tentativelor revizioniste, a dezvoltat în chip multilateral materialismul dialectic şi materialismul istoric în noile condiţii istorice. Zdrobirea machismului a însemnat o puternică lovitură dată poziţiilor ideologice ale menşevismului, otzovismului şi zidirii de dumnezeu. — *29.*

29 Este vorba de şcoala organizată în 1909, pe insula Capri (Italia), de otzovişti, ultimatişti şi ziditorii de dumnezeu („şcoala de la N.N.").

După Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908), otzoviştii, ultimatiştii şi ziditorii de dumnezeu s-au apucat să-şi creeze un centru al lor fracţionist, sub forma unei „şcoli de partid pentru muncitori". În primăvara anului 1909, A. Bogdanov, G. A. Aleksinski şi A. V. Lunacearski, lideri ai otzoviştilor, ultimatiştilor şi ai ziditorilor de dumnezeu, au organizat un grup de iniţiativă pentru înfiinţarea „şcolii"; invo-

www.dacoromanica.ro

cînd drept pretext indicațiile date de conferință în legătură cu necesitatea formării „unor conducători practici și ideologici ai mișcării social-democrate, proveniți din rîndurile muncitorilor înșiși", ei au reușit să atragă în grupul lor pe A. M. Gorki și pe N. E. Vilonov, un muncitor revoluționar de vază. Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii" a demascat caracterul fracționist antibolșevic al școlii înființate de otzoviști și a atras atenția că organizatorii ei „nu urmăresc țeluri comune întregii fracțiuni, adică țeluri ale fracțiunii bolșevice ca un curent ideologic în partid, ci țelurile lor politice-ideologice deosebite, de grup". Școala de la Capri a fost condamnată cu toată hotărîrea ca „un nou centru al fracțiunii care se desprinde de bolșevici" (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 43, 42).

Bogdanoviștii, neținînd seama de toate acestea și profitînd de faptul că în acei ani muncitorii manifestau o dorință tot mai vie de a-și însuși o cultură partinică, au procedat, fără știrea instituțiilor centrale de partid, la stabilirea de legături cu unele organizații social-democrate locale din Rusia și, ajutați de otzoviști și îndeosebi de liderul lor din Moscova, A. V. Sokolov (S. Volski), au reușit să le determine să trimită la această școală 13 cursanți.

Școala a început să funcționeze în august 1909 ; prelegerile erau ținute de A. Bogdanov, G. A. Aleksinski, A. V. Lunacearski, A. M. Gorki, M. N. Leadov, M. N. Pokrovski și V. A. Desnițki. Lui V. I. Lenin i s-a propus în mod oficial de către organizatorii acestei școli să vină la Capri în calitate de lector, dar el a refuzat. Într-o scrisoare adresată elevilor, care insistau ca el să vină să țină un ciclu de prelegeri, Lenin a explicat că nu poate să le satisfacă dorința întrucît aceasta este „o școală *intenționat ascunsă față de partid*" într-o „localitate retrasă de emigranți" și are un caracter fracționist. Lenin a propus elevilor școlii să vină la Paris pentru ca „să învețe cu adevărat social-democratismul", și nu o „*«știință»* fracționistă *aparte*" a otzoviștilor și ziditorilor de dumnezeu (vezi Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 461—467).

În noiembrie 1909, în această școală s-a produs o sciziune : cîțiva elevi, în frunte cu N. E. Vilonov, membru al Consiliului școlii, s-au delimitat categoric de bogdanoviști și au trimis redacției ziarului „Proletarii" o scrisoare în care protestau împotriva atitudinii antipartinice adoptate de lectori. Excluși din școală în urma acestui protest, la sfîrșitul lunii noiembrie ei au venit la Paris, unde îi invitase Lenin, și au audiat un ciclu de prelegeri, printre care și pe cele intitulate „Momentul actual și sarcinile noastre" și „Politica agrară a lui Stolîpin", care au fost ținute de Lenin.

În decembrie 1909, lectorii școlii împreună cu elevii care au rămas la Capri au organizat grupul antibolșevic „Vpered".

Un istoric amănunțit al școlii și o caracterizare a ei au fost făcute de V. I. Lenin în articolele „Despre fracțiunea adepților otzovismului și ai zidirii de dumnezeu" și „Un eșec rușinos" (vezi

www.dacoromanica.ro

Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 79—115, 139—141).

Continuatoarea școlii de la Capri a fost școala din Bologna (noiembrie 1910—martie 1911). Lectori la această școală au fost: Bogdanov, Lunacearski, Troțki, Leadov, Maslov, Sokolov etc. La școala de la Bologna a fost invitat să țină prelegeri și V. I. Lenin. Într-o scrisoare „Către tovarășii cursanți ai școlii din Bologna", Lenin i-a anunțat că refuză să țină prelegeri la această școală din cauza orientării ei antipartinice și a acțiunilor scizioniste ale organizatorilor școlii; el i-a invitat pe cursanți să vină la Paris, promițîndu-le să le țină o serie de prelegeri despre problema tacticii, despre situația din partid și despre problema agrară (vezi Opere, vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 325—326). Aceste prelegeri nu au mai fost ținute la Paris. — *30.*

30 *Grupul celor 16* — grup de menșevici-lichidatori care au semnat o scrisoare deschisă ca răspuns la articolul publicat de G. V. Plehanov în „Dnevnik Soțial-Demokrata" nr. 9 (august 1909) împotriva lichidatorilor și a liderului lor A. N. Potresov. Scrisoarea celor 16 a fost publicată în „Golos Soțial-Demokrata" nr. 19—20 (ianuarie-februarie 1910). Lenin a denumit această scrisoare un document „de o celebritate herostratică".

Grupul lui Mihail, Roman și Iuri — grup de menșevici-lichidatori din Rusia, format din I. A. Isuv (Mihail), K. M. Ermolaev (Roman) și P. A. Bronștein (Iurî), membri supleanți și membri ai C.C. al P.M.S.D.R. aleși la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului. La începutul anului 1910 membrii bolșevici ai Biroului din Rusia al C.C. le-au făcut propunerea de a participa la lucrările biroului, dar ei nu numai că au refuzat să vină la ședința biroului, ci au declarat că consideră dăunătoare existența C.C. al P.M.S.D.R. — *30.*

31 *Plehanoviștii* — menșevicii-partiiți, în frunte cu G. V. Plehanov, care în anii reacțiunii au luat poziție împotriva lichidatorilor. În decembrie 1908 Plehanov s-a retras din redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata", organul de presă al lichidatorilor, iar în 1909 a început din nou să publice „Dnevnik Soțial-Demokrata", în care îi combătea pe lichidatori. Menținîndu-se pe pozițiile menșevismului, plehanoviștii erau în același timp pentru păstrarea și întărirea organizației de partid ilegale, căutînd, în acest scop, să formeze un bloc cu bolșevicii. În 1909 s-au organizat grupuri de menșevici-partiiți la Paris, Geneva, San-Remo, Nisa și alte orașe. La Petersburg, Moscova, Ekaterinoslav, Harkov, Kiev și Baku, numeroși muncitori menșevici s-au pronunțat împotriva lichidatorilor și pentru refacerea P.M.S.D.R. ilegal.

Chemînd pe bolșevici la o apropiere de menșevicii-partiiți, Lenin atrăgea atenția că se poate ajunge la o înțelegere cu ei pe baza luptei pentru păstrarea partidului, împotriva lichidatorismului, „fără nici un fel de compromisuri de ordin ideologic, fără

www.dacoromanica.ro

nici un fel de estompare a divergenţelor de ordin tactic sau de altă natură, în cadrul liniei pentru menţinerea partidului" (Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 158). Menşevicii-partiiţi au făcut parte, împreună cu bolşevicii, din comitetele locale, au colaborat la „Raboceaia Gazeta" şi „Zvezda", ziare bolşevice, precum şi la „Soţial-Demokrat", Organul Central al P.M.S.D.R. Tactica leninistă de apropiere de plehanovişti, care în Rusia erau urmaţi de cea mai mare parte din muncitorii menşevici, i-a ajutat pe bolşevici să exercite o influenţă mai largă în organizaţiile muncitoreşti legale şi să înlăture din ele pe lichidatori.

La sfîrşitul anului 1911, Plehanov a desfăcut blocul cu bolşevicii. Sub pretext că trebuie combătut „fracţionismul" şi lichidată sciziunea din rîndurile P.M.S.D.R., el a încercat să împace pe bolşevici cu oportuniştii. În 1912, plehanoviştii împreună cu troţkiştii, bundiştii şi lichidatorii s-au ridicat împotriva hotărîrilor adoptate de Conferinţa de la Praga a P.M.S.D.R. — *31.*

32 *Biroul din străinătate al Comitetului Central al P.M.S.D.R.* (B.S.C.C.) a fost înfiinţat de plenara din august 1908 a C.C. al P.M.S.D.R., ca reprezentant al întregului partid în străinătate; el era format din trei persoane şi era subordonat Biroului din Rusia al Comitetului Central. Misiunea B.S.C.C. era să ţină o legătură permanentă cu Comitetul Central care activa în Rusia şi cu membrii Comitetului Central care activau în străinătate, să urmărească activitatea desfăşurată de grupurile din străinătate de sprijinire a P.M.S.D.R. şi de Biroul lor central, să încaseze cotizaţiile organizaţiilor din străinătate şi să le verse la casa Comitetului Central, să organizeze colecte pentru Comitetul Central. În vederea unificării tuturor grupurilor din străinătate de sprijinire a P.M.S.D.R. şi a subordonării lor unei conduceri unice din partea întregului partid, plenara din august (1908) a Comitetului Central a însărcinat B.S.C.C. să convoace un congres special al acestor grupuri. Dar, din cauza opoziţiei înverşunate întîmpinate din partea Biroului central al grupurilor din străinătate, care fusese acaparat de menşevicii-lichidatori, B.S.C.C. n-a putut să convoace congresul în cursul anului 1909.

Plenara din ianuarie 1910 a Comitetului Central a reorganizat B.S.C.C. şi a limitat rolul lui în conducerea treburilor generale ale partidului, sporind în mod corespunzător atribuţiile Biroului din Rusia al Comitetului Central. Numărul membrilor B.S.C.C. a fost stabilit la 5 persoane, dintre care 3 reprezentau comitetele centrale ale organizaţiilor naţionale. Din Biroul din străinătate al Comitetului Central făceau parte: A. I. Liubimov — din partea bolşevicilor, B. I. Gorev (Goldman) — din partea menşevicilor, I. Tyszka (Leo Ioghihes) — din partea social-democraţilor polonezi, Ionov (F. M. Koighen) — din partea bundiştilor şi I. A. Berzin — din partea social-democraţilor letoni. Curînd după aceea componenţa B.S.C.C. s-a modificat: din partea bolşe-

www.dacoromanica.ro

vicilor a intrat N. A. Semaşko (Aleksandrov), din partea bundiştilor — M. I. Liber, iar din partea social-democraţilor letoni — Şvarţ (I. Elias) ; ultimii doi erau lichidatori. În felul acesta, în Biroul din străinătate al Comitetului Central s-a format o majoritate lichidatoristă stabilă, care încerca pe toate căile să dezorganizeze activitatea instituţiilor centrale ale partidului. Poziţia antipartinică a B.S.C.C. şi-a găsit o expresie deosebit de concludentă în sabotarea sistematică a convocării plenarei Comitetului Central, care era cerută cu insistenţă de bolşevici din cauză că lichidatorii nu aplicau hotărîrile adoptate de plenara din ianuarie a Comitetului Central. Tactica lichidatoristă a B.S.C.C. l-a determinat, în mai 1911, pe N. A. Semaşko, reprezentantul bolşevicilor, să depună o declaraţie prin care anunţa că se retrage din B.S.C.C.

La o consfătuire a membrilor C.C. al P.M.S.D.R., convocată în iunie 1911 la Paris, a fost adoptată o hotărîre prin care era condamnată linia politică a B.S.C.C. În această rezoluţie se arăta că într-o serie de cazuri — ca, de pildă, în problema unificării grupurilor din străinătate ale P.M.S.D.R., a convocării unei plenare a Comitetului Central, a sprijinirii publicaţiilor social-democrate legale din Rusia şi în multe alte probleme — B.S.C.C. a păşit pe calea unei politici fracţioniste, antipartinice, încălcînd hotărîrile adoptate de plenara din 1910. Consfătuirea a condamnat comportarea antipartinică a B.S.C.C. şi a hotărît ca problema existenţei acestuia să fie rezolvată la viitoarea şedinţă plenară a C.C. al P.M.S.D.R.

În noiembrie 1911 a fost rechemat din B.S.C.C. reprezentantul social-democraţiei poloneze, iar după aceea şi reprezentantul social-democraţiei letone. În ianuarie 1912 B.S.C.C. s-a autolichidat. — *31.*

33 Articolul „L. N. Tolstoi şi mişcarea muncitorească contemporană" a fost publicat în ziarul „Naş Puti".

„*Naş Puti*" — ziar semilegal, condus de bolşevici, a apărut la Moscova de la 30 mai (12 iunie) 1910 pînă la 9 (22) ianuarie 1911 ; în total au apărut 8 numere. Editarea ziarului a fost organizată cu participarea Biroului central al sindicatelor din Moscova ca o continuare a ziarului „Vestnik Truda", editat în 1909. Redactorul efectiv al ziarului era I. I. Skvorţov-Stepanov.

Ziarul trata probleme referitoare la activitatea sindicală, publica materiale despre situaţia muncitorilor din fabrici şi uzine, despre mişcarea grevistă din Rusia precum şi articole cu privire la Duma de stat, mişcarea sindicală şi lupta muncitorilor din străinătate etc.

La apariţia fiecărui număr al ziarului, cenzura dispunea confiscarea lui, dar în fapt difuzarea ziarului nu a încetat, întrucît întregul tiraj era scos din tipografie în momentul cînd se trimitea numărul de control la cenzură. 7 numere ale ziarului au

www.dacoromanica.ro

fost amendate cu suma de 1 900 de ruble. Ziarul şi-a încetat apariţia în urma căderii principalului nucleu al colaboratorilor, trădaţi de nişte provocatori, şi a interzicerii ziarului de către Curtea de apel. — *40.*

34 Este vorba de telegrama trimisă de deputaţii social-democraţi din Duma a III-a la Astapovo, lui V. G. Certkov, prieten apropiat şi discipol al lui L. N. Tolstoi. În această telegramă se spunea : „Fracţiunea social-democrată din Duma de stat, exprimînd sentimentele proletariatului rus şi ale întregului proletariat internaţional, este profund îndurerată de pierderea genialului artist, luptător neîmpăcat şi de neînvins împotriva bisericii oficiale, duşman al samavolniciei şi al înrobirii, care şi-a ridicat cu tărie glasul împotriva pedepsei capitale, prieten al celor prigoniţi". — *40.*

35 *Colegiul din Rusia al C.C.* — colegiu de membri şi membri supleanţi ai C.C. aleşi la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. (1907) ; a activat în Rusia ; iniţial, la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din august 1908, a fost alcătuit din 5 membri (1 menşevic, 1 bolşevic şi 3 reprezentanţi ai organizaţiilor naţionale). Potrivit statutului Comitetului Central adoptat la plenara din ianuarie 1910 a C.C., Colegiul din Rusia ar fi trebuit să fie alcătuit din 7 membri (4 membri ai C.C. şi 3 reprezentanţi ai organizaţiilor naţionale). Colegiului i s-a rezervat dreptul de cooptare în cazul descompletării sale. După plenara din ianuarie însă, C.C. nu a izbutit să organizeze munca Colegiului din Rusia. Întreaga muncă generală de partid în Rusia (alegerea agenţilor, vizitarea organizaţiilor, legătura cu fracţiunea social-democrată din Dumă etc.) era dusă de bolşevicii membri şi membri supleanţi ai C.C. : la început I. P. Goldenberg (Meşkovski), I. F. Dubrovinski (Innokenti), apoi, după arestarea lor, V. P. Noghin (Makar) şi G. D. Leiteizen (Lindov), care au constituit în 1910—1911 Biroul din Rusia al C.C. Menşevicii-lichidatori — membri şi membri supleanţi ai C.C. — s-au ţinut deoparte de orice activitate, iar I. A. Isuv (Mihail), P. A. Bronştein (Iuri) şi K. M. Ermolaev (Roman) nu numai că au refuzat să facă vreo muncă, dar au şi declarat că însăşi existenţa C.C. o consideră dăunătoare. Toate încercările biroului de a crea un Colegiu în Rusia nu au fost încununate de succes.

În martie 1911, după arestarea lui Noghin şi a lui Leiteizen, Biroul din Rusia al C.C. şi-a încetat existenţa.

Apreciind pozitiv încercările Biroului din Rusia al C.C. de a organiza munca în Rusia şi de a crea Colegiul din Rusia al C.C., Lenin a supus în acelaşi timp unei aspre critici poziţia împăciuitoristă a membrilor biroului (vezi volumul de faţă, pag. 359). — 44.

36 Este vorba de membrii B.S.C.C. — reprezentanţii social-democraţiei poloneze.

www.dacoromanica.ro

Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania (S.D.R.P. și L.) — partid revoluționar al clasei muncitoare poloneze ; a luat ființă în 1893 și a activat mai întîi sub denumirea de Social-democrația din Regatul Poloniei, iar din august 1900, după congresul organizațiilor social-democrate din Polonia și din Lituania, la care social-democrații polonezi au fuzionat cu o parte din social-democrații lituanieni, a adoptat denumirea de Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania (S.D.R.P. și L.). Meritul acestui partid constă în faptul că a orientat mișcarea muncitorească poloneză spre o alianță cu mișcarea muncitorească rusă și a combătut naționalismul.

În perioada revoluției din 1905—1907, S.D.R.P. și L. a luptat sub lozinci apropiate de cele ale partidului bolșevic și a avut o atitudine intransigentă față de burghezia liberală. Totodată însă S.D.R.P. și L. a comis o serie de greșeli ; ea nu înțelegea teoria leninistă a revoluției socialiste, nu înțelegea rolul conducător al partidului în revoluția democratică, subaprecia rolul țărănimii ca aliat al clasei muncitoare și însemnătatea mișcării de eliberare națională. Criticînd concepțiile greșite ale S.D.R.P. și L., V. I. Lenin releva totodată meritele ei față de mișcarea revoluționară din Polonia. El sublinia că social-democrații polonezi „au creat pentru prima oară un partid pur proletar în Polonia și au proclamat extrem de importantul principiu al celei mai strînse alianțe dintre muncitorul polonez și cel rus în lupta lor de clasă" (Opere, vol. 20, Editura politică, 1959, pag. 436). La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. din 1906, S.D.R.P. și L. a fost primită în P.M.S.D.R. ca organizație teritorială.

S.D.R.P. și L. a salutat Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și a luptat pentru victoria revoluției proletare în Polonia. În decembrie 1918, la Congresul de unificare al S.D.R.P. și L. și al „leviței"-P.P.S., ambele partide au fuzionat, formînd Partidul muncitoresc comunist din Polonia. — *45.*

37 Este vorba de membrii B.S.C.C. — reprezentanții Social-democrației din Ținutul leton și ai Bundului.

Social-democrația din Ținutul leton (pînă în 1906 — Partidul muncitoresc social-democrat leton) a fost creată în iunie 1904, la primul său congres. La Congresul al II-lea al acestui partid, din iunie 1905, a fost adoptat programul partidului. În 1905—1907, P.M.S.D.L. a condus acțiunile revoluționare ale muncitorilor. V. I. Lenin a arătat că, „în timpul revoluției, proletariatul leton și social-democrația letonă au ocupat unul dintre primele și cele mai importante locuri în lupta împotriva autocrației și a tuturor forțelor vechiului regim" (Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 325).

La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. din 1906, P.M.S.D.L. a fost primit în acest partid ca organizație teritorială.

www.dacoromanica.ro

După congres a adoptat denumirea de Social-democrația din Ținutul leton.

Bundul („Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia") a fost organizat în 1897, la congresul de constituire a grupurilor social-democrate evreiești, care a avut loc la Vilno; el grupa în special elementele semiproletare ale meșteșugărimii evreiești din regiunile apusene ale Rusiei. La primul Congres al P.M.S.D.R. (1898), Bundul a intrat în acest partid „ca organizație autonomă, de sine stătătoare doar în problemele care privesc proletariatul evreiesc" („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 14).

Bundul era exponentul naționalismului și al separatismului în rîndurile mișcării muncitorești din Rusia. În aprilie 1901, Congresul al IV-lea al Bundului a hotărît să modifice relațiile organizatorice dintre el și P.M.S.D.R. care fuseseră stabilite de primul Congres al P.M.S.D.R. Într-una din rezoluțiile sale, congresul Bundului a declarat că consideră P.M.S.D.R. drept o uniune federativă de organizații naționale și că Bundul trebuie să reprezinte, în cadrul P.M.S.D.R., o parte federativă.

La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., după ce i-a fost respinsă cererea de a fi recunoscut drept unicul reprezentant al proletariatului evreiesc, Bundul s-a retras din partid. În 1906, pe baza unei hotărîri a Congresului al IV-lea (de unificare) al partidului, Bundul a intrat din nou în P.M.S.D.R.

În cadrul P.M.S.D.R., bundiștii au sprijinit întotdeauna aripa oportunistă a partidului („economiști", menșevici și lichidatori) și au dus o luptă necontenită împotriva bolșevicilor și a bolșevismului. Revendicării programatice a bolșevicilor cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare, Bundul îi opunea revendicarea autonomiei național-culturale. În anii reacțiunii stolîpiniste, Bundul s-a situat pe poziții lichidatoriste și a participat activ la crearea Blocului antipartinic din august. În timpul primului război mondial (1914—1918), bundiștii s-au situat pe pozițiile social-șovinismului. În 1917 Bundul a sprijinit Guvernul provizoriu burghez și a luptat de partea dușmanilor Revoluției Socialiste din Octombrie. În anii intervenției militare străine și ai războiului civil, conducătorii Bundului s-au unit definitiv cu forțele contrarevoluției. În același timp, printre membrii de rînd ai Bundului s-a conturat o cotitură în favoarea colaborării cu Puterea sovietică. În martie 1921, Bundul s-a autolichidat, iar o parte din membrii săi au intrat în P.C. (b) din Rusia, în cadrul normelor generale. — *46.*

38 Este vorba de N. A. Semașko, președinte al bolșevicilor în Biroul din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. — *46.*

www.dacoromanica.ro

39 Este vorba de *Congresul socialist internațional de la Copenhaga* (Congresul al VIII-lea al Internaționalei a II-a), care a avut loc între 28 august și 3 septembrie 1910. La lucrările lui au participat 896 de delegați, care reprezentau țări din Europa, America de Nord și de Sud, Africa de sud și Australia. La acest congres, Rusia, la fel ca și Austria, Anglia, Germania și Franța, dispunea de 20 de voturi, dintre care social-democrații (inclusiv social-democrația lituaniană și cea armeană) aveau 10 voturi, socialiștii-revoluționari 7, iar sindicatele 3. P.M.S.D.R. era reprezentat la acest congres prin V. I. Lenin, G. V. Plehanov, A. M. Kollontai, A. V. Lunacearski etc.

Pentru discutarea în prealabil și elaborarea rezoluțiilor cu privire la diferite probleme au fost constituite 5 comisii : comisia pentru problemele cooperației ; comisia pentru sindicate, pentru solidaritatea internațională și unitatea mișcării sindicale din Austria ; comisia pentru lupta împotriva războiului ; comisia pentru legislația muncii și pentru problema șomajului ; comisia pentru elaborarea diferitelor rezoluții, printre care cele cu privire la unitatea socialistă, la pedeapsa cu moartea, la situația din Finlanda, Argentina, Persia etc.

Lenin a făcut parte dintr-una din principalele comisii ale congresului, cea pentru problemele cooperației. După lupta ce s-a desfășurat în cadrul congresului în jurul problemei rolului și sarcinilor care revin cooperativelor în lupta revoluționară a proletariatului și al problemei raporturilor dintre cooperative și partidele socialiste, a fost adoptată o rezoluție în care, după cum a arătat Lenin, „în linii generale, Internaționala a definit just sarcinile cooperativelor proletare" (Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 376).

În rezoluția cu privire la lupta împotriva războiului — „Tribunalele de arbitraj și dezarmarea" —, congresul a aprobat rezoluția adoptată de Congresul de la Stuttgart (1907) — „Militarismul și conflictele internaționale" —, care cuprindea amendamentele propuse de V. I. Lenin și R. Luxemburg prin care se cerea socialiștilor din toate țările ca, folosind criza economică și politică provocată de război, să caute să răstoarne burghezia. Rezoluția adoptată de Congresul de la Copenhaga obliga de asemenea partidele socialiste și pe reprezentanții lor în parlamente să ceară guvernelor respective să treacă la reducerea armamentelor și la rezolvarea conflictelor dintre state pe cale de arbitraj, de asemenea făcea apel la muncitorii din toate țările să treacă la organizarea de proteste împotriva primejdiei războiului.

În vederea stabilirii unei legături mai strînse între marxiștii revoluționari pe arena internațională, Lenin a organizat în zilele congresului o consfătuire cu social-democrații de stînga din Internaționala a II-a prezenți la congres. În planul broșurii „Războiul european și socialismul european" (pe care n-a mai scris-o), Lenin enumeră pe participanții la consfătuire : din partea

www.dacoromanica.ro

Franței — J. Guesde și Ch. Rappoport; din partea Belgiei — de Brouckère; din partea Germaniei — R. Luxemburg și E. Wurm; din partea Poloniei — I. Marchlewski (Karski); din partea Spaniei — P. Iglesias; din partea Austriei — A. Braun; din partea Rusiei — V. I. Lenin, G. V. Plehanov ș.a. (vezi „Culegeri din Lenin", vol. XIV, pag. 22).

În timpul lucrărilor congresului s-a ținut și o consfătuire a reprezentanților P.M.S.D.R. — bolșevici și menșevici-partiiți și reprezentanți ai fracțiunii social-democrate din Dumă — la care au participat V. I. Lenin, G. V. Plehanov, N. G. Poletaev ș.a. La această consfătuire s-a ajuns la o înțelegere în legătură cu editarea unor organe de presă legale și ilegale și s-a hotărît ca la ele să colaboreze și menșevicii-partiiți.

Întrucît în ziarul „Vorwärts", organul central al Partidului social-democrat din Germania, a apărut un articol (anonim) al lui Troțki care conținea atacuri calomnioase împotriva P.M.S.D.R., V. I. Lenin, G. V. Plehanov, membri ai delegației ruse, și A. Warski (A. S. Warszawski), reprezentant al social-democrației poloneze, au adresat un protest Comitetului Central al Partidului social-democrat din Germania. — *47.*

40 „*Pravda*" (de la Viena) — ziar fracționist al troțkiștilor; a apărut în anii 1908—1912. Primele trei numere au fost tipărite la Lvov, iar următoarele la Viena (Austria); au apărut în total 25 de numere. Acest ziar, în afară de primele două numere, care au apărut ca organ al asociației ucrainene „Spilka", nu reprezenta o organizație de partid din Rusia, ci era, după cum s-a exprimat V. I. Lenin, o „întreprindere particulară". Ziarul a avut ca redactor pe L. D. Troțki.

Camuflîndu-se sub masca „nefracționismului", acest ziar, încă de la primele sale numere, a luat atitudine împotriva bolșevismului, apărînd lichidatorismul și otzovismul; el propaga „teoria" centristă a colaborării revoluționarilor și oportuniștilor în cadrul aceluiași partid. După plenara din ianuarie 1910 a Comitetului Central, ziarul s-a situat pe o poziție fățiș lichidatoristă; a început să sprijine grupul antipartinic „Vpered", care avea o orientare otzovist-ultimatistă.

În 1912, Troțki și ziarul lui au fost inițiatorii și principalii organizatori ai Blocului antipartinic din august. — *47.*

41 „*Tinerii*" — opoziție mic-burgheză semianarhistă din rîndurile social-democrației germane; a luat ființă în 1890. Principalul nucleu al acestui grup era format din tineri publiciști și studenți (de aici și denumirea opoziției) care pretindeau rolul de teoreticieni și de conducători ai partidului. Această opoziție, care nu înțelegea că în urma abrogării legii excepționale împotriva socialiștilor (1878—1890) condițiile în care activa partidul s-au schimbat, nega necesitatea folosirii formelor legale de luptă, se ridica împotriva participării social-democrației la parlament,

www.dacoromanica.ro

învinuia partidul că apară interesele micii burghezii, îl învinuia de oportunism. F. Engels a luptat împotriva opoziției „tinerilor". Cînd „Sächsische Arbeiter Zeitung", organul „tinerilor", a făcut o încercare de a afirma că Engels este solidar cu opoziția, el a dat o ripostă acestei „colosale neruşinări" şi a supus unei critici aspre concepțiile şi tactica „tinerilor".

Concepțiile teoretice şi tactica opoziției reprezentau, după cum spunea Engels, „un «marxism» grosolan denaturat". Tactica aventuristă a „tinerilor", ruptă de viața reală, scria Engels, „chiar şi pe cel mai puternic partid, care ar număra milioane de membri", ar putea „să-l îngroape în hohotele de rîs pe deplin meritate ale întregii lumi ostile lui". Engels a ironizat îngîmfarea şi iluziile „tinerilor" cu privire la greutatea specifică şi importanța lor în partid. „Ei trebuie să înțeleagă că «studiile» lor «academice», care impun totodată o temeinică autoverificare critică — releva Engels —, nu le dau nicidecum gradul de ofițer şi dreptul la un post corespunzător în cadrul partidului ; că în partidul nostru fiecare trebuie să pornească de la gradul de simplu soldat ; că pentru a ocupa posturi de răspundere în partid talentul şi cunoştințele teoretice nu sînt suficiente chiar în cazul cînd ele există efectiv, că pentru aceasta mai e nevoie de o bună cunoaştere a condițiilor de luptă a partidului, de însuşirea deplină a formelor acestei lupte, de un devotament personal şi de o fermitate de caracter verificate şi, în sfîrşit, de încadrarea de bunăvoie în rîndurile luptătorilor ; într-un cuvînt, că aceşti oameni cu «studii academice» în general au mult mai mult de învățat de la muncitori decît muncitorii de la ei" (vezi F. Engels. „Răspuns redacției ziarului «Sächsische Arbeiter Zeitung»", apărut în ziarul „Der Sozial-Demokrat", Londra, nr. 37 din 13 septembrie 1890). În octombrie 1891, Congresul de la Erfurt al social-democrației germane a exclus din partid o parte dintre conducătorii acestei opoziții. — 72.

42 *Duma a II-a de stat* s-a întrunit la 20 februarie (5 martie) 1907. Alegerile pentru Dumă au fost indirecte şi inegale şi s-au desfăşurat în condițiile existenței curților marțiale şi ale represiunilor. În pofida acestor împrejurări, Duma a II-a a avut o componență mai de stînga decît Duma I. Aceasta se datoreşte unei delimitări mai nete şi mai categorice a partidelor decît în Duma I, creşterii nivelului de conştiință al maselor, precum şi participării bolşevicilor la alegeri.

Componența Dumei dovedea întărirea partidelor extreme : pe de o parte, a social-democraților şi a grupurilor narodniciste, pe de altă parte a celor de dreapta, pe seama cadeților. Repartizarea membrilor Dumei a II-a de stat pe grupări politice a fost următoarea : cei de dreapta, adică monarhişti şi octombrişti — 54, cadeți şi cei apropiați de ei — 99, naționali — 76, cei fără partid — 50, grupul cazac — 17, socialişti-populişti — 16, eseri — 37, trudovici — 104, social-democrați — 65. Dar, deşi

www.dacoromanica.ro

avea o componentă mai de stînga, din pricină că revoluția se afla în declin, Duma a II-a a fost mai slabă decît Duma I.

Partidele de dreapta din Duma a II-a de stat au acordat un sprijin necondiționat politicii guvernului absolutist în toate problemele. Cadeții în perioada Dumei a II-a și-au vădit în mod definitiv caracterul contrarevoluționar, situîndu-se pe o poziție de tranzacții cu absolutismul.

În fracțiunea social-democrată din Duma a II-a de stat au predominat menșevicii. În activitatea ei s-a făcut simțită tactica oportunistă a menșevicilor, care se pronunțau pentru încheierea de blocuri cu cadeții și încurajau iluziile constituționaliste în rîndurile poporului. Lenin a criticat cu asprime greșelile fracțiunii social-democrate din Dumă, arătînd că între concepțiile majorității social-democrației din Rusia și cele ale reprezentanței ei din Dumă există o neconcordanță. Bolșevicii au folosit Duma ca tribună pentru demascarea țarismului și a rolului trădător al burgheziei contrarevoluționare, pentru proclamarea și propagarea programului revoluționar al partidului, pentru eliberarea țărănimii de sub influența liberalilor și pentru crearea în cadrul Dumei a unui bloc revoluționar format din reprezentanții clasei muncitoare și ai țărănimii. Linia urmată de bolșevici era o linie nouă, o linie de comportare marxist-revoluționară a reprezentanților proletariatului în instituțiile parlamentare. Menșevicii însă aplicau în Dumă tactica oportunistă de sprijinire a cadeților. „Lupta liberalilor împotriva țăranilor și a social-democraților — a scris mai tîrziu Lenin — constituie conținutul *întregii* istorii a Dumei I și a Dumei a II-a. Lupta dintre bolșevism și menșevism, lupta dintre cei ce preconizau doborîrea hegemoniei liberalilor asupra țărănimii și cei ce preconizau sprijinirea liberalilor, este *indisolubil* legată de istoria Dumei I și a Dumei a II-a" (Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 385—386).

Problema centrală dezbătută în Duma a II-a de stat, ca și în Duma I, a fost problema agrară. Printre altele, Duma a discutat în ședințele sale bugetul, problemele ajutorării înfometaților și șomerilor, problema amnistiei.

La mijlocul anului 1907 a devenit limpede că muncitorii și țăranii nu dispuneau de forțe suficiente pentru a învinge țarismul. La 3 (16) iunie, guvernul țarist a dizolvat Duma a II-a de stat ; fracțiunea social-democrată din Dumă a fost arestată. Totodată a fost promulgată o nouă lege electorală, care asigura Dumei a III-a majoritatea absolută a moșierimii și a marii burghezii. Ziua de 3 iunie 1907 a intrat în istoria țării ca ziua unei lovituri de stat contrarevoluționare. Dizolvarea Dumei a II-a de stat a marcat începutul unei perioade de cruntă reacțiune. — *81.*

43 „*Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare*" a fost organizată de V. I. Lenin în toamna anului 1895 ; ea cuprindea

www.dacoromanica.ro

vreo 20 de cercuri muncitoreşti marxiste din Petersburg. Întreaga muncă a „Uniunii de luptă" avea la bază principiile centralismului şi ale unei discipline severe. În fruntea „Uniunii de luptă" se afla un Grup central, format din V. I. Lenin, A. A. Vaneev, P. K. Zaporojeţ, G. M. Krjijanovski, N. K. Krupskaia, L. Martov, M. A. Silvin, V. V. Starkov şi alţii. Conducerea nemijlocită a întregii munci era concentrată în mîinile a cinci membri din acest grup, în frunte cu Lenin. Organizaţia era împărţită în grupuri raionale. Muncitorii conştienţi şi înaintaţi (I. V. Babuşkin, V. A. Şelgunov şi alţii) ţineau legătura între aceste grupuri şi întreprinderile industriale. În uzine existau organizatori însărcinaţi cu strîngerea informaţiilor şi răspîndirea publicaţiilor ; în marile întreprinderi au fost create cercuri muncitoreşti.

În activitatea ei, „Uniunea de luptă" a început să înfăptuiască, pentru prima oară în Rusia, unirea socialismului cu mişcarea muncitorească, trecînd de la propagarea marxismului în cadrul unui mic grup de muncitori înaintaţi, organizaţi în cercuri, la agitaţia politică în rîndurile maselor largi ale proletariatului. „Uniunea de luptă" a condus mişcarea muncitorească, legînd lupta muncitorilor pentru revendicări economice cu lupta politică împotriva ţarismului. În noiembrie 1895, „Uniunea de luptă" a organizat greva de la fabrica de postav „Thornton". Sub conducerea „Uniunii" s-a desfăşurat, în vara anului 1896, vestita grevă a textiliştilor din Petersburg, la care au luat parte peste 30 000 de muncitori. „Uniunea de luptă" a tipărit manifeste şi broşuri pentru muncitori. Redactorul publicaţiilor „Uniunii de luptă" a fost Lenin, sub a cărui conducere s-au făcut pregătirile pentru scoaterea ziarului politic al muncitorilor „Rabocee Delo". Influenţa „Uniunii de luptă" se întindea dincolo de cadrul oraşului Petersburg. Exemplul ei a fost urmat de cercurile muncitoreşti din Moscova, Kiev, Ekaterinoslav şi din alte oraşe şi regiuni ale Rusiei.

În decembrie 1895, guvernul ţarist a dat „Uniunii de luptă" o grea lovitură : în noaptea de 8 spre 9 (20 spre 21) decembrie 1895 au fost arestaţi o mare parte dintre activiştii „Uniunii", în frunte cu V. I. Lenin ; a fost confiscat şi primul număr al ziarului „Rabocee Delo", care fusese pregătit pentru tipar.

La prima adunare ţinută de membrii grupului la cîteva zile după efectuarea arestărilor s-a hotărît ca organizaţia social-democraţilor din Petersburg să poarte denumirea de „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare". La 15 (27) decembrie 1895, ca răspuns la arestarea lui Lenin şi a altor membri ai „Uniunii de luptă", membrii rămaşi în libertate au lansat o foaie volantă cu temă politică, scrisă de muncitori.

Aflîndu-se în închisoare, Lenin a continuat să conducă activitatea „Uniunii", ajutînd-o cu sfaturi, trimiţînd tovarăşilor aflaţi în libertate scrisori şi manifeste cifrate ; tot acolo a scris el broşura „Despre greve" (care încă n-a fost găsită) şi „Proiect

www.dacoromanica.ro

de program al partidului social-democrat şi explicarea programului" (vezi Opere complete, vol. 2, Editura politică, 1960, ediţia a doua, pag. 81—109).

„Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg a constituit, după cum a spus Lenin, germenele partidului revoluţionar care se sprijină pe mişcarea muncitorească şi conduce lupta de clasă a proletariatului.

Vechii membri ai „Uniunii" care au reuşit să scape de arestare au participat la pregătirea şi desfăşurarea Congresului I al P.M.S.D.R. şi la elaborarea „Manifestului", editat în numele congresului. Dar absenţa îndelungată a întemeietorilor „Uniunii de luptă", care se aflau în deportare în Siberia, şi în primul rînd absenţa lui V. I. Lenin, a înlesnit promovarea politicii oportuniste a „tinerilor" „economişti", care în 1897, prin intermediul ziarului „Raboceaia Mîsl", propagau în Rusia ideile trade-unionismului şi bernsteinismului. Începînd din a doua jumătate a anului 1898, „Uniunea de luptă" a încăput pe mîinile celor mai făţişi „economişti" — adepţii ziarului „Raboceaia Mîsl". — *84.*

44 „*Iskra*" — primul ziar marxist ilegal pe întreaga Rusie; a fost înfiinţat de V. I. Lenin în 1900 şi a jucat un rol hotărîtor în crearea partidului revoluţionar marxist al clasei muncitoare din Rusia.

Primul număr al „Iskrei" leniniste a apărut în decembrie 1900, la Leipzig; numerele următoare au apărut la München; începînd din iulie 1902, ziarul a apărut la Londra, iar din primăvara anului 1903 la Geneva. Un ajutor preţios pentru organizarea editării ziarului (organizarea unei tipografii clandestine, procurarea de litere ruseşti etc.) au dat social-democraţii germani C. Zetkin, A. Braun şi alţii, revoluţionarul polonez I. Marchlewski, care trăia pe atunci la München, şi H. Quelch, unul dintre conducătorii Federaţiei social-democrate din Anglia.

Din redacţia ziarului „Iskra" făceau parte V. I. Lenin, G. V. Plehanov, L. Martov, P. B. Akselrod, A. N. Potresov şi V. I. Zasulici. Secretar de redacţie a fost la început I. G. Smidovici-Leman, iar mai tîrziu, începînd din primăvara anului 1901, N. K. Krupskaia, care purta şi întreaga corespondenţă a ziarului cu organizaţiile social-democrate din Rusia. În centrul atenţiei ziarului „Iskra" se aflau problemele luptei revoluţionare a proletariatului şi a tuturor oamenilor muncii din Rusia împotriva absolutismului ţarist; se acorda o atenţie deosebită celor mai importante evenimente din viaţa internaţională şi, mai ales, evenimentelor din mişcarea muncitorească internaţională. Redactorul-şef şi conducătorul „Iskrei" a fost, de fapt, Lenin. În coloanele ei el a publicat articole în legătură cu toate problemele mai importante ale construcţiei de partid şi ale luptei de clasă a proletariatului din Rusia.

„Iskra" a devenit un centru în jurul căruia se grupau forţele partidului, un centru de adunare şi de educare a cadrelor de

www.dacoromanica.ro

partid. Într-o serie de oraşe din Rusia (Petersburg, Moscova, Samara etc.) au fost create grupuri şi comitete ale P.M.S.D.R. de orientare iskristă-leninistă, iar în ianuarie 1902, la consfătuirea de la Samara a iskriştilor, a fost creată organizaţia din Rusia a „Iskrei". Organizaţiile iskriste luau fiinţă şi activau sub conducerea directă a discipolilor şi tovarăşilor de luptă ai lui V. I. Lenin : N. E. Bauman, I. V. Babuşkin, S. I. Gusev, M. I. Kalinin, P. A. Krasikov, G. M. Krjijanovski, F. V. Lengnik, P. N. Lepeşinski, I. I. Radcenko ş.a.

Din iniţiativa lui Lenin şi cu participarea lui directă, redacţia „Iskrei" a elaborat un proiect de program al partidului (care a fost publicat în nr. 21 al „Iskrei") şi a făcut pregătirile necesare în vederea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. În momentul convocării congresului, majoritatea organizaţiilor social-democrate locale din Rusia erau deja de partea „Iskrei", aprobînd tactica, programul şi planul ei organizatoric şi recunoscînd-o drept organul lor conducător. Într-o hotărîre specială, congresul a subliniat rolul excepţional al „Iskrei" în lupta pentru crearea partidului şi a declarat-o Organ Central al P.M.S.D.R.

Curînd după Congresul al II-lea al partidului, menşevicii, cu sprijinul lui Plehanov, au acaparat ziarul „Iskra". Începînd cu nr. 52, „Iskra" a încetat să fie organul de luptă al marxismului revoluţionar. — *84.*

45 „*Naşa Zarea*" — revistă legală lunară a menşevicilor-lichidatori ; a apărut la Petersburg începînd din ianuarie 1910 şi pînă în septembrie 1914. A fost condusă de A. N. Potresov şi a avut drept colaboratori pe F. I. Dan, S. O. Ţederbaum (V. Ejov) şi alţii. În jurul acestei reviste s-a închegat centrul lichidatorilor din Rusia. În rezoluţia celei de-a şasea Conferinţe generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. din anul 1912 se menţiona că „o parte din social-democraţi care s-a grupat în jurul revistelor «Naşa Zarea» şi «Delo Jizni» a luat făţiş apărarea unui curent care a fost declarat de întregul partid ca fiind un produs al influenţei burgheze asupra proletariatului" („Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 290). — *94.*

46 „*Vorwärts*" — cotidian, organul central al Partidului social-democrat din Germania ; a început să apară în 1891 la Berlin, sub denumirea de „Vorwärts Berliner Volksblatt", potrivit unei hotărîri a Congresului de la Halle al partidului ; era o continuare a ziarului „Berliner Volksblatt", care apărea din 1884. În coloanele acestui ziar, F. Engels a combătut diversele manifestări de oportunism. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui Engels, redacţia ziarului a încăput în mîinile aripii drepte a partidului şi a publicat sistematic articole scrise de oportunişti. Prezentînd în mod tendenţios lupta ce se ducea pe atunci în cadrul P.M.S.D.R. împotriva oportunismului şi revizionismului, „Vorwärts" a sprijinit pe „economişti", iar mai tîrziu, după

www.dacoromanica.ro

scindarea partidului, pe menşevici. În anii reacţiunii, „Vorwärts" a publicat articole calomnioase scrise de Troţki, fără a da lui Lenin şi bolşevicilor posibilitatea de a le dezminţi şi de a înfăţişa în mod obiectiv starea de lucruri din partid. În perioada primului război mondial, „Vorwärts" s-a situat pe poziţiile social-şovinismului; după Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie a desfăşurat propagandă antisovietică. A apărut la Berlin pînă în 1933. — *101.*

47 Este vorba de Comisia pentru şcoli (Comitetul pentru şcoli) numită de plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., în vederea organizării unei şcoli de partid în străinătate şi alcătuită din nouă membri: doi bolşevici, doi menşevici, doi vperedişti şi cîte un reprezentant din partea organizaţiilor naţionale — Bundul şi social-democraţia letonă şi poloneză. — *101.*

48 *Socialiştii-revoluţionari* (eserii) — partid mic-burghez din Rusia; a luat fiinţă pe la sfîrşitul anului 1901 — începutul anului 1902, prin contopirea mai multor cercuri şi grupuri narodnice („Uniunea socialiştilor-revoluţionari", Partidul socialiştilor-revoluţionari etc.). A avut ca organe de presă oficiale ziarul „Revoluţionnaia Rossiia" (1900—1905) şi revista „Vestnik Russkoi Revoliuţii" (1901—1905). Eserii nu vedeau deosebirile de clasă dintre proletariat şi micul proprietar, estompau diferenţierea de clasă şi contradicţiile din sînul ţărănimii, negau rolul conducător al proletariatului în revoluţie. Concepţiile lor reprezentau un amestec eclectic de idei narodniciste şi revizioniste. Eserii, după cum spunea Lenin, încercau să cîrpească „găurile narodnicismului cu peticile «criticii» oportuniste — astăzi la modă — a marxismului" (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 283). Tactica terorii individuale, pe care eserii o propagau ca principală metodă de luptă împotriva absolutismului, aducea serioase prejudicii mişcării revoluţionare şi frîna organizarea maselor în vederea luptei revoluţionare.

Programul agrar al eserilor prevedea desfiinţarea proprietăţii private asupra pămîntului şi trecerea lui la dispoziţia obştilor, înfăptuirea folosinţei „egalitare" a pămîntului, bazată pe „principiul muncii", precum şi dezvoltarea cooperaţiei. În acest program, pe care eserii îl numeau program de „socializare a pămîntului", nu era în realitate nimic socialist. Analizînd programul eserilor, V. I. Lenin a arătat că menţinerea producţiei de mărfuri şi a gospodăriei individuale pe pămîntul comun nu înlătură dominaţia capitalului, nu izbăveşte pe ţăranii muncitori de exploatare şi de primejdia ruinării; în condiţiile capitalismului, ţăranii cu gospodărie mică nu-şi pot găsi salvarea nici în cooperaţie, pentru că ea serveşte la îmbogăţirea burgheziei săteşti. În acelaşi timp Lenin releva că, fără a fi socialistă, revendicarea de a introduce folosinţa egalitară a pămîntului avea un caracter democrat-revoluţionar, istoriceşte progresist, deoarece era îndreptată împotriva reacţionarei proprietăţi funciare moşiereşti.

www.dacoromanica.ro

Partidul bolşevic a demascat încercările eserilor de a se deghiza în socialişti, a dus împotriva lor o luptă perseverentă în vederea cîştigării ţărănimii, a arătat cît de dăunătoare este pentru mişcarea muncitorească tactica terorii individuale, folosită de ei. Totodată, bolşevicii consimţeau să încheie, în anumite condiţii, acorduri vremelnice cu eserii pentru a duce împreună lupta împotriva ţarismului.

Lipsa de omogenitate a ţărănimii ca clasă a determinat, în ultimă analiză, nestatornicia politică şi ideologică şi fărîmiţarea organizatorică a partidului eserilor, oscilările lui permanente între burghezia liberală şi proletariat. Încă din timpul primei revoluţii ruse s-a desprins din partidul eserilor aripa dreaptă, care a format Partidul socialist-populist al muncii (enesii), partid legal care prin concepţiile sale se apropia de cadeţi, şi aripa stîngă, care a format uniunea semianarhistă a „maximaliştilor". În perioada reacţiunii stolîpiniste, partidul eserilor a trecut printr-un proces de totală descompunere ideologică şi organizatorică. În anii primului război mondial, majoritatea eserilor s-au situat pe poziţiile social-şovinismului.

După victoria revoluţiei burghezo-democratice din februarie 1917, eserii împreună cu menşevicii şi cu cadeţii au constituit principalul sprijin al Guvernului provizoriu burghezo-moşieresc contrarevoluţionar, iar liderii partidului lor (Kerenski, Avksentiev, Cernov) au făcut parte din acest guvern. Partidul eserilor a refuzat să sprijine revendicarea ţărănimii de a se trece la lichidarea proprietăţii funciare moşiereşti, s-a pronunţat pentru menţinerea proprietăţii moşiereşti asupra pămîntului; miniştrii eseri din Guvernul provizoriu trimiteau detaşamente de represiune împotriva ţăranilor care ocupau pămînturile moşiereşti.

La sfîrşitul lunii noiembrie 1917, aripa stîngă a eserilor a format partidul de sine stătător al eserilor de stînga. Căutînd să-şi menţină influenţa lor în rîndul maselor ţărăneşti, eserii de stînga au recunoscut de formă Puterea sovietică şi au încheiat un acord cu bolşevicii, dar curînd după aceea au păşit pe calea luptei împotriva Puterii sovietice.

În anii intervenţiei militare străine şi ai războiului civil, eserii au desfăşurat o activitate subversivă contrarevoluţionară, au dat un sprijin activ intervenţioniştilor şi generalilor albgardişti, au participat la comploturi contrarevoluţionare şi au organizat acte teroriste împotriva lucrătorilor Statului sovietic şi a militanţilor partidului comunist. După terminarea războiului civil, eserii şi-au continuat activitatea lor duşmănoasă împotriva Statului sovietic, atît în interiorul ţării cît şi în tabăra emigranţilor albgardişti. — *102.*

49 „*L'Humanité*" — cotidian fondat în 1904 de J. Jaurès, ca organ al Partidului socialist francez. În 1905 ziarul a salutat revoluţia care începuse în Rusia şi a exprimat solidaritatea poporului francez „cu naţiunea rusă, care-şi înfăptuieşte al său 1789". Redacţia ziarului a organizat o colectă în vederea sprijinirii revo-

www.dacoromanica.ro

luției ruse. În anii primului război mondial (1914—1918), ziarul s-a aflat în mîinile aripii de extremă dreaptă a Partidului socialist francez și s-a situat pe o poziție șovinistă.

În 1918, în fruntea ziarului, ca director politic, a venit Marcel Cachin, militant de seamă al mișcării muncitorești franceze și internaționale. În anii 1918—1920, ziarul s-a ridicat împotriva politicii imperialiste a guvernului francez, care își trimitea forțele armate să lupte împotriva Republicii sovietice. Începînd din decembrie 1920, după scindarea Partidului socialist francez și întemeierea Partidului Comunist Francez, ziarul a devenit Organul Central al acestui partid.

La începutul celui de-al doilea război mondial, în august 1939, ziarul a fost interzis de guvernul francez și a trecut în ilegalitate. În perioada cînd Franța a fost ocupată de trupele hitleriste (1940—1944), ziarul a apărut ilegal și a jucat un mare rol în lupta pentru eliberarea țării de sub jugul cotropitorilor fasciști.

În perioada de după război, ziarul duce o luptă neobosită pentru consolidarea independenței naționale a țării, pentru unitatea de acțiune a clasei muncitoare, pentru întărirea păcii și a prieteniei între popoare, pentru democrație și progres social. — *102.*

50 „*Narodnaia volea*" — organizație politică secretă a narodnicilor teroriști, care a luat ființă în august 1879, în urma scindării organizației narodnice „Zemlea i volea". În fruntea organizației „Narodnaia volea" se afla un comitet executiv, format din V. N. Figner, M. F. Frolenko, A. I. Jeleabov, A. A. Kveatkovski, A. D. Mihailov, N. A. Morozov, S. L. Perovskaia și alții. Menținîndu-se pe pozițiile socialismului utopic narodnicist, narodovoliștii au pășit pe calea luptei politice, considerînd că principala sarcină constă în răsturnarea absolutismului și cucerirea libertății politice. Programul lor prevedea organizarea unei „reprezentanțe populare permanente" aleasă prin vot universal, proclamarea libertăților democratice, trecerea pămîntului în mîinile poporului și elaborarea unor măsuri în vederea trecerii fabricilor și uzinelor în mîinile muncitorilor. „Narodovoliștii — scria V. I. Lenin — au făcut un pas înainte, trecînd la lupta politică, dar nu au reușit s-o lege de socialism" (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 181).

Narodovoliștii au dus o luptă eroică împotriva absolutismului țarist. Dar, pornind de la teoria greșită a „eroilor" activi și a „gloatei" pasive, ei considerau că vor putea obține transformarea societății fără participarea poporului, prin forțele lor proprii, prin teroare individuală, prin intimidarea și dezorganizarea cîrmuirii. După 1 martie 1881 (cînd a fost ucis Alexandru al II-lea), guvernul a reușit, prin crîncene persecuții, provocări și execuții, să distrugă organizația „Narodnaia volea". Încercările repetate de a reînvia organizația „Narodnaia volea", întreprinse de narodovoliști în cursul deceniului al 9-lea, n-au dat nici un rezultat. Astfel, în 1886 a luat ființă un grup condus de

www.dacoromanica.ro

A. I. Ulianov (fratele lui V. I. Lenin) şi de P. I. Şevîrev, care continua tradiţiile organizaţiei „Narodnaia volea". După o încercare nereuşită de a organiza un atentat împotriva lui Alexandru al III-lea, în 1887 grupul a fost descoperit, iar membrii săi activi au fost executaţi.

Criticînd programul greşit, utopic al narodovoliştilor, V. I. Lenin vorbea, totodată, cu mare respect de lupta plină de abnegaţie a membrilor organizaţiei „Narodnaia volea" împotriva ţarismului, apreciind mult tehnica lor conspirativă şi organizaţia lor strict centralizată. — *102.*

51 „*Vestnik Narodnoi Voli*" — organul de presă din străinătate al partidului „Narodnaia volea"; a apărut la Geneva din 1883 pînă în 1886; în total au apărut cinci numere. Din redacţie făceau parte: P. L. Lavrov, M. N. Olovennikova (Polonskaia) şi L. A. Tihomirov. — *102.*

52 „*Birjevîe Vedomosti*" — ziar burghez, fondat în 1880 în scopuri comerciale. A apărut la Petersburg, la început de trei ori, apoi de patru ori pe săptămînă, iar după aceea zilnic. În noiembrie 1902 a început să apară de două ori pe zi: dimineaţa şi seara. Conformismul, venalitatea şi lipsa de principialitate a acestui ziar au făcut ca denumirea lui să devină un nume comun („birjevka"). „Birjevîe Vedomosti" a fost interzis de Comitetul militar-revoluţionar de pe lîngă Sovietul din Petrograd la sfîrşitul lunii octombrie 1917. — *103.*

53 Aici şi mai jos Lenin se referă şi citează „Manifestul Partidului Comunist" (vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 4, Editura politică, 1958, pag. 489—490, 497—498). — *108.*

54 Este vorba de membrii şi membrii supleanţi ai C.C. al P.M.S.D.R. aleşi la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., care a avut loc între 30 aprilie şi 19 mai (13 mai şi 1 iunie) 1907. — *110.*

55 „*Delo Jizni*" — revistă legală, organul de presă al menşevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg în perioada ianuarie-octombrie 1911. În total au apărut 9 numere. — *111.*

56 Articolul „*Marxismul şi «Naşa Zarea»*" a fost publicat în nr. 3 al revistei „Sovremennaia Jizn". V. I. Lenin a scris acest articol la rugămintea lui S. G. Şaumian.

„*Sovremennaia Jizn*" — revistă săptămînală legală social-politică, organ al organizaţiei unite din Baku a P.M.S.D.R. din care făceau parte bolşevici şi menşevici-partiiţi; a apărut la Baku de la 26 martie (8 aprilie) pînă la 22 aprilie (5 mai) 1911 sub redacţia lui S. G. Şaumian. Au apărut trei numere. Numărul al treilea a fost confiscat, iar revista a fost interzisă în urma dispoziţiei date de guvernatorul oraşului. În numerele 2 şi 3 ale revistei „Sovremennaia Jizn", la rubrica „Convorbiri ştiinţifice",

www.dacoromanica.ro

s-au publicat articole în care era expusă doctrina lui K. Marx. În „Sovremennaia Jizn" au fost publicate o serie de articole ale lui Şaumian. — *113.*

57 *„Zvezda"* — ziar bolşevic legal; a apărut la Petersburg de la 16 (29) decembrie 1910 pînă la 22 aprilie (5 mai) 1912. Iniţial ziarul apărea săptămînal; începînd de la 21 ianuarie (3 februarie) 1912 a început să apară de 2 ori pe săptămînă, iar de la 8 (21) martie 1912 — de 3 ori pe săptămînă. Continuarea directă a ziarului „Zvezda" a fost „Nevskaia Zvezda", care a început să apară în urma confiscărilor frecvente ale ziarului „Zvezda". Primul număr din „Nevskaia Zvezda" a apărut la 26 februarie (10 martie) 1912, cînd „Zvezda" nu fusese încă interzisă, ultimul, nr. 27, la 5 (18) octombrie 1912.

Tirajul ziarului „Zvezda" era, la începutul editării lui, de 7 000—10 000 de exemplare. În timpul evenimentelor de la Lena din 1912, tirajul ziarului a ajuns la 50 000—60 000 de exemplare.

Problema reorganizării presei marxiste legale se punea cu acuitate în legătură cu începutul de înviorare a mişcării revoluţionare din Rusia. În toamna anului 1910, în timpul lucrărilor Congresului socialist internaţional de la Copenhaga, a avut loc o consfătuire la care au luat parte V. I. Lenin, G. V. Plehanov, bolşevicul N. G. Poletaev, membru al fracţiunii social-democrate din Duma a III-a de stat şi alţii. La consfătuire s-a ajuns la o înţelegere cu privire la editarea unui organ legal în Rusia cu colaborarea menşevicilor-partiiţi. Pe baza acestei înţelegeri, în redacţia ziarului „Zvezda" au intrat V. D. Bonci-Bruevici (din partea bolşevicilor), N. I. Iordanski (din partea menşevicilor-partiiţi) şi I. P. Pokrovski (din partea fracţiunii social-democrate din Duma a III-a de stat). N. G. Poletaev a avut un rol important în organizarea editării ziarului. În această perioadă, „Zvezda" era considerată organul fracţiunii social-democrate din Dumă. La 11 (24) iunie 1911, la al 25-lea număr, ziarul a fost suspendat temporar. În octombrie 1911 „Zvezda" şi-a reluat apariţia, cu componenţa redacţiei schimbată; menşevicii-partiiţi nu mai făceau parte din redacţie.

Ziarul „Zvezda" se afla sub conducerea ideologică a lui V. I. Lenin; el era în corespondenţă cu membrii redacţiei, le îndruma munca, critica greşelile, îndeosebi în prima perioadă a existenţei ziarului „Zvezda", şi lupta pentru ca ziarul să aibă o orientare marxistă fermă.

În „Zvezda" şi în „Nevskaia Zvezda" circa 50 de articole ale lui V. I. Lenin au apărut sub semnăturile: V. Ilici, V. F. William Frey, F. L—ko, K. T., T., B. K., M. Ş., P. P., R. Silin, R. S., B. G., Un sceptic ne-liberal, K. F., F. F., M. M. etc.

O valoroasă muncă organizatorică şi redacţională au depus la „Zvezda" N. N. Baturin, N. G. Poletaev, K. S. Eremeev, M. S. Olminski. Au colaborat activ la ziar şi V. D. Bonci-Bruevici, Demian Bednîi şi alţii. În „Zvezda" au fost publicate o serie de

www.dacoromanica.ro

articole ale lui G. V. Plehanov. Lenin l-a atras pe A. M. Gorki la activitatea ziarului „Zvezda".

Sub conducerea lui Lenin, „Zvezda" a devenit un ziar marxist combativ. Ea susţinea şi propovăduia principiile marxismului revoluţionar, lupta împotriva lichidatorismului şi otzovismului, pentru întărirea partidului marxist, pentru alianţa revoluţionară dintre clasa muncitoare şi ţărănime, a susţinut platforma electorală a bolşevicilor în alegerile pentru Duma a IV-a de stat. „Zvezda" a publicat cuvîntările rostite de membrii fracţiunii social-democrate din Dumă şi interpelările făcute în Dumă de fracţiune. Ziarul a dus o luptă activă pentru aplicarea hotărîrilor Conferinţei a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R.

„Zvezda" a stabilit legături strînse permanente cu muncitorii din fabrici şi uzine ; la rubrica mişcarea muncitorească, ziarul publica articole în legătură cu nevoile imediate ale muncitorilor. „Zvezda" se bucura de un mare prestigiu în rîndurile clasei muncitoare şi ale oamenilor muncii din Rusia.

În primăvara anului 1912, în legătură cu avîntul mişcării muncitoreşti, rolul ziarului „Zvezda" a crescut extrem de mult. Îndeosebi a luat amploare rubrica cronicii muncitoreşti în care se publicau ştiri cu privire la evenimentele de la Lena. În ziar apăreau numeroase ştiri din diferite oraşe ale Rusiei în legătură cu greve, demonstraţii şi mitinguri, se publicau scrisori ale muncitorilor către „Zvezda", rezoluţii de protest împotriva masacrelor de la Lena adoptate la adunările muncitorilor.

Redacţia ziarului a fost nevoită să-şi desfăşoare activitatea în condiţiile unor permanente represiuni din partea guvernului ţarist : confiscarea unor numere, amenzi, interzicerea ziarului, arestarea redactorilor.

În timpul evenimentelor de la Lena din anul 1912, fiecare număr al ziarului „Zvezda" a fost confiscat, dar s-a izbutit ca o parte din tiraj să fie difuzat în rîndurile muncitorilor înainte de confiscare.

Ziarul „Zvezda" nu apărea zilnic şi era destinat păturilor înaintate ale proletariatului. Trebuia să se creeze un cotidian bolşevic de masă. „Zvezda" a avut un rol de seamă în propagarea ideii de creare a unui asemenea organ. Lista de subscripţie deschisă de redacţia ziarului „Zvezda" în scopul creării unui cotidian muncitoresc a fost sprijinită cu căldură de masele muncitoreşti. „Zvezda" îşi informa cu regularitate cititorii despre părerile pe care şi le expuneau muncitorii şi publica totalul sumelor vărsate în fondul pentru crearea unui nou organ de presă. Ziarul „Zvezda" a pregătit crearea ziarului bolşevic legal de masă „Pravda". — *113.*

58 Este vorba de teza emisă de E. Bernstein, exponentul cel mai făţiş al revizionismului, întemeietorul bernsteinismului, curent oportunist, ostil marxismului, din cadrul social-democraţiei internaţionale, care a apărut la sfîrşitul secolului al XIX-lea în Germania.

www.dacoromanica.ro

În anii 1896—1898, Bernstein a publicat în revista „Die Neue Zeit", organul teoretic al social-democrației germane, o serie de articole sub titlul comun „Problemele socialismului", în care a procedat la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar. „El a negat posibilitatea de a fundamenta științific socialismul și de a dovedi, din punctul de vedere al concepției materialiste a istoriei, necesitatea și inevitabilitatea lui ; a tăgăduit faptul că mizeria crește, că are loc un proces de proletarizare și că contradicțiile capitaliste se ascut ; a declarat inconsistentă însăși noțiunea de «*scop final*» și a respins fără nici o rezervă ideea dictaturii proletariatului ; a negat opoziția principială dintre liberalism și socialism ; a negat *teoria luptei de clasă*..." (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 7). Revizuirea marxismului de către bernsteinieni urmărea transformarea social-democrației dintr-un partid al revoluției sociale într-un partid al reformelor sociale.

Elementele de stînga din social-democrația germană au pornit lupta împotriva lui Bernstein în paginile ziarelor lor. În apărarea bernsteinismului s-a ridicat aripa oportunistă de dreapta. Comitetul central al partidului a adoptat o poziție împăciuitoristă față de bernsteinism, căruia nu i-a dat riposta cuvenită. Polemica împotriva articolelor lui Bernstein a fost deschisă în iulie 1898 de revista „Die Neue Zeit" cu articolul lui G. V. Plehanov „Bernstein și materialismul", îndreptat împotriva revizionismului.

În 1899 articolele lui Bernstein au apărut în volum sub titlul „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației".

La congresele de la Stuttgart (octombrie 1898), Hanovra (octombrie 1899) și Lübeck (septembrie 1901) ale Partidului social-democrat din Germania, bernsteinismul a fost condamnat, dar, din cauza poziției împăciuitoriste adoptate de majoritatea liderilor săi, partidul nu s-a desolidarizat de Bernstein. Bernsteinienii au continuat să-și propage în mod deschis ideile revizioniste în revista „Sozialistische Monatshefte" și în organizațiile de partid.

Bernsteinismul s-a bucurat de sprijinul elementelor oportuniste din celelalte partide ale Internaționalei a II-a. În Rusia teoriile bernsteiniene au fost susținute de „marxiștii legali" și de „economiști". Cenzura țaristă a permis tipărirea cărții lui Bernstein în limba rusă în trei ediții, iar Zubatov, șeful ohranei din Moscova, a inclus-o în lista cărților recomandate muncitorilor.

Numai marxiștii revoluționari din Rusia, bolșevicii, în frunte cu Lenin, au dus o luptă hotărîtă și consecventă împotriva bernsteinismului și a adepților lui. Lenin s-a ridicat împotriva bernsteinienilor încă din 1899 în „Protestul social-democraților din Rusia" și în articolul „Programul nostru" ; el a supus bernsteinismul unei critici ample în cartea „Ce-i de făcut ?" și în articolele „Marxism și revizionism", „Divergențele din rîndurile mișcării muncitorești europene" (vezi Opere complete, vol. 4,

www.dacoromanica.ro

Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 157—170, 176—180; vol. 6, pag. 1—190; vol. 17, pag. 15—26, volumul de față, pag. 66—73). — *116.*

59 Este vorba despre teza „economiștilor", formulată în documentul lor programatic, așa-zisul „Credo", întocmit în 1899 de E. D. Kuskova.

„*Economism*" — curent oportunist în social-democrația rusă de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, o varietate a oportunismului internațional. Organele de presă ale „economiștilor" erau ziarul „Raboceaia Mîsl" (1897—1902) și revista „Rabocee Delo" (1899—1902).

„Economiștii" limitau sarcinile clasei muncitoare la lupta economică pentru mărirea salariilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă etc., susținînd că de lupta politică trebuie să se ocupe burghezia liberală. Ei contestau rolul conducător al partidului clasei muncitoare, considerînd că partidul n-are altceva de făcut decît să contemple procesul spontan al mișcării, să înregistreze evenimentele. Ploconindu-se în fața caracterului spontan al mișcării muncitorești, „economiștii" subapreciau importanța teoriei revoluționare, a conștiinței, susținînd că ideologia socialistă poate să ia naștere din mișcarea spontană; ei negau necesitatea introducerii conștiinței socialiste în mișcarea muncitorească din afară, de către partidul marxist, netezind astfel calea ideologiei burgheze. Ei apărau răzlețirea și metodele primitive de muncă din mișcarea social-democrată, ridicîndu-se împotriva necesității de a se crea un partid centralizat al clasei muncitoare. „Economismul" amenința să abată clasa muncitoare de pe calea luptei revoluționare de clasă și să facă din ea o anexă politică a burgheziei.

Lenin a făcut o critică amplă a concepțiilor „economiștilor" în următoarele lucrări ale sale: „Protestul social-democraților din Rusia" (îndreptat împotriva „Credo"-ului; a fost scris în 1899, în timpul deportării în Siberia, și semnat de 17 marxiști deportați), „O orientare retrogradă în social-democrația rusă", „În legătură cu «Profession de foi»", „De vorbă cu apărătorii economismului" (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 157—170, 235—267, 304—314; vol. 5, pag. 360—367). Zdrobirea ideologică definitivă a economismului a fost săvîrșită de Lenin în cartea sa „Ce-i de făcut?" (vezi Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 1—190). Un rol important în lupta împotriva „economismului" a jucat „Iskra" leninistă. — *116.*

60 Lenin se referă la concepțiile economistului burghez german Lujo Brentano (1844—1931) — întemeietorul „brentanismului", varietate de denaturare burgheză a marxismului. Brentano propaga „pacea socială" în societatea capitalistă, posibilitatea de a învinge contradicțiile sociale ale capitalismului fără lupta de clasă,

www.dacoromanica.ro

afirma că prin organizarea unor sindicate reformiste şi printr-o legislaţie care să reglementeze relaţiile dintre muncă şi capital ar putea fi rezolvată problema muncitorească, ar putea fi împăcate interesele muncitorilor cu interesele capitaliştilor.

În Rusia, P. B. Struve, principalul reprezentant al „marxismului legal", a căutat să răspîndească o teorie asemănătoare cu brentanismul ; el a încercat să folosească marxismul în interesul burgheziei. Lenin a arătat că „struvismul" ia „din marxism tot ce e acceptabil pentru burghezia liberală" şi înlătură „sufletul viu al marxismului" — revoluţionarismul său. Struve, care în toate problemele era solidar cu reprezentanţii economiei politice vulgare din străinătate, atribuia capitalismului un scop care nu-i este propriu — satisfacerea cît mai deplină a tuturor nevoilor oamenilor, îndemna „să învăţăm de la capitalism" şi propaga pe faţă malthusianismul. Struve, „marele maestru al renegării", cum l-a numit Lenin, „a început cu oportunismul, cu «critica lui Marx», şi, în cîţiva ani, a alunecat pînă la naţional-liberalismul burghez contrarevoluţionar".

Unul dintre discipolii lui Struve a fost publicistul burghez A. S. Izgorev, căruia Lenin îi spunea, ca şi lui Struve, lacheu publicist al clasei moşierilor şi capitaliştilor. — *117.*

61 Este vorba de hotărîrile Conferinţei a V-a (generale) a P.M.S.D.R., care a avut loc între 21 şi 27 decembrie 1908 (3 şi 9 ianuarie 1909) (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 199—209). — *117.*

62 Lenin se referă la broşura lui N. Cerevanin „Congresul de la Londra al P.M.S.D.R. 1907", în care autorul, situîndu-se pe poziţiile lichidatorismului, a criticat, în ultimul capitol, hotărîrea congresului în problema congresului muncitoresc şi a organizaţiilor muncitoreşti fără partid. — *117.*

63 „*Osvobojdenie*" — revistă bilunară ; a apărut în străinătate de la 18 iunie (1 iulie) 1902 pînă la 5 (18) octombrie 1905, sub îngrijirea lui P. B. Struve. A fost organul de presă al burgheziei liberale ruse şi a promovat cu consecvenţă ideile unui liberalism monarhist moderat. În 1903, în jurul acestei reviste s-a grupat (iar în ianuarie 1904 s-a constituit) „Uniunea eliberării", care a dăinuit pînă în octombrie 1905. Împreună cu zemţii constituţionalişti, „osvobojdeniştii" au constituit nucleul partidului constituţional-democrat (al cadeţilor), înfiinţat în octombrie 1905. — *120.*

64 Lenin se referă la lucrarea sa „Victoria cadeţilor şi sarcinile partidului muncitoresc", scrisă în martie şi apărută ca broşură în aprilie 1906 (vezi Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 263—341). — *121.*

www.dacoromanica.ro

65 Lenin se referă la ucazul „Cu privire la completarea unor dispoziţii ale legii în vigoare referitoare la posesiunea şi folosirea pămîntului de către ţărani", pregătit de Stolîpin şi emis de guvernul ţarist la 9 (22) noiembrie 1906. După ce a trecut prin Duma de stat şi prin Consiliul de stat, acest ucaz a căpătat denumirea de legea din 14 iunie 1910. La 15 (28) noiembrie 1906 a fost emis şi ucazul „Cu privire la acordarea de către Banca de credit funciar ţărănesc a unor împrumuturi garantate cu ipoteci asupra pămînturilor lotuale". Prin aceste decrete, ţăranilor li se acorda dreptul de proprietate individuală asupra loturilor şi dreptul de a ieşi din obşte şi a se stabili în otruburi şi hutore. Pentru a-şi cumpăra pămînt, hutorenii sau otrubnicii puteau să primească subvenţii prin mijlocirea Băncii de credit funciar ţărănesc. Prin legile agrare stolîpiniste se urmărea crearea chiaburimii ca sprijin social al absolutismului ţarist la sate, în condiţiile menţinerii proprietăţii moşiereşti asupra pămîntului şi ale desfiinţării forţate a obştilor.

Politica agrară stolîpinistă a grăbit evoluţia capitalistă a agriculturii pe calea cea mai chinuitoare, calea „prusiană", în condiţiile menţinerii puterii, a proprietăţii şi a privilegiilor moşierilor iobăgişti, a intensificat exproprierea forţată a principalelor mase ale ţărănimii, a grăbit dezvoltarea burgheziei ţărăneşti, care a căpătat posibilitatea de a cumpăra loturile ţăranilor săraci la un preţ derizoriu.

Lenin spunea că legislaţia agrară stolîpinistă din 1906 (şi legea din 14 (27) iunie 1910) a constituit al doilea pas, după reforma din 1861, pe calea transformării absolutismului iobăgist în monarhie burgheză. „«Amînarea» dată de Stolîpin vechilor rînduieli şi vechii agriculturi iobăgiste — scria Lenin — constă în faptul că a fost deschisă încă o supapă, *ultima* care putea fi deschisă fără a se expropria întregul pămînt moşieresc" (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 236). Cu toată propaganda intensă făcută de guvern pentru ieşirea ţăranilor din obşte, în partea europeană a Rusiei, în decurs de 9 ani (1907—1915) au ieşit în total din obşte numai circa 2 500 000 de gospodării ţărăneşti. De dreptul de a ieşi din obşte a făcut uz în primul rînd burghezia sătească, care a căpătat astfel posibilitatea de a-şi consolida gospodăria. De asemenea, ieşeau din obşte o parte din ţăranii săraci, care voiau să-şi vîndă loturile lor de pămînt şi să rupă definitiv cu satul. Împovărată de nevoi, mica gospodărie ţărănească continua să rămînă într-o stare de mizerie şi înapoiere.

Politica agrară stolîpinistă, care n-a înlăturat principala contradicţie — contradicţia dintre întreaga ţărănime şi moşieri — a dus mai departe la ruinarea maselor ţărănimii, la ascuţirea contradicţiilor de clasă dintre chiaburime şi sărăcimea satelor — *123.*

66 *Platforma celor 104* — proiectul de lege agrară semnat de 104 membri ai Dumei I de stat ; a fost depus de trudovici la şedinţa a 13-a a Dumei din 23 mai (5 iunie) 1906. În proiect se arăta că scopul legislaţiei agrare este „acela de a contribui la

www.dacoromanica.ro

instaurarea unor rînduieli în care solul, subsolul şi apele să fie proprietatea întregului popor, iar pămînturile agricole să fie date în folosinţa exclusivă a celor care le cultivă" („Documentele şi materialele Dumei de stat din Rusia". Moscova, 1957, pag. 172). În acest scop se cerea crearea unui „fond funciar aparţinînd întregului popor", în care trebuiau să intre toate pămînturile statului, domeniale, ale coroanei, mănăstireşti şi bisericeşti ; pentru acelaşi fond urmau să fie expropriate pămînturile moşiereşti şi celelalte pămînturi proprietate privată, a căror mărime depăşea norma de muncă stabilită pentru localitatea respectivă. Pentru pămînturile proprietate privată supuse exproprierii se prevedeau anumite despăgubiri. Pămînturile lotuale şi micile proprietăţi urmau să rămînă un timp în stăpînirea proprietarilor lor, proiectul de lege prevăzînd însă trecerea treptată şi a acestor pămînturi în proprietatea întregului popor. Reforma agrară urma să fie aplicată de comitetele locale, alese pe baza votului universal. Aceste revendicări exprimau interesele ţăranilor înstăriţi, care se temeau de desfiinţarea totală şi imediată a proprietăţii private asupra pămîntului şi care acceptau răscumpărarea pămînturilor supuse exproprierii. V. I. Lenin a arătat că „proiectul celor 104" „e pătruns de *teama* micului proprietar de a săvîrşi o schimbare prea radicală, de a antrena în mişcare mase prea largi şi prea sărace ale poporului". (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 296—297). Cu toate inconsecvenţele şi caracterul său utopic, „proiectul celor 104", spunea Lenin, era o platformă de luptă pentru transformarea părţii înstărite a ţărănimii subjugate în fermieri liberi. — *123.*

67 „*Russkaia Mîsl*" — revistă lunară politică şi literară ; a apărut la Moscova din 1880 pînă în 1918 ; pînă în 1905 a avut o orientare narodnicistă-liberală (pînă în 1885 a apărut sub îngrijirea lui V. M. Lavrov). În ultimul deceniu al secolului trecut, în timpul polemicii dintre marxişti şi narodnicii liberali, revista publica uneori articole scrise de marxişti. În această perioadă au colaborat la „Russkaia Mîsl" o serie de scriitori progresişti : A. M. Gorki, V. G. Korolenko, D. N. Mamin-Sibireak, G. I. Uspenski, A. P. Cehov şi alţii. După revoluţia din 1905 a fost organul de presă al aripii drepte a partidului cadet ; a apărut sub îngrijirea lui P. B. Struve. A propovăduit naţionalismul, „vehismul", obscurantismul clerical ; a apărat proprietatea moşierească. — *129.*

68 Lenin citează comedia lirică a lui N. A. Nekrasov „Vînătoarea de urşi". — *129.*

69 Lenin citează cuvintele lui Bazarov din lucrarea lui I. S. Turgheniev „Părinţi şi copii". — *129.*

www.dacoromanica.ro

70 *Plan machiavelic* — adică un plan întocmit în spiritul politicii lui Machiavelli (om politic italian de la sfîrşitul secolului al XV-lea şi începutul secolului al XVI-lea), care în lupta pentru atingerea obiectivului urmărit nu se dădea în lături de la nici un fel de mijloace, inclusiv perfidia, trădarea, înşelăciunea, asasinatul etc. — *130.*

71 Lenin se referă la cartea lui F. Engels „Anti-Dühring" (vezi F. Engels. „Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluţionează ştiinţa", E.S.P.L.P. 1955, ediţia a III-a). — *131.*

72 Lenin se referă la cartea lui G. V. Plehanov „Contribuţii la dezvoltarea concepţiei moniste asupra istoriei", apărută în 1895 sub pseudonimul „N. Beltov". — *131.*

73 *„Mişcarea socială în Rusia la începutul secolului al XX-lea"* — culegere menşevică în 5 volume (au apărut 4) sub redacţia lui L. Martov, P. P. Maslov, A. N. Potresov. G. V. Plehanov, care iniţial a făcut parte din redacţie, a ieşit din ea în toamna anului 1908, întrucît nu era de acord cu includerea articolului lui Potresov, „Evoluţia gîndirii social-politice în perioada prerevoluţionară", articol cu caracter lichidatorist, în primul volum al acestei publicaţii. — *136.*

74 *Consiliul nobilimii unite* — organizaţie contrarevoluţionară a moşierilor iobăgişti ; a fost constituită în mai 1906, la primul congres al împuterniciţilor asociaţiilor guberniale ale nobilimii, şi a fiinţat pînă în octombrie 1917. Scopul principal al acestei organizaţii era apărarea regimului absolutist, a marii proprietăţi moşiereşti şi a privilegiilor nobilimii. În fruntea Consiliului nobilimii unite se aflau contele A. A. Bobrinski, prinţul N. F. Kasatkin-Rostovski, contele D. A. Olsufiev, V. M. Purişkevici şi alţii. Lenin a denumit Consiliul nobilimii unite „consiliu al iobăgiştilor uniţi". Consiliul nobilimii unite s-a transformat de fapt într-un organ semiguvernamental care dicta guvernului măsuri legislative menite să apere interesele iobăgiştilor. Un mare număr de membri ai acestui consiliu au intrat în Consiliul de stat şi în instituţiile centrale ale organizaţiilor ultrareacţionare. — *144.*

75 Capitalismul „kolupaevist" — Lenin derivă această expresie de la numele chiaburului Kolupaev, prezentat de M. E. Saltîkov-Şcedrin în lucrarea „Refugiul «Mon Repos»".

Lenin a caracterizat capitalismul „kolupaevist" în lucrarea „Programul agrar al social-democraţiei în prima revoluţie rusă din 1905—1907" (vezi Opere complete, vol. 16, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 199—419). — *144.*

76 Este vorba de războiul din 1853—1856 dintre Rusia şi coaliţia formată din Anglia, Franţa, Turcia şi Sardinia. — *146.*

www.dacoromanica.ro

77 Lenin se referă la declarația celor 66 de reprezentanți ai capitalului comercial-industrial din Moscova, publicată în ziarul „Russkie Vedomosti" nr. 33 din 11 (24) februarie 1911. Recunoscînd necesitatea de a combate grevele studențești, autorii declarației considerau, totodată, că măsurile luate de guvern împotriva participanților la tulburările studențești constituie o amenințare la adresa existenței însăși a învățămîntului superior și s-au pronunțat împotriva acțiunilor guvernului. — *154*.

78 „*Zemșcina*" — cotidian ultrareacționar ; a apărut la Petersburg din iunie 1909 pînă în februarie 1917. — *158*.

79 Urmează semnăturile lui Lenin, Kamenev și Zinoviev. — *167*.

80 „*Vestnik Evropî*" — revistă lunară politică, istorică și literară, de orientare burghezo-liberală ; a apărut la Petersburg din 1866 pînă în 1918. În paginile ei se publicau articole îndreptate împotriva marxiștilor revoluționari. Pînă în 1908, redactor-editor al revistei a fost M. M. Stasiulevici. — *178*.

81 Lenin citează cuvintele lui Volghin, unul dintre eroii romanului lui N. G. Cernîșevski „Prologul". — *183*.

82 Este vorba de rezoluția „Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului", adoptată de Conferința a V-a (generală) a P.M.S.D.R. (21—27 decembrie 1908 (3—9 ianuarie 1909)). — *188*.

83 Este vorba de V. P. Noghin, membru al Biroului din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R. — *190*.

84 „*Zarea*" — revistă politică-științifică marxistă ; a apărut legal în anii 1901—1902 la Stuttgart, fiind editată de redacția „Iskrei". În total au apărut patru numere (dintre care unul dublu) ; nr. 1 în aprilie 1901 (de fapt la 10 (23) martie) ; nr. 2—3 în decembrie 1901 ; nr. 4 în august 1902. Sarcinile revistei au fost stabilite în „Proiectul de declarație a redacției ziarului «Iskra» și revistei «Zarea»", scris de V. I. Lenin în Rusia (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 315—325). În 1902, pe vremea divergențelor și conflictelor ivite în cadrul redacției ziarului „Iskra" și a revistei „Zarea", G. V. Plehanov a prezentat un proiect în care preconiza separarea revistei de ziar (el urmînd să-și asume redactarea revistei), dar această propunere n-a fost acceptată și cele două publicații au continuat să aibă o redacție comună.

Revista „Zarea" a adoptat o atitudine critică față de revizionismul internațional și față de cel rus și a apărat bazele teoretice ale marxismului. În coloanele revistei „Zarea" au apărut lucrările lui Lenin : „Note ocazionale", „Prigonitorii zemstvelor și Hanibalii liberalismului", „D-nii «critici» în problema agrară" (primele patru capitole ale lucrării „Problema agrară și «criticii

www.dacoromanica.ro

lui Marx»"), „Cronică internă", „Programul agrar al social-democrației ruse", precum și lucrările lui G. V. Plehanov: „Critica criticilor noștri. Partea I. D-l P. Struve în rolul de critic al teoriei dezvoltării sociale a lui Marx", „Cant împotriva lui Kant, sau testamentul d-lui Bernstein" și altele. — *191.*

85 Este vorba de I. F. Dubrovinski. Într-o convorbire avută cu D. F. Svercikov, el a declarat că nici un bolșevic membru al C.C. nu va permite ca vreun lichidator să fie ales ca membru supleant al C.C. cu prilejul votării în problema cooptării (vezi volumul de față, pag. 270). În perioada cînd Lenin scria articolul de față, Dubrovinski se afla în deportare. — *192.*

86 Este vorba de *„Mîsl"* — revistă bolșevică legală cu caracter filozofic și social-economic; a apărut lunar, la Moscova, începînd din decembrie 1910 și pînă în aprilie 1911. Au fost scoase în total cinci numere. Primul număr a avut un tiraj de 3 000 de exemplare. Revista a fost fondată din inițiativa lui V. I. Lenin, în vederea intensificării luptei împotriva publicațiilor legale lichidatoriste și pentru educarea muncitorilor înaintați și a intelectualilor progresiști în spiritul marxismului. Lenin conducea din străinătate această revistă și purta în mod regulat corespondență cu redacția. Cînd a primit primul ei număr, el i-a scris lui M. Gorki la 21 decembrie 1910 (3 ianuarie 1911): „Poți să ne feliciți: avem la Moscova o revistă *a noastră*, marxistă. Ce bucurie a fost astăzi la noi" (Opere, vol. 34, E.S.P.L.P. 1958, pag. 448—449). În primele patru numere ale revistei au fost publicate și articolele lui V. I. Lenin: „Despre statistica grevelor din Rusia", „Eroii «micilor rezerve»", „Cei care vor să ne desfiinţeze (Despre d-l Potresov și V. Bazarov)", „Cu prilejul unei aniversări", „Despre structura socială a puterii, perspective și lichidatorism" și „Note polemice" (vezi Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 401—432 și volumul de față, pag. 94—100, 119—139, 168—177, 194—215, 216—219). La editarea ei au participat îndeaproape V. V. Vorovski, M. S. Olminski și I. I. Skvorțov-Stepanov; a avut printre colaboratorii ei și menșevici-partiiți, ca G. V. Plehanov, Ch. Rappoport ș. a. Ultimul număr — 5 — al revistei a fost confiscat, iar apariția ei a fost interzisă. Curînd după aceea a început să apară, la Petersburg, revista „Prosveșcenie", care era de fapt o continuare a revistei „Mîsl". — *195.*

87 Lenin se referă la primul Congres general de luptă împotriva alcoolismului, care s-a ținut la Petersburg între 28 decembrie 1909 și 6 ianuarie 1910 (10—19 ianuarie 1910), și la primul Congres general al medicilor din fabrici și uzine și al reprezentanților industriei din Rusia, care a avut loc la Moscova între 1 și 6 (14—19) aprilie 1909. —*198.*

www.dacoromanica.ro

88 Lenin citează cuvintele menşevicului-lichidator Dan din cuvîntarea rostită de el la Conferinţa a V-a a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908) în problema „Cu privire la momentul actual şi la sarcinile partidului". — *199.*

89 *„Abilitate în stilul lui Burenin sau al lui Menşikov"* — metodă incorectă de polemică caracteristică lui Burenin şi Menşikov, colaboratori ai ziarului monarhist-ultrareacţionar „Novoe Vremea". — *202.*

90 *Reformele lui Witte* — reforme în domeniul finanţelor, politicii vamale, construcţiei de căi ferate, legislaţiei muncitoreşti efectuate de S. I. Witte între anii 1892 şi 1906, pe cînd era ministru al căilor de comunicaţii, iar apoi ministru al finanţelor şi preşedinte al consiliului de miniştri.

Reformele din deceniul al 7-lea — este vorba de reformele burgheze efectuate de către guvernul ţarist în deceniile al 7-lea şi al 8-lea ale secolului trecut. Dintre acestea, cele mai importante au fost: reformele financiare (1860—1864); desfiinţarea pedepselor corporale (1863); reformele din domeniul învăţămîntului public (1862—1864); reforma zemstvelor (1864); reforma judecătorească (1864); reforma în domeniul presei şi cenzurii (1865); reforma municipală (1870); reforma militară (1874). — *205.*

91 *Blanquişti* — adepţii unui curent din mişcarea socialistă franceză în fruntea căruia se afla Louis-Auguste Blanqui (1805—1881), eminent revoluţionar, reprezentant de seamă al comunismului utopic francez. Blanquiştii aşteptau „salvarea omenirii din robia salariată nu prin lupta de clasă a proletariatului, ci printr-un complot urzit de o infimă minoritate de intelectuali" (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 75). Substituind activităţii unui partid revoluţionar acţiunile unui grup secret de complotişti, ei nu ţineau seama de situaţia concretă necesară pentru victoria revoluţiei şi subapreciau importanţa legăturii cu masele. — *209.*

92 *Profession de foi de la Erfurt* — programul Partidului social-democrat din Germania adoptat în octombrie 1891, la Congresul de la Erfurt. Programul de la Erfurt a reprezentat un pas înainte în comparaţie cu programul de la Gotha (1875). La baza lui a fost pusă teoria marxistă a pieirii inevitabile a modului de producţie capitalist şi a înlocuirii lui cu modul de producţie socialist; programul sublinia necesitatea pentru clasa muncitoare de a duce lupta politică, arăta rolul partidului ca conducător al acestei lupte etc. Dar şi programul de la Erfurt conţinea o serie de concesii serioase făcute oportunismului. F. Engels a făcut o critică amplă proiectului de program de la Erfurt în lucrarea sa „Cu privire la critica proiectului de program social-democrat din 1891", apărută în „Die Neue Zeit",

www.dacoromanica.ro

1891, vol. II, fascicula 1; aceasta era de fapt o critică la adresa oportunismului întregii Internaționale a II-a, pentru ale cărei partide programul de la Erfurt era un fel de model. Dar conducerea social-democrației germane a ascuns maselor de partid critica făcută de Engels, iar principalele lui observații n-au fost luate în considerare la elaborarea textului definitiv al programului. V. I. Lenin și G. V. Plehanov considerau că principala lipsă a programului de la Erfurt, o concesie lașă făcută oportunismului, este faptul că în program nu se spune nimic despre dictatura proletariatului. — *213.*

93 Este vorba de hotărîrile Conferinței a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908), în care a fost declarată lupta împotriva lichidatorismului. — *213.*

94 *„Socialiștii-populiști"* („enesii") — membrii Partidului socialist-populist al muncii, care s-a desprins, în 1906, din aripa de dreapta a partidului socialiștilor-revoluționari (al eserilor) și care avea o orientare mic-burgheză. Ei erau pentru un bloc cu cadeții. Lenin îi numea „social-cadeți", „oportuniști mic-burghezi", „menșevici eseriști" care oscilează între cadeți și eseri, subliniind că acest partid „se deosebește prea puțin de cadeți, deoarece șterge din program atît republica, cît și trecerea întregului pămînt în mîinile țărănimii" (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 24). În fruntea acestui partid se aflau A. V. Peșehonov, N. F. Annenski, V. A. Meakotin și alții. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, partidul „socialiștilor-populiști" a fuzionat cu trudovicii, a sprijinit activ Guvernul provizoriu burghez, trimițîndu-și reprezentanți în acest guvern. După Revoluția Socialistă din Octombrie, enesii au luat parte la comploturile contrarevoluționare și la acțiunile armate împotriva Puterii sovietice. Partidul lor și-a încetat existența în perioada intervenției militare străine și a războiului civil. — *215.*

95 *„Russkoe Bogatstvo"* — revistă lunară; a apărut la Petersburg din 1876 pînă în 1918. La începutul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea a trecut în mîinile narodnicilor liberali, în frunte cu N. K. Mihailovski; principalul organ de presă al narodnicilor, care, în 1893, a pornit o campanie împotriva social-democraților din Rusia. Denaturînd și falsificînd marxismul, „Russkoe Bogatstvo" s-a sprijinit pe revizioniștii din Europa occidentală. În jurul revistei „Russkoe Bogatstvo" s-au grupat publiciști care ulterior au devenit membri marcanți ai partidelor socialist-revoluționar și „socialist-populist", precum și ai grupurilor trudovice din Dumele de stat. La rubrica literară a acestei reviste își publicau lucrările scriitorii progresiști V. M. Garșin, A. M. Gorki, V. G. Korolenko, A. I. Kuprin, D. N. Mamin-Sibireak, G. I. Uspenski, V. V. Veresaev și alții.

www.dacoromanica.ro

Începînd din 1906, „Russkoe Bogatstvo" a devenit organul partidului semicadet al „socialiştilor-populişti". „Russkoe Bogatstvo" şi-a schimbat de cîteva ori denumirea („Sovremennîe Zapiski", „Sovremennosti", „Russkie Zapiski"; în aprilie 1917 revista şi-a reluat vechea denumire de „Russkoe Bogatstvo"). — *218.*

96 Lenin se referă la evenimentele care au avut loc în martie 1911, în Duma a III-a, în legătură cu respingerea de către Consiliul de stat a proiectului de lege propus de P. A. Stolîpin, preşedintele consiliului de miniştri, cu privire la introducerea zemstvei în guberniile apusene. Drept răspuns, Stolîpin şi-a prezentat demisia, care însă i-a fost respinsă de Nicolaie al II-lea. Stolîpin a obţinut dizolvarea pe termen de trei zile (de la 12 (25) pînă la 14 (24) martie) a Dumei de stat şi a Consiliului de stat şi a promulgat legea cu privire la zemstve în guberniile apusene pe baza articolului 87, care acorda guvernului dreptul de a emite legi în lipsa organelor legislative, în perioada cînd activitatea lor este sistată, „dacă împrejurări extraordinare vor reclama necesitatea unei asemenea măsuri". La 14 (27) martie 1911, Legea cu privire la extinderea introducerii instituţiei zemstvelor în guberniile apusene a fost semnată de Nicolaie al II-lea şi publicată în „Culegere de legi şi dispoziţii ale guvernului".

Aplicarea articolului 87, în scopul ocolirii instituţiilor legislative, l-a determinat pe A. I. Gucikov să demisioneze în mod demonstrativ din postul de preşedinte al Dumei de stat. Ca preşedinte al Dumei a fost ales octombristul de dreapta M. V. Rodzeanko. — *220.*

97 Este vorba de *Internaţionala I* (Asociaţia Internaţională a Muncitorilor) — prima organizaţie internaţională, de masă a proletariatului, înfiinţată la 28 septembrie 1864, la o adunare muncitorească internaţională convocată la Londra de muncitori englezi şi francezi. Înfiinţarea Internaţionalei I a fost rezultatul luptei perseverente şi îndelungate duse de K. Marx şi F. Engels pentru crearea unui partid revoluţionar al clasei muncitoare. K. Marx a fost organizatorul şi conducătorul Internaţionalei I, autorul „Manifestului constitutiv", al Statutului şi al celorlalte documente programatice şi tactice. După cum a arătat V. I. Lenin, Internaţionala I „a pus bazele unei organizaţii internaţionale muncitoreşti menite să-i pregătească pe muncitori în vederea asaltului revoluţionar împotriva capitalului", „a pus bazele luptei proletare internaţionale pentru socialism" (Opere, vol. 29, Editura politică, 1959, pag. 290, 291).

Organul conducător central al Internaţionalei I a fost Consiliul General al Asociaţiei Internaţionale a Muncitorilor; K. Marx a fost în permanenţă membru al acestui consiliu. Învingînd influenţele mic-burgheze şi tendinţele sectare care predominau pe atunci în mişcarea muncitorească (trade-unionismul în Anglia, proudhonismul şi anarhismul în ţările romanice, lassalleanismul în Ger-

www.dacoromanica.ro

mania), Marx a grupat în jurul principiilor socialismului ştiinţific pe muncitorii înaintaţi din Europa şi America. Internaţionala I a condus lupta economică şi politică a muncitorilor din diferite ţări şi a contribuit la întărirea solidarităţii lor internaţionale. Internaţionala I a avut un rol deosebit de important în răspîndirea marxismului şi unirea socialismului cu mişcarea muncitorească.

După înfrîngerea Comunei din Paris, în faţa clasei muncitoare s-a pus sarcina creării unor partide naţionale de masă pe baza principiilor promovate de Internaţionala I. „Ţinînd seama de starea de lucruri din Europa — scria K. Marx în 1873 —, consider că este fără doar şi poate util ca organizarea formală a Internaţionalei să treacă temporar pe planul al doilea" (K. Marx şi F. Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 339). În 1876, la Conferinţa de la Philadelphia, Internaţionala I a fost dizolvată în mod oficial. — *226.*

98 *Partidul social-democrat englez* — la început a purtat denumirea de Federaţia social-democrată din Anglia (fondată în 1884). Alături de reformişti (Hyndman şi alţii), din Federaţia social-democrată făcea parte şi grupul de social-democraţi revoluţionari, adepţi ai marxismului (H. Quelch, T. Mann, E. Aveling, Eleanor Marx şi alţii), care formau aripa de stînga a mişcării socialiste din Anglia. F. Engels a criticat conducerea Federaţiei social-democrate pentru dogmatism şi sectarism, pentru că s-a rupt de mişcarea muncitorească de masă din Anglia şi ignorează particularităţile ei. În 1907, Federaţia social-democrată a primit denumirea de Partid social-democrat; în 1911, acest partid împreună cu elementele de stînga ale Partidului laburist independent au întemeiat Partidul socialist britanic; în 1920, acest partid împreună cu Grupul socialist al unităţii au jucat rolul principal în crearea Partidului Comunist al Marii Britanii.

Partidul laburist independent din Anglia (Independent Labour Party) — organizaţie reformistă, întemeiată de liderii „noilor trade-unionuri" în 1893, în condiţiile înviorării luptei greviste şi intensificării mişcării pentru independenţa clasei muncitoare din Anglia faţă de partidele burgheze. Din P.L.I. făceau parte membrii „noilor trade-unionuri" şi ai unei serii de vechi sindicate, reprezentanţi ai intelectualilor şi ai micii burghezii, care se aflau sub influenţa fabienilor. În fruntea acestui partid se afla Keir-Hardie. În programul său se preconiza lupta pentru proprietatea colectivă asupra tuturor mijloacelor de producţie, de repartiţie şi de schimb, introducerea zilei de lucru de 8 ore, interzicerea muncii pentru copii, instituirea asigurărilor sociale şi acordarea de ajutoare pentru şomeri.

Chiar de la înfiinţarea sa, P.L.I. s-a situat pe poziţii burghezo-reformiste, acordînd principala atenţie formei parlamentare de luptă şi tranzacţiilor cu partidul liberal. Caracterizînd Partidul laburist independent, Lenin scria că „acesta este în realitate un partid oportunist, dependent totdeauna de burghe-

www.dacoromanica.ro

zie", că el „este «independent» de socialism, dar este foarte dependent de liberalism" (Opere, vol. 29, Editura politică, 1959, pag. 479 şi vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 349.). — *236.*

99 „*Justice*" — săptămînal, a apărut la Londra din ianuarie 1884 pînă la începutul anului 1925 ; organul de presă al Federaţiei social-democrate, iar din 1911 — organul de presă al Partidului socialist britanic. Din februarie 1925 pînă în decembrie 1933 a apărut sub denumirea de „Social-Demokrat". — *237.*

100 Vezi K. Marx şi F. Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 574. — *239.*

101 „*Labour Leader*" — săptămînal ; apare din 1891 ; din 1893 este organul de presă al Partidului laburist independent din Anglia. Din 1922, ziarul a apărut sub denumirea de „New Leader" ; din 1946 apare sub denumirea de „Socialist Leader". — *239.*

102 „*Daily Mail*" — cotidian englez fondat în 1896 ; apare la Londra într-un mare tiraj ; exprimă tendinţele aripii de extremă dreaptă a burgheziei imperialiste din Marea Britanie. — *239.*

103 Articolul „*Convorbire între un legalist şi un adversar al lichidatorismului*" a fost scris de V. I. Lenin în legătură cu articolul „O iniţiativă necesară", trimis de N. A. Rojkov la redacţia ziarului „Soţial-Demokrat". În acest articol, Rojkov dezvolta proiectul său cu caracter lichidatorist de creare a unui partid muncitoresc legal în condiţiile regimului stolîpinist. Lenin a încercat să-l convingă pe Rojkov că punctul său de vedere este greşit. „...Vă rog insistent să amînaţi, să renunţaţi, să vă gîndiţi bine, să intraţi în corespondenţă", îi scria el lui Rojkov la 23 februarie (8 martie) 1911 („Culegeri din Lenin", vol. XXV, pag. 66). Cînd s-a văzut că Rojkov insistă să i se publice articolul, Lenin a publicat în suplimentul la ziarul „Soţial-Demokrat" — „Diskussionnîi Listok" nr. 3 din 29 aprilie (12 mai) — articolul „Convorbire între un legalist şi un adversar al lichidatorismului". — *243.*

104 După înfrîngerea revoluţiei din 1848—1849, care avea ca principală sarcină unificarea Germaniei într-o republică democratică unică, iuncherimea prusiană reacţionară, în frunte cu Bismarck, a promovat o politică de unificare a Germaniei „prin sînge şi fier". Scopul ei era de a crea un stat monarhic unic, avînd un rege prusian în calitatea de suveran. În înfăptuirea acestei „revoluţii de sus", iuncherii prusieni se bazau pe sprijinul marii burghezii germane. — *252.*

105 *Consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. aflaţi în străinătate* a avut loc între 28 mai şi 4 iunie (10—17 iunie) 1911 la Paris. Consfătuirea a fost pregătită şi convocată sub conducerea lui

www.dacoromanica.ro

V. I. Lenin, peste capul Biroului din străinătate al C.C., deoarece majoritatea lichidatoare a acestuia a subminat în mod sistematic convocarea plenarei C.C. Pregătirile în vederea consfătuirii au început în aprilie 1911. Consfătuirea trebuia să ia măsuri în vederea convocării plenarei C.C., precum și a lichidării crizei serioase prin care trecea partidul, care în fapt era lipsit de organe centrale de conducere. În prima jumătate a lunii mai 1911, bolșevicii, prin N. A. Semașko, reprezentantul lor în cadrul B.S.C.C., au ridicat încă o dată în fața B.S.C.C. problema necesității de a se convoca de urgență plenara C.C. în străinătate. Deși în statutul C.C. adoptat la plenara din ianuarie 1910 a C.C. exista un punct în care se prevede direct că, în cazul căderii unui număr mai mare de jumătate dintre membrii Biroului din Rusia, convocarea plenarei C.C. este obligatorie, B.S.C.C. a respins din nou propunerea bolșevicilor. La 14 (27) mai 1911, Semașko a ieșit din B.S.C.C. În aceeași zi, bolșevicii și social-democrații polonezi — membri și membri supleanți ai C.C. — au invitat pe membrii C.C. aflați în străinătate să ia parte la consfătuire.

Consfătuirea s-a deschis la 28 mai (10 iunie) 1911. Au luat parte bolșevici, reprezentanți ai Social-democrației poloneze și letone, un golosist și un bundist. M. V. Ozolin, reprezentant al Social-democrației letone, a declarat că, potrivit unei hotărîri a Comitetului său Central, va participa la consfătuire cu vot consultativ. Bundistul M. I. Liber a declarat că el nu are împuterniciri din partea C.C. al Bundului să-l reprezinte la consfătuire.

Chiar de la prima ședință s-a iscat o luptă înverșunată în problema consfătuirii. În cuvîntarea sa, Lenin a propus să se considere că, avînd în vedere situația creată în partid, consfătuirea are dreptul nu numai să emită deziderate într-o problemă sau alta, ci și să adopte hotărîri obligatorii pentru partid. Golosistul B. I. Gorev (Goldman) și bundistul Liber au încercat să demonstreze că consfătuirea nu este competentă să adopte nici un fel de măsuri practice în ceea ce privește convocarea plenarei C.C. și pregătirile în vederea unei conferințe generale de partid. După ce consfătuirea a adoptat rezoluția cu privire la constituire, potrivit căreia consfătuirea a pus pe ordinea de zi problema refacerii C.C., Gorev a părăsit consfătuirea, acuzîndu-i pe participanți de „uzurpare a puterii".

Consfătuirea a discutat problema convocării plenarei C.C. La discutarea problemei persoanelor care aveau dreptul să participe la plenară, Lenin a declarat că menșevicii I. A. Isuv (Mihail), K. M. Ermolaev (Roman) și P. A. Bronștein (Iuri), fiind organizatori ai partidului „muncitoresc" stolîpinist, nu au dreptul să ia parte la plenară, iar bundistul Liber, care le-a luat apărarea, devine prin aceasta acolitul lor. În semn de protest împotriva declarației lui Lenin, Liber a părăsit consfătuirea. Lenin a caracterizat compoziția consfătuirii ca fiind „blocul celor trei grupuri

www.dacoromanica.ro

— bolşevicii, polonezii şi «împăciuitoriştii»" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 332).

Consfătuirea a luat hotărîrea de a se convoca în timpul cel mai scurt o plenară a C.C. în străinătate şi a desemnat o comisie în acest scop.

În legătură cu alegerile ce urmau să aibă loc pentru Duma a IV-a de stat, consfătuirea a trasat măsuri în vederea elaborării tacticii partidului în campania electorală şi elaborării proiectului platformei electorale.

Problema principală de pe ordinea de zi a consfătuirii era convocarea conferinţei de partid. În hotărîrea adoptată în această problemă s-a arătat că apropierea alegerilor pentru Duma a IV-a şi înviorarea mişcării muncitoreşti, precum şi situaţia din partid fac iminentă convocarea conferinţei. Întrucît nu era posibil să se convoace imediat plenara C.C., consfătuirea a luat asupra ei iniţiativa de a convoca conferinţa şi a creat Comisia de organizare pentru pregătirea conferinţei. Consfătuirea a adoptat propunerea lui Lenin în legătură cu crearea colegiului din Rusia care să efectueze munca practică de pregătire a conferinţei (vezi volumul de faţă, pag. 283). În hotărîrea consfătuirii se prevedea invitarea organizaţiilor de partid din străinătate la o muncă comună în cadrul C.O. Votînd pentru rezoluţie în ansamblu, Lenin a prezentat, totodată, o declaraţie de protest împotriva invitării în Comisia de organizare a reprezentanţilor grupurilor antipartinice — golosiştii şi vperediştii (vezi volumul de faţă, pag. 284).

Consfătuirea a condamnat politica antipartinică, fracţionistă a Biroului din străinătate al C.C. şi a hotărît ca problema existenţei acestui birou să fie transmisă plenarei C.C. pentru a fi rezolvată. Cînd a fost pusă la vot ultima parte a rezoluţiei, Lenin s-a abţinut, deoarece el insista ca B.S.C.C. să fie imediat reorganizat. În vederea îndeplinirii funcţiilor tehnice (deservirea publicaţiilor partidului, organizarea transportului etc.), consfătuirea a creat o Comisie tehnică, subordonată grupului de membri şi membri supleanţi ai C.C. participanţi la consfătuire.

Într-o foaie volantă specială, editată după consfătuire sub titlul „Comunicat", au fost expuse împrejurările în care a fost convocată consfătuirea, componenţa şi scopurile ei. În aceeaşi foaie volantă au fost publicate rezoluţiile consfătuirii.

Consfătuirea din iunie 1911 a membrilor C.C. a constituit un important pas înainte în strîngerea forţelor partidului, în unirea lor în vederea luptei împotriva lichidatorilor-golosişti, a vperediştilor şi troţkiştilor, pentru întărirea partidului. Hotărîrile consfatuirii au contribuit la închegarea şi întărirea organizaţiilor locale de partid. Pentru pregătirile în vederea conferinţei generale de partid, Lenin a trimis în Rusia activişti de partid cu experienţă — pe bolşevicii G. K. Ordjonikidze (Sergo), B. A. Breslav (Zahar), I. I. Şvarţ (Semion). Pînă în septembrie 1911, hotărîrile consfătuirii au fost aprobate de comitetele din Kiev, Ekaterinoslav, Baku şi Rostov, de cercul conducător ales al P.M.S.D.R. din

www.dacoromanica.ro

Tiflis, de adunarea reprezentanţilor grupului raionului orăşenesc al organizaţiei P.M.S.D.R. din Petersburg, de organizaţiile social-democrate dintr-o serie de oraşe din Ural etc. În septembrie 1911 a fost alcătuită Comisia de organizare din Rusia (C.O.R.), din care au făcut parte reprezentanţii unei serii de organizaţii social-democrate. Comisia de organizare din Rusia a pregătit convocarea celei de-a VI-a Conferinţe generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. pentru luna ianuarie 1912. — *261.*

106 Este vorba de încercările lui I. F. Dubrovinski (Inok) şi V. P. Noghin (Makar) de a organiza munca Biroului din Rusia al C.C., încercări care s-au soldat cu căderea tuturor bolşevicilor membri şi membri supleanţi ai C.C. care activau în Prusia. În legătură cu mărturisirile lui Olghin (menşevicul-partiit V. G. Fomin), vezi volumul de faţă, pag. 166. — *264.*

107 Documentul se tipăreşte după copia scrisă de F. E. Dzerjinski. Originalul raportului scris de V. I. Lenin nu a fost găsit.
În procesele-verbale ale Consfătuirii din iunie a membrilor C.C. nu există indicaţii că raportul la consfătuire a fost ţinut de Lenin. După toate probabilităţile, el a fost prezentat participanţilor la consfătuire înainte de deschiderea ei. — *273.*

108 În statutul Comitetului Central adoptat la plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R. se spune: „La plenara (compusă din 15 membri) sînt invitaţi: 1) membrii colegiului care activează în Rusia; 2) membrii Biroului din străinătate al C.C., cu excepţia membrilor acestui Birou care nu sînt membri ai C.C.; 3) dacă membrii colegiului laolaltă cu membrii B.S.C.C. nu întrunesc numărul de 15, la lucrările plenarei sînt invitaţi şi ceilalţi membri supleanţi în ordinea următoare: a) membrii supleanţi aleşi la Congresul de la Londra care îndeplinesc o muncă oarecare de partid în Rusia; b) membrii C.C. şi membrii supleanţi ai C.C. care sînt stabiliţi în străinătate şi îndeplinesc o muncă cu care au fost însărcinaţi de Comitetul Central" („Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 243—244). — *274.*

109 „*Diskussionnîi Listok*" — supliment al ziarului „Soţial-Demokrat", Organul Central al P.M.S.D.R.; a apărut, pe baza unei hotărîri a plenarei din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., cu începere de la 6 (19) martie 1910 şi pînă la 29 aprilie (12 mai) 1911, la Paris. Au apărut trei numere. Din redacţia ziarului făceau parte reprezentanţi ai bolşevicilor, menşevicilor, ultimatiştilor, bundiştilor, plehanoviştilor, social-democraţiei poloneze şi Social-democraţiei din Ţinutul leton. În „Diskussionnîi Listok" au fost publicate articolele lui V. I. Lenin „Însemnările unui publicist", „Semnificaţia istorică a luptei interne de partid din Rusia", „Convorbire

www.dacoromanica.ro

între un legalist şi un adversar al lichidatorismului" (vezi Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 255—324, 381—400; volumul de faţă, pag. 243—253). — *275.*

110 Această intervenţie a fost prilejuită de următoarele fapte: menşevicul golosist B. I. Gorev (Goldman) a luat cuvîntul la consfătuire, obiectînd împotriva prezenţei reprezentanţilor organizaţiilor naţionale — M. I. Liber din partea Bundului şi M. V. Ozolin din partea Social-democraţiei din Ţinutul leton — fără a avea împuterniciri din partea comitetelor centrale respective. Liber a declarat că reprezentanţii organizaţiilor naţionale nu au izbutit să ia legătura cu centrele lor şi că el, deşi participă la consfătuire, nu reprezintă Bundul. — *278.*

111 Lenin se referă la cuvîntarea lui Gorev (Goldman) şi a lui Liber, care susţineau că există în Rusia membri ai Biroului din Rusia cu care trebuie să se ia legătură înainte de convocarea plenarei C.C. în străinătate. — *278.*

112 Bundistul Ionov (F. M. Koighen) spunea în declaraţia sa că el, nefiind împuternicit din partea C.C. al Bundului, nu poate participa la consfătuire şi că la prima ocazie va transmite Comitetului Central al Bundului invitaţia la consfătuire pe care a primit-o. — *278.*

113 Lenin se referă la cuvîntarea lui Liber (Ber), în care acesta a declarat că nu e nevoie ca problema plenarei C.C. să fie rezolvată pe calea convocării unei consfătuiri extraordinare a membrilor C.C., ci trebuie să se caute o „soluţie legală" prin intermediul B.S.C.C. — *279.*

114 Această intervenţie a fost determinată de declaraţia lui Liber că majoritatea B.S.C.C. se pronunţă pentru convocarea plenarei şi este gata să adopte o hotărîre oficială în această problemă. — *281.*

115 Este vorba de propunerea majorităţii lichidatoriste a B.S.C.C. ca plenara C.C. să fie convocată în Rusia. — *281.*

116 Intervenţia aceasta, precum şi următoarea, este legată de discutarea problemei persoanelor care au dreptul de a participa la plenara C.C. — *281.*

117 *Comisia de organizare* (Comisia de organizare din străinătate, C.O.S.) în vederea convocării conferinţei generale de partid a fost creată la Consfătuirea din iunie a membrilor C.C., care a avut loc la 1 (14) iunie 1911 şi la care au participat reprezentanţi ai bolşevicilor, ai împăciuitoriştilor şi ai social-democraţilor polonezi. Celelalte organizaţii şi grupuri din străinătate invitate să ia parte la comisie nu şi-au trimis reprezentanţi. Comisia de organizare a trimis în Rusia ca împuternicit al ei pe G. K. Ordjo-

www.dacoromanica.ro

nikidze pentru a lua parte la lucrările în vederea pregătirii conferinţei generale de partid şi a publicat apelul „Către toate organizaţiile, grupurile şi cercurile social-democrate de partid", în care acestea erau îndemnate să aleagă reprezentanţi în Comisia de organizare din Rusia (C.O.R.). Dar majoritatea din C.O.S., chiar din momentul organizării ei, i-a primit pe împăciuitorişti şi pe reprezentanţii Social-democraţiei poloneze, care îi sprijineau. Majoritatea împăciuitoristă a promovat o linie neprincipială în cursul tratativelor cu vperediştii şi cu Troţki, care au refuzat să-şi trimită reprezentanţi în C.O.S. În publicaţiile lor, împăciuitoriştii îi acuzau pe bolşevici de fracţionism. Profitînd de precumpănirea lor în C.O.S., ei au împiedicat trimiterea de fonduri ale partidului în Rusia, frînînd pregătirea conferinţei. Ulterior, Lenin a caracterizat astfel situaţia care se crease : „Problema s-a pus astfel : atît banii cît şi trimiterea de agenţi se află în mîinile lui Tyszka şi Mark (fruntaşul împăciuitoriştilor de la Paris) ; bolşevicilor li se asigură un singur lucru : se acceptă să fie trimişi şi ei la muncă. Divergenţele provocate de plenară s-au redus la ultimul punct, peste care nu se putea trece cu vederea : să se desfăşoare din plin munca fără «a aştepta» pe cineva, fără «a invita» pe cineva..., sau să se continue negocierile şi tocmelile cu Troţki, cu grupul «Vpered» etc. Bolşevicii au ales prima cale, declarînd în mod clar şi deschis acest lucru încă de la Consfătuirea de la Paris a membrilor Comitetului Central. Tyszka & Co. au ales (şi au impus şi Comisiei tehnice şi Comisiei de organizare din străinătate) cea de-a doua cale, care în mod obiectiv se reducea... la o inutilă şi lamentabilă intrigărie" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 332).

În urma muncii duse de bolşevici, Comisia de organizare din Rusia a fost creată. La sfîrşitul lunii octombrie, în cadrul Comisiei de organizare din străinătate au fost discutate „Comunicatul" adoptat de C.O.R. cu privire la constituirea ei, precum şi o rezoluţie potrivit căreia ea îşi asuma depline puteri în ceea ce priveşte convocarea conferinţei, urmînd ca Comisia de organizare şi Comisia tehnică să fie subordonate C.O.R. După ce majoritatea împăciuitoristă a C.O.S. a refuzat să se supună acestor hotărîri, reprezentanţii bolşevicilor au ieşit din C.O.S. La 30 octombrie (12 noiembrie), la şedinţa Comisiei de organizare din străinătate, Ordjonikidze, care tocmai sosise la Paris, a prezentat un raport cu privire la activitatea Comisiei de organizare din Rusia în urma căruia C.O.S. a fost nevoită să recunoască rolul conducător al C.O.R. Curînd după aceea însă, Comisia de organizare din străinătate a păşit pe calea luptei făţişe împotriva C.O.R. La 20 noiembrie (3 decembrie), ea a publicat foaia volantă „Scrisoare deschisă către Comisia de organizare din Rusia", în care acuza C.O.R. de fracţionism. Acţiunile antipartinice ale C.O.S. au fost demascate de Ordjonikidze în „Scrisoare către redacţie", publicată la 8 (21) decembrie 1911 în nr. 25 al ziarului „Soţial-Demokrat". Întreaga muncă în vederea convocării confe-

www.dacoromanica.ro

rinței generale de partid, care a avut loc în ianuarie 1912, a fost dusă de Comisia de organizare din Rusia, care a strîns în jurul ei organizațiile de partid ilegale din Rusia. — *283.*

118 În afară de semnătura lui V. I. Lenin, pe declarație se află și semnătura lui G. E. Zinoviev. — *284.*

119 Este vorba de rezoluția Consfătuirii din iunie a membrilor C.C. „Cu privire la convocarea conferinței de partid". — *284.*

120 *Duma lui Bulîghin* — Duma de stat cu funcții consultative care urma să fie convocată în baza unui proiect de lege întocmit, din însărcinarea țarului, de către ministrul de interne A. G. Bulîghin. La 6 (19) august 1905 au fost date publicității manifestul țarului, legea cu privire la crearea Dumei de stat și regulamentul alegerilor pentru Dumă. În alegerile pentru această Dumă aveau drept de vot numai moșierii, capitaliștii și un mic număr de țărani înstăriți. Din cele 412 mandate fixate prin lege, țăranilor nu le reveneau decît 51. Majoritatea populației — muncitorii, țăranii săraci, muncitorii agricoli, intelectualitatea democratică — nu avea drept de vot ; nu puteau participa la alegeri femeile, militarii, studenții, persoanele care n-au împlinit 25 de ani, precum și o serie de naționalități asuprite din Rusia țaristă. Duma de stat nu avea dreptul să adopte nici o lege ; ea putea numai să discute unele probleme ca organ consultativ pe lîngă țar. Lenin scria că ea este „cea mai nerușinată batjocură de «reprezentanță populară»" (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 179).

Bolșevicii chemau pe muncitori și țărani la boicotarea activă a Dumei lui Bulîghin, punînd în centrul campaniei de agitație lozincile : insurecție armată, armată revoluționară, guvern revoluționar provizoriu. Menșevicii considerau admisibilă participarea la alegerile pentru Dumă și se pronunțau pentru colaborare cu burghezia liberală.

Campania de boicotare a Dumei lui Bulîghin a fost folosită de bolșevici pentru mobilizarea tuturor forțelor revoluționare, pentru organizarea unor greve politice de masă și pregătirea insurecției armate. Alegerile pentru Duma lui Bulîghin n-au mai avut loc ; guvernul n-a reușit să convoace această Dumă. Ea a fost măturată de avîntul crescînd al revoluției și de greva politică generală din octombrie 1905. În legătură cu Duma lui Bulîghin, vezi articolele lui Lenin : „Tocmeala în jurul constituției", „Boicotarea Dumei lui Bulîghin și insurecția", „«Unitatea dintre țar și popor și dintre popor și țar»", „În coada burgheziei monarhiste sau în fruntea proletariatului revoluționar și a țărănimii revoluționare ?" etc. (Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 67—71 ; vol. 11, pag. 162—170 ; 176—185 ; 193—205). — *287.*

www.dacoromanica.ro

121 Este vorba de arestările operate la 13 (26) aprilie 1911, în ajunul deschiderii Congresului al II-lea, general, al medicilor din fabrici şi uzine şi reprezentanţilor industriei din Rusia, în rîndurile muncitorilor delegaţi sosiţi la congres. — *290.*

122 *Cel de-al II-lea grup de la Paris de sprijinire a P.M.S.D.R.* s-a constituit la 5 (18) noiembrie 1908. El s-a desprins din grupul de la Paris, din care făceau parte şi menşevici; din el făceau parte bolşevici, inclusiv membrii Centrului bolşevic.

În 1911, din cel de-al II-lea grup de la Paris făceau parte: bolşevicii V. I. Lenin, N. K. Krupskaia, N. A. Semaşko, M. F. Vladimirski, I. F. Armand, L. N. Stal, S. I. Gopner, V. K. Taratuta, N. V. Kuznețov, A. S. Şapovalov şi alţii; împăciuitoriştii A. I. Liubimov, M. K. Vladimirov şi alţii, precum şi unii vperedişti. Întregul grup număra peste 40 de oameni. El era legat de organizaţiile de partid din Rusia, le ajuta în muncă, lupta împotriva lichidatorilor şi troţkiştilor, ducea munca în rîndurile muncitorilor emigranţi ruşi.

Adunarea celui de-al II-lea grup de la Paris de sprijinire a P.M.S.D.R. la care s-a discutat problema stării de lucruri din partid a avut loc la 18 iunie (1 iulie), sub preşedinţia lui M. F. Vladimirski. Cu o majoritate de 27 de voturi, grupul a adoptat rezoluţia scrisă de Lenin (vezi volumul de faţă, pag. 297—304). Rezoluţia împăciuitoristă propusă de grupul menşevic a întrunit 10 voturi. Despre cuvîntările împăciuitoriste rostite de Liubimov şi Vladimirov la adunare, Lenin a spus că sînt „cea mai proastă repetare a celor mai proaste cuvîntări ale «economiştilor»“ („Culegeri din Lenin“, vol. XXV, pag. 95). — *296.*

123 Este vorba de ziarul bolşevic legal „Zvezda“. — *300.*

124 *„Dnevnik Soţial-Demokrata“* — publicaţie cu caracter neperiodic, care a fost editată de G. V. Plehanov, la Geneva, din martie 1905 pînă în aprilie 1912 (cu mari întreruperi). Au apărut 16 numere. Editarea ei a fost reluată în 1916, la Petrograd, dar n-a apărut decît un singur număr.

În primele opt numere (din anii 1905—1906), Plehanov a propagat concepţii oportuniste menşevice de extremă dreaptă, a susţinut ideea unui bloc al social-democraţiei cu burghezia liberală, a contestat necesitatea unei alianţe între proletariat şi ţărănime şi a condamnat insurecţia armată din decembrie.

În nr. 9—16 ale publicaţiei, apărute în 1909—1912, Plehanov s-a ridicat împotriva menşevicilor-lichidatori şi a luat apărarea organizaţiilor de partid ilegale. Totuşi, în principalele probleme de tactică, el continua să se situeze pe poziţii menşevice. În nr. 1 din 1916 al publicaţiei „Dnevnik Soţial-Demokrata“ erau clar exprimate concepţiile social-şovine ale lui G. V. Plehanov. — *301.*

www.dacoromanica.ro

125 Este vorba de „Scrisoarea către organizaţiile de partid", publicată la 13 (26) februarie 1910 în nr. 11 al ziarului „Soţial-Demokrat". — *303.*

126 *Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.* (30 aprilie — 19 mai (13 mai — 1 iunie) 1907), în rezoluţia „Despre atitudinea faţă de partidele neproletare", a arătat că acţiunile în comun cu partidele narodnice „trebuie să excludă orice posibilitate de abateri de orice fel de la programul şi tactica social-democrată, servind doar scopurilor unui asalt comun atît împotriva reacţiunii, cît şi împotriva tacticii trădătoare a burgheziei liberale" („Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 168).

Conferinţa a treia a P.M.S.D.R. („A doua conferinţă generală") (21—23 iulie (3—5 august) 1907) a adoptat următorul proiect de acorduri electorale cu alte partide :

„1. Social-democraţia se prezintă în alegeri independent, fără a încheia acorduri electorale de orice fel în alegerile iniţiale.

2. În caz de balotaj se admite o înţelegere cu toate partidele situate mai la stînga decît cadeţii.

3. În stadiul al doilea şi în cele următoare sînt admise acorduri cu toate partidele revoluţionare şi opoziţioniste pînă la cadeţi (şi grupurile înrudite cu ei, cum sînt grupul musulman, căzăcesc) inclusiv.

4. La încheierea acordurilor, social-democraţia trebuie să se călăuzească după repartizarea partidelor nesocialiste în funcţie de gradul democratismului lor în ordinea următoare : 1) socialiştii-revoluţionari, 2) socialiştii-populişti, 3) trudovicii, 4) cadeţii.

5. În curia muncitorească nu sînt admise nici un fel de acorduri cu celelalte partide şi organizaţii, cu excepţia organizaţiilor social-democrate naţionale care nu fac parte din P.M.S.D.R. şi a P.P.S.

6. Sînt admise numai acordurile cu caracter tehnic" („Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 181—182). — *305.*

127 În afară de semnătura lui V. I. Lenin, pe declaraţie se află şi semnătura lui G. E. Zinoviev. — *306.*

128 *Comisia tehnică* (Comisia tehnică din străinătate, C.T.) a fost creată la consfătuirea din iunie a membrilor C.C. al P.M.S.D.R., în şedinţa din 1 (14) iunie 1911, în vederea îndeplinirii funcţiilor tehnice legate de editarea materialelor de partid, de transportul lor etc. Ca organ temporar, pînă la plenara C.C., Comisia tehnică era subordonată grupului de membri ai C.C. care luaseră parte la consfătuirea din iunie. În comisie au intrat cîte

www.dacoromanica.ro

un reprezentant din partea bolşevicilor, împăciuitoriştilor şi Social-democraţiei poloneze. Majoritatea împăciuitoristă a comisiei — M. K. Vladimirov şi B. L. Leder, care îl susţinea — împiedica transmiterea către Comisia de organizare din străinătate a banilor destinaţi fondului pentru convocarea conferinţei de partid, precum şi alocarea unei sume în scopul editării ziarului bolşevic „Zvezda", de asemenea a încercat să frîneze publicarea Organului Central al partidului — ziarul „Soţial-Demokrat". În organul ei de presă — „Buletinul informativ" —, Comisia tehnică îi ataca pe Lenin şi pe bolşevici. La şedinţa comisiei din 19 octombrie (1 noiembrie), cu prilejul discutării „Comunicatului" şi rezoluţiei Comisiei de organizare din Rusia, M. F. Vladimirski, reprezentantul bolşevicilor, a propus comisiei să se supună hotărîrilor Comisiei de organizare din Rusia. Propunerea a fost respinsă, din care cauză Vladimirski a ieşit din comisie, iar bolşevicii au rupt orice legătură cu ea. — *306*.

129 Este vorba despre *şcoala de partid de la Longjumeau* (localitate situată la cîţiva kilometri de Paris), organizată de bolşevici, sub conducerea lui V. I. Lenin, în primăvara anului 1911, pentru activiştii de partid din organizaţiile marilor centre proletare din Rusia. O activitate însemnată în vederea organizării şcolii a dus Comitetul pentru şcoli, creat potrivit hotărîrii plenarei din ianuarie a C.C. al P.M.S.D.R. (1910). Cursanţii au fost aleşi de către organizaţiile locale de partid şi confirmaţi de comisia de validare şi de adunarea generală a Comitetului pentru şcoli. În total, la şcoală urmau 13 cursanţi — muncitori reprezentanţi ai organizaţiilor Moscova, Petersburg, Baku, Ivanovo-Voznesensk, Nikolaev, Tiflis, Sormovo, organizaţiei guberniale Ekaterinoslav, raionului Dombrowski (Polonia) şi 5 audienţi. Printre elevii şcolii erau : I. S. Belostoţki, B. A. Breslav, A. I. Dogadov, I. D. Zevin, A. I. Ivanov, G. K. Ordjonikidze, I. V. Priseaghin, E. Pruhniak, I. I. Şvarţ, I. D. Ciugurin şi alţii. Majoritatea cursanţilor era formată din bolşevici, dar în afară de aceştia erau şi menşevici-partiiţi şi un vperedist. Lista lectorilor a fost întocmită de Comitetul pentru şcoli împreună cu cursanţii. Comitetul pentru şcoli a trimis invitaţii reprezentanţilor diferitelor curente din P.M.S.D.R. pentru a ţine prelegeri la şcoală. Menşevicii L. Martov, F. I. Dan şi alţii au refuzat să ţină lecţii. Dintre cei care predau la această şcoală, cei mai mulţi erau bolşevici.

Cursanţii nu au sosit la şcoală în acelaşi timp. Pînă la începerea cursurilor sistematice au fost organizate lecţii preliminare şi cursuri suplimentare pentru cei mai slab pregătiţi.

Conducătorul ideologic al şcolii şi principalul ei lector a fost V. I. Lenin. După ce au sosit două treimi din numărul cursanţilor, Lenin le-a ţinut o lecţie despre „Manifestul Partidului Comunist", elaborat de K. Marx şi F. Engels. Lenin a ţinut la această şcoală 29 de prelegeri de economie politică (43 de ore),

www.dacoromanica.ro

iar 12 prelegeri (18 ore) au avut ca temă problema agrară. În darea de seamă a Comitetului pentru şcoli s-a arătat că, la acest ciclu de prelegeri, Lenin a familiarizat pe cursanţi „atît cu teoria problemei agrare cît şi cu legile agrare promulgate de guvern în ultimii ani". 12 lecţii a ţinut Lenin despre teoria şi practica socialismului în Rusia. „La acest curs, tov. Lenin a analizat principalele curente în materie de tactică din partidul nostru, precum şi cele mai importante dintre hotărîrile partidului", se arăta în darea de seamă a Comitetului pentru şcoli (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). Potrivit planului iniţial, prelegerile de filozofie urmau să fie ţinute de G.V. Plehanov. Cînd spre sfîrşitul cursului s-a aflat că acesta nu va veni, Lenin, la rugămintea cursanţilor, a ţinut trei prelegeri despre concepţia materialistă a istoriei. În plus, tot la rugămintea cursanţilor, Lenin a ţinut un referat despre momentul actual şi starea de lucruri din partid.

În cadrul şcolii s-au ţinut următoarele cursuri: legislaţia muncitorească (N. A. Semaşko — 7 prelegeri); parlamentarismul şi fracţiunea social-democrată din Dumă (N. A. Semaşko — 3 prelegeri); mişcarea sindicală în Rusia şi în Apus (D. B. Reazanov — 11 prelegeri); istoria mişcării socialiste din Franţa (Ch. Rappoport — 8 prelegeri); istoria mişcării socialiste din Belgia (I. F. Armand — 4 prelegeri); istoria mişcării socialiste din Germania (Ch. Rappoport şi V. L. Leder — 11 prelegeri); istoria literaturii şi artei (A. V. Lunacearski). S-au ţinut, de asemenea, prelegeri despre dreptul de stat, problema naţională, partidele politice din Polonia şi socialismul polonez, Social-democraţia letonă şi altele. În afară de prelegeri, la şcoală se mai ţineau şi seminarii, la care cursanţii învăţau să facă conspecte, să scrie articole şi corespondenţe pentru ziare, să ţină referate etc.

După terminarea cursurilor acestei şcoli, la 17 (30) august, cursanţii s-au înapoiat la munca ilegală de partid din Rusia. Ei au luat parte activă la pregătirea şi la lucrările celei de-a VI-a Conferinţe generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. Mulţi dintre cei care au terminat şcoala de la Longjumeau au devenit ulterior activişti cu munci de răspundere pe linie de partid şi de stat. — *306*.

130 „*Proletarii*" — ziar bolşevic ilegal. A apărut de la 21 august (3 septembrie) 1906 pînă la 28 noiembrie (11 decembrie) 1909, sub îngrijirea lui V. I. Lenin; au apărut 50 de numere. La munca redacţională au participat activ M. F. Vladimirski, V. V. Vorovski, I. F. Dubrovinski, A. V. Lunacearski; de partea tehnică a editării ziarului s-au ocupat A. G. Şlihter, E. S. Şlihter ş.a. Primele 20 de numere au fost pregătite pentru tipar şi culese la Vîborg (ziarul se tipărea la Petersburg de pe matriţele primite de la Vîborg; din motive conspirative, ca loc

www.dacoromanica.ro

de apariţie se menţiona Moscova). Dat fiind faptul că editarea unui organ ilegal în Rusia devenise cît se poate de dificilă, în urma unei hotărîri a Comitetului din Petersburg şi a Comitetului din Moscova ale P.M.S.D.R., redacţia a trecut la editarea ziarului în străinătate (nr. 21—40 au apărut la Geneva, iar nr. 41—50 la Paris).

„Proletarii" a fost de fapt Organul Central al bolşevicilor. Întreaga activitate de bază din cadrul redacţiei acestui ziar a fost dusă de Lenin. De cele mai multe ori, el publica cîteva articole într-un număr. În ziarul „Proletarii" au fost publicate peste 100 de articole şi note scrise de Lenin în legătură cu principalele probleme ale luptei revoluţionare a clasei muncitoare. În ziar erau tratate pe larg probleme generale de politică şi de tactică, se publicau dări de seamă cu privire la activitatea C.C. al P.M.S.D.R., hotărîri ale conferinţelor şi plenarelor C.C., scrisori ale C.C. referitoare la diferite probleme ale activităţii partidului, precum şi o serie de alte documente. În suplimentul la nr. 46 al ziarului au fost publicate înştiinţarea cu privire la Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii" care a avut loc la Paris între 8 şi 17 (21—30) iunie 1909, precum şi rezoluţiile acestei consfătuiri. Ziarul a întreţinut strînse legături cu organizaţiile de partid locale.

În anii reacţiunii stolîpiniste, „Proletarii" a jucat un rol important în menţinerea şi în consolidarea organizaţiilor bolşevice, în lupta împotriva lichidatorilor, otzoviştilor, ultimatiştilor şi ziditorilor de dumnezeu. În urma unor hotărîri adoptate de plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., ziarul şi-a încetat apariţia. — *307*.

131 Este vorba de scrisoarea bolşevicului V. K. Taratuta „Către partid", scrisă ca urmare a faptului că în 1906 se răspîndiseră zvonuri despre participarea lui la o provocare. Comisia de anchetă, desemnată de plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., cercetînd această chestiune, a hotărît în unanimitate că, întrucît nu există nici un fel de probe pentru acuzare, chestiunea să fie casată şi Taratuta să fie repus în drepturile sale de membru de partid. — *308*.

132 Este vorba de punctul din lucrarea lui V. I. Lenin „Însemnările unui publicist" consacrat criticării poziţiei împăciuitoriştilor la plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R. (vezi Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 288—294). — *315*.

133 *Munte şi Girondă* — denumirea celor două grupări politice ale burgheziei din perioada revoluţiei burgheze franceze de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea. Munte sau iacobini erau numiţi reprezentanţii cei mai hotărîţi ai clasei revoluţionare din acea vreme — burghezia —, care susţineau necesitatea lichidării ab-

www.dacoromanica.ro

solutismului şi a feudalismului. Spre deosebire de iacobini, girondinii oscilau între revoluţie şi contrarevoluţie şi urmau calea compromisurilor cu monarhia.

„Girondă socialistă" este termenul folosit de V. I. Lenin pentru a desemna curentul oportunist din rîndurile social-democraţiei ; iacobini proletari, „Munte" — termenii folosiţi de el pentru a desemna pe social-democraţii revoluţionari. După scindarea P.M.S.D.R. în bolşevici şi menşevici, Lenin a subliniat adeseori că menşevicii reprezintă curentul girondin în mişcarea muncitorească. — *318.*

134 În corespondenţa amintită de Lenin şi publicată în nr. 23 al ziarului „Soţial-Demokrat" din 1 (14) septembrie 1911 se arăta că, la o adunare a muncitorilor social-democraţi din raionul Vîborg, un reputat om de litere lichidator a propus ca, în loc să fie refăcută organizaţia de partid, să se creeze „grupuri de iniţiativă" în vederea desfăşurării unei munci legale de lămurire. Această cuvîntare a întîmpinat o ripostă unanimă din partea adunării, inclusiv a menşevicilor-partiiţi prezenţi la această adunare, şi nimeni nu s-a pronunţat în favoarea propunerii lichidatorului. — *331.*

135 „*Rabocee Delo*" — revistă, organul de presă al „Uniunii social-democraţilor ruşi din străinătate". A apărut la Geneva din aprilie 1899 pînă în februarie 1902, sub îngrijirea lui B. N. Kricevski, P. F. Teplov (Sibireak), V. P. Ivanşin, iar mai tîrziu şi a lui A. S. Martînov. Au fost scoase 12 numere, dintre care 3 duble. Redacţia acestei reviste era centrul din străinătate al „economiştilor". „Rabocee Delo" sprijinea lozinca bernsteiniană a „libertăţii de critică", îndreptată împotriva marxismului, se situa pe poziţii oportuniste în problemele tactice şi organizatorice ale social-democraţiei ruse, nega posibilităţile revoluţionare ale ţărănimii etc. Rabocedeliştii propagau ideea oportunistă că lupta politică a proletariatului trebuie subordonată celei economice, se ploconeau în faţa spontaneităţii mişcării muncitoreşti şi negau rolul conducător al partidului. Unul dintre redactorii de la „Rabocee Delo" (V. P. Ivanşin) participa la redactarea revistei „Raboceaia Mîsl" — organul de presă al „economiştilor" făţişi, pe care revista „Rabocee Delo" îi sprijinea. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., rabocedeliştii au reprezentat aripa de extremă dreaptă, oportunistă, a partidului. — *332.*

136 „*Raboceaia Mîsl*" — ziar, organ al „economiştilor" ; a apărut din octombrie 1897 pînă în decembrie 1902. Au apărut 16 numere. Primele două numere au fost tipărite la mimeograf, la Petersburg ; nr. 3—11 au apărut în străinătate, la Berlin ; nr. 12—15 au fost tipărite la Varşovia ; ultimul număr — 16 — a apărut în străinătate. Ziarul era redactat de K. M. Tahtarev şi alţii.

www.dacoromanica.ro

Critica concepţiilor propagate de ziarul „Raboceaia Mîsl", care reprezentau o variantă rusă a oportunismului internaţional, a fost făcută de V. I. Lenin în articolul „O orientare retrogradă în social-democraţia rusă" (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 235—267), într-o serie de articole publicate în ziarul „Iskra", precum şi în cartea „Ce-i de făcut ?". — *332.*

137 Nota a fost scrisă de Lenin la declaraţia comisiei desemnate de Consfătuirea din iunie 1911 a membrilor C.C. al P.M.S.D.R. pentru a pregăti convocarea plenarei C.C. În declaraţia comisiei se citau fapte în legătură cu activitatea dezorganizatoare desfăşurată de lichidatori în cadrul B.S.C.C. şi îndreptată spre subminarea plenarei C.C. — *334.*

138 „*Buletinul informativ*" — publicaţie a Comisiei tehnice din străinătate (a apărut la Paris) ; organ fracţionist al împăciuitoriştilor, în coloanele căruia aceştia au dus lupta împotriva bolşevicilor. Au apărut două numere — la 11 august şi 28 octombrie st.n. 1911. — *346.*

139 Lenin se referă la rezoluţia „Cu privire la lichidatorism", adoptată de conferinţa lichidatorilor caucazieni în primăvara anului 1911. Caracterul antipartinic al conferinţei a fost demascat într-o corespondenţă, „Scrisoare din Caucaz", publicată în nr. 24 al ziarului „Soţial-Demokrat" din 18 (31) octombrie 1911. — *358.*

140 „*Raboceaia Jizn*" — publicaţie lunară, organ de presă al menşevicilor-golosişti şi al împăciuitoriştilor. A apărut la Paris începînd de la 21 februarie (6 martie) pînă la 18 aprilie (1 mai) 1911 ; în total au apărut trei numere. — *360.*

141 Este vorba de reprimarea în 1908 a mişcării revoluţionare din Persia de către trupele comandate de V. P. Leahov, colonel în armata ţaristă. — *373.*

142 În cuvîntarea rostită la dejunul oferit de lordul primar al Londrei la 19 iunie (2 iulie) 1909, P. N. Miliukov, liderul partidului cadet, a declarat : „...atîta timp cît în Rusia va exista o adunare legislativă care controlează bugetul, opoziţia rusă va rămîne o opoziţie a maiestăţii sale, şi nu o opoziţie faţă de maiestatea sa" („Reci" nr. 167 din 21 iunie (4 iulie) 1909). — *383.*

143 *Partidul „Înnoirii paşnice"* — organizaţie monarhist-constituţionalistă a marii burghezii şi a moşierilor, constituită definitiv în 1906, după dizolvarea Dumei I de stat. Acest partid grupa în rîndurile sale octombrişti „de stînga" şi cadeţi de dreapta. Liderii partidului „înnoirii paşnice" au fost : P. A. Heiden, N. N. Lvov, P. P. Reabuşinski, M. A. Stahovici, E. N. şi

www.dacoromanica.ro

G. N. Trubeţkoi, D. N. Şipov şi alţii. Prin programul său, acest partid se înrudea cu octombriştii. El apăra interesele burgheziei industriale şi comerciale şi ale moşierilor care îşi exploatau pe baze capitaliste moşiile. Lenin numea partidul „înnoirii paşnice" „partidul jefuirii paşnice", deoarece activitatea lui era îndreptată spre „asigurarea unei apărări cît mai temeinice, mai viclene, mai iscusite, mai solide pe dinăuntru şi mai puţin vizibile pe dinafară *a drepturilor* nobilei boierimi ruse asupra sîngelui şi sudorii milioanelor de «mujici»..." (Opere complete, vol. 16, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 43). În Duma a III-a de stat, partidul „înnoirii paşnice" s-a aliat cu aşa-numitul partid al „reformelor democratice", formînd împreună fracţiunea „progresistă". — *387.*

144 Articolul (raportul) *„Despre fracţiunea social-democrată din Duma a II-a"* a fost publicat de Comitetul executiv al Biroului Socialist Internaţional, împreună cu materialele privind procesul deputaţilor social-democraţi în Duma a II-a, în limbile germană, franceză şi engleză, în „Bulletin périodique du Bureau Socialiste International" („Buletinul periodic al Biroului Socialist Internaţional") nr. 8 ca o anexă la circulara nr. 21. După apariţia articolului lui V. I. Lenin, campania de agitaţie dusă în străinătate pentru eliberarea deputaţilor social-democraţi din Duma a II-a de stat a luat amploare. În nota redacţională apărută în nr. 8 al ziarului „Raboceaia Gazeta" din 17 (30) martie 1912 se spunea: „În urma apelului Biroului Socialist Internaţional, care a trimis tuturor partidelor raportul cu privire la acest proces ţinut de tov. Lenin, reprezentantul partidului nostru în B.S.I., partidele social-democrate din străinătate au desfăşurat o agitaţie intensă. Toţi deputaţii social-democraţi din Germania, Franţa, Belgia, Suedia, Finlanda, Austria etc. au formulat proteste". — *396.*

145 *„Buduşcee" („L'Avenir")* — ziar burghez-liberal; a apărut la Paris de la 22 octombrie 1911 pînă la 4 ianuarie 1914 (st.n.), în limba rusă (unele materiale erau publicate în limba franceză), redactor fiind V. L. Burţev. La ziar au colaborat menşevici şi socialişti-revoluţionari. — *397.*

146 *Lassalleienii* — partizanii şi discipolii lui F. Lassalle — socialist mic-burghez german —, membri ai Uniunii generale a muncitorilor germani, întemeiată la Leipzig în 1863, la congresul uniunilor muncitoreşti, cu scopul de a contracara acţiunile progresiştilor burghezi, care urmăreau să supună influenţei lor clasa muncitoare. Primul preşedinte al Uniunii a fost Lassalle, care a formulat programul şi bazele ei tactice. S-a proclamat drept program politic al Uniunii lupta pentru votul universal, iar drept program economic înfiinţarea unor asociaţii muncitoreşti de producţie care urmau să fie subvenţionate de stat. În acti-

www.dacoromanica.ro

vitatea lor practică, Lassalle şi partizanii săi, care se obişnuiseră cu ideea hegemoniei Prusiei, susţineau politica de mare putere promovată de Bismarck; „obiectiv — scria F. Engels lui K. Marx la 27 ianuarie 1865 —, aceasta a fost o ticăloşie şi o trădare, în folosul prusienilor, a întregii mişcări muncitoreşti" (vezi Marx şi Engels. Briefwechsel, III. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, pag. 261). În repetate rînduri, K. Marx şi F. Engels au criticat cu vehemenţă teoria, tactica şi principiile organizatorice ale lassalleianismului, pe care-l considerau drept un curent oportunist în mişcarea muncitorească germană. — *408.*

147 Este vorba de scrisorile lui K. Marx către F. A. Sorge din 20 iunie şi 15 decembrie 1881, citate ulterior de V. I. Lenin. — *408.*

148 Lenin a ţinut la Paris la 14 (27) noiembrie 1911 un referat public pe tema „Manifestul partidului muncitoresc liberal". Vezi planul acestui referat în volumul de faţă, pag. 428—429. — *411.*

149 *Chambre introuvable* (o cameră cum nu se mai poate găsi) — aşa a denumit Ludovic al XVIII-lea Camera deputaţilor francezi contrarevoluţionari aleasă după restaurarea Bourbonilor, în august 1815. Componenţa Camerei era atît de reacţionară, încît Ludovic, temîndu-se de o nouă explozie revoluţionară, a fost nevoit s-o dizolve. — *421.*

150 Lenin se referă la prefaţa lui P. B. Struve (sub semnătura R.N.S.) la memoriul lui S. I. Witte „Absolutismul şi zemstvele". Această prefaţă a fost criticată de V. I. Lenin în articolul intitulat „Prigonitorii zemstvelor şi Hanibalii liberalismului" (vezi Opere complete, vol. 5, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 21—71). — *424.*

151 *Mîmreţov* — personaj din nuvela „Ghereta" de G. I. Uspenski, tipul poliţaiului brutal şi ignorant, care întruchipa regimul poliţist-autocratic din Rusia ţaristă. — *425.*

152 Datele în legătură cu limitarea zilei de muncă în diferite ţări au fost citate în lucrările lui K. Kautsky „Doctrina economică a lui Karl Marx" şi „Legislaţia pentru ocrotirea muncii şi ziua de muncă de 8 ore". — *429.*

www.dacoromanica.ro

INDICE DE LUCRĂRI ŞI IZVOARE CITATE SAU MENŢIONATE DE V. I. LENIN

Aduceţi-i înapoi de la ocnă! — „L'Avenir" („Buduşcee"), Paris, 1911, nr. 1, 22 octombrie, pag. 2. — *397.*

[Akselrod, P. B.] Izvoarele divergenţelor dintre aşa-numiţii partiiţi şi aşa-numiţii lichidatori. (Referatele lui P. B. Akselrod) — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1910, nr. 23, noiembrie, pag. 13—14.— *51.*

— *Unirea social-democraţiei din Rusia şi sarcinile ei.* Rezultatele lichidării metodelor primitive de muncă. — „Iskra", [Geneva], 1903, nr. 55, 15 decembrie, pag. 2—5 ; 1904, nr. 57, 15 ianuarie, pag. 2—4. — *125.*

Antonie de Volînia. Scrisoare deschisă către autorii culegerii „Vehi". 1 mai 1909. — „Slovo", Petersburg, 1909, nr. 791, 10 (23) mai, pag. 3. — *24.*

Apelul deputaţilor către studenţi. — „Reci", Petersburg, 1910, nr. 310 (1 548), 11 (24) noiembrie, pag. 4. — 2.

Arseniev, K. Aniversarea care se apropie. — „Vestnik Evropî", Petersburg, 1911, nr. 1, pag. 273—284. — *178.*

[Articolul 87 din legile fundamentale ale statului]. — În : Codul de legi ale Imperiului rus. Vol. 1. Parrea I. Legile fundamentale ale statului. Ed. 1906. Petersburg, Imprimeriile statului, f.a., pag. 20. — *221, 289, 373.*

Atentatul împotriva lui P. A. Stolîpin. — „Delo Jizni", Petersburg, 1911, nr. 8, 3 septembrie, col. 1—4. Semnat : Ps. — *336.*

Atitudinea faţă de amintirea lui S. A. Muromţev. — „Reci", Petersburg, 1910, nr. 284 (1 522), 16 (29) octombrie, pag. 5. Sub titlul comun : Duma de stat. Sesiunea a IV-a. Şedinţa întîi. — *4, 5—6, 7.*

www.dacoromanica.ro

Azra, V. A. Karaulov. — „Birjevîe Vedomosti", Petersburg, 1910, nr. 12 084, 21 decembrie (8 ianuarie 1911), pag. 2. — *102—103.*

Bazarov, V. De ce lucrurile importante ni se par uneori nişte fleacuri. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 4, pag. 80—89. — *114—115, 118, 119, 134—138, 139.*

— *Tolstoi şi intelectualii ruşi.* — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 10, pag. 43—52. — *94—97, 98, 99.*

„Birjevîe Vedomosti", Petersburg, 1910, nr. 12 084, 21 decembrie (8 ianuarie 1911), pag. 2. — *102—103.*

Bogdanov, B. Rezultatele congresului meseriaşilor. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1911, nr. 2, pag. 62—75. — *216—219.*

Bobrişcev-Puşkin, A. V. Avertisment necesar. — „Golos Moskvî", 1911, nr. 38, 17 februarie (2 martie), pag. 2. Semnat: Gromoboi. — *156—157, 160, 163.*

— *Un furnicar scormonit.* — „Golos Moskvî", 1911, nr. 72, 30 martie (12 aprilie), pag. 2. Semnat: Gromoboi. — *231—232, 234—235.*

„Buduşcee" — *vezi* „L'Avenir".

„Buletinul informativ", [Paris], 1911, nr. 1, 11 august. 6 pag. — *346, 352, 353, 358, 362, 365.*

— 1911, nr. 2, 28 octombrie. 6 pag. — *368.*

Către toate organizaţiile, grupurile şi cercurile de partid social-democrate. 1 august 1911 [Foaie volantă]. [Paris], 1911. 4 pag. (P.M.S.D.R.). Semnat: Comisia de organizare pentru convocarea conferinţei de partid. — *308.*

Către toţi membrii de partid (Despre starea de lucruri din partid şi despre convocarea conferinţei de partid). [Foaie volantă]. Paris, tip. coop. „Uniunea", [1911]. 2 pag. Semnat: Grupul „Vpered". — *101.*

Către toţi membrii de partid din partea adunării menşevicilor de la Paris. [Foaie volantă]. Paris, tip. coop. „Uniunea", [1911]. 2 pag. — *166, 192, 193.*

Către toţi membrii de partid. — „Manifestul Biroului din străinătate al Comitetului Central", [Paris], 1911, nr. 1, 8 septembrie, pag. 1—3. Semnat: Consfătuirea din cadrul Biroului din străinătate al C.C. — *333.*

www.dacoromanica.ro

*Către toţi membrii Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. [Foaie volantă]. Paris, tip. coop. „Uniunea", [1911]. 2 pag. Semnat: un grup de bolşevici-partiiţi. — *346—347, 348—349, 351, 352—355, 357, 358—359, 361, 362, 364—365.*

Către tovarăşii cursanţi ai şcolii grupului „Vpered". [Foaie volantă]. F. l., [1911]. 3 pag. Semnat: Comitetul şcolii generale de partid de pe lîngă C. C. Hect. — *101, 163.*

Ceaţki, I. E timpul să începem! — „Naşa Zarea", Petersburg, 1911, nr. 6, pag. 39—54. — *379—380.*

„Cerem o revizuire". — „Zvezda", Petersburg, 1911, nr. 27, 29 octombrie, pag. 1. — *400—401.*

Cerevanin, N. Cîteva probleme fundamentale ale marxismului. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 7, pag. 22—34. — *117—118.*

*— *Congresul de la Londra al P.M.S.D.R.* 1907. În anexă: Rezoluţiile adoptate şi proiectele de rezoluţii prezentate. [Petersburg], „Borba", [1907]. 102 pag. — *98.*

— *Răspuns lui P. Maslov.* — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 11—12, pag. 26—35. — *98—99.*

Cernîşevski, N. G. Prologul. — *183.*

Ce spun muncitorii despre situaţia din partid. — „Pravda", [Viena], 1910, nr. 13, 15 (28) mai, pag. 2—3. — *331, 360.*

Chestiunea manifestaţiei studenţeşti. — „Russkie Vedomosti", Moscova, 1910, nr. 261, 12 noiembrie, pag. 2—3. Sub titlul comun: În jurul Dumei. — *1—2.*

Comunicatul [consfătuirii membrilor C.C. al P.M.S.D.R. 1911]. [Foaie volantă]. F. l., [1911]. 2 pag. (P.M.S.D.R.). Semnat: Consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. — *299.*

Conferinţa generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. (Din decembrie 1908). Editat de ziarul „Proletarii". [Paris, 1909]. 47 pag. (P.M.S.D.R.). — *198—199, 321—322.*

Consfătuirea activiştilor din organizaţiile muncitoreşti legale. — „Manifest al ziarului «Golos Soţial-Demokrata»", [Paris], 1911, nr. 1, 25 iunie, pag. 1—3. — *300.*

* Cu asterisc sînt notate cărţile, ziarele, articolele şi documentele pe care există însemnări făcute de mîna lui V. I. Lenin şi care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

Consfătuirea din cadrul Biroului din străinătate al C.C. — „Manifestul Biroului din străinătate al Comitetului Central", [Paris], 1911, nr. 1, 8 septembrie, pag. 1. — *333.*

Contradicţie. — „Zvezda", Petersburg, 1911, nr. 4, 6 ianuarie, pag 3. — *113, 114.*

[Credo]. — În : [Lenin, V. I.] Protestul social-democraţilor din Rusia. Cu o postfaţă din partea redacţiei revistei „Rabocee Delo". Publicaţie a Uniunii social-democraţilor ruşi. Geneva, tip. „Uniunea", 1899, pag. 1—6. (P.M.S.D.R. Urma să apară în nr. 4—5 al revistei „Rabocee Delo", dar a fost scos în tiraj separat). — *307—308.*

Criza prezidenţială. — „Zvezda", Petersburg, 1911, nr. 15, 25 martie, pag. 3. Sub titlul comun : Duma de stat. — *220.*

Cu privire la Biroul din străinătate al C.C. [Rezoluţie adoptată la consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. 1911]. — În foaia volantă : Comunicatul [consfătuirii membrilor C.C. al P.M.S.D.R. 1911]. F. l. [1911], pag. 2. (P.M.S.D.R.) — *299.*

Cu privire la centrele fracţioniste. [Rezoluţie adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 11, la rubrica : Viaţa de partid. — *27, 35—37, 53—55, 166.*

Cu privire la momentul actual şi la sarcinile partidului. [Rezoluţie adoptată la Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În : Înştiinţarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferinţa generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 4—5. (P.M.S.D.R.). — *185—186, 187—188, 203, 204, 206, 212—213, 244, 307, 321—322, 324, 377—388, 381—382.*

Dan, F. În legătură cu organizarea campaniei electorale. [Aspecte organizatorice şi tactice]. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1911, nr. 7—8, pag. 55—65. — *379, 382.*

[Danişevski, K. H. şi Kalinin F. I.] Scrisoare către redacţia „Pravdei". — „Pravda", [Viena], 1911, nr. 20, 16 (29) aprilie, pag. 5—6. Semnat : Herman, Arkadi. — *363—364.*

Darea de seamă a celei de-a doua Şcoli Superioare de propagandă şi agitaţie social-democrată pentru muncitori. (Noiembrie 1910 — martie 1911). Editată de grupul „Vpered". [Paris, tip. coop. „Uniunea"], 1911. 31 pag. (P.M.S.D.R.). — *363—364.*

www.dacoromanica.ro

Dări de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1908. Sesiunea a doua. Partea I. Şedinţele 1—35 (de la 15 octombrie la 20 decembrie 1908). Petersburg, Imprimeriile statului, 1908. XIV pag., 3 152 col. (Duma de stat. Legislatura a treia). — *162—163, 387—388.*

Dări de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1910. Sesiunea a treia. Partea IV. Şedinţele 95—131 (de la 26 aprilie la 17 iunie 1910). Petersburg, Imprimeriile statului, 1910. XXX pag., 3 790 col. (Duma de stat. Legislatura a treia). — *103.*

Dări de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1910. Sesiunea a patra. Partea I—III. Petersburg, Imprimeriile statului, 1910—1911. 3 vol. (Duma de stat. Legislatura a treia).

— Partea I. Şedinţele 1—38 (de la 15 octombrie la 17 decembrie 1910). XV pag., 3 368 col. — *134.*

— Partea a II-a. Şedinţele 39—73 (de la 17 ianuarie la 5 martie 1911). XIX pag., 3 722 col. — *185.*

— Partea a III-a. Şedinţele 74—113 (de la 7 martie la 13 mai 1911). XL pag., 4 828 col., 8 pag. — *222—224, 285—286, 287.*

Dări de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1911. Sesiunea a cincea. Partea I. Şedinţele 1—41 (de la 15 octombrie la 10 decembrie 1911). Petersburg, Imprimeriile statului, 1911. XX pag., 3 830 col. (Duma de stat. Legislatura a treia). — *391, 399—400.*

Declaraţia bolşevicilor [adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 11, în rezoluţia : Cu privire la centrele fracţioniste, la rubrica : Viaţa de partid. — *26, 27, 36—37, 45, 53—55, 110, 112, 164, 167, 314.*

„Delo Jizni", Petersburg. — *111, 116, 196—197, 214, 321, 323, 324, 328, 331, 340—341, 372, 380.*

— 1911, nr. 2, 2 martie, col. 9—20. — *214, 321, 323, 324, 328—330.*

— 1911, nr. 5, 31 mai, col. 13—20. — *321.*

— 1911, nr. 8, 3 septembrie, col. 1—4. — *336.*

Deputaţii ruşi în Anglia. Cuvîntări rostite la dejunul oferit de lordul primar al Londrei. Londra, 19 iunie (2 iulie). — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 167 (1 045), 21 iunie (4 iulie), pag. 3. — *341, 342, 383, 387—388.*

[Despre acordurile electorale cu alte partide. Rezoluţie adoptată la Conferinţa a treia a P.M.S.D.R. („A doua conferinţă generală")]. — În foaia volantă : Înştiinţarea cu privire la conferinţa de

www.dacoromanica.ro

partid din 21, 22 şi 23 iulie 1907. Editată de C.C. al P.M.S.D.R. F. l., [1907], pag. 3. (P.M.S.D.R.). — *305.*

Despre dizolvarea Dumei de stat, despre termenul de convocare a noii Dume şi despre modificarea normelor de alegere pentru Duma de stat. Manifest [3 (16) iunie 1907]. — „Colecţia de hotărîri şi dispoziţii ale guvernului publicată sub îngrijirea Senatului ocîrmuitor", Petersburg, 1907, nr. 94, 3 iunie. Secţiunea I, art. 845, pag. 1 299—1 302. — *398—399.*

Despre lichidatorism. [Rezoluţie adoptată la conferinţa organizaţiilor social-democrate din Transcaucazia]. — „Pravda", [Viena], 1911, nr. 20, 16 (29) aprilie, pag. 1. Sub titlul comun : Pentru refacerea partidului ! Conferinţa organizaţiilor social-democrate din Transcaucazia. — *358.*

Despre starea de spirit din Rusia. (Impresii de călătorie). — „Pravda", [Viena], 1910, nr. 17, 20 noiembrie (3 decembrie), pag. 2—3. Semnat : V. K. — *47.*

Despre ziarul „Pravda". [Rezoluţie adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 10, la rubrica : Viaţa de partid. — *57.*

[Din partea redacţiei]. — „Buletinul informativ", [Paris], 1911, nr. 1, 11 august, pag. 1. — *352, 358, 362, 365.*

**[Din partea redacţiei].* Cîte ceva despre perspective. — „Vozrojdenie", Moscova, 1910, nr. 9—10, 15 iunie, col. 29—32. Semnat : Redacţia. — *201.*

[Din partea redacţiei. Notă la articolul lui V. Bazarov „De ce lucrurile importante ni se par uneori nişte fleacuri"]. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 4, pag. 80. Semnat : Redacţia. — *136—137.*

Din partea redacţiei. [Notă la articolul lui N. A. Rojkov „Situaţia actuală a Rusiei şi sarcina principală a mişcării muncitoreşti în momentul de faţă"]. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1911, nr. 9—10, pag. 31—32. — *424—425.*

[Din partea redacţiei. Notă la declaraţia cercului ideologic bolşevic din Geneva]. — In : Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Nr. 3. Editată de grupul „Vpered". [Paris], tip. coop. „Uniunea", mai 1911, col. 78. — *362, 369.*

„Diskussionnîi Listok", [Paris]. — *275, 358.*

— 1910, nr. 2, 25 mai (7 iunie), pag. 4—14. Pe ziar data : 24/7 iunie. — *315, 346, 347, 348, 349, 356.*

www.dacoromanica.ro

*— 1911, nr. 3, 29 aprilie (12 mai), pag. 3—8, 9—17. — *201, 327, 347.*

„*Dnevnik Soţial-Demokrata*", [Geneva]. — *314, 365.*

— 1910, nr. 11, martie, pag. 1—20, 22—24. — *191, 298, 315, 357, 365.*

— 1910, nr. 12, iunie, pag. 1—26, 30—32. — *191, 298, 301.*

**Dnevniţki, P. N. Ce este, la drept vorbind, lichidatorismul?* — „Diskussionnîi Listok", [Paris], 1911, nr. 3, 29 aprilie (12 mai), pag. 9—17. — *301, 327.*

„*Duma*", Petersburg. — *343.*

Elf. Lupta împotriva foametei. Din judeţul Cistopolsk, gubernia Kazan. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 291 (1 885), 23 octombrie (5 noiembrie), pag. 6. — *392—393.*

Elişev, A. I. Instigările celor de la Moscova. — „Zemşcina", Petersburg, 1911, nr. 559, 13 februarie, pag. 4. — *158—159.*

Engels, F. Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluţionează ştiinţa. 1876—1878. — *130—131.*

— *Introducere la lucrarea lui K. Marx „Luptele de clasă în Franţa din 1848 pînă în 1850".* 6 martie 1895. — *16—18.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 29 noiembrie 1886. — *88.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 7 decembrie 1889. — *88.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 10 iunie 1891. — *88, 238—239.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 18 martie 1893. — *238—239.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 12 mai 1894. — *238—239.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 10 noiembrie 1894. — *238—239.*

— *Scrisoare către F. Kelley-Wischnewetszky.* 28 decembrie 1887. — *88.*

— *Socialismul în Germania.* În jurul lui 24 octombrie şi sfîrşitul lunii decembrie 1891. — *16—18.*

Ermolov, A. S. Actuala epidemie de incendii din Rusia. Petersburg, 1910. 211 pag. — *80, 81.*

[Fracţiunea „Libertăţii poporului" a hotărît să voteze pentru M. M. Alekseenko...]. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 78 (1 674), 21 martie (3 aprilie), pag. 2, la rubrica : Cronică. — *220.*

Glinka, S. 65 de flecari. — „Zemşcina", Petersburg, 1911, nr. 558, 12 februarie, pag. 2. — *158—159.*

www.dacoromanica.ro

Gogol, N. V. Cum s-a certat Ivan Ivanovici cu Ivan Nikiforovici. — *257, 259.*

„*Golos Moskvî*". — *155.*

— 1910, nr. 260, 11 noiembrie, pag. 1, 4. — *2.*

— 1910, nr. 261, 12 noiembrie, pag. 3. — *2—3.*

— 1911, nr. 38, 17 februarie (2 martie), pag. 2. — *156—157, 160, 163.*

— 1911, nr. 72, 30 martie (12 aprilie), pag. 2. — *231—232, 234—235.*

„*Golos Soţial-Demokrata*", [Geneva-Paris]. — *18, 31, 38—39, 52, 59, 111, 189, 193, 271, 297, 298, 299, 303—304, 314, 322, 350, 357, 358.*

— 1910, nr. 19—20, ianuarie-februarie, pag. 17—19, 23—24. — *51, 348.*

— 1910, nr. 22, iulie. Supliment la nr. 22 al ziarului „Golos Soţial-Demokrata", pag. 2. — *191.*

— 1910, nr. 23, noiembrie, pag. 9—14. — *44, 50, 51, 52, 54, 191.*

— 1911, nr. 24, februarie. Supliment la nr. 24 al ziarului „Golos Soţial-Demokrata", 8 pag. — *190—193, 334, 364.*

[Gorev, B. I. Scrisoare către redacţie]. — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1910, nr. 22, iulie. Supliment la nr. 22 al ziarului „Golos Soţial-Demokrata", pag. 2. Sub titlul comun : Scrisori către redacţie. Semnat : I. — *191.*

[Gucikov, A. I.] Răspunsul dat de A. I. Gucikov cetăţeanului Witte. — „Russkie Vedomosti", Moscova, 1911, nr. 222, 28 septembrie, pag. 4. — *384.*

— *Scrisoare către redacţie.* — „Novoe Vremea", Petersburg, 1911, nr. 12 767, 27 septembrie (10 octombrie), pag. 2. — *339, 384, 386.*

Heine, H. Intermezzo liric. Un tînăr iubeşte o fată, dar un altul s-a îndrăgostit de ea... — *157.*

**Ikov, V. K. Note politice.* Din nou despre perspectivele dezvoltării noastre politice. — „Vozrojdenie", Moscova, 1910, nr. 11, 7 iulie, col. 13—22. Semnat : V. Mirov. — *201, 205.*

— *Revista revistelor.* — „Vozrojdenie", Moscova, 1910, nr. 5, 30 martie, col. 47—52. — *114.*

Instituirea Dumei de stat. [6 (19) august 1905]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 169, 6 (19) august, pag. 1—2. — *287.*

www.dacoromanica.ro

[Ionov]. Fracţiunile împotriva partidului. — „Otkliki Bunda", [Geneva], 1910, nr. 4, aprilie, pag. 19—23. Semnat: I—ov. — *353—354.*

„*Iskra*" (veche, leninistă), [München — Leipzig — Londra — Geneva]. — *84, 266.*

— [Leipzig-München], decembrie 1900 — 1 mai 1902, nr. 1—20. — *84.*

„*Iskra*" (nouă, menşevică), [Geneva], 1903, nr. 55, 15 decembrie, pag. 2—5; 1904, nr. 57, 15 ianuarie, pag. 2—4. — *125.*

**Izgoev A. S. Despre tineretul intelectual.* (Însemnări despre moravurile şi starea lui de spirit). — În: Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova, [tip. Sablin, martie] 1909, pag. 182—209. — *157, 158—159, 288.*

— *La răscruce.* VII. Un „vehist" printre marxişti. — „Russkaia Mîsl", Moscova, 1910, nr. VIII, pag. 63—72. — *97, 129.*

— O *comparaţie.* — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 44 (1 640), 14 (27) februarie, pag. 2—3. — *157, 158, 160—161, 163.*

În decurs de o săptămînă. [Editorial]. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 78 (1 674), 21 martie (3 aprilie), pag. 2. — *220—221.*

În legătură cu convocarea conferinţei de partid. [Rezoluţie adoptată la consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. 1911]. — În foaia volantă: Comunicatul [consfătuirii membrilor C.C. al P.M.S.D.R. 1911]. F. l., [1911], pag. 2. (P.M.S.D.R.). — *299—300.*

În legătură cu convocarea conferinţei generale ordinare de partid. [Rezoluţie adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 10, la rubrica: Viaţa de partid. — *191, 303.*

Jilkin, I. Un simbol viu. — „Reci", Petersburg, 1910, nr. 273 (1 511), 5 (18) octombrie, pag. 3. — *7.*

„*Jizn*", Moscova. — *18, 128, 136, 196—197, 217.*

— 1910, nr. 1, 30 august, col. 1—12. — *127, 201—210, 211—213, 214—215, 326—328.*

Judecată arbitrară. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 293 (1 889), 25 octombrie (7 noiembrie), pag. 3. — *393.*

[Kamenev, L. B.] Două partide. Cu o prefaţă de N. Lenin şi în anexă scrisorile şi declaraţiile tov. V. Viliamov, Al. Vlasov, Innokentiev, E. şi ale unui grup de muncitori. Editat de redacţia ziarului „Raboceaia Gazeta". [Paris], 1911. XII, 155,

www.dacoromanica.ro

XXIII pag. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului, autor : I. Kamenev. — *307—310, 311.*

Kogan, V. Care este realitatea. — „Obrazovanie", Petersburg, 1907, nr. 8, pag. 49—66 ; nr. 9, pag. 26—43 ; nr. 10, pag. 24—45. — *206, 207.*

Konduruşkin, S. Scrisori despre foamete. Guvernul şi societatea. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 291 (1 885), 23 octombrie (5 noiembrie), pag. 2. — *393—395.*

[Krestovnikov]. Scrisoarea d-lui Krestovnikov. — „Zemşcina", Petersburg, 1911, nr. 560, 14 februarie, pag. 3. — *158—159.*

Kricevski, B. N. Principii, tactică şi luptă. — „Rabocee Delo", Geneva, 1901, nr. 10, septembrie, pag. 1—36. — *212—213.*

Krîlov, I. A. Vulpea şi strugurii. — *219.*

La Petersburg pe stradă. — „Russkie Vedomosti", Moscova, 1910, nr. 261, 12 noiembrie, pag. 2. Sub titlul comun : Întruniri şi manifestaţii. — *1.*

Larin I. Afluenţa de fonduri în agricultura rusă. — „Vozrojdenie", Moscova, 1910, nr. 8, 15 mai, col. 9—22. — *192.*

*— *Avîntul agriculturii ruse şi consecinţele lui social-politice.* — „Vozrojdenie", Moscova, 1910, nr. 9—10, 15 iunie, col. 17—28. — *200, 201, 207, 321, 323, 326—328.*

— *Calea creaţiei.* — „Delo Jizni", Petersburg, 1911, nr. 5, 31 mai, col. 13—20. — *321.*

*— *Cu privire la problema perspectivelor dezvoltării noastre social-politice.* (Răspunsul redacţiei revistei „Vozrojdenie"). — „Vozrojdenie", Moscova, 1910, nr. 11, 7 iulie, col. 1—14. — *200—201, 202, 203, 206, 207, 323, 326—328.*

— *La dreapta — şi împrejur.* (Cu privire la situaţia actuală). — „Delo Jizni", Petersburg, 1911, nr. 2, 2 martie, col. 9—20. — *213—214, 321, 323, 324, 328—329, 330.*

— *Perspectivele agriculturii în Rusia de sud.* — „Vozrojdenie", Moscova, 1910, nr. 4, 15 martie, col. 39—50 ; nr. 5, 30 martie, col. 17—30. — *200.*

— *Siluete cooperatiste.* — „Vozrojdenie", Moscova, 1910, nr. 7, 30 aprilie, col. 47—56. — *200.*

— *Un larg partid muncitoresc şi congresul muncitoresc.* [Moscova], „Novîi Mir", [1907]. 95 pag. — *200, 424.*

Legea cu privire la ţăranii eliberaţi din iobăgie. 19 februarie 1861. Petersburg, 1861. 362 pag. — *168.*

www.dacoromanica.ro

[Lenin, V. I.] Cei care vor să ne desființeze. (Despre d-l Potresov şi V. Bazarov). — „Mîsl", Moscova, 1911, nr. 2, ianuarie, pag. 37—49. Semnat V. Ilin. — *195.*

— *Despre campania electorală şi platforma electorală.* — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1911, nr. 24, 18 (31) octombrie, pag. 2—3. — *383.*

— *Despre starea de lucruri din partid.* [Foaie volantă]. [Paris, 1910]. 4 pag. (P.M.S.D.R. Număr special, nr. 19 al ziarului „Soţial-Demokrat", O.C. al P.M.S.D.R.). — *334.*

— *„Golos"-ul lichidatorilor împotriva partidului.* (Răspuns ziarului „Golos Soţial-Demokrata"). [Foaie volantă]. [Paris, 1910]. 2 pag. (P.M.S.D.R. Extras din nr. 12 al ziarului „Soţial-Demokrat"). — *111.*

— *„Golos"-ul lichidatorilor împotriva partidului.* (Răspuns ziarului „Golos Soţial-Demokrata"). — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 12, 23 martie (5 aprilie), pag. 5—6. Pe ziar data : 23/5 aprilie. — *111.*

— *Însemnările unui publicist.* II. „Criza unificării" din partidul nostru. — „Diskussionnîi Listok", [Paris], 1910, nr. 2, 25 mai (7 iunie), pag. 4—14. Semnat : N. Lenin. Pe ziar data : 24/7 iunie. — *315, 346—347, 348, 349, 356, 357.*

— *Rezoluţia celui de-al doilea Grup de la Paris al P.M.S.D.R.* [Foaie volantă]. [Paris, iulie 1911]. 2 pag. (P.M.S.D.R.). — *296, 351—352.*

*— *Semnificaţia istorică a luptei interne de partid din Rusia.* — „Diskussionnîi Listok", [Paris], 1911, nr. 3, 29 aprilie (12 mai), pag. 3—8. Semnat : N. Lenin. — *347.*

— *Victoria cadeţilor şi sarcinile partidului muncitoresc.* Petersburg, [„Naşa Mîsl", 1906]. 79 pag. Înaintea titlului autor : N. Lenin. — *121.*

Leviţki, V. Lichidare sau refacere? — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 7, pag. 91—103. Sub titlul comun : Pe teme actuale. — *115—117, 118, 213, 294—295, 320—321, 381.*

— *Trezirea opoziţiei burgheze.* — „Naşa Zarea", Petersburg, 1911, nr. 3, pag. 54—63. — *292—295.*

„Listok «Golosa Soţial-Demokrata»", [Paris], 1911, nr. 1, 25 iunie, pag. 1—3. — *300.*

Litovţev, S. În cercurile parlamentare. Impresii. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 80 (1 676), 23 martie (5 aprilie), pag. 2. — *222—223.*

www.dacoromanica.ro

Maevski, E. Ce este „lichidatorismul"? (Cîte ceva din istoria apariţiei acestei probleme). — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 11—12, pag. 46—59. — *113, 116—118.*

Manifest [cu privire la instituirea Dumei de stat. 6 (19) august 1905]. — *„Buletinul oficial"*, Petersburg, 1905, nr. 169, 6 (19) august, pag. 1. — *287.*

„Manifestul Biroului din străinătate al Comitetului Central", [Paris], 1911, nr. 1, 8 septembrie, pag. 1—5. — *333.*

Manifestul celor 58 — *vezi* Către toţi membrii de partid din partea adunării menşevicilor de la Paris.

Manifestul Comisiei de organizare — vezi Către toate organizaţiile, grupurile şi cercurile de partid social-democrate.

Manifestul din 3 (16) iunie 1907 — *vezi* Despre dizolvarea Dumei de stat...

Manifestul grupului „Vpered" cu privire la convocarea conferinţei — *vezi* Către toţi membrii de partid (Despre starea de lucruri din partid şi despre convocarea conferinţei de partid).

Martînov, A. Literatura de demascare şi lupta proletară („Iskra" nr. 1—5). — „Rabocee Delo", Geneva, 1901, nr. 10, pag. 37—64. — *213.*

— *Starea de lucruri din partid.* [Bilanţul plenarei C.C.]. — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1910, nr. 19—20, ianuarie—februarie, pag. 17—19. — *348.*

Martov, L. Însemnările unui publicist. „Lichidatorism" şi „perspective". — „Jizn", Moscova, 1910, nr. 1, 30 august, col. 1—12. — *127, 201—211, 212—214, 215, 327, 330.*

— *Mîntuitori sau suprimatori?* — (Cine şi cum a distrus P.M.S.D.R.). Editat de ziarul „Golos Soţial-Demokrata". Paris, imp. Gnatovsky, 1911. 47 pag. (P.M.S.D.R.). — *299, 313.*

— *Tezele fundamentale ale platformei.* — „Naşa Zarea", Petersburg, 1911, nr. 7—8, pag. 42—54. — *379, 380—382.*

— *Unde am ajuns?* — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1910, nr. 23, noiembrie, pag. 9—13. — *44, 50, 51, 52, 54, 56—57, 190.*

Martov, L. şi Dan, F. Pentru membrii de partid. 9 ianuarie 1911. [Foaie volantă, Paris, 1911]. 1 pag. — *67.*

Marx, K. Scrisoare către F. A. Sorge. 20 iunie 1881. — *408, 410.* — *Scrisoare către F. A. Sorge.* 15 decembrie 1881. — *408, 409.*

www.dacoromanica.ro

Marx, K. şi Engels, F. Manifestul Partidului Comunist. Decembrie 1847 — ianuarie 1848. — *108—109.*

Maslov, P. P. Note economice. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 10, pag. 13—28. — *98.*

Menşikov, M. Glasuri studenţeşti. — „Novoe Vremea", Petersburg, 1911, nr. 12 549, 17 februarie (2 martie), pag. 5. — *154—155, 156, 160, 163.*

— O *aniversare fără rost.* — „Novoe Vremea", Petersburg, 1911, nr. 12 512, 11 (24) ianuarie, pag. 3. — *148, 174, 185—187.*

— *Teroare la sate.* — „Novoe Vremea", Petersburg, 1910, nr. 12 404, 23 septembrie (6 octombrie), pag. 2. — *80.*

Miliukov, P. P. Intelectualii şi tradiţia istorică. — În : Intelectualii în Rusia. Culegere de articole. Petersburg, „Zemlea", 1910, pag. 89—191. — *52.*

Mişcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea. Sub îngrijirea lui L. Martov, P. Maslov şi A. Potresov. Vol. I—IV. Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1909—1914. 5 vol. — *135, 199, 415.*

— Vol. I. *Precursorii mişcării şi principalele ei cauze.* Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1909, [5], 676 pag. — *213, 293.*

„*Mîsl*", Moscova, 1911, nr. 2, ianuarie, pag. 37—49. — *195.*

Moscova, 11 noiembrie. Zile triste. — „Golos Moskvî", 1910, nr. 260, 11 noiembrie, pag. 1. — 2.

Moscova, 16 ianuarie [Editorial]. — „Russkie Vedomosti", Moscova, 1911, nr. 12, 16 ianuarie, pag. 2. — *140, 141, 142, 231.*

Moscova, 28 septembrie. [Editorial]. — „Russkie Vedomosti", Moscova, 1911, nr. 222, 28 septembrie, pag. 1—2. — *340, 384.*

Moskovski, A. Scrisoare către redacţie. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1909, nr. 10, 24 decembrie (6 ianuarie 1910), pag. 3—4. Pe ziar data : 24/6 ianuarie. — *191.*

„*Naşa Zarea*", Petersburg. — *94, 98, 111, 116, 128, 197, 214, 271, 297, 331, 349—350, 372, 424.*

— 1910, nr. 1—12. — *113.*

— 1910, nr. 2, pag. 50—62. — *113—116, 118, 119—136, 349.*

— 1910, nr. 4, pag. 80—89, 89—98. — *114—116, 118, 119, 134—138, 139.*

www.dacoromanica.ro

— 1910, nr. 7, pag. 22—34, 91—103. — *98, 116, 117, 118, 213, 294—295, 320—321, 381.*

— 1910, nr. 8—9, pag. 66—78. — *97, 98.*

— 1910, nr. 10. 100 pag. — *94—98, 118.*

— 1910, nr. 11—12. 136 pag. — *98, 113, 116—117, 118.*

— 1911, nr. 2, pag. 62—75. — *216—219.*

— 1911, nr. 3, pag. 54—63. — *292—295.*

— 1911, nr. 6, pag. 39—54. — *379—380, 382.*

— 1911, nr. 7—8, pag. 42—54, 55—65. — *379, 380—382.*

— 1911, nr. 9—10, pag. 31—35. — *411—425, 428—429.*

Nekrasov, N. A. Scene din comedia lirică „Vînătoarea de urşi". — *129.*

Nevedomski, M. Moartea lui Lev Tolstoi. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 10, pag. 5—12. — *97—98, 99—100.*

[Noghin, V. P. Scrisoare către B.S.C.C.]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 12, 23 martie (5 aprilie), pag. 6, în articolul : Lenin, V. I. „«Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului. Răspuns ziarului «Golos Soţial-Demokrata»". Pe ziar data : 23/5 aprilie. — *191, 192, 299.*

Nota redacţiei [la articolul lui V. Bazarov „Tolstoi şi intelectualii ruşi"]. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 10, pag. 43. — *94, 97, 98.*

[Notă despre adunarea zemstvei din judeţul Holm, gubernia Pskov]. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 293 (1889), 25 octombrie (7 noiembrie), pag. 5. Sub titlul comun : La adunările zemstvelor judeţene. — *393.*

[Notă la articolul „Din partea redacţiei"]. — „Buletinul informativ", [Paris], 1911, nr. 1, 11 august, pag. 1. — *352.*

„Novoe Vremea", Petersburg. — *24, 94, 216.*

— 1910, nr. 12 404, 23 septembrie (6 octombrie), pag. 2. — *80.*

— 1911, nr. 12 512, 11 (24) ianuarie, pag. 3. — *148, 174, 186.*

— 1911, nr. 12 549, 17 februarie (2 martie), pag. 5. — *154—155, 156, 157, 160, 163.*

— 1911, nr. 12 765, 25 septembrie (8 octombrie), pag. 3. — *339, 384, 386.*

— 1911, nr. 12 767, 27 septembrie (10 octombrie), pag. 2. — *339, 384, 386.*

www.dacoromanica.ro

O *legendă distrusă* („Problema" tovarăşilor M., I. şi R.). — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1911, nr. 24, februarie. Supliment la nr. 24 al ziarului „Golos Soţial-Demokrata", pag. 3—4. — *190—193, 334, 364.*

„*Obrazovanie*", Petersburg, 1907, nr. 8, pag. 49—66 ; nr. 9, pag. 26—43 ; nr. 10, pag. 24—45. — *206, 207—208.*

Olghin, V. Către toţi membrii Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. „Furie neputincioasă!" 18 mai 1911. [Foaie volantă]. Paris, 1911, 2 pag. — *264.*

— *Către toţi membrii Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* În problema însănătoşirii partidului. 26 aprilie (st. n.) 1911. [Foaie volantă]. Paris, 1911, 1 pag. — *264.*

„*Osvobojdenie*", Paris. — *120.*

„*Otkliki Bunda*", [Geneva], 1910, nr. 4, aprilie, pag. 19—23. — *354.*

P. A. Stolîpin. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 244 (1 840), 6 (19) septembrie, pag. 2. — *342—343, 386.*

Pe culoarele Dumei de stat. — „Golos Moskvî", 1910, nr. 261, 12 noiembrie, pag. 3. Sub titlul comun : Manifestaţiile studenţeşti. — *2—3.*

Petersburg, 11 noiembrie. [Editorial]. — „Reci", Petersburg, 1910, nr. 310 (1 548), 11 (24) noiembrie, pag. 1—2. — 2.

Petersburg, 20 ianuarie. [Editorial]. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 19 (1 615), 20 ianuarie (2 februarie), pag. 2. — *143—144.*

Petersburg, 21 ianuarie. [Editorial]. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 20 (1 616), 21 ianuarie (3 februarie), pag. 1—2. — *140, 141, 142, 144, 209—210, 231.*

Petersburg, 14 aprilie. [Editorial]. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 100 (1 696), 14 (27) aprilie, pag. 1—2. — *290, 291, 292.*

Petersburg, 28 aprilie. [Editorial]. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 114 (1 710), 28 aprilie (11 mai), pag. 1. — *256.*

Petersburg, 25 octombrie. [Editorial]. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 293 (1 889), 25 octombrie (7 noiembrie), pag. 1—2. — *389, 390, 391.*

Petersburg, 11 noiembrie. [Editorial]. — „Rossiia", Petersburg, 1910, nr. 1 530, 12 (25) noiembrie, pag. 1. — 2.

www.dacoromanica.ro

Petersburg, 19 ianuarie. [Editorial]. — „Rossiia", Petersburg, 1911, nr. 1 587, 20 ianuarie (2 februarie), pag. 1. — *140, 141, 144.*

Petersburg. — „Russkie Vedomosti", Moscova, 1910, nr. 260, 11 noiembrie, pag. 4, la rubrica : Ultimele ştiri. — *1—2.*

Petersburg. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1911, nr. 23, 14 (1) septembrie, pag. 7. Sub titlul comun : Din lagărul partidului „muncitoresc" stolîpinist. (Dedicat „împăciuitoriştilor" şi „conciliatorilor" noştri). Semnat : K. — *331.*

Petersburg, 25 martie. [Editorial]. — „Zvezda", Petersburg, 1911, nr. 15, 25 martie, pag. 1. — *220.*

Pileţki, I. Însemnări fugitive. — „Vozrojdenie", Moscova, 1910, nr. 4, 15 martie, col. 49—58. — *200.*

Platforma celor 104 din Duma I de stat — *vezi* Proiect de lege agrară (principii fundamentale) prezentat de 104 membri ai Dumei de stat.

Platforma celor 104 din Duma a II-a de stat — *vezi* Proiect de reformă agrară (principii fundamentale) depus în Duma a II-a de stat în numele Grupului trudovic şi al Uniunii ţărăneşti.

Plehanov, G. V. Contribuţii la dezvoltarea concepţiei moniste asupra istoriei. Răspuns d-lor Mihailovski, Kareev şi comp. Petersburg, 1895. 287 pag. Înaintea titlului, autor : N. Beltov. — *131.*

— *Explicaţie încîlcită.* (Contribuţii la istoria lichidatorismului nostru). — „Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1911, nr. 11, martie, pag. 22—24. — *191, 298.*

— *În atenţia Comitetului Central.* — „Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1910, nr. 12, iunie, pag. 30—32. — *191, 298.*

— *Organizaţiile muncitoreşti legale şi Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia.* — „Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1910, nr. 12, iulie, pag. 1—26. — *301.*

— *Ultima şedinţă plenară a Comitetului nostru Central.* — „Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1910, nr. 11, martie, pag. 1—20. — *315, 357, 365.*

Pogromul de la Armavir. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 291 (1 885), 23 octombrie (5 noiembrie), pag. 7. — *392.*

Potresov, A. N. Evoluţia gîndirii social-politice în epoca prerevoluţionară. — În : Mişcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea. Sub îngrijirea lui L. Martov, P. Maslov şi A. Po-

www.dacoromanica.ro

tresov. Vol. I. Precursorii mişcării şi principalele ei cauze. Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1909, pag. 538—640. — *213—214, 293.*

— *Schiţe critice.* În care se arată de ce au ajuns să capete preponderenţă nişte fleacuri. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 2, pag. 50—62. — *113—115, 118, 119—136, 349.*

— *Schiţe critice.* În legătură cu o cuvîntare a unui om abil. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 8—9, pag. 66—78. — *97, 98.*

„Pravda", [Viena]. — *47, 58, 61, 101, 300.*

— 1910, nr. 12, 3 (16) aprilie, pag. 2—3. — *349, 350, 353.*

— 1910, nr. 13, 15 (28) mai, pag. 2—3. — *331, 360.*

— 1910, nr. 17, 20 noiembrie (3 decembrie), pag. 2—3. — *47.*

— 1911, nr. 20, 16 (29) aprilie, pag. 1, 5—6. — *358, 363.*

— 1911, nr. 21, 25 iunie (8 iulie), pag. 6. — *360, 361.*

Presa. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 266 (1 862), 28 septembrie (11 octombrie), pag. 2. — *340, 384, 385.*

Presa. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 268 (1 864), 30 septembrie (13 octombrie), pag. 2. — *388.*

Presa rusă. — „Rossiia", Petersburg, 1911, nr. 1 611, 17 februarie, (2 martie), pag. 2. — *155.*

Problema agrară în Kuban. De la Armavir. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 291 (1 885), 23 octombrie (5 noiembrie), pag. 7. — *393.*

Problema organizatorică [Rezoluţie adoptată de Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În : Înştiinţarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferinţa generală ordinară a partidului [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 4—5. (P.M.S.D.R.). — *303.*

Programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 12—16. (P.M.S.D.R.). — *247, 302, 376—377.*

Programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, adoptat la Congresul al II-lea al partidului. — În : Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, [1904], pag. 1—6. (P.M.S.D.R.). — *247.*

www.dacoromanica.ro

Proiect de lege agrară (principii fundamentale) [prezentat de 104 membri ai Dumei de stat]. — În : Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1906. Sesiunea întîi. Vol. I. Şedinţele 1—18 (27 aprilie — 30 mai). Petersburg, Imprimeriile statului, 1906, pag. 560—562. (Duma de stat). — *124.*

Proiect de reformă agrară (principii fundamentale), [depus în Duma a II-a de stat în numele Grupului trudovic şi al Uniunii ţărăneşti]. — În : [Materiale prezentate Dumei de stat. Legislatura a doua.] F. l., [1907], pag. 17—19, 37. — *124.*

„Proletarii", [Vîborg — Geneva — Paris]. — *307.*

„Raboceaia Gazeta", Paris. — *26, 35, 38, 39, 46, 57, 300, 357, 360, 365.*

„Raboceaia Jizn", [Paris]. — *360, 361.*

„Raboceaia Mîsl", [Petersburg — Berlin — Varşovia — Geneva]. — *332.*

„Rabocee Delo", Geneva. — *332.*

— 1901, nr. 10, pag. 1—36, 37—64. — *213.*

„Reci", Petersburg. — *63, 120, 138. 159, 343.*

— 1909, nr. 167 (1 045), 21 iunie (4 iulie), pag. 3. — *341, 342, 383, 387—388.*

— 1910, nr. 273 (1 511), 5 (18) octombrie, pag. 3. — *7.*

— 1910, nr. 284 (1 522), 16 (29) octombrie, pag. 5. — *4, 5—6, 7.*

— 1910, nr. 307 (1 545), 8 (21) noiembrie, pag. 4. — *40.*

— 1910, nr. 310 (1 548), 11 (24) noiembrie, pag. 1—2, 4. — *2.*

— 1911, nr. 19 (1 615), 20 ianuarie (2 februarie), pag. 2. — *144.*

— 1911, nr. 20 (1 616), 21 ianuarie (3 februarie), pag. 1—2. — *140, 141, 142, 144, 210, 231.*

— 1911, nr. 44 (1 640), 14 (27) februarie, pag. 2—3. — *157, 158, 160—161, 163.*

— 1911, nr. 49 (1 645), 19 februarie (4 martie), pag. 1, 10. — *172.*

— 1911, nr. 78 (1 674), 21 martie (3 aprilie), pag. 2. — *220—221.*

— 1911, nr. 80 (1 676), 23 martie (5 aprilie), pag. 2. — *222—223.*

— 1911, nr. 100 (1 696), 14 (27) aprilie, pag. 1—2. — *290, 291, 292.*

www.dacoromanica.ro

— 1911, nr. 114 (1 710), 28 aprilie (11 mai) pag. 1, 3—6. — *256—260.*

— 1911, nr. 244 (1 840), 6 (19) septembrie, pag. 2. — *343, 386.*

— 1911, nr. 266 (1 862), 28 septembrie (11 octombrie), pag. 2. — *340, 384, 385.*

— 1911, nr. 268 (1 864), 30 septembrie (13 octombrie), pag. 2. — *388.*

— 1911, nr. 291 (1 885), 23 octombrie (5 noiembrie), pag. 2, 4, 6, 7. — *392—395.*

— 1911, nr. 293 (1 889), 25 octombrie (7 noiembrie), pag. 1—2, 3, 5. — *389, 390, 391, 392—393.*

Regulamentul alegerilor pentru Duma de stat. 6 (19) august 1905. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 169, 6 (19) august, pag. 2—4. — *287.*

Regulamentul Dumei de stat. Petersburg, Imprimeriile statului, 1909. [1], 81 pag. — *7.*

Rescriptul [lui Nicolaie al II-lea] adresat preşedintelui consiliului de miniştri, ministru al afacerilor interne... P. A. Stolipin. 19 februarie 1911. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 49 (1 645), 19 februarie (4 martie), pag. 10. — *178.*

Rezoluţie adoptată de adunarea generală a clubului din Viena al partidului social-democrat la 26 noiembrie 1910. [Foaie volantă]. F. l., [1910]. 2 pag. — *46—49, 50, 55, 57, 59, 61, 62. 63, 165.*

[Rezoluţie adoptată de Biroul din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. în problema convocării unei plenare a C.C. în străinătate, ca răspuns la cererea bolşevicilor din 5 decembrie (22 noiembrie) 1910. 27 ianuarie 1911]. — În foaia volantă : Către toţi membrii de partid. 27 iunie 1911. Paris, tip. coop. „Uniunea", 1911, pag. 1. (P.M.S.D.R. B.S.C.C.). — *298—299, 334—335.*

Rezoluţie adoptată de Cercul ideologic din Geneva al social-democraţilor bolşevici. — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1911, nr. 24, februarie. Supliment la nr. 24 al ziarului „Golos Soţial-Demokrata", pag. 7. — *192.*

Rezoluţie adoptată de clubul din Viena al partidului social-democrat, la 17 aprilie 1910 [Foaie volantă]. F. l., [1910]. 1 pag. — *349, 350, 351—352, 354.*

Rezoluţie către toţi tovarăşii partinici. [Foaie volantă]. [Paris, 1911]. 2 pag. (P.M.S.D.R.). Semnat : Menşevicii-partiiţi din Paris. — *165.*

www.dacoromanica.ro

Rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de partidele neproletare, [adoptata la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 454—455. (P.M.S.D.R.). — *305, 382—383.*

Rezoluţie cu privire la dările de seamă, [adoptată la Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În : Înştiinţarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferinţa generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 4 (P.M.S.D.R.). — *117.*

Rezoluţii [adoptate la Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În : Înştiinţarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferinţa generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 4—7. (P.M.S.D.R.). — *27, 117, 244, 302, 377, 428—429.*

[Rezoluţii adoptate la consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. 1911]. — În foaia volantă : Comunicat [din partea consfătuirii membrilor C.C. al P.M.S.D.R. 1911]. F. l., [1911], pag. 2. (P.M.S.D.R.). — *299.*

[Rezoluţii adoptate la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 10—11, la rubrica : Viaţa de partid. — *28, 30, 60, 190—191, 271, 275, 276, 281, 282, 283, 298—299, 302, 354, 362, 365, 377.*

Rezoluţii propuse de menşevicii-partiiţi la adunarea grupului I şi al II-lea ale P.M.S.D.R. şi a grupului Bundului care a avut loc la Geneva la 30 iunie 1911. [Foaie volantă]. F. l., [1911]. 4 pag. (P.M.S.D.R.). Semnat : Menşevicii-partiiţi din Geneva. Hectograf. — *313.*

Rezoluţiile Consfătuirii [din cadrul Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R.]. — „Manifestul Biroului din străinătate al Comitetului Central", [Paris], 1911, nr. 1, 8 septembrie, pag. 4—5. — *333.*

[Rojkov, N. A.]. Situaţia actuală din Rusia şi principala sarcină a mişcării muncitoreşti în momentul de faţă. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1911, nr. 9—10, pag. 31—35. Semnat : N. R—kov. — *411—425, 428—429.*

„*Rossiia*", Petersburg. — *52, 158—159.*

— 1910, nr. 1 530, 12 (25) noiembrie, pag. 1. — *2.*

www.dacoromanica.ro

— 1911, nr. 1 587, 20 ianuarie (2 februarie), pag. 1. — *140, 141, 144.*

— 1911, nr. 1 611, 17 februarie (2 martie), pag. 2. — *155.*

„*Russkaia Mîsl*", Moscova. — *179.*

— 1910, nr. VIII, pag. 63—72. — *97, 129.*

„*Russkie Vedomosti*", Moscova. — *144, 159.*

— 1910, nr. 260, 11 noiembrie, pag. 4. — *1—2.*

— 1910, nr. 261, 12 noiembrie, pag. 2—3. — *1—2.*

— 1911, nr. 12, 16 ianuarie, pag. 2. — *140, 141, 142, 231.*

— 1911, nr. 33, 11 februarie, pag. 3. — *154, 155, 156, 157, 163.*

— 1911, nr. 222, 28 septembrie, pag. 1—2, 4. — *340, 384.*

— 1911, nr. 236, 14 octombrie, pag. 2. — *404, 408.*

„*Russkoe Bogatstvo*", Petersburg. — *218.*

[Scrisoarea Biroului din Rusia al C.C. către Biroul din străinătate al C.C.].— „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 12, 23 martie (5 aprilie), pag. 6, în art : Lenin, V. I. „«Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului. (Răspuns ziarului «Golos Soţial-Demokrata»)". Pe ziar data : 23/5 aprilie. — *189, 190—191, 299.*

[Scrisoarea Biroului din Rusia al C.C. către Biroul din străinătate al C.C.]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1911, nr. 21—22, 19 martie (1 aprilie), pag. 11, în art. : Lenin, V. I. „Distrugătorii partidului în rolul de «distrugători ai legendelor»". — *299.*

Scrisoare către organizaţiile de partid. (În legătură cu conferinţa ordinară a partidului). — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 11—12. Semnat : Comitetul Central al P.M.S.D.R. — *283, 303.*

Scrisoare către redacţie [din partea a 66 de fabricanţi din Moscova]. — „Russkie Vedomosti", Moscova, 1911, nr. 33, 11 februarie, pag. 3. — *154, 155, 156, 157, 163.*

Scrisoare către tovarăşi. [Foaie volantă]. — Paris, imp. Gnatovsky, [1911]. 2 pag. (P.M.S.D.R.). Semnat : Redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata". — *192, 193.*

Scrisoare deschisă [a celor 16 menşevici-lichidatori din Rusia]. — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1910, nr. 19—20, ianuarie-februarie, pag. 23—24. — *51.*

www.dacoromanica.ro

*Situaţia actuală şi sarcinile partidului. Platformă elaborată de un grup de bolşevici. Editat de grupul „Vpered". Paris, tip. coop. „Uniunea", [1909]. 32 pag. (P.M.S.D.R.). — *33, 47, 48, 60.*

„*Slovo*", Petersburg, 1909, nr. 791, 10 (23) mai, pag. 3. — *24.*

„*Soţial-Demokrat*", [Vilno — Petersburg — Paris — Geneva]. — *31, 33, 47, 51, 53, 55, 58, 59, 163, 263, 273, 274, 278, 297, 301, 307, 361.*

— 1909, nr. 10, 24 decembrie (6 ianuarie 1910), pag. 3—4. Pe ziar data : 24/6 ianuarie. — *191.*

— 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 10—12. — *26, 27, 28, 35—38, 45, 54, 56, 58, 59, 64, 110, 112, 164, 166, 167, 190—191, 271, 275, 281, 282, 297, 298, 300, 302, 314, 315, 332, 349, 353, 354, 356, 362, 363, 365, 377.*

— 1910, nr. 12, 23 martie (5 aprilie), pag. 5—6. Pe ziar data : 23/5 aprilie. — *111, 189, 190, 192, 299.*

— 1910, nr. 18, 16 (29) noiembrie. 12 pag. — *1.*

— 1911, nr. 21—22, 19 martie (1 aprilie), pag. 11. — *299.*

— 1911, nr. 23, 14 (1) septembrie, pag. 7. — *331.*

— 1911, nr. 24, 18 (31) octombrie, pag. 2—3. — *383.*

Starea de lucruri din partid [Rezoluţie adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 10, la rubrica : Viaţa de partid. — *26, 27, 53—54, 63, 64, 164, 276, 297, 315—316, 332, 349, 357.*

Stare de spirit îngrijorătoare. — „Golos Moskvî", 1910, nr. 260, 11 noiembrie, pag. 4. — 2.

Statutul C.C. [adoptat la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 10, la rubrica : Viaţa de partid. — *56, 57, 271, 298.*

[Struve, P. B.] Prefaţă [la cartea lui S. I. Witte „Absolutismul şi zemstvele"]. — În : [Witte, S. I.] Absolutismul şi zemstvele. Memoriul confidenţial al ministrului de finanţe, secretar de stat S. I. Witte (1899). Cu o prefaţă şi adnotări ale lui R.N.S. Tip. „Zarea". Stuttgart, Dietz, 1901, pag. V—XLIV. Semnat : R.N.S. — *424.*

Şedinţa 101 [a Dumei de stat]. 27 aprilie [1911]. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 114 (1 710), 28 aprilie (11 mai), pag. 3—6. Sub titlul comun : Duma de stat. Semnat : L. Nemanov. — *255—260.*

www.dacoromanica.ro

[Şklovski, I. V.] Însemnările lui Hyndman. — „Russkie Vedomosti", Moscova, 1911, nr. 236, 14 octombrie, pag. 2. — *404, 407—408.*

[Taratuta, V. K.] Către partid. — În: [Kamenev, L. B.] Două partide. Cu o prefaţă de N. Lenin şi în anexă scrisorile şi declaraţiile tov. V. Viliamov, Al. Vlasov, Innokentiev, E. şi ale unui grup de muncitori. Editat de redacţia ziarului „Raboceaia Gazeta". [Paris], 1911, pag. I—XVI, la rubrica: Documente. I. (P.M.S.D.R.). Semnat: Victor Viliamov-Sergheev. Înaintea titlului autor: I. Kamenev. — *308.*

[Telegrama adresată de fracţiunea social-democrată din Duma a III-a de stat lui V. G. Certkov]. — „Reci", Petersburg, 1910, nr. 307 (1 545), 8 (21) noiembrie, pag. 4. Sub titlul comun: În Duma de stat. — *40.*

Tolstoi, L. N. Anna Karenina. Vol. II. — În: [Tolstoi, L. N.] Operele contelui L. N. Tolstoi. P. 10. Anna Karenina. Vol. II. Ediţia a 5-a. Moscova, tip. Volceaninov, 1886. 462 pag. — *105—106, 107.*

— *Despre sensul vieţii.* Reflecţii ale lui L. N. Tolstoi adunate de V. Certkov. Ed. „Svobodnoe Slovo". Nr. 56. Christchurch, Hants, Tchertkoff, 1901. 54 pag. — *107.*

— *Din însemnările prinţului D. Nehliudov. Lucerna.* — În: [Tolstoi, L. N.] Operele contelui L. N. Tolstoi. Partea a II-a. Nuvele şi povestiri. Ediţia a 5-a. Moscova, tip. Mamontov, 1886, pag. 95—126. — *106.*

— *Educaţie şi învăţământ.* — În: [Tolstoi, L. N.] Operele contelui L. N. Tolstoi. Partea a 4-a. Articole pedagogice. Ediţia a 5-a. Moscova, tip. Volceaninov, 1886, pag. 104—150. — *107.*

— *Prefaţă la albumul „Ţărani ruşi" de N. Orlov.* — În: Orlov, N. Ţărani ruşi. Tablouri ale pictorului N. Orlov. Cu o prefaţă de L. N. Tolstoi. Petersburg, Golike şi Vilborg, 1909, pag. 3—8. — *376.*

— *Progresul şi definiţia culturii.* (Răspuns d-lui Markov. „Russkii Vestnik", 1862, nr. 5). — În: [Tolstoi, L. N.] Operele contelui L. N. Tolstoi. Partea a 4-a. Articole pedagogice. Ediţia a 5-a. Moscova, tip. Volceaninov, 1886, pag. 151—190. — *107, 108.*

— Robia epocii noastre. Ed. „Svobodnoe Slovo". Nr. 43. Purleigh, Maldon, Essex, Tchertkoff, 1900. 79 pag. — *106—107.*

— *Sonata Kreutzer.* Moscova, 1889, 103 pag. Ediţie litografiata. — *107.*

[Troţki, L. D.] Spre unitate, în ciuda oricăror obstacole! — „Pravda", [Viena], 1910, nr. 12, 3 (16) aprilie, pag. 2—3. — *349, 350, 354.*

— *Ziarul muncitoresc european în limba rusă.* — „Pravda", [Viena], 1911, nr. 21, 25 iunie (8 iulie), pag. 6. — *360, 361.*

www.dacoromanica.ro

Turgheniv, I. S. Părinţi şi copii. — *129—130.*

Ţarifin, 22 octombrie. — „Reci", Petersburg, 1911, nr. 291 (1 885), 23 octombrie (5 noiembrie), pag. 4. Sub titlul comun : Telegrame. De la corespondenţii noştri. — *393.*

**Vehi.* Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova, [tip. Sablin, martie] 1909. II, 209 pag. — *125, 157—158, 232, 288, 383, 388.*

„*Vestnik Evropî*", Petersburg, 1911, nr. 1, pag. 273—284. — *178.*

„*Vestnik Narodnoi Voli*", Geneva. — *102.*

„*Vozrojdenie*", Moscova. — *18, 111, 116, 197.*

— 1910, nr. 4, 15 martie, col. 39—50, 49—58. — *200.*

— 1910, nr. 5, 30 martie, col. 17—30, 47—52. — *114, 200.*

— 1910, nr. 7, 30 aprilie, col. 47—56. — *200.*

— 1910, nr. 8, 15 mai, col. 9—22. — *200.*

*— 1910, nr. 9—10, 15 iunie, col. 17—32. — *200, 201, 207, 321, 323, 327.*

*— 1910, nr. 11, 7 iulie, col. 1—22. — *200—201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 212, 323, 327.*

Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Editat de grupul „Vpered". [Paris, tip. coop. „Uniunea"], iulie 1910. 64 col. — *44.*

Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Nr. 3. Editat de grupul „Vpered". [Paris], tip. coop. „Uniunea", mai 1911. 78 col. — *362, 369.*

[Witte, S. I. Scrisoare către redacţie]. — „Novoe Vremea", Petersburg, 1911, nr. 12 765, 25 septembrie (8 octombrie), pag. 3. — *339, 384, 386.*

„*Zemşcina*", Petersburg, 1911, nr. 558, 12 februarie, pag. 2 ; nr. 559, 13 februarie, pag. 4 ; nr. 560, 14 februarie, pag. 3. — *158, 159.*

„*Zvezda*", Petersburg. — *277, 300.*

— 1911, nr. 4, 6 ianuarie, pag. 3. — *113, 114.*

— 1911, nr. 15, 25 martie, pag. 1, 3. — *220.*

— 1911, nr. 27, 29 octombrie. 4 pag. — *400.*

www.dacoromanica.ro

„*L'Avenir*" („*Buduşcee*"), Paris, 1911, N 1, 22 octobre, p. 2. — *397.*

— 1911, N 5, 19 novembre, p. 3. — *401.*

Bebel, A. Aus meinem Leben. 1. T. Stuttgart, Dietz, 1910. VIII, 221 S. — *324—326.*

Bernstein, E. Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie. Stuttgart, Dietz, 1899. X, 188 S. — *116, 119, 320.*

The Birmingham conference. Annual gathering of the Independent Labour Party. — „The Labour Leader", London, 1911, N 16, April 21, p. 244—247, 252. — *239—242.*

„*Daily Mail*", London, 1911, April. — *239—242.*

Dumas, Ch. Préface à la Revision. — „L'Avenir" („Buduşcee"), Paris, 1911, N 5, 19 novembre, p. 3. — *401.*

„*L'Humanité*", Paris, 1911, N 2459, 10 janvier, p. 2. — *102, 103.*

Hyndman, H. M. England for all. Dedicated to the democratic and working men's clubs of Great Britain and Ireland. London, Gilbert et Rivington, 1881. VI, 194 p. — *409, 410.*

— *The Record of an Adventurous Life.* London, Macmillan, 1911. X, 460 p. — *404—410.*

„*Justice*", London, 1911, N 1, 423, April 22, p. 5—6. — *237—238.*

„Der Kampf", [Wien], 1909, Jg. 2, 10. Hft., 1. Juli, S. 452. — *131—132, 134.*

Karski, J. Ein Missverständnis. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1910—1911, 29. Jg., Bd. 1, N 4, 28. Oktober, S. 100—107. — *18.*

Kautsky, K. Ein Brief über Marx und Mach. Berlin-Friedenau, den 26. März 1909. — „Der Kampf", [Wien], 1909, Jg. 2, 10. Hft., 1. Juli, 8. 452. — *131—132, 134.*

„*The Labour Leader*", London, 1911, N 16, April 21, p. 243, 244—247, 252. — *239—242.*

[Luxemburg, R. u. andere. Der Resolutionsentwurf zur Wahlrechtsfrage, eingebracht auf dem Parteitag der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands in Magdeburg]. — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten in Magdeburg vom 18. bis 24. September 1910. Berlin, Buchh. „Vorwärts", 1910, S. 181—182. — *19.*

Man, H., de u. Brouckère, L., de. Die Arbeiterbewegung in Belgien. Stuttgart, Singer, [1911]. 72 S. (Ergänzungshefte zur „Neuen Zeit", N 9, 1910/1911. Ausgegeben am 10. März 1911). — *215.*

Martoff, L. Die preussische Diskussion und die russische Erfahrung. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1910, 28. Jg. Bd. 2, N 51, 16. September, S. 907—919. — *18.*

www.dacoromanica.ro

Marx, K. Le capital. Trad. de M. J. Roy, entièrement revisée par l'auteur. Paris, Lachatre, [1872—1875]. 352 p. — *405, 409.*

[Marx, K. The letter at Hyndman. December 8, 1880], — In: Hyndman, H. M. The Record of an Adventurous Life. London, Macmillan, 1911, p. 283—285. — *409.*

Mills, J. F. The case against. — „The Labour Leader", London, 1911, N 16, April 21, p. 243. Sub titlul comun: Arms and the worker. — *240.*

„Die Neue Zeit", Stuttgart, 1910, 28. Jg., Bd. 2, N 51, 16. September, S. 907—919. — *18.*

— 1910—1911, 29. Jg., Bd. 1, N 4, 28. Oktober, S. 100—107. — *18.*

Pannekoek, A. Die taktischen Differenzen in der Arbeiterbewegung. Hamburg, Dubber, 1909. 132 S. — *69, 72, 73.*

Programm der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, beschlossen auf dem Parteitag zu Erfurt 1891. — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Erfurt vom 14. bis 20. Oktober 1891. Berlin, „Vorwärts", 1891, S. 3—6. — *213, 248.*

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Hannover vom 9. bis 14. Oktober 1899. Berlin, „Vorwärts", 1899. 304 S. — *213.*

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten in Magdeburg vom 18. bis 24. September 1910. Berlin, Buchh. „Vorwärts", 1910. 507 S. — *10—15, 17, 18.*

Roubanovitch, E. Mort du député Vassili Karaouloff. La carrière d'un terroriste russe. — „L'Humanité", Paris, 1911, N 2 459, 10 janvier, p. 2. — *102, 103.*

Die S.D.P. und Kriegsrüstungen. — „Vorwärts", Berlin, 1911, N 94, 22. April, S. 1. — *239.*

„Sozialistische Monatshefte", Berlin. — *14, 18.*

The Thirty-first annual conference. — „Justice", London, 1911, N 1, 423, April 22, p. 5—6. — *237, 238.*

„Vorwärts", Berlin. — *101.*

— 1911, N 94, 22. April, S. 1. — *239.*

Wake, E. P. The case for. — „The Labour Leader", London, 1911, N 16, April 21, p. 243. Sub titlul comun: Arms and the worker. — *239.*

www.dacoromanica.ro

INDICE DE NUME

A

Adrianov — menşevic-lichidator, între anii 1910 şi 1911 a trăit în străinătate. — *279.*

Aizenstadt, I. L. (Iudin) (1867—1937) — unul dintre liderii Bundului. Începînd din 1902 a fost membru în C.C. al Bundului, a activat la Minsk şi la Odesa. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a manifestat ca menşevic activ. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În 1922 a emigrat în Germania, unde s-a situat în fruntea unui grup bundist care a desfăşurat o campanie de calomnii împotriva U.R.S.S. — *263—264, 273, 274.*

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre liderii menşevismului. În 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii". Începînd din 1900 a fost membru al redacţiei ziarului „Iskra" şi a revistei „Zarea". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a manifestat ca menşevic activ. În 1905 a lansat ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc", pe care îl opunea partidului proletariatului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost unul dintre conducătorii lichidatorilor şi a făcut parte din redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata", organ al menşevicilor-lichidatori; în 1912 a participat la Blocul antipartinic din august. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd şi a sprijinit Guvernul provizoriu burghez. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; în emigraţie a făcut propagandă pentru intervenţia armată împotriva Rusiei Sovietice. — *51, 125, 197, 308.*

Aleksandrov — vezi Semaşko, N. A.

Alekseenko, M. M. (n. 1848) — octombrist, mare proprietar funciar. Începînd din 1879 a fost profesor de drept financiar la Universitatea din Harkov. în 1891—1899 — rector al Universităţii din

www.dacoromanica.ro

Harkov. Între anii 1901 şi 1906 a fost inspector şcolar al regiunii Harkov. A fost deputat în Dumele a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Ekaterinoslav ; în Dumă a fost preşedintele comisiei bugetare. — *220—221, 222.*

Alexandru al II-lea (Romanov) (1818—1881) — împărat al Rusiei (1855—1881). — *180—181.*

Alexandru al III-lea (Romanov) (1845—1894) — împărat al Rusiei (1881—1894). — *341.*

Antonie de Volînia (Hrapoviţki, A. P.)* (1863—1936) — ultrareacţionar inveterat, şeful unui curent de extremă dreaptă în biserica ortodoxă rusă ; unul dintre cei mai de seamă promotori ai politicii reacţionare ţariste. Începînd din 1902 a fost episcop al Volîniei, iar mai tîrziu arhiepiscop al Harkovului. În timpul războiului civil şi al intervenţiei militare străine a colaborat cu Denikin. După zdrobirea contrarevoluţiei a fugit în străinătate, unde a devenit unul dintre liderii emigraţiei monarhiste. — *24, 342.*

Arkadi — vezi Kalinin, F. I.

Auer, Ignaz (1846—1907) — social-democrat german, de profesiune muncitor şelar. Începînd din 1874 a fost secretar al partidului eisenachienilor, iar după unirea acestora cu lassalleienii, în 1875, secretar al Partidului muncitoresc socialist din Germania. În 1877—1878 a fost redactor al ziarului social-democrat „Berliner Freie Presse" ; a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstag. Ulterior s-a situat pe poziţiile reformismului şi a devenit unul dintre liderii aripii oportuniste a social-democraţiei germane. — *212.*

B

Babuşkin, I. V. (1873—1906) — muncitor, apoi revoluţionar de profesie, bolşevic (vezi volumul de faţă, pag. 83—87). — *83—87.*

Bazarov (Rudnev), V. A. (1874—1939) — economist şi filozof ; începînd din 1896 a participat la mişcarea social-democrată. În 1905—1907 a colaborat la o serie de publicaţii bolşevice ; în perioada reacţiunii s-a îndepărtat de bolşevism ; a fost unul dintre adepţii revizuirii filozofiei marxiste. V. I. Lenin a spus despre el că este „pe jumătate berkeleian şi pe jumătate humeist de nuanţă machistă" (Opere complete, vol. 18, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 108). În 1917, Bazarov a fost menşevic-internaţionalist şi unul dintre redactorii ziarului menşevic „Novaia Jizn" ; a luat atitudine împotriva Revoluţiei Socialiste din Octombrie. Începînd din 1921 a lucrat la Comisia de stat a planificării a U.R.S.S. În 1931, fiind implicat în procesul organizaţiei menşevice contrarevoluţionare, a fost

* În paranteză cu litere cursive sînt indicate adevăratele nume de familie.

www.dacoromanica.ro

judecat şi condamnat ; în 1932 a fost eliberat. — *94, 95, 96, 97, 98, 114—115, 116, 119, 126, 135—136, 137, 138.*

Bebel, August (1840—1913) — unul dintre cei mai de seamă militanţi ai social-democraţiei germane şi ai mişcării muncitoreşti internaţionale. Şi-a început activitatea poiitică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut. A fost membru al Internaţionalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania („eisenachienii") ; a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstag. În ultimul deceniu al secolului trecut şi la începutul primului deceniu al acestui secol a luat atitudine împotriva reformismului şi revizionismului din rîndurile social-democraţiei germane. Cuvîntările rostite de Bebel împotriva bernsteinienilor au fost apreciate de V. I. Lenin ca „un model de apărare a concepţiilor marxiste şi de luptă pentru caracterul cu adevărat socialist al partidului muncitoresc" (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 290). În ultima perioadă a activităţii sale, Bebel a comis o serie de greşeli cu caracter centrist. — *11, 12, 13, 14—16, 17, 152, 324—326.*

Belousov, T. O. (n. 1875) — menşevic-lichidator, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Irkutsk. În februarie 1912 s-a retras din fracţiunea social-democrată din Dumă, dar nu şi-a depus mandatul. V. I. Lenin a condamnat cu asprime comportarea lui Belousov în articolul „În legătură cu retragerea deputatului T. O. Belousov din fracţiunea social-democrată din Dumă" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 504—509). — *134.*

Beltov — vezi Plehanov, G. V.

Ber — vezi Liber, M. I.

Berdeaev, N. A. (1874—1948) — filozof idealist reacţionar, adept al misticismului. În primele sale lucrări publicistice s-a situat pe poziţiile „marxismului legal", iar mai tîrziu a devenit un duşman făţiş al marxismului. În 1905 a intrat în partidul cadeţilor. În anii reacţiunii a fost unul dintre reprezentanţii curentului filozofic-religios al căutării de dumnezeu, a colaborat la culegerea contrarevoluţionară „Vehi". După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca apologet al feudalismului şi al scolasticii medievale, în care vedea singurul mijloc de apărare împotriva comunismului în creştere. În 1922 a fost expulzat pentru activitate contrarevoluţionară ; în străinătate a fost unul dintre ideologii contrarevoluţiei. — *258.*

Berezovski, A. E. (Berezovski, I.) (n. 1868) — moşier, cadet, militant al zemstvelor, de profesiune agronom. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Simbirsk. În Dumă a făcut parte din comisia pentru problemele aprovizionării, din comisia

www.dacoromanica.ro

agrară etc. Începînd din 1918 a lucrat în specialitatea lui. — *162—163, 388.*

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii ultraoportuniste a social-democrației germane și al Internaționalei a II-a; teoretician al revizionismului și reformismului. A participat la mișcarea social-democrată începînd de la mijlocul deceniului al 8-lea al secolului trecut. Din 1881 pînă în 1889 a fost redactor al ziarului „Der Sozialdemokrat", organ central al Partidului social-democrat din Germania. În anii 1896—1898 a publicat în revista „Die Neue Zeit", sub titlul „Problemele socialismului", o serie de articole care au fost apoi editate într-un volum intitulat „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației", în care a procedat în mod deschis la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar. „Cît privește revoluția proletariatului, oportunistul s-a dezvățat pînă să se și gîndească la așa ceva", scria V. I. Lenin referindu-se la Bernstein (Opere, vol. 25, E.S.P.L.P. 1956, pag. 425). Bernstein afirma că mișcarea muncitorească nu are altă sarcină decît aceea de a lupta pentru reforme menite „să îmbunătățească" situația economică a muncitorilor în societatea capitalistă. El a lansat formula oportunistă: „Mișcarea este totul, scopul final nu este nimic". În timpul primului război mondial, Bernstein s-a situat pe poziții social-șoviniste. În anii care au urmat, Bernstein a continuat să lupte împotriva marxismului, sprijinind politica burgheziei imperialiste și luînd atitudine împotriva Revoluției Socialiste din Octombrie și a Statului sovietic. — *119, 207, 212, 309, 320.*

Bismarck, Otto Eduard Leopold (1815—1898) — om de stat și diplomat al Prusiei și al Germaniei. Scopul principal pe care l-a urmărit el a fost unirea prin „foc și fier" a micilor state germane izolate și crearea unui imperiu german unic sub hegemonia Prusiei iuncherilor. În ianuarie 1871, Bismarck a fost numit cancelar al Imperiului german și în decurs de 20 de ani a condus întreaga politică internă și externă a Germaniei, căreia i-a imprimat o orientare corespunzătoare intereselor iuncherilor moșieri, străduindu-se, totodată, să asigure alianța dintre iuncheri și marea burghezie. Nereușind să înăbușe mișcarea muncitorească cu ajutorul legii excepționale împotriva socialiștilor, introdusă de el în 1878, Bismarck a venit cu un program demagogic de legislație socială, introducînd o serie de legi care instituiau asigurări obligatorii pentru unele categorii de muncitori. Dar încercarea lui de a destrăma mișcarea muncitorească prin pomeni mizere n-a dat nici un rezultat. În 1890, Bismarck a demisionat. — *151, 227, 324.*

Bloch, Joseph (1871—1936) — social-democrat german, revizionist, om de litere. În anii 1897—1933 a redactat și a editat „Sozialistische Monatshefte", principalul organ de presă al oportuniștilor germani. În 1933, după acapararea puterii de către fasciști, a emigrat în Cehoslovacia. — *13.*

www.dacoromanica.ro

Bobrişcev-Puşkin, A. V. (Gromoboi) (n. 1875) — avocat, a intrat la început în partidul ordinii, apoi în „Uniunea 17 octombrie", în cadrul căreia a fost membru al Comitetului central. A colaborat la organele de presă octombriste — ziarele „Golos Moskvî" şi „Golos Pravdî". După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luat parte la campania contrarevoluţionară a generalului Denikin, apoi a emigrat în străinătate. În emigraţie a colaborat la culegerea „Smena Veh", precum şi la revista cu acelaşi nume. În 1923, după ce guvernul sovietic i-a satisfăcut cererea de amnistie, Bobrişcev-Puşkin s-a înapoiat în Uniunea Sovietică, unde a practicat avocatura. — *154, 156—157, 160, 163, 231—232, 234—235.*

Bodman, Johann Heinrich (1851—1929) — om de stat burghez german, baron. Între anii 1907 şi 1917 a fost ministru al afacerilor interne, iar începînd din decembrie 1917, şeful guvernului în marele ducat Baden ; s-a sprijinit pe cercurile naţional-liberale. În 1918, după revoluţia din Germania din noiembrie, şi-a dat demisia. — *11, 12.*

Bogdanov, A. (Malinovski, A. A., Maksimov, N.) (1873—1928) — social-democrat, filozof, sociolog, economist, de profesiune medic. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a devenit conducător al otzoviştilor şi lider al grupului antipartinic „Vpered". În domeniul filozofiei a încercat să creeze un sistem propriu — „empiriomonismul" (o varietate a filozofiei machiste subiectiv-idealiste), pe care Lenin l-a criticat cu vehemenţă în lucrarea sa „Materialism şi empiriocriticism". La Consfătuirea din iunie 1909 a redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii", Bogdanov a fost exclus din partidul bolşevic. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost unul dintre inspiratorii şi organizatorii „Proletcultului". Începînd din 1926 a fost director al Institutului de transfuzie a sîngelui, care a fost întemeiat de el. — *48, 282.*

Bogdanov, B. O. (n. 1884) — menşevic-lichidator, membru al grupului de „iniţiativă" creat de lichidatorii din Petersburg la sfîrşitul anului 1910. A colaborat la revistele lichidatoriste „Novoe Peciatnoe Delo", „Naşa Zarea" şi „Delo Jizn". În cursul primului război mondial a fost defensist, unul dintre organizatorii comitetelor industriale-militare. — *216—219.*

Brentano, Lujo (1844—1931) — economist burghez german, din 1896 profesor de economie politică la Universitatea din München ; adept al „socialismului de catedră", care propaga renunţarea la lupta de clasă şi posibilitatea rezolvării contradicţiilor sociale din societatea capitalistă şi a împăcării intereselor muncitorilor şi capitaliştilor prin organizarea de sindicate reformiste şi introducerea legislaţiei industriale. În problema agrară a fost un adept al „teoriei" reacţionare a trăiniciei micii gospodării în agri-

www.dacoromanica.ro

cultură şi al legii pseudoştiinţifice a „fertilităţii descrescînde a solului". A apărat interesele monopolurilor capitaliste. — *116.*

Briand, Aristide (1862—1932) — om de stat şi diplomat francez. Un timp a făcut parte din aripa de stînga a partidului socialist. În 1902 a fost ales deputat şi a devenit un om politic burghez reacţionar, ostil clasei muncitoare. Fiind exclus din partidul socialist, a aderat la grupul „socialiştilor independenţi", care în 1911 a adoptat denumirea de „partid socialist republican". În 1909, Briand a fost numit prim-ministru în „cabinetul celor trei renegaţi" (Briand—Millerand—Viviani). În 1913, 1915—1917 şi 1921—1922 a deţinut postul de preşedinte al Consiliului de Miniştri ; în 1924 a fost reprezentantul Franţei la Liga Naţiunilor. În 1925 a luat parte la încheierea acordurilor de la Locarno, îndreptate împotriva U.R.S.S. În 1926—1931 a condus politica externă a Franţei. — *291.*

Brodski, B. B. (n. 1889) — a fost membru al P.M.S.D.R. ; din 1904 agent secret al departamentului ohranei din Varşovia, apoi a celei din Petersburg. — *396, 397—398, 400.*

Bronştein, P. A. (Iuri, Ceaţki, I.) (n. 1881) — social-democrat, menşevic. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe o poziţie lichidatoristă. A fost redactor al revistei „Delo Jizni", cu orientare lichidatoristă ; a colaborat la ziarele „Nevski Golos", „Luci" şi la alte publicaţii ale menşevicilor-lichidatori. V. I. Lenin l-a calificat drept un „renegat făţiş". În 1917, Bronştein a fost unul dintre conducătorii menşevicilor din Petrograd, a făcut parte din redacţia organului central al menşevicilor — „Raboceaia Gazeta". După Revoluţia Socialistă din Octombrie a desfăşurat o activitate contrarevoluţionară în sudul ţării, iar mai tîrziu a emigrat în străinătate. — *30, 32, 44, 51, 56, 189, 190—191, 266, 269, 273, 275, 282, 299, 313, 334, 357, 358, 364, 379, 380, 382, 383.*

Brouckére, Louis de (n. 1870) — unul dintre liderii şi teoreticienii Partidului muncitoresc din Belgia ; pînă la primul război mondial a condus aripa de stînga a acestui partid. În timpul primului război mondial a fost un social-şovinist înfocat. După terminarea războiului a făcut parte din biroul Consiliului general al partidului şi a fost membru al Comitetului Executiv al Internaţionalei a II-a. Ulterior a intrat în guvern, a fost senator, reprezentantul Belgiei la Liga Naţiunilor. Din 1919 a fost profesor la Universitatea din Bruxelles, iar din 1926 membru al Academiei belgiene. S-a ridicat împotriva Statului sovietic şi a partidului bolşevic. — *215.*

Bulat (Bulota), A. A. (1872—1941) — militant pe tărîm social din Lituania, deputat în Dumele a II-a şi a III-a de stat din partea guberniei Suvalki. În Dume a făcut parte din fracţiunea trudovicilor ; în Duma a III-a de stat a fost liderul acestei fracţiuni. În anii 1912—1915 a profesat avocatura la Vilnius, iar din 1915 pînă

www.dacoromanica.ro

în 1917 a locuit în S.U.A. După reîntoarcerea sa la Petrograd a fost cooptat în Comitetul Executiv Central împăciuitorist al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor ca reprezentant al partidului socialiştilor-revoluţionari.

În 1940, după răsturnarea regimului fascist în Lituania, a făcut parte din comisia electorală republicană pentru alegerile în Seimul popular. În anii 1940—1941 a fost şeful secţiei juridice a Prezidiului Sovietului Suprem al R. S. S. Lituaniene. În 1941 a fost împuşcat de ocupanţii germani. — *232.*

Bulîghin, A. G. (1851—1919) — om de stat al Rusiei ţariste, mare moşier. În anii 1900—1904 a deţinut funcţia de viceguvernator general al Moscovei ; a sprijinit în mod asiduu activitatea ohranei zubatoviste. În 1905 a fost numit ministru de interne, a condus lucrările de elaborare a proiectului de lege cu privire la convocarea unei Dume de stat consultative, cu scopul de a stăvili creşterea avîntului revoluţionar în ţară. Dar această Dumă n-a mai fost convocată, fiind măturată de revoluţie. După apariţia manifestului ţarului din 17 octombrie 1905, Bulîghin a fost demis, menţinîndu-şi numai calitatea de membru în Consiliul de stat, şi, de fapt, a dispărut de pe arena politică. — *287.*

Burenin, V. P. (1841—1926) — publicist şi literat reacţionar. Începînd din 1876 a făcut parte din redacţia ziarului „Novoe Vremea", fiind în fruntea venalei clici de publicişti de la acest ziar. V. I. Lenin a folosit adesea numele lui Burenin ca nume comun pentru desemnarea procedeelor polemice necinstite. — *203, 204.*

Burns, John Elliott (1858—1943) — om politic englez. În perioada 1880—1890 a fost unul dintre conducătorii trade-unionurilor. A fost membru al Federaţiei social-democrate din Anglia, din care s-a retras după scurt timp. În 1892 a fost ales în parlament, unde s-a ridicat împotriva intereselor clasei muncitoare, pronunţîndu-se pentru colaborare cu capitaliştii. În anii 1905—1914 a fost ministru al administraţiei locale, iar apoi ministru al comerţului (1914). V. I. Lenin l-a caracterizat pe Burns ca pe unul dintre cei „care au trădat de-a dreptul clasa muncitoare, vînzîndu-se burgheziei pentru un locşor în guvern" (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, pag. 246). În 1914 şi-a dat demisia. — *291.*

Burţev, V. L. (1862—1936) — a participat la mişcarea revoluţionară din deceniul al 9-lea al secolului trecut ; s-a apropiat de narodovolţi. Fiind arestat, a reuşit să fugă peste graniţă. În străinătate s-a ocupat cu culegerea şi publicarea documentelor mişcării revoluţionare. A editat ziarele „Svobodnaia Rossiia", „Buduşcee" şi revista „Bîloe" ; s-a îndeletnicit cu demascarea trebu-rilor secrete ale departamentului poliţiei. Înainte de prima revoluţie rusă s-a apropiat de socialiştii-revoluţionari ; după înfrîngerea revoluţiei i-a sprijinit pe cadeţi. În timpul primului război mondial a devenit un şovinist înfocat, renunţînd la orice opoziţie faţă de

www.dacoromanica.ro

ţarism. Înapoindu-se în Rusia, a trecut de partea contrarevoluţionarilor, împotriva bolşevicilor. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat în străinătate, unde a luat parte la crearea organizaţiilor monarhiste-albgardiste de luptă împotriva U.R.S.S. — *397*.

C

Ceaţki, I. — *vezi* Bronştein, P. A.

Cerevanin, N. (Lipkin, F. A.) (1868—1938) — unul dintre liderii menşevismului, lichidator extremist. A colaborat la o serie de publicaţii lichidatoriste şi a fost unul dintre cei 16 menşevici care au semnat „Scrisoarea deschisă" în legătură cu lichidarea partidului (1910) ; după Conferinţa antipartinică din august 1912 a fost membru al centrului menşevic (C.O.). În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şovine. În 1917 a fost redactor la „Raboceaia Gazeta", organ central al menşevicilor, şi membru al Comitetului Central al menşevicilor. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — *99, 117*.

Cernîşevski, N. G. (1828—1889) — mare democrat-revoluţionar şi socialist utopist rus, om de ştiinţă, scriitor şi critic literar, unul dintre precursorii de seamă ai social-democraţiei ruse. Cernîşevski a fost inspiratorul şi îndrumătorul ideologic al mişcării democrat-revoluţionare din deceniul al 7-lea al secolului trecut din Rusia. Revista „Sovremennik", care apărea sub îngrijirea lui, era purtătorul de cuvînt al forţelor revoluţionare din Rusia. Cernîşevski a demascat cu vehemenţă caracterul iobăgist al „reformei ţărăneşti" din 1861 şi a chemat pe ţărani la răscoală. În 1862 a fost arestat de guvernul ţarist şi întemniţat în fortăreaţa Petropavlovskaia, unde a stat aproape doi ani, iar după aceea a fost condamnat la 7 ani muncă silnică şi deportare pe viaţă în Siberia, de unde a fost eliberat abia spre sfîrşitul vieţii sale. El a rămas pînă în ultima clipă un luptător înflăcărat împotriva inegalităţii sociale, împotriva tuturor formelor de manifestare a asupririi politice şi economice.

Cernîşevski este autorul unei serii întregi de lucrări strălucite în domeniul economiei politice, istoriei, literaturii, eticii şi esteticii. Lucrările lui de critică literară au avut o uriaşă influenţă asupra dezvoltării artei şi literaturii ruse. Romanul lui Cernîşevski „Ce-i de făcut ?" a contribuit la educarea multor generaţii de revoluţionari din Rusia şi din străinătate. — *172, 182—183*.

Ciukovski, K. I. (n. 1882) — cunoscut critic literar, traducător şi scriitor. Din 1905 a fost redactor-editor al revistei satirice „Signal" ; în anii reacţiunii, critic-foiletonist. El exprima concepţiile intelectualilor liberali ; a colaborat la ziarul cadet „Reci" şi la revistele „Russkaia Mîsl", „Niva", „Vesî" etc.

www.dacoromanica.ro

Ciukovski este autorul unor povestiri în versuri pentru copii, care s-au bucurat de mare popularitate. A publicat cartea „De la doi pînă la cinci", consacrată studierii psihologiei copilului, a scris amintiri despre V. I. Briusov, A. M. Gorki, V.V. Maiakovski, I. E. Repin etc. şi un studiu asupra vieţii şi operei lui N. A. Nekrasov, a tradus în limba rusă o serie de lucrări ale unor scriitori englezi şi americani. — *136, 137, 138.*

D

Dan (Gurvici), F. I. (1871—1947) — unul dintre liderii menşevicilor. A participat la Congresele al IV-lea (de unificare) şi al V-lea (de la Londra), precum şi la o serie de conferinţe ale P.M.S.D.R. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a condus în străinătate un grup de lichidatori şi a fost redactor al ziarului lichidatorist „Golos Soţial-Demokrata". În timpul primului război mondial — defensist. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd şi al Prezidiului Comitetului Executiv Central, în prima legislatură ; a sprijinit Guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. La începutul anului 1922 a fost expulzat din ţară ca duşman neîmpăcat al Statului sovietic. — *65, 166, 189, 190, 191, 197, 276, 308, 309, 312, 322, 332, 364, 382.*

Danielson, N. F. (Nik—on, Nikolai—on) (1844—1918) — autor al unor lucrări de economie, unul dintre ideologii narodnicismului liberal din ultimele două decenii ale secolului trecut. El a terminat prima traducere în limba rusă a „Capitalului" lui K. Marx, începută de G. A. Lopatin. În legătură cu aceasta a purtat corespondenţă cu K. Marx şi F. Engels. El n-a înţeles însă esenţa marxismului şi mai tîrziu a luat poziţie împotriva lui. În 1893 a publicat cartea „Studii asupra economiei noastre sociale de după reformă", care, împreună cu lucrările lui V. P. Voronţov, a servit ca fundamentare teoretică a narodnicismului liberal. Într-o serie de lucrări, V. I. Lenin a criticat cu asprime concepţiile lui Danielson. — *168, 169.*

Danişevski, K. H. (Gherman) (1884—1941) — membru al P.M.S.D.R. din 1900, bolşevic. De la sfîrşitul anului 1906 a intrat în C.C. al P.M.S.D.R. din partea Social-democraţiei din Ţinutul leton, la Congresul al V-lea (de la Londra) a fost ales în C.C. al P.M.S.D.R. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ales membru al Comitetului din Moscova al P.M.S.D. (b) din Rusia şi al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Moscova. Începînd din mai 1917 a fost unul dintre redactorii organului central al Social-democraţiei letone, ziarul „Zihņa", şi ai ziarului bolşevic „Okopnaia Pravda". După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost membru al Consiliului militar-revoluţionar al

www.dacoromanica.ro

Republicii şi al Consiliului militar-revoluţionar al Frontului de răsărit, preşedinte al Tribunalului militar-revoluţionar al Republicii. După instaurarea Puterii sovietice în Letonia a fost preşedinte al Consiliului militar-revoluţionar al Letoniei. Începînd din 1921 a fost secretar al Biroului din Siberia al C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia, apoi a avut muncă de conducere în sectorul economic. — *364.*

Dionco — vezi Şklovski, I. V.

Dnevniţki, P. N. (Ţederbaum, F. O.) (n. 1883) — social-democrat, menşevic, publicist. Începînd din 1909 a trăit în străinătate; a aderat la menşevicii-partiiţi şi a colaborat la publicaţia „Dnevnik Soţial-Demokrata" a lui Plehanov, precum şi la ziarele bolşevice „Zvezda" şi „Pravda".

După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a ridicat împotriva Puterii sovietice. — *327.*

Dubrovinski, I. F. (Innokentiev, Innokenti, Inok) (1877—1913) — unul dintre militanţii de seamă ai partidului bolşevic, revoluţionar de profesie. A fost unul dintre conducătorii „Uniunii muncitoreşti din Moscova". În 1902 a devenit agent al „Iskrei". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost cooptat în C.C. În 1905 a fost unul dintre organizatorii şi conducătorii insurecţiei armate din Moscova. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru al Comitetului Central. Pe cînd se afla în străinătate, a lucrat în redacţia ziarului „Proletarii". În anii reacţiunii a manifestat şovăieli împăciuitoriste faţă de menşevicii-lichidatori. În repetate rînduri a avut de suferit de pe urma măsurilor de represiune; a murit în 1913, pe cînd se afla în deportare la Turuhansk. V. I. Lenin a semnalat greşelile împăciuitoriste comise de Dubrovinski, dar în acelaşi timp l-a apreciat în mod deosebit ca pe unul dintre cei mai de seamă organizatori ai partidului, ca pe un om devotat cu trup şi suflet cauzei clasei muncitoare. — *165, 263, 264, 270, 273, 274, 275, 281, 282, 361.*

Dühring, Eugen (1833—1921) — filozof şi economist german, ideolog mic-burghez. Concepţiile filozofice ale lui Dühring reprezentau un amalgam eclectic de pozitivism, materialism metafizic şi idealism. Concepţiile lui Dühring, care erau susţinute de o parte din social-democraţia germană, au fost criticate de Engels în cartea „Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluţionează ştiinţa". În cartea sa „Materialism şi empiriocriticism" şi într-o serie de alte lucrări, V. I. Lenin a criticat în repetate rînduri concepţiile eclectice ale lui Dühring.

Principalele lucrări ale lui Dühring sînt: „Istorie critică a economiei naţionale şi a socialismului", „Curs de economie naţională şi socială", „Curs de filozofie". — *130, 131.*

www.dacoromanica.ro

Dumas, Charles (1883—1914) — ziarist şi publicist, membru al Partidului socialist din Franţa, deputat. A colaborat la o serie de organe de presă socialiste franceze şi străine. — *401.*

Dumbadze, I. A. (1851—1916) — general în armata ţaristă, ultrareacţionar, adept al politicii de rusificare a Caucazului. În 1906 a fost numit guvernator al oraşului Ialta, pe care l-a transformat într-o feudă a sa; el teroriza populaţia, intervenea în procese. În 1910 a fost destituit, dar curînd a fost numit din nou guvernator al oraşului Ialta. — *374, 424.*

Durnovo, P. N. (1844—1915) — unul dintre cei mai reacţionari oameni de stat din Rusia ţaristă. În anii 1884—1893 a funcţionat ca director al departamentului poliţiei; în anii 1900—1905 a fost adjunct al ministrului afacerilor interne. Numit ministru de interne în 1905, a recurs la măsuri drastice pentru înăbuşirea primei revoluţii ruse şi a îndemnat organizaţiile ultrareacţionare la pogromuri. Începînd din 1906 a fost membru în Consiliul de stat. — *339, 340, 384.*

E

Elias, K. I. (Şvarţ) (n. 1886) — social-democrat leton, menşevic. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator. Între anii 1909 şi 1913 a fost membru al Comitetului din străinătate al Social-democraţiei Ţinutului leton, din 1911 a fost reprezentant al C.C. lichidator al Social-democraţiei letone în cadrul Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. În anii 1910—1914 a făcut parte din redacţia ziarului „Zihņa", a participat la conferinţa antipartinică din august (1912). După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului Executiv al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor fără de pămînt. A fost membru al Consiliului popular burghez (în 1918—1920), al Adunării constituante şi deputat în seimul I, II şi III. În anii 1919—1929 a fost redactorul ziarului menşevic „Soţial-Demokrat". — *333, 335.*

Engels, Friedrich (1820—1895) — unul dintre întemeietorii comunismului ştiinţific, conducător şi învăţător al proletariatului internaţional, prieten şi tovarăş de luptă al lui K. Marx (vezi articolul lui V. I. Lenin „Friedrich Engels" în Opere complete, vol. 2, Editura politică, 1960, ediţia a doua, pag. 1—14). — *17, 88, 130—131, 152, 209, 239, 407—408, 409, 410.*

Ermolaev, K. M. (Roman) (1884—1919) — social-democrat, menşevic. În anii 1904—1905 a activat la Petersburg şi în bazinul Donеţului. A participat, ca delegat, la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.; a fost ales în Comitetul Central, din partea menşevicilor. În anii reacţiunii a devenit lichidator; în 1910 a făcut

www.dacoromanica.ro

parte din grupul celor 16 menşevici care au semnat „Scrisoarea deschisă" cu privire la lichidarea partidului. În 1917 a fost ales în Comitetul Central al partidului menşevic şi a făcut parte din Comitetul Executiv Central din Rusia, în prima legislatură. — *30, 32, 44, 51, 56, 189, 190—191, 266, 269, 273, 275, 282, 299, 313, 334, 357, 358, 364.*

Ermolov A. S. (1846—1917) — funcţionar superior al guvernului ţarist. Din 1894 pînă în 1905 — ministru al agriculturii şi al domeniilor statului, apoi membru al Consiliului de stat. A scris în legătură cu problemele agriculturii o serie de lucrări în care s-a manifestat ca exponent al intereselor moşierilor iobăgişti. — *80.*

F

Feuerbach, Ludwig Andreas (1804—1872) — eminent filozof materialist şi ateist german, unul dintre precursorii marxismului. Feuerbach a criticat filozofia idealistă a lui Hegel, a arătat legătura dintre idealism şi religie, totuşi, în explicarea fenomenelor sociale, Feuerbach a rămas idealist. Materialismul lui a fost metafizic şi contemplativ. Feuerbach n-a putut să înţeleagă rolul practicii în procesul cunoaşterii şi al dezvoltării sociale. În ultimii ani ai vieţii sale a manifestat interes pentru literatura socialistă, a citit „Capitalul" lui Marx, iar în 1870 a intrat în Partidul social-democrat din Germania.

Analiza multilaterală a filozofiei lui Feuerbach o găsim în: K. Marx „Teze despre Feuerbach", în „Ideologia germană" de K. Marx şi F. Engels, în lucrarea lui F. Engels „Ludwig Feuerbach şi sfîrşitul filozofiei clasice germane" (vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 3, Editura politică, 1962, ediţia a II-a, pag. 5—7 şi 17—572; F. Engels: „Ludwig Feuerbach şi sfîrşitul filozofiei clasice germane", Editura politică, 1959, ediţia a IV-a), precum şi în lucrarea lui V. I. Lenin „Materialism şi empiriocriticism" (Opere complete, vol. 18, Editura politică, 1963, ediţia a doua). — *95, 96, 133.*

Fomin, V. P. (Olghin) — social-democrat, după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost menşevic, din 1909 — menşevic-partieţ, adept al lui G. V. Plehanov; a trăit în străinătate. În anii 1909—1910 a colaborat la „Golos Soţial-Demokrata", iar în anii 1912—1914 la foaia menşevicilor-partiiţi „Za Partiiu". — *166, 264.*

Frank, Ludwig (1874—1914) — social-democrat german, unul dintre liderii revizioniştilor, social-şovinist, de profesiune avocat. Începînd din 1907 a fost membru al Reichstagului. La Congresul partidului de la Magdeburg (1910) s-a pronunţat în favoarea votării creditelor de război. La începutul primului război mondial s-a înrolat voluntar în armată şi a murit pe front. — *11—12, 14, 122.*

www.dacoromanica.ro

G

George, Henry (1839—1897) — economist şi publicist mic-burghez american. Vezi caracterizarea lui George făcută de Marx în scrisoarea sa către Sorge din 20 iunie 1881 şi de F. Engels în prefaţa la ediţia americană a lucrării sale „Situaţia clasei muncitoare din Anglia" (apărută în limba germană în „Der Sozialdemokrat" nr. 24, 1887) — *410.*

Gheghecikori, E. P. (n. 1879) — menşevic. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Kutais, unul dintre liderii fracţiunii social-democrate din Dumă. Începînd din noiembrie 1917 a fost preşedinte al guvernului contrarevoluţionar din Transcaucazia (Comisariatul din Transcaucazia), apoi ministru de externe şi vicepreşedinte al guvernului menşevic din Gruzia. După instaurarea în 1921 a Puterii sovietice în Gruzia, emigrant alb. — *257, 391, 421, 424.*

Gherasimov, A. V. (n. 1861) — general maior. În 1905—1909 a fost şeful departamentului ohranei din Petersburg, între 1909 şi 1914 general cu însărcinări speciale pe lîngă ministrul afacerilor interne. — *397, 398.*

Gherman — *vezi* Danişevski, K. H.

Goldenberg, I. P. (Meşkovski) (1873—1922) — social-democrat. În timpul revoluţiei din 1905—1907 a făcut parte din redacţiile tuturor publicaţiilor bolşevice. În 1907 a participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., la care a fost ales din partea bolşevicilor membru al C.C. În 1910 a făcut parte din Biroul din Rusia al C.C.; a vădit şovăieli împăciuitoriste faţă de lichidatori. În timpul primului război mondial a aderat la defensiştii adepţi ai lui Plehanov. În 1917—1919 a făcut parte din grupul „Novaia Jizn". În 1920 a fost reprimit în partidul bolşevic. — *110, 112, 164, 167, 264, 274, 275.*

Goldman, B. I. — *vezi* Gorev, B. I.

Goldman, M. I. — *vezi* Liber, M. I.

Gorev (Goldman, Igorev, Igor), *B. I.* (n. 1874) — social-democrat. În 1905 a fost membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., bolşevic. În 1907 a aderat la menşevici. La Congresul al V-lea (de la Londra) (1907) a fost ales membru supleant în C.C. al P.M.S.D.R. din partea menşevicilor. A colaborat la organele de presă ale menşevicilor-lichidatori — ziarul „Golos Soţial-Demokrata" şi revista „Naşa Zarea". În 1912 a participat la Conferinţa antipartinică din august de la Viena. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 — defensist, membru în C.C. menşevic. În

www.dacoromanica.ro

august 1920 a declarat că iese din organizaţia menşevică. Ulterior a lucrat ca profesor la instituţii de învăţămînt superior. — *45, 54, 55, 56, 191, 263, 264, 269, 298, 309, 335.*

Gromoboi — vezi Bobrişcev-Puşkin, A. V.

Gucikov, A. I. (1862—1936) — mare capitalist rus, organizator şi lider al partidului octombrist. În perioada revoluţiei din 1905—1907 a luptat cu înverşunare împotriva mişcării revoluţionare, solidarizîndu-se cu politica de crunte represiuni a guvernului împotriva clasei muncitoare şi a ţărănimii. În anii 1910—1911 a fost preşedinte al Dumei a III-a de stat. În timpul primului război mondial a fost preşedinte al Comitetului industrial-militar central şi membru al Comisiei speciale pentru problemele apărării. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru de război şi ministru al marinei în primul Guvern provizoriu burghez. În august 1917 a participat la organizarea rebeliunii lui Kornilov. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice ; emigrant alb. — *121, 142, 339—340, 344—345, 384, 386, 387, 388, 390, 420.*

Gurevici, E. L. (Smirnov, E.) (n. 1865) — publicist, pînă în 1890 narodovolist, apoi a aderat la social-democraţi ; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menşevic. În anii reacţiunii — lichidator ; a colaborat la ziarul „Tovarişci", organul cadeţilor de stînga. — *350.*

Gurko, V. I. (1863—1927) — om politic reacţionar din Rusia ţaristă. În 1906 — ministru adjunct la interne. A jucat un rol de seamă în guvernul Goremîkin. Dovedit culpabil de complicitate la fraude şi delapidări, a fost destituit printr-o decizie a Senatului. În 1912 a fost ales membru în Consiliul de stat. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice ; emigrant alb. — *374.*

Gutovski, V. A. — vezi Maevski, E.

H

Hall, Leonard (1866—1916) — socialist englez, membru al Ligii socialiste, a condus secţia ei din Manchester. A fost unul dintre întemeietorii Partidului laburist independent, iar din 1894 membru în Comitetul executiv al acestuia. — *240, 241.*

Hegel, Georg Wilhelm-Friedrich (1770—1831) — mare filozof german ; idealist obiectiv, ideolog al burgheziei germane. Filozofia lui Hegel reprezintă punctul culminant al idealismului german de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea. Meritul istoric al lui Hegel constă în elaborarea profundă şi multi-

www.dacoromanica.ro

laterală a dialecticii, care a constituit unul dintre izvoarele teoretice ale materialismului dialectic al lui K. Marx și F. Engels. Dar Hegel considera lumea obiectivă, realitatea, un produs al „spiritului absolut", al „ideii absolute".

Principalele opere ale lui Hegel sînt: „Fenomenologia spiritului" (1806), „Știința logicii" (1812—1816), „Enciclopedia științelor filozofice" (1817), „Filozofia dreptului" (1821). Opere postume: „Prelegeri de istorie a filozofiei" (1833—1836) și „Prelegeri de estetică sau filozofia artei" (1836—1838). — *133.*

Heiden, P. A. (1840—1907) — conte, mare moșicr, fruntaș al zemstvelor, octombrist. Sub paravanul liberalismului a căutat să unească burghezia și moșierimea în lupta împotriva mișcării revoluționare în creștere. După manifestul dat de țar la 17 octombrie 1905, a trecut făți în tabăra contrarevoluției. În Duma I de stat a fost liderul unui grup de deputați de dreapta. După dizolvarea Dumei a fost unul dintre organizatorii partidului monarhist-constituționalist al „înnoirii pașnice". — *344—345, 385, 386, 387, 388.*

Hirsch, Karl (1841—1900) — social-democrat german, ziarist; a redactat împreună cu W. Liebknecht la Leipzig „Demokratische Wochenblatt". După arestarea lui A. Bebel și a lui W. Liebknecht, a fost redactorul ziarului social-democrat „Der Volksstaat". În perioada cît a fost în vigoare legea excepțională împotriva socialiștilor a trăit în emigrație, a locuit în Franța, în Belgia și în Anglia, a propagat ideile socialismului științific; a fost prieten cu K. Marx și F. Engels. În 1896 s-a înapoiat în Germania. — *405.*

Homeakov, N. A. (1850—1925) — mare moșier, octombrist. Din 1896 și pînă în 1902 a fost director al departamentului agriculturii din ministerul agriculturii și domeniilor statului. A fost deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat; pînă în martie 1910 a fost președintele Dumei a III-a de stat. — *221.*

Hundadze, G. I. (Moskovski, A.) (n. 1877) — din 1898 a participat la mișcarea social-democrată, după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost menșevic. Începînd din noiembrie 1906 și pînă în octombrie 1907 a fost membru al Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R., delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului. În anii 1909—1913 a fost menșevic-partiej, a colaborat la Organul Central al P.M.S.D.R., ziarul „Soțial-Demokrat". În timpul primului război mondial a fost menșevic-internaționalist. În 1917 a aderat la grupul „Novaia Jizn". În anii 1918—1920 a fost reprezentantul guvernului menșevic al Gruziei la Moscova. Ulterior s-a retras din viața politică. — *191.*

Hyndman, Henry Mayers (1842—1921) — socialist englez, reformist. În 1881 a fondat Federația democrată, reorganizată în 1884 în Federația social-democrată. În perioada 1900—1910 a fost membru

www.dacoromanica.ro

al Biroului socialist internaţional. În 1916 a fost exclus din Partidul socialist britanic pentru propagandă în favoarea războiului imperialist. A avut o atitudine ostilă faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie şi a sprijinit intervenţia împotriva Rusiei Sovietice. — *237—238, 239, 404—410.*

Hyndman, Rosalinda Carolina (m. 1923) — soţia socialistului englez H. M. Hyndman, autoarea cărţii „The last years of H. M. Hyndman". — *408.*

I

Iakovlev — în 1911 a fost director la fabrica Horvat din Ijor, lîngă Petersburg. — *393.*

Igor — vezi Gorev, B. I.

Igorev — vezi Gorev, B. I.

Ikov, V. K. (Mirov, V.) (n. 1882) — social-democrat, menşevic. A colaborat la revista „Vozrojdenie", la ziarul „Golos Soţial-Demokrata" şi la alte organe de presă ale menşevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziţie defensistă. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în sistemul cooperaţiei. În 1931 a fost implicat în procesul „Biroului unional al P.M.S.D.R.", organizaţie menşevică contrarevoluţionară, şi condamnat. — *201, 205.*

Iliodor (Trufanov, S. M.) (n. 1880) — ieromonah, una dintre căpeteniile sutelor negre, a întemeiat „Uniunea poporului pravoslavnic rus". După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat în străinătate. — *374.*

Innokenti — vezi Dubrovinski, I. F.

Innokentiev — vezi Dubrovinski, I. F.

Inok — vezi Dubrovinski, I. F.

Ionov (Koighen, F. M.) (1870—1923) — social-democrat ; unul dintre liderii Bundului, iar mai pe urmă membru al partidului comunist. Începînd din 1893 a activat în cercurile social-democrate din Odesa. În 1903 a fost ales în Comitetul Central al Bundului. A fost delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului. În decembrie 1908 a luat parte la lucrările Conferinţei a V-a a P.M.S.D.R., unde în problemele fundamentale s-a situat pe platforma menşevicilor-partiiţi ; ulterior a adoptat o poziţie împăciuitoristă faţă de lichidatori. În timpul primului război mondial a făcut parte din aripa internaţionalistă a Bundului. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a intrat în Partidul Comunist (b)

www.dacoromanica.ro

din Rusia, a activat în Comitetul regional de partid din Votsk. — *279, 351, 353, 361.*

Isuv, I. A. (Mihail) (1878—1920) — social-democrat, menşevic. În 1907 a intrat în C.C. al P.M.S.D.R. din partea menşevicilor. În anii reacţiunii a devenit lichidator, a colaborat la revista „Naşa Zarea" şi la alte publicaţii lichidatoriste. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii defensiste. În 1917 a fost membru al Comitetului din Moscova al menşevicilor, a făcut parte din Comitetul Executiv al Sovietului din Moscova şi din Comitetul Executiv Central din Rusia, în prima legislatură. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat la Muzeul muncii. — *30, 32, 44, 51, 56, 189, 190—191, 266, 269, 273, 275, 282, 299, 313, 334, 357, 358, 364.*

Iudin — vezi Aizenstadt, I. L.

Iuri — vezi Bronştein, P. A.

Izgoev (Lande), A. S. (n. 1872) — publicist burghez, unul dintre ideologii partidului cadet. La început a fost „marxist legal", un timp a aderat la social-democraţi, iar apoi în 1905 a dezertat în partidul cadet. I-a atacat cu vehemenţă pe bolşevici în ziarul „Reci", organul central al cadeţilor, în revistele cadete „Iujnîie Zapiski", „Russkaia Mîsl", precum şi în culegerea contrarevoluţionară „Vehi". După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Izgoev a colaborat la „Vestnik Literaturî", revistă editată de un grup de intelectuali cu orientare decadentă. În 1922 a fost expulzat din ţară pentru activitatea sa publicistică contrarevoluţionară. — *97, 98, 122, 129, 154, 157, 158, 159, 160, 161, 163, 288, 319, 381.*

J

Jaurès, Jean (1859—1914) — militant de seamă al mişcării socialiste franceze şi internaţionale, istoric. În 1902, Jaurès şi partizanii lui au înfiinţat partidul socialist francez, care în 1905, după fuzionarea cu Partidul socialist din Franţa, a căpătat denumirea de Partidul socialist francez unificat. Membru al parlamentului în anii 1885—1889, 1893—1898, 1902—1914; unul dintre liderii fracţiunii parlamentare socialiste. În 1904 a fondat ziarul „L'Humanité", pe care l-a condus pînă la sfîrşitul vieţii şi care în 1920 a devenit organul central al Partidului Comunist Francez. În timpul revoluţiei din 1905—1907 din Rusia, Jaurès a salutat lupta dusă de poporul rus. A militat neobosit pentru apărarea democraţiei, a libertăţilor democratice, pentru pace, împotriva asupririi imperialiste şi a războaielor de cotropire. Era convins că numai socialismul poate pune definitiv capăt războaielor şi jugului colonial. Dar Jaurès credea că socialismul va învinge nu prin lupta proletariatului împotriva burgheziei, ci ca rezultat al „înfloririi ideii democratice". Lenin a criticat cu asprime concepţiile reformiste ale lui Jaurès, care îl împingeau pe calea oportunismului.

www.dacoromanica.ro

Prin lupta lui pentru pace, împotriva pericolului iminent de război, Jaurès şi-a atras ura burgheziei imperialiste. În ajunul primului război mondial, el a fost ucis de un agent al reacţiunii. — *207.*

Jilkin, I. V. (1874—1958) — ziarist, unul dintre liderii partidului mic-burghez al trudovicilor. În 1906 Jilkin a fost ales în Duma I de stat ca deputat al ţăranilor din gubernia Saratov. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în diferite instituţii sovietice ; începînd din 1925 s-a apucat de ziaristică. — *7.*

Jordania, N. N. (Kostrov) (1870—1953) — social-democrat, menşevic. În 1905 a redactat ziarul menşevic „Soţial-Demokrati" (în limba gruzină). În 1906 a fost membru al Dumei I de stat. La Congresul al V-lea (de la Londra) a fost ales membru în C.C. al P.M.S.D.R. din partea menşevicilor. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a aderat formal la grupul menşevicilor-partiiţi, dar în fapt i-a susţinut pe lichidatori. În 1914 a colaborat la revista lui Troţki „Borba" ; în timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şovine. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost preşedinte al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor din Tiflis, iar în 1918—1921 a fost şeful guvernului menşevic contrarevoluţionar din Gruzia ; din 1921 — emigrant alb. — *263—264, 266, 274, 275, 282.*

K

Kahan, Zelda — vezi Kahan-Coates, Zelda.

Kahan-Coates, Zelda (n. 1883) — membră a Federaţiei social-democrate engleze, a aderat la aripa ei de stînga, s-a pronunţat împotriva politicii oportuniste a lui Hyndman. A luat parte ca invitată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. În 1912 a fost aleasă membră a Comitetului Executiv al Partidului socialist britanic, a dus o luptă activă împotriva militarismului, agresiunii imperialiste şi politicii statelor capitaliste.

În 1925 a făcut o vizită de lungă durată în Uniunea Sovietică. În ultimii ani a vizitat în repetate rînduri U.R.S.S. împreună cu soţul ei, secretarul Comitetului parlamentar anglo-rus. A scris împreună cu soţul ei o serie de cărţi care conţin informaţii juste despre U.R.S.S. Adeptă activă a prieteniei anglo-sovietice. — *237, 238.*

Kalinin, F. I. (Arkadi) (1882—1920) — muncitor textilist. Din 1903 membru al P.M.S.D.R. În 1905 a condus insurecţia armată în oraşul Aleksandrovsk (gubernia Vladimir) ; ulterior a activat în Comitetul din Moscova al P.M.S.D.R. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a urmat cursurile şcolilor fracţioniste de la Capri şi Bologna (Italia) ; a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered". În 1912 s-a stabilit la Paris. După revoluţia burghezo-democratică

www.dacoromanica.ro

din februarie 1917 s-a înapoiat în Rusia, unde a activat în sindicatul metalurgiştilor din Petrograd. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost membru al colegiului Comisariatului poporului pentru învăţămîntul public şi unul dintre conducătorii „Proletcultului". — *364.*

Kamenev (Rosenfeld), L. B. (1883—1936) — membru al P.M.S.D.R. din 1901. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici. În anii reacţiunii a avut o atitudine împăciuitoristă faţă de lichidatori, otzovişti şi troţkişti. În 1915, fiind arestat, a declarat în faţa tribunalului ţarist că se dezice de lozinca bolşevică a înfrîngerii guvernului ţarist în războiul imperialist. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 s-a ridicat împotriva liniei partidului, orientată spre înfăptuirea revoluţiei socialiste, şi împotriva Tezelor din aprilie ale lui V. I. Lenin. În octombrie 1917 a comis împreună cu Zinoviev un act de trădare publicînd în ziarul semimenşevic „Novaia Jizn" o declaraţie în care arăta că nu este de acord cu hotărîrea Comitetului Central cu privire la insurecţia armată, divulgînd astfel Guvernului provizoriu planurile partidului.

După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost preşedinte al C.E.C. din Rusia, preşedinte al Sovietului din Moscova, vicepreşedinte al Consiliului Comisarilor Poporului ; a fost membru al Biroului Politic al C.C. În repetate rînduri s-a ridicat împotriva politicii leniniste a partidului : în noiembrie 1917 s-a declarat pentru formarea unui guvern de coaliţie la care să participe menşevicii şi socialiştii-revoluţionari, în 1925 a fost unul dintre organizatorii „noii opoziţii", iar în 1926 — unul dintre liderii blocului antipartinic troţkisto-zinovievist. În 1927, Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. l-a exclus din partid ca militant activ al opoziţiei troţkiste. În 1928 a declarat că-şi recunoaşte greşelile şi a fost reprimit în partid, dar, deoarece nu şi-a încetat activitatea antipartinică, în 1932 a fost din nou exclus din P.C. (b) al U.R.S.S. În 1933 a fost pentru a doua oară reprimit în partid. În 1934, pentru activitate antipartinică şi antisovietică a fost pentru a treia oară exclus din partid, iar apoi judecat şi condamnat. — *307, 308.*

Kant, Immanuel (1724—1804) — filozof german, fondatorul idealismului clasic german, din 1770 a fost profesor la Universitatea din Königsberg. Filozofia lui Kant este o varietate a idealismului subiectiv şi a agnosticismului, dar totodată are o oarecare tendinţă materialistă, exprimată în teoria „lucrului în sine" şi în recunoaşterea caracterului experimental al cunoştinţelor noastre. Kantianismul a jucat un rol covîrşitor în istoria filozofiei, sub influenţa lui s-au format reprezentanţii de mai tîrziu ai idealismului clasic german (Fichte, Schelling, Hegel) şi s-au ivit astfel de curente în gîndirea filozofică burgheză ca neokantianismul, pozitivismul etc. Tendinţa de reîntoarcere la Kant sau de împăcare a marxismului cu kantianismul a fost totdeauna caracteristică revizioniştilor.

Caracterul contradictoriu şi inconsecvent al filozofiei lui Kant a determinat criticarea lui atît de pe poziţii „de dreapta" (idealiştii

www.dacoromanica.ro

subiectivi mai consecvenţi), cît şi de pe poziţii „de stînga" (Feuerbach, Cernîşevski şi materialiştii dialectici) (vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 18, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 198—209, 377—380).

Operele principale ale lui Kant sînt: „Allgemeine Naturgeschichte und Theorie des Himmels..." (1755); „Kritik der reinen Vernunft" (1781); „Kritik der praktischen Vernunft" (1788), „Kritik der Urteilskraft" (1790) etc. — *133.*

Karaulov, V. A. (1854—1910) — cadet, nobil, de profesiune jurist. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Ienisei; în Dumă a ocupat, după cum a spus Lenin, „unul dintre primele locuri printre cei mai ticăloşi, cadeţii contrarevoluţionari, avînd veşnic pe buze o frază făţarnică" (volumul de faţă, pag. 103). — *102—104, 160, 288, 319, 388.*

Karski — *vezi* Marhlewski, I. I.

Kaţap — *vezi* Poleakov, A. A.

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre liderii social-democraţiei germane şi ai Internaţionalei a II-a; la început a fost marxist, dar mai tîrziu a devenit un renegat al marxismului, ideolog al centrismului (kautskismului) — o varietate dintre cele mai periculoase şi mai dăunătoare de oportunism. Redactor al revistei „Die Neue Zeit", publicaţie teoretică a social-democraţiei germane.

La mişcarea socialistă a început să participe în 1874. Concepţiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleanism, neomalthusianism şi anarhism. În 1881 a făcut cunoştinţă cu K. Marx şi F. Engels şi, sub influenţa lor, a trecut la marxism, dar încă din acea perioadă a dat dovadă de oscilări spre oportunism, lucru pentru care K. Marx şi F. Engels l-au criticat cu asprime. În ultimele două decenii ale secolului trecut a scris o serie de lucrări în legătură cu unele probleme ale teoriei marxiste: „Doctrina economică a lui Karl Marx", „Problema agrară" etc., care, deşi conţin greşeli, au jucat un rol pozitiv în propagarea marxismului. Mai tîrziu, cînd mişcarea revoluţionară a luat o mare amploare, Kautsky a trecut pe poziţiile oportunismului. În timpul primului război mondial, Kautsky s-a situat pe poziţiile social-şovinismului, pe care îl camufla sub paravanul unei frazeologii internaţionaliste. El este autorul teoriei ultraimperialismului. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Kautsky a luat în mod făţiş atitudine împotriva revoluţiei proletare şi a dictaturii proletariatului, împotriva Puterii sovietice.

În „Falimentul Internaţionalei a II-a", „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", „Statul şi revoluţia", „Revoluţia proletară şi renegatul Kautsky" şi într-o serie de alte lucrări, V. I. Lenin a supus unei critici nimicitoare teoriile kautskiste. — *18, 99, 131—132, 134, 308, 313.*

Kavelin, K. D. (1818—1885) — istoric şi jurist, profesor la Universitatea din Moscova (1844—1848) şi la cea din Petersburg

www.dacoromanica.ro

(1857—1861), reprezentant al liberalismului burghezo-nobiliar. A colaborat la „Sovremennik", „Otecestvennîe Zapiski" şi „Vestnik Evropî". În perioada de pregătire şi aplicare a reformei de la 19 februarie 1861 a luat atitudine împotriva mişcării democratice revoluţionare şi a sprijinit politica reacţionară a absolutismului. Lenin l-a caracterizat drept „unul dintre cele mai respingătoare tipuri de bădărănie liberală". — *172.*

Kogan, V. L. — social-democrat, menşevic, publicist, între anii 1906—1908 a colaborat la revista „Obrazovanie". — *206, 207.*

Konduruşkin, S. S. (1874—1919) — scriitor şi ziarist. În 1898—1903 a lucrat ca învăţător pe lîngă Societatea palestiniană din Siria, apoi s-a întors în Rusia. A colaborat la revistele „Russkoe Bogatstvo", „Mir Bojii", la culegerea „Znamea" etc. — *393—394.*

Kostrov — vezi Jordania, N. N.

Krasin, L. B. (Nikita) (1870—1926) — revoluţionar de profesie, ulterior eminent om de stat sovietic. Începînd din 1890 a participat la mişcarea social-democrată. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici, a fost cooptat în C.C. al partidului, unde un timp s-a situat pe o poziţie împăciuitoristă faţă de menşevici. A participat activ la prima revoluţie rusă. La Congresele al III-lea şi al IV-lea ale P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C., iar la Congresul al V-lea membru supleant al C.C. al P.M.S.D.R. În 1908 a emigrat din ţară. Un timp a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered"; ulterior s-a retras din activitatea politică şi a lucrat ca inginer în străinătate şi în Rusia. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii aprovizionării Armatei Roşii, apoi membru al Prezidiului Consiliului economic superior şi comisar al poporului pentru căile de comunicaţie. În 1919 a intrat în diplomaţie. În 1922 a fost numit comisar al poporului pentru comerţul exterior şi din 1924 reprezentant plenipotenţiar al U.R.S.S. în Franţa, iar din 1925 reprezentant plenipotenţiar în Anglia. — *282.*

Kricevski, B. N. (1866—1919) — social-democrat, unul dintre liderii „economismului". Spre sfîrşitul deceniului al 9-lea a participat la activitatea cercurilor social-democrate din Rusia; la începutul ultimului deceniu a emigrat din ţară; în străinătate s-a alăturat, pentru cîtva timp, grupului „Eliberarea muncii" şi a colaborat la publicaţiile lui. În ultimii ani ai secolului trecut a devenit unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraţilor ruşi din străinătate"; în 1899 a fost redactor al revistei „Rabocee Delo", organul „Uniunii", în coloanele căruia a propagat concepţiile bernsteiniene. Curînd după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a părăsit mişcarea social-democrată. — *213.*

www.dacoromanica.ro

L

Lafargue, Laura (1845—1911) — activistă a mişcării muncitoreşti din Franţa, fiica lui K. Marx şi soţia lui Paul Lafargue. A adus o mare contribuţie la răspîndirea marxismului în Franţa ; împreună cu soţul ei a tradus în limba franceză „Manifestul Partidului Comunist" ; ea a făcut traducerea în limba franceză a lucrării lui K. Marx „Contribuţii la critica economiei politice", a lucrării lui F. Engels „Ludwig Feuerbach şi sfîrşitul filozofiei clasice germane", precum şi a altor lucrări ale fondatorilor comunismului ştiinţific. — *402—403.*

Lafargue, Paul (1842—1911) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti franceze şi internaţionale ; publicist talentat, unul dintre primii adepţi din Franţa ai comunismului ştiinţific ; prieten apropiat şi tovarăş de luptă al lui K. Marx şi F. Engels. A fost membru al Internaţionalei I. Împreună cu J. Guesde a fondat Partidul muncitoresc din Franţa ; a fost redactor la ziarul „l'Égalité", organul partidului muncitoresc. Lafargue a luat o atitudine energică împotriva oportunismului din Internaţionala a II-a ; el a salutat prima organizaţie marxistă rusă — grupul „Eliberarea muncii" —, iar mai tîrziu şi-a manifestat simpatia faţă de bolşevici. În numeroasele sale lucrări, Lafargue a propagat şi a susţinut ideile marxismului în domeniul economiei politice, al filozofiei, al istoriei şi al lingvisticii ; el a luptat împotriva reformismului şi revizionismului. Dar în lucrările lui Lafargue există şi teze teoretice greşite, mai ales în problema ţărănească şi în cea naţională, precum şi în problema sarcinilor revoluţiei socialiste.

Considerînd că la bătrîneţe omul nu mai poate fi util luptei revoluţionare, Lafargue şi soţia sa, Laura (a doua fiică a lui K. Marx), s-au sinucis. La funeraliile lor, din partea P.M.S.D.R. a luat cuvîntul V. I. Lenin. — *402—403.*

Lansbury, George (1859—1940) — unul dintre liderii partidului laburist englez. În 1892 a intrat în Federaţia social-democrată, în 1906 a aderat la laburişti. În 1910—1912 şi 1922—1940 a fost membru al parlamentului. În 1912—1922 a fost editorul şi redactorul cotidianului „The Daily Herald". În 1929—1931 a fost ministru al lucrărilor publice. În 1931—1935 a fost preşedintele partidului laburist. — *240—241.*

Larin, I. (Lurie, M. A.) (1882—1932) — social-democrat, menşevic. După înfrîngerea revoluţiei din 1905—1907 a devenit unul dintre propovăduitorii activi ai lichidatorismului. A participat activ la Blocul antipartinic din august, creat de Troţki în 1912. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a condus grupul menşevicilor-internaţionalişti, care editau revista „Internaţional". În august 1917 a fost primit în partidul bolşevic. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a deţinut diferite funcţii în aparatul organizaţiilor de stat şi în cel economic. — *199—208, 212, 213, 214,*

www.dacoromanica.ro

307, 321, 323, 324, 325, 327, 329, 332—333, 350, 364, 367, 374, 381, 423, 424.

Lassalle, Ferdinand (1825—1864) — socialist mic-burghez german, întemeietorul lassalleanismului — varietate a oportunismului în mişcarea muncitorească germană. Lassalle a fost unul dintre întemeietorii Uniunii generale a muncitorilor germani (1863). Crearea acestei Uniuni a avut o însemnătate pozitivă pentru mişcarea muncitorească, dar Lassalle, ales preşedinte al acestei Uniuni, a orientat-o pe o cale oportunistă. Lassalleienii socoteau că prin agitaţia legală pentru votul universal, prin crearea de asociaţii de producţie subvenţionate de statul iuncherilor se va ajunge la crearea unui „stat popular liber". Lassalle a sprijinit politica de unificare „de sus" a Germaniei, sub hegemonia Prusiei reacţionare. Politica oportunistă a lassalleienilor a constituit o piedică în calea activităţii Internaţionalei I şi a creării unui adevărat partid muncitoresc în Germania, a întîrziat formarea conştiinţei de clasă a muncitorilor.

Concepţiile teoretice şi politice ale lassalleienilor au fost aspru criticate de către clasicii marxism-leninismului (vezi K. Marx. „Critica programului de la Gotha" ; V. I. Lenin. „Statul şi revoluţia" şi alte lucrări). — *408.*

Lavrov, P. L. (1823—1900) — ideolog de vază al narodnicismului, reprezentant al şcolii subiective în sociologie ; autor al cărţii „Scrisori istorice" (1868—1869). Lavrov este părintele teoriei narodniciste reacţionare a „eroilor" şi „gloatei", care neagă legile obiective ale dezvoltării societăţii şi consideră progresul omenirii drept un rezultat al activităţii „personalităţilor care gîndesc critic".

Lavrov a făcut parte din asociaţia „Zemlea i volea", care a devenit apoi partidul „Narodnaia volea". În timpul cît a fost în emigraţie, începînd din 1870, a scos revista „Vpered !" (Zürich-Londra, 1873—1876), a fost redactor al revistei „Vestnik Narodnoi Voli" (1883—1886), a luat parte la redactarea culegerii narodovoliste „Materiale pentru o istorie a mişcării social-revoluţionare ruse" (1893—1896) ; a fost membru al Internaţionalei I, i-a cunoscut pe K. Marx şi pe F. Engels, cu care a purtat corespondenţă. — *131.*

Leiteizen, G. D. (Veazemski, Lindov, G.) (1874—1919) — social-democrat. Şi-a început activitatea revoluţionară în ultimul deceniu al secolului trecut. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici ; a colaborat la ziarele „Vpered", „Proletarii" şi la alte organe de presă bolşevice. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a dus muncă de partid la Tula. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 s-a situat un timp pe poziţiile menşevicilor-internaţionalişti, făcînd parte din grupul „Novaia Jizn". În 1918, Leiteizen a revenit în rîndurile partidului bolşevic ; în ianuarie 1919 a căzut pe Frontul de est. — *263, 264, 273, 274, 278.*

www.dacoromanica.ro

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., Lenin N.) (1870—1924) — date biografice. — *195, 315, 346, 348, 349, 364.*

Levițki (Țederbaum), V. O. (n. 1883) — social-democrat, menșevic. În perioada reacțiunii și a noului avînt revoluționar a fost unul dintre liderii lichidatorismului ; a făcut parte din centrul menșevic și a fost unul dintre semnatarii „Scrisorii deschise" cu privire la lichidarea partidului ; a redactat revista „Nașa Zarea", a colaborat la „Golos Soțial-Demokrata", „Vozrojdenie" și la alte publicații periodice de orientare menșevico-lichidatoristă. În anii primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului și a sprijinit grupul de extremă dreaptă al defensiștilor. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă, a luptat activ împotriva Puterii sovietice ; în 1920 a fost implicat în procesul organizației contrarevoluționare „Centrul tactic". Ulterior s-a îndeletnicit cu activitatea publicistică. — *52, 99, 115—116, 126, 138, 189, 190, 195, 197, 199, 212, 213, 217, 218, 219, 293, 294, 307, 320, 329, 332—333, 350, 364, 367, 381, 383.*

Liber, M. I. (Goldman, M. I., Ber) (1880—1937) — unul dintre liderii Bundului. În anii reacțiunii a fost lichidator, iar în 1912 — militant activ al Blocului antipartinic din august. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului Executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd și al Prezidiului C.E.C. în prima legislatură. A adoptat o poziție menșevică contrarevoluționară și a fost partizan al guvernului de coaliție. A avut o atitudine ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie și a fost un dușman activ al Puterii sovietice. Ulterior s-a retras din activitatea politică și a lucrat în domeniul economic. — *279, 298, 309, 333, 335.*

Liebknecht, Wilhelm (1826—1900) — militant de seamă al mișcării muncitorești germane și internaționale, unul dintre întemeietorii și conducătorii Partidului social-democrat din Germania. Din 1875 și pînă la sfîrșitul vieții sale, Liebknecht a fost membru al Comitetului Central al Partidului social-democrat din Germania și redactor responsabil al ziarului „Vorwärts", organul central al acestui partid. Din 1867 pînă în 1870 a fost deputat în Reichstagul Confederației Germaniei de nord, iar începînd din 1874 a fost ales în repetate rînduri deputat al Reichstagului german ; a folosit cu pricepere tribuna parlamentară pentru a demasca politica internă și externă reacționară a iuncherimii prusace. Pentru activitatea sa revoluționară a fost de mai multe ori condamnat la închisoare. A luat parte activă la activitatea Internaționalei I și la organizarea Internaționalei a II-a. K. Marx și F. Engels îl prețuiau pe Liebknecht, îl îndrumau în activitatea lui, dar în același timp criticau unele greșeli ale lui cu caracter împăciuitorist, ajutîndu-l să adopte o poziție justă. — *152, 326.*

www.dacoromanica.ro

Lindov, G. — *vezi* Leiteizen, G. D.

Litovțev, S. — *vezi* Poleakov, S. L.

Liubici — *vezi* Sammer, I. A.

Lopatin, G. A. (1845—1918) — cunoscut narodnic-revoluționar rus. În deceniul al 8-lea al secolului trecut, pe cînd se afla în străinătate, a întreținut relații de prietenie cu K. Marx și F. Engels, a fost ales în Consiliul General al Internaționalei I. „Nu sînt mulți oameni pe care să-i iubesc și să-i stimez atît de mult ca pe el", scria K. Marx despre Lopatin (Scrisoarea lui K. Marx către N. F. Danielson din 28 mai 1872). Împreună cu N. F. Danielson a tradus în limba rusă volumul I al „Capitalului". A fost de mai multe ori arestat pentru activitate revoluționară. În 1887 a fost condamnat la pedeapsa capitală, care i-a fost comutată în închisoare pe viață; și-a executat pedeapsa într-o celulă din fortăreața Schlüsselburg. În 1905 a fost eliberat în urma unei amnistii; mai tîrziu s-a retras din activitatea politică. — *102.*

Lurie, M. A. — *vezi* Larin, I.

Luxemburg, Rosa (1871—1919) — militantă de seamă a mișcării muncitorești internaționale, unul dintre liderii aripii stîngi a Internaționalei a II-a. În mișcarea revoluționară a început să activeze în a doua jumătate a deceniului al 9-lea al secolului trecut. A fost unul dintre întemeietorii și conducătorii Partidului social-democrat din Polonia; a luptat împotriva naționalismului din rîndurile mișcării muncitorești poloneze. Începînd din 1897 a participat în mod activ la mișcarea social-democrată germană, a combătut bernsteinismul și millerandismul. A luat parte la prima revoluție rusă (la Varșovia), în 1907 a participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., unde i-a sprijinit pe bolșevici. Încă de la începutul primului război mondial s-a situat pe o poziție internaționalistă. A fost unul dintre inițiatorii creării în Germania a grupului „International", care ulterior și-a schimbat denumirea în „Spartacus", iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus". După revoluția din noiembrie 1918 din Germania a participat la Congresul de constituire a Partidului Comunist din Germania, congres la care a avut un rol conducător. În ianuarie 1919 a fost arestată și ucisă din ordinul guvernului Scheidemann. Lenin, care o aprecia foarte mult pe R. Luxemburg, a criticat în repetate rînduri greșelile ei într-o serie de probleme, ajutînd-o astfel să adopte o poziție justă. — *18.*

Lvov, N. N. (Lvov I.) (1867—1944) — moșier; V. I. Lenin l-a calificat drept un „mic nobil contrarevoluționar", „model de trădător cadet". Unul dintre fondatorii partidului „înnoirii pașnice". Membru în Dumele I, a II-a, a III-a și a IV-a de stat. În Dumele a III-a și a IV-a a fost liderul „progresiștilor". În 1917 a fost unul dintre conducătorii uniunii moșierilor. După Revoluția Socialistă din

www.dacoromanica.ro

Octombrie — ziarist albgardist, iar mai tîrziu emigrant alb. — *258, 259, 345, 386, 388.*

M

MacDonald, James Ramsay (1866—1937) — om politic englez, unul dintre fondatorii şi liderii partidului laburist. A promovat în partid şi în Internaţionala a II-a o politică ultraoportunistă. A propagat teoria reacţionară a colaborării între clase şi a integrării treptate a capitalismului în socialism („socialismul constructiv"). La începutul primului război mondial s-a situat pe poziţii pacifiste, iar apoi a păşit pe calea sprijinirii făţişe a burgheziei imperialiste. În anii 1918—1920 a încercat să împiedice lupta muncitorilor englezi care s-au ridicat împotriva intervenţiei antisovietice ; a promovat o politică de scindare a clasei muncitoare. În 1924 şi 1929—1931 a ocupat postul de prim-ministru. Guvernul laburist MacDonald a reprimat cu cruzime mişcarea de eliberare naţională din coloniile engleze şi a promovat o politică antimuncitorească. În anii 1931—1935 MacDonald s-a aflat în fruntea aşa-numitului „guvern naţional", a cărui politică o stabileau conservatorii. — *207, 239—240, 241, 423.*

Maevski, E. (Gutovski, V. A.) (1875—1918) — social-democrat, menşevic. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator, a colaborat la revista „Naşa Zarea", la ziarul „Luci" şi la alte organe ale menşevicilor-lichidatori. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii defensiste. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. — *117.*

Makar — vezi Noghin, V. P.

Maklakov, V. A. (n. 1870) — cadet de dreapta, moşier, de profesiune avocat, a pledat în numeroase procese politice. A fost ales deputat în Duma a II-a, a III-a şi a IV-a de stat din partea oraşului Moscova. A făcut parte din C.C. al partidului cadeţilor. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ambasador al Guvernului provizoriu burghez la Paris, ulterior — emigrant alb. — *160, 185, 256—257, 258.*

Maksimov — vezi Bogdanov, A.

Malinovski, A. A. — vezi Bogdanov, A.

Man, Hendrick, de (1885—1953) — socialist belgian, din 1939 preşedinte al Partidului socialist din Belgia. Începînd din 1911 a activat în cadrul organizaţiilor culturale muncitoreşti. În perioada primului război mondial a fost social-şovinist. În 1935 a fost ministru al muncii, în anii 1936—1940, ministru de finanţe. În timpul ocupaţiei Belgiei de către trupele hitleriste a colaborat cu fasciştii,

www.dacoromanica.ro

după eliberarea Belgiei a emigrat în Elveţia, în 1946 un tribunal belgian l-a condamnat în contumacie la 20 de ani închisoare. — *215.*

Marhlewski, Iulian (Karski) (1866—1925) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti poloneze şi internaţionale. A fost unul dintre organizatorii şi conducătorii Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania. A luat parte activă la revoluţia din anii 1905—1907. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru supleant în C.C. al P.M.S.D.R. A fost delegat la Congresele de la Zürich şi Stuttgart ale Internaţionalei a II-a. Începînd din 1909 a activat mai cu seamă în cadrul social-democraţiei germane. În anii primului război mondial, împreună cu K. Liebknecht şi R. Luxemburg a luptat împotriva social-şoviniştilor şi a luat parte la întemeierea „Uniunii Spartacus". Din cauza activităţii sale revoluţionare, în repetate rînduri a avut de suferit represiuni.

La insistenţa guvernului sovietic a fost eliberat în 1918 din lagărul de concentrare german unde era deţinut şi a venit în Uniunea Sovietică ; a fost ales în C.E.C. din Rusia, al cărui membru a rămas pînă la sfîrşitul vieţii. În 1919 a intrat în C.C. al Partidului Comunist din Germania. A luat parte la înfiinţarea Internaţionalei Comuniste. Începînd din 1923 a fost preşedintele C.C. al M.O.P.R.-ului (Organizaţie internaţională de ajutorare a luptătorilor pentru revoluţie). A scris mai multe lucrări de economie, istorie a Poloniei şi relaţii internaţionale. — *18.*

Markov, N. E. (Markov 2) (n. 1866) — politician reacţionar din Rusia ţaristă, una dintre căpeteniile organizaţiilor ultrareacţionare-pogromiste „Uniunea poporului rus" şi „Oastea arhanghelului Mihail", mare moşier. Deputat în Dumele a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Kursk. În Dumă a fost unul din liderii aripii de dreapta. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, emigrant alb. — *221, 345, 390, 417.*

Martînov, A. (Piker, A. S.) (1865—1935) — unul dintre liderii „economismului", militant de seamă al menşevismului ; mai tîrziu a devenit membru al partidului comunist. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator şi a făcut parte din redacţia organului lichidatorilor — ziarul „Golos Soţial-Demokrata". În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste, iar după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a devenit menşevic-internaţionalist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a rupt cu menşevismul. În 1923, la Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia, a fost primit în partid ; a lucrat la Institutul K. Marx şi F. Engels ; începînd din 1924 a făcut parte din redacţia revistei „Kommunisticeskii Internaţional". — *18, 197, 213, 282, 308.*

Martov, L. (Ţederbaum, I. O.) (1873—1923) — unul dintre liderii menşevismului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revolu-

www.dacoromanica.ro

ţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste ; a redactat ziarul „Golos Soţial-Demokrata", a luat parte la Conferinţa antipartinică din august (1912). În perioada primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a trecut în fruntea grupului menşevicilor-internaţionalişti. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a trecut în tabăra duşmanilor făţişi ai Puterii sovietice. În 1920 a emigrat în Germania şi a editat la Berlin revista menşevică contrarevoluţionară „Soţialisticeski Vestnik". — *18, 44, 45, 50, 51—52, 55, 56, 65, 98, 127, 189, 190, 191, 197, 201—203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 214, 218, 276, 299, 307, 308, 309, 312, 313, 321, 327, 328, 330, 332, 360, 364, 380, 381—382, 383.*

Marx (von Westphalen), Jenny (1814—1881) — soţia lui Karl Marx, prietena şi ajutorul lui credincios. — *408.*

Marx, Karl (1818—1883) — întemeietorul comunismului ştiinţific, gînditor genial, conducător şi învăţător al proletariatului internaţional (vezi articolul lui V. I. Lenin „Karl Marx (Scurtă schiţă biografică şi expunere a marxismului)", Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 29—77). — *88, 108, 133, 169—170, 209, 404, 405, 407—408, 409, 410.*

Maslov, P. P. (1867—1946) — economist, social-democrat, autor al unei serii de scrieri în problema agrară, în care a încercat să revizuiască marxismul. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menşevici ; el a lansat programul menşevic de municipalizare a pămîntului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste, iar în perioada primului război mondial s-a manifestat ca social-şovinist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a retras din viaţa politică şi a desfăşurat activitate pedagogică şi ştiinţifică. În 1929 a fost ales membru al Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S. — *99.*

Mazzini, Giuseppe (1805—1872) — eminent revoluţionar italian, democrat burghez, unul dintre conducătorii şi ideologii mişcării de eliberare naţională din Italia. Mazzini a preconizat programul unirii „de jos" a Italiei într-o republică burgheză independentă ; el considera că principalul mijloc de luptă este insurecţia. Caracteristice lui Mazzini erau însă tactica complotistă şi ignorarea intereselor ţărănimii. Mazzini propovăduia un plan mic-burghez utopic de rezolvare a problemei muncitoreşti pe calea „colaborării muncii cu capitalul". V. I. Lenin îl includea în categoria reprezentanţilor socialismului neproletar, premarxist (vezi Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 35). — *405.*

Mehring, Franz (1846—1919) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti din Germania, unul dintre liderii şi teoreticienii aripii de stînga a social-democraţiei germane. A fost unul dintre redac-

www.dacoromanica.ro

torii revistei „Die Neue Zeit", organ teoretic al partidului; iar mai tîrziu redactor al ziarului „Leipziger Volkszeitung". Mehring a luptat activ împotriva oportunismului şi revizionismului din rîndurile Internaţionalei a II-a şi a condamnat kautskismul, dar în acelaşi timp s-a făcut şi el vinovat de greşelile celor de stînga din Germania, care s-au temut să rupă legăturile organizatorice cu oportuniştii. Mehring a apărat cu consecvenţă internaţionalismul şi a salutat Revoluţia Socialistă din Octombrie. A fost unul dintre conducătorii organizaţiei revoluţionare „Uniunea Spartacus"; în înfiinţarea Partidului Comunist din Germania a avut un rol de seamă. — *308, 313.*

Meller-Zakomelski, A. N. (n. 1844) — baron, general în armata ţaristă, ultrareacţionar. În 1906, împreună cu generalul P. K. Rennenkampf, a condus expediţia de pedepsire la calea ferată transsiberiană. În octombrie 1906 a fost numit guvernator general al Ţinutului baltic, unde a reprimat cu cruzime mişcarea revoluţionară a muncitorilor şi ţăranilor letoni şi estonieni. În anii 1909—1917 a fost membru în Consiliul de stat. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, emigrant alb. — *229.*

Menşikov, M. O. (1859—1919) — publicist reacţionar, colaborator la „Novoe Vremea", ziar ultrareacţionar. V. I. Lenin a spus despre Menşikov că este un „credincios cîine de pază al sutelor negre" (volumul de faţă, pag. 148). După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Menşikov a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice; în 1919 a fost executat pentru activitatea sa contrarevoluţionară. — *148, 154, 155, 156, 157, 160, 163, 174, 186, 203, 394.*

Meşkovski — vezi Goldenberg, I. P.

Mihailovski, N. K. (1842—1904) — teoretician de vază al narodnicismului liberal, publicist, critic literar, filozof pozitivist, unul dintre reprezentanţii şcolii subiective în sociologie. În 1892 a condus revista „Russkoe Bogatstvo", în paginile căreia a dus o luptă îndîrjită împotriva marxiştilor. Concepţiile lui Mihailovski au fost criticate de V. I. Lenin în lucrarea „Ce sînt «prietenii poporului» şi cum luptă ei împotriva social-democraţilor?" şi în alte lucrări. — *131.*

Miliukov, P. N. (1859—1943) — lider al partidului cadet, ideolog de vază al burgheziei imperialiste ruse, istoric şi publicist. În 1902 a colaborat activ la revista burghezo-liberală „Osvobojdenie", care apărea în străinătate. În octombrie 1905 a fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, apoi preşedinte al Comitetului Central al acestui partid şi redactor al ziarului „Reci", organul central al cadeţilor. A fost deputat în Duma a III-a şi a IV-a de stat. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru de externe în primul Guvern provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre organiza-

www.dacoromanica.ro

torii intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice ; militant activ al emigrației albe. — *52, 120, 142, 158, 159, 160, 162, 197, 342, 345, 383, 387, 388, 390, 420.*

Miliutin, V. P. (1884—1938) — a participat la mișcarea social-democrată începînd din 1903, la început a aderat la menșevici, iar din 1910 — la bolșevici. A dus muncă de partid la Kursk, Moscova, Orel, Petersburg și Tula, a fost supus în repetate rînduri la represiuni. După Revoluția Socialistă din Octombrie, a fost numit comisar al poporului pentru agricultură. În anii 1918—1921 a fost vicepreședinte al Consiliului economic superior, apoi a deținut funcții de răspundere în sectorul economic și de stat ; a fost ales membru supleant, iar apoi membru al C.C. al partidului. A scris o serie de lucrări despre probleme economice. — *263.*

Mihail — vezi Isuv, I. A.

Mirov, V. — vezi Ikov, V. K.

Morley, John (1838—1923) — om politic și scriitor burghez englez. În 1883 a fost ales deputat în parlament. Din 1905 pînă în 1910 a fost secretar de stat pentru problemele Indiei și a dus o politică de reprimare a mișcării de eliberare națională ; ulterior lord-președinte al Consiliului. În 1914 și-a dat demisia. — *238, 405.*

Moskovski, A. — vezi Hundadze, G. I.

Most, Johann Joseph (1846—1906) — social-democrat german, apoi anarhist. În anii 1874—1878 a fost ales deputat în Reichstag. După publicarea în 1878 a legii excepționale împotriva socialiștilor, Most a emigrat la Londra, unde a editat ziarul anarhist „Freiheit", despre care Marx, în scrisoarea sa către Sorge din 19 septembrie 1879, scria : „Învinuirea pe care noi i-o aducem lui Most este nu că «Freiheit» al lui *este prea revoluționar.* Noi îl învinuim că în acest ziar nu există nici un fel *de conținut revoluționar,* ci numai *frazeologie revoluționară*". În coloanele acestui ziar, Most îndemna pe muncitori la teroare individuală. În 1882 Most a emigrat în S.U.A., unde a continuat să scoată ziarul „Freiheit". În anii care au urmat s-a retras din mișcarea muncitorească. — *72.*

Muromțev, S. A. (1850—1910) — fruntaș de vază al partidului cadet, membru al Comitetului său Central, jurist, profesor la Universitatea din Moscova. În 1906 a fost ales deputat în Duma I de stat, în care a fost ales președinte. În anii 1908—1910 s-a ocupat cu publicistica. — *4—9, 78, 86, 121—122, 344, 387, 390.*

N

Nevedomski, M. (Miklașevski, M. P.) (1866—1943) — social-democrat, menșevic, critic literar și publicist. În anii reacțiunii a fost

www.dacoromanica.ro

lichidator, s-a solidarizat cu autorii culegerii contrarevoluționare „Vehi" și a luat atitudine împotriva literaturii de partid. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a îndeletnicit cu activitate publicistică. — *97—98.*

Nicolaie al II-lea (Romanov) (1868—1918) — ultimul împărat al Rusiei, a domnit de la 1894 pînă la revoluția burghezo-democratică din 1917. La 17 iulie 1918 a fost împușcat la Ekaterinburg (Sverdlovsk), în baza unei hotărîri a Sovietului regional de deputați ai muncitorilor și soldaților din Ural. — *81, 178—179, 337, 341, 343, 344, 345, 373—374.*

Nikita — *vezi* Krasin, L. B.

Nikolai—on — *vezi* Danielson, N. F.

Noghin, V. P. (Makar) (1878—1924) — revoluționar de profesie, iar apoi activist sovietic de seamă pe linie de partid și de stat. A intrat în P.M.S.D.R. în 1898, a dus muncă de partid în Rusia și în străinătate, a fost agent al ziarului „Iskra". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a făcut parte din rîndurile bolșevicilor. A participat activ la revoluția din 1905—1907. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales în Comitetul Central. A fost supus, în repetate rînduri, măsurilor de represiune ale guvernului țarist. În anii reacțiunii a manifestat șovăieli împăciuitoriste față de menșevicii-lichidatori. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost vicepreședinte, iar apoi președinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Moscova. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost ales comisar al poporului pentru comerț și industrie. Începînd din 1918 a deținut posturi de răspundere în aparatul de stat și în cel economic. — *263—264, 270, 273, 274, 278, 281.*

O

Obolenski, A. D. (n. 1855) — prinț, în anii 1898—1899 a fost ministru-adjunct al afacerilor interne, în 1902 membru al Senatului ocîrmuitor, în anii 1902—1905 ministru-adjunct la finanțe, în 1906 a fost ober-procuror al Sfîntului sinod, între 1905—1917, membru al Consiliului de stat. — 339.

Olghin — *vezi* Fomin, V. P.

P

Pannekoek, Anthony (1873—1960) — social-democrat olandez, profesor de astronomie la Universitatea din Amsterdam. În 1907 a fost unul dintre fondatorii ziarului „De Tribune", organ al aripii stîngi a Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda. Începînd

www.dacoromanica.ro

din 1910 s-a aflat în strînsă legătură cu social-democraţii de stînga din Germania şi a colaborat activ la unele publicaţii ale lor. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste, a participat la editarea revistei „Vorbote", organul teoretic al stîngii zimmerwaldiene. În anii 1918—1921 a fost membru al Partidului Comunist din Olanda şi a participat la lucrările Internaţionalei Comuniste. S-a situat pe o poziţie ultrastîngistă, sectară. V. I. Lenin, în lucrarea sa „«Stîngismul» — boala copilăriei comunismului", a supus unei aspre critici concepţiile lui Pannekoek şi ale celorlalţi „ultrastîngişti". În 1921 Pannekoek s-a retras din partidul comunist şi curînd după aceea a încetat să mai desfăşoare activitate politică susţinută. — *66—69, 71, 72—73.*

Peşehonov, A. V. (1867—1933) — om politic şi publicist burghez. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost narodnic liberal, colaborator la revista „Russkoe Bogatstvo", iar cu începere din 1904 membru al redacţiei acesteia; a colaborat la „Osvobojdenie", revistă a burgheziei monarhiste liberale, şi la „Revoluţionnaia Rossiia", ziar al eserilor. Cu începere din 1906 a fost unul dintre conducătorii partidului mic-burghez al „socialiştilor-populişti" (enesii). După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru al aprovizionării în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice; din 1922 — emigrant alb. — *218.*

Petrov, K. M. (Petrov III) (n. 1877) — trudovic, secretar al fracţiunii Grupului trudovic; de profesiune zeţar. Deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Perm; în Dumă a fost ales în comisia orăşenească, în comisia pentru problemele muncitoreşti, în comisia bugetară etc. — *421, 424.*

Piker, A. S. — *vezi* Martînov, A. S.

Pileţki, I. A. (P—i, I.) (n. 1876) — social-democrat. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste, a colaborat la „Vozrojdenie" şi „Naşa Zarea", reviste ale menşevicilor-lichidatori. În 1917 a luat parte la munca de agitaţie în legătură cu alegerile pentru Adunarea constituantă, situîndu-se de partea menşevicilor. Ulterior a aderat la bolşevici. — *200, 201, 202.*

Piotr — *vezi* Ramişvili, N. V.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti ruse şi internaţionale, primul propagator al marxismului în Rusia. În 1883 a creat la Geneva prima organizaţie marxistă rusă — grupul „Eliberarea muncii". Plehanov a luptat împotriva narodnicismului şi a combătut revizionismul din mişcarea muncitorească internaţională. La începutul primului deceniu al secolului nostru a redactat împreună cu V. I. Lenin ziarul „Iskra" şi revista „Zarea".

www.dacoromanica.ro

În perioada 1883—1903 Plehanov a scris o serie de lucrări care au avut un rol de seamă în apărarea şi propagarea concepţiei materialiste despre lume: „Socialismul şi lupta politică", „Divergenţele noastre", „Contribuţii la dezvoltarea concepţiei moniste asupra istoriei", „Contribuţii la istoria materialismului", „Rolul personalităţii în istorie" şi altele.

Dar încă de pe atunci Plehanov a făcut unele greşeli serioase, care au constituit germenele concepţiilor sale menşevice de mai tîrziu. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Plehanov s-a situat pe o poziţie împăciuitoristă faţă de oportunism, iar apoi s-a alăturat menşevicilor. În perioada revoluţiei ruse din 1905—1907, el s-a situat pe poziţii menşevice în toate problemele fundamentale. A condamnat insurecţia armată din decembrie 1905. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar, Plehanov a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machişti şi împotriva lichidatorismului, situîndu-se în fruntea grupului „menşevicilor-partiiţi". În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţiile social-şovinismului, susţinînd tactica menşevică a defensismului. Întors în Rusia după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, Plehanov s-a situat în fruntea grupului „Edinstvo", grup de extremă dreaptă al menşevicilor-defensişti, şi s-a ridicat împotriva bolşevicilor, împotriva revoluţiei socialiste, considerînd că în Rusia nu s-au copt condiţiile pentru trecerea la socialism. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă, dar nu a participat la lupta împotriva Puterii sovietice.

Dînd o înaltă preţuire lucrărilor filozofice ale lui Plehanov şi rolului său în răspîndirea marxismului în Rusia, V. I. Lenin îl critica în acelaşi timp cu asprime pentru abaterile de la marxism şi pentru greşelile serioase din activitatea lui politică. — *31, 35, 46, 99, 129—130, 132, 138, 191, 214, 293, 297, 298, 301, 313, 315, 357, 364.*

Pleve, V. K. (1846—1904) — om de stat reacţionar din Rusia ţaristă. În 1902 a fost numit ministru al afacerilor interne. În timpul cît a fost el ministru au fost înăbuşite cu cruzime mişcările ţărăneşti din guberniile Poltava şi Harkov şi au fost lichidate o serie de zemstve. Pleve a încurajat politica reacţionară de rusificare a regiunilor de la periferia Rusiei. Pentru a abate masele de pe calea luptei împotriva absolutismului, el a organizat pogromuri evreieşti şi a încurajat „zubatovismul". Prin politica pe care a dus-o, el a stîrnit împotriva sa ura păturilor largi ale societăţii ruse. La 15 (28) iulie 1904 a fost ucis de eserul E. S. Sazonov. — *337.*

Pokrovski, I. P. (n. 1872) — social-democrat. Deputat în Duma a III-a de stat din partea regiunilor Kuban şi Terek şi din partea guberniei Cernomorie, a aderat la partea bolşevică a fracţiunii social-democrate. În 1910 a făcut parte din redacţia ziarului „Zvezda", publicaţie legală a bolşevicilor, ca reprezentant al fracţiunii social-democrate din Duma a III-a. — *391.*

www.dacoromanica.ro

Poleakov, A. A. (Kaţap) (n. 1884) — social-democrat. În 1909 a fost secretarul Biroului regional al P.M.S.D.R. în Regiunea centrală industrială. În iunie 1911, la consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. de la Paris, a fost propus candidat din partea bolşevicilor în Comisia de organizare din străinătate pentru convocarea plenarei C.C. Ulterior a reieşit că în anii 1911—1915 Poleakov a fost agent secret al secţiei ohranei din Moscova. — *263.*

Poleakov, S. L. (Litovţev, S.) (1875—1945) — scriitor burghez şi ziarist. A colaborat la ziarele cadete „Reci", „Russkoe Slovo", „Sovremennoe Slovo". După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat în străinătate, unde a colaborat intens la publicaţiile emigranţilor albi. — *222.*

Potresov, A. N. (1869—1934) — unul dintre liderii menşevismului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a manifestat ca ideolog al lichidatorismului; a avut un rol important în conducerea revistelor menşevice „Vozrojdenie", „Naşa Zarea" şi în alte organe de presă ale menşevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziţie social-şovină. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat; în străinătate a colaborat la „Dni", săptămînalul lui Kerenski, în coloanele căruia s-a dedat la atacuri împotriva Rusiei Sovietice. — *29, 30, 33, 37—38, 44, 45, 46, 48—49, 51, 52, 55, 56, 59—60, 61—62, 63, 64, 94, 95, 97, 98, 111, 112, 113—114, 115, 117, 119—120, 121—122, 123, 124, 125—127, 128, 129—130, 131, 132, 134—135, 137, 138, 189, 190, 195, 197, 212, 214, 217, 218, 219, 293, 296, 298, 307, 309, 313, 329, 333, 334, 349, 357, 364, 367, 381, 423.*

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist şi publicist burghez. La sfîrşitul ultimului deceniu al secolului trecut s-a manifestat ca reprezentant de seamă al „economismului" şi a fost unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. În anii care au urmat a fost membru activ al organizaţiei monarhiste-liberale „Uniunea eliberării". În 1906 a fost membru al C.C. al partidului cadet. Redactor-editor al revistei semicadete şi semimenşevice „Bez Zaglaviia". În 1917 a fost ministru al aprovizionării în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică. — *381, 423.*

Purişkevici, V. M. (1870—1920) — mare moşier, ultrareacţionar, monarhist. A fost unul dintre iniţiatorii creării organizaţiei ultrareacţionare „Uniunea poporului rus"; în 1907 a ieşit din această uniune şi a creat o nouă organizaţie contrarevoluţionară monarhistă — „Oastea arhanghelului Mihail"; deputat în Duma a II-a, a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Basarabia; şi-a cîştigat o tristă faimă prin discursurile sale antisemite şi pogromiste

www.dacoromanica.ro

rostite în Dumă. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice. — *52, 134, 221, 345, 373—374, 376, 390, 391, 416, 418, 420, 421.*

Q

Quelch Harry (1858—1913) — activist de seamă al mişcării muncitoreşti engleze şi internaţionale. Quelch a fost conducătorul elementelor revoluţionare din Federaţia social-democrată engleză, a propagat ideile marxismului ; începînd din 1886 a fost redactorul organului central al social-democraţilor englezi, ziarul „Justice", şi al publicaţiei lunare „Soţial-Demokrat". A fost delegat la o serie de congrese internaţionale ale Internaţionalei a II-a şi membru al Biroului socialist internaţional. A participat activ la munca sindicatelor engleze. În perioada editării la Londra a „Iskrei" leniniste (1902—1903) a contribuit activ la organizarea tipăririi ziarului.

V. I. Lenin a arătat că, în pofida anumitor greşeli cu caracter sectar, „Quelch s-a aflat în primele rînduri ale acelora care luptau cu perseverenţă şi cu convingere împotriva oportunismului şi a politicii muncitoreşti liberale în mişcarea muncitorească engleză" (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 363—364). — *238, 239.*

R

R—kov, N. — *vezi* Rojkov, N. A.

Ramişvili, N. V. (Piotr) (n. 1881) — unul dintre liderii menşevicilor gruzini. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales în C.C. din partea menşevicilor. În anii reacţiunii — lichidator. În timpul primului război mondial — defensist. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al C.C. al partidului menşevic gruzin, redactor al ziarului „Ertoba". În anii 1918—1920 Ramişvili a fost ministru de interne în guvernul menşevic gruzin, s-a pronunţat pentru separarea Gruziei de Rusia, a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1923, aflîndu-se în străinătate, s-a situat în fruntea unui grup de menşevici care au încercat să organizeze o răscoală împotriva Puterii sovietice în Gruzia. — *264, 265, 266, 274, 275, 281.*

Reinbot (Rezvoi), A. A. (1868—1918) — general în armata ţaristă. În anii 1906—1907, în calitatea sa de guvernator al oraşului Moscova, a reprimat cu cruzime mişcarea revoluţionară de la Moscova. A luat mită, s-a dedat la şantaje şi şi-a însuşit banii statului. Fărădelegile lui Reinbot în sectorul administrativ-poliţienesc şi ilegalităţile comise de el au stîrnit indignare în cercuri sociale largi, ceea ce a silit guvernul ţarist să-l destituie din funcţie şi să-l defere justiţiei. Ancheta în procesul Reinbot a durat cîţiva ani ; el a fost judecat abia în 1911, fiind condamnat la pierderea drepturilor civile şi a titlurilor şi la un an închisoare corecţională. Dar Reinbot n-a

www.dacoromanica.ro

executat nici măcar această condamnare ușoară, căci a fost eliberat curînd din închisoare. În timpul primului război mondial a fost comandant de divizie. — *374.*

Rennenkampf, P. K. (1854—1918) — general țarist, călău și sugrumător al mișcării revoluționare. În 1900—1901 a înăbușit cu sălbatică cruzime răscoala „boxerilor" din China. În 1906, împreună cu generalul Meller-Zakomelski, a condus expediția de pedepsire la calea ferată transsiberiană. În timpul primului război mondial, fiind comandant al armatei 1, neglijența criminală vecină cu trădarea de care a dat dovadă a fost una din principalele cauze ale înfrîngerii trupelor ruseşti în Prusia orientală; în 1915 a fost destituit din funcție și trecut în rezervă. În 1918 a fost împușcat pentru activitate contrarevoluționară. — *83, 85, 229.*

Rodicev, F. I. (n. 1856) — moșier din Tver, fruntaș al zemstvelor, unul dintre liderii partidului cadet, membru în Comitetul Central al acestui partid. A fost deputat în Duma I, a II-a, a III-a și a IV-a de stat. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost numit de Guvernul provizoriu burghez comisar pentru problemele Finlandei. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — *391.*

Rodzeanko, M. V. (1859—1924) — mare moșier, unul dintre liderii partidului octombriștilor, monarhist. Președinte al Dumei a III-a, apoi a IV-a de stat; a sprijinit guvernul țarist în lupta lui împotriva mișcării revoluționare. În perioada revoluției burghezo-democratice din februarie 1917 a organizat centrul contrarevoluționar „Comitetul provizoriu" al Dumei de stat, apoi „Consiliul privat" al membrilor Dumei de stat; a fost unul dintre organizatorii rebeliunii lui Kornilov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fugit la Denikin și a încercat să unească toate forțele contrarevoluționare în lupta împotriva Puterii sovietice, apoi a emigrat. — *222—224.*

Rojkov, N. A. (R—kov, N.) (1868—1927) — istoric și publicist. La începutul anului 1905 a intrat în P.M.S.D.R. și un timp a aderat la bolșevici. După înfrîngerea revoluției din 1905—1907 a devenit unul dintre conducătorii ideologici ai lichidatorismului; a colaborat la revista „Naşa Zarea" și a fost redactor al ziarului „Novaia Sibir", publicație de orientare menșevică lichidatoristă. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Rojkov a făcut parte din C.C. al menșevicilor și timp de cîteva luni a fost ministru-adjunct al poștelor și telegrafului în Guvernul provizoriu burghez. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1922 a rupt-o cu menșevicii. În anii următori s-a dedicat activității științifice și pedagogice și a lucrat în diferite instituții în domeniul administrativ. A scris o serie de lucrări de istorie a Rusiei. — *275, 411—425.*

Roman — vezi Ermolaev, K. M.

www.dacoromanica.ro

Romanov — dinastie imperială rusă (1613—1917). — *104, 338—339, 342.*

Rouanet, Gustave (n. 1855) — membru al Partidului socialist francez, a aderat la aripa lui de dreapta ; de profesiune ziarist. Din 1893 pînă în 1914 a fost deputat în parlament. A colaborat la ziarul socialiştilor „L'Humanité", a fost redactor la „La Revue Socialiste". — *212.*

Rubanovici, I. A. (1860—1920) — unul dintre liderii partidului socialiştilor-revoluţionari. A reprezentat partidul socialiştilor-revoluţionari la congresele socialiste internaţionale de la Amsterdam (1904) şi Stuttgart (1907). Membru al Biroului socialist internaţional. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost adversar al Puterii sovietice. — *102, 103.*

Rudnev, V. A. — *vezi* Bazarov, V. A.

S

Sammer, I. A. (Liubici) (1870—1921) — social-democrat, bolşevic. A intrat în mişcarea revoluţionară în 1897. A dus muncă de partid la Kiev şi Kazan, a luat parte activă la revoluţia din 1905—1907. În repetate rînduri a avut de suferit represiuni din partea guvernului ţarist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în sectorul economic la Vologda, începînd din 1919, la Uniunea centrală a cooperativelor de consum. Mai tîrziu a fost preşedinte al Uniunii ucrainene a cooperativelor de consum şi împuternicit al ministerului comerţului exterior al Ucrainei. — *275, 282.*

Semaşko, N. A. (Aleksandrov) (1874—1949) — revoluţionar de profesie, bolşevic, ulterior activist de seamă al Statului sovietic. A fost membru al P.M.S.D.R. din 1893. În 1905 a luat parte la insurecţia armată la Nijni Novgorod, a fost arestat, iar după ce a fost pus în libertate, a emigrat în străinătate. A fost secretar şi responsabil financiar al Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. La începutul primului război mondial a fost internat în Bulgaria. S-a înapoiat în Rusia în septembrie 1917. A luat parte activă la insurecţia armată de la Moscova în octombrie 1917. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost şeful secţiei medico-sanitare din cadrul Sovietului din Moscova. În anii 1918—1930 a fost comisar al poporului pentru ocrotirea sănătăţii al R.S.F.S.R. În 1931 a trecut la o muncă în cadrul C.E.C. din Rusia, a fost membru al Prezidiului C.E.C. din Rusia, precum şi membru al Academiei de ştiinţe medicale a U.R.S.S. şi al Academiei de ştiinţe pedagogice a R.S.F.S.R. În anii 1947—1949 a fost director al Institutului de

www.dacoromanica.ro

organizare a ocrotirii sănătății și de istorie a medicinii de pe lîngă Academia de științe medicale a U.R.S.S. A scris un mare număr de lucrări științifice în domeniul igienei sociale și al organizării ocrotirii sănătății. — *308.*

Singer, Paul (1844—1911) — unul dintre conducătorii social-democrației germane, tovarăș de luptă al lui A. Bebel și W. Liebknecht, militant de seamă al aripii marxiste a Internaționalei a II-a. Din 1887 — membru al conducerii Partidului social-democrat german, iar din 1890 — președinte al conducerii partidului. Din 1884 pînă în 1911 deputat în Reichstag și președinte al fracțiunii social-democrate. Din 1900 a fost membru al Biroului socialist internațional. Singer a luptat împotriva oportunismului din rîndurile partidului muncitoresc german și pînă la sfîrșitul vieții a rămas un promotor consecvent al politicii social-democrate revoluționare. Lenin îl prețuia mult pe Singer pentru atitudinea lui de luptător intransigent pentru cauza proletariatului. — *150—153.*

Smirnov, E. — *vezi* Gurevici, E. L.

Sombart, Werner (1863—1941) — economist burghez vulgar german, unul dintre principalii ideologi ai imperialismului german. Profesor la Universitatea din Breslau, apoi la cea din Berlin. La începutul activității sale, Sombart a fost unul dintre ideologii tipici ai „social-liberalismului ... care are o ușoară spoială de marxism" (V. I. Lenin. Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 54). Ulterior a devenit dușman fățiș al marxismului, prezentînd capitalismul ca un sistem economic armonios. În ultimii ani ai vieții sale a trecut pe pozițiile fascismului, proslăvind regimul hitlerist. Principalele sale lucrări sînt: „Socialismul și mișcarea socială în secolul al XIX-lea" (1896), „Capitalismul contemporan" (1902) etc. — *116.*

Sorge, Friedrich Adolf (1828—1906) — socialist german, militant de seamă al mișcării muncitorești și socialiste internaționale, prieten și tovarăș de luptă al lui K. Marx și F. Engels. A luat parte la revoluția din 1848—1849 din Germania. După înfrîngerea revoluției a emigrat în Elveția, apoi în America ; a fost organizatorul secțiilor Internaționalei I în America. Secretar al Consiliului General al Internaționalei I (1872—1874). A participat activ la întemeierea Partidului muncitoresc socialist din S.U.A. și a Uniunii muncitorești internaționale. Sorge a pregătit pentru tipar corespondența sa cu K. Marx, F. Engels și alții. Activitatea lui Sorge a fost foarte apreciată de Lenin, care spunea despre el că este un veteran al Internaționalei I. — *408, 409, 410.*

Stahovici, M. A. (1861—1923) — moșier, în anii 1895—1907 a fost mareșal al nobilimii în gubernia Orel ; a jucat un rol important în mișcarea zemstvelor. La început a aderat la partidul cadeților, iar după aceea a fost unul dintre organizatorii partidului octombriștilor. Deputat în Duma I și a II-a de stat, membru al

www.dacoromanica.ro

Consiliului de stat. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost numit guvernator general în Finlanda, apoi reprezentant al Guvernului provizoriu în străinătate. — *339, 384, 386, 387.*

Stolîpin, P. A. (1862—1911) — om de stat al Rusiei ţariste, mare moşier ; din 1906 pînă în 1911 — preşedinte al consiliului de miniştri şi ministru al afacerilor interne. De numele lui este legată perioada de cruntă reacţiune politică, în care pedeapsa cu moartea a fost larg folosită ca mijloc pentru înăbuşirea mişcării revoluţionare (reacţiunea stolîpinistă din 1907—1910). Stolîpin a efectuat o reformă agrară în scopul de a crea chiaburimea, care să constituie sprijinul absolutismului ţarist la sate. Dar încercarea lui de a consolida absolutismul cu ajutorul cîtorva reforme de sus, efectuate în interesul burgheziei şi al moşierilor, a suferit un eşec. A fost asasinat la Kiev în 1911 de eserul Bogrov. — *8, 52, 55, 81, 101, 144, 178, 221, 231, 232, 233, 235, 255, 257, 264, 270, 278, 285, 286, 287, 289, 298, 327, 329, 336—345, 373, 376, 385, 386—387, 388, 390.*

Struve, P. B. (1870—1944) — economist şi publicist burghez, unul dintre liderii partidului cadet. În ultimul deceniu al secolului trecut — reprezentant de seamă al „marxismului legal", a procedat la o revizuire „critică" şi la o „completare" a teoriei economice şi filozofice a lui K. Marx ; a căutat să adapteze marxismul şi mişcarea muncitorească la interesele burgheziei. Struve a fost unul dintre teoreticienii şi organizatorii organizaţiei monarhiste-liberale „Uniunea eliberării" (1903—1905) şi redactorul organului ei ilegal, revista „Osvobojdenie" (1902—1905). O dată cu înfiinţarea partidului cadet (în 1905), el devine membru al Comitetului Central al acestui partid. Struve a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost un duşman înveterat al Puterii sovietice, membru al guvernului contrarevoluţionar al lui Vranghel şi emigrant alb. — *120, 122, 169, 197, 216, 219, 258, 288, 308, 319, 342, 417.*

Suhomlin, V. I. (n. 1860) — începînd din 1879 a luat parte la mişcarea revoluţionară, iar din 1882 a fost membru al partidului „Narodnaia volea". În 1884 a fost arestat, iar în 1887 condamnat la moarte, pedeapsă care i-a fost comutată în 15 ani de închisoare. În 1903, după ce şi-a ispăşit pedeapsa, a intrat în partidul socialist-revoluţionar, a fost membru al organizaţiei de luptă a socialiştilor-revoluţionari ; a fost arestat de cîteva ori, a plecat în emigraţie, iar în 1910 s-a întors în Rusia. — *102.*

Svercikov, D. F. (1882—1938) — din 1899 a făcut parte din P.M.S.D.R. ; în anii 1903—1905 a fost bolşevic, iar apoi menşevic. În 1905 a intrat în Sovietul de deputaţi ai muncitorilor din Petersburg. În anii 1909—1910 a fost membru al C.C. al P.M.S.D.R. din partea menşevicilor. În 1917 a fost comisar în Guvernul pro-

www.dacoromanica.ro

vizoriu. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1920 s-a dezis în mod public de menşevism, a făcut o cerere de primire în partidul bolşevic şi a fost primit membru al P.C. (b) din Rusia. A lucrat în cadrul Comisariatului poporului pentru căile de comunicaţie, a fost membru al Tribunalului Suprem al U.R.S.S., apoi director-adjunct al Muzeului de stat pentru literatură din Moscova. — *270.*

Ş

Şipov, D. N. (1851—1920) — mare moşier, militant de seamă al zemstvelor, liberal moderat. Unul dintre organizatorii partidului octombrist şi preşedinte al Comitetului lui Central. În 1906 s-a retras din „Uniunea 17 octombrie" şi a devenit unul dintre liderii partidului „înnoirii paşnice" ; în acelaşi an a fost ales membru al Consiliului de stat. În 1911 s-a retras din viaţa politică. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă ; a fost unul dintre conducătorii organizaţiei contrarevoluţionare albgardiste „Centrul naţional". — *121, 339.*

Şklovski, I. V. (Dioneo) (1865—1935) — ziarist, liberal moderat ; în deceniul al 8-lea al veacului trecut a luat parte la mişcarea narodnicistă, a fost exilat în Siberia, mai tîrziu a plecat în străinătate şi s-a stabilit la Londra. A colaborat la „Russkoe Bogatstvo" şi la „Russkie Vedomosti". În timpul primului război mondial a fost partizan al Antantei. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost un adversar al dictaturii proletare. — *404, 408.*

Şulghin, V. V. (n. 1878) — moşier, deputat în Dumele a II-a, a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Volînia. Monarhist şi naţionalist inveterat, redactor al ziarului „Kievleanin", organ al naţionaliştilor ruşi. În 1917 a sprijinit activ Guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii armatei albgardiste de voluntari, a sprijinit pe generalii contrarevoluţionari Alekseev, Denikin şi Vranghel ; a emigrat în străinătate, unde a continuat lupta împotriva Puterii sovietice. În deceniul al 3-lea al secolului nostru nu a mai participat la viaţa politică. În 1944 a fost extrădat Uniunii Sovietice şi condamnat pentru activitate contrarevoluţionară ; a fost eliberat în 1956. — *2—3.*

Şvarţ — *vezi* Elias, K. I.

T

T. L. — *vezi* Adrianov.

Taratuta, V. K. (Viktor) (1881—1926) — membru al P.M.S.D.R. din 1898, bolşevic. A desfăşurat activitate revoluţionară în Caucaz

www.dacoromanica.ro

(1904—1905) şi la Moscova (1905—1907), unde a fost secretarul Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R. A fost delegat la Congresele al IV-lea şi al V-lea ale P.M.S.D.R. De nenumărate ori a fost arestat şi deportat, iar în 1909 a emigrat în străinătate. În 1919 s-a întors în Rusia Sovietică şi a deţinut o funcţie de răspundere în sectorul economic. — *282, 308.*

Teslenko, N. V. (n. 1870) — avocat; membru permanent al Comitetului Central al partidului cadet de la înfiinţarea lui. Deputat în Duma a II-a de stat din partea oraşului Moscova; colaborator al ziarului „Russkie Vedomosti". După Revoluţia Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — *285—286, 287, 288.*

Thiers, Adolphe (1797—1877) — om politic reacţionar burghez francez. După căderea celui de-al doilea Imperiu (4 septembrie 1870) a fost unul dintre conducătorii de fapt ai guvernului reacţionar, al cărui şef a devenit la 17 februarie 1871. A fost unul dintre principalii organizatori ai războiului civil şi ai reprimării Comunei din Paris. Rolul jucat de Thiers în istoria Franţei a fost caracterizat în mod amănunţit de K. Marx în lucrarea „Războiul civil din Franţa" (vezi K. Marx. „Războiul civil din Franţa", Editura politică, 1960, pag. 38—45). — *226, 229, 345.*

Tihomirov, L. A. (1852—1923) — unul dintre militanţii de seamă ai mişcării revoluţionare din deceniile al 8-lea şi al 9-lea ale secolului trecut, ulterior renegat. A fost membru al partidului „Zemlea i volea". Începînd din 1879 a fost membru al Comitetului executiv al partidului „Narodnaia volea". În 1883 a emigrat în străinătate, unde a editat „Vestnik Narodnoi Voli". În 1888 a editat la Paris broşura „De ce am încetat de a mai fi revoluţionar", în care se dezicea de fostele lui concepţii revoluţionare. În 1889, după ce a trimis o scrisoare de pocăinţă ţarului, s-a înapoiat în Rusia, a devenit monarhist şi reacţionar, a colaborat la „Moskovskie Vedomosti", „Novoe Vremea", „Russkoe Obozrenie". Începînd din 1917 s-a retras din viaţa politică. — *102.*

Tolmacev, I. N. (n. 1863) — general în armata ţaristă, membru activ al organizaţiei ultrareacţionare „Uniunea poporului rus". În anii 1907—1911, cît a fost guvernatorul oraşului Odesa, a reprimat cu cruzime organizaţiile muncitoreşti, a persecutat presa progresistă, a încurajat asasinarea revoluţionarilor şi pogromurile împotriva evreilor. Arbitrarul şi ilegalităţile săvîrşite cu îngăduinţa lui Tolmacev erau atît de scandaloase, încît în 1911 guvernul ţarist s-a văzut nevoit să-l destituie. — *144, 258, 345, 373.*

Tolstoi, L. N. (1828—1910) — genial scriitor rus, unul dintre cei mai mari scriitori ai lumii, care a exercitat o influenţă covîrşitoare asupra dezvoltării literaturii ruse şi universale. În legătură cu Tolstoi, vezi articolele lui Lenin: „Lev Tolstoi, oglindă a revoluţiei ruse", „L. N. Tolstoi", „L. N. Tolstoi şi mişcarea muncitorească

www.dacoromanica.ro

contemporană", „Tolstoi şi lupta proletară", „L. N. Tolstoi şi epoca sa" etc. (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 213—220; volumul de faţă pag. 20—25, 40—43, 74—75, 105—109). — *20—25, 33, 40—43, 74—75, 94, 95—96, 97, 105—109, 376.*

Trepov, D. F. (1855—1906) — în anii 1896—1905 a fost şeful poliţiei din Moscova. A fost, după cum l-a definit Lenin, „unul dintre slugoii ţarişti pe care-i detesta cel mai mult întreaga Rusie şi care şi-a cîştigat un trist renume la Moscova prin cruzimea şi brutalitatea sa, ca şi prin participarea la încercările lui Zubatov de a perverti pe muncitori" (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 240). La 11 ianuarie 1905 a fost numit guvernator general al Petersburgului, iar apoi ministru-adjunct la interne. Autor al „faimosului" ordin din octombrie 1905 „de a nu trage cu cartuşe oarbe şi de a nu economisi gloanţele". Inspirator al pogromurilor săvîrşite de sutele negre. — *9, 390.*

Troţki (Bronştein), L. D. (1879—1940) — duşman inveterat al leninismului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar, camuflîndu-se sub masca „nefracţionismului", se situase de fapt pe poziţiile lichidatorilor, în 1912 a fost organizatorul Blocului antipartinic din august. În perioada primului război mondial s-a situat pe o poziţie centristă, a dus luptă împotriva lui V. I. Lenin în problemele războiului, păcii şi revoluţiei. Întorcîndu-se din emigraţie, după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, a făcut parte din grupul „interraioniştilor" şi, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia, a fost primit în rîndurile partidului bolşevic. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a ocupat o serie de posturi guvernamentale. În 1918 a luat poziţie împotriva păcii de la Brest, iar în 1920—1921 s-a aflat în fruntea opoziţiei în discuţia despre sindicate. Începînd din 1923 a dus o înverşunată luptă fracţionistă împotriva liniei generale a partidului, împotriva programului leninist de construire a socialismului; a propagat ideea imposibilităţii victoriei socialismului în U.R.S.S. Partidul comunist, demascînd troţkismul ca pe o deviere mic-burgheză din rîndurile partidului, l-a zdrobit din punct de vedere ideologic şi organizatoric. În 1927 Troţki a fost exclus din partid; în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică, iar în 1932 i s-a retras cetăţenia sovietică. Aflîndu-se în străinătate, a continuat lupta împotriva Statului sovietic şi a partidului comunist, împotriva mişcării comuniste internaţionale. — *33, 35—36, 46—47, 48, 55, 57—62, 63, 101, 110, 111, 163, 165, 166—167, 296, 300, 314, 315—316, 331, 332, 333, 347, 348, 349, 350—351, 353, 354, 355, 357, 358, 360, 361.*

Trubeţkoi, E. N. (1863—1920) — prinţ, unul dintre ideologii liberalismului burghez rus, filozof idealist. A fost profesor de filozofie a dreptului la Universitatea din Kiev, apoi la cea din Moscova. Pînă în 1906 a făcut parte din partidul cadet. În 1906 a participat la crearea partidului monarhist-constituţional al „înnoirii paşnice".

www.dacoromanica.ro

A avut un rol important în reprimarea de către ţarism a revoluţiei din 1905—1907 şi în crearea regimului stolîpinist din Rusia. În timpul primului război mondial (1914—1918) a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca duşman înrăit al Puterii sovietice ; a fost un denikinist activ. — *339*, *384*, *390*.

Tugan-Baranovski, M. I. (1865—1919) — economist burghez rus, în ultimul deceniu al secolului trecut reprezentant de vază al „marxismului legal". În perioada revoluţiei din 1905—1907 a făcut parte din partidul cadet. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luat parte activă la contrarevoluţia din Ucraina, a fost ministru de finanţe al Radei centrale ucrainene. Principalele lucrări ale lui Tugan-Baranovski din ultimul deceniu al secolului trecut sînt : „Crizele industriale în Anglia contemporană, cauzele şi influenţa lor asupra vieţii poporului" (1894), „Fabrica rusă în trecut şi în prezent" (1898) etc. — *169*.

Ţ

Ţederbaum, I. O. — *vezi* Martov, L.

Ţederbaum, V. O. — *vezi* Leviţki, V. O.

U

Urusov, S. D. (n. 1862) — prinţ, mare moşier. În anii 1903 şi 1904 a fost guvernator general al Basarabiei. În 1905 a fost un timp ministru-adjunct al afacerilor interne în cabinetul Witte. În 1906 a fost ales în Duma I de stat din partea guberniei Kaluga. Membru al partidului „reformelor democratice", care se situa mai la dreapta decît partidul cadet. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, din martie şi pînă în iunie, Urusov a fost ministru-adjunct al afacerilor interne în Guvernul provizoriu. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în cadrul comisiei speciale de pe lîngă Prezidiul Consiliului economic superior pentru cercetarea anomaliei magnetice de la Kursk. Din 1921 pînă în 1929 a lucrat la Banca de stat. — *339*, *340*, *384*, *387*, *388*, *390*.

V

V. V. — *vezi* Voronţov, V. P.

Veazemski — *vezi* Leiteizen, G. D.

Viktor — *vezi* Taratuta, V. K.

Voiloşnikov, A. A. (1877—1930) — membru al Dumei a III-a de stat din partea populaţiei căzăceşti din Transbaikal, a intrat în

www.dacoromanica.ro

fracţiunea social-democrată şi a aderat la bolşevici. Pentru cuvîntarea sa cu privire la statutul serviciului militar Voiloşnikov a fost exclus de către preşedintele Dumei la 15 şedinţe. Între anii 1911 şi 1912 a colaborat la ziarele bolşevice „Zvezda" şi „Pravda". Începînd din 1913 a fost preşedintele Direcţiei uniunii cooperativelor din gubernia Transbaikal. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în domeniul economic la Novosibirsk, Saratov, Kazan şi Moscova. — *232.*

Volkonski, V. M. (n. 1868) — prinţ, mare moşier. Membru în Duma a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Tambov, vicepreşedinte al Dumei. În anii 1915—1916 a fost ministru-adjunct al afacerilor interne. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, a fost unul dintre organizatorii campaniei contrarevoluţionare a generalului Iudenici împotriva Petrogradului, apoi emigrant alb. — *232.*

Vollmar, Georg-Heinrich (1850—1922) — unul dintre liderii aripii oportuniste a Partidului social-democrat din Germania, ziarist. În anii 1879—1880 a redactat organul partidului „Der Sozialdemokrat", care apărea ilegal la Zürich. În repetate rînduri a fost ales deputat în Reichstag şi în Landtagul din Bavaria. Unul dintre ideologii reformismului şi revizionismului. El s-a ridicat împotriva ascuţirii luptei de clasă, a căutat să demonstreze superioritatea „socialismului de stat" şi i-a îndemnat pe social-democraţi la o alianţă cu liberalii; cu prilejul elaborării programului agrar al partidului, el a susţinut interesele micilor proprietari funciari. În timpul primului război mondial, Vollmar s-a situat pe poziţii social-şoviniste; în ultimii ani ai vieţii sale s-a retras din viaţa politică. — *212.*

Voronţov, V. P. (V. V.) (1847—1918) — economist şi publicist, unul dintre ideologii narodnicismului liberal din anii 1880—1900, autor al lucrărilor „Destinele capitalismului în Rusia" (1882), „Curentele de la noi" (1893), „Studii de economie teoretică" (1895) şi altele, în care susţinea că în Rusia nu există condiţii pentru dezvoltarea capitalismului, preamărea mica producţie de mărfuri, idealiza obştea ţărănească. Voronţov a militat pentru o împăcare cu cîrmuirea ţaristă şi a combătut cu hotărîre marxismul. Concepţiile lui au fost aspru criticate de V. I. Lenin în numeroase lucrări. — *168.*

W

Wilhelm I (Hohenzollern) (1797—1888) — rege al Prusiei (din 1861); împărat al Germaniei (1871—1888). — *325.*

Wilhelm al II-lea (Hohenzollern) (1859—1941) — împărat al Germaniei şi rege al Prusiei (1888—1918). — *237.*

Wöllich, August (1810—1878) — a participat la mişcarea revoluţionară din Germania. În 1847 a intrat în Liga comuniştilor. În

www.dacoromanica.ro

perioada revoluției din 1848—1849 din Germania a participat la o serie de acțiuni armate ale republicanilor din sudul Germaniei. După înfrîngerea insurecției a emigrat în Elveția, iar apoi în Anglia. A fost unul dintre liderii fracțiunii sectare și aventuriste care s-a rupt de Liga comuniștilor în 1850. K. Marx și F. Engels au luat atitudine împotriva tacticii lui Willich și a adepților săi. În 1853 a plecat în S.U.A., unde a participat activ la războiul civil (1861—1865), deținînd diferite posturi de comandă în armata nordicilor. — *209*.

Witte, S. I. (1849—1915) — om de stat, exponent al intereselor „imperialismului militar-feudal" din Rusia țaristă ; partizan convins al absolutismului ; a căutat să mențină monarhia făcînd concesii neînsemnate burgheziei liberale și recurgînd la crunte represiuni împotriva poporului. A fost unul dintre organizatorii înăbușirii revoluției din 1905—1907. În calitate de ministru al căilor de comunicație (februarie—august 1892), ministru de finanțe (1892—1903), președinte al consiliului de miniștri (octombrie 1905 — aprilie 1906), Witte, prin măsurile luate de el în domeniul finanțelor, al politicii vamale, al construcțiilor de căi ferate, al legislației pentru reglementarea muncii în fabrici, precum și prin stimularea intensă a investițiilor de capital străin, a contribuit la dezvoltarea capitalismului în Rusia și la accentuarea dependenței ei de puterile imperialiste. „Ministru-misit", „agent de bursă", așa l-a calificat V. I. Lenin. — *103, 288, 339, 384, 386, 390*.

Z

Zetkin, Clara (1857—1933) — militantă de seamă a mișcării muncitorești germane și internaționale, a participat la întemeierea Partidului Comunist din Germania ; scriitoare de talent, orator și tribun înflăcărat. Clara Zetkin, care făcea parte din aripa stîngă a social-democrației germane, împreună cu R. Luxemburg, F. Mehring și K. Liebknecht, a participat activ la lupta împotriva lui Bernstein și a celorlalți oportuniști. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste revoluționare și a luptat împotriva social-șovinismului. În 1916 a intrat în grupul „International", iar apoi în „Uniunea Spartacus". Din 1919 — membră a Partidului Comunist din Germania ; a fost aleasă în C.C. al partidului. La Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste a fost aleasă în Comitetul Executiv al Internaționalei, în cadrul căruia a condus Secretariatul internațional pentru problemele femeilor. Din 1924 și pînă la sfîrșitul vieții a fost președintă a Comitetului Executiv al Organizației internaționale pentru ajutorarea luptătorilor revoluției (Ajutorul Roșu). — *308, 313—314*.

www.dacoromanica.ro

DATE DIN VIAŢA ŞI ACTIVITATEA LUI V. I. LENIN

(Noiembrie 1910 — noiembrie 1911)

1910

Noiembrie 1910— noiembrie 1911 — Lenin locuieşte la Paris.

Noiembrie, 1 (14) — Lenin îi trimite lui A. M. Gorki, la Capri, nr. 1 al ziarului „Raboceaia Gazeta" şi-l înştiinţează despre pregătirile în vederea editării revistei legale „Mîsl".

Noiembrie, 3 (16) — Lenin ia parte la şedinţa redacţiei O.C. al P.M.S.D.R. — ziarul „Soţial-Demokrat" —, la care este discutat articolul său „Două lumi".

Noiembrie, înainte de 9 (22) — Într-o scrisoare către C. Huysmans, secretarul Biroului socialist internaţional, Lenin îi face cunoscut că scrisoarea în care acesta cere lămuriri în legătură cu cotizaţiile P.M.S.D.R. pentru întreţinerea B.S.I. a fost transmisă Biroului din străinătate al C.C.

Noiembrie, 9 (22) — Într-o scrisoare către G. V. Plehanov, Lenin îl anunţă că a primit o scrisoare de la Biroul socialist internaţional în legătură cu cotizaţiile P.M.S.D.R. pentru întreţinerea biroului şi se interesează care este părerea lui despre primul număr al ziarului „Raboceaia Gazeta".

Într-o scrisoare către A. M. Gorki, Lenin îşi exprimă dezaprobarea faţă de colaborarea acestuia la revista „Sovremennik" şi critică aspru revista.

Noiembrie, 15 (28) — Lenin scrie articolul „Un început de cotitură ?". Articolul a fost publicat la 16 (29) noiembrie în nr. 18 al ziarului „Soţial-Demokrat".

www.dacoromanica.ro

Noiembrie, 16 (29) Articolele lui Lenin: „Două lumi", „În legătură cu demonstrația care a avut loc la moartea lui Muromțev" și „L. N. Tolstoi" au fost publicate în nr. 18 al ziarului „Soțial-Demokrat".

Noiembrie, 20 (decembrie, 3) În scrisoarea „Către tovarășii cursanți ai școlii din Bologna", Lenin refuză invitația primită din partea acestei școli de a ține prelegeri; date fiind orientarea antipartinică și acțiunile scizioniste ale organizatorilor acestei școli, îi invită pe cursanți să vină la Paris și-i anunță că e gata să le țină o serie de prelegeri în problema tacticii, a situației interne din partid și în problema agrară.

Noiembrie, 21 (decembrie, 4) Într-o scrisoare adresată lui N. G. Poletaev la Petersburg, Lenin îi face cunoscut că trimite o serie de articole pentru ziarul bolșevic legal „Zvezda" și roagă să i se scrie dacă s-au lichidat fricțiunile din redacția ziarului.

Noiembrie, 22 (decembrie, 5) În scrisoarea către Biroul din străinătate al Comitetului Central al P.M.S.D.R., Lenin propune să se trimită imediat o mie de ruble pentru editarea ziarului „Zvezda".

Împreună cu alți bolșevici, Lenin adresează B.S.C.C. o cerere de a se convoca imediat plenara C.C.

Noiembrie, mai târziu de 22 (5 decembrie) În numele redacției ziarului „Raboceaia Gazeta", Lenin scrie „Scrisoare deschisă către toți social-democrații partiiți", cu privire la starea de lucruri din partid.

Noiembrie, 24 (decembrie, 7) Într-o scrisoare către N. G. Poletaev, Lenin îi face cunoscut că a trimis bani pentru editarea ziarului „Zvezda" și se pronunță hotărît împotriva colaborării lichidatorilor la ziar.

Înainte de 25 noiembrie (8 decembrie) Lenin lucrează la articolul „Cei care vor să ne desființeze (Despre d-l Potresov și V. Bazarov)".

Noiembrie, 26 (decembrie, 9) Într-o scrisoare adresată lui V. D. Bonci-Bruevici la Petersburg, Lenin roagă să se accelereze editarea ziarului „Zvezda" și să fie ținut cu regularitate la curent despre mersul treburilor.

Noiembrie, 28 (decembrie, 11) Articolul lui Lenin „L. N. Tolstoi și mișcarea muncitorească contemporană" apare în nr. 7 al ziarului „Naș Puti".

www.dacoromanica.ro

Decembrie, 4 (17) Lenin face însemnări pe circulara Biroului socialist internaţional din 15 decembrie 1910 către partidele Internaţionalei a II-a, prin care li se cerea să examineze amendamentul la rezoluţia Congresului de la Copenhaga (1910) în problema tribunalelor de arbitraj şi a dezarmării, amendament înaintat de congres B.S.I. pentru a fi prelucrat. Întrucît în amendament se spunea că grevele muncitorilor din industria de război constituie un mijloc util pentru a împiedica războiul, B.S.I. propunea tuturor partidelor să se adreseze sindicatelor respective şi să prezinte un raport în cadrul B.S.I.

Lenin a trimis scrisoarea B.S.I. la redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" pentru a fi publicată şi a propus să fie însoţită de o declaraţie în sensul că bolşevicii consideră că războiul poate fi împiedicat numai prin asaltul revoluţionar al maselor proletariatului, iar nu prin grevă, ca un act izolat de împotrivire.

Decembrie, 5 (18) Lenin scrie o scrisoare lui C. Huysmans, secretarul B.S.I., cu ocazia primirii circularei B.S.I. din 15 decembrie 1910 către partidele Internaţionalei a II-a.

Decembrie, înainte de 13 (26) Lenin participă la şedinţa redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat", la care este însărcinat să scrie răspunsul la articolul lui Martov „Unde au ajuns?", publicat în noiembrie 1910 în nr. 23 al ziarului „Golos Soţial-Demokrata".

Decembrie, nu mai tîrziu de 15 (28) Lenin scrie o scrisoare către Colegiul din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R. despre starea de lucruri din partid.

Lenin scrie articolul „Despre starea de lucruri din partid".

Decembrie, 15 (28) Lenin ia parte la şedinţa redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat", la care se discută articolul său „Despre starea de lucruri din partid".

Decembrie, 16 (29) La Petersburg apare nr. 1 al ziarului bolşevic legal „Zvezda", în care se publică articolul lui Lenin „Divergenţele din rîndurile mişcării muncitoreşti europene".

www.dacoromanica.ro

Decembrie, 18 (31) Articolele lui Lenin : „Tolstoi și lupta proletară", „Începutul demonstrațiilor", „Ce se petrece la sate ?" și „Ivan Vasilievici Babușkin (Necrolog)" apar în nr. 2 al ziarului „Raboceaia Gazeta".

Decembrie, 21 (3 ianuarie 1911) În scrisoarea adresată lui M. T. Elizarov la Saratov, Lenin îi confirmă primirea scrisorii lui în care îl anunță că nu se găsește un editor pentru lucrarea sa despre problema agrară și a primelor numere ale ziarului „Zvezda" și ale revistei „Mîsl".

În scrisoarea către A. M. Gorki, Lenin îi explică din ce cauză a întîrziat cu răspunsul la scrisoarea acestuia, îi spune că față de revista „Sovremennik" are o atitudine de dezaprobare, îi relatează aprecierea nejustă făcută lui L. N. Tolstoi în revista menșevică „Nașa Zarea", expune concepțiile social-democrației revoluționare în problema capitalismului și a politicii lui colonialiste, roagă să fie ajutat să-și găsească un editor pentru lucrarea sa cu privire la problema agrară și face o apreciere asupra ziarului „Zvezda" și asupra revistei „Mîsl".

Decembrie, 23 (5 ianuarie 1911) Articolul lui Lenin „Despre unele particularități ale dezvoltării istorice a marxismului" apare în nr. 2 al ziarului „Zvezda".

Decembrie La Moscova apare nr. 1 al revistei bolșevice legale „Mîsl", în care sînt publicate articolele lui Lenin „Eroii «micilor rezerve»" și „Despre statistica grevelor din Rusia" (capitolul I).

Nu înainte de 1910 În scrisoarea adresată lui V. A. Karpinski la Geneva, Lenin îl roagă să-l ajute să găsească cartea care-i aparține despre statistica americană „Abstract of the twelfth Census of the United States. 1900". Washington, 1902 („Extras din al 12-lea recensămînt al Statelor Unite. 1900". Washington, 1902).

1911

Ianuarie, după 2 (15) Lenin scrie notița „Iudușka Trotki și simțul rușinii".

Ianuarie, 5 (18) Lenin ține la Paris un referat despre L. N. Tolstoi.

Ianuarie, 6 (19) În scrisoarea adresată mamei sale, M. A. Ulianova, la Saratov, Lenin o informează despre scrisoarea lui către A. M. Gorki referitoare la

www.dacoromanica.ro

editarea lucrării sale în problema agrară, despre faptul că a ținut la Paris un referat despre L. N. Tolstoi și despre proiectul de a pleca în Elveția pentru a ține acest referat.

Între 11 (24) ianuarie și 8 (21) februarie — Lenin scrie articolul „Cincizeci de ani de la desființarea iobăgiei". Articolul a fost publicat la 8 (21) februarie în nr. 3 al ziarului „Raboceaia Gazeta".

Ianuarie, 13 (26) — Articolul lui Lenin „Cariera unui terorist rus" este publicat în nr. 19—20 al ziarului „Soțial-Demokrat".

Ianuarie, 18 (31) — Lenin se întîlnește cu G. K. Ordjonikidze, care sosise la Paris, și discută cu el despre activitatea social-democrată din Caucaz.

Lenin semnează scrisoarea către B.S.C.C. în care își exprimă protestul împotriva politicii B.S.C.C. îndreptate spre torpilarea convocării plenarei C.C.

Ianuarie, 21 (februarie, 3) — În scrisoarea adresată lui G. V. Plehanov la San-Remo, Lenin îi confirmă primirea scrisorii în care îi face cunoscută moartea lui P. Singer, îl anunță că la 5 (18) decembrie 1910 i-a trimis scrisoarea lui C. Huysmans, precum și proiectul răspunsului său ; îi comunică despre noul atac al lichidatorilor în legătură cu apariția notei lui N. I. Iordanski „Contradicție" în nr. 4 al ziarului „Zvezda" și despre înfrîngerile suferite de aceștia.

Între 21 ianuarie și 5 februarie (3 și 18 februarie) — Lenin scrie articolul „Cadeții despre «cele două tabere» și despre «un compromis rezonabil»". Articolul este publicat la 5 (18) februarie în nr. 8 al ziarului „Zvezda".

Ianuarie, 22 (februarie, 4) — În nr. 6 al ziarului „Zvezda" apare articolul lui Lenin „L. N. Tolstoi și epoca sa".

După 22 ianuarie (4 februarie) — Lenin scrie articolul „Marxismul și «Nașa Zarea»". Articolul apare la 22 aprilie (5 mai) în nr. 3 al revistei legale „Sovremennaia Jizn" (Baku).

Lenin scrie Comitetului Central o scrisoare cu privire la activitatea fracționistă, dăunătoare pentru partid a golosiștilor, vperediștilor, trotkiștilor, despre faptul că aceștia au călcat înțelegerea încheiată la plenara din ianuarie 1910 a C.C. cu privire la dizolvarea fracțiunilor ; declară că bolșevicii vor continua să ducă o luptă necruță-

www.dacoromanica.ro

toare împotriva blocului golosiştilor, vperediştilor şi al lui Troţki.

Între 23 ianuarie şi 8 februarie (5 şi 21 februarie) — Lenin scrie articolul-necrolog „Paul Singer". Articolul apare la 8 (21) februarie în nr. 3 al ziarului „Raboceaia Gazeta".

Înainte de 27 ianuarie (9 februarie) — Lenin scrie planul celei de-a 4-a prelegeri la ciclul „Bazele economiei politice" ţinut de el la Cursurile de ştiinţe sociale de la Paris.

Ianuarie — Lenin are o convorbire cu V. V. Adoratski, care sosise la Paris; examinează manuscrisul lucrării acestuia despre stat.

Apare nr. 2 al revistei „Mîsl" cu articolele lui Lenin „Cei care vor să ne desfiinţeze (Despre d-l Potresov şi V. Bazarov)" şi „Despre statistica grevelor din Rusia" (capitolul II).

Ianuarie-februarie — Lenin are un schimb de scrisori cu A. I. Rîkov în problemele refacerii instituţiilor centrale de partid, convocării plenarei C.C. al P.M.S.D.R. în străinătate în scopul pregătirii conferinţei generale de partid; îi face o critică vehementă lui Rîkov pentru atitudinea lui împăciuitoristă, pentru pasivitate în pregătirea plenarei C.C.

Între 17 şi 26 februarie (2 şi 11 martie) — Lenin scrie articolul „Însemnări. Menşikov, Gromoboi, Izgoev". Articolul a fost publicat în nr. 11 al ziarului „Zvezda" din 26 februarie (11 martie).

Februarie, 22 sau 23 (martie 7 sau 8) — Într-o scrisoare către N. G. Poletaev, Lenin demască tactica de şantaj a lichidatorilor, arată că trebuie să se ducă o luptă hotărîtă şi consecventă împotriva lor, roagă să i se comunice care este situaţia în cadrul redacţiei ziarului „Zvezda" şi să i se trimită de urgenţă textul platformei fracţiunii social-democrate din Dumă în vederea alegerilor suplimentare pentru Duma de stat care urmau să aibă loc la Moscova.

Între 25 februarie şi 19 martie (10 martie şi 1 aprilie) — Lenin scrie articolul „«Reforma ţărănească» şi revoluţia proletară-ţărănească".

Articolul este publicat la 19 martie (1 aprilie) în nr. 21—22 al ziarului „Soţial-Demokrat".

Februarie — Lenin scrie o scrisoare către Colegiul din Rusia al C.C. cu privire la acţiunile scizioniste ale golosiştilor, vperediştilor şi ale lui Troţki.

www.dacoromanica.ro

Apare nr. 3 al revistei „Mîsl" cu articolul lui Lenin „Cu prilejul unei aniversări" şi sfîrşitul articolului „Cei care vor să ne desfiinţeze (Despre d-l Potresov şi V. Bazarov)".

Martie, 5 (18) — Lenin ia cuvîntul la Paris, la un miting închinat celei de-a 40-a aniversări a proclamării Comunei din Paris.

Martie, nu mai tîrziu de 13 (26) — Lenin pleacă la Berlin în vederea tratativelor cu „deţinătorii" fondurilor partidului (K. Kautsky, C. Zetkin şi F. Mehring) pentru alocarea unei sume de bani ziarului „Zvezda". La tratative ia parte şi N. G. Poletaev, membru în redacţia ziarului „Zvezda".

Martie, 19 (aprilie, 1) — În nr. 21—22 al ziarului „Soţial-Demokrat" apare articolul lui Lenin „Distrugătorii partidului în rolul de «distrugători ai legendelor»".

Între 22 martie şi 6 aprilie (4 şi 19 aprilie) — Lenin şi Gorki se întîlnesc la Paris.

Între 23 martie şi 2 aprilie (5 şi 15 aprilie) — Lenin scrie articolul „Cadeţii şi octombriştii". Articolul a apărut în ziarul „Zvezda" nr. 16 din 2 (15) aprilie.

Între 30 martie şi 16 aprilie (12 şi 29 aprilie) — Lenin scrie articolul „Despre însemnătatea crizei". Articolul a apărut în ziarul „Zvezda" nr. 18 din 16 (29) aprilie.

Martie — În scrisoarea către A. I. Rîkov, Lenin îl anunţă că a primit scrisoarea sa şi că apreciază ameninţarea lui de a ieşi din C.C. ca o trădare a bolşevismului într-un moment greu ; propune să fie chemaţi din Rusia V. P. Noghin şi I. A. Sammer pentru a se asigura bolşevicilor majoritatea la plenara C.C. al P.M.S.D.R.
Apare nr. 4 al revistei „Mîsl" cu articolele lui Lenin „Despre structura socială a puterii, perspective şi lichidatorism" şi „Note polemice".

Înainte de 6 (19) aprilie — În scrisoarea către fracţiunea social-democrată din Duma a III-a de stat, Lenin aprobă planul elaborat de fracţiune pentru editarea dării de seamă privitoare la activitatea sa, face cunoscută componenţa comisiei redacţionale şi îndatoririle ei.

www.dacoromanica.ro

Între 8 și 16 (21 și 29) aprilie — Lenin scrie articolul „Congresul Partidului social-democrat englez". Articolul a apărut în ziarul „Zvezda" nr. 18 din 16 (29) aprilie.

Aprilie, 12 (25) — Lenin ia parte la elaborare și semnează varianta inițială a scrisorii către membrii C.C. al P.M.S.D.R. aflați în străinătate, în care li se propune să participe la consfătuirea membrilor C.C. pentru a rezolva problema convocării imediate a plenarei C.C.

Aprilie, 15 (28) — În nr. 4—5 al ziarului „Raboceaia Gazeta" apare articolul lui Lenin „În amintirea Comunei".

Aprilie, 17 (30) — În scrisoarea către B.S.C.C., Lenin anunță că au luat sfîrșit tratativele în problema editării dării de seamă a fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat pe care, din însărcinarea fracțiunii din Dumă, le-a dus la Berlin cu N. G. Poletaev, face cunoscută componența comisiei redacționale pentru editarea dării de seamă, propune să se pună la dispoziția comisiei redacționale fonduri din sumele aflate la „deținători".

Aprilie, înainte de 21 (4 mai) — Lenin scrie o scrisoare către N. A. Rojkov în legătură cu articolul acestuia „O inițiativă necesară", trimis la redacția ziarului „Soțial-Demokrat".

Între 28 aprilie și 7 mai (11 și 20 mai) — Lenin scrie articolul „«Regrete» și «rușine»". Articolul apare în ziarul „Zvezda" nr. 21 din 7 (20) mai.

Aprilie, 29 (mai, 12) — Lenin ia cuvîntul la Paris, la mitingul consacrat zilei de 1 Mai.

În nr. 3 al publicației „Diskussionnîi Listok" (supliment la Organul Central „Soțial-Demokrat") apare articolul lui Lenin „Convorbire între un legalist și un adversar al lichidatorismului".

Sfîrșitul lunii aprilie — Într-o scrisoare către A. M. Gorki, Lenin îi comunică că nr. 5 al revistei „Mîsl" a fost confiscat și că apariția revistei a fost interzisă ; îl roagă să ajute la găsirea unui editor pentru a se organiza editarea unei noi reviste la Petersburg.

Nu mai tîrziu de aprilie — Lenin scrie observații la articolul lui V. V. Adoratski „Despre neoliberalism (Însemnări pe marginea cărții lui P. Novgorodțev «Criza conștiinței contemporane»)", destinat revistei „Mîsl".

www.dacoromanica.ro

Mai, 14 (27)

Într-o scrisoare către A. M. Gorki, Lenin îi face cunoscut că el dezaprobă unirea bolșevicilor, menșevicilor-partiiți și a fracțiunii social-democrate din Dumă în jurul vreunui organ de presă, întrucît în fracțiune predomină menșevicii ; critică redacția ziarului „Zvezda" pentru lipsa unei linii politice ferme, îi aduce la cunoștință că se vîntură zvonuri în legătură cu o circulară a lui Stolîpin cu privire la interzicerea tuturor organelor de presă social-democrate ; arată necesitatea intensificării luptei ilegale.

Lenin semnează o scrisoare către membrii C.C. al P.M.S.D.R. aflați în străinătate în care-i invită să participe la o consfătuire a membrilor C.C.

Primăvara

Lenin și N. K. Krupskaia se mută la Longjumeau (localitate situată la cîțiva kilometri de Paris).

Lenin stă de vorbă cu muncitorii — viitori cursanți ai școlii de partid de la Longjumeau — sosiți din Rusia.

Primăvara și vara, nu mai tîrziu de 17 (30) august

Lenin conduce organizarea și activitatea școlii de partid de la Longjumeau.

Înainte de deschiderea cursurilor, Lenin ține o lecție cu cursanții despre „Manifestul Partidului Comunist" al lui K. Marx și F. Engels.

Lenin ține la această școală un ciclu de prelegeri de economie politică (29 de prelegeri — 43 de ore), în problema agrară (12 prelegeri — 18 ore), în domeniul teoriei și practicii socialismului în Rusia (12 prelegeri).

La cererea cursanților, Lenin ține 3 prelegeri despre concepția materialistă a istoriei și un referat despre momentul actual și starea de lucruri din partid.

Între 17 și 20 mai (30 mai și 2 iunie)

Lenin îi scrie o scrisoare lui M. V. Ozolin în legătură cu viitoarea consfătuire a membrilor C.C. al P.M.S.D.R. și cu participarea lui Ozolin la această consfătuire în calitate de reprezentant al social-democrației letone.

Între 19 și 23 mai (1 și 5 iunie)

Lenin scrie „Conspectul (planul) raportului care urmează să fie prezentat de trei bolșevici membri ai C.C. la consfătuirea neoficială a celor nouă membri ai C.C."

www.dacoromanica.ro

Lenin trimite o scrisoare către consfătuirea membrilor din străinătate ai C.C. al P.M.S.D.R. în care-i demască pe lichidatori, care încearcă să torpileze convocarea plenarei C.C. al P.M.S.D.R.

Lenin scrie raportul cu privire la starea de lucruri din partid pentru viitoarea consfătuire a membrilor C.C. al P.M.S.D.R.

Mai, 26 (iunie, 8) Lenin participă la ședința preliminară a participanților la consfătuirea membrilor C.C., la care s-a hotărît ca deschiderea consfătuirii să fie amînată cu două zile.

Mai, 28 (iunie, 10) În nr. 24 al ziarului „Zvezda" apare articolul lui Lenin „Cu privire la rezultatele sesiunii Dumei. «Am făcut-o împreună»".

Mai, 28 — iunie, 4 (iunie, 10—17) Lenin conduce lucrările consfătuirii membrilor C.C. al P.M.S.D.R., convocată din inițiativa sa la Paris, în scopul stabilirii măsurilor necesare pentru convocarea rapidă a plenarei C.C. al P.M.S.D.R. și a conferinței generale de partid.

Mai, 28 (iunie, 10) La prima ședință a consfătuirii, Lenin a avut zece intervenții în problema constituirii consfătuirii.

Lenin scrie proiectele de rezoluții cu privire la constituirea consfătuirii, la participarea reprezentantului Bundului și la participarea lui A. I. Rîkov la această consfătuire.

Mai, 29 (iunie, 11) La consfătuirea neoficială a bolșevicilor cu reprezentanții social-democrației poloneze, Lenin are un schimb de bilete cu F. E. Dzerjinski în problema necesității de a-i exclude pe golosiști din partid.

Mai, 30 (iunie, 12) La a doua ședință a consfătuirii, Lenin propune să se ia notă de declarația lui N. A. Semașko că, în legătură cu ieșirea sa din B.S.C.C., va remite fondurile și documentele de partid consfătuirii.

La a treia ședință, Lenin are douăsprezece intervenții la discutarea problemei convocării plenarei C.C. al P.M.S.D.R.

Iunie, 1 (14) Lenin se abține de la votarea părții a doua a rezoluției B.S.C.C., în care se spunea că problema existenței B.S.C.C. urmează să fie remisă spre rezolvare viitoarei plenare a C.C. Lenin insistă ca B.S.C.C. să fie imediat reorganizat.

www.dacoromanica.ro

Lenin semnează şi prezintă la consfătuire împreună cu Zinoviev o opinie separată cu privire la nerecunoaşterea B.S.C.C. ca instituţie de partid.

Lenin scrie o declaraţie cu privire la inadmisibilitatea invitării reprezentanţilor golosiştilor şi vperediştilor în Comisia de organizare în vederea convocării conferinţei generale de partid. Declaraţia a fost făcută cu prilejul discutării proiectului de rezoluţie cu privire la convocarea conferinţei de partid.

Lenin scrie o propunere în legătură cu crearea Comisiei de organizare din Rusia şi o prezintă cu prilejul discutării proiectului de rezoluţie privitor la convocarea conferinţei de partid.

Iunie, 2 (15) Lenin scrie o declaraţie de solidaritate cu N. A. Semaşko în legătură cu ieşirea acestuia din B.S.C.C.

Iunie, după 4 (17) La adunarea bolşevicilor, cu participarea social-democraţilor polonezi, Lenin ţine un raport despre consfătuirea din iunie a membrilor C.C. al P.M.S.D.R.

Iunie, nu mai tîrziu de 6 (19) Lenin scrie Comisiei de organizare din străinătate o scrisoare în problema componenţei C.O.S.

Iunie, după 6 (19) Lenin semnează o scrisoare de protest către Conducerea centrală a Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Letonia împotriva acţiunilor lui J. Tyszka îndreptate spre torpilarea hotărîrilor consfătuirii din iunie a membrilor C.C. al P.M.S.D.R. şi cere Conducerii să ia măsuri în vederea încetării unor asemenea acţiuni.

Iunie, 11 (24) În nr. 25 al ziarului „Zvezda" apare articolul lui Lenin „Despre unele adevăruri vechi, dar veşnic noi".

Iunie, nu mai tîrziu de 14 (27) Lenin pleacă la Stuttgart în vederea unor tratative cu C. Zetkin în legătură cu fondurile aflate la „deţinători".

Iunie, 18 (iulie, 1) Lenin participă la adunarea Grupului al II-lea de la Paris pentru sprijinirea P.M.S.D.R. şi depune un proiect de rezoluţie cu privire la starea de lucruri din partid. Grupul adoptă această rezoluţie, care în iulie 1911 este publicată în foaie volantă, cu o prefaţă de Lenin.

www.dacoromanica.ro

Iunie, 20 (iulie, 3) — Lenin scrie o scrisoare către A. I. Liubimov și M. K. Vladimirov în care declară că nu este cu putință o unitate de acțiune a bolșevicilor cu împăciuitoriștii din cauza blocului acestora cu golosiștii, Troțki și vperediștii, le aduce la cunoștință intenția bolșevicilor de a ieși din Comisia de organizare și Comisia tehnică în cazul cînd împăciuitoriștii vor continua politica lor dăunătoare pentru partid.

Lenin ia parte la ședința redacției ziarului „Soțial-Demokrat" la care se discută problema întocmirii numărului următor și declarația lui Martov și a lui Dan cu privire la ieșirea lor din redacția O.C. Lenin propune să se anunțe în „Soțial-Demokrat" ieșirea din redacție a lui Martov și a lui Dan și, într-o scurtă notiță, să se facă o apreciere a acțiunilor lor.

Iulie, 4 (17) — Lenin face însemnări, sublinieri și adnotări pe scrisoarea Biroului socialist internațional către secretarii generali și delegații partidelor socialiste din toate țările, scrisoare în care se face o anchetă cu privire la oportunitatea convocării consfătuirii reprezentanților partidelor socialiste în legătură cu hotărîrea guvernului Germaniei de a trimite un crucișător de război în Maroc.

Prima jumătate a lunii iulie — Lenin se întîlnește în repetate rînduri și discută cu cursanții Școlii de partid de la Longjumeau, G. K. Ordjonikidze, B. A. Breslav și I. I. Șvarț, despre plecarea lor în Rusia pentru a activa în vederea pregătirii conferinței de partid.

Iulie, 17 (30) — Lenin scrie o declarație de protest în numele membrilor consfătuirii din iunie a C.C. al P.M.S.D.R. împotriva Comisiei tehnice, care refuzase să aloce bani Școlii de partid de la Longjumeau ; el propune să se pună la vot hotărîrea de a se acorda școlii suma necesară din banii lichizi sau din cei aflați la „deținători".

Iulie, 20 (august, 2) — Lenin scrie prefața la broșura lui L. B. Kamenev „Două partide".

Iulie, după 20 (2 august) — Lenin face unele introduceri redacționale în corectura broșurii lui Kamenev „Două partide" ; în scrisoarea pe care i-o adresează îl informează că i-a trimis corectura broșurii și că sînt necesare o serie de îndreptări principiale la paragraful „Două partide" ; îl roagă să-i trimită înapoi corectura îndreptată a paragrafului cu privire la împăciuitoriști.

www.dacoromanica.ro

Iulie	Lenin discută cu M. A. Saveliev despre editarea revistei bolşevice legale „Prosveşcenie" şi despre participarea sa la redactarea revistei. Lenin scrie articolul „Despre starea de lucruri din partid".
August, 7 (20)	Lenin şi Krupskaia vizitează pentru o zi Fontainbleau (departamentul Sena şi Marna).
Înainte de 11 (24) august	Lenin scrie articolele „Reformismul în rîndurile social-democraţiei ruse" şi „Din lagărul partidului «muncitoresc» stolîpinist (Dedicat «împăciuitoriştilor» şi «conciliatorilor» noştri)". Articolele au fost publicate la 1 (14) septembrie în nr. 23 al ziarului „Soţial-Demokrat".
Înainte de 30 august (12 septembrie)	În numele redacţiei O. C. „Soţial-Demokrat", Lenin adresează congresului Social-democraţiei din Ţinutul leton ce urma să aibă loc o scrisoare în care atrage în mod special atenţia congresului asupra necesităţii luptei împotriva lichidatorilor.
Septembrie, 1 (14)	În nr. 23 al ziarului „Soţial-Demokrat" apare „Nota redacţiei ziarului «Soţial-Demokrat» în legătură cu declaraţia comisiei pentru convocarea plenarei C.C. al P.M.S.D.R.", scrisă de Lenin.
Septembrie, 2 (15)	În scrisoarea către A. M. Gorki, Lenin aprobă planurile acestuia de editare a unei reviste, a unui ziar mare şi a unui ziar de o copeică, îi vorbeşte despre intenţia lichidatorilor de a edita şi ei un ziar de o copeică la Petersburg, precum şi despre necesitatea de a li se da o ripostă ; îl roagă pe Gorki să trimită un articol pentru „Zvezda" cu prilejul reluării editării ei, caracterizează starea de lucruri din partid, îl informează că K. Kautsky şi C. Zetkin s-au exprimat categoric defavorabil despre broşura lui L. Martov „Mîntuitori sau suprimatori ?"
Septembrie, 8 (21)	Lenin şi Krupskaia se mută de la Longjumeau la Paris.
Septembrie, 9 sau 10 (22 sau 23)	Lenin pleacă în Elveţia pentru a participa la şedinţa B.S.I. de la Zürich.
Septembrie, 10—11 (23—24)	La Zürich, Lenin participă la o şedinţă a Biroului socialist internaţional şi susţine poziţia Rosei Luxemburg împotriva oportunismului social-democraţilor germani.

www.dacoromanica.ro

Septembrie, 12 (25) În scrisoarea către G. L. Şklovski, Lenin îi aduce la cunoştinţă că urmează să ţină la Zürich un referat pe tema „Stolîpin şi revoluţia", că va vizita Geneva şi Berna şi se interesează de posibilitatea de a avea o întrevedere la Berna cu membrii grupului bolşevic.

La o adunare a grupului local din Zürich al P.M.S.D.R., Lenin ţine un referat despre starea de lucruri din partid.

Septembrie, 13 (26) Lenin ţine la Zürich un referat pe tema „Stolîpin şi revoluţia".

Între 13 şi 15 (26 şi 28) septembrie Lenin îi scrie lui G. L. Şklovski o scrisoare în legătură cu organizarea referatului la Geneva şi la Berna pe tema „Stolîpin şi revoluţia" în folosul ziarului „Raboceaia Gazeta", îl roagă să-i procure bibliografie pentru referat, îi face cunoscut că este de acord cu o convorbire a bolşevicilor cu menşevicii-partiiţi.

Septembrie, 14—15 (27—28) În drum spre Berna, Lenin trece pe la Lucerna şi face o ascensiune pe vîrful muntelui Pilat.

Septembrie, 15 (28) În scrisoarea către M. A. Ulianova trimisă din Lucerna, Lenin o informează că a fost în Elveţia, cu prilejul şedinţei de la Zürich a Biroului socialist internaţional, şi că face o călătorie prin diverse oraşe din Elveţia, unde ţine referatul „Stolîpin şi revoluţia".

Lenin ţine la Berna un referat pe tema „Stolîpin şi revoluţia".*

Între 15 şi 19 septembrie (28 septembrie şi 2 octombrie) La Berna, Lenin are o convorbire cu membrii grupului local al P.M.S.D.R. cu privire la starea de lucruri din partid.

Septembrie, 19 (octombrie, 2) Lenin ţine la Geneva un referat pe tema „Stolîpin şi revoluţia".

Între 28 septembrie şi 18 octombrie (11 şi 31 octombrie) Lenin scrie articolul „Stolîpin şi revoluţia", care apare la 18 (31) octombrie în nr. 24 al ziarului „Soţial-Demokrat".

Între 30 septembrie şi 23 octombrie (13 octombrie şi 5 noiembrie) Lenin scrie articolul „Un bilanţ", care apare la 23 octombrie (5 noiembrie) în nr. 26 al ziarului „Zvezda".

www.dacoromanica.ro

Octombrie, 18 (31) Lenin ţine la Paris un referat pe tema „Stolîpin şi revoluţia".

În nr. 24 al ziarului „Soţial-Demokrat" apar articolele lui Lenin „Despre noua fracţiune a împăciuitoriştilor sau a virtuoşilor", „Despre campania electorală şi platforma electorală" şi „Din lagărul partidului «muncitoresc» stolîpinist".

Octombrie, 19 (noiembrie, 1) În scrisoarea trimisă lui I. A. Peatniţki la Leipzig, Lenin îi propune să plece la Praga pentru a pregăti conferinţa de partid.

Lenin trimite o scrisoare (în limba germană) la Praga lui A. Nemeč, reprezentantul partidului social-democrat ceh în Biroul socialist internaţional, în care-l întreabă dacă există posibilitatea de a se convoca la Praga o conferinţă a P.M.S.D.R. şi îl roagă să-l ajute la organizarea ei.

Octombrie, 23 sau 24 (noiembrie, 5 sau 6) Lenin pleacă în Belgia şi la Londra.

Lenin soseşte la Bruxelles, unde ţine un referat pe tema „Stolîpin şi revoluţia".

Între 23 octombrie şi 5 noiembrie (5 şi 18 noiembrie) Lenin scrie articolul „Vechiul şi noul (Din însemnările unui cititor de ziare)". Articolul apare la 5 (18) noiembrie în nr. 28 al ziarului „Zvezda".

Octombrie, 25 (noiembrie, 7) Lenin ţine la Anvers un referat pe tema „Stolîpin şi revoluţia".

Lenin ţine la Liège un referat pe tema „Stolîpin şi revoluţia".

Între 25 octombrie şi 5 noiembrie (7 şi 18 noiembrie) Lenin scrie articolul „Două centre", care apare la 5 (18) noiembrie în nr. 28 al ziarului „Zvezda".

Octombrie, 26 (noiembrie, 8) Lenin are o convorbire la Liège cu membrii grupului local al P.M.S.D.R.

Octombrie, 29 (noiembrie, 11) Lenin ţine la Londra un referat pe tema „Stolîpin şi revoluţia".

Înainte de 30 octombrie (12 noiembrie) Lenin scrie un articol despre situaţia ţărănimii din Suedia.

www.dacoromanica.ro

Noiembrie, după 6 (19) — Lenin scrie articolul (raportul) „Despre fracțiunea social-democrată din Duma a II-a". Articolul apare în limbile germană, franceză și engleză în „Buletinul periodic al Biroului socialist internațional" nr. 8 din decembrie 1911.

Noiembrie, înainte de 14 (27) — Lenin scrie planul referatului „Manifestul partidului muncitoresc liberal".

Noiembrie, 14 (27) — Lenin ține la Paris un referat pe tema „Manifestul partidului muncitoresc liberal". Referatul a fost organizat de cercul de sprijinire a ziarului „Raboceaia Gazeta".

Noiembrie, 20 (decembrie, 3) — Lenin rostește în numele P.M.S.D.R. o cuvîntare la înmormîntarea lui Paul și a Laurei Lafargue. Cuvîntarea apare în nr. 25 din 8 (21) decembrie al ziarului „Soțial-Demokrat".

Noiembrie, 24 (decembrie, 7) — Lenin îi trimite lui K. Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, o telegramă primită de C.C. al P.M.S.D.R. din partea C.C. al partidului democratic din Persia, în care acesta își exprimă protestul împotriva amestecului țarismului rus și al imperialismului englez în treburile interne ale poporului persan.

În scrisoarea trimisă împreună cu telegrama lui C. Huysmans, Lenin îi aduce la cunoștință că această telegramă va fi publicată în O.C. al P.M.S.D.R., ziarul „Soțial-Demokrat", și își exprimă speranța că conținutul telegramei va fi comunicat tuturor partidelor din Internaționala a II-a.

Noiembrie, 26 (decembrie, 9) — Articolul lui Lenin „Hyndman despre Marx" apare în nr. 31 al ziarului „Zvezda".

Toamna — V. I. Lenin și N. G. Poletaev se întîlnesc la Berlin cu A. Bebel, pe care-l roagă să acorde un ajutor financiar ziarului „Zvezda".

Decembrie, 3 (16) — Articolul lui Lenin „Manifestul partidului muncitoresc liberal" apare în nr. 32 al ziarului „Zvezda".

www.dacoromanica.ro

CUPRINS

Prefață VII

1910

UN ÎNCEPUT DE COTITURĂ? . . . . . 1—3

ÎN LEGĂTURĂ CU DEMONSTRAȚIA CARE A AVUT LOC LA MOARTEA LUI MUROMȚEV (Notă) . . . 4—9

DOUĂ LUMI . . . . . 10—19

L. N. TOLSTOI . . . . . 20—25

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE TOȚI SOCIAL-DEMOCRAȚII PARTIIȚI . . . . . 26—39

L. N. TOLSTOI ȘI MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ CONTEMPORANĂ . . . . . 40—43

*SCRISOARE CĂTRE COLEGIUL DIN RUSIA AL C.C. AL P.M.S.D.R. . . . . 44—49

DESPRE STAREA DE LUCRURI DIN PARTID . . 50—65

DIVERGENȚELE DIN RÎNDURILE MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI EUROPENE . . . . . 66—73

I 66

TOLSTOI ȘI LUPTA PROLETARĂ . . . . . 74—75

ÎNCEPUTUL DEMONSTRAȚIILOR . . . . . 76—79

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

CE SE PETRECE LA SATE? . . . . . 80—82

IVAN VASILIEVICI BABUŞKIN *(Necrolog)* . . . 83—87

DESPRE UNELE PARTICULARITĂŢI ALE DEZVOLTĂRII ISTORICE A MARXISMULUI . . . . . 88—93

EROII „MICILOR REZERVE" . . . . . 94—100

1911

IUDUŞKA TROŢKI ŞI SIMŢUL RUŞINII 101

CARIERA UNUI TERORIST RUS . . . . . 102—104

L. N. TOLSTOI ŞI EPOCA SA . . . . . 105—109

CĂTRE COMITETUL CENTRAL . . . . . 110—112

MARXISMUL ŞI „NAŞA ZAREA" . . . . . 113—118

CEI CARE VOR SĂ NE DESFIINŢEZE *(Despre d-l Potresov şi V. Bazarov)* . . . . . 119—139

I 119

II 122

III 125

IV 129

V 135

CADEŢII DESPRE „CELE DOUĂ TABERE" ŞI DESPRE „UN COMPROMIS REZONABIL" . . . . . 140—144

CINCIZECI DE ANI DE LA DESFIINŢAREA IOBĂGIEI . . . . . 145—149

PAUL SINGER. *Mort la 18 (31) ianuarie 1911* . . 150—153

ÎNSEMNĂRI. *Menşikov, Gromoboi, Izgoev* . . . 154—163

CĂTRE COLEGIUL DIN RUSIA AL C.C. . . . . 164—167

CU PRILEJUL UNEI ANIVERSĂRI . . . . . 168—177

„REFORMA ŢĂRĂNEASCĂ" ŞI REVOLUŢIA PROLETARĂ ŢĂRĂNEASCĂ . . . . . 178—188

DISTRUGĂTORII PARTIDULUI ÎN ROLUL DE „DISTRUGĂTORI AI LEGENDELOR" . . . . . 189—193

www.dacoromanica.ro

DESPRE STRUCTURA SOCIALĂ A PUTERII, PERSPECTIVE ŞI LICHIDATORISM . . . . . 194—215

NOTE POLEMICE . . . . . 216—219

CADEŢII ŞI OCTOMBRIŞTII . . . . . 220—224

ÎN AMINTIREA COMUNEI . . . . . 225—230

DESPRE ÎNSEMNĂTATEA CRIZEI . . . . . 231—235

CONGRESUL PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT ENGLEZ . . . . . 236—242

CONVORBIRE ÎNTRE UN LEGALIST ŞI UN ADVERSAR AL LICHIDATORISMULUI . . . . . 243—253

„REGRETE" ŞI „RUŞINE" . . . . . 254—260

CONSFĂTUIREA MEMBRILOR C.C. AL P.M.S.D.R. 28 mai — 4 iunie (10—17 iunie) 1911 . . . . . 261—284

*1. SCRISOARE CĂTRE CONSFĂTUIREA DIN STRĂINĂTATE A MEMBRILOR C.C. AL P.M.S.D.R. 263

2. CONSPECTUL (PLANUL) RAPORTULUI CARE URMEAZĂ SĂ FIE PREZENTAT DE TREI BOLŞEVICI MEMBRI AI C.C. LA CONSFĂTUIREA NEOFICIALĂ A CELOR NOUĂ MEMBRI AI C.C. 266

*3. RAPORT DESPRE STAREA DE LUCRURI DIN PARTID 273

*4. INTERVENŢII ÎN CADRUL DEZBATERILOR ÎN PROBLEMA CONSTITUIRII CONSFĂTUIRII *28 mai (10 iunie)* 278

1 278

2 278

3 279

4 279

*5. PROIECT DE REZOLUŢIE CU PRIVIRE LA CONSTITUIRE 280

www.dacoromanica.ro

*6. INTERVENŢII ÎN CADRUL DEZBATERILOR ÎN PROBLEMA CONVOCĂRII PLENAREI C.C. *30 mai (12 iunie)* 281
1 281
2 281
3 281
4 282
*7. ADAOS LA REZOLUŢIA CU PRIVIRE LA CONVOCAREA CONFERINŢEI DE PARTID . 283
8. DECLARAŢIE 284
CU PRIVIRE LA REZULTATELE SESIUNII DUMEI *„Am făcut-o împreună“* . . . . . 285—289
DESPRE UNELE ADEVĂRURI VECHI, DAR VEŞNIC NOI . . . . . 290—295
*REZOLUŢIA CELUI DE-AL DOILEA GRUP DE LA PARIS AL P.M.S.D.R. CU PRIVIRE LA STAREA DE LUCRURI DIN PARTID . . . . . 296—305
Prefaţă 296
I 297
II 300
III 301
*DECLARAŢIE 306
PREFAŢĂ LA BROŞURA „DOUĂ PARTIDE“ . . 307—310
*PASAJ INSERAT LA BROŞURA „DOUĂ PARTIDE“ . 311
*STAREA DE LUCRURI DIN PARTID . . . . 312—316
REFORMISMUL ÎN RÎNDURILE SOCIAL-DEMOCRAŢIEI RUSE . . . . . 317—330
DIN LAGĂRUL PARTIDULUI „MUNCITORESC“ STOLÎPINIST *(Dedicat „împăciuitoriştilor“ şi „conciliatorilor“ noştri)* . . . . . 331—333
*NOTA REDACŢIEI ZIARULUI „SOŢIAL-DEMOKRAT“ ÎN LEGĂTURĂ CU DECLARAŢIA COMISIEI PENTRU CONVOCAREA PLENAREI C.C. AL P.M.S.D.R. . . 334—335

www.dacoromanica.ro

STOLIPIN ŞI REVOLUŢIA . . . . . 336—345

DESPRE NOUA FRACŢIUNE A ÎMPĂCIUITORIŞTILOR SAU A VIRTUOŞILOR . . . . . 346—368

DESPRE CAMPANIA ELECTORALĂ ŞI PLATFORMA ELECTORALĂ . . . . . 369—378

DIN LAGĂRUL PARTIDULUI „MUNCITORESC" STOLIPINIST . . . . . 379—383

UN BILANŢ . . . . . 384—388

DOUĂ CENTRE . . . . . 389—391

VECHIUL ŞI NOUL *(Din însemnările unui cititor de ziare)* . . . . . 392—395

*DESPRE FRACŢIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ DIN DUMA a II-A. O *expunere completă a problemei* . . 396—401

CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN NUMELE P.M.S.D.R. LA ÎNMORMÎNTAREA LUI PAUL ŞI A LAUREI LAFARGUE. *20 noiembrie (3 decembrie) 1911* . . . . . 402—403

HYNDMAN DESPRE MARX . . . . . 404—410

MANIFESTUL PARTIDULUI MUNCITORESC LIBERAL . . . . . 411—425

I 411

II 418

III 421

MATERIALE PREGĂTITOARE

*PLANUL PRELEGERII LA CICLUL „PRINCIPIILE ECONOMIEI POLITICE". *Prelegerea a IV-a* . . . 429

*PLANUL REFERATULUI „MANIFESTUL PARTIDULUI MUNCITORESC LIBERAL" 430

Lista lucrărilor lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în prezent *(noiembrie 1910 — noiembrie 1911)* . . . . 435—438

Lista publicaţiilor şi a documentelor la a căror redactare a participat V. I. Lenin 439

www.dacoromanica.ro

Lista de lucrări care s-ar putea să fie ale lui V. I. Lenin . 440

Adnotări . . . . . 441—507

Indice de lucrări şi izvoare citate sau menţionate de V. I. Lenin . . . . . 508—533

Indice de nume . . . . . 534—578

Date din viaţa şi activitatea lui V. I. Lenin . . . . 579—594

ILUSTRAŢII

Prima pagină a ziarului „Zvezda" nr. 1 din 16 decembrie 1910, în care a fost publicat articolul lui V. I. Lenin, „Divergenţele din rîndurile mişcării muncitoreşti europene" . 67

Coperta revistei „Mîsl" nr. 2 din ianuarie 1911, în care au fost publicate capitolul al doilea al articolului lui V. I. Lenin „Despre statistica grevelor din Rusia" şi începutul articolului „Cei care vor să ne desfiinţeze (Despre d-l Potresov şi V. Bazarov)" . . . . . 120—121

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Conspectul (planul) raportului care urmează să fie prezentat de trei bolşevici membri ai C.C. la consfătuirea neoficială a celor nouă membri ai C.C.". — 1911 267

Anunţul referatului lui V. I. Lenin „Manifestul partidului muncitoresc liberal", ţinut la 14 (27) noiembrie 1911 la Paris 413

Dat la cules 04.07.1963. Bun de tipar 17.08.1963. Apărut 1963. Hîrtie velină de 63 g/m², 540×840/16. Coli de editură 35,72. Coli de tipar 39. A. T. 8601/1963. C.Z. pentru biblioteci 3C2=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 5537/30 567 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — R.P.R.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro